inhoudsopgave: pdfpagina 5
indices: pdfpagina 165
corrigenda: pdfpagina 179

GRIEKSCHE

GRAMMATICA

VOOR GYMNASIËN,

DOOR

DR. J. WOLTJER,
HOOGLEERAAR AAN DE VRIJE UNIVERSITEIT TE AMSTERDAM.

TWEEDE DRUK.

TE GRONINGEN BIJ J. B. WOLTERS, 1900.

STOOMDRUKKERIJ VAN J. B. WOLTERS

VOORREDE.

Deze Grieksche grammatica heb ik naar dezelfde beginselen bewerkt als mijne Latijnsche. Ik heb derhalve nu weggelaten wat in de Latijnsche reeds geleerd was, zooals ik uit de Latijnsche heb weggelaten wat reeds uit de moedertaal aan onze leerlingen bekend moet zijn. Dat een Duitsch recensent daardoor den indruk ontvangt, alsof de behandeling van den ablativus bijv. niet evenredig is met de behandeling van den dativus, laat zich begrijpen. Hij denkt onwillekeurig aan de leerlingen der Duitsche gymnasiën, die reeds op hun 9de jaar van de lagere school overgaan naar het gymnasium. Ik meen, dat er voor onze leerlingen juist een gebrek aan evenredigheid kon zijn, wanneer de dativus, een casus, waarvan het syntactisch gebruik hun reeds voor 't grootste deel bekend is, even uitvoerig werd behandeld als de ablativus, die hun tot dusver geheel onbekend was en die als gemengde casus buitendien allerlei moeilijkheden oplevert. Zoo heb ik nu ook in deze Grieksche grammatica bijv. de leer van den accus. cum infinit. niet op nieuw behandeld, maar alleen de punten van verschil met het Latijn aangegeven.

Voorts heb ik dezelfde verdeeling gevolgd, voor zoover mogelijk, als in de Latijnsche; de leerling, die mijne Latijnsche grammatica gebruikt heeft, weet nu terstond den weg in de Grieksche. Zooveel ik dat noodig en nuttig oordeelde heb ik, ter vergelijking met het Latijn, de overeenkomstige paragrafen der Latijnsche grammatica

aangehaald, dus telkens voortbouwende op den eenmaal gelegden grondslag en het onbekende aansluitende aan het bekende.

Zooals ik eindelijk in de Latijnsche grammatica het klassieke proza van Cicero en Caesar ten grondslag heb gelegd, zoo hier het Attische proza van den bloeitijd. Over dit punt wil ik ter toelichting nog een enkel woord zeggen, omdat ik door sommigen verkeerd begrepen ben. Men heeft namelijk gedacht, dat ik uit een soort van purisme het oudere en het nieuwere Latijn minachtte en daarom zou willen, dat onze gymnasiasten alleen klassiek proza leerden. Bij wijze van tegenstelling zeide bijv. Dr. HARTMANN in den Spectator, dat hij al blij zou zijn, wanneer een candidaat op het eindexamen eene constructie uit Plautus of Tacitus gebruikte in zijn thema, als het maar Latijn was. Ook ik zou mij daarin verblijden, vooral, wanneer de candidaat wist wat hij deed. Op het schrijven van het Latijn heb ik echter het oog niet gehad, toen ik, vóór het nog in Duitschland geschiedde [1]), Cicero en Caesar ten grondslag legde aan mijne Latijnsche grammatica.

Mijne motieven waren hoofdzakelijk paedagogische. De taalvorm en het denken hangen ten nauwste samen. Tacitus schrijft anders dan Cicero, omdat hij anders denkt. Eene revolutie of evolutie in de taal beteekent eene revolutie of evolutie in het denken. Onze leerlingen vatten dat natuurlijk niet en behoeven dat ook niet te vatten; de leeraar echter moet het wel degelijk in het oog houden, indien hij wil, dat zijn onderwijs vormend en opvoedend zal werken. Onze leerlingen leeren denken voor een groot deel door gewoonte, door te lezen, door in hunne gedachten op te nemen, door van buiten te leeren, de gedachten, die in en door de taal hun worden medegedeeld. Wie er dus naar streeft zijne leerlingen helder en zuiver te leeren denken, moet er acht op geven, dat zij zuiver gedachte taal leeren

1) Reeds in de voorrede van den 1sten druk mijner Onregelmatige Grieksche werkwoorden, 1879, heb ik dezelfde gedachte uitgesproken. Ik zeg dit, omdat Dr. HARTMANN het deed voorkomen, alsof ik slechts de Duitschers volgde.

en lezen. Uit dat oogpunt nu acht ik in de eerste jaren het vermengen van verschillende taalperioden zeer nadeelig. Is eenmaal een zuivere grondslag gelegd, eenigszins een zuiver taalgevoel gekweekt, dan komt men van zelf tot uitbreiding door het lezen van dichters en latere prozaschrijvers, maar dan kunnen de afwijkingen van de vroeger geleerde vormen tot bewustzijn worden gebracht en dus het denken niet verward, maar integendeel verhelderd worden.

Het was dus niet een purisme in den gewonen zin des woords, dat mij dreef; daar zal ik mij niet zoo warm voor maken. Een Latijn als wat Cobet schreef stel ik oneindig veel hooger dan een zoogenaamd zuiver Ciceroniaansch Latijn, waar geen leven en beweging, geen gloed en zeggenskracht in zit, dat stroef en stram voortsukkelt of met opgeplakte goudpapiertjes pronkt.

Nog een misverstand wil ik trachten uit den weg te ruimen. Er zijn er namelijk, die meenen, dat de grammatica, naar het hier besproken principe behandeld, onvolledig zou zijn, te onvolledig voor de hoogste klassen der gymnasia. Dit is echter eene dwaling. Het klassieke Latijnsche en Attische proza is rijk genoeg, zelfs nog in de overblijfselen, die tot ons gekomen zijn, om een betrekkelijk volledig beeld van het Latijn en het Grieksch te kunnen leveren, om een maatstaf aan de hand te doen, waarnaar afwijkingen van vroegere en latere schrijvers als afwijkingen van den (ideëelen) regel kunnen worden gekenmerkt. Zonder te willen beweren dat ik overal het juiste getroffen heb, meen ik toch te mogen zeggen, dat in volledigheid, wat het wezen der taal aangaat, mijne grammatica's voor de vroegere niet onderdoen. Eene volledigheid in bijzonderheden kan een grammatica voor gymnasia bestemd niet geven.

Ook in deze grammatica heb ik de resultaten der vergelijkende taalstudie trachten te gebruiken ter verklaring van de taalvormen. Natuurlijk niet voor de leerlingen der laagste klassen: deze verklaringen staan alleen in de aanmerkingen. Wie ze niet gebruiken wil,

kan ze weglaten. 't Komt mij echter voor, dat ze voor de leerlingen der hoogere klassen, vooral nu de propaedeusis aan de openbare universiteiten vervallen is, nuttig kunnen zijn, daar zij tot een dieper inzicht in de taal en hare wetten aanleiding kunnen geven en, voor vlugge leerlingen vooral, het genot in taalstudie kunnen verhoogen. De onzekerheid van sommige verklaringen, die de vergelijkende taalwetenschap ons aanbiedt, is geen grond om het goede, dat vooral in de methode gevonden wordt (en deze kan soms uit enkele voorbeelden blijken), niet te waardeeren en te gebruiken. De geestige voorrede van Blass in den 3den druk van Kuehner's Ausführliche Grammatik zal wel niemand overtuigen; hij heeft te veel willen bewijzen en daardoor alleen aangetoond, dat het positivisme ook op het terrein der waarnemende of beschrijvende grammatica nog werk genoeg vindt; wat reeds lang bekend was. Wie meent, dat zij, wanneer zij zich maar van het terrein der vergelijkende taalstudie verwijderd houdt, vasten grond onder de voeten heeft, vergist zich deerlijk. Reeds Curtius schreef: „Bei solchen Nachforschungen ist es bisweilen merkwürdig zu sehn, wie Formen, die sogar Schüler auf unsern Gymnasien als ganz gewöhnliche lernen, entweder gar keine Gewähr haben oder nur ganz vereinzelt an versteckten Orten vorkommen." (Verbum, 1ste deel pag. V.) Op syntactisch gebied is het niet beter gesteld.

Behalve de schrijvers zelf heb ik voor de samenstelling dezer grammatica gebruikt: Kuehner, Ausführliche Grammatik der Griechischen Sprache, 2 deelen, 2de druk; de 3de druk, door Blass bewerkt, kon mij alleen nog dienen voor de dialecten; Krueger, Griechische Sprachlehre, 4de druk; Meisterhans, Grammatik der Attischen Inschriften, 2de druk, 1888; Gustav Meijer, Griechische Grammatik, 2de druk; Brugmann, Griechische Grammatik, 2de druk, in het Handbuch der klass. Alterthwissensch.; Curtius, Das Verbum der Griechischen Sprache, 2de druk; Monro, A Grammar of the

Homeric Dialect, 2de druk, een boek, dat veel minder geeft, dan men mocht verwachten.

Wat de voorbeelden in de Syntaxis aangaat, neemt Kaegi, evenals van Leeuwen en Mendes da Costa, dikwijls regels uit de spreuken van Menander, die echter van Menander niet zijn. In mijne Latijnsche grammatica heb ik er zoo een enkelen regel soms uit Publilius Syrus genomen. Hier, in de Grieksche grammatica, heb ik mij echter gehouden aan Xenophon en de overige prozaschrijvers. Ik houd het nog altijd met Cicero: „multas ad res perutiles Xenophontis libri sunt, quos legite, quaeso, studiose." Aan zulk een veelgelezen schrijver de voorbeelden te ontleenen achtte ik nuttig: zoo helpt Xenophon de grammatica en de grammatica Xenophon, en beiden samen kunnen ze onze gymnasiasten op uitnemende wijze vormen.

Maar ik mag deze voorrede niet te lang maken.

Ik eindig daarom met den wensch, dat deze Grieksche grammatica een even gunstig onthaal moge vinden als mijne Latijnsche en dat ze samen de studie der klassieke oudheid en daardoor de wetenschap in 't algemeen mogen bevorderen.

Amsterdam, Mei 1892. J. WOLTJER.

———

Deze tweede druk mijner Grieksche grammatica verschilt van den eersten slechts in weinige opzichten. Behalve dat ik een groot aantal fouten verbeterde, nam ik als algemeen voorbeeld *πάνθηρ* in plaats van *κρατήρ*, ter wille van het accent, en voegde er *δάκρυ* bij, voor het neutrum. Wel komt het enkelvoud van dit woord zelden voor, zooals zich licht laat begrijpen, maar dat *δάκρυον* „de gewone vorm zou zijn in proza en poezie, van Homerus af", zooals Blass beweert

(Kühner Ausf. Gr. I[3], § 138), ofschoon hij zelf δάκρυ als paradigma geeft (§ 125), acht ik niet bewezen [1]).

Niettegenstaande het aantal bladzijden in deze uitgave een weinig grooter is, ten gevolge van den druk, is de inhoud toch hier en daar verkort.

De verbuiging van het lidwoord heb ik onder het aanwijzende voornaamwoord opgegeven. De praktijk zoowel als de wetenschap pleiten m. i. voor deze verandering.

Een boek met Oefeningen, speciaal voor deze grammatica, wordt bewerkt door Dr. F. F. C. Fischer.

Amsterdam, Aug. 1899. J. WOLTJER.

---

1) Wat de oude grammatici leeren laat ik buiten rekening, maar wat de schrijvers betreft blijkt het volgende:

Homerus heeft in den nomin. alleen δάκρυ (4 pl.), in den acc. 43 maal δάκρυ tegen 12 maal δάκρυον (zie Gehring). In de Hymnen komt het woord niet voor, bij Hesiodus alleen δάκρυσι. Bij Aeschylus vindt men δάκρυ dikwijls, bij Sophocles slechts eenmaal (tegen tweemaal δάκρυον). Euripides heeft 16 maal δάκρυ tegen 4 maal δάκρυον. Daarnaar moet men dus oordeelen dat δάκρυ de gewone vorm is bij dichters.

In proza ontbreekt het enkelvoud geheel bij Xenophon en Thucydides, bij Lysias, Aeschines en Demosthenes. Mitchell geeft δάκρυον eenmaal bij Plato Tim. 83 d., Schweighäuser eenmaal bij Herodotus II 96 en wel in overdrachtelijke beteekenis.

De pluralis pleit voor den singularis δάκρυ, waarvan δάκρυα en δακρύων genomen moeten worden, daar Demosthenes zoowel als Thucydides den dativus δάκρυσι hebben, terwijl δακρύοις bij hen niet voorkomt en ook niet bij Aeschines en Lysias.

Ook bij Homerus is δάκρυσι de gewone vorm (7 plaatsen), terwijl δακρύοις slechts eenmaal voorkomt (naar Gehring), bij Hesiodus niet eenmaal, δάκρυσι daarentegen tweemaal, zooals ik boven reeds zeide.

Na de klassieke periode is δάκρυον de gewone vorm geworden, behalve bij de Atticisten: Lucianus heeft alleen δάκρυ, δάκρυα en δακρύων.

De oude grammatici redeneerden van het gebruik van hunnen tijd uit, toen δάκρυον de gewone vorm was en beschouwden δάκρυ als eene verkorting daarvan. Dit laatste doet natuurlijk niemand meer, maar men moet een stap verder gaan en beschouwen ook δάκρυ als den gewonen, ook Attischen vorm.

INHOUD.

TWEEDE DEEL.

BUIGINGSLEER.

HOOFDSTUK I.

HOOFDSTUK II.

HET ADIECTIVUM.

HOOFDSTUK III.

HOOFDSTUK IV.

HOOFDSTUK V.

HET VERBUM.

A. Conjugatie der verba op -ω.

HOOFDSTUK VI.

DE PARTICULAE.

DERDE DEEL.

WOORDVORMING.

NOMINA.

A. DERIVATA, AFGELEIDE.

VIERDE DEEL.

DE SYNTAXIS.

HOOFDSTUK I.

HET NOMEN.

HOOFDSTUK II.

HET VERBUM.

HOOFDSTUK III.

DE PARTICULAE.

VIJFDE DEEL.

HET EPISCHE DIALECT VAN HOMERUS.

BUIGINGSLEER.

HET IONISCHE DIALECT VAN HERODOTUS.

INLEIDING.

§ 1. Het Grieksch behoort, evenals het Latijn, tot de groote familie der Indo-Europeesche talen.

De Grieken waren in verschillende stammen verdeeld, die hunne eigene dialecten spraken. Evenmin als in politiek opzicht is Griekenland wat de taal betreft ooit tot eenheid gekomen.

Sommige van deze dialecten zijn ook gebruikt geworden als schrijftaal voor letterkundige werken, andere niet; deze laatste zijn ons alleen door inscripties eenigszins bekend of door toevallige opmerkingen van grammatici.

§ 2. De Grieksche geschriften, die wij bezitten, zijn geschreven:

a) in het Homerische of Epische dialect;
b) » » **Dorische** »
c) » » **Jonische** »
d) » » Attische »
e) » » **Aeolische** (Lesbische) ».

Deze dialecten zijn echter niet de natuurlijke, maar, als alle schrijftalen, kunstmatige; zij zijn in een lang tijdsverloop door voortdurende oefening der schrijvers ontstaan.

De gesproken taal vervalt in drie hoofdtakken: het Dorisch, het Jonisch en het Aeolisch.

§ 3. *a*) Het dialect der gedichten van Homerus of het Epische dialect is voor het grootste deel Jonisch, maar bevat ook vele Aeolische vormen.

Latere dichters, die een epos schreven, gebruikten ook dit dialect der Homerische gedichten, omdat het door de gewoonte als het ware geijkt was als de taal van het heldendicht. Natuurlijk echter werd het door deze latere dichters nog meer vermengd.

b) Het Dorische dialect werd gebruikt voor de lyrische gedichten, ook voor de koorliederen in de drama's. Ook dit dialect is niet alleen kunstmatig, maar bovendien nog zeer gemengd, daar het ook door niet-Dorische dichters ge-

bruikt werd en het Dorisch van Laconië en dat van Megara en dat van Sicilië bijv. natuurlijk onderling weer verschilde.

c) Het Jonische dialect, ook, ter onderscheiding van het Oud-Jonisch der gedichten van Homerus, Nieuw-Jonisch genoemd, is ons hoofdzakelijk bekend uit het geschiedkundige werk van Herodotus (van *Halicarnassus*, ongeveer 484 v. C. tot ongeveer 425). Vóór hem hadden de vroegere Ionische geschiedschrijvers (de logographen) en wijsgeeren dit dialect reeds gebruikt; na hem heeft ook zijn jongere tijd- en landgenoot Hippocrates (van *Cos*), de vader der geneeskunde (geb. 460 v. Chr.), het gebezigd. Omdat het Jonische dialect, dat vóór hen bij 't schrijven van proza gebruikt werd, voor dezen vorm van litteratuur reeds een zeker gewoonterecht had verkregen, werd het door hen overgenomen.

Halicarnassus en *Cos* waren wel Dorische koloniën, maar in Halicarnassus werd ten tijde van Herodotus door een deel der bevolking Jonisch gesproken en staatsstukken uit dien tijd en die stad, door inscripties tot ons gekomen, zijn in het Jonisch gesteld.

d) Toen Attica de hegemonie had verkregen, niet alleen in staatkundigen, maar ook in geestelijken zin, werd het Attische dialect, dat met het Jonische zeer nauw verwant was, tot schrijftaal verheven en verkreeg weldra, voor het proza althans, de overhand over alle andere dialecten. In de taal der tragediedichters Aeschylus, Sophocles, Euripides vindt men meer sporen van overeenkomst met het Jonisch, dan in het proza. Het eerste grootere werk, in Attisch proza geschreven, is dat van Thucydides (ongeveer 455 v. C. tot ongeveer 400.)

Men onderscheidt in het Attisch eene oudere en eene jongere periode; het voornaamste verschil tusschen beide is, dat de jongeren -ττ- gebruikten, waar de ouderen het Jonische -σσ- bezigden; verder: -ῤῥ- voor -ρσ-, σύν voor ξύν, εἰς voor ἐς enzv.

e) Het Aeolische dialect kennen wij uit de gedichten van Alcaeus en Sappho, die in het Lesbisch hebben geschreven; het is echter niet zuiver, daar er hier en daar Epische elementen in gemengd zijn.

§ 4. Het Attische taaleigen werd reeds spoedig zóó verbreid, dat ook andere staten in hunne oorkonden het in meerdere of mindere mate gebruikten; die verbreiding maakte, dat het Attisch weldra eene κοινὴ διάλεκτος, een gemeenschappelijk dialect, werd voor alle Grieksche stammen. Toen door den tocht van Alexander den Groote de Grieksche macht, vooral in wetenschappelijken en zedelijken zin, over de geheele beschaafde wereld zich vestigde, werd deze κοινή de taal, die de vreemde volken gebruikten in hun verkeer met de Grieken of met andere volken. Natuurlijk echter verbasterde het Attisch door deze uitbreiding niet weinig; vele niet-Attische woorden en constructies werden in de κοινή opgenomen. Men noemt dit algemeene Grieksch ook wel het Hellenistisch.

§ 5. Als schrijftaal en spreektaal der beschaafden handhaafde zich de κοινή ook onder de heerschappij der Romeinen en Byzantijnen. Zij was en bleef echter eene kunsttaal, die buiten de levende volkstaal stond, ja, van deze zich hoe langer hoe meer verwijderde. De invloed, dien de volkstaal nog kon doen gelden, werd steeds tegengegaan; zooveel mogelijk zuiver Attisch schrijven bleef voor de beste schrijvers het ideaal. Niet tot de volkstaal wendde men zich, maar tot de klassieke Attische schrijvers der oudheid, wanneer men behoefte gevoelde de taal te zuiveren en te verlevendigen.

§ 6. De Grieksche taal leeft nog voort tot op heden, maar natuurlijk zeer verre afgeweken in grammatische vormen en woorden van de dialecten der oude Grieken:

1⁰ in de volkstaal der tegenwoordige Grieken, die de voortzetting is van de oude Grieksche volkstaal;

2⁰ in hunne geschrevene taal. In deze zijn echter nog tweeërlei vormen te onderscheiden. Evenals de schrijftaal in alle beschaafde landen van de volkstaal eenigermate verschilt, zelfs van de spreektaal der beschaafden, zoo natuurlijk ook in 't Helleensch of Nieuw-Grieksch.

Daarnaast echter bestaat er nog eene schrijftaal, die een product is van de studie der oude Grieksche schrijftaal, der κοινή, die altijd nog als de taal der geleerden en als kerktaal had voortbestaan. Vooral sedert de Grieken weder een vrij volk zijn geworden, hebben zij deze taal zooveel mogelijk in overeenstemming gebracht met de eischen der hedendaagsche beschaving en met de spreektaal. Daardoor is eene kunsttaal ontstaan, die in Griekenland tegenwoordig geschreven wordt in couranten en wetenschappelijke werken en die daardoor allengs zich meer uitbreidt en invloed verkrijgt op de volkstaal.

Hoe ver zelfs dit (kunstmatige) Helleensch nog afwijkt van het oude Helleensch, blijkt bijv. uit de vormen van het werkwoord. Verdwenen zijn: het futurum activ. en pass., behalve het partic. en den infinit.; het geheele perfectum in al zijne vormen, behalve het partic. pass.; het plusquamperfectum, de optativus, het medium en de dualis. Deze vormen zijn voor een groot deel door samenstellingen, evenals er in onze en andere moderne talen voorkomen, vervangen. Van den anderen kant zijn de meeste woorden gebleven, zoodat hij, die het Grieksch kent, dit Helleensch zeer gemakkelijk kan leeren.

§ 7. Onze kennis van het Grieksch wordt geput:

1⁰ uit afschriften van de werken der oude Grieksche schrijvers. De alleroudste van deze handschriften (libri manu scripti, codices), die wij bezitten, klimmen op tot ongeveer de eerste eeuw voor Chr.; zij zijn op papyrus geschreven. Eenige andere fragmenten, op papyrus geschreven, die geen eigenlijke handschriften zijn, klimmen op tot 200 v. Chr. —

2⁰ uit opschriften (inscriptiones) in steen en metaal, waarvan de oudste opklimmen tot in de 7de eeuw v. Chr.

3⁰ uit overleveringen der taalleeraars (grammatici).

EERSTE DEEL.

DE LEER DER KLANKEN EN LETTERGREPEN.

HOOFDSTUK I.

KLANKTEEKENS EN UITSPRAAK.

§ 8. Om hunne klanken door teekens voor te stellen gebruikten de Grieken een alphabet van 24 letters [1]):

TEEKENS. KAPITAAL.	TEEKENS. KLEIN.	UITSPRAAK.	NAAM.
Α	α	*a*	Alpha
Β	β	*b*	Bêta
Γ	γ	*g*	Gamma
Δ	δ	*d*	Delta
Ε	ε	*ĕ*	E(psīlon) [2])
Ζ	ζ	*dz*	Zêta
Η	η	*ê*	Eta
Θ	ϑ	*th*	Thêta
Ι	ι	*i*	Iota
Κ	ϰ	*k*	Kappa
Λ	λ	*l*	Labda
Μ	μ	*m*	Mu
Ν	ν	*n*	Nu
Ξ	ξ	*x*	Xi
Ο	ο	*ŏ*	O-mīkron [2])
Π	π	*p*	Pi
Ρ	ϱ	*r*	Rho
Σ	σ, ς	*s*	Sigma
Τ	τ	*t*	Tau
Υ	υ	*u*	U(psīlon) [2])
Φ	φ	*ph*	Phi
Χ	χ	*ch*	Chi
Ψ	ψ	*ps*	Psi
Ω	ω	*ō*	O-mĕga [2])

1) Eerst sedert 403 v. Chr. officiëel in Attica.

2) Deze namen zijn van de Byzantijnen afkomstig.

Van de twee teekens σ en ς, die voor de *s* opgegeven zijn, gebruikt men: σ in 't begin en het midden der woorden: *σύν met*, *ἦσαν zij waren*; ς aan 't einde der woorden: *ποταμός rivier*, *σεισμός aardbeving*.

Wanneer een woord op ς het eerste deel van eene samenstelling uitmaakt, kan men ook σ gebruiken: *πϱος-έϱχομαι* of *πϱοσ-έϱχομαι ik nader*.

ξ en ψ zijn niets dan verkorte schrijfwijzen voor ϰσ en πσ.

Aanm. In oude opschriften vindt men nog een letterteeken voor de w-klank, namelijk ϝ, *digamma*, dubbele gamma Γ/Γ. In de Grieksche handschriften komt dit teeken niet meer voor [1]).

§ 9. Wat de uitspraak betreft, merke men het volgende op:

γ vóór γ, ϰ, χ, ξ wordt als *ng* uitgesproken:

ἄγγελος engel, *bode* — *Ἀγχίσης Anchīses*

ἄγϰῡϱα anker — *Σφίγξ Sphinx*;

ζ wordt in Latijnsche letters door *z* weergegeven, maar in 't Grieksch uitgesproken als *dz*: *ζηλωτής zeloot*, *ijveraar*, *ζώνη zone*, *gordel*.

Aanm. Eenige verschijnselen schijnen er op te wijzen, dat de oude uitspraak van de ζ is geweest zd: **Ἀθήνας-δε* werd *Ἀθήναζε naar Athene*; de Philistijnsche stad Asdod heet bij Herodotus *Ἄζωτος*.

η wordt uitgesproken als de fransche è in *mère*: *μήτηϱ moeder*;

ϑ wôrdt uitgesproken als t + h: *Ἀϑῆναι Athenae*, *ϑεολογία theologie*;

ι is altijd klinker, nooit medeklinker: *Ἰάσων Jason* (in 't Grieksch drie lettergrepen: *I-a-son*), *Ἰωνία* (*I-onia*) *Jonië*;

σχ is nooit gelijk onze sch, in mensch, visschen, maar gescheiden uit te spreken s-ch, als bij ons in schoen: *Αἰσχύλος Aeschylus*, *σχολή* (*school*) *vrije tijd*;

τι blijft ook tusschen klinkers ti, wordt nooit als in 't Latijnsche natio uitgesproken: *Βοιωτία Boeotië*;

ω wordt altijd als oo uitgesproken: *ἥϱως held*.

De tweeklanken αι, ει, οι, αυ, ευ moet men zóó uitspreken, dat zooveel mogelijk beide klinkers worden gehoord, maar toch éene lettergreep vormen: *παιδαγωγός* (*paedagoog*) *geleider der knapen*, *Εὐγένεια* (*Eugenia*, *Adele*) *de edele*, *Κϱοῖσος Croesus*, *Ναύπακτος Naupactus*, *Εὐϱώπη Europa*;

ου wordt uitgesproken als oe: *πούς voet*.

Wanneer de ι aan een langen klinker ᾱ, η, ω toegevoegd wordt, schrijft men haar er onder en noemt haar iota subscriptum: *ᾠδεῖον odéon*, *concertgebouw*; *Θϱᾴκη Thracië*.

1) De naam is onjuist; het letterteeken is eigenlijk niet eene dubbele gamma. Naar de uitspraak werd het ook *Ϝαῦ* (vau, vaw) genoemd.

Onder eene kapitale letter schrijft men de *ι* niet; dan plaatst men haar er naast: *Ἅιδης Hades.*

Aanm. 1. In de oudste handschriften en in de inscripties wordt deze *ι* altijd naast de vocaal geschreven: iota adscriptum.

Aanm. 2. *υι* is eigenlijk geen tweeklank: gescheiden worden *υ* en *ι* uitgesproken in *υἱός zoon*; als het fransche ui in lui wordt het uitgesproken in *μυῖα vlieg* en de participia perf. fem. gen. act. op *-υῖα*: *πεπαιδευκυῖα opgevoed hebbende.*

ηὐ wordt in 't Attisch alleen gevonden als augment van *εὐ* en *αὐ*: *ηὑρέθη het werd gevonden*, *ηὔλει hij speelde op de fluit.*

SPIRITUS.

§ 10. Boven iederen klinker of tweeklank, die aan 't begin van een woord staat, wordt een aanblazingsteeken of spiritus geplaatst, namelijk:

1) de spiritus asper: ῾, die eene h voorstelt: *Ὅμηρος Homerus*, *ἁρμονία harmonie*, *εἵλωτες heloten*;

2) de spiritus lenis: ᾿, die niet uitgesproken wordt: *Ἀθῆναι Athene*, *ᾠδή ode, lied*, *Αἴγυπτος Aegypte.*

Eene *ρ* aan 't begin van een woord heeft den spiritus asper: *ῥήτωρ rhetor*, *Ῥόδος Rhodus.*

Twee letters *ρ* naast elkander hebben òf geen spiritus òf de eerste een spiritus lenis, de tweede een spiritus asper: *Πύρρος* of *Πύῤῥος Pyrrhus.*

§ 11. Over de wijze, waarop het klassieke Grieksch werd uitgesproken, bestaat nog grooter verschil van meening, dan over de uitspraak van het Latijn.

De studie van het Grieksch dagteekent in Westelijk Europa uit het einde der Middeleeuwen, toen Byzantijnsche geleerden als leeraars hunner taal in het Westen optraden. Zij spraken het oude Grieksch op dezelfde wijze uit als hun Helleensch, bijv.: *ι*, *υ*, *ει*, *οι*, *υι* alle gelijk, namelijk als i: *οἱ υἱοί* = i iji *de zonen*; *αι* en *ε* beide als ae of e: *εἶναι* = ine *zijn*; de *β* als w: *βιβλιοθήκη* = wiwliothiki *bibliotheek* enzv.

Deze Helleensche (Nieuw-Grieksche) uitspraak wordt dikwijls die van Reuchlin genoemd, omdat deze, de vader van de studie van het Grieksch in Duitschland [1]), haar in Duitschland invoerde. Tegen haar trad vooral de bekende Rotterdammer Desiderius Erasmus in het veld en na hem de Reformator Theodorus Beza. Zij trachtten de oude uitspraak terug te vinden, door 1⁰ de getuigenissen der oude schrijvers en der oudste grammatici, 2⁰ de wijze, waarop de Grieksche woorden in 't Latijn en Latijnsche woorden in 't Grieksch geschreven werden; 3⁰ het verband tusschen uitspraak en letterteeken te raadplegen.

Hunne uitspraak, gewoonlijk de Erasmiaansche genoemd, is, in hoofdzaak, dezelfde, die in de vorige paragraaf opgegeven is. Zij wordt in bijna alle landen van Europa gevolgd, doch is bij ons zuiverder, dan in andere landen, daar zij met de uitspraak van onze taal meer overeenkomt.

---

1) Geb. 1455, hoogleeraar in 't Grieksch en Hebreeuwsch, gest. in Tubingen 1522.

HOOFDSTUK II.

DE KLINKERS EN HUNNE VERANDERINGEN.

§ 12. In het Grieksch heeft men de vocalen *ι*, *υ*, *ε*, *α*, *ο*; zij kunnen kort of lang zijn; voor de lange *ῑ*, *ᾱ*, *ῡ* gebruikt men dezelfde teekens als voor de korte, maar voor den e-klank en den o-klank niet; want *ε* is altijd kort, *η* lang; *ο* kort, *ω* lang.

Alleen lange klinkers zullen, waar het noodig is, aangeduid worden door een ¯.

§ 13. Dikwijls is in woorden van denzelfden wortel de lange klinker of tweeklank (de sterke) in een korten (zwakken) overgegaan; tusschen den zwakken en den sterken vorm ligt somtijds nog een gewijzigde klank (*ο*, *ω*, *οι*):

Sterk.		Gewijzigd.		Zwak.	
λείπω	*ik verlaat*	*λοιπός*	*overig*	*ἔλιπον*	*ik verliet*
φεύγω	*ik vlucht*			*φυγή*	*vlucht*
τίθημι	*ik plaats*	*θωμός*	*hoop*	*θέσις*	*stelling*
ῥήγνυμι	*ik breek*	*ἔρρωγα*	*ik ben gebroken*	*ἐρράγην*	*ik werd gebroken*
στρατηγός	*veldheer*	*ἀγωγή*	*de leiding*	*ἄγω*	*ik voer*
λοχᾱγός	*centurio*				

§ 14. Vergoeding van quantiteit (L. G. § 14) heeft plaats:

α wordt *η*	*ἀλλήλων*	*van elkander*	uit	**ἀλλ- ἄλλων*
	χήν	*gans*	»	**χανδς*
ε » *ει*	*χαρίεις*	*bevallig*	»	**χαριεντ-ς*
	παιδευθεῖσιν	*aan opgevoeden*	»	**παιδευθεντ-σιν*
ο » *ου*	*διδούς*	*gevende*	»	**διδοντ-ς*
	παιδεύουσιν	*aan opvoedenden*	»	**παιδευοντ-σιν*

en voorts door verlenging van *ᾰ*, *ῐ*, *ῠ* tot *ᾱ*, *ῑ*, *ῡ*.

§ 15. Verkorting der vocalen vond plaats, wanneer op eene lange vocaal twee of meer consonanten volgden, van welke de eerste eene *ν* was:

ἔγνων	*ik leerde kennen*,	maar:	*γνόντος*
ἐλύθην	*ik werd losgemaakt*,	» :	*λυθέντος*
ἔφῡν	*ik groeide*,	» :	*φύντος*
ἔστην	*ik ging staan*,	» :	*στάντος.*

SYNCOPE, APHAERESIS, APOCOPE, EPENTHESIS. (L. G. § 15, A. 1.)

§ 16. Syncope (*συγκοπή*) vond plaats bijv. in:

γίγνομαι (stam *γεν*)	*ik word*	voor	**γιγένομαι* (L. G. § 15 3⁰).
ἐπτόμην aor. van			*πέτομαι* *ik vlieg*
πίπτω	*ik val*	voor	**πιπέτω*
ἔσται	*hij zal zijn*	»	**ἔσεται.*

A p h a e r e s i s komt in proza alleen voor (en dan nog zelden) bij *'κεῖνος* voor *ἐκεῖνος* na *ἤ*; bij dichters ook *'γώ* voor *ἐγώ*, *'πί* voor *ἐπί*, en andere.

A p o c o p e komt in proza ook zeer zelden voor, namelijk *ἀμ* voor *ἀνα* in enkele samenstellingen; bij dichters vooral *κατ* voor *κατα* in *κατθανεῖν*, *κατθανών*, enzv.

E p e n t h e s i s vindt plaats bijv. in:

ἀλεγεινός episch, *ἀλγεινός* attisch, *smartelijk*
πυκινός dichterl., *πυκνός* » , *dik*, *dicht.*

A s s i m i l a t i e vindt men in *ἴσθι* in plaats van *ἔσθι* § 283.

CONTRACTIO.

§ 17. C o n t r a c t i o (L. G. § 18) vindt gewoonlijk plaats:

1^0. Wanneer twee g e l i j k s o o r t i g e vocalen op elkander volgen in hetzelfde woord:

a)	*α + α*	wordt	*ᾱ*:	**μνάα*	wordt *μνᾶ*	*eene mina*
	ε + ε	»	*ει*:	**ἐφίλεε*	» *ἐφίλει*	*hij beminde*
	ε + η	»	*η*:	**Περικλέης*	» *Περικλῆς*	*Pericles*
	ο + ο	»	*ου*:	**νόος*	» *νοῦς*	*gedachte*
	ο + ω	»	*ω*:	**δουλόω*	» *δουλῶ*	*ik maak tot slaaf.*

b) Een korte vocaal vóór een gelijksoortigen tweeklank gaat daarin op:

**μνάαι*	wordt	*μναῖ*	*mina's*	**νόοι*	wordt	*νοῖ*	*gedachten*
**φιλέει*	»	*φιλεῖ*	*hij bemint*	**νόου*	»	*νοῦ*	*van de gedachte*
**φιλέῃ*	»	*φιλῇ*	*dat hij beminne*	**νόῳ*	»	*νῷ*	*aan de gedachte.*

2^0. Wanneer twee o n g e l i j k s o o r t i g e vocalen bij elkander komen, vindt er samentrekking plaats naar dezen regel:

W a n n e e r e e n **a**-k l a n k e n e e n **e**-k l a n k s a m e n t r e k k e n, h e e f t d e e e r s t e v a n d e t w e e h e t o v e r w i c h t e n b l i j f t d u s;
w a n n e e r e c h t e r e e n **o**-k l a n k m e t e e n a n d e r e n k l a n k s a m e n t r e k t, h e e f t a l t i j d d e **o**-k l a n k h e t o v e r w i c h t e n b l i j f t d u s.

Daaruit volgt:

a) een a- + e-klank wordt **ā**:

**τιμάετε*	wordt	*τιμᾶτε*	*dat gijl. eert*	**τιμάει*	wordt	*τιμᾷ*	*hij eert*
**τιμάητε*	»	*τιμᾶτε*	*dat gijl. eeret*	*πολίταε*	»	*πολίτα*	*twee burgers*;

b) een e- + a-klank wordt *η*:

**γένεα*	wordt	*γένη*	*geslachten*	**παιδεύεαι*	wordt	*παιδεύει*	*gij wordt opgevoed*
χρυσέα	»	*χρυσῆ*	*gouden*	**παιδεύηαι*	»	*παιδεύῃ*	*dat gij opgevoed wordet*;

c) een a- + o-klank wordt *ω*:

**τιμάομεν*	wordt	*τιμῶμεν*	*wij eeren*	**τιμάοιμεν*	wordt	*τιμῷμεν*	*mogen wij eeren*
**αἰδόα*	»	*αἰδῶ*	acc. *schaamte*	**τιμάου*	»	*τιμῶ*	*word geëerd*;

d) een e- + o-klank of o- + e-klank wordt *ου* of *ω*, naarmate beide kort of één van beide lang is:

**γένεος*	wordt	*γένους*	*van het geslacht*	**ἐδούλοε*	wordt	*ἐδούλου*	*hij maakte [tot slaaf*
**γενέων*	»	*γενῶν*	*van de geslachten*	**δουλόητον*	»	*δουλῶτον*	*dat gij bei- [den tot slaaf maket*;

met tweeklanken:

**δουλόεις*	wordt	*δουλοῖς*	*gij maakt tot slaaf*	**δουλόῃς*	wordt	*δουλοῖς*	*dat gij tot slaaf [maket*
**φιλεοίην*	»	*φιλοίην*	*moge ik beminnen*	**ῥιγόῃ*	»	*ῥιγῷ*	*dai hij koud zij.*

§ 18. S y n i z ē s i s (*συνίζησις het samenvallen*) vindt plaats evenals in het Latijn (L. G. § 18. 2), bijv. *πόλεως van de stad*, tweelettergrepig: *πόλεως* (bij dichters).

CRASIS.

§ 19. C r a s i s (*κρᾶσις vermenging*; L. G. § 18. 3) wordt in 't Grieksch aangeduid door een c o r o n i s (᾽), die men plaatst boven de vocaal of den tweeklank, die door de crasis ontstaat, doch niet wanneer deze reeds eenen spiritus heeft.

Wanneer de laatste der klanken, die samensmelten, een *ι* is, komt deze als iota subscriptum onder het teeken van den samengesmolten klank:

De c r a s i s is vooral in gebruik:

a) bij het l i d w o o r d en bij het tusschenwerpsel *ὦ* = o!

ὁ ἀνήρ	wordt	*ἁνήρ*	*de man*	*τὸ ὄνομα*	wordt	*τοὔνομα*	*de naam*
τοῦ ἀνδρός	»	*τἀνδρός*					
τῷ ἀνδρί	»	*τἀνδρί* enzv.					
τὰ ἐμά	»	*τἀμά*	*het mijne*	*τὸ αὐτό*	»	*ταὐτό (ταὐτόν)*	*hetzelfde*
τὰ ἄλλα	»	*τἆλλα*	*het andere*	*ὦ ἄνθρωπε*	»	*ὤνθρωπε*	*o mensch*;

b) bij het p r o n. r e l a t i v u m:

ἃ ἄν wordt *ἅν* *welke ook* — *ἃ ἐγώ* wordt *ἁγώ* *welke ik*;

c) bij *καί en*:

καὶ ἄν	wordt	*κἄν*	*en wel*	*καί ἐν*	wordt	*κἀν*	*en in*
καὶ ἐκεῖνος	»	*κἀκεῖνος*	*en gene*	*καὶ ἐγώ*	»	*κἀγώ*	*en ik*
καί εἶτα	»	*κᾆτα*	*en daarna*	*καὶ ὅτάν*	»	*χὤταν*	*en wanneer*
καὶ εἰ	»	*κεἰ*	*en indien*	*καὶ οἱ*	»	*χοἱ*	*en de*;

d) bij *πρό* en *τοί*:

	προέχων	wordt	*προὔχων*	*voorhoudend*
	προέβαλλον	»	*προὔβαλλον*	*zij wierpen voor*
	τοὶ ἄν	»	*τἄν*	*wel waarlijk*
	τοὶ ἄρα	»	*τἆρα*	*toch waarlijk*;
e)	*ἐγὼ οἶδα*	»	*ἐγᾦδα*	*ik weet*
	ἐγὼ οἶμαι	»	*ἐγᾦμαι*	*ik meen.*

A a n m. De crasis wordt veelmeer in poëzie gevonden, dan in proza; de bovengenoemde voorbeelden komen echter in proza voor.

ELISIO.

§ 20. Elisio (L. G. § 18, 4^0) vindt in samenstellingen dikwijls plaats:

ἀπέρχομαι *ik ga weg* voor *ἀπο ἔρχομαι
παρέχω *ik verschaf* » *παρα ἔχω,

doch ook dikwijls, wanneer een woord uitgaat op een korten klinker en het volgende met een klinker of tweeklank begint:

ἵν᾽ εἴπῃς voor ἵνα εἴπῃς *opdat gij zegt*
νὴ Δί᾽ ἔφη » νὴ Δία ἔφη *ja, bij Zeus, zeide hij*
ἀπ᾽ οἴκου » ἀπὸ οἴκου *van huis.*

Nooit geëlideerd wordt:
1^0 de klinker υ;
2^0 de ι in περί *om*, μέχρι *tot aan* en ἄχρι *tot aan*, ὅτι *omdat*;
De α, ι, ο in eenlettergrepige woorden: τά, τί, πρό.

HOOFDSTUK III.

DE MEDEKLINKERS EN HUNNE VERANDERINGEN.

§ 21. De medeklinkers en halfklinkers in 't Grieksch worden aldus verdeeld:

	MUTAE.			SONANTES.	
	TENUES.	MEDIAE.	ADSPIRATAE.	SPIRANTES.	LIQUIDAE.
Gutturales	κ	γ	χ		
Linguales	τ	δ	ϑ	σ	λ, ρ, ν
Labiales	π	β	φ	(ϝ)	μ
Nasales					μ, ν, γ (ng)

§ 22. Een consonant is weggevallen:
1^0. In 't begin van een woord vóór een medeklinker:

σμικρός oud-Attische vorm voor μικρός *klein*
*ϝοῖνος is geworden οἶνος *wijn*
*ϝέργον » » ἔργον *werk*
*ϝιδεῖν » » ἰδεῖν *vidēre, zien*
*ϝρήγνυμι » » ῥήγνυμι *frango (wrak), breken.*

Aanm. Alle Grieksche woorden, die met ρ beginnen, hebben vóór de ρ een σ of ϝ verloren: vgl. ῥέω met *s(t)roomen*; ῥῆμα *woord* met *verbum*.

2^0. Aan het einde van een woord. — Een Grieksch woord kan alleen eindigen op een vocaal of één der consonanten ν, ρ en ς (ξ, ψ); andere consonanten, die oorspronkelijk aan het einde stonden, zijn afgevallen, dus:

παῖ vocatief voor *παιδ van παῖς *knaap*
γύναι » » *γυναικ » γυνή *vrouw*, genet. γυναικός
σῶμα *lichaam* » σωματ genet. σώματος
γάλα *melk* » γαλακτ » γάλακτος.

Aanm. De particulae οὐκ, οὐχ, ἐκ maken op dezen regel slechts schijnbaar eene uitzondering, daar zij met het volgende woord zóó nauw verbonden gedacht moeten worden, dat zij daarmede één geheel uitmaken. (Zie § 42, c.)

§ 23. 3^0. 't Meest heeft het wegvallen van medeklinkers plaats in het midden der woorden:

a) Eene ν vóór eene σ valt weg, met verlenging van den voorgaanden klinker:

παιδεύουσι(ν) voor *παιδεύονσι (*παιδεύοντι) *zij voeden op*
μέλᾱς *zwart* » *μέλανσ gen. μέλανος
λόγους *woorden* » *λογονς acc. pl. van λόγος
εἷς *één* » *ἕνσ gen. ἑνός.

Verlenging van den voorgaanden klinker heeft niet plaats in den dativus plur. der consonantstammen:

λιμέσι(ν) voor *λιμένσι van λιμήν *haven*
ἡγεμόσι(ν) » *ἡγεμόνσι » ἡγεμών *aanvoerder*
μέλασι(ν) » *μέλανσι » μέλας *zwart.*

b) Een τ-klank (δ, τ, ϑ) vóór een σ valt weg:

ἐλπίσι(ν) voor *ἐλπίδσι van ἐλπίς *hoop*
σώμασι(ν) » *σώματσι » σῶμα *lichaam*
πείσω » *πείϑσω » πείϑω *ik overreed.*

c) Een ν plus een t-klank (νδ, ντ, νϑ) voor éene σ vallen dus beide weg met verlenging van den voorgaanden klinker:

*πάντσι(ν), dat. plur. van πᾶς *alle*, wordt πᾶσι(ν)
*χαρίεντς » χαρίεις *bevallig*
*παιδευϑέντσι » παιδευϑεῖσι(ν) *aan hen, die opgevoed zijn*
*δεικνύντσι » δεικνῦσι(ν) *aan toonenden*
*λέοντσι » λέουσι(ν) *aan leeuwen.*

d) Eene σ wordt uitgestooten:

α) dikwijls tusschen twee *vocalen*:

γένη uit *γένεα voor *γένεσα van γένος *geslacht*. Vgl. Lat. *genera*.
παιδεύει » *παιδεύεαι » *παιδεύεσαι *gij wordt opgevoed*
ἐπαιδεύου » *ἐπαιδεύεο » *ἐπαιδεύεσο *gij werdt opgevoed*;

β) altijd tusschen twee *consonanten*:

πεφυλάχϑαι voor *πεφυλάκ-σϑαι inf. perf. pass. van φυλάττω *bewaken*
γεγράφϑαι » *γεγράφ-σϑαι » γράφω *schrijven*
ἠγγέλϑαι » *ἠγγέλ-σϑαι » ἀγγέλλω *melden*;

γ) -σσ- wordt -σ-:

γένεσι(ν) voor *γένεσσι van *γένος *geslacht*.

e) De ι en de υ gingen tusschen vocalen gewoonlijk over in ȷ en ϝ, en deze vielen daarna weg:

εἰᾶν *indien wel* wordt *ἐȷάν en verder ἐάν
αἰεί (Hom.) *altijd* » *ἀȷεί, ἀεί
πόλις *stad*, plur. *πόλεȷες, *πόλεες, πόλεις
ναῦς *schip*, genet. *νηϝός, νηός (Hom.), νεώς; vgl. *nāvis*
βοῦς *os*, » *βοϝός, βοός; vgl. *bos, bovis*
κλῄς *sleutel* (Dor. *κλᾱϝίς, κλαΐς, Lat. *clāvis*)

ASSIMILATIO. (L. G. § 25.)

§ 24. Verdubbeling van consonanten in 't midden van een woord is altijd gevolg van assimilatie:

1⁰. λν wordt λλ: *ὄλνυμι wordt ὄλλυμι *verderven*
λȷ » λλ: *ἄλȷος » ἄλλος *ander*, vgl. *alius*
*σάλȷομαι » ἅλλομαι *springen*, » *salio*.

Zóó werd van:

ἀγγέλλω *melden* de aor. *ἤγγελσα, *ἤγγελλα, ἤγγειλα
νέμω *deelen* » » *ἔνεμσα, *ἔνεμμα, ἔνειμα
φαίνω *toonen* » » *ἔφανσα, *ἔφαννα, ἔφηνα.

2⁰. Een p-klank + μ wordt μμ:

stam βλαβ, perf. pass. *βέβλαβ-μαι wordt βέβλαμμαι *ik ben benadeeld*
» γραφ, » » *γέγραφ-μαι » γέγραμμαι *ik ben geschreven*
» κοπ, » » κέκοπ-μαι » κέκομμαι *ik ben geslagen*;

3⁰. ϝρ wordt ῤῥ:

stam ϝρε, ῥε: *ἀπόϝρητος wordt ἀπόῤῥητος *verboden*
» ϝραγ (frango): *ἔϝρηξα » ἔῤῥηξα *ik brak*;

-ρσ wordt ῤῥ:

θάρσος wordt nieuw-Attisch θάῤῥος *moed*
ἄρσην » » ἄῤῥην *manlijk*.

4⁰. Een t-klank + ȷ wordt ττ, σσ:

*κρείτ-ȷων wordt κρείσσων *machtiger*
*ἐρέτ-ȷω (vgl. ἐρέτης *roeier*) » ἐρέσσω (ττ) *roeien*.

§ 25. a) Een **k**-klank of een **p**-klank vóór een **t**-klank moet met dezen laatsten dezelfde kracht van uitspraak hebben; dus:

media vóór media: γδ, βδ
tenuis vóór tenuis: κτ, πτ
adspirata vóór adspirata: χθ, φθ.

Dus komt van ὀκτώ *acht*, ὄγδοος *de achtste*; ἑπτά *zeven*, ἕβδομος *de zevende*, en wordt:

*πέπραγ-ται: πέπρακται *het is gedaan*
*ἐ-τάγ-θην: ἐτάχθην *ik werd geschaard*
*γέγραφ-ται: γέγραπται *het is geschreven*
*ἐ-λείπ-θην: ἐλείφθην *ik werd verlaten*.

b) Om dezelfde reden gaat een tenuis aan het einde van een woord over in eene adspirata, wanneer het volgende woord met een klinker, die een spiritus asper heeft, begint:

*οὐκ ὅσιος wordt οὐχ ὅσιος *niet vroom*
*ἀπὸ οὗ » *ἀπ' οὗ en dan ἀφ' οὗ *sedert*
*μετὰ ὧν » *μετ' ὧν » » μεθ' ὧν *met wie*.

c) Ook vóór de scherpe -σ wordt alleen een scherpe p- of k-klank (tenuis) geduld, en gaan dus β en φ in π, — γ en χ in κ over;

dus wordt *τρίβ-σω veranderd in *τρίπ-σω, τρίψω *ik zal wrijven*
*γράφ-σω » » *γράπ-σω, γράψω *ik zal schrijven*
*τάγ-σω » » *τάκ-σω, τάξω *ik zal scharen*
*ταράχ-σω » » *ταράκ-σω, ταράξω *ik zal verwarren*.

d) Een κ of χ wordt vóór de μ tot eene media, γ;

dus wordt *πέ-πλεκ-μαι veranderd in πέπλεγμαι *ik ben gevlochten*
*τετάραχ-μαι » » τετάραγμαι *ik ben verward*.

§ 26. In de verbuiging en vervoeging gaat een **t**-klank vóór een **t**-klank over in σ:

*ἐ-κολάδ-θην wordt ἐκολάσθην van κολάζω *straffen*
*ἐ-πείθ-θην » ἐπείσθην » πείθω *overreden*
*πέ-πειθ-ται » πέπεισται » » ».

Zoo ook vóór eene μ:

*κε-κόλαδ-μαι wordt κεκόλασμαι
*πέ-πειθ-μαι » πέπεισμαι.

§ 27. De σ aan 't begin van een woord vóór een klinker is overgegaan in den spiritus asper:

Vergelijk: ἑπτά *zeven* met het Latijnsche septem
ἕρπω *kruipen* » » » serpo
ἅλλομαι *springen* » » » salio
ἅλς *zout* » » » sal;

daardoor is *σέστηκα geworden ἕστηκα *ik sta* (stam στα)
*σεσπόμην » ἑσπόμην van ἕπομαι *ik volg*, Lat. sequor.

Aanm. Waar de σ aan 't begin van een woord vóór een vocaal gebleven is, staat zij voor σσ en is uit de assimilatie van twee consonanten ontstaan, bijv. σιγᾶν *zwijgen* voor *σϝιγᾶν.

§ 28. De klankverbindingen σδ, δȷ, γȷ zijn overgegaan in ζ, bijv.:

Ἀθήναζε voor *Ἀθήνασδε *naar Athene*
ἐλπίζω » *ἐλπίδ-ȷω *hopen*
οἰμώζω » *οἰμώγ-ȷω *jammeren*
μείζων » *μέγ-ȷων compar. van μέγας *groot*.

DISSIMILATIO. (L. G. § 26.)

§ 29. Twee opeenvolgende lettergrepen van een zelfde woord mogen niet beide met eene adspirata beginnen. In de plaats van de eerste adspirata wordt dan de tenuis gebruikt.

Deze regel wordt hoofdzakelijk toegepast in twee gevallen:

a) bij de reduplicatie der verbaalstammen:

*φέ-φευγα wordt dus πέφευγα *ik ben gevlucht*
*θέ-θυκα » » τέθυκα *ik heb geofferd*
*χέ-χριμαι » » κέχριμαι *ik ben gezalfd*;

b) bij den aoristus passivi der werkwoorden *τίθημι* (stam *θε*) *ik plaats* en *θύω* *ik offer*:

*ἐθέθην wordt dus ἐτέθην *ik werd geplaatst*
*ἐθύθην » » ἐτύθην *ik werd geofferd.*

In den imperativus aor. passivi wordt niet de eerste, maar de tweede adspirata in eene tenuis veranderd; het karakter van dezen aoristus wilde men duidelijk bewaren, daarom werd de eerste *θ* niet veranderd:

*παιδεύθηθι moest worden *παιδεύτηθι, maar wordt παιδεύθητι *word opgevoed.*

Aanm. Om den stam zuiver te bewaren is men dikwijls van den regel afgeweken. Men schrijft bijv.:

ὀρθωθῆναι inf. aor. pass. van *ὀρθόω *oprichten*
κεκαθάρθαι inf. perf. » » καθαίρω *reinigen.*

§ 30. Eenige eenlettergrepige stammen hebben eene *θ* aan 't begin en *φ* of *χ* aan 't einde.

Blijft nu in de verbuiging of woordvorming de tweede adspirata, dan wordt de eerste eene tenuis; maar verdwijnt de tweede, dan blijft de eerste. Van het blijven of veranderen van de tweede hangt dus het veranderen of blijven van de eerste af:

stam θριχ, nom. sing. θρίξ *haar*, genet. τριχός, dat. plur. θριξίν
» θαχ, » » ταχύς *snel*, comp. θάττων, sup. τάχιστος
» θαφ, 1e pers. sing. ind. pr. θάπτω *begraven*, aor. 2 pass. ἐτάφην
» θρεφ, » » » » » τρέφω *voeden*, fut. θρέψω, aor. 2 p. ἐτράφην.

Aanm. 1. Van *θάπτω* is echter de inf. perf. pass. *τεθάφθαι*; van *τρέφω*, *τεθράφθαι*, ofschoon in sommige edities *τετάφθαι*, *τετράφθαι* gelezen wordt.

Aanm. 2. Zoo wordt ook *ἔχω* *hebben* (stam *ἐχ*) in 't fut. *ἕξω*.

§ 31. Dissimilatio heeft somtijds ook in 't Grieksch, evenals in 't Latijn (§ 26 L. G.), plaats, om de hinderlijke opeenvolging van twee *λ*'s of twee *ρ*'s te voorkomen:

ναύκληρος voor *ναύκραρος *scheepsbevelhebber*
ἀργαλέος » *ἀλγαλέος *moeilijk*, van ἄλγος *smart.*

EPENTHESIS. (L. G. § 28.)

§ 32. Epenthesis van consonanten vindt plaats in de volgende woorden, die tusschen twee liquidae een *β* of *δ* inschuiven:

ἀνδρός, genet. van ἀνήρ *man* staat voor *ἀνρός
γαμβρός *schoonzoon* (gener) » » *γαμρός
μεσημβρία *middag* (meridies) » » *μεσημ(ε)ρία
μέμβλωκα *ik ben gegaan* (dichterl.) perf. van den stam *μολ*, voor *μέμλωκα.

METATHESIS. (L. G. § 29.)

§ 33. a) Metathesis vindt bijv. plaats in:

τίκτω *voortbrengen*, ontstaan uit *τί-τκ-ω, stam τεκ
*σκέπτομαι *beschouwen*, Att. σκοπέω, » » σπεκ, vgl. Lat. (*ad*)*spicio*
ῥέζω *doen* (* ῥέγjω) » » (ϝέργον) ἔρδω (ἔοργα)
-θνήσκω *sterven*, vergeleken met -ἔθανον, θάνατος *dood*.

b) Dikwijls zijn in 't Grieksch twee opeenvolgende vocalen van quantiteit verwisseld, zoodat de lange kort en de korte lang geworden is. Men noemt dit **metathesis van quantiteit.**

Zoo is: βασιλέως *van den koning* ontstaan uit βασιλῆος (Hom.)
βασιλέα *den koning* » » βασιλῆα »
πόλεως *van de stad* » » πόληος »
λεώς *volk* » » λᾱός »
γεωμέτρης *landmeter* » » *γηομέτρης.

SAMENSTELLING MET VOORZETSELS.

§ 34. In samenstellingen ondergaan de slotconsonanten der voorzetsels de volgende veranderingen:

1⁰. ἐκ wordt vóór klinkers ἐξ: ἐξάγω *uitvoeren*, *ἐξεμέω *uitspuwen.*
ἐκ » met eene volgende σ niet vervangen door ξ: ἐκσπένδω *uitgieten als een plengoffer*, ἐκσῴζω *uitredden*;

2⁰. ἐν wordt vóór γ, κ, χ (ξ) geassimileerd tot ἐγ: ἐγγράφω *inschrijven*, ἐγκλῄω *insluiten*, ἐγχέω *ingieten*;
vóór de λ wordt ἐν geassimileerd tot ἐλ: ἐλλείπω *in iets achterlaten*, *achterblijven*;
vóór de β, μ, π, φ, ψ wordt ἐν geassimileerd tot ἐμ-: ἐμβάλλειν *inwerpen*, ἐμμένω *in of bij iets blijven*, ἐμπλέκω *inwikkelen*, ἐμφύω *inplanten*, ἔμψυχος *bezield*.

Aanm. § 25 a) is op samenstellingen met ἐκ niet toepasselijk: ἐκδέρω *villen*, ἐκθέω *uitloopen*.

3⁰. συν wordt vóór γ, κ, χ (ξ) geassimileerd tot συγ: συγγένης *verwant*, *συγκαλέω *samenroepen*, συγχέω *vermengen*;
vóór de λ wordt συν geassimileerd tot συλ: συλλαμβάνω *samenvatten*, συλλέγω *verzamelen*.
vóór de ρ wordt συν geassimileerd tot συρ: συρρέω *samenstroomen*;

vóór β, μ, π, φ, ψ wordt συν geassimileerd tot συμ: *σύμβουλος raadgever*, *σύμμαχος bondgenoot*, *συμπλέκω samenvlechten*, *συμφορά ongeval*, *σύμψηφος eenstemmig*;

συν wordt verkort tot συ vóór ζ en vóór σ + cons.: *συζυγία tweespan*, *συστράτηγος medeveldheer*; vóór de σ, gevolgd door een klinker, wordt συν geassimileerd tot συσ: *συσσίτιον gemeenschappelijke maaltijd*.

AANM. De voorzetsels, die op een klinker eindigen, verliezen dezen, wanneer het woord, waarmede zij zijn samengesteld, met eenen klinker begint, behalve περί, dat altijd de ι behoudt. Vergelijk § 20, 2°.

De consonant, die na de elisie de laatste letter van het voorzetsel wordt, volgt de regels, voor het samenkomen van consonanten gegeven: *ἀντέχω weerstand bieden*, *ἀνθαιροῦμαι het eene in plaats van het andere kiezen*, *περιαιρέω rondom wegnemen*, *ἀπέχω afhouden*, *ἀφαιρέω afnemen*, *διέχω verwijderd zijn*, *διαιρέω verdeelen*, *κατέχω tegenhouden*, *καθαιρέω nederwerpen*, *verwoesten* enzv.

LETTERGREPEN.

§ 35. De lettergrepen scheide men naar de regels, voor het Latijn opgegeven (L. G. § 31), dus:

1° *ἔ-χο-μεν wij hebben*, *ἄ-νε-μος wind*;

2° *κέ-κτη-μαι ik bezit*, *ὄ-ψο-μαι ik zal zien*, *δι-δά-σκω ik leer*, *ἐ-γί-γνω-σκον ik leerde kennen*, *ἄ-στυ stad*, *ἐ-σθής kleed*, *πρᾶ-γμα handeling*, *ἔ-πι-πτον ik viel*, *ὅ-πλον wapen*, *κύ-κνος zwaan*, *στα-θμός dagmarsch*, *ἀπ-έ-θνη-σκον ik stierf*; — *πλῆ-κτρον prikkel*, *ἔ-στρω-σα ik spreidde*; maar: *ἀ-δελ-φός broeder*, *ἅρ-μα wagen*, *ἀν-δρός van den man*, *ἦλ-θον ik ging*, *στο-ρέν-νυ-μι ik spreid*, *ἄλ-λος ander*, *πέμ-πω ik zend*.

Zoo ook: Σαπ-φώ, Ἀτ-θίς, Βάκ-χος, daar πφ, τθ, κχ als verdubbelde consonanten gelden; want de adspiratae kunnen alleen door de overeenkomstige **tenuis** verdubbeld worden.

3° *ἀ-μνός lam*, *μέ-μνη-μαι ik herinner mij*;

4° *προ-σάγω ik voer toe*, *πρό-σωπον gelaat*, *εἰ-σῆλθον ik ging binnen*, *ἐ-ξοίσει hij zal uitdragen*, *συ-νήθεια gewoonte*, *δύ-σελπις wanhopig*, maar: *δύσ-μορ-φος leelijk*;

5° *ἀ-νέστη hij ging opstaan*, *ἀ-πῆλθεν hij ging heen*, *κά-το-πτρον spiegel*.

Zoo ook: *κα-τ' ἐμοῦ tegen mij*, *ἀ-π' ἐκείνου van hem*.

QUANTITEIT.

§ 36. Ook in het Grieksch moet men in de uitspraak onderscheid maken tusschen eene lettergreep met eenen klinker, die van nature lang is, en eene lettergreep, die door positie lang is (L. G. § 32):

μᾶλλον (spr. uit maallon) *meer*, *κάλλος* (kallos) *schoonheid*,
πρᾶγμα („ „ praagma) *handeling*, *τάγμα* (tagma) *legerschaar*.

AANM. Daar de lange en de korte e (η, ε) en de lange en de korte o (ω, ο) in 't Grieksch door de letterteekens zelf reeds onderscheiden worden en bovendien de accentteekens dikwijls aanwijzen of een klinker lang of kort is, zijn regels voor de quantiteit minder noodig.

ACCENT.

§ 37. a) In 't Grieksch was het accent (L. G. § 42) de toonshoogte, niet de sterkte en nog minder de duur van den toon.

Door teekens werd de hoofdtoon in ieder woord aangewezen:

de hooge toon (*ὀξεῖα, acutus*) door ´: *πατήρ vader*, *μήτηρ moeder;*

de omgebogen toon (*περισπωμένη, circumflexus*), eerst hoog, dan laag, door ˜: *σῶμα lichaam* (als het ware *σόὸμα*); *Ἀθῆναι Athene;*

de lage toon (*βαρεῖα gravis*), wanneer de laatste lettergreep van een woord een hoogen toon had en zonder leesteeken er onmiddellijk een ander woord op volgde: *ὁ πατὴρ ἔδωκεν de vader gaf.*

Het accent staat altijd op de laatste, de voorlaatste of de derde lettergreep van achteren; nooit treedt het verder terug.

b) De hooge toon of de acutus kan alleen op eene der laatste drie lettergrepen van een woord komen, zoowel op een korten als op een langen klinker.

Een woord met een acutus op de laatste lettergreep heet
oxytonon: bijv. *πατήρ*.
„ „ „ „ „ „ „ voorlaatste lettergreep heet
paroxytonon: *μήτηρ*.
„ „ „ „ „ „ „ derde lettergreep van achteren heet
proparoxytonon: *ἔδωκεν*.

De proparoxytona hebben altijd de laatste lettergreep kort.

c) Een **circumflexus** kan alleen op eene der laatste twee lettergrepen van een woord voorkomen en wel **alleen op een langen klinker of tweeklank.**

Een woord met een circumflexus op de laatste lettergreep heet perispomenon: *βασιλῆς koningen.*

Een woord met een circumflexus op de voorlaatste lettergreep heet properispomenon: *Ἀθῆναι Athene*, *μοῦσα muze, zanggodin.*

De properispomena hebben altijd de laatste lettergreep kort.

Wanneer van een woord de laatste lettergreep kort en de voorlaatste lang is en het accent heeft, moet dit accent altijd een circumflexus zijn: *δῶρον gave*; *Ἀθῆναι Athene.*

Ieder woord, dat geen accent op de laatste lettergreep heeft, heet barytŏnon; dus zijn *μήτηρ*, *δῶρον*, *ἔδωκεν* barytona, maar *πατήρ*, *βασιλῆς* niet.

d) Evenals de spiritus staan de accenten bij kapitale letters niet boven, maar vóór de letter; de spiritus staat vóór den acutus of gravis, maar onder den circumflexus;

bij tweeklanken staan accent en spiritus boven den tweeden klinker: *Ἄϑως (de berg) Athos*; *Ἆγις (koning) Agis*; *Αἴας Ajax*; *μοῦσα muze*.

Aanm. 1. Bij oneigenlijke tweeklanken *(ᾳ, ῃ, ῳ = ᾱ + ι, η + ι, ω + ι)* staan spiritus en accent vóór de eerste vocaal, wanneer deze met een hoofdletter geschreven wordt *Ἅιδης Hades* (maar: *ᾅδης*), *Ὠιδεῖον Odēum, concertgebouw (ᾠδεῖον)*.

Aanm. 2. In woorden als *ἄυπνος slapeloos*, waar *αυ* geen tweeklank vormt, heeft men dus geen deelteeken (puncta diaeresis) noodig; de plaatsing van het accent en den spiritus wijzen reeds aan, dat *αυ* geen tweeklank is.

Aanm. 3. Bij contractie (§ 18) krijgt de samengetrokken lettergreep eenen circumflexus, wanneer de eerste der samengetrokken vocalen eenen acutus had; had de tweede eenen acutus, dan blijft deze. Zie voorbeelden § 18.

Aanm. 4. Bij crasis (§ 19) valt het accent van het eerste woord weg, dat van het tweede blijft. Ook bij crasis wordt de regel toegepast, boven opgegeven; *τὰ ἄλλα* wordt *τἆλλα de andere (dingen)*; *τὸ ἔργον* wordt *τοὖργον het werk*.

Aanm. 5. Wanneer oxytona geëlideerd worden (§ 20), gaat het accent verloren bij voorzetsels en voegwoorden; bij andere woorden komt een acutus op de lettergreep, die aan de geëlideerde voorafgaat:

παρὰ ἐμοῦ	wordt	*παρ᾽ ἐμοῦ*	*van mij*
ἀλλὰ ἐγώ	»	*ἀλλ᾽ ἐγώ*	*maar ik*
πολλὰ ἔπαϑον	»	*πόλλ᾽ ἔπαϑον*	*ik heb veel geleden.*

Aanm. 6. In samenstellingen wordt gewoonlijk het accent zoo ver mogelijk teruggetrokken, bijv.: *ὁδός weg*; *σύνοδος samenkomst, vergadering*; *τιμή eer*, *ἄτιμος eerloos*.

Aanm. 7. Somtijds vindt terugtrekking van het accent plaats, anastrophe *(ἀναστροφή)*. In proza geschiedt dit echter zelden, bijv. bij het voorzetsel *περί*, wanneer dit na het naamwoord staat, waarop het betrekking heeft: *τοῦ πολέμου πέρι wat den oorlog betreft*.

PROCLITICAE. (L. G. § 47.)

§ 38. Procliticae of atŏnae (namelijk voces of particulae; *toonloozen*) zijn in het Grieksch:

1° vier vormen van het lidwoord: *ὁ, ἡ, οἱ, αἱ de* (zie § 48);

2° drie voorzetsels: *εἰς in* (Lat. *in* cum accus.), *ἐν in* (Lat. *in* cum ablat.), *ἐκ (ἐξ) uit*;

3° twee voegwoorden *εἰ indien*; *ὡς als, dat*;

4° de ontkennende partikel *οὐ (οὐκ, οὐχ) niet*.

Aanm. Als *οὐ* aan 't einde van een zin komt te staan, kan het zijn accent niet op het volgende woord werpen en behoudt het dus: *Τἀγαϑὰ (δεῖ ποιεῖν), τὰ κακὰ δὲ οὔ* Xen. Anab. 4. 6. 2 *het goede moet men doen, het kwade niet.* In dit geval blijft de vorm *οὐ*, ook wanneer een klinker volgt.

ENCLITICAE. (L. G. § 47.)

§ 39. Encliticae zijn in het Grieksch:

1° de casus obliqui (L. G. § 54) van het pron. personale:

μοῦ	*μοί*	*μέ*	*van mij,*	*aan mij,*	*mij*
σοῦ	*σοί*	*σέ*	*van u,*	*aan u,*	*u*
οὗ	*οἷ*	*ἕ*	*van zich,*	*aan zich,*	*zich;*

2° het pronomen indefinitum *τὶς iemand* [1]), meerv. *τινές*, onzijdig *τὶ iets*, meerv. *τινά*, in alle naamvallen, behalve in *ἄττα* (= *τινά*).

3° de zes onbepaalde adverbia:

πού ergens	*ποί ergens heen*	*ποϑέν ergens vandaan*
πώς op eenige wijze	*πῄ langs eenigen weg*	*ποτέ eens (aliquando)*

4° eenige partikels:

γέ	*tenminste*	*νύν*	*nu*
τέ	*en (que)*	*πέρ*	*zeer*
τοί	*waarlijk*	*πώ*	*nog*

5° het indic. praes van *εἰμί zijn* en *φημί zeggen*, met uitzondering van den 2den pers. sing. *εἶ gij zijt*, en *φής gij zegt*.

§ 40. Deze encliticae worden, wat het accent betreft, met het voorgaande woord vereenigd, zoodat ze geen eigen accent behouden; daarbij geldt echter als regel: nooit blijven meer dan twee opeenvolgende lettergrepen zonder accent.

De enclitica verliest dus haar accent:

1° na een perispomenon:

ἐρῶ τι	*ik zal iets zeggen*
καλοῦ τινος	*van iets schoons*
σοφῶν τινων	*van eenige wijzen*

2° na een oxytonon; dit krijgt dan eenen acutus (geen gravis) op de laatste lettergreep:

σοφός τις	*een wijze*
καλός ἐστιν	*hij is schoon*
ποταμοί τινες	*sommige rivieren*

3° na een proparoxytonon of properispomenon; deze krijgen dan nog, behalve hun eigen accent, eenen acutus op de laatste lettergreep:

---

1) Zoo schrijft men thans gewoonlijk; de ouden schreven: *τίς*.

ἄνθρωπός τις	*een (zeker) mensch*
ἄνθρωποί τινες	*sommige menschen*
μοῦσά τις	*eene muze*
μοῦσαί τινες	*eenige muzen*

4^{0} na een paroxytonon, maar alleen wanneer de enclitica van éénе lettergreep is; eene tweelettergrepige behoudt het accent:

λόγος τις	*eene redevoering*
λόγοι τινές	*eenige redevoeringen*
λόγων τινῶν	*van eenige redevoeringen.*

Deze regels volgen geheel uit de hoofdregels voor de accenten, wanneer men de enclitica met het voorgaande woord als een geheel beschouwt en daarbij let op deze twee zaken:

1^{0} door eene enclitica verandert nooit een perispomenon in een acutus;

2^{0} eene lange lettergreep van eene enclitica wordt als eene korte beschouwd, omdat zij toonloos wordt uitgesproken.

AANM. Omgekeerd maakt eene enclitica eenen acutus nooit tot een perispomenon: *ὥστε zoodat*, *καίπερ ofschoon*, *οὔτις niemand.*

Hier is dus eene afwijking van den regel, § 37, c.

§ 41. Encliticae behouden hun accent:

1^{0} wanneer zij vóór andere encliticae staan: *Εἴ τίς μοί φησί ποτε indien iemand mij eens zegt*;

2^{0} wanneer zij met nadruk staan; zoo altijd pronom. personalia na praeposities: *σὺν σοί met u*;

3^{0} wanneer de lettergreep, waarop het accent van de enclitica zou moeten vallen, geëlideerd is: *πολλοὶ δ' εἰσίν* voor *πολλοὶ δέ εἰσιν maar er zijn velen*;

4^{0} wanneer zij aan het begin van eenen zin staan, wat uit den aard der zaak zelden voorkomt, of ook, wanneer zij door een leesteeken van het voorgaande woord gescheiden worden: *Ἔστιν ἀνὴρ ἀγαθός, φημί hij is een goed man, zeg ik*;

5^{0} wanneer zij tweelettergrepig zijn, in het geval van § 40, 4.

VERANDERLIJKE EINDMEDEKLINKERS.

§ 42. a) Somtijds wordt, om een hiatus (L. G. § 18) te vermijden, achter eenige buigingsuitgangen op *ι* of *ε* een *ν* gevoegd, wanneer het volgende woord met een klinker begint of wanneer een woord met dezen buigingsuitgang aan het einde van een zin staat.

Deze *ν* noemt men *ν ἐφελκυστικόν*.

Zij wordt geplaatst:

1^{0} na den uitgang *-σι*: *πᾶσι(ν) aan allen*, *λέγουσι(ν) zij zeggen*, *πᾶσιν εἶπον zij zeiden aan allen*;

2^{0} na *ἐστί(ν)*: *ὁ ἀνήρ ἐστιν ἀγαθός de man is goed*;

3^{0} na den uitgang *-ε(ν)* van den 3den pers. sing.: *ἐπαίδευε(ν)*, *ἐπαίδευσε(ν)*, *πεπαίδευκε(ν)*.

AANM. Ook in den 3den pers. sing. plusquamperf. indic. activi op *-ει(ν)* wordt de *ν ἐφελκυστικόν* somtijds gevonden.

De verba contracta op *-έω* nemen in het imperf. sing. 3de pers. gewoonlijk de *ν ἐφελκυστικόν* niet aan.

b) Aan het adverbium *οὕτω zoo* wordt een *ς* toegevoegd, wanneer er een klinker op volgt; dikwijls echter wordt *οὕτως* ook vóór een medeklinker gevonden.

c) Het voorzetsel *ἐκ* wordt, wanneer het volgende woord met een klinker begint, *ἐξ*: *ἐκ παιδός van kindsbeen af*, maar *ἐξ Ἀθηνῶν uit Athene.*

Het bijwoord *οὐ* wordt, wanneer het volgende woord met een klinker begint, *οὐκ*; wanneer echter die klinker eenen spiritus asper heeft, *οὐχ*: *οὐ καλός niet schoon*, *οὐκ αἰσχρός niet schandelijk*, *οὐχ ἡδύς niet aangenaam.*

LEESTEEKENS.

§ 43. Punt en komma worden in het Grieksch gebruikt evenals in onze taal en in het Latijn.

Onze puntkomma (;) echter wordt in 't Grieksch aangeduid zonder de komma, alleen door het hooge punt (·).

Eene vraag wordt in 't Grieksch aangeduid door eene puntkomma: *τίς; wie?*

TWEEDE DEEL.

BUIGINGSLEER.

HOOFDSTUK I.

§ 44. Het Grieksch heeft drie numeri, namelijk, behalve den singularis en den pluralis, nog eenen dualis, die een tweetal aanduidt.
De dualis heeft slechts twee vormen:
eenen voor den nomin., accus. en vocat.,
den tweeden voor den genet. en dativus.

§ 45. Het Grieksch heeft vijf naamvallen, dezelfde als in het Latijn, behalve den ablativus; de beteekenissen van den ablativus zijn voor een groot deel op den dativus overgegaan.

§ 46. 1^0. De nominativus en de vocativus zijn bijna altijd gelijk; alleen in het enkelvoud van sommige masculina en feminina is de vocativus gelijk aan den stam.
2^0. In het neutrum is altijd, in den singularis zoowel als in den pluralis, de accusativus gelijk aan den nominativus; in den pluralis eindigen zij altijd op **a** (L. G. § 55).

§ 47. Voor het accent in de verbuiging gelden deze twee regels:
1^0. Het accent blijft zóó lang op de lettergreep staan, waarop het in den nom. singul. staat, als de algemeene regels van het accent (§ 37) het veroorloven.
2^0. Genetivi en dativi, wier laatste lettergreep lang is en den klemtoon heeft, zijn altijd perispomena.

HET LIDWOORD.

§ 48. Het Grieksch heeft een bepalend lidwoord, dat, evenals het Nederlandsche, eigenlijk een pronomen demonstrativum is en als zoodanig verbogen wordt. Zie § 126.

HET SUBSTANTIVUM.

§ 49. Algemeene regels voor het geslacht zijn de volgende:
1^0. Manlijk zijn alle namen van manlijke wezens, van volken, rivieren, winden en maanden, bijv.: *ποιμήν herder*, *Ἕλληνες Grieken*, *Ἰλισσός Ilissus*, *βορρᾶς noordenwind*, *Ἑκατομβαιών Juli—Augustus.*

AANM. 1. Van de rivieren zijn vrouwelijk: *ἡ Στύξ de Styx* en de *α*-stammen, bijv. *ἡ Λήθη de Lethe.*

AANM. 2. Vele woorden volgen het grammatische, niet het natuurlijke geslacht, bijv. *τὸ ἀνδράποδον mancipium*, *slaaf* (L. G. § 104, A).

2^0. Vrouwelijk zijn alle namen van vrouwelijke wezens, van boomen, steden, landen en eilanden: *Μοῦσα Muze*, *δρῦς eik*, *Ἀθῆναι Athene*, *Κόρινθος Corinthe*, *Λακεδαίμων Lacedaemon*, *Αἴγυπτος Aegypte*, *Δῆλος Delos.*

AANM. 3. Uitgezonderd zijn: 1^0 de namen der steden op *-οι*, *-ων*, die manlijk zijn: *Δελφοί*, *Φίλιπποι Delphi*, *Philippi*, — en 2^0 die op *-ον* en pluralia op *-α*, die onzijdig zijn: *τὸ Ἴλιον Ilium*, *τὰ Λεῦκτρα Leuctra.*

3^0. Onzijdig zijn de onverbuigbare woorden en de meeste verkleinwoorden (deminutiva): *τὸ Δέλτα de Delta* (letter en land); *τὸ παιδίον knaapje*, *meisje.*

AANM. 4. Communia (L. G. § 52, A. 4) zijn bijv.: *ὁ θεός*, *ἡ θεός god*, *godin* (zelden *ἡ θεά*); *ὁ παῖς*, *ἡ παῖς jongen*, *meisje*; *ὁ ἵππος*, *ἡ ἵππος paard*, *merrie*; *ὁ βοῦς*, *ἡ βοῦς os*, *koe.*

Mobilia (L. G. § 52, A. 4) zijn bijv.: *δεσπότης heer*, *δέσποινα meesteres*; *βασιλεύς koning*, *βασίλεια koningin*; *λέων leeuw*, *λέαινα leeuwin.*

AANM. 5. Epicoena (*ἐπίκοινα gemeenschappelijke*) (L. G. § 52, A. 5) zijn: *ἡ ἀλώπηξ de vos*; *ἡ ἄρκτος de beer*, *de berin*; *ἡ οἶς het schaap*; *ὁ μῦς de muis* enzv.

§ 50. Ook in het Grieksch onderscheidt men:
A. de declinatie der consonantstammen,
B. de declinatie der vocaalstammen.

A. DE DECLINATIE DER CONSONANTSTAMMEN.

§ 51. Deze declinatie vervalt in drie groepen:
1^0 die der mutastammen op *κ*, *γ*, *χ*, *π*, *β*, *φ*, *τ*, *δ*, *θ*.
2^0 die der liquidastammen op *λ*, *ν*, *ρ*.
3^0 die der sibilantstammen op *ς*.

§ 52. Als algemeen voorbeeld ga vooraf, voor het manlijk en vrouwlijk, de verbuiging van *πάνθηρ panter*, stam *πανθηρ*, voor het onzijdig *δάκρυ traan*, stam *δακρυ* (dus een vocaalstam), die in alle vormen den stam en de uitgangen zuiver vertoonen.

Sing. N. πάνθηρ	Dual. N. A. πάνθηρε	Plur. N. V. πάνθηρες
G. πάνθηρος	G. D. πανθήροιν	G. πανθήρων
D. πάνθηρι		D. πάνθηρσι(ν)
A. πάνθηρα		A. πάνθηρας
V. πάνθηρ		
Sing. N. δάκρυ	Dual. N. A. δάκρυε	Plur. N. V. δάκρυα
G. δάκρυος	G. D. δακρύοιν	G. δακρύων
D. δάκρυι		D. δάκρυσι(ν)
A. δάκρυ		A. δάκρυα
V. δάκρυ		

§ 53. De uitgangen, die achter den stam gevoegd worden, zijn dus:

gen. sing. -ος	nom. en acc. dual. -ε	nom. en voc. plur. -ες
dat. „ -ι	gen. „ dat. „ -οιν	gen. „ -ων
acc. „ -α		dat. „ -σι
voc. „ = nomin.		acc. „ -ας

Wat het neutrum betreft zie § 46, 2⁰.

Aanm. 1. De uitgang van den acc. sing. was eigenlijk, evenals in het Latijn, **m**; na een consonant ging deze **m** over in **a**; zoo werd *πάνθηρμ tot πάνθηρα.

Aanm. 2. De accus. plur. voegde, evenals in het Latijn, eene **s** achter den accus. singul.: **ms** is overgegaan in -ας.

Aanm. 3. De genet. plur. der consonantstammen had waarschijnlijk oorspronkelijk -om (= 't Lat. um) tot uitgang; terwijl -ων (= -ωμ = — o + om) van de vocaalstammen overgenomen is.

§ 54. De verandering van het accent in die naamvallen, die eenen langen buigingsuitgang achter den stam voegen, volgt uit den regel van § 37, b), in verband met § 47, 1.

De genet. dual. en plur. heeft eenen langen uitgang: het accent komt dus op de η en op de υ.

§ 55. Van den algemeenen regel voor het accent wijken af de éénlettergrepige woorden.

De éénlettergrepige woorden hebben in den gen. en dat. van alle numeri het accent op den buigingsuitgang, bijv.: *θήρ dier*, stam θηρ.

Sing. N. θήρ	Dual. N. A. θῆρε	Plur. N. V. θῆρες
G. θηρός	G. D. θηροῖν	G. θηρῶν
D. θηρί		D. θηρσί(ν)
A. θῆρα		A. θῆρας
V. θήρ		

Uitzonderingen:

1⁰. De participia van éene lettergreep volgen in alle naamvallen den algemeenen of hoofdregel: *ὤν zijnde*; ὄντος, ὄντι, ὄντων, οὖσι(ν).

2⁰. Het woord *πᾶς alle* volgt in 't meervoud den hoofdregel, in 't enkelvoud niet: παντός, παντί, maar πάντων, πᾶσι(ν).

3⁰. *παῖς, παιδός knaap*; *οὖς, ὠτός oor*; *Τρώς, Τρωός Trojaan* volgen in den genet. dualis en pluralis den hoofdregel, dus: παίδοιν, παίδων, maar παισί(ν); — ὤτοιν, ὤτων, maar ὠσί(ν); — Τρώων, maar Τρωσί(ν).

1⁰. De mutastammen.

§ 56. 1⁰. De mutastammen vormen den nomin. sing. door eene **s** achter den stam te voegen, behalve de neutra.

Ἀλώπηξ vos, stam ἀλωπεκ en *πούς voet*, stam ποδ hebben den stamklinker in den nominativus verlengd.

a) De ς, gevoegd achter de consonant van den stam, bewerkt eenige veranderingen, overeenkomstig § 25, c); deze veranderingen zijn dezelfde als in het Latijn (L. G. § 60). Dus:

stam φυλακ,	nomin.	*φυλακς = φύλαξ	*wachter*
„ αἰγ,	„	*αἴγς, *αἴκς, αἴξ	*geit*
„ γυπ,	„	*γύπς, γύψ	*gier*
„ φλεβ,	„	*φλέβς, *φλέπς, φλέψ	*ader.*

Zoo ook in den dat. plur. φύλαξι(ν) enzv.

b) Een t-klank vóór de ς valt weg (§ 23, b)):

stam ἐλπιδ, nomin. *ἐλπίδς, *ἐλπίς hoop*
dat. plur. *ἐλπίδσι(ν), ἐλπίσι(ν).

c) De stammen op -ντ verliezen deze beide medeklinkers vóór de ς en verlengen dan den stamklinker: α tot ᾱ, ο tot ου:

stam ἀνδριαντ, nomin. *ἀνδριάντς, *ἀνδριάς beeld*
„ ὀδοντ, „ *ὀδόντς, *ὀδούς tand.*

Eenige substantiva hebben geen ς in den nomin., maar verlengen de ο van den stam tot ω:

γέρων grijsaard, stam γεροντ
λέων leeuw, „ λεοντ.

Aanm. -ων, οντος is eigenlijk de uitgang van participia, niet van substantiva.

2⁰. De neutra hebben in den nomin. sing. den stam; deze verliest echter den laatsten medeklinker, overeenkomstig § 22, 2⁰:

stam σωματ, nomin. *σῶμα lichaam.*

Deze substantiva op -μα, stam -ματ, zijn zeer talrijk.

De stam γαλακτ wordt in den nomin. *γάλα melk* (lac);
„ „ μελιτ „ „ „ „ *μέλι honig* (mel).

Deze twee staan op zich zelf.

Aanm. Afwijkende vormen hebben in den nomin.:

οὖς	genet.	ὠτός	*oor*	ὕδωρ	genet.	ὕδατος	*water*
φῶς	»	φωτός	*licht*	τέρας	»	τέρατος	*wonderteeken*
γόνυ	»	γόνατος	*knie*	φρέαρ	»	φρέατος	*put*
δόρυ	»	δόρατος	*speer*	ἧπαρ	»	ἥπατος	*lever.*

§ 57. De verschillende uitgangen van stam, nomin. en genet. zijn:

-α, -ατος,	stam	αἱματ	nomin.	αἷμα,	genet.	αἵματος	*bloed*
-αξ, -ακος	„	κορακ	„	κόραξ	„	κόρακος	*raaf*
-ας, -αδος	„	λαμπαδ	„	λαμπάς	„	λαμπάδος	*fakkel*
-ᾱς, -αντος	„	γιγαντ	„	γίγᾱς	„	γίγαντος	*reus*
-ης, -ητος	„	ἐσθητ	„	ἐσθής	„	ἐσθῆτος	*kleed*
-ις, -ιδος	„	ἐριδ	„	ἔρις	„	ἔριδος	*twist*
-ων, -οντος	„	δρακοντ	„	δράκων	„	δράκοντος	*draak.*

Verder:

παῖς	genet.	παιδός	*kind*
κόρυς	„	κόρυθος	*helm*
νύξ	„	νυκτός	*nacht*
φλόξ	„	φλογός	*vlam*
διῶρυξ	„	διώρυχος	*gracht*
μάστιξ	„	μάστῑγος	*zweep*
γύψ	„	γῡπός	*gier*
φάλαγξ	„	φάλαγγος	*slagorde*
θρίξ	„	τριχός	*haar* (zie § 30).

§ 58. Voorbeelden van verbuiging:

1⁰. φύλαξ *wachter*, stam φυλακ manlijk;
αἴξ *geit*, „ αἰγ vrouwlijk;
φλέψ *ader*, „ φλεβ vrouwlijk.

Sing. N. en V.	φύλαξ	αἴξ	φλέψ
G.	φύλακος	αἰγός	φλεβός
D.	φύλακι	αἰγί	φλεβί
A.	φύλακα	αἶγα	φλέβα
Dual. N. A.	φύλακε	αἶγε	φλέβε
G. D.	φυλάκοιν	αἰγοῖν	φλεβοῖν
Plur. N. V.	φύλακες	αἶγες	φλέβες
G.	φυλάκων	αἰγῶν	φλεβῶν
D.	φύλαξι(ν)	αἰξί(ν)	φλεψί(ν)
A.	φύλακας	αἶγας	φλέβας

2⁰. σῶμα *lichaam*, stam σωματ onzijdig;
ἐλπίς *hoop*, „ ἐλπιδ vrouwlijk;
γυμνής *een lichtgewapende*, „ γυμνητ manlijk.

Sing. N. en V.	σῶμα	ἐλπίς	γυμνής
G.	σώματος	ἐλπίδος	γυμνῆτος
D.	σώματι	ἐλπίδι	γυμνῆτι
A.	σῶμα	ἐλπίδα	γυμνῆτα
Dual. N. A.	σώματε	ἐλπίδε	γυμνῆτε
G. D.	σωμάτοιν	ἐλπίδοιν	γυμνήτοιν
Plur. N. V.	σώματα	ἐλπίδες	γυμνῆτες
G.	σωμάτων	ἐλπίδων	γυμνήτων
D.	σώμασι(ν)	ἐλπίσι(ν)	γυμνῆσι(ν)
A.	σώματα	ἐλπίδας	γυμνῆτας

§ 59. Bij de t-stammen (δ, τ, ϑ) zijn somtijds de accus. sing. en de vocat. sing. afwijkend gevormd:

1⁰ de barytona (§ 37, c)) op *-ις* en *-υς* met een dentalen stam vormen den accus. sing. op *-ιν* en *-υν*;

2⁰ de barytona t-stammen met korten stamklinker hebben den vocativus gelijk aan den stam (met inachtneming der noodige veranderingen; § 22, 2⁰). Zoo ook παῖς, voc. παῖ.

§ 60. Voorbeelden van verbuiging:

ἔρις *twist*, stam ἐριδ vrouwlijk;
κόρυς *helm*, „ κορυθ „
γέρων *grijsaard*, „ γεροντ manlijk;
γίγᾱς *reus*, „ γιγαντ „

Sing. N.	ἔρις	κόρυς	γέρων	γίγᾱς
G.	ἔριδος	κόρυθος	γέροντος	γίγαντος
D.	ἔριδι	κόρυθι	γέροντι	γίγαντι
A.	ἔριν	κόρυν	γέροντα	γίγαντα
V.	ἔρι	κόρυ	γέρον	γίγαν
Dual. N. A.	ἔριδε	κόρυθε	γέροντε	γίγαντε
G. D.	ἐρίδοιν	κορύθοιν	γερόντοιν	γιγάντοιν
Plur. N. V.	ἔριδες	κόρυθες	γέροντες	γίγαντες
G.	ἐρίδων	κορύθων	γερόντων	γιγάντων
D.	ἔρισι(ν)	κόρυσι(ν)	γέρουσι(ν) [1]	γίγᾱσι(ν)
A.	ἔριδας	κόρυθας	γέροντας	γίγαντας

[1] § 23, c).

§ 61. Geslacht der Mutastammen. — Manlijk zijn alle stammen op -ντ.
Vrouwlijk zijn alle woorden op -της, genet. -τητος, -ας, genet. -ἀδος, en de meeste op -ις. — Onzijdig zijn alle mutastammen op -α.

2^0. De liquidastammen.

§ 62. Stammen op -μ zijn er in het Grieksch niet.
Er is slechts één stam op λ; in den nomin. heeft hij den uitgang ς: ἅλς (sal) *zout*, stam ἁλ, genet. ἁλός (salis).
De stammen op -ρ nemen in den nomin. geen ς aan, maar verlengen den korten stamklinker: stam ῥητορ, nomin. ῥήτωρ *spreker, redenaar*.
De stammen op -ν hebben in den nomin. gewoonlijk geen ς, maar verlenging van den stamklinker: stam ποιμεν, nomin. ποιμήν *herder*.
Enkele hebben eene ς, maar verliezen dan vóór de ς de ν: stam δελφῖν, nomin. *δελφινς, δελφῖς *dolfijn*.
In den dat. plur. valt de ν vóór den uitgang -σι weg (§ 23, a)): ποιμήν, *ποιμένσι(ν), ποιμέσι(ν).
De vocativus is bij de liquidastammen, die barytona zijn, gelijk aan den stam; anders gelijk aan den nomin.: stam δαιμον, nomin. δαίμων *goddelijk wezen*, voc. δαῖμον; — ῥήτωρ, voc. ῥῆτορ, maar ποιμήν, voc. ποιμήν.

Aanm. 1. Van Ἀπόλλων, -ωνος *Apollo*, Ποσειδῶν, -ῶνος *Poseidon* en σωτήρ, -ῆρος *redder* is de voc. Ἄπολλον, Πόσειδον, σῶτερ met verkorten stamklinker en teruggetrokken accent.

Aanm. 2. Ἀπόλλων en Ποσειδῶν hebben in den accus. sing. gewoonlijk de samengetrokken vormen Ἀπόλλω (voor Ἀπόλλωνα) en Ποσειδῶ (voor Ποσειδῶνα).

§ 63. Voorbeelden van verbuiging:
ἅλς *zout*, stam ἁλ — δαίμων *goddelijk wezen*, stam δαιμον
ῥήτωρ *redenaar*, „ ῥητορ — ποιμήν *herder*, „ ποιμεν.

Sing. N.	ἅλς	ῥήτωρ	ποιμήν	δαίμων
G.	ἁλός	ῥήτορος	ποιμένος	δαίμονος
D.	ἁλί	ῥήτορι	ποιμένι	δαίμονι
A.	ἅλα	ῥήτορα	ποιμένα	δαίμονα
V.	ἅλς	ῥῆτορ	ποιμήν	δαῖμον
Dual. N. A.	ἅλε	ῥήτορε	ποιμένε	δαίμονε
G. D.	ἁλοῖν	ῥητόροιν	ποιμένοιν	δαιμόνοιν
Plur. N. V.	ἅλες	ῥήτορες	ποιμένες	δαίμονες
G.	ἁλῶν	ῥητόρων	ποιμένων	δαιμόνων
D.	ἁλσί(ν)	ῥήτορσι(ν)	ποιμέσι(ν)	δαίμοσι(ν)
A.	ἅλας	ῥήτορας	ποιμένας	δαίμονας

§ 64. Geslacht der liquidastammen.
Manlijk zijn de meeste stammen op -ν en -ρ, benevens ἅλς.
Vrouwlijk zijn slechts weinige, bijv.: ἡ ῥίς(ι), genet. ῥῑνός *neus*, γαστήρ *buik*.
Onzijdig zijn alleen eenige weinige woorden op ρ, als: πῦρ *vuur*, met verlengden stamklinker in den nomin.; — genet. πυρός; — ἦρ of ἔαρ *lente*, genet. ἦρος of ἔαρος.

Liquidastammen met syncope.

§ 65. a) De substantiva:
πατήρ *vader*, stam πατερ — θυγάτηρ *dochter*, stam θυγατερ
μήτηρ *moeder*, „ μητερ — γαστήρ *buik*, „ γαστερ

1^0 stooten in den genet. en dat. sing. de ε uit en krijgen dan het accent op de laatste lettergreep;
2^0 gaan in den dat. plur. uit op -τράσι(ν), met het accent op de ά;
3^0 trekken in den voc. sing. het accent zoover mogelijk terug;
4^0 hebben in de andere naamvallen het accent op de ε.

b) Op dezelfde wijze wordt het substantivum ἀνήρ *man* verbogen, maar het stoot overal de ε uit, behalve in den nomin. en voc. sing.; in alle naamvallen, waar de ε uitgestooten is, wordt, overeenkomstig § 32, tusschen de ν en ρ een δ ingeschoven; de dat. plur. eindigt op -δράσι(ν).

Sing. N.	πατήρ	μήτηρ	θυγάτηρ	γαστήρ	ἀνήρ
G.	πατρός	μητρός	θυγατρός	γαστρός	ἀνδρός
D.	πατρί	μητρί	θυγατρί	γαστρί	ἀνδρί
A.	πατέρα	μητέρα	θυγατέρα	γαστέρα	ἄνδρα
V.	πάτερ	μῆτερ	θύγατερ	γάστερ	ἄνερ
Dual. N. A.	πατέρε	μητέρε	θυγατέρε	γαστέρε	ἄνδρε
G. D.	πατέροιν	μητέροιν	θυγατέροιν	γαστέροιν	ἀνδροῖν
Plur. N. V.	πατέρες	μητέρες	θυγατέρες	γαστέρες	ἄνδρες
G.	πατέρων	μητέρων	θυγατέρων	γαστέρων	ἀνδρῶν
D.	πατράσι(ν)	μητράσι(ν)	θυγατράσι(ν)	γαστράσι(ν)	ἀνδράσι(ν)
A.	πατέρας	μητέρας	θυγατέρας	γαστέρας	ἄνδρας

Aanm. Δημήτηρ *Ceres* wordt verbogen: Δήμητρος, Δήμητρι, Δήμητρα, Δήμητερ.

3^0. De sibilantstammen.

§ 66. Tot de s-stammen behooren:
1^0 alle woorden, die in den nom. sing. op -ος uitgaan en onzijdig zijn, bijv. γένος (genus) *geslacht*, stam γενες;

2° eenige neutra op -ας, die alle barytona zijn;
3° eenige mannen-namen op -ης;
4° het vrouwlijke αἰδώς *schroom.*

AANM. μῦς *muis* is eigenlijk een manl. ς-stam, maar wordt als een υ-stam verbogen.

§ 67. De stamkenletter -σ- wordt tusschen vocalen uitgestooten, waarna de klinkers van den stam en van den uitgang samengetrokken worden, bijv. nom. γένος, stam γενες, genet. *γένεσ-ος, *γένεος, γένους, dat. *γένεσ-ι, *γένε-ι, γένει enzv.

In den dat. plur. heeft men éène -σ in plaats van twee: γένεσι(ν).

Sing. N. V.	γένος	Dual. N. A.	γένει	Plur. N. V.	γένη
G.	γένους		γενοῖν	G.	γενῶν
D.	γένει			D.	γένεσι(ν)
A.	γένος			A.	γένη

AANM. 1. In den genet. plur. wordt somtijds de niet-samengetrokken vorm gevonden: ὄρος *berg*, gen. plur. ὀρῶν en ὀρέων; ἄνθος *bloem*, gen. plur. ἀνθέων en ἀνθῶν.

AANM. 2. Ook σκεῦος *gereedschap* heeft in den nom. en acc. plur. σκεύη, niet *σκεύα, zooals men na ευ zou verwachten.

2. Neutra op -ας zijn er in 't Attisch proza hoofdzakelijk deze drie: γέρας *geschenk*, γῆρας *ouderdom*, κρέας *vleesch*:

γέρας, γέρως, γέρᾳ — γέρᾱ, γερῶν, γέρᾱσι(ν)
γῆρας, γήρως, γήρᾳ
κρέας, κρέως, κρέᾳ — κρέᾱ, κρεῶν, κρέασι(ν).

Van κέρας *hoorn*, *vleugel van een leger* worden de vormen zoowel van den stam κερασ- als van den stam κερατ- genomen:

Sing. κέρας, gen. κέρως en κέρᾱτος, dat. κέρᾳ en κέρᾱτι.
Plur. κέρᾱ en κέρᾱτα, κερᾱ́των, κέρᾱσι(ν).

AANM. Ook τέρας, τέρατος (§ 56, 2°, Aanm.) is eigenlijk een s-stam, zoodat men naast τέρατα en τεράτων ook nog de vormen τέρᾱ en τερῶν vindt.

3. a) De eigennamen op -ης hebben den uigang -ες van den stam in den nomin. verlengd: Σωκράτης, stam Σωκρατες.

In den voc. sing. hebben zij den stam, met teruggetrokken accent: Σώκρατες in plaats van *Σωκράτες.

b) De namen op -κλῆς, samengetrokken uit -κλέης, ondergaan in den dat. sing. tweemaal samentrekking: bijv.: Περικλῆς, stam Περικλεες, dat. *Περικλέεσι, *Περικλέεϊ, *Περικλέει, Περικλεῖ.

In den vocat. trekken ze εε samen tot ει: *Περίκλεες, Περίκλεις.

In den acc. sing. trekken ze εα wegens den klinker, die voorafgaat, niet samen tot -η, maar tot -α: *Περικλέεσα, *Περικλέεα, Περικλέᾱ:

Sing. N.	Σωκράτης	Περικλῆς
G.	Σωκράτους	Περικλέους
D.	Σωκράτει	Περικλεῖ
A.	Σωκράτη	Περικλέᾱ
V.	Σώκρατες	Περίκλεις

AANM. De eigennamen op -ης, genet. -ους, hebben in den accus. dikwijls -ην; bijv.: Δημοσθένης, acc. Δημοσθένη en Δημοσθένην.

4. αἰδώς wordt aldus verbogen:

Sing. N.		αἰδώς
G.	*αἰδό(σ)ος	αἰδοῦς
D.	*αἰδό(σ)ι	αἰδοῖ
A.	*αἰδό(σ)α	αἰδῶ

AANM. Evenzoo wordt verbogen de accus. van ἡ ἕως *de dageraad*, dat echter in den genet. en dat. naar de 2de Attische verbogen wordt:

N. ἕως G. ἕω D. ἕῳ A. ἕω

Het geslacht der ς-stammen blijkt uit § 66.

B. DE DECLINATIE DER VOCAALSTAMMEN.

1. De ι-stammen.

§ 68. Tot de i-stammen behooren de meeste woorden op -ις en -σις; alle barytona: πόλις *stad*; τάξις *rij*, *gelid*; stam: πολι, ταξι.

AANM. Men onderscheidt de stammen, die oorspronkelijk eene korte ι hadden, van die, welker ι lang was. In de verbuiging zijn deze echter vermengd.

Evenals in het Latijn is de declinatie der i-stammen in het Grieksch verzwakt; in de casus obliqui en in den nomin. plur. is in de plaats van ι de vollere vorm ει of ε getreden.

De gen. sing. *πόλειος werd *πόληος, en daaruit ontstond door verwisseling der quantiteit (§ 33, b)) πόλεως.

De dat. sing. vormt uit *πολε(ι)ι door samentrekking πόλει.

De acc. sing. gaat uit op -ν (§ 53, Aanm. 1), πόλιν.

De voc. sing. is gelijk aan den stam: πόλι.

De nomin. plur. is aldus ontstaan: *πόλειες, *πόλεες, πόλεις.

De acc. plur. heeft den vorm van den nomin. plur. aangenomen.

De uitgangen van de genetivi -ως en -ων gelden voor het accent als kort.

Singularis.		Dualis.		Pluralis.	
N.	πόλις, τάξις	N. A.	πόλεε, τάξεε	N. V.	πόλεις, τάξεις
G.	πόλεως, τάξεως	G. D.	πολέοιν, ταξέοιν	G.	πόλεων, τάξεων
D.	πόλει, τάξει			D.	πόλεσι(ν), τάξεσι(ν)
A.	πόλιν, τάξιν			A.	πόλεις, τάξεις
V.	πόλι, τάξι				

Aanm. Vreemde mannennamen worden, naar het Ionische dialect, verbogen met behoud van de ι in alle naamvallen:

Συέννεσις, Συεννέσιος, Συέννεσι, Συέννεσιν, Συέννεσι.

§ 69. Geslacht. — De i-stammen zijn meest alle vrouwlijk, slechts enkele manlijk, als: ὁ ὄφις *slang*.

2. De υ-stammen.

§ 70. 1) De υ-stammen zijn, evenals in het Latijn, weinig in aantal.

De nomin. heeft de υ bij de barytona kort, bijv.: βότρυς *druif*, overigens lang, bijv.: ἰχθύς *visch*.

Vóór klinkers en in den dat. plur. is de υ steeds kort.

De voc. sing. is gelijk aan den stam.

De accus. plur. heeft -ῦσ (voor -υνς, § 53, Aanm. 2).

Singularis.		Dualis.		Pluralis.	
N.	ἰχθύς	N. A.	ἰχθύε	N. V.	ἰχθύες
G.	ἰχθύος	G. D.	ἰχθύοιν	G.	ἰχθύων
D.	ἰχθύι			D.	ἰχθύσι(ν)
A.	ἰχθύν			A.	ἰχθῦς
V.	ἰχθύ				

2) De woorden τὸ ἄστυ *stad* en ὁ πῆχυς *elleboog* worden in eenige naamvallen als de i-stammen verbogen:

Singularis.			Dualis.		Pluralis.		
N.	ἄστυ	πῆχυς	ἄστεε	πήχεε	N. V.	ἄστη	πήχεις
G.	ἄστεως	πήχεως	ἀστέοιν	πηχέοιν	G.	ἄστεων	πήχεων
D.	ἄστει	πήχει			D.	ἄστεσι(ν)	πήχεσι(ν)
A.	ἄστυ	πῆχυν			A.	ἄστη	πήχεις
V.	ἄστυ	πῆχυ					

Aanm. Evenzoo gaan de minder gebruikelijke ὁ πέλεκυς *bijl* en ἡ ἔγχελυς *aal*.

§ 71. Geslacht. De woorden op -υς zijn deels manlijk, deels vrouwlijk; manlijk zijn bijv.: ἰχθύς, βότρυς, πῆχυς; vrouwlijk: σῦς *zwijn*, δρῦς *eik* (§ 49, 2⁰), ὀφρύς *wenkbrauw*. — ἄστυ alleen is onzijdig.

3. Stammen op -ω en -ο.

§ 72. Eenige weinige masculina op -ως hebben een stam op ω.

Zij worden geheel verbogen als κρατήρ.

Nom. en voc. ἥρως *held*, genet. ἥρωος, dat. ἥρωι, acc. ἥρωα (ἥρω), plur. ἥρωες, ἡρώων, ἥρωσι(ν), ἥρωας.

De stammen op -ο, nomin. op ω, zijn ook weinig in getal. Zij zijn vrouwlijk, oxytona en komen meestal slechts in den singularis voor.

Zij worden aldus verbogen: πειθώ *overreding*, stam πειθο.

Sing.	N.		πειθώ
	G.	*πειθόος	πειθοῦς
	D.	*πειθόι	πειθοῖ
	A.	*πειθόα	πειθώ
	V.		πειθοῖ

Aanm. 1. Het accent van den accus. sing. is onregelmatig.

Aanm. 2. Voor zoover deze woorden een meervoud hebben, gaat dit naar de o-stammen, nomin. -ος (§ 81).

Aanm. 3. Slechts schijnbaar zijn deze woorden vocaalstammen; na de ω of de ο is een consonant, ϝ of ȷ, weggevallen.

4. Stammen op -ευ.

§ 73. De woorden op -εύς, stam -ευ, zijn alle manlijk en oxytona: βασιλεύς *koning*, stam βασιλευ.

Tusschen twee klinkers ging de υ over in ϝ (§ 23, e)); gen. met verlenging van de ε: *βασιλῆϝος; daarna viel de ϝ uit: *βασιλῆος, waarop in 't Attisch metathesis van quantiteit (§ 33, b)) plaats vond: βασιλέως.

Ook in den acc. sing. en plur. en in den nom. plur. is op gelijke wijze de buigingsuitgang verlengd: *βασιλέϝες, *βασιλῆες, βασιλῆς.

Samentrekking vindt alleen plaats in den dat. sing. en den nom. plur.: βασιλεῖ en βασιλῆς [1]).
De vocat. is gelijk aan den stam: βασιλεῦ.

Sing. N.	βασιλεύς	Dual. N. A.	βασιλέε	Plur. N. V.	βασιλῆς
G.	βασιλέως	G. D.	βασιλέοιν	G.	βασιλέων
D.	βασιλεῖ			D.	βασιλεῦσι(ν)
A.	βασιλέᾱ			A.	βασιλέᾱς
V.	βασιλεῦ				

§ 74. Wanneer vóór den uitgang -εύς een klinker of tweeklank staat, vindt ook in den genet. en acc. samentrekking plaats, bijv.: *Πλαταιεύς een Plataeër.*

Sing. N.	Πλαταιεύς	Dual. N. A.	[Πλαταιῆ	Plur. N. V.	Πλαταιῆς
G.	Πλαταιῶς	G. D.	Πλαταιοῖν]	G.	Πλαταιῶν
D.	Πλαταιεῖ			D.	Πλαταιεῦσι(ν)
A.	Πλαταιᾶ			A.	Πλαταιᾶς
V.	Πλαταιεῦ				

Aanm. Alle substantiva, die tot dusver behandeld zijn, rekent men gewoonlijk tot de 3de declinatie.

5. De a-stammen.

§ 75. De stammen op -α komen in 't algemeen overeen met de Latijnsche a-stammen.
Zij hebben echter in den nom. eene ς, wanneer zij manlijk zijn.
De uitgangen van den nominativus zijn:

bij feminina -ᾰ, ᾱ of -η;
„ masculina -ας of -ης.

§ 76. a) Feminina. De gen. sing. wordt gevormd door ς achter den stam te voegen, waarbij echter somtijds de α van den stam verlengd wordt tot η.
Dezelfde verlenging ondergaat de dativus, die altijd de ι subscriptum heeft.

[1]) Later, ongeveer sedert 350 v. Chr., werd hiervoor βασιλεῖς geschreven.

De accus. sing. heeft denzelfden klinker als de nom. en den uitgang ν.
De voc. sing. is gelijk aan den nomin.
De α van den nomin. gaat in den gen. en dat. over in η, wanneer zij staat na eenen medeklinker, doch niet na de ϱ; in dit geval is de α in den nomin. steeds kort, dus:
δόξα meening, gen. δόξης; *μοῦσα muze*, gen. μούσης; maar *οἰκία huis*, gen. οἰκίας; *χώϱα land*, gen. χώϱας; *γέφυϱα brug*, gen. γεφύϱας.
Wanneer de nom. op -η uitgaat, blijft de η in het geheele enkelv.: *νίκη overwinning*, gen. νίκης enzv.
De genet. plur. trekt de -α van den stam met den uitgang -ων samen en is daardoor altijd perispomenon: *χωϱάων, χωϱῶν.
De acc. plur. verandert -αν + ς in -ας: *χώϱανς wordt χώϱᾱς.
De uitgang -ας (gen. sing. en acc. plur.) is steeds lang; zoo ook de uitgang α in den dualis.

§ 77. Voorbeelden van verbuiging: οἰκία, stam οἰκια; χώϱα, stam χωϱα; δοξά, stam δοξα; νίκη, stam νῑκα.

Sing.	N. V.	οἰκία	χώϱα	δόξα	νίκη
	G.	οἰκίας	χώϱας	δόξης	νίκης
	D.	οἰκίᾳ	χώϱᾳ	δόξῃ	νίκῃ
	A.	οἰκίαν	χώϱαν	δόξαν	νίκην
Dual.	N. A.	οἰκία	χώϱα	δόξα	νίκα
	G. D.	οἰκίαι	χώϱαιν	δόξαιν	νίκαιν
Plur.	N. V.	οἰκίαι	χῶϱαι [1])	δόξαι	νῖκαι [1])
	G.	οἰκιῶν	χωϱῶν	δοξῶν	νικῶν
	D.	οἰκίαις	χώϱαις	δόξαις	νίκαις
	A.	οἰκίας	χώϱας	δόξας	νίκας

§ 78. Masculina. De nominativus heeft -ης na een medeklinker, doch niet na de ϱ: *πολίτης burger*, stam πολῑτα; — in alle andere gevallen -ᾱς: *νεανίας jongeling*, stam νεανια.
De genet. sing. gaat uit op -ου.

Aanm. Dezen uitgang hebben deze masculina overgenomen van de o-stammen.

De dat. en acc. sing. hebben denzelfden klinker in den uitgang als de nomin.: νεανίας, νεανίᾳ, νεανίαν; πολίτης, πολίτῃ, πολίτην.

[1]) De uitgang -αι geldt voor het accent als kort.

De voc. sing. heeft geen ς en den klinker van den nomin.; van de woorden op -ης hebben echter eene korte α in den vocat.:

1) alle woorden op -της: πολίτης, voc. πολῖτα; δικαστής *rechter*, voc. δικαστά;

2) de volksnamen op -ης: Πέρσης, voc. Πέρσα.

Aanm. In den vocat. van δεσπότης *heer* wordt het accent teruggetrokken: δέσποτα (niet *δεσπότα).

Sing.	N.	νεανίας	πολίτης	Ἀτρείδης
	G.	νεανίου	πολίτου	Ἀτρείδου
	D.	νεανίᾳ	πολίτῃ	Ἀτρείδῃ
	A.	νεανίαν	πολίτην	Ἀτρείδην
	V.	νεανία	πολῖτα	Ἀτρείδη
Dual.	N. A.	νεανίᾱ	πολίτᾱ	Ἀτρείδα
	G. D.	νεανίαιν	πολίταιν	Ἀτρείδαιν
Plur.	N. V.	νεανίαι	πολῖται	Ἀτρεῖδαι
	G.	νεανιῶν	πολιτῶν	Ἀτρειδῶν
	D.	νεανίαις	πολίταις	Ἀτρείδαις
	A.	νεανίας	πολίτας	Ἀτρείδας

§ 79. Eenige dorische en buitenlandsche eigennamen eindigen op -ᾱς met voorafgaanden medeklinker en hebben in den gen. sing. ᾱ: Εὐρώτας *de Eurotas*, gen. Εὐρώτᾱ. Zoo heeft ook βορρᾶς *noordenwind* den genet. βορρᾶ.

Contracta der a-stammen.

§ 80. Enkele stammen op -άα en -έα worden samengetrokken, en wel -άα tot -ᾶ en έα tot ῆ, behalve na eene ρ: *Ἀθηνάα wordt Ἀθηνᾶ *(de godin) Athene*, *γέα wordt γῆ *aarde*, *Ἑρμέας wordt Ἑρμῆς *Hermes (Mercurius)*; plur. ἑρμαῖ *hermesbeelden*.

De verbuiging is aldus:

Sing.	N.	Ἀθηνᾶ	γῆ	Ἑρμῆς	Plur.	ἑρμαῖ
	G.	Ἀθηνᾶς	γῆς	Ἑρμοῦ		ἑρμῶν
	D.	Ἀθηνᾷ	γῇ	Ἑρμῇ		ἑρμαῖς
	A.	Ἀθηνᾶν	γῆν	Ἑρμῆν		ἑρμᾶς
	V.	Ἀθηνᾶ	γῆ	Ἑρμῆ		ἑρμαῖ

Het geslacht der α-stammen blijkt uit den uitgang: § 75.

6. De o-stammen.

§ 81. De o-stammen stemmen met de Latijnsche o-stammen daarin overeen, dat zij een afzonderlijken uitgang hebben voor het neutrum.

De manlijke woorden voegen -ς achter den stam, de onzijdige -ν: stam δημο, nomin. δῆμος *volk*; stam ἀνθρωπο, nomin. ἄνθρωπος *mensch*; stam δωρο, nomin. δῶρον *gave*.

De genet. sing. voegt ο achter den stam: *δημοο samengetrokken δήμου, *ἀνθρώποο samengetr. ἀνθρώπου, *δώροο samengetr. δώρου.

De uitgang van den dat. is ω + ι = ῳ: ἀνθρώπῳ, δώρῳ.

De accus. sing. gaat uit op -ν: ἄνθρωπον: § 53, A. 1.

De voc. heeft den verzwakten stam: stam ἀνθρωπο, voc. ἄνθρωπε.

De acc. plur. verandert -ον + ς in ους: *δῆμονς wordt δήμους: § 23, a) en § 53, A. 2.

§ 82. Voorbeelden van verbuiging:

Sing.	N.	δῆμος	ἄνθρωπος	δῶρον
	G.	δήμου	ἀνθρώπου	δώρου
	D.	δήμῳ	ἀνθρώπῳ	δώρῳ
	A.	δῆμον	ἄνθρωπον	δῶρον
	V.	δῆμε	ἄνθρωπε	δῶρον
Dual.	N. A.	δήμω	ἀνθρώπω	δώρω
	G. D.	δήμοιν	ἀνθρώποιν	δώροιν
Plur.	N. V.	δῆμοι [1])	ἄνθρωποι [1])	δῶρα
	G.	δήμων	ἀνθρώπων	δώρων
	D.	δήμοις	ἀνθρώποις	δώροις
	A.	δήμους	ἀνθρώπους	δῶρα

§ 83. Geslacht. De woorden op -ος zijn manlijk, op -ον onzijdig; doch eenige op -ος zijn vrouwlijk, als:

βίβλος *boek* νῆσος *eiland* νόσος *ziekte*

ὁδός *weg* τάφρος *gracht* ψῆφος *steentje*.

§ 84. Attische declinatie. Van eenige woorden gaat de stam uit op -ω, waaraan gewoonlijk eene ε voorafgaat, bijv. νεώς *tempel*, stam νεω.

De ω blijft in alle naamvallen en neemt de uitgangen in zich op.

1) De uitgang -οι geldt voor het accent als kort.

De voc. sing. is gelijk aan den nomin.

Alle naamvallen behouden het accent van den nomin. sing.

εω geldt voor het accent als éene lettergreep.

Sing.	N. V.	νεώς	Dual.	N. A. νεώ	Plur.	N. V.	νεῴ
	G.	νεώ		G. D. νεῴν		G.	νεών
	D.	νεῴ				D.	νεῴς
	A.	νεών				A.	νεώς

Aanm. Niet zelden wordt de accus. van deze declinatie verwisseld met dien van de *o*-stammen van § 72, zoodat de *ν* weggelaten wordt.

Contracta der *o*-stammen.

§ 85. De stammen op *-εο* en *-οο* trekken samen in alle naamvallen:

εο en *οο* tot *ου* *εα* tot *ᾱ*;

ε en *ο* gaan op in lange klinkers of tweeklanken, die volgen.

De voc. sing. is gelijk aan den nomin.

Deze substantiva zijn:

1) *νοῦς geest*, *πλοῦς vaart*, *ῥοῦς stroom*;

2) de verwantschapsnamen op *-δοῦς* (uit *-δέος*), als: *ἀδελφιδοῦς neef*, *θυγατριδοῦς dochterskind*, *kleinzoon*;

3) *ὀστοῦν been (*ὀστέον)*, *κανοῦν mand (*κανέον)*.

Om het kenmerk van het neutrum plur. te bewaren, trekt *-εα* samen tot *α*, niet tot *η* (§ 17, 2, b)).

Het accent is in alle naamvallen perispomenon, doch de nomin. van den dualis is oxytonon.

In composita staat het accent in alle naamvallen op de voorlaatste lettergreep: *περίπλους omvaart.*

Voorbeeld van verbuiging:

N. V.	νοῦς	ὀστοῦν	N. A.	νώ	ὀστώ	N. V.	νοῖ	ὀστᾶ
G.	νοῦ	ὀστοῦ	G. D.	νοῖν	ὀστοῖν	G.	νῶν	ὀστῶν
D.	νῷ	ὀστῷ				D.	νοῖς	ὀστοῖς
A.	νοῦν	ὀστοῦν				A.	νοῦς	ὀστᾶ

HOOFDSTUK II.

HET ADIECTIVUM.

§ 86. Ook de Grieksche adiectiva worden verbogen als de substantiva. Zij zijn ook van drie uitgangen, of van twee of van één.

Wanneer het vrouwlijk geslacht eenen afzonderlijken vorm heeft, is deze altijd een a-stam.

a) **Adiectiva van drie uitgangen.**

§ 87. Drie uitgangen hebben:

1⁰ o-stammen, nomin. op *-ος*;

2⁰ n-stammen, nomin. op *-ᾱς*;

3⁰ stammen op *-ντ*, met verschillende uitgangen voor den nomin.;

4⁰ *υ*-stammen, nomin. op *-υς*.

1⁰. Stammen op *o*.

§ 88. De adiectiva, die in den manlijken vorm op *-ος* uitgaan, hebben in het vrouwlijk *-ᾱ* na eenen klinker of eene *ρ*, anders *-η*; in het onzijdig hebben zij *-ον*:

Manlijk.	Vrouwlijk.	Onzijdig.	
δίκαιος,	δικαία,	δίκαιον	*rechtvaardig*
νέος,	νέα,	νέον	*nieuw, jong*
αἰσχρός,	αἰσχρά,	αἰσχρόν	*leelijk*
ἀγαθός,	ἀγαθή,	ἀγαθόν	*goed.*

Aanm. 1. *ὄγδοος achtste* heeft *ὀγδόη*.

Aanm. 2. Het accent van het vrouwlijk dezer adiectiva regelt zich geheel naar dat van het manlijk, dus:

nom. plur. femin. *δίκαιαι*, niet **δικαῖαι*

gen. » » *δικαίων*, » **δικαιῶν*.

		M.	F.	N.	M.	F.	N.
Sing.	N.	δίκαιος	δικαία	δίκαιον	ἀγαθός	ἀγαθή	ἀγαθόν
	G.	δικαίου	δικαίας	δικαίου	ἀγαθοῦ	ἀγαθῆς	ἀγαθοῦ
	D.	δικαίῳ	δικαίᾳ	δικαίῳ	ἀγαθῷ	ἀγαθῇ	ἀγαθῷ
	A.	δίκαιον	δικαίαν	δίκαιον	ἀγαθόν	ἀγαθήν	ἀγαθόν
	V.	δίκαιε	δικαία	δίκαιον	ἀγαθέ	ἀγαθή	ἀγαθόν
Dual.	N. A.	δικαίω	δικαία	δικαίω	ἀγαθώ	ἀγαθά	ἀγαθώ
	G. D.	δικαίοιν	δικαίαιν	δικαίοιν	ἀγαθοῖν	ἀγαθαῖν	ἀγαθοῖν
Plur.	N. V.	δίκαιοι	δίκαιαι	δίκαια	ἀγαθοί	ἀγαθαί	ἀγαθά
	G.	δικαίων	δικαίων	δικαίων	ἀγαθῶν	ἀγαθῶν	ἀγαθῶν
	D.	δικαίοις	δικαίαις	δικαίοις	ἀγαθοῖς	ἀγαθαῖς	ἀγαθοῖς
	A.	δικαίους	δικαίας	δίκαια	ἀγαθούς	ἀγαθάς	ἀγαθά

§ 89. Ook onder de adiectiva op *-ος* met voorafgaanden klinker zijn er, die samengetrokken worden, en wel:

1⁰ de adiectiva op *-εος*, die een stof of kleur aanduiden;

2⁰ de adiectiva op **-πλοος*, *πλοῦς*, *-voudig*.

De samentrekking gaat even als bij de substantiva: in 't femininum staat *ᾱ* na een klinker of *ρ*, anders *η*.

De samengetrokken vormen zijn in alle naamvallen perispomena, behalve in den N. en A. dualis.

Voorbeelden:

1^0. *χρυσέος χρυσοῦς, *χρυσέα χρυσῆ, *χρυσέον χρυσοῦν *gouden*
*ἀργυρέος ἀργυροῦς, *ἀργυρέα ἀργυρᾶ, *ἀργυρέον ἀργυροῦν *zilveren*
2^0. *ἁπλόος ἁπλοῦς, *ἁπλέα ἁπλῆ, *ἁπλόον ἁπλοῦν *enkel-[voudig*
διπλοῦς, διπλῆ, διπλοῦν *twee-[voudig, dubbel.*

§ 90. Verbuiging:

	M.	F.	N.	M.	F.	N.
	Singularis.					
N. V.	ἀργυροῦς	ἀργυρᾶ	ἀργυροῦν	χρυσοῦς	χρυσῆ	χρυσοῦν
G.	ἀργυροῦ	ἀργυρᾶς	ἀργυροῦ	χρυσοῦ	χρυσῆς	χρυσοῦ
D.	ἀργυρῷ	ἀργυρᾷ	ἀργυρῷ	χρυσῷ	χρυσῇ	χρυσῷ
A.	ἀργυροῦν	ἀργυρᾶν	ἀργυροῦν	χρυσοῦν	χρυσῆν	χρυσοῦν
	Dualis.					
N. A.	ἀργυρώ	ἀργυρᾶ	ἀργυρώ	χρυσώ	χρυσᾶ	χρυσώ
G. D.	ἀργυροῖν	ἀργυραῖν	ἀργυροῖν	χρυσοῖν	χρυσαῖν	χρυσοῖν
	Pluralis.					
N. V.	ἀργυροῖ	ἀργυραῖ	ἀργυρᾶ	χρυσοῖ	χρυσαῖ	χρυσᾶ
G.	ἀργυρῶν	ἀργυρῶν	ἀργυρῶν	χρυσῶν	χρυσῶν	χρυσῶν
D.	ἀργυροῖς	ἀργυραῖς	ἀργυροῖς	χρυσοῖς	χρυσαῖς	χρυσοῖς
A.	ἀργυροῦς	ἀργυρᾶς	ἀργυρᾶ	χρυσοῦς	χρυσᾶς	χρυσᾶ

Sing.	N. V.	ἁπλοῦς	ἁπλῆ	ἁπλοῦν
	G.	ἁπλοῦ	ἁπλῆς	ἁπλοῦ
	D.	ἁπλῷ	ἁπλῇ	ἁπλῷ
	A.	ἁπλοῦν	ἁπλῆν	ἁπλοῦν
Dual.	N. A.	ἁπλώ	ἁπλᾶ	ἁπλώ
	G. D.	ἁπλοῖν	ἁπλαῖν	ἁπλοῖν
Plur.	N. V.	ἁπλοῖ	ἁπλαῖ	ἁπλᾶ
	G.	ἁπλῶν	ἁπλῶν	ἁπλῶν
	D.	ἁπλοῖς	ἁπλαῖς	ἁπλοῖς
	A.	ἁπλοῦς	ἁπλᾶς	ἁπλᾶ

2^0. Stammen op ν, nomin. -ας.

§ 91. Stammen op -ν zijn er onder de adiectiva slechts twee; de nomin. heeft -ας:

nom. μέλᾱς, μέλαινα, μέλᾰν *zwart*
genet. μέλᾰνος, μελαίνης, μέλανος
nom. τάλᾱς, τάλαινα, τάλᾰν *ongelukkig*
genet. τάλᾰνος, ταλαίνης, τάλανος enz.

Aanm. 1. Daarbij komt één met den nomin. op -ην: τέρην, genet. τέρενος, vr. τέρεινα, -ης onz., τέρεν *teeder*, doch dit woord komt alleen bij dichters voor. Ook τάλας is in proza zeldzaam.

Aanm. 2. Deze adiectiva en de volgende, onder 3^0 en 4^0, hebben in den genet. plur. femin. den circumflexus: μελαινῶν.

3^0. Stammen op -ντ.

§ 92. Onder de adiectiva zijn stammen op -ντ:

1) χαρίεις *bevallig*.

Sing.	N. V.	χαρίεις	χαρίεσσα	χαρίεν
	G.	χαρίεντος	χαριέσσης	χαρίεντος
	D.	χαρίεντι	χαριέσσῃ	χαρίεντι
	A.	χαρίεντα	χαρίεσσαν	χαρίεν
Dual.	N. A.	χαρίεντε	χαριέσσα	χαριέντε
	G. D.	χαριέντοιν	χαριέσσαιν	χαριέντοιν
Plur.	N. V.	χαρίεντες	χαρίεσσαι	χαρίεντα
	G.	χαριέντων	χαριεσσῶν	χαριέντων
	D.	χαρίεσι(ν)	χαριέσσαις	χαρίεσι(ν)
	A.	χαρίεντας	χαριέσσας	χαρίεντα

2) πᾶς *geheel, alle*, aldus verbogen (§ 55, Uitz. 2^0):

Sing.	N. V.	πᾶς	πᾶσα	πᾶν
	G.	παντός	πάσης	παντός
	D.	παντί	πάσῃ	παντί
	A.	πάντα	πᾶσαν	πᾶν
Plur.	N. V.	πάντες	πᾶσαι	πάντα
	G.	πάντων	πασῶν	πάντων
	D.	πᾶσι(ν)	πάσαις	πᾶσι(ν)
	A.	πάντας	πάσας	πάντα

3) *ἑκών vrijwillig* en *ἄκων onwillig (*ἀέκων).*

Sing.	N. V.	ἑκών	ἑκοῦσα	ἑκόν
	G.	ἑκόντος	ἑκούσης	ἑκόντος
	D.	ἑκόντι	ἑκούσῃ	ἑκόντι
	A.	ἑκόντα	ἑκοῦσαν	ἑκόν
Dual.	N. A.	ἑκόντε	ἑκούσα	ἑκόντε
	G. D.	ἑκόντοιν	ἑκούσαιν	ἑκόντοιν
Plur.	N. V.	ἑκόντες	ἑκοῦσαι	ἑκόντα
	G.	ἑκόντων	ἑκουσῶν	ἑκόντων
	D.	ἑκοῦσι(ν)	ἑκούσαις	ἑκοῦσι(ν)
	A.	ἑκόντας	ἑκούσας	ἑκόντα

4⁰. Stammen op *-υ*.

§ 93. De adiectiva met stammen op *-υ* zijn bijna alle oxytonon;

ἡδύς, ἡδεῖα, ἡδύ zoet, aangenaam
γλυκύς, γλυκεῖα, γλυκύ zoet
εὐρύς, εὐρεῖα, εὐρύ breed
maar: *θῆλυς, θήλεια, θῆλυ vrouwelijk.*

De verbuiging wijkt af van de *υ*-stammen der substantiva. In alle casus obliqui komt in de plaats van de *υ* de *ε*.
De dat. sing. en de nom. plur. masc. en neutr. worden samengetrokken: *ἡδεῖ, ἡδεῖς.*
De acc. plur. heeft denzelfden vorm als de nom. plur.

Sing.	N. V.	ἡδύς	ἡδεῖα	ἡδύ
	G.	ἡδέος	ἡδείας	ἡδέος
	D.	ἡδεῖ	ἡδείᾳ	ἡδεῖ
	A.	ἡδύν	ἡδεῖαν	ἡδύ
Dual.	N. A.	ἡδέε	ἡδεία	ἡδέε
	G. D.	ἡδέοιν	ἡδείαιν	ἡδέοιν
Plur.	N. V.	ἡδεῖς	ἡδεῖαι	ἡδέα
	G.	ἡδέων	ἡδειῶν	ἡδέων
	D.	ἡδέσι(ν)	ἡδείαις	ἡδέσι(ν)
	A.	ἡδεῖς	ἡδείας	ἡδέα

b) **Adiectiva van twee uitgangen.**

§ 94. Twee uitgangen hebben:
1⁰ stammen op *-ο* en *-ω*, nomin. op *-ος* en *-ως*;
2⁰ „ „ een t-klank, „ „ *-ις*;
3⁰ „ „ *-ν*, „ „ *-ων*;
4⁰ „ „ *-ες*, „ „ *-ης*.

1⁰. Stammen op *-ο* en *-ω*, nom. *-ος* en *-ως*.

§ 95. Vele adiectiva op *-ος* hebben slechts twee uitgangen, daar de vorm op *-ος* voor het manlijk en voor het vrouwlijk dient, bijv.: *βάρβαρος γῆ vreemd, niet Grieksch land.* Zulke zijn:

ἀΐδιος, -ον eeuwig — *ἥμερος, -ον tam*
βάρβαρος, -ον vreemd — *ἥσυχος, -ον rustig*
δόκιμος, -ον aanzienlijk — *φρόνιμος, -ον verstandig.*

De samengestelde adiectiva zijn bijna alle slechts van twee uitgangen, bijv.:

ἄδικος onrechtvaardig (ἀ- on- en *δίκη recht)*
ἔντῑμος geëerd (ἐν in „ *τιμή eer)*
παράνομος onwettig (παρά tegen „ *νόμος wet).*

Andere adiectiva op *-ος* zijn nu eens van drie, dan weer van twee uitgangen, bijv.:

βέβαιος vast — *χρήσιμος bruikbaar, nuttig*
ἔρημος eenzaam — *ὠφέλιμος nuttig.*

Zoo vindt men:

ἡ χάρις βέβαιος maar ook: *ἡ εἰρήνη βεβαία*
νῆες χρήσιμαι (§ 108, 7), „ „ *πόλις χρήσιμος.*

§ 96. Onder de samengestelde adiectiva op *-ος* zijn er enkele, die samengetrokken worden. Het zijn die, welke samengesteld zijn met

νοῦς geest, πλοῦς vaart, ῥοῦς stroom.

Daar zij samengesteld zijn, zijn ze van twee uitgangen en hebben zij het accent op de voorlaatste lettergreep (§ 85):

m. en f. *εὔνους*, neutr. *εὔνουν welgezind*
„ *σύμπλους*, „ *σύμπλουν medevarend*
„ *εὔρους*, „ *εὔρουν snelstroomend.*

In het neutr. plur. nom. en acc. trekken zij niet samen.

	M. en F.	Neutr.		M. en F.	Neutr.
Sing. N. V.	*εὔνους*	*εὔνουν*	Plur. N. V.	*εὖνοι*	*εὔνοα*
G.	*εὔνου*		G.	*εὔνων*	
D.	*εὔνῳ*		D.	*εὔνοις*	
A.	*εὔνουν*	*εὔνουν*	A.	*εὔνους*	*εὔνοα*
Dual.	*εὔνω, εὔνοιν*				

§ 97. Van twee uitgangen zijn ook eenige adiectiva met een stam op *-ω*; zij hebben in den nomin. masc. en fem. *-ως*, in het neutrum *-ων*, bijv.:

ἵλεως, neutr. *ἵλεων* *genadig*
ἀξιόχρεως, „ *ἀξιόχρεων* *deugdelijk*.

Zij volgen de Attische declinatie (§ 84). In het neutrum plur. nom. en acc. behouden zij den gewonen uitgang *-α* en laten daar de *ω* dus geheel vallen.

Drie uitgangen heeft alleen *πλέως, πλέα, πλέων* *vol*.

	Sing. M. en F.	Sing. N.		Dual. M. F. N.		Plur. M. en F.	Plur. N.
N. V.	*ἵλεως*	*ἵλεων*	N. A.	*ἵλεω*	N. V.	*ἵλεῳ*	*ἵλεα*
G.	*ἵλεω*		G. D.	*ἵλεῳν*	G.	*ἵλεων*	
D.	*ἵλεῳ*				D.	*ἵλεῳς*	
A.	*ἵλεων*	*ἵλεων*			A.	*ἵλεως*	*ἵλεα*

Aanm. Op dezelfde wijze gaan eenige adiectiva, wier uitgang *-ως* door samentrekking uit *αος* ontstaan is:

**ἀγήραος*, *ἀγήρως*, neutr. *ἀγήρων* *onvergankelijk*
**σάος*, *σῶς*, » *σῶν* *gezond*, *veilig*.

Sing. N. *σῶς*, A. *σῶν*; Plur. N. *σῷ*, A. *σῶς*; Neutr. *σᾶ*.

De ontbrekende vormen komen van *σῶος, σώα, σῶον*.

2⁰. Stammen op een t-klank, nomin. *-ις*.

§ 98. Eenige samengestelde adiectiva (dus van twee uitgangen) zijn stammen op een t-klank; in den nomin. gaan zij uit op *-ις*.

Zij worden verbogen als *ἔρις* (§ 60), bijv.:

ἄπολις, neutr. *ἄπολι* *zonder vaderland*
(G. *ἀπόλιδος*, D. *ἀπόλιδι*, A. *ἄπολιν*)
ἄχαρις, „ *ἄχαρι* *onaangenaam*
(G. *ἀχάριτδος*, A. *ἀχάριτι*, A. *ἄχαριν*)
εὔελπις, „ *εὔελπι* *hoopvol*
(G. *εὐέλπιδος*, D. *εὐέλπιδι*, A. *εὔελπιν*).

3⁰. Stammen op *-ν*, nomin. op *-ων*.

§ 99. Stammen op *-ν*, nomin. *-ων*, zijn er vele; de meeste zijn composita; het neutrum heeft *-ον*:

πέπων, neutr. *πέπον* *rijp* *σώφρων*, *σῶφρον* *bezonnen*
μνήμων, „ *μνῆμον* *gedachtig (memor)* *εὔφρων*, *εὖφρον* *vroolijk*
εὐδαίμων, „ *εὔδαιμον* *gelukkig*.

De verbuiging gaat geheel naar *δαίμων*, § 63.

Aanm. Op zich zelf staat *ἄρρην*, neutr. *ἄρρεν* *manlijk*, genet. *ἄρρενος* enzv.

4⁰. Stammen op *-ες*, nomin. op *-ης*.

§ 100. Zeer vele stammen van adiectiva gaan uit op *-ες* en hebben den nomin. op *-ης* masc. en fem., *-ες* neutrum.

ἀληθής, neutr. *ἀληθές* *waar* *ἐνδεής*, *ἐνδεές* *behoeftig*
εὐγενής, „ *εὐγενές* *edelgeboren* *ὑγιής*, *ὑγιές* *gezond*
συνήθης, „ *σύνηθες* *gewoon*.

Zij worden verbogen als *Σωκράτης*, § 66, 3, en hebben dus den vocatief gelijk aan den stam.

In het meervoud is de acc. gelijk aan den nomin.; de oxytona zijn in die naamvallen perispomena.

Sing. N.	*ἀληθής*	*ἀληθές*	Dual. N. A.	*ἀληθεῖ*	G. D. *ἀληθοῖν*
G.	*ἀληθοῦς*		Plur. N. V.	*ἀληθεῖς*	*ἀληθῆ*
D.	*ἀληθεῖ*		G.	*ἀληθῶν*	
A.	*ἀληθῆ*	*ἀληθές*	D.	*ἀληθέσι(ν)*	
V.	*ἀληθές*	*ἀληθές*	A.	*ἀληθεῖς*	*ἀληθῆ*

De barytona trekken het accent zoo ver mogelijk terug; dus:

τριήρης (namelijk *ναῦς*) *galei*, genet. plur. *τριήρων*.

Adiectiva op *-ης* met voorafgaanden klinker trekken *-εα* gewoonlijk samen in *-ᾶ*, niet in *-η*; dus:

ἐνδεής, acc. sing. en neutr. plur. *ἐνδεᾶ*
ὑγιής, „ „ „ „ „ *ὑγιᾶ*
εὐφυής, „ „ „ „ „ *εὐφυᾶ* *talentvol*, *geestig*;
nom. plur. *ἐνδεεῖς*, *ὑγιεῖς* enzv.

c) **Adiectiva van éénen uitgang.**

§ 101. Adiectiva van éénen uitgang zijn er slechts weinige, bijv.

op *-άς*, genet. *-άδος*: *φυγάς*, *φυγάδος* *voortvluchtig*
μαινάς, *μαινάδος* *razend*,
„ *-ης*, „ *-ητος*: *γυμνής*, *γυμνῆτος* *licht gewapend*
πένης, *πένητος* *arm*,
„ *-αξ*, „ *-αγος*: *ἅρπαξ*, *ἅρπαγος* *roofgierig* (rapax).

Eenige worden alleen manlijk gebruikt, bijv. ἐθελοντής *vrijwillig*, het eenige adiectivum op -ης, dat een α-stam is, gen. ἐθελοντοῦ.

Andere worden alleen voor het vrouwlijk geslacht gebruikt, zooals die op -ις, -ιδος: Ἑλληνίς, genet. Ἑλληνίδος *eene Grieksche*; πατρίς, genet. πατρίδος *vader(land)*.

Vele dezer adiectiva worden, met weglating van het substantivum, zelf als substantiva gebruikt: Ἑλλάς, πατρίς enzv.

COMPARATIO.

§ 102. De comparativus gaat uit op: -τερος, -τερα, -τερον.
„ superlativus „ „ „ : -τατος, -τάτη, -τατον.

Deze uitgangen worden gevoegd achter den stam van het manlijk der adiectiva.

Het accent staat zoo ver mogelijk van het einde van het woord af.

Positivus.		Stam.	Comparativus.	Superlativus.
δίκαιος	*rechtvaardig*	δικαιο-	δικαιότερος	δικαιότατος
μέλας	*zwart*	μελαν-	μελάντερος	μελάντατος
σαφής	*duidelijk*	σαφες-	σαφέστερος	σαφέστατος
γλυκύς	*zoet*	γλυκυ-	γλυκύτερος	γλυκύτατος
εὐκλεής	*beroemd*	εὐκλεες-	εὐκλεέστερος	εὐκλεέστατος

χαρίεις *bevallig*, χαριέστερος, χαριέστατος heeft de uitgangen gevoegd achter den stam χαριετ-; vergelijk het vrouwlijke χαρίεσσα, § 92, 1.

§ 103. a) De adiectiva op -ος verlengen de ο van den stam tot ω, wanneer de voorlaatste lettergreep kort is (d. i. een korten klinker bevat, die niet gevolgd wordt door twee of meer medeklinkers):

kort ω	σοφός	*wijs*,	σοφώτερος	σοφώτατος
	νέος	*nieuw*,	νεώτερος	νεώτατος
	ἄξιος	*waardig*,	ἀξιώτερος	ἀξιώτατος
lang ο	πονηρός	*slecht*,	πονηρότερος	πονηρότατος
	ἔντῑμος	*geëerd*,	ἐντιμότερος	ἐντιμότατος
	πικρός	*bitter*,	πικρότερος	πικρότατος
	ἔνδοξος	*beroemd*,	ἐνδοξότερος	ἐνδοξότατος.

b) Eenige adiectiva laten de ο van den stam weg:

γεραιός	*bejaard*,	γεραίτερος	γεραίτατος
παλαιός	*oud*,	παλαίτερος	παλαίτατος
σχολαῖος	*zonder werk*,	σχολαίτερος	σχολαίτατος
φίλος	*lief*,	φίλτερος	φίλτατος.

§ 104. Eenige adiectiva voegen vóór den uitgang van den comparativus en den superlativus nog -εσ- in en gaan dus uit op -έστερος, -έστατος. Het zijn:

1) de adiectiva op -ων, stam -ον; bijv.:

εὐδαίμων	*gelukkig*,	εὐδαιμονέστερος,	εὐδαιμονέστατος
σώφρων	*bezonnen*,	σωφρονέστερος,	σωφρονέστατος;

2) de adiectiva contracta op -ους, bijv.:

ἁπλοῦς	*eenvoudig*,	ἁπλούστερος	ἁπλούστατος
εὔνους	*welgezind*,	εὐνούστερος	εὐνούστατος.

Aanm. Van den stam is hier de laatste klinker weggelaten en daarop heeft er samentrekking plaats gehad: *ἁπλοοέστερος, *ἁπλοέστερος, ἁπλούστερος.

3)

ἐρρωμένος	*krachtig*,	ἐρρωμενέστερος,	ἐρρωμενέστατος
πένης (§ 101)	*arm*,	πενέστερος,	πενέστατος.

§ 105. Eenige adiectiva vormen den compar. en superlativus van den wortel, niet van den buigingsstam, door achtervoeging van -ίων voor den comp., -ιστος voor den superl.

In den comparat. is de ι steeds lang.

αἰσχρός	*leelijk*,	wortel	αἰσχ,	comp.	αἰσχίων,	superl.	αἴσχιστος
ἐχθρός	*vijandig*,		ἐχθ,		ἐχθίων,		ἔχθιστος
ἡδύς	*aangenaam*,		ἡδ,		ἡδίων,		ἥδιστος
κακός	*slecht*,		κακ,		κακίων,		κάκιστος
καλός	*schoon*,		καλ,		καλλίων,		κάλλιστος
μέγας	*groot*,		μεγ,		μείζων (*μέγ-ȷων),		μέγιστος
ῥᾴδιος	*gemakkelijk*,		ῥα,		ῥᾴων,		ῥᾷστος
ταχύς	*snel*,		ταχ,		(ταχίων) θάττων,		τάχιστος

Aanm. De positivus αἰσχρός heeft een ρ, die niet tot den wortel behoort; vergelijk het substantivum αἶσχος *schande*. Zoo ook ἐχθρός, vergeleken met ἔχθος *vijandschap*.

De comp. καλλίων en de superl. κάλλιστος hebben λλ, terwijl de posit. λ heeft; ook het subst. κάλλος *schoonheid* heeft λλ. De wortel is eigenlijk καλȷ. Vgl. § 24, 1.

Wat μείζων betreft, vergelijk § 28.

Het adiect. ῥᾴδιος heeft tot wortel ῥᾱ; onder de lange α werd de ι van *ῥάιων tot ι subscriptum.

De compar. θάττων heeft de α lang; dus neutrum θᾶττον.

§ 106. De verbuiging der comparativi geschiedt naar de adiectiva op -ων, dus als δαίμων.

In den acc. sing. masc. en fem. en in den nomin. en acc. plur.

der drie geslachten wordt echter gewoonlijk de ν uitgestooten en vindt daarna samentrekking plaats, bijv.:

καλλίω in plaats van καλλίονα,
καλλίους „ „ „ καλλίονες.

Het accent trekt zoo ver mogelijk terug; dus neutr. sing. nom. en masc. sing. voc.: κάλλῑον.

§ 107. Ook in het Grieksch worden bij sommige adiectiva de comparat. en de superlat. van andere stammen gevormd dan de positivus:

ἀγαθός *goed*,	comp.	ἀμείνων,	superl.	ἄριστος.	Vgl. ἀρετή.
		βελτίων,		βέλτιστος.	
		κρείττων,		κράτιστος.	Vgl. κράτος *kracht*, [*sterkte*.
κακός	*slecht*,	κακίων	*peior*	κάκιστος	*pessimus*.
		χείρων	*deterior*	χείριστος	*deterrimus*.
		ἥττων	*inferior*, *zwakker*.		
μικρός	*klein*	μικρότερος		μικρότατος.	
		ἐλάττων	*geringer*	ἐλάχιστος	*geringst*.
ὀλίγος	*weinig*	μείων		ὀλίγιστος.	
πολύς	*veel*	πλείων (neut. πλέον),		πλεῖστος.	

Aanm. Een compar. λῴων en een superl. λῷστος komen zelden voor; λῴων beteekent *beter* = *voordeeliger*, *verkieslijker*; bijv.: *πότερα λῷον καὶ ἄμεινον εἴη στρατεύεσθαι*. Xen. An. 6, 2, 15.

De superl. komt voor in *ὦ λῷστε mijn beste*.

ANOMALA.

A. Abundantia. (L. G. § 127.)

§ 108. I. Substantiva.

1. βοῦς *rund* (vgl. bos: bovis, L. G. § 128), heeft den stam βου- vóór een consonant, βο- vóór een vocaal:

Sing. βοῦς, βοός, βοΐ, βοῦν, βοῦ
Dual. βόε, βοοῖν
Plur. βόες, βοῶν, βουσί(ν), βοῦς.

2. γραῦς *oude vrouw* gaat op dezelfde wijze:

γραῦς, γραός, γραΐ, γραῦν, γραῦ — γρᾶε, γραοῖν
γρᾶες, γραῶν, γραυσί(ν), γραῦς.

3. γυνή *vrouw* vormt alle naamvallen, behalve den nom. sing. van den stam γυναικ, en heeft het accent alsof het een monosyllabum ware:

γυνή, γυναικός, γυναικί, γυναῖκα, γύναι (§ 22, 2)
γυναῖκε, γυναικοῖν
γυναῖκες, γυναικῶν, γυναιξί(ν), γυναῖκας.

4. Ζεύς *de god Zeus* heeft in de casus obliqui den stam Δι:

Ζεύς, Διός, Διί, Δία, Ζεῦ.

5. κύων, ὁ, ἡ, *hond* heeft in den nom. en voc. sing. den stam κυον-, in alle overige naamvallen den gesyncopeerden stam κυν-:

κύων, κυνός, κυνί, κύνα, κύον
κύνε, κυνοῖν
κύνες, κυνῶν, κυσί(ν), κύνας.

6. μάρτυς *getuige* heeft in den nom. sing. en dat. plur. den stam μαρτυ, in alle andere naamvallen den stam μαρτυρ:

μάρτυς, μάρτυρος, μάρτυρι, μάρτυρα
μάρτυρε, μαρτύροιν
μάρτυρες, μαρτύρων, μάρτυσι(ν), μάρτυρας.

7. ἡ ναῦς *schip* heeft den stam ναυ- (νᾱϝ- *navis*); de genet. is daaruit op dezelfde wijze gevormd als bij βασιλεύς (§ 73):

ναῦς, νεώς, νηΐ, ναῦν, ναῦ
νῆε, νεοῖν
νῆες, νεῶν, ναυσί(ν), ναῦς.

8. τὸ ὄναρ *droom* wordt alleen in den nomin. en accus. gebruikt; alle overige naamvallen van den stam ὀνειρατ-:

ὄναρ, ὀνείρατος, ὀνείρατι, ὄναρ — ὀνείρατε, ὀνειράτοιν
ὀνείρατα, ὀνειράτων, ὀνείρασι(ν), ὀνείρατα.

Daarenboven ὄνειρος, ὀνείρου enzv.

9. ὄρνῑς, ὁ, ἡ, *vogel* regelmatig naar den stam ὀρνῑθ-:

ὄρνῑς, ὄρνῑθος, ὄρνῑθι, ὄρνῑθα en ὄρνῑν
ὄρνῑθες, ὀρνίθων, ὄρνῑσι(ν), ὄρνῑθας.

Naast deze gewone vormen komen dikwijls andere voor van ὄρνις, verbogen naar πόλις, bijv. acc. sing. ὄρνῐν, nom. plur. ὄρνεις, gen. ὄρνεων.

10. πρεσβευτής *gezant*, πρεσβευτοῦ enzv.; doch alleen in het enkelvoud; het meervoud komt van πρέσβυς *oud*, *eerwaardig*, dus:

πρέσβεις, πρέσβεων, πρέσβεσι(ν), πρέσβεις *gezanten*
πρεσβῦτης, πρεσβύτου *grijsaard.*

11. τὸ πῦρ *vuur*, πυρός, πυρί, πῦρ; het meervoud is echter:

πυρά, πυρῶν, πυροῖς, πυρά *wachtvuren.*

12. ὁ σῖτος *graan*, *voedsel*, σίτου enzv.; maar in 't meervoud:

σῖτα, σίτων, σίτοις, σῖτα.

13. τὸ στάδιον *stadium*; 't meervoud is zoowel στάδιοι als στάδια.

14. υἱός *zoon*, υἱοῦ enzv. regelmatig enkelvoud en meervoud, maar buitendien heeft men nog vormen van den stam υἱυ, verbogen als ἡδύς:

Sing. gen. υἱέος, dat. υἱεῖ. — Dual. n. a. υἱέε, gen. dat. υἱέοιν. — Plur. nom. υἱεῖς, gen. υἱέων, dat. υἱέσι(ν), acc. υἱεῖς.

Deze vormen zijn meer in gebruik dan de overeenkomstige van den stam υἱο.

Aanm. In opschriften (§ 7, 2⁰) is de gewone vorm ὑός enzv. zonder ι; ook in handschriften is deze latere vorm (§ 23, e)) niet zeldzaam.

15. ἡ χεῖρ *hand* gaat regelmatig, maar de gen. en dat. dual. en de dat. plur. komen van den stam χερ:

χείρ,	χειρός,	χειρί,	χεῖρα,	χείρ
χεῖρε,	χεροῖν			
χεῖρες,	χειρῶν,	χερσί(ν),	χεῖρας.	

§ 109. II. Adiectiva.

1. μέγας *groot.* Van den stam μεγα komen de nom. en de acc. sing. masc. en neutr., al het overige van den stam μεγαλο:

	Sing.			Plur.		
N.	μέγας	μεγάλη	μέγα	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα
G.	μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου	μεγάλων	μεγάλων	μεγάλων
D.	μεγάλῳ	μεγάλῃ	μεγάλῳ	μεγάλοις	μεγάλαις	μεγάλοις
A.	μέγαν	μεγάλην	μέγα	μεγάλους	μεγάλας	μεγάλα

Aanm. Een vocat. sing. masc. werd zelden of nooit gebruikt. Eenmaal komt voor bij een dichter: ὦ μεγάλε Ζεῦ.

2. πολύς *veel.* Van den stam πολυ komen nom. en acc. sing. masc. en neutr., al het andere van den stam πολλο:

	Sing.			Plur.		
N.	πολύς	πολλή	πολύ	πολλοί	πολλαί	πολλά
G.	πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν
D.	πολλῷ	πολλῇ	πολλῷ	πολλοῖς	πολλαῖς	πολλοῖς
A.	πολύν	πολλήν	πολύ.	πολλούς	πολλάς	πολλά

3. Πρᾶος *tam*, *zacht* ontleent het vrouwlijk enkelvoud en het geheele meervoud, behalve den nom. en acc. masc., aan den stam πραϋ (als ἡδύς, § 93).

Sing.			Plur.		
πρᾶος	πραεῖα	πρᾶον	πρᾶοι (πραεῖς)	πραεῖαι	πραέα
πράου	πραείας	πράου	πραέων	πραειῶν	πραέων
enzv.	enzv.	enzv.	πραέσι(ν)	enzv.	enzv.
			πράους.		

4. Σῶς en σῶος, zie § 97, Aanm.

B. Defectiva.

§ 110. 1. Substantiva. Substantiva defectiva zijn er in 't Attisch weinig.

Om de beteekenis worden alleen in 't enkelvoud gebruikt: ἀήρ *(beneden)lucht*, αἰθήρ *(bovenlucht) aether*, γῆ *aarde.*

Alleen in 't meervoud worden gebruikt, bijv.: τὰ Ὀλύμπια *de Olympische spelen*; οἱ ἐτησίαι *de passaatwinden*; δυσμαί *zonsondergang*, *westen.* Gewoonlijk in 't meervoud: πυροί *tarwe* (eigenlijk: *tarwekorrels*), κριθαί *gerst*; om eene andere reden πύλαι *poort*, θύραι *deur.*

Defectiva casibus zijn er zeer weinige, bijv.: ὄφελος *nut*, alleen nom. en acc. sing.

2. Adiectiva. De positief ontbreekt bij:

(ἐξ *uit*)		ἔσχατος	*laatste*, *uiterste*
(πρό *voor*)	πρότερος *prior*	πρῶτος	*primus*, *eerste*
(ὑπέρ *over*)	ὑπέρτερος *superior*	ὑπέρτατος	*supremus*, *hoogste*
	ὕστερος *posterior*	ὕστατος	*postremus*, *laatste.*

C. Indeclinabilia.

§ 111. Niet verbogen worden: 1) τὸ χρεών *het noodzakelijke*, *noodlot*, genet. τοῦ χρεών enzv.; — 2) de namen der letters: τὸ ἄλφα, τοῦ ἄλφα enzv.

HOOFDSTUK III.

§ 112. NUMERALIA.

		Cardinalia.	Ordinalia.	Adverbia numer.
α′	1	*εἷς, μῐ́α, ἕν*	*πρῶτος, -η, -ον*	*ἅπαξ eenmaal*
β′	2	*δύο*	*δεύτερος, -ᾱ, -ον*	*δίς tweemaal*
γ′	3	*τρεῖς, τρία*	*τρίτος, -η, -ον*	*τρίς driemaal*
δ′	4	*τέτταρες, τέτταρα*	*τέταρτος*	*τετράκις*
ε′	5	*πέντε*	*πέμπτος*	*πεντάκις*
ς′	6	*ἕξ*	*ἕκτος*	*ἑξάκις*
ζ′	7	*ἑπτά*	*ἕβδομος*	*ἑπτάκις*
η′	8	*ὀκτώ*	*ὄγδοος*	*ὀκτάκις*
ϑ′	9	*ἐννέα*	*ἔνατος (ἔννατος)*	*ἐνάκις*
ι′	10	*δέκα*	*δέκατος*	*δεκάκις*
ια′	11	*ἕνδεκα*	*ἑνδέκατος*	*ἑνδεκάκις*
ιβ′	12	*δώδεκα*	*δωδέκατος*	*δωδεκάκις*
ιγ′	13	*τρεῖς (τρία) καὶ δέκα*	*τρίτος καὶ δέκατος*	*τρισκαιδεκάκις*
ιδ′	14	*τέτταρες (-ρα) καὶ δέκα*	*τέταρτος καὶ δέκατος*	*τετρακαιδεκάκις*
ιε′	15	*πεντεκαίδεκα*	*πεντεκαιδέκατος*	enzv.
ις′	16	*ἑκκαίδεκα*	*ἑκκαιδέκατος*	
ιζ′	17	*ἑπτακαίδεκα*	*ἑπτακαιδέκατος*	
ιη′	18	*ὀκτωκαίδεκα*	*ὀκτωκαιδέκατος*	
ιϑ′	19	*ἐννεακαίδεκα*	*ἐννεακαιδέκατος*	
κ′	20	*εἴκοσι(ν)*	*εἰκοστός*	*εἰκοσάκις*
λ′	30	*τριᾱ́κοντα*	*τριακοστός*	*τριακοντάκις*
μ′	40	*τετταρᾰ́κοντα*	*τετταρακοστός*	enzv.
ν′	50	*πεντήκοντα*	*πεντηκοστός*	
ξ′	60	*ἑξήκοντα*	*ἑξηκοστός*	
ο′	70	*ἑβδομήκοντα*	*ἑβδομηκοστός*	
π′	80	*ὀγδοήκοντα*	*ὀγδοηκοστός*	
ϙ′	90	*ἐνενήκοντα*	*ἐνενηκοστός*	
ρ′	100	*ἑκᾰτόν*	*ἑκατοστός*	*ἑκατοντάκις*
σ′	200	*διᾱ́κόσιοι, -αι, -α*	*διακοσιοστός*	*διακοσιάκις*
τ′	300	*τριᾱκόσιοι, -αι, -α*	*τριακοσιοστός*	enzv.
υ′	400	*τετρᾰκόσιοι*	*τετρακοσιοστός*	
φ′	500	*πεντᾰκόσιοι*	*πεντακοσιοστός*	
χ′	600	*ἑξᾰκόσιοι*	*ἑξακοσιοστός*	
ψ′	700	*ἑπτᾰκόσιοι*	*ἑπτακοσιοστός*	
ω′	800	*ὀκτᾰκόσιοι*	*ὀκτακοσιοστός*	
ϡ′	900	*ἐνᾰκόσιοι*	*ἐνακοσιοστός*	
͵α	1000	*χῑ́λιοι, -αι, -α*	*χιλιοστός*	*χιλιάκις* enzv.
͵β	2000	*δισχῑ́λιοι, -αι, -α*	*δισχιλιοστός*	
͵ι	10,000	*μῡ́ριοι, -αι, -α*	*μυριοστός*	*μυριάκις*

§ 113. De cardinalia. Verbogen worden: *εἷς, δύο, τρεῖς* en *τέτταρες*, de honderdtallen van *διακόσιοι* aan, de duizentallen en de tienduizendtallen; *δύο* kan echter ook onverbogen blijven.

	εἷς			δύο	τρεῖς		τέτταρες	
	M.	F.	N.	M. F. N.	M. en F.	N.	M. en F.	N.
N.	*εἷς*	*μία*	*ἕν*	*δύο*	*τρεῖς*	*τρία*	*τέτταρες*	*τέτταρα*
G.	*ἑνός*	*μιᾶς*	*ἑνός*	*δυοῖν*	*τριῶν*		*τεττάρων*	
D.	*ἑνί*	*μιᾷ*	*ἑνί*	*δυοῖν*	*τρισί(ν)*		*τέτταρσι(ν)*	
A.	*ἕνα*	*μίαν*	*ἕν*	*δύο*	*τρεῖς*	*τρία*	*τέτταρας*	*τέτταρα*

Met *εἷς* zijn samengesteld:

οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν
μηδείς, μηδεμία, μηδέν } *niemand, niets, geen.*

Zij worden evenals *εἷς* verbogen, ook wat het accent aangaat.

Plur. *οὐδένες, οὐδένων, οὐδέσι(ν), οὐδένας.*

Evenals *δύο* wordt verbogen: *ἄμφω beide* (Lat. ambo).

Aanm. 1. Men lette op het accent van *μιᾶς* en *μιᾷ* perispomenon, niettegenstaande de nom. *μία* paroxytonon is.

Aanm. 2. Wanneer *μύριοι* beteekent *zeer veel* (Lat. sescenti, mille), dan wordt het paroxytonon: *μυρίοι, μυρίαι, μυρία.*

§ 114. De honderdtallen, duizendtallen en tienduizendtallen worden verbogen als adiectiva van drie uitgangen op *-οι*, *-αι*, *-α*, bijv.:

σὺν διακοσίοις ὁπλίταις met tweehonderd zwaar gewapenden;
ἀσπίδας ἔλαβον διακοσίας zij namen tweehonderd schilden (zwaar gewapenden).

§ 115. 1. In plaats van:

τρεῖς καὶ δέκα vindt men ook: *τρισκαίδεκα*,
τέτταρες καὶ δέκα „ „ „ : *τετταρακαίδεκα.*

Zoo ook bij de ordinalia: in plaats van:

τρίτος καὶ δέκατος vindt men ook: *τρισκαιδέκατος*,
ἑπτακαιδέκατος „ „ „ : *ἕβδομος καὶ δέκατος.*

De eerste vormen zijn echter de gewone en dus te verkiezen.

2. Wat de verbinding van eenheden, tientallen, honderdtallen enzv. aangaat, geldt de volgende regel:

Gaat het kleinere getal vóór het groote, dan moet *καί* gebruikt worden; maar gaat het grootere voorop, dan kan *καί* ook weggelaten worden:

25 *πέντε καὶ εἴκοσι(ν)* of *εἴκοσι καὶ πέντε* of ook *εἴκοσι πέντε*
14560 *μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα.*

3. Om de veelvouden van duizend aan te geven gebruikt men adverbia numeralia *τρισχίλιοι, τετρακισχίλιοι* enzv.

Zoo ook bij de tienduizendtallen *δισμύριοι* enzv.

Elfduizend is *μύριοι καὶ χίλιοι*, twaalfduizend *μύριοι καὶ δισχίλιοι* enzv.

Aanm. Tientallen plus 8 of 9 worden somtijds uitgedrukt door 2 of 1 van het naast hoogere tiental af te trekken. Voor min gebruikt men dan het participium van *δεῖν ontbreken*; dit participium congrueert dan met het substantivum, dat bij de tientallen staat, terwijl 1 of 2 in den genet. komen, afhankelijk van *δεῖν*, bijv.:

πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη achtenveertig jaren
μιᾶς δέουσαι τετταράκοντα νῆες negenendertig schepen.

§ 116. Wat de getalmerken betreft, merke men op, dat er in 't Grieksch een ouder en een jonger stelsel is.

1⁰. Het oudere komt meest in opschriften voor:

1 = *I*; 2 = *II*; 3 = *III*; 4 = *IIII*;
5 = *Π*, de eerste letter van *πέντε*;
10 = *Δ*, » » » » *δέκα*;
100 = *H*, in 't oude schrift[1]) de eerste letter (nu spiritus asper) van *ἑκατόν*;
1000 = *X*, de eerste letter van *χίλιοι*;
10000 = *M*, » » » » *μύριοι*;
$50 = \overline{|\Delta^{\text{l}}} = \Pi \times \Delta$;
$500 = \overline{|H^{\text{l}}} = \Pi \times H$;
$5000 = \overline{|X^{\text{l}}} = \Pi \times X$.

2⁰. Het jongere stelsel gebruikt de letters van het alphabet als cijfers; bij getallen beneden de duizend voegt men een streepje rechts boven de letter, bij de duizendtallen links onder de letter.

De teekens voor 6 ς, 90 ϙ en 900 ϡ zijn verouderde letterteekens: ς staat voor de wau of digamma ϝ (§ 8, Aanm.).

ϙ is de koppa = q; ϡ is de *Σαμπῖ*, een vervormde Phoenicische letter.

§ 117. Ordinalia. De ordinalia, tot *δέκατος* ingesloten, hebben alle het accent zoo ver mogelijk teruggetrokken.

Van *εἰκοστός* af zijn het alle oxytona.

De ordinalia worden verbogen als adiectiva van drie uitgangen.

§ 118. De overige telwoorden. Distributiva ontbreken.

[1]) Zie de noot op pag. 4.

Aanm. Singuli kan in 't Grieksch worden uitgedrukt door *καθ' ἕνα (ἕν)*; deni venerunt *ἀνὰ δέκα ἀφίκοντο*. Verder heeft men daarvoor composita met *συν*, die niet verbogen worden: *σύνδυο, σύντρεις (σύντρια)*; bijv.: *σύνδυο λόχους ἦγον οἱ στρατηγοί de veldheeren voerden ieder twee compagnieën aan.* Xen. A. 6. 3. 2.

1. Multiplicativa zijn:

ἁπλοῦς, ἁπλῆ, ἁπλοῦν	*enkelvoudig*
διπλοῦς	*dubbel*
τριπλοῦς	*drievoudig*
τετραπλοῦς	*viervoudig*
πενταπλοῦς	*vijfvoudig*

enzv. Zie § 90.

2. Proportionalia:

διπλάσιος, -α, -ον	*tweemaal zoo groot*
τριπλάσιος	*driemaal zoo groot*
τετραπλάσιος	*viermaal zoo groot*

enzv.

3. Substantiva, die getallen uitdrukken, zijn:

μονάς	*éénheid*	*ἑβδομάς*	*zevental*
δυάς	*tweetal*	*δεκάς*	*tiental*
τριάς	*drietal*	*ἑκατοντάς*	*honderdtal*
τετράς	*viertal*	*χιλιάς*	*duizendtal*
πεμπάς	*vijftal*	*μυριάς*	*tienduizendtal.*

Zij zijn alle vrouwlijk en worden verbogen: *μονάς, μονάδος* enzv.

4. Verder zijn er nog adiectiva, die aanduiden den hoeveelsten dag iets geschiedt:

δευτεραῖος	*op den tweeden dag*	*ἑκταῖος*	*op den zesden dag*
τριταῖος	*op den derden dag*	*ἑβδομαῖος*	*op den zevenden dag*
τεταρταῖος	*op den vierden dag*	*δεκαταῖος*	*op den tienden dag*
πεμπταῖος	*op den vijfden dag*		enzv.

Zoo is *febris quartana* = *πυρετὸς τεταρταῖος*.

HOOFDSTUK IV.

PRONOMINA.

1) PRONOMEN PERSONALE.

§ 119. De pronomia personalia worden aldus verbogen:

	Eerste persoon.	Tweede persoon.
Sing. N.	*ἐγώ ik*	*σύ gij*
G.	*ἐμοῦ, μου mijner*	*σοῦ, σου uwer*
D.	*ἐμοί, μοι mij*	*σοί, σοι u*
A.	*ἐμέ, με mij*	*σέ, σε u*
Dual. N. A.	*νώ wij, ons beiden*	*σφώ gij, u beiden*
G. D.	*νῷν van, aan ons beiden*	*σφῷν van, aan u beiden*
Plur. N.	*ἡμεῖς wij*	*ὑμεῖς gij*
G.	*ἡμῶν onzer*	*ὑμῶν uwer*
D.	*ἡμῖν ons*	*ὑμῖν u*
A.	*ἡμᾶς ons*	*ὑμᾶς u*

§ 120. De nominativus wordt alléén dan gebruikt, wanneer op het pronomen de nadruk valt, dus vooral bij tegenstelling.

Van de dubbele vormen *ἐμοῦ* en *μου*, *σοῦ* en *σου* enzv. worden de geaccentueerde gebruikt, wanneer de nadruk op het pronomen valt, dus vooral bij tegenstelling:

Ἐγὼ μὲν ὑμᾶς ἐπαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε, ἐμοὶ μελήσει: ik prijs u; maar dat ook gij mij prijzen zult, (daarvoor) zal ik zorgen, X. An. 1. 4. 16.

Ook na de praeposities worden de geaccentueerde vormen gebruikt:

παρ᾽ ἐμοῦ van mij, πρὸς σέ naar u, σὺν ἐμοί met mij.

Aanm. Om meer nadruk te geven gebruikt men de particula *-γε*; wanneer het pronomen daarmede verbonden wordt trekt het accent terug:

ἔγωγε ik althans, ego quidem, ἔμοιγε mihi quidem, ἔμεγε me quidem.

§ 121. Het pronomen van den derden persoon ontbreekt geheel. In den nomin. gebruikt men daarvoor, wanneer de nadruk er op valt, *ἐκεῖνος*, eigenlijk *gene*, *ille*; wanneer de nadruk er niet op valt, gebruikt men geen pronomen.

In de casus obliqui gebruikt men *αὐτός zelf*, *ipse*:

	Derde persoon.		
Sing. N.	*(ἐκεῖνος hij)*	*(ἐκείνη zij)*	*(ἐκεῖνο het)*
G.	*αὐτοῦ zijner*	*αὐτῆς harer*	*αὐτοῦ (zijner)*
D.	*αὐτῷ hem*	*αὐτῇ haar*	*αὐτῷ hem, het*
A.	*αὐτόν hem*	*αὐτήν haar*	*αὐτό het*
Dual. N.	*(ἐκείνω*	*zij beiden)*	
G. D.	*αὐτοῖν*	*van, aan hen (beiden)*	
A.	*αὐτώ*	*hen (beiden)*	
Plur. N.	*(ἐκεῖνοι zij)*	*(ἐκεῖναι zij)*	*(ἐκεῖνα zij)*
G.	*αὐτῶν hunner*	*αὐτῶν harer*	*αὐτῶν hunner*
D.	*αὐτοῖς hun*	*αὐταῖς haar*	*αὐτοῖς hun*
A.	*αὐτούς hen*	*αὐτάς haar*	*αὐτά ze*

Aanm. In den nom. komt *αὐτός* somtijds zelfstandig, zonder substantivum of pronomen, voor, in den zin van *hij zelf*, *zij zelven*; bijv.: *αὐτὸς ἔθηκε τοὺς νόμους hij zelf heeft de wetten ingesteld.* Zie § 131.

2) PRONOMEN REFLEXIVUM.

§ 122. In 't Attisch proza vindt men een pronomen reflexivum.

Sing.	Plur.
(οὗ sui)	*σφῶν sui*
οἷ sibi	*σφίσι(ν) sibi*
(ἕ se)	*σφᾶς se.*

οὗ en *ἕ* worden zeer zelden gebruikt. Het enkelvoud is enclitisch.

Dit reflexivum wordt slechts indirect gebruikt, d. i. in afhankelijke zinnen, wanneer het pron. reflex. terugslaat op het subject van den hoofdzin; bijv.:

ἐβούλετό οἱ τὼ παῖδε ἀμφοτέρω παρεῖναι hij wilde, dat zijne zonen beide bij hem (sibi) zouden zijn.

§ 123. Het gewoonlijk gebruikte pronomen reflexivum is eene samenstelling van het pron. pers. met *αὐτός zelf*; in 't meervoud blijven het personale en *αὐτός* gescheiden.

Singularis.		
1ste pers.	2de pers.	3de pers.
G. ἐμαυτοῦ, -ῆς *van mij zelf*	σεαυτοῦ, -ῆς *van u zelf*	ἑαυτοῦ, -ῆς *van zich zelf*
D. ἐμαυτῷ, -ῇ *aan* „ „	σεαυτῷ, -ῇ *aan* „ „	ἑαυτῷ, -ῇ *aan* „ „
A. ἐμαυτόν, -ήν *mij zelf*	σεαυτόν, -ήν *u zelf*	ἑαυτόν, -ήν *zich zelf*
Pluralis.		
G. ἡμῶν αὐτῶν	ὑμῶν αὐτῶν	σφῶν αὐτῶν of ἑαυτῶν
D. ἡμῖν αὐτοῖς, -αῖς	ὑμῖν αὐτοῖς, -αῖς	σφίσιν αὐτοῖς, -αῖς „ ἑαυτοῖς, -αῖς
A. ἡμᾶς αὐτούς, -άς	ὑμᾶς αὐτούς, -άς	σφᾶς αὐτούς, -άς „ ἑαυτούς, -άς
van ons zelf enzv.	*van u zelf* enzv.	*van hen zelf* enzv.

Aanm. In σεαυτοῦ, ἑαυτοῦ enzv. kan de ε ook met den volgenden tweeklank samensmelten: σαυτοῦ, αὑτοῦ, σαυτῷ, αὑτῷ, σαυτῆς, αὑτῆς enzv.

§ 124. Het Grieksche pronomen reciprocum is:

Dual. A.	ἀλλήλω	Plur. G.	ἀλλήλων	*van elkander*
G. D.	ἀλλήλοιν	D.	ἀλλήλοις, -αις	*aan elkander*
		A.	ἀλλήλους, -ας, ἄλληλα	*elkander.*

Het is eene verdubbeling van ἄλλος *ander*, *alius*; zie § 14.

3) PRONOMEN POSSESSIVUM.

§ 125. 1) De bezitt. vnww. zijn adiectiva van drie uitgangen:

1ste pers.	ἐμός, ἐμή, ἐμόν	*mijn*	ἡμέτερος, -α, -ον	*onze*
2de „	σός, σή, σόν	*uw*	ὑμέτερος, -α, -ον	*uwe*
3de „	(ὅς, ἥ, ὅν	*zijn)*	σφέτερος, -α ον	*hun, haar.*

Voor den 3den persoon gebruikt men σφέτερος in proza alleen reflexief:

Οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον σφετέρας εἶναι τὰς πόλεις de Eleërs zeiden, dat de steden de hunne (van hen) waren (suas esse urbes).

2) Ὅς, ἥ, ὅν gebruikt men in proza in 't geheel niet. Daarvoor bezigt men den genet. van αὐτός:

αὐτοῦ *van hem, zijn* αὐτῆς *van haar, haar* enzv.

Is het pron. possess. reflexief, dan neemt men in plaats van αὐτοῦ het reflexivum: ἑαυτοῦ, ἑαυτῶν enzv.

In den 1sten en 2den persoon kan men ook den genetief van het pronomen personale gebruiken:

in plaats van ἐμός, μοῦ in plaats van ἡμέτερος, ἡμῶν
„ „ „ σός, σοῦ „ „ „ ὑμέτερος, ὑμῶν.

De eerste wijze van uitdrukking wordt gebezigd, wanneer op het pronomen possessivum de nadruk valt.

Dus zegt men:

met nadruk		zonder nadruk	
ὁ ἐμὸς φίλος	of	ὁ φίλος μου	*mijn vriend*
ὁ σὸς φίλος	„	ὁ φίλος σου	*uw vriend*
ὁ ἐκείνου φίλος	„	ὁ φίλος αὐτοῦ	*zijn vriend*
ὁ ἡμέτερος φίλος	„	ὁ φίλος ἡμῶν	*onze vriend*
ὁ ὑμέτερος φίλος	„	ὁ φίλος ὑμῶν	*uw vriend*
ὁ ἐκείνων φίλος	„	ὁ φίλος αὐτῶν	*hun vriend.*

Men lette op de plaats der pronomina.

3) Wil men het reflexieve met nadruk te kennen geven, waar wij in onze taal *eigen* bezigen, dan gebruikt men den genet. van het pronomen reflexivum:

mijn eigen vriend ὁ ἐμαυτοῦ φίλος
uw eigen vriend ὁ σεαυτοῦ φίλος
zijn eigen vriend ὁ ἑαυτοῦ φίλος
onze eigen vriend ὁ ἡμέτερος αὐτῶν φίλος enzv.

4) PRONOMEN DEMONSTRATIVUM.

§ 126. Een pronomen demonstrativum is eigenlijk het bepalende lidwoord. Zie § 48. Het wordt aldus verbogen:

	Masculinum.		Femininum.		Neutrum.	
Sing. N.	ὁ	*de*	ἡ	*de*	τό	*het*
G.	τοῦ	*des*	τῆς	*der*	τοῦ	*des*
D.	τῷ	*den*	τῇ	*der*	τῷ	*den*
A.	τόν	*den*	τήν	*de*	τό	*het*
Dual. N. A.	τώ	*de (beide)*	voor de drie gesl.			
G. D.	τοῖν	*van, aan de (beide)*				
Plur. N.	οἱ	*de*	αἱ	*de*	τά	*de*
G.	τῶν	*der*	τῶν	*der*	τῶν	*der*
D.	τοῖς	*den*	ταῖς	*den*	τοῖς	*den*
A.	τούς	*de*	τάς	*de*	τά	*de*

De nom. sing. en plur. masc. femin. ὁ, ἡ, οἱ, αἱ hebben geen accent. Zie § 38, 1⁰.

§ 127. Voorts zijn de pronomina demonstrativa:

ὅδε	ἥδε	τόδε	*deze, dit (hic)*
οὗτος	αὕτη	τοῦτο	*deze, dit; die, dat (iste)*
ἐκεῖνος	ἐκείνη	ἐκεῖνο	*gene, die, dat (ille).*

Ὅδε is niets anders dan het lidwoord, verbonden met de encliti-sche particula *δε*, die onverbogen blijft.

De verbuiging is dus:

sing. *ὅδε, τοῦδε* enzv. *ἥδε, τῆσδε* enzv. *τόδε, τοῦδε* enzv.
plur. *οἵδε, τῶνδε* „ *αἵδε, τῶνδε* „ *τάδε, τῶνδε* „

Aanm. Wat het accent van *αἵδε* en dergelijke vormen betreft, dat schijnt af te wijken van den regel, in § 37 (bladz. 17 c)) gegeven, merke men op, dat dit accent komt van de enclitische particula *δε*, die haar accent op de voorgaande lettergreep terugwerpt. § 40, Aanm.

§ 128. a) Wat de verbuiging van *οὗτος* betreft, moet men op twee dingen letten:

1⁰ de eerste letter (*῾* of *τ*) stemt in de verschillende naamvallen overeen met die van het lidwoord:

ὁ—οὗτος, ἡ—αὕτη, τό—τοῦτο enzv.

2⁰ de eerste lettergreep heeft *ου*, wanneer de tweede lettergreep een o-klank heeft:

οὗ-τος, τοῦ-το, τού-των, τού-τοις;

de eerste lettergreep heeft *αυ*, wanneer de tweede een a-klank (*α, η, αι*) heeft:

αὕ-τη, αὗ-ται, ταῦ-τα, ταύ-ταις.

	Sing.			Dual.	Plur.		
N.	*οὗτος*	*αὕτη*	*τοῦτο*	*τούτω*	*οὗτοι*	*αὗται*	*ταῦτα*
G.	*τούτου*	*ταύτης*	*τούτου*	*τούτοιν*	*τούτων*	*τούτων*	*τούτων*
D.	*τούτῳ*	*ταύτῃ*	*τούτῳ*		*τούτοις*	*ταύταις*	*τούτοις*
A.	*τοῦτον*	*ταύτην*	*τοῦτο*		*τούτους*	*ταύτας*	*ταῦτα*

b) *ἐκεῖνος* wordt regelmatig als een adjectief op *-ος* verbogen, maar het neutrum heeft *ἐκεῖνο* (niet *ἐκεῖνον*).

§ 129. Wanneer *ὅδε, οὗτος* en *ἐκεῖνος* met een substantivum verbonden worden, heeft dit subst. altijd het lidwoord; het pron. dem. komt vóór het lidwoord of na het substantivum:

οὗτος ὁ ἀνήρ / *ὁ ἀνὴρ οὗτος* } *deze man* — *ἥδε ἡ γυνή* / *ἡ γυνὴ ἥδε* } *deze vrouw*
ἐκεῖνο τὸ παιδίον / *τὸ παιδίον ἐκεῖνο* } *dat kind.*

Aanm. De pronom. demonstr. kunnen versterkt worden door achtervoeging van eene *ῑ*. Deze *ι* heeft steeds het accent (acutus); een korte klinker vóór deze *ι* valt weg: *ὁδί, οὑτοσί deze hier, celui-ci, τουτί dit hier, ceci.*

Bij *ἐκεῖνος* komt uit den aard zijner beteekenis deze *ι* zelden voor.

§ 130. Tot de demonstrativa worden ook gerekend de adiectiva

1⁰ *τοσόσδε* *τοσήδε* *τοσόνδε* *zoo groot, zooveel, tantus*
τοιόσδε *τοιᾶδε* *τοιόνδε* *zoodanig, zulk, talis*
τηλικόσδε *τηλικήδε* *τηλικόνδε* *zoo oud, zoo groot.*

Zij worden regelmatig verbogen:

sing. *τοιόσδε, τοιοῦδε; τοιάδε, τοιᾶσδε* enzv.
plur. *τοιοίδε, τοιῶνδε; τοιαίδε, τοιῶνδε* „

2⁰ *τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο* of *τοσοῦτον* *zoo groot, zoo veel, tantus*
τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο „ *τοιοῦτον* *zoodanig, zulk, talis*
τηλικοῦτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτο „ *τηλικοῦτον* *zoo oud, zoo groot.*

Zij worden verbogen evenals *οὗτος*.

Aanm. De vormen op *-ον* in het neutrum komen meer voor dan die op *-ο*, vooral vóór vocalen.

Het onderscheid tusschen deze tweeërlei vormen (1⁰ en 2⁰) is hetzelfde als tusschen *ὅδε* en *οὗτος*. Zie § 127.

5) PRONOMEN DETERMINATIVUM.

§ 131. Het bepalende voornw. is *αὐτός, αὐτή, αὐτό* *zelf, ipse*:

αὐτὸς ἔφη *hij zelf heeft (het) gezegd*
αὐτὴ ἡ μήτηρ of *ἡ μήτηρ αὐτή* *de moeder zelf.*

Het wordt regelmatig verbogen als een adjectief op *-ος, -η, -ον*, maar het heeft in 't neutr. *αὐτό*, evenals *ἐκεῖνο, ἄλλο* en *τοῦτο*.

Bij de pron. personalia is reeds geleerd, dat het in de casus obliqui gebruikt wordt als pron. pers. van den 3den persoon:

ἐπιβουλεύει αὐτῷ *hij legt hem lagen*
φιλεῖ αὐτόν *zij (hij) bemint hem.*

Wanneer het als een adjectief tusschen het lidwoord en het substantivum staat, beteekent het: *dezelfde, idem.*

ἡ αὐτὴ μήτηρ *dezelfde moeder*
τῶν αὐτῶν ἀνδρῶν *van dezelfde mannen.*

Aanm. Door crasis wordt *ὁ αὐτός* dikwijls = *αὑτός*. Zie § 19, a.

6) PRONOMEN RELATIVUM.

§ 132. Het betrekkelijke voornaamwoord is:

ὅς, ἥ, ὅ *die, welke, qui, quae, quod.*

Het wordt als een o-stam, vrouwlijk als een a-stam verbogen, behalve dat het neutrum is *ὅ* (niet *ὅν*), evenals *ἐκεῖνο, αὐτό, τοῦτο, ἄλλο.*

Van het lidwoord onderscheidt het zich daarin, dat het in alle naamvallen met een spiritus asper begint en geaccentueerd is.

	Sing.			Dual.	Plur.		
N.	ὅς	ἥ	ὅ	ὥ	οἵ	αἵ	ἅ
G.	οὗ	ἧς	οὗ	οἷν	ὧν	ὧν	ὧν
D.	ᾧ	ᾗ	ᾧ		οἷς	αἷς	οἷς
A.	ὅν	ἥν	ὅ		οὕς	ἅς	ἅ

Somtijds wordt het pron. relat. versterkt door de enclitische particula περ:

ὅσπερ *qui quidem, (juist) die;* ἥπερ, ὅπερ enzv., οἵπερ, αἵπερ enzv.

§ 133. a) Onbepaald relatief pronomen is:

ὅστις, ἥτις, ὅ τι *al wie, wie ook maar, quisquis, quicunque.*

Beide deelen der samenstelling worden verbogen; zie § 135.

b) Tot de relativa rekent men ook de adiectiva:

ὅσος, ὅση, ὅσον *hoe groot, hoeveel, quantus, quot*
οἷος, οἵα, οἷον *hoedanig, qualis*
ἡλίκος, ἡλίκη, ἡλίκον *hoe oud, hoe groot.*

7) PRONOMEN INTERROGATIVUM.

§ 134. Het vragende voornaamwoord is:

τίς, τί *wie? wat?*

Het wordt als een n-stam verbogen:

	Sing.		Dual.	Plur.	
	M. en F.	N.	M. F. N.	M. en F.	N.
N.	τίς	τί	τίνε	τίνες	τίνα
G.	τίνος		τίνοιν	τίνων	
D.	τίνι			τίσι(ν)	
A.	τίνα	τί		τίνας	τίνα

Men ziet, dat de genetivi en dativi van dit interrogativum niet gaan naar den regel der éénlettergrepige stammen, § 55. Buitendien wordt de acutus van τίς en τί nooit als gravis geschreven.

In de plaats van τίνος en τίνι vindt men dikwijls de samengetrokken vormen τοῦ en τῷ.

Wie van beiden? is πότερος; *uter?* Onbepaald interrogatief: ὁπότερος *wie van beiden ook, utercumque.*

Tot de interrogativa kunnen ook gerekend worden de adiectiva:

πόσος πόση πόσον *hoe groot? hoeveel? quantus? quot?*
ποῖος ποία ποῖον *hoedanig? qualis?*
πηλίκος πηλίκη πηλίκον *hoe oud? hoe groot?*

§ 135. In de plaats van τίς wordt in afhankelijke vragen dikwijls ὅστις gebruikt. Dit wordt aldus verbogen (§ 133):

	Sing.			Dual.	Plur.		
	M.	F.	N.	M. F. N.	M.	F.	N.
N.	ὅστις	ἥτις	ὅ τι	ὥτινε	οἵτινες	αἵτινες	ἅτινα
G.	οὗτινος	ἧστινος	οὗτινος	οἷντινοιν	ὧντινων	ὧντινων	ὧντινων
D.	ᾧτινι	ᾗτινι	ᾧτινι		οἷστισι(ν)	αἷστισι(ν)	οἷστισι(ν)
A.	ὅντινα	ἥντινα	ὅ τι		οὕστινας	ἅστινας	ἅτινα

Om de schijnbare onregelmatigheid van het accent in de genetivi en dativi te verklaren, merke men op, dat τίς hier eene enclitica is: οὗ, ᾧ, ἧς enzv. behouden dus hun eigen accent. Zie § 132.

Voor οὗτινος vindt men gewoonlijk ὅτου
„ ᾧτινι „ „ „ ὅτῳ
„ ἅτινα „ „ „ ἅττα.

Aanm. Het neutrum ὅ τι wordt gewoonlijk, om het van ὅτι = *dat* te onderscheiden, met een komma of een tusschenruimte tusschen ὅ en τι geschreven: ὅ, τι of ὅ τι, doch dikwijls ook ὅτι.

8) PRONOMEN INDEFINITUM.

§ 136. Onbepaalde voornaamwoorden zijn:

τὶς, τὶ *iemand, iets, eenig: aliquis, quis*
ἔνιοι, ἔνιαι, ἔνια *sommige(n)*
(ὁ, ἡ, τὸ) δεῖνα *deze of gene.*

a) Het onbepaalde τὶς, τὶ is enclitisch, maar wordt overigens geheel verbogen als het vragende τίς, τί.

De tweelettergrepige vormen hebben het accent, wanneer ze het behouden, op de laatste lettergreep:

τινός, τινί, τινά, τινές, τινῶν, τισί(ν).

Ook hier vindt men in plaats van τινός dikwijls του, in plaats van τινί dikwijls τῳ, beide enclitisch.

Verder neemt men in plaats van het neutrum τινά dikwijls ἄττα, dat niet enclitisch is.

b) Het onbepaalde *δεῖνα* wordt niet verbogen, men verbuigt alleen het voorafgaande lidwoord: *ὁ δεῖνα, τοῦ δεῖνα* enzv.

Dit pronomen komt zelden voor en behoort meer tot de spreektaal dan tot de schrijftaal.

c) Tot de indefinita rekent men ook de adiectiva (enclitisch):

ποσός, ποσή, ποσόν aliquantus, van een zekere grootte
ποιός, ποιά, ποιόν van een zekere hoedanigheid.

Aanm. Om eene grootere algemeenheid uit te drukken voegt men achter de onbepaalde pronn. dikwijls nog de particula *-ουν*, die dan het accent krijgt; zij is gelijk -cumque in 't Latijn: *ὁστισοῦν, ὁπηλικοσοῦν* enzv.

§ 137. *Niemand* is in 't Grieksch *οὐδείς* of *μηδείς*;
niets „ „ „ „ *οὐδέν* „ *μηδέν*.

Over de verbuiging zie § 113.

Aanm. Voor *-είς* komt bij dichters ook *-τις* voor: *οὔτις, μήτις*; in proza is dit niet gebruikelijk; wel komt het neutrum *οὔτι* = *niets* in proza soms voor.

CORRELATIVA. (L. G. § 179.)

§ 138.

Interrog.	Demonstr.	Relativa.	Indefinit.	Afhank. vragend en relat. indefin.
τίς *wie?*	*ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος* *deze, die*	*ὅς* *die*	*τὶς* *iemand*	*ὅστις* *wie, wie ook*
πόσος *hoe groot?*	*τοσόσδε, τοσοῦτος* *zóó groot*	*ὅσος* *(zoo groot) als*	*ποσός* *van eenige grootte*	*ὁπόσος* *hoe groot (ook)*
ποῖος *hoedanig?*	*τοιόσδε, τοιοῦτος* *zóódanig*	*οἷος* *(zoodanig) als*	*ποιός* *van eenige hoedanigheid*	*ὁποῖος* *hoedanig (ook)*
πηλίκος *hoe oud? hoe groot?*	*τηλικόσδε, τηλικοῦτος* *zóó oud, zóó groot*	*ἡλίκος* *(zoo oud) als, (zoo groot) als*		*ὁπηλίκος* *hoe oud, hoe groot (ook)*
πότερος *wie van beiden*	*ὁ ἕτερος* *alter*			*ὁπότερος* *wie ook van beiden*

De indefinita zijn enclitisch.

Aanm. Door crasis wordt *ὁ ἕτερος* onregelmatig *ἅτερος*, *τὸ ἕτερον* wordt *θἅτερον, τοῦ ἑτέρου* wordt *θἁτέρου* enzv. Deze onregelmatigheid wordt verklaard door dat de Attici hier den Dorischen vorm van *ἕτερος*, nl. **ἅτερος*, overnamen.

HOOFDSTUK V.

HET VERBUM.

§ 139. Het Grieksche verbum is rijker aan vormen dan het Latijnsche, want het heeft:

meer numeri: singularis, dualis, pluralis;

meer tijden: praesens, imperfectum, futurum, aoristus, perfectum, plusquamperfectum, futurum exactum.

Aanm. Men kan deze tijden verdeelen in:
1⁰ tegenwoordige tijden;
2⁰ toekomstige tijden;
3⁰ verledene tijden.

In de Grieksche grammatica voegt men 1⁰ en 2⁰ samen onder den naam van Hoofdtijden en noemt 3⁰ Historische tijden.

De Hoofdtijden zijn dus: praesens, futurum, perfectum, futurum perfecti of exactum; de Historische tijden zijn: imperfectum, aoristus, plusquamperfectum (L. G. § 182, Aanm.).

meer wijzen: indicativus, coniunctivus, optativus, imperativus, infinitivus, participium en adiectivum verbale;

meer geslachten: activum, medium en passivum;

meer wijzen van vervoeging: eene op *-ω* en eene op *-μι*.

Daarenboven hebben de imperativus, de infinitivus en het participium meer tijden dan in het Latijn.

Het Grieksche verbum heeft daarentegen geen supinum.

§ 140. De dualis heeft slechts éénen vorm, die geldt voor den 2den en voor den 3den persoon; voor den 1sten persoon wordt het meervoud genomen.

Aanm. Evenals bij het substantivum, nam ook bij het verbum het gebruik van den dualis in later tijd, ongeveer na den Peloponnesischen oorlog, voortdurend af.

De aoristus komt (in den indicativus) overeen met het Latijnsche perfectum historicum (L. G. § 503) en den Franschen passé défini en is dus de tijd van het verhaal.

De optativus (L. G. § 512, c)) heeft zijnen naam ontvangen, omdat hij in hoofdzinnen eenen wensch uitdrukt.

Het medium duidt aan, dat het subject de handeling voor zich zelf, met het oog op zich zelf, verricht. Het medium heeft ook deponentia.

§ 141. Men heeft in het Grieksch twee vervoegingen, naarmate in den praesensstam

1° de persoonsuitgangen onmiddellijk aan den stam worden gevoegd, of

2° door middel van eene thematische vocaal (L. G. § 186).

De eerste conjugatie heeft in den 1sten pers. sing. praes. ind. den persoonsuitgang -*μι* en wordt daarom de conjugatie op -*μι* genoemd; de tweede heeft in den 1sten pers. sing. praes. ind. den uitgang -*ω* en wordt daarom de conjugatie op -*ω* genoemd (L. G. § 186 en A. 2)).

De laatste, de conjugatie op -*ω*, wordt gewoonlijk het eerst behandeld.

A. CONJUGATIE DER VERBA OP -*ω*.

§ 142. Naar de kenletter van den verbaalstam worden de verba op -*ω* onderscheiden in:

a) Stammen op een vocaal
1) op een *ι*, *υ* of tweeklank,
2) op -*α*, -*ε*, -*ο*;

b) Stammen op een consonant
1) op eene muta,
2) op eene liquida,
3) op eene *ς*.

§ 143. Van den verbaalstam moet de tempusstam worden onderscheiden. Om een Grieksch werkwoord te kunnen vervoegen, moet men kennen:

1° het praesens, 2° het futurum, 3° den aoristus act., 4° het perf. act., 5° het perf. pass. en 6° den aor. pass.

De stammen dezer tijden worden op verschillende wijzen van den verbaalstam afgeleid.

Zoo zijn van het werkw. *παιδεύω*, *opvoeden*, verbaalst. *παιδευ-*:

praes.	futur.	aor. act.	perf. act.	perf. pass.	aor. pass.
παιδεύω	*παιδεύσω*	*ἐπαίδευσα*	*πεπαίδευκα*	*πεπαίδευμαι*	*ἐπαιδεύθην*
ik voed op	*ik zal opv.*	*ik voedde op*	*ik heb opgev.*	*ik ben opgev.*	*ik werd opgev.*
pr.-stam	fut.-st.	aor.-st.	perf. a.-st.	perf. p.-st.	aor. p.-st.
παιδευ-	*παιδευσ-*	*παιδευσ-*	*πεπαιδευκ-*	*πεπαιδευ-*	*παιδευθε*

De praesensstam is hier dus gelijk aan den verbaalstam.

§ 144. Als voorbeeld van vervoeging ga *παιδεύω* voorop, omdat de uitgangen daar aan den onveranderden stam gevoegd worden en dus het duidelijkst zichtbaar zijn.

VERVOEGING VAN EEN REGELMATIG WERKWOORD OP -*ω*.

I. ACTIVUM.

§ 145. A. De **praesensstam.** Van dezen stam worden gevormd:

1) het praesens in de verschillende modi;

2) het imperfectum.

1) **Indicativus.** a) praesens: stam *παιδευ-*:

Sing.	1ste	pers.	*παιδεύ-ω*	*ik voed op*
„	2de	„	*παιδεύ-εις*	
„	3de	„	*παιδεύ-ει*	
Dual.	2de	„	*παιδεύ-ε-τον*	*gij beiden voedt op*
„	3de	„	*παιδεύ-ε-τον*	
Plur.	1ste	„	*παιδεύ-ο-μεν*	*wij voeden op*
„	2de	„	*παιδεύ-ε-τε*	
„	3de	„	*παιδεύ-ουσι(ν)*	

Het accent wordt in de vormen van het werkwoord zoo ver mogelijk van de laatste lettergreep af geplaatst.

De persoonsuitgangen zijn:

sing. -*ω*, -*ες*, *ε*; dual. -*τον*; plur. -*μεν*, -*τε*, -*ντι*.

Tusschen den stam en de persoonsuitgangen zijn de thematische vocalen gevoegd en wel, evenals in 't Latijn, *ο* vóór *μ* en *ν*, anders *ε*.

Deze -*ε*- is met de -*ε*- van de uitgangen samengetrokken tot -*ει*.

**παυδεύ-ο-ντι* is overgegaan in *παιδεύουσι(ν)*. Zie § 23, a).

Aanm. Evenals in 't Latijn is in den 1sten pers. sing. de *ω* waarschijnlijk samengetrokken met de themavocaal.

De 2de en 3de pers. sing. hebben in de conjugatie op -*ω* waarschijnlijk niet de oorspronkelijke vormen; deze jongere vormen zijn nog niet geheel verklaard.

§ 146. b) Imperfectum:

Sing.	1	*ἐ-παίδευ-ο-ν*	*ik voedde op*
„	2	*ἐ-παίδευ-ε-ς*	
„	3	*ἐ-παίδευ-ε*	
Dual.	2	*ἐ-παιδεύ-έ-την*	*gij beiden voeddet op*
„	3	*ἐ-παιδευ-έ-την*	
Plur.	1	*ἐ-παιδεύ-ο-μεν*	*wij voedden op*
„	2	*ἐ-παιδεύ-ε-τε*	
„	3	*ἐ-παίδευ-ο-ν*	

De persoonsuitgangen zijn hier ten deele andere dan in het praesens, namelijk sing. -*ν*, -*ς*, (-*τ*); dual. -*την*; plur. -*μεν*, -*τε*, -*ν*.

Deze uitgangen dienen voor de historische tijden (L. G. § 137, A), namelijk het imperf., de aoristi, het plusquamperf., evenals die van het praesens voor de hoofdtijden: praesens, futurum, perfectum, fut. perfecti.

Aanm. 1. Men noemt de uitgangen van het praesens ook de primaire, die van het imperfectum de secundaire.

Aanm. 2. De 3de pers. sing. heeft in de historische tijden vroeger waarschijnlijk eene *τ* tot uitgang gehad, die echter, naar den regel van § 22, 2°, aan het einde van het woord afviel.

Aanm. 3. De 2de pers. dualis heeft somtijds ook in de historische tijden den uitgang *-τον*.

§ 147. Het imperfectum heeft vóór den stam eene lettergreep ἐ-. Deze noemt men *augment (augmentum = vermeerdering)*. Het wordt in de historische tijden vóór den stam geplaatst, doch alleen in den indicativus.

Aanm. Wat deze lettergreep *ε* oorspronkelijk beteekende is niet met zekerheid bekend.

§ 148. 2) **Coniunctivus** praesentis:

Sing.	1	*παιδεύ-ω*	*dat ik opvoede*
„	2	*παιδεύ-ῃς*	
„	3	*παιδεύ-ῃ*	
Dual.	2	*παιδεύ-η-τον*	*dat gij beiden opvoedet*
„	3	*παιδεύ-η-τον*	
Plur.	1	*παιδεύ-ω-μεν*	*dat wij opvoeden*
„	2	*παιδεύ-η-τε*	
„	3	*παιδεύ-ω-σι(ν)*	

De persoonsuitgangen zijn dezelfde als in het praes. indicativi, maar de thematische vocalen zijn verlengd tot *ω* en *η*. — Deze verlenging van de themavocaal is het eigenaardige kenmerk van iederen coniunctivus.

§ 149. 3) **Optativus** praesentis:

Sing.	1	*παιδεύ-οι-μι*	*moge ik opvoeden*
„	2	*παιδεύ-οι-ς*	
„	3	*παιδεύ-οι*	
Dual.	2	*παιδευ-οί-την*	*moogt gij beiden opvoeden*
„	3	*παιδευ-οί-την*	
Plur.	1	*παιδεύ-οι-μεν*	*mogen wij opvoeden*
„	2	*παιδεύ-οι-τε*	
„	3	*παιδεύ-οι-εν*	

De uitgang *οι* in den optativus geldt voor het accent als lang.

De persoonsuitgangen zijn hier die der verba op *-μι*, doch gemengd, want *-μι* behoort bij de hoofdtijden, *-ς*, *-την*, *-μεν*, *-τε*, *-εν* bij de historische tijden.

De *ι* is de kenletter van den optativus.

De *ο* daarvóór is de thematische vocaal.

Daar de optativus de uitgangen van de historische tijden heeft, wordt hij gewoonlijk bij het imperfectum, niet bij het praesens gerekend.

§ 150. 4) **Imperativus** praesentis:

Sing.	2	*παίδευ-ε*	*voed op*
„	3	*παιδευ-έ-τω*	*laat hem (hij) opvoeden*
Dual.	2	*παιδεύ-ε-τον*	*voedt gij beiden op*
Plur.	2	*παιδεύ-ε-τε*	*voedt op*
„	3	*παιδευ-ό-ντων*	*laten zij (laat hen) opvoeden*

De persoonsuitgangen zijn: in den 2den persoon geen, want de *ε* is themavocaal; de 3de pers. sing. heeft *-τω* (vergel. Latijn -to), de dualis heeft alleen den 2den pers. met den uitgang *-τον*; de 2de pers. plur. heeft *-τε*; de 3de pers. plur. *-ντων*. De *ε* en de *ο* zijn de themavocalen.

Aanm. In den 3den pers. plur. vindt men ook den vorm *παιδευ-έ-τω-σαν*.

§ 151. 5) **Infinitivus** praesentis:

παιδεύειν *op te voeden.*

De uitgang is *-ειν*, oorspronkelijk *-εν*.

§ 152. 6) **Participium** praesentis:

παιδεύ-ων,	gen.	*παιδεύοντος*	*opvoedende*
παιδεύ-ουσα,	„	*παιδευούσης*	
παιδεῦ-ον,	„	*παιδεύοντος*	

De uitgang is dus *-ων*, vrouwlijk *-ουσα*, onzijdig *-ον*.

In 't neutrum blijft het accent staan op de syllabe, waar het in het masc. staat.

De verbuiging van 't masc. en neutr. geschiedt naar *γέρων*. De vocativus is echter, evenals bij de adiectiva, altijd gelijk aan den nominativus.

§ 153. B. De **futurumstam.** Van dezen wordt het futurum in al zijne modi gevormd.

a) **Indicativus** futuri: stam *παιδευ-* + *σ*.

Sing.	1	*παιδεύσ-ω*	*ik zal opvoeden*
„	2	*παιδεύσ-εις*	
„	3	*παιδεύσ-ει*	
Dual.	2	*παιδεύσ-ε-τον*	*gij beiden zult opvoeden*
„	3	*παιδεύσ-ε-τον*	
Plur.	1	*παιδεύσ-ο-μεν*	*wij zullen opvoeden*
„	2	*παιδεύσ-ε-τε*	
„	3	*παιδεύσ-ουσι(ν)*	

Op den verbaalstam volgt de kenletter van het futurum, de *σ*: de futurum-stam is dus *παιδευσ-*; de thematische vocalen en de persoonsuitgangen zijn dezelfde als in den indicativus praesentis.

Van den futurumstam worden, behalve den indicativus, nog op geheel gelijke wijze gevormd:

de optativus	de infinitivus	het participium
παιδεύσ-οι-μι	παιδεύσ-ειν	παιδεύσ-ων
παιδεύσ-οι-ς enz.	*te zullen opvoeden*	παιδεύσ-ουσα
ik zou opvoeden		παιδεῦσ-ον
		zullende opvoeden.

Het futurum heeft geenen coniunctivus.

§ 154. C. De **aoristus-stam.** Van dezen wordt de aoristus gevormd in al zijne modi.

1) **Indicativus** aoristi: stam παιδευ- + σ.

Sing.	1	ἐ-παίδευσ-α	*ik voedde op*
„	2	ἐ-παίδευσ-α-ς	
„	3	ἐ-παίδευσ-ε(ν)	
Dual.	2	ἐ-παιδευσ-ά-την	*gij beiden voeddet op*
„	3	ἐ-παιδευσ-ά-την	
Plur.	1	ἐ-παιδεύσ-α-μεν	*wij voedden op*
„	2	ἐ-παιδεύσ-α-τε	
„	3	ἐ-παίδευσ-α-ν	

Als historische tijd begint de aoristus met een augment.
Op den verbaalstam volgt de kenletter van den aoristus, de σ.
Een thematische vocaal heeft de aoristus niet.
De persoonsuitgangen moesten dus zijn: -μ (ν), -ς, -τ, -την, -μεν, -τε, -ντ.
De μ na de σ ging over in α: *ἐπαίδευσμ werd ἐπαίδευσα (§ 53, A 1).
Deze α is ook in de andere personen overgebracht.
De 3de pers. sing. verloor de τ aan het einde, en de α werd verzwakt tot ε.
In den derden pers. plur. werd *ἐπαίδευσντ tot *ἐπαίδευσαντ, dat de τ aan het einde afwierp.

§ 155. De aoristus heeft alle modi.

2) **Coniunctivus** aoristi:

Sing.	1	παιδεύσ-ω	*dat ik opvoede* of *ik*
„	2	παιδεύσ-ῃ-ς	[*hebbe opgevoed*
„	3	παιδεύσ-ῃ	
Dual.	2	παιδεύσ-η-τον	*dat gij beiden opvoedet*
„	3	παιδεύσ-η-τον	[of *hebbet opgevoed*
Plur.	1	παιδεύσ-ω-μεν	*dat wij opvoeden* of
„	2	παιδεύσ-η-τε	[*hebben opgevoed*
„	3	παιδεύσ-ω-σι(ν)	

De coniunctivus heeft geen augment, § 147.
De σ als kenletter van den aoristus blijft in alle modi.
De lange ω, ῃ, η zijn dezelfde als in den coniunctivus praesens.
De persoonsuitgangen zijn ook dezelfde, niettegenstaande de aoristus een verleden tijd is, want de coniunctivus heeft altijd de persoonsuitgangen van de hoofdtijden.

Aanm. In den coniunctivus, optativus, imperativus en infinitivus is de beteekenis van den aoristus afhankelijk van omstandigheden, die eerst in de syntaxis besproken kunnen worden.

§ 156. 3) De **optativus** aoristi is:

Sing.	1	παιδεύσ-α-ι-μι	*moge ik opvoeden* of *ik*
„	2	παιδεύσ-εια-ς	[*zou opgev. hebben* enzv.
„	3	παιδεύσ-ειε(ν)	
Dual.	2	παιδευσ-α-ί-την	*moogt gij beiden opvoeden*
„	3	παιδευσ-α-ί-την	
Plur.	1	παιδεύσ-α-ι-μεν	*mogen wij opvoeden*
„	2	παιδεύσ-α-ι-τε	
„	3	παιδεύσ-ειαν	

Ook de optativus mist het augment, § 147.
De σ en de α van den indicativus blijven.
De persoonsuitgangen zijn dezelfde als van den optativus van den praesens-stam.

Aanm. Regelmatig moesten de 2de en 3de pers. sing. zijn: παιδεύσαις, παιδεύσαι, en de 3de pers. plur.: παιδεύσαιεν. Dezo vormen komen ook nog dikwijls voor, maar meer de boven opgegeven vormen op -ειας, -ειε(ν), -ειαν, die eigenlijk optativi van eenen aoristus op -sis zijn: *παιδευσέσιαν. Vergel. L. G. § 194.
De uitgang -αι van den optativus geldt voor het accent als lang.

§ 157. 4) De **imperativus** aoristi luidt:

Sing.	2	παίδευσ-ον	*voed op*
„	3	παιδευσ-ά-τω	*laat hem opvoeden*
Dual.	2	παιδεύσ-α-τον	*voedt gij beiden op*
Plur.	2	παιδεύσ-α-τε	*voedt op*
„	3	παιδευσ-ά-ντων	*laat hen opvoeden*

De kenletter σ blijft ook hier.
De uitgang -ον van den 2den pers. is nog niet verklaard.
De overige vormen zijn bij vergelijking met den imperativus praesens duidelijk.

Aanm. In den 3den pers plur. vindt men ook den vorm: παιδευ-σά-τω-σαν.

§ 158. 5) De **infinitivus** aoristi is:

παιδεῦσ-αι *op(te)voeden* of *opgevoed (te) hebben.*

De σ is de kenletter van den aoristus; αι is de uitgang.
Het accent is tegen den hoofdregel properispomenon.

6) Het **participium** aoristi is:

παιδεύσ-ας,	gen.	παιδεύσαντος	*opgevoed hebbende*
παιδεύσ-ασα,	„	παιδευσάσης	
παιδεῦσ-αν,	„	παιδεύσαντος.	

De σ is wederom de kenletter van den aoristus; de uitgang is -ντ. Vgl. § 23, c).

§ 159. D. De **perfectum-stam.** Van den perfectum-stam worden gevormd: a) het perfectum in al zijne modi;
b) het plusquamperfectum.

1) **Indicativus.** a) Perfectum, stam πε-παιδευ-κ-.

Sing.	1	πεπαίδευκ-α	*ik heb opgevoed*
„	2	πεπαίδευκ-α-ς	
„	3	πεπαίδευκ-ε(ν)	
Dual.	2	πεπαιδεύκ-α-τον	*gij beiden hebt opgevoed*
„	3	πεπαιδεύκ-α-τον	
Plur.	1	πεπαιδεύκ-α-μεν	*wij hebben opgevoed*
„	2	πεπαιδεύκ-α-τε	
„	3	πεπαιδεύκ-α-σι(ν)	

De perfectum-stam is in 't Grieksch altijd gereduppliceerd; de klinker der reduplicatie is altijd ε (L. G. § 234).

De kenletter van den tijd is de κ.

De uitgang van den 1sten persoon is α, van den 3den persoon ε.

De 3de pers. plur. had tot uitgang -ντι. Daar de persoonsuitgangen zonder themavocaal aan den tempus-stam werden gehecht, ging -ντι over in -αντι, waaruit Attisch -ᾱσι ontstond, § 53, A 1 en § 23, a).

Deze α van den 3den pers. plur. en de α van den 1sten pers. sing. zijn daarna ook in de andere personen overgegaan; de α is geen thematische vocaal.

§ 160. b) Plusquamperfectum.

Het plusquamperfectum staat tot het perfectum als het imperfectum tot het praesens:

Sing.	1	ἐ-πεπαιδεύκ-η	*ik had opgevoed*
„	2	ἐ-πεπαιδεύκ-η-ς	
„	3	ἐ-πεπαιδεύκ-ει(ν)	
Dual.	2	ἐ-πεπαιδευκ-εί-την	*gij beiden hadt opgevoed*
„	3	ἐ-πεπαιδευκ-εί-την	
Plur.	1	ἐ-πεπαιδεύκ-ει-μεν	*wij hadden opgevoed*
„	2	ἐ-πεπαιδεύκ-ει-τε	
„	3	ἐ-πεπαιδεύκ-ε-σαν	

Als historische tijd heeft het plusquamperfectum het augment.

Daarop volgt de geredupliceerde perfectum-stam.

Dan volgt η, samengetrokken uit εα; de 2de pers. -ης, samengetrokken uit εα-ς; de 3de pers. ει, samengetrokken uit εε.

Dit ει is ook overgegaan in den dualis en den pluralis, doch de 3de pers. plur. heeft -ε-σαν.

Ook in den 1sten en 2den pers. sing. is dit ει later overgegaan, zoodat men bij latere Attische schrijvers dikwijls vindt:

ἐπεπαιδεύκειν en ἐπεπαιδεύκεις in plaats van -η, ης.

§ 161. 2) **Coniunctivus** perfecti:

Sing. 1 πεπαιδεύκ-ω *dat ik opgevoed hebbe*
2 πεπαιδεύκ-ῃς
enzv.

Deze is dus op dezelfde wijze uit den indicativus gevormd als bij het praesens.

Men kan echter dezen coniunct. ook vormen door omschrijving:

πεπαιδευκὼς	ὦ	*dat ik opgevoed hebbe*
„	ᾖς	
„	ᾖ	
πεπαιδευκότε	ἦτον	
„	ἦτον	
πεπαιδευκότες	ὦμεν	
„	ἦτε	
„	ὦσι(ν).	

Men gebruikt dus het part. perf. act. en verbindt dat met den coniunctivus van het praes. van εἰμί *ik ben*, dus eigenlijk: *opgevoed hebbende dat ik zij* enzv.

§ 162. 3) **Optativus** perfecti:

πεπαιδεύκ-οιμι *moge ik opgevoed hebben*
πεπαιδεύκ-οις enzv.

Deze is van den geredupliceerden perfectum-stam op dezelfde wijze gemaakt als de optativus van het praesens.

Ook voor den optativus kan men de omschrijving gebruiken:

πεπαιδευκὼς εἴην, εἴης, εἴη
πεπαιδευκότε εἰήτην, εἰήτην
πεπαιδευκότες εἴημεν, εἴητε, (εἴησαν) εἶεν.

εἴην enzv. is de optativus van εἰμί.

Om de uitgangen van den historischen tijd wordt deze optativus gewoonlijk bij het plusquamperfectum gerekend.

§ 163. Het *perfect.* activi heeft in den regel geen **imperativus.**

4) De **infinitivus** is:

πεπαιδευκ-έ-ναι opgevoed (te) hebben.

De perfectum-stam is *πεπαιδευκ-*; de uitgang is *-ναι*.

De infinitivi op *-ναι* hebben altijd het accent op de lettergreep, die aan *-ναι* voorafgaat.

§ 164. 5) **Participium** perfecti activi:

masc.	*πεπαιδευκ-ώ-ς*,	gen.	*πεπαιδευκότος*	*opgevoed hebbende*
fem.	*πεπαιδευκ-υῖα*,	„	*πεπαιδευκυίας*	
neutr.	*πεπαιδευκ-ό-ς*,	„	*πεπαιδευκότος*	

Het accent is oxytonon. De participia op *-ς* zijn alle oxytona, behalve het partic. aor. activi.

De verbuiging geschiedt regelmatig: dat. plur. *πεπαιδευκόσι(ν).*

II. MEDIUM.

§ 165. A. De **praesens-stam.** 1) **Indicativus.** a) Praesens medii:

Sing.	1	*παιδεύ-ο-μαι*	*ik voed op voor mij*
	2	*παιδεύ-ῃ (*ε-σαι)*	
	3	*παιδεύ-ε-ται*	
Dual.	2	*παιδεύ-ε-σθον*	*gij beiden voedt op voor u*
	3	*παιδεύ-ε-σθον*	
Plur.	1	*παιδευ-ό-μεθα*	*wij voeden op voor ons*
	2	*παιδεύ-ε-σθε*	
	3	*παιδεύ-ο-νται*	

De praesens-stam is voor het activum en medium gelijk.

De persoonsuitgangen zijn voor de hoofdtijden van het medium:

Sing.	1 *-μαι*	dual.	plur. *-μεθα*
	2 *-σαι*	*-σθον*	*-σθε*
	3 *-ται*	*-σθον*	*-νται.*

De thematische vocalen zijn, evenals in het actief: *ο* vóór *μ* en *ν*, anders *ε*.

In den 2den pers. sing. is **παιδεύ-ε-σαι* door het wegvallen van de *σ*, overeenkomstig § 23, d), geworden tot **παιδεύεαι* en daarna samengetrokken tot *παιδεύῃ*.

Aanm. 1. Deze vorm, *παιδεύῃ*, verdient de voorkeur boven *παιδεύει*, die somtijds gevonden wordt.

Aanm. 2. Zeer zelden komt een 1ste pers. dual. voor en alleen bij dichters; hij eindigt op *-μεθον*.

§ 166. b) imperfectum medii:

Sing.	1	*ἐ-παιδευ-ό-μην*	*ik voedde op voor mij*
	2	*ἐ-παιδεύ-ου (*ε-σο)*	
	3	*ἐ-παιδεύ-ε-το*	
Dual.	2	*ἐ-παιδεύ-έ-σθην*	*gij beiden voeddet op voor u*
	3	*ἐ-παιδευ-έ-σθην*	
Sing.	1	*ἐ-παιδευ-ό-μεθα*	*wij voedden op voor ons*
	2	*ἐ-παιδεύ-ε-σθε*	
	3	*ἐ-παιδεύ-ο-ντο*	

Augment, stam, thematische vocaal evenals in 't activum.

De persoonsuitgangen voor de historische tijden van het medium zijn:

Sing.	1 *-μην*	dual.	plur. *-μεθα*
	2 *-σο*	*-σθην*	*-σθε*
	3 *-το*	*-σθην*	*-ντο.*

In den 2den pers. sing. is **ἐ-παιδεύ-ε-σο* door het wegvallen van de *σ*, overeenkomstig § 23, d), geworden tot **ἐπαιδεύεο* en daarna samengetrokken tot *ἐπαιδεύου*.

§ 167. 2) de Coniunctivus en 3) de Optativus.

Deze zijn, behalve de persoonsuitgangen, op gelijke wijze gevormd als het activum.

2) **Coniunctivus** praesentis medii:

Sing.	1	*παιδεύ-ω-μαι*	*dat ik opvoede voor mij*
	2	*παιδεύ-ῃ (-*ησαι)*	
	3	*παιδεύ-η-ται*	
Dual.	2	*παιδεύ-η-σθον*	*dat gij beiden opvoedet voor u*
	3	*παιδεύ-η-σθον*	
Plur.	1	*παιδευ-ώ-μεθα*	*dat wij opvoeden voor ons*
	2	*παιδεύ-η-σθε*	
	3	*παιδεύ-ω-νται*	

3) **Optativus** praesentis medii:

Sing.	1	*παιδευ-οί-μην*	*moge ik voor mij opvoeden*
	2	*παιδεύ-οι-ο (-*οισο)*	
	3	*παιδεύ-οι-το*	
Dual.	2	*παιδευ-οί-σθην*	*moogt gij beiden opvoeden voor u*
	3	*παιδευ-οί-σθην*	
Plur.	1	*παιδευ-οί-μεθα*	*mogen wij opvoeden voor ons*
	2	*παιδεύ-οι-σθε*	
	3	*παιδεύ-οι-ντο*	

§ 168. 4) **Imperativus** praesentis medii:

Sing.	2	*παιδεύ-ου*	*voed op voor u*
	3	*παιδευ-έ-σθω*	*laat hem voor zich opvoeden*
Dual.	2	*παιδεύ-ε-σθον*	*voedt gij beiden op voor u*
Plur.	2	*παιδεύ-ε-σθε*	*voedt op voor u*
	3	*παιδευ-έ-σθων*	*laat hen voor zich opvoeden*

De uitgangen van den imperativus zijn:

-σο, -σθω, -σθον, -σθε, σθων.

In den 2den pers. sing. is *-ου* ontstaan uit *-ε-σο*.

Aanm. In den 3den pers. plur. vindt men ook den vorm *παιδευ-έ-σθω-σαν*.

§ 169. 5) De **Infinitivus** praesentis medii luidt:

παιδεύ-ε-σθαι voor zich op (te) voeden.

De uitgang is dus *-σθαι*.

6) Het **Participium** praesentis medii is:

παιδευ-ό-μενος	*voor zich opvoedende*
παιδευ-ο-μένη	
παιδευ-ό-μενον	

Door den uitgang *-μενος* zijn deze vormen o-stammen en worden als zoodanig verbogen.

§ 170. B. De **futurum-stam.** De Indicativus, de Optativus, de Infinitivus en het Participium futuri medii zijn alle van den stam *παιδευσ-* gemaakt op dezelfde wijze als de overeenkomstige vormen van den praesens-stam.

Indicat. fut.	Optat. fut.	Infinit.	Partic.
παιδεύσ-ο-μαι	*παιδευσ-οί-μην*	*παιδεύσ-ε-σθαι*	*παιδευσ-ό-μενος*
παιδεύσ-η enzv.	*παιδεύσ-οι-ο* enzv.	*voor zich te zullen*	*παιδευσ-ο-μένη*
ik zal voor mij opv.	*ik zou voor mij opv.*	*opvoeden*	*παιδευσ-ό-μενον*
			voor zich zullende opv.

§ 171. C. De **aoristus-stam.** 1) **Indicativus** aoristi medii:

Sing.	1	*ἐ-παιδευσ-ά-μην*	*ik voedde op voor mij*
	2	*ἐ-παιδεύσ-ω (*-α-σο)*	
	3	*ἐ-παιδεύσ-α-το*	
Dual.	2	*ἐ-παιδευσ-ά-σθην*	*gij beiden voeddet op voor u*
	3	*ἐ-παιδευσ-ά-σθην*	
Plur.	1	*ἐ-παιδευσ-ά-μεθα*	*wij voedden op voor ons*
	2	*ἐ-παιδεύσ-α-σθε*	
	3	*ἐ-παιδεύσ-α-ντο*	

Eene vergelijking met het activum maakt deze vormen duidelijk. In den 3den pers. sing. is de *α* gebleven, die in het activum is overgegaan in *ε*.

§ 172. De Coniunctivus en de Optativus zijn op gelijke wijze gevormd:

2) **Coni.** aoristi medii. 3) **Optat.** aoristi medii.

S.	1	*παιδεύσ-ω-μαι dat ik opvoede* [of *opgevoed hebbe voor mij*	*παιδευσ-α-ί-μην moge ik opvoeden* [of *opgevoed hebben voor mij*
	2	*παιδεύσ-η (*-ησαι)*	*παιδεύσ-α-ι-ο (*-ι-σο)*
	3	*παιδεύσ-η-ται*	*παιδεύσ-α-ι-το*
D.	2	*παιδεύσ-η-σθον*	*παιδευσ-α-ί-σθην*
	3	*παιδεύσ-η-σθον*	*παιδευσ-α-ί-σθην*
P.	1	*παιδευσ-ώ-μεθα*	*παιδευσ-α-ί-μεθα*
	2	*παιδεύσ-η-σθε*	*παιδεύσ-α-ι-σθε*
	3	*παιδεύσ-ω-νται*	*παιδεύσ-α-ι-ντο*

§ 173. 4) De **Imperativus** aoristi medii luidt:

Sing.	2	*παίδευσ-αι*	*voed op voor u*
	3	*παιδευσ-ά-σθω*	*laat hem opvoeden voor zich*
Dual.	2	*παιδεύσ-α-σθον*	*voedt gij beiden op voor u*
Plur.	2	*παιδεύσ-α-σθε*	*voedt op voor u*
	3	*παιδευσ-ά-σθων*	*laat hen opvoeden voor zich*

De uitgang van den 2den pers. sing. is *-σαι*. Hoe deze ontstaan is, is niet duidelijk. In de overige personen heeft men na *-σα-* de uitgangen, die ook het praes. imperat. medii heeft.

Aanm. De 3de pers. plur. heeft somtijds den vorm *παιδευσά-σθωσαν*.

§ 174. 5) De **infinitivus** aoristi medii is:

παιδεύσ-α-σθαι voor zich op (te) voeden, voor zich opgevoed (te) hebben.

De uitgang is dus dezelfde als in het praes.: *-σθαι*.

6) Het **participium** aoristi medii is:

παιδευσ-ά-μενος	*voor zich opgevoed hebbende*
παιδευσ-α-μένη	
παιδευσ-ά-μενον	

Deze vormen behoeven geene nadere verklaring.

§ 175. D. De **perfectum-stam.** Van dezen worden weder gevormd het perfectum in al zijne modi en het plusquamperfectum.

1) **Indicativus.** a) Perfectii medii:

Sing.	1	*πεπαίδευ-μαι*	*ik heb opgevoed voor mij*
	2	*πεπαίδευ-σαι*	
	3	*πεπαίδευ-ται*	
Dual.	2	*πεπαίδευ-σθον*	*gij beiden hebt opgevoed voor u*
	3	*πεπαίδευ-σθον*	
Plur.	1	*πεπαιδεύ-μεθα*	*wij hebben opgevoed voor ons*
	2	*πεπαίδευ-σθε*	
	3	*πεπαίδευ-νται*	

De vorming van dezen tijd is zeer eenvoudig. Achter den geredupliceerden verbaalstam worden de persoonsuitgangen gevoegd zonder themavocaal.

§ 176. b) Plusquamperfecti medii:

Sing.	1	*ἐ-πεπαιδεύ-μην*	*ik had opgevoed voor mij*
	2	*ἐ-πεπαίδευ-σο*	
	3	*ἐ-πεπαίδευ-το*	
Dual.	2	*ἐ-πεπαιδεύ-σθην*	*gij beiden hadt opgevoed voor u*
	3	*ἐ-πεπαιδεύ-σθην*	
Plur.	1	*ἐ-πεπαιδεύ-μεθα*	*wij hadden opgevoed voor ons*
	2	*ἐ-πεπαίδευ-σθε*	
	3	*ἐ-πεπαίδευ-ντο*	

't Plusquamperfectum heeft het augment en de persoonsuitgangen der historische tijden, maar is overigens gevormd op dezelfde wijze als het perf. med.

§ 177. Daar de coniunctivus gevormd wordt door de verlenging van de themavocaal of verbindingsletter en deze in het perf. medium geheel ontbreekt, wordt de coniunctivus gevormd door omschrijving met den coniunctivus van *εἰμί zijn*, *ὦ*, *ἦς* enzv. Evenzoo de optativus.

2) **Coniunctivus** perfecti medii:

Sing.	1	*πεπαιδευμένος*	*ὦ*	*dat ik voor mij opgevoed hebbe*
	2	„	*ἦς*	
	3	„	*ἦ*	
Dual.	2	*πεπαιδευμένω*	*ἦτον*	
	3	„	*ἦτον*	
Plur.	1	*πεπαιδευμένοι*	*ὦμεν*	
	2	„	*ἦτε*	
	3	„	*ὦσι(ν)*	

3) **Optativus** perfecti medii:

Sing.	1	*πεπαιδευμένος*	*εἴην*	*moge ik voor mij opgevoed hebben*
	2	„	*εἴης*	
	3	„	*εἴη*	
Dual.	2	*πεπαιδευμένω*	*εἴητην*	
	3	„	*εἰήτην*	
Plur.	1	*πεπαιδευμένοι*	*εἴημεν*	
	2	„	*εἴητε*	
	3	„	*εἴησαν* of *εἶεν*	

§ 178. 4) **Imperativus** perfecti medii is:

Sing.	2	*πεπαίδευ-σο*	*heb voor u opgevoed*
	3	*πεπαιδεύ-σθω*	*laat hem voor zich opgevoed hebben*
Dual.	3	*πεπαίδευ-σθον*	*hebt gij beiden voor u opgevoed*
Plur.	2	*πεπαίδευ-σθε*	*hebt voor u opgevoed*
	3	*πεπαιδεύ-σθων*	*laat hen voor zich opgevoed hebben*

5) De **infinitivus** perfecti medii luidt:

πεπαιδεῦ-σθαι opgevoed te hebben voor zich.

6) Het **participium** perfecti medii:

πεπαιδευ-μένος opgevoed hebbende voor zich
πεπαιδευ-μένη
πεπαιδευ-μένον

Beide zijn gevormd zonder thema-vocaal en hebben het accent op de voorlaatste lettergreep.

III. PASSIVUM.

§ 179. Het praesens passivi is in al zijne modi gelijk aan het praesens medii, dus:

παιδεύομαι	*ik voed op voor mij*	en	*ik word opgevoed*
παιδεύωμαι	*dat ik opvoede voor mij*	„	*dat ik opgevoed worde*
παιδευοίμην	*moge ik opvoeden voor mij*	„	*moge ik opgevoed worden*
παιδεύου	*voed op voor u*	„	*word opgevoed*
παιδεύεσθαι	*op (te) voeden voor zich*	„	*opgevoed (te) worden*
παιδευόμενος	*opvoedende voor zich*	„	*opgevoed wordende.*

Evenzoo het imperfectum:

ἐπαιδευόμην	*ik voedde op voor mij*	en	*ik werd opgevoed.*

§ 180. Het futurum passivi luidt:

Indicativus futuri passivi; stam *παιδευ-θη-*.

Sing.	1	*παεδευθή-σομαι*	*ik zal opgevoed worden*
	2	*παιδευθή-σῃ*	
	3	*παιδευθή-σεται*	
Dual.	2	*παιδευθή-σεσθον*	
	3	*παιδευθή-σεσθον*	
Plur.	1	*παιδευθη-σόμεθα*	
	2	*παιδευθή-σεσθε*	
	3	*παιδευθή-σονται*	

Tusschen den verbaalstam en de uitgangen van het fut. medii is de lettergreep -*θη*- gevoegd, wier afleiding en beteekenis nog niet voldoende verklaard zijn.

§ 181. Op gelijke wijze zijn de andere modi van dit fut. passivi gevormd.

Optativus: *παιδευθη-σοίμην* *ik zou opgevoed worden*
παιδευθή-σοιο
enzv.

Infinit.: *παιδευθή-σεσθαι* *(te) zullen opgevoed worden.*

Particip.: *παιδευθη-σόμενος* *opgevoed zullende worden*
-μένη, *-μενον*.

§ 182. De aoristus passivi luidt:

1) **Indicativus** aoristi passivi; stam *παιδευ-θη-*.

Sing.	1	*ἐ-παιδεύθη-ν*	*ik werd opgevoed*
	2	*ἐ-παιδεύθη-ς*	
	3	*ἐ-παιδεύθη*	
Dual.	2	*ἐ-παιδευθή-την*	*gij beiden werdt opgevoed*
	3	*ἐ-παιδευθή-την*	
Plur.	1	*ἐ-παιδεύθη-μεν*	*wij werden opgevoed*
	2	*ἐ-παιδεύθη-τε*	
	3	*ἐ-παιδεύθη-σαν*	

Achter den geaugmenteerden verbaalstam wordt de lettergreep -*θη*- gevoegd en daarachter de persoonsuitgangen van de historische tijden; in den 3den pers. plur. -*σαν*.

§ 183. 2) **Coniunctivus** aoristi passivi:

Sing.	1	*παιδευθῶ*	*dat ik opgevoed worde* of *opge-*
	2	*παιδευθῇς*	*[voed zij*
	3	*παιδευθῇ*	
Dual.	2	*παιδευθῆ-τον*	*dat gij beiden opgevoed wordet*
	3	*παιδευθῆ-τον*	[of *opgevoed zijt*
Plur.	1	*παιδευθῶ-μεν*	*dat wij opgevoed worden* of *op-*
	2	*παιδευθῆ-τε*	*[gevoed zijn*
	3	*παιδευθῶ-σι(ν)*	

De coniunctivus heeft als gewoonlijk de lange vocalen *ω* en *η* of *ῃ*; de lettergreep *θη*, daarvóór gevoegd, is verkort tot *θε* en daarop met *ω* en *η* samengetrokken; dus werd:

**παιδευ-θέ-ω* *παιδευθῶ*
**παιδευ-θέ-ῃς* *παιδευθῇς* enzv.

§ 184. 3) **Optativus** aoristi passivi:

Sing.	1	*παιδευθε-ίη-ν*		*dat ik opgevoed werde* of
	2	*παιδευθε-ίη-ς*		*[ware*
	3	*παιδευθε-ίη*		
Dual.	2	*παιδευθε-ιή-την*	*παιδευθείτην*	*dat gij beiden opgev. werdet*
	3	*παιδευθε-ιή-την*	*παιδευθείτην*	[of *waret*
Plur.	1	*παιδευθε-ίη-μεν*	*παιδευθεῖμεν*	*dat wij opgevoed werden* of
	2	*παιδευθε-ίη-τε*	*παιδευθεῖτε*	*[waren*
	3	*παιδευθε-ίη-σαν*	*παιδευθεῖεν*	

De lettergreep -*θη*- is voor het modusteeken van den optativus *ιη* verkort tot *θε* en daarop samengetrokken: *παιδευθείην*. In den dualis en pluralis zijn de korte vormen de meest gebruikelijke.

§ 185. 4) **Imperativus** aoristi passivi:

Sing.	2	*παιδεύθη-τι*	*word opgevoed*
	3	*παιδευθή-τω*	*laat hem opgevoed worden*
Dual.	2	*παιδεύθη-τον*	*wordt gij beiden opgevoed*
Plur.	2	*παιδεύθη-τε*	*wordt opgevoed*
	3	*παιδευθέ-ντων*	*laat hen opgevoed worden*

De 2de pers. sing. heeft den ouden uitgang -*θι*, die, evenals de overige persoonsuitgangen van dezen imperativus, tot het activum behoort. Door dissimilatie (§ 29, b)) is *θι* na de voorafgaande syllabe *θη* in *τι* overgegaan.

In den 3den pers. plur. is de *η* tot *ε* verkort, § 15.

§ 186. 5) **Infinitivus** aoristi passivi:

παιδευθῆ-ναι *opgevoed (te) worden* of *(te) zijn.*

Vóór den uitgang -ναι staat het accent, zie § 163.

6) **Participium** aoristi passivi:

παιδευθείς (*παιδευθέ-ντς), gen.	-θέντος *opgevoed*
παιδευθεῖσα,	-θείσης
παιδευθέν,	-θέντος

De uitgang -θείς staat in de plaats van -θε-ντ-ς; θε is de verkorte syllabe θη, § 15; de ς is het teeken van den nomin.

Het accent is oxytonon overeenkomstig § 164.

De verbuiging van het participium gaat regelmatig naar § 92, maar de dat. plur. is masc. en neutr. παιδευθεῖσι(ν) voor *παιδευθέντσι(ν).

§ 187. Het perfectum passivi is geheel gelijk aan het perfectum medii.

Ind.	πεπαίδευμαι	*ik heb opgevoed voor mij* en	*ik ben opgevoed.*
Coni.	πεπαιδευμένος ὦ	*dat ik voor mij opgev. heb* „	*dat ik opgevoed zij.*
Opt.	πεπαιδευμένος εἴην	*moge ik v. mij opg. hebben* „	*moge ik opgev. zijn.*
Imp.	πεπαίδευσο	*heb voor u opgevoed* „	*wees opgevoed.*
Inf.	πεπαιδεῦσθαι	*opgevoed (te) h. voor zich* „	*opgevoed (te) zijn.*
Part.	πεπαιδευμένος	*opgev. hebbende voor zich* „	*opgevoed.*

Ook het plusquamperfectum passivi is geheel gelijk aan het plusquamperf. medii:

ἐπεπαιδεύμην *ik had opgevoed voor mij* en *ik was opgevoed.*

§ 188. Het fut. exact. passivi, ook wel futurum perfecti genoemd, is gelijk aan het fut. medii met de reduplicatie er voor gevoegd:

πε-παιδεύσομαι *ik zal opgevoed zijn*
πε-παιδεύσει enzv.

Het fut. exact. komt bij vele werkwoorden nooit voor, bijv. bij de verba liquida, § 216.

De optativus wordt zelden, het participium bij Attische schrijvers in 't geheel niet gevonden.

Aanm. 1. Het futurum exactum activi, dat in het Latijn eenen afzonderlijken vorm heeft, kan in het Grieksch alleen door omschrijving gevormd worden: πεπαιδευκὼς ἔσομαι *educavero, ik zal opgevoed worden.*

Aanm. 2. Men kan ook zeggen, dat het futurum exactum gevormd

door achter den perfectumstam de uitgangen van het fut. medii te voegen, uit grammatisch oogpunt is dit juister. De Grieken volgden nu eens de eene, dan weer de andere opvatting, bijv.:

fut. med. δήσομαι; fut. perf. δεδήσομαι, maar perf. pass. δέδεμαι van δέω *binden*; perf. pass. κέκλημαι; fut. perf. κεκλήσομαι, maar fut. med. καλοῦμαι van *καλέω *roepen, noemen.*

De infinitivus is: πεπαιδεύσεσθαι *opgevoed (te) zullen zijn.*

ADIECTIVA VERBALIA.

§ 189. Van den verbaalstam worden nog twee vormen gemaakt, die tot geenen tijd behooren en geheel adiectiva zijn.

Het eerste gaat uit op -τό-ς en beteekent wat gedaan kan worden (vgl. L. G. § 207):

παιδευ-τός, -τή, -τόν *kunnende opgevoed worden, geschikt om opgevoed te worden.*

Het tweede gaat uit op -τέος en komt in beteekenis overeen met het Lat. gerundivum:

παιδευ-τέος, -τέα, -τέον *educandus, moetende opgevoed worden.*

OVERZICHT.

§ 190. a) Onderscheid de persoonsuitgangen van de hoofdtijden en van de historische tijden in het activum en het medium (passivum).

b) De historische tijden hebben een augment, doch alleen in den indicativus.

c) De perfecta, plusquamperfecta en het fut. exact. pass. hebben eene reduplicatie, die blijft in alle modi.

d) Het futurum wordt gevormd van den verbaalstam:
in 't act. door -σω; medium -σομαι; pass. -θήσομαι.

e) De aoristus wordt gevormd van den verbaalstam:
in 't act. door -σα; medium -σάμην; pass. -θην.

f) Het perf. wordt gevormd van den verbaalstam:
in 't activum door -κα te voegen achter den geredupliceerden verbaalstam;
in 't medium door de persoonsuitgangen onmiddellijk achter den geredupliceerden verbaalstam te voegen.

g) De coniunctivus heeft altijd de lange klinkers ω en η of ῃ; en de persoonsuitgangen van de hoofdtijden.

h) De coniunctivus ontbreekt bij de futura en wordt bij 't perf. act. gewoonlijk, bij 't perf. med. en pass. altijd door omschrijving gevormd.

i) De optativus heeft altijd als modusteeken de ι; in den aor. act. en med. αι, in den aor. pass. ει, anders altijd οι. — De uitgangen αι en οι gelden voor 't accent als lang.

j) In 't act. gaat de eerste persoon van den optativus altijd uit op -μι.

k) Overigens heeft de optat. altijd de persoonsuitgangen der historische tijden.

l) De optativus komt voor bij alle tijden (praesens en imperfectum gelden voor één; zoo ook perfectum en plusquamperfectum; zie § 149), maar wordt in 't perf. act. gewoonlijk, bij 't perf. med. en pass. altijd door omschrijving gevormd.

m) De imperativus komt voor bij 't praesens en den aoristus actief, medium en passief en bij 't perfectum medium en passief. In gebruik zijn alleen de 2de en 3de pers. singularis en pluralis en de 2de pers. dualis [1]).

n) De infinitivus komt voor bij alle tijden, behalve bij 't imperfectum en 't plusquamperfectum (zie l)).

o) 't Participium komt voor bij alle tijden, behalve bij 't imperfectum, 't plusquamperfectum en 't fut. exactum (zie l)).

p) Onderscheid: *παιδεύσαι*, gewoonl. *παιδεύσειε(ν)* 3 p.s. aor. opt. act.
παιδεῦσαι inf. aor. activi
παίδευσαι 2 p.s. imper. aor. medii
παιδεῦσον part. fut. act. neutr. generis
παίδευσον 2 p.s. imper. aor. activi.

q) De volgende vormen komen voorts in verschillende wijzen tweemaal voor:

---

1) Latere schrijvers schijnen voor den 3den pers. dual. Imperativi activi denzelfden vorm als voor den 2den pers. gebruikt te hebben. Een uitgang -των voor dezen vorm is geheel onzeker. Vergel. Hom. Θ 109.

παιδεύω	*παιδεύεσθον*
παιδεύσω	*πεπαίδευσθε*
παιδεύῃ (3 maal)	*πεπαίδευσθον*
παιδεύσῃ	*παιδευόντων*
παιδεύετε	*παιδευσάντων.*
παιδεύεσθε	

r) Van den hoofdregel voor het accent wijken af:

παιδεῦον	*πεπαιδευκέναι*
παιδεῦσον	*πεπαιδεῦσθαι*
παιδεῦσαν	*παιδευθῆναι*
πεπαιδευμένος	*πεπαιδευκώς*
παιδεῦσαι	*παιδευθείς.*

§ 191. Om het overzicht te bevorderen, volge hier nog het geheele paradigma van *παιδεύω*, dat den grondslag vormt voor de vervoeging van alle werkwoorden.

ACTIVUM.

Tijden.	Num. en Pers.	Indicativus.	Coniunctivus.	Optativus.	Imperativus.	Infinitivus.	Participium.
PRAESENS	Sing. 1	παιδεύω	παιδεύω		—		
	2	παιδεύεις	παιδεύῃς		παίδευε		παιδεύων
	3	παιδεύει	παιδεύῃ		παιδευέτω		παιδεύουσα
	Dual. 2	παιδεύετον	παιδεύητον		παιδεύετον	παιδεύειν	παιδεῦον
	3	παιδεύετον	παιδεύητον		—		
	Plur. 1	παιδεύομεν	παιδεύωμεν		—		
	2	παιδεύετε	παιδεύητε		παιδεύετε		
	3	παιδεύουσι(ν)	παιδεύωσι(ν)		παιδευόντων		
IMPERFECTUM	Sing. 1	ἐπαίδευον		παιδεύοιμι			
	2	ἐπαίδευες		παιδεύοις			
	3	ἐπαίδευε(ν)		παιδεύοι			
	Dual. 2	ἐπαιδευέτην		παιδευοίτην			
	3	ἐπαιδευέτην		παιδευοίτην			
	Plur. 1	ἐπαιδεύομεν		παιδεύοιμεν			
	2	ἐπαιδεύετε		παιδεύοιτε			
	3	ἐπαίδευον		παιδεύοιεν			
FUTURUM	Sing. 1	παιδεύσω		παιδεύσοιμι			παιδεύσων
	2	παιδεύσεις		παιδεύσοις enzv.		παιδεύσειν	παιδεύσουσα
		enzv. als het praes.		als het imperf. optat.			παιδεῦσον
AORISTUS	Sing. 1	ἐπαίδευσα	παιδεύσω	παιδεύσαιμι	—		
	2	ἐπαίδευσας	παιδεύσῃς	παιδεύσειᾰς	παίδευσον		παιδεύσᾱς
	3	ἐπαίδευσε(ν)	enzv. als het	παιδεύσειε(ν)	παιδευσᾰ́τω		παιδεύσᾱσα
	Dual. 2	ἐπαιδευσᾰ́την	praes. coniunct.	παιδευσαίτην	παιδεύσᾰτον	παιδεῦσαι	παιδεῦσαν
	3	ἐπαιδευσᾰ́την		παιδευσαίτην	—		
	Plur. 1	ἐπαιδεύσᾰμεν		παιδεύσαιμεν	—		
	2	ἐπαιδεύσᾰτε		ποιδεύσαιτε	παιδεύσᾰτε		
	3	ἐπαίδευσαν		παιδεύσειᾰν	παιδευσάντων		
PERFECTUM	Sing. 1	πεπαίδευκα	πεπαιδεύκω				
	2	πεπαίδευκας	πεπαιδεύκῃς				πεπαιδευκώς
	3	πεπαίδευκε(ν)	enzv.				πεπαιδευκυῖα
	Dual. 2	πεπαιδεύκᾰτον				πεπαιδευκέναι	πεπαιδευκός
	3	πεπαιδεύκατον	of				
	Plur. 1	πεπαιδεύκαμεν	πεπαιδευκὼς ὦ				
	2	πεπαιδεύκατε	„ ᾖς, ᾖ				
	3	πεπαιδεύκᾱσι(ν)	enzv.				
PLUSQUAM-PERFECTUM	Sing. 1	ἐπεπαιδεύκη		πεπαιδεύκοιμι			
	2	ἐπεπαιδεύκης		πεπαιδεύκοις			
	3	ἐπεπαιδεύκει(ν)		enzv.			
	Dual. 2	ἐπεπαιδευκείτην					
	3	ἐπεπαιδευκείτην		of			
	Plur. 1	ἐπεπαιδεύκειμεν		πεπαιδευκώς εἴην			
	2	ἐπεπαιδεύκειτε		„ εἴης			
	3	ἐπεπαιδεύκεσαν		enzv.			

MEDIUM.

Tijden.	Num. en Pers.	Indicativus.	Coniunctivus.	Optativus.	Imperativus.	Infinitivus.	Participium.
	Sing. 1	παιδεύομαι	παιδεύωμαι		—		
	2	παιδεύῃ	παιδεύῃ		παιδεύου		
	3	παιδεύεται	παιδεύηται		παιδευέσθω		παιδευόμενος,
PRAESENS	Dual. 2	παιδεύεσθον	παιδεύησθον		παιδεύεσθον		-μένη, -μενον
	3	παιδεύεσθον	παιδεύησθον		—	παιδεύεσθαι	
	Plur. 1	παιδευόμεθα	παιδευώμεθα		—		
	2	παιδεύεσθε	παιδεύησθε		παιδεύεσθε		
	3	παιδεύονται	παιδεύωνται		παιδευέσθων		
	Sing. 1	ἐπαιδευόμην		παιδευοίμην			
	2	ἐπαιδεύου		παιδεύοιο			
	3	ἐπαιδεύετο		παιδεύοιτο			
IMPERFECTUM	Dual. 2	ἐπαιδευέσθην		παιδευοίσθην			
	3	ἐπαιδευέσθην		παιδευοίσθην			
	Plur. 1	ἐπαιδευόμεθα		παιδευοίμεθα			
	2	ἐπαιδεύεσθε		παιδεύοισθε			
	3	ἐπαιδεύοντο		παιδεύοιντο			
	Sing. 1	παιδεύσομαι		παιδευσοίμην			παιδευσόμενος,
FUTURUM	2	παιδεύσει enzv.		παιδεύσοιο enzv.		παιδεύσεσθαι	-μένη, -μενον
		als het praes. ind.		als het imperf. optat.			
	Sing. 1	ἐπαιδευσᾰ́μην	παιδεύσωμαι	παιδευσαίμην	—		
	2	ἐπαιδεύσω (*-ασο)	παιδεύσῃ	παιδεύσαιο	παίδευσαι		παιδευσάμενος
	3	ἐπαιδεύσᾰτο	enzv. als het	παιδεύσαιτο	παιδευσάσθω		-μένη, -μενον
AORISTUS	Dual. 2	ἐπαιδευσάσθην	praes. coniunct	παιδευσαίσθην	παιδεύσασθον		
	3	ἐπαιδευσάσθην		παιδευσαίσθην	—	παιδεύσασθαι	
	Plur. 1	ἐπαιδευσᾰ́μεθα		παιδευσαίμεθα	—		
	2	ἐπαιδεύσασθε		παιδεύσαισθε	παιδεύσασθε		
	3	ἐπαιδεύσαντο		παιδεύσαιντο	παιδευσάσθων		
	Sing. 1	πεπαίδευμαι	πεπαιδευμένος ὦ		—		
	2	πεπαίδευσαι	„ ᾖς		πεπαίδευσο		πεπαιδευμένος,
	3	πεπαίδευται	„ ᾖ		πεπαιδεύσθω		-μένη, -μενον
PERFECTUM	Dual. 2	πεπαίδευσθον	πεπαιδευμένω ἦτον		πεπαίδευσθον		
	3	πεπαίδευσθον	„ ἦτον		—	πεπαιδεῦσθαι	
	Sing. 1	πεπαιδεύμεθα	πεπαιδευμένοι ὦμεν		—		
	2	πεπαίδευσθε	„ ἦτε		πεπαίδευσθε		
	3	πεπαίδευνται	„ ὦσι(ν)		πεπαιδεύσθων		
	Sing. 1	ἐπεπαιδεύμην		πεπαιδευμένος εἴην			
	2	ἐπεπαίδευσο		„ εἴης			
	3	ἐπεπαίδευτο		„ εἴη			
PLUSQUAMPERFECTUM	Dual. 2	ἐπεπαιδεύσθην		πεπαιδευμένω εἴτην			
	3	ἐπεπαιδεύσθην		„ εἴτην			
	Plur. 1	ἐπεπαιδεύμεθα		πεπαιδευμένοι εἶμεν			
	2	ἐπεπαίδευσθε		„ εἶτε			
	3	ἐπεπαίδευντο		„ εἶεν			

PASSIVUM.

Praesens, Imperfectum, Perfectum en Plusquamperfectum gelijk aan die van het Medium.

Tijden.	Num. en Pers.	Indicativus.	Conjunctivus.	Optativus.	Imperativus.	Infinitivus.	Participium.
AORISTUS	Sing. 1	ἐπαιδεύθην	παιδευθῶ	παιδευθείην	—		
	2	ἐπαιδεύθης	παιδευθῇς	παιδευθείης	παιδεύθητι		παιδευθείς,
	3	ἐπαιδεύθη	παιδευθῇ	παιδευθείη	παιδευθήτω		-θεῖσα, -θέν
	Dual. 2	ἐπαιδευθήτην	παιδευθῆτον	παιδευθείτην	παιδεύθητον		
	3	ἐπαιδευθήτην	παιδευθῆτον	παιδευθείτην	—	παιδευθῆναι	
	Plur. 1	ἐπαιδεύθημεν	παιδευθῶμεν	παιδευθεῖμεν	—		
	2	ἐπαιδεύθητε	καιδευθῆτε	παιδευθεῖτε	παιδεύθητε		
	3	ἐπαιδεύθησαν	παιδευθῶσι(ν)	παιδευθεῖεν	παιδευθέντων		
FUTURUM	Sing. 1	παιδευθήσομαι		παιδευθησοίμην			
	2	παιδευθήσῃ		παιδευθήσοιο			παιδευθησόμενος
	3	παιδευθήσεται		παιδευθήσοιτο			-μένη, -μενον
	Dual. 2	παιδευθήσεσθον		παιδευθησοίσθην		παιδευθήσεσθαι	
	3	παιδευθήσεσθον		παιδευθησοίσθην			
	Plur. 1	παιδευθησόμεθα		παιδευθησοίμεθα			
	2	παιδευθήσεσθε		παιδευθήσοισθε			
	3	παιδευθήσονται		παιδευθήσοιντο			
FUTURUM EXACTUM	Sing. 1	πεπαιδεύσομαι					
	2	πεπαιδεύσει enzv.				πεπαιδεύσεσθαι	
		als het fut. ind. medii	Adiect. verb.	παιδευτός, -ή, όν; παιδευτέος, -α, -ον			

§ 192. Naar dit voorbeeld gaan, behalve de werkwoorden op *-εύω*, ook andere, wier stam uitgaat op een tweeklank, als:

κλῄω *sluiten* — *κολούω* *verminken*
παύω *doen ophouden* — *παλαίω* *worstelen.*

Verder de werkwoorden op *-ίω* en *-ύω*, die in 't futurum en de volgende tijden de *ι* en *υ* lang hebben, in 't praesens en imperfectum soms kort, soms lang, bijv.:

μηνίω(ῐ) *wrokken*, *δακρύω(ῠ)* *weenen*, *μήνύω(ῠ)* *verraden.*

Bij vele dezer werkwoorden zijn overigens eenige onregelmatigheden op te merken, die later behandeld zullen worden.

De werkwoorden op *-εύω* zijn talrijk, van de overige zijn er weinig.

VOCAALSTAMMEN.

2. VERBA CONTRACTA. (Zie § 142.)

§ 193. De werkwoorden, die in 't praesens activi eindigen op *-άω*, *-έω* of *-όω*, trekken samen, wanneer op de *α*, *ε* of *ο* een klinker volgt, dat is in 't praesens en 't imperfectum, activi en medii; want daar volgen op den stam de themavocalen *ο*, *ω*, *ε*, *η* of de reeds samengetrokken tweeklanken *ου*, *οι*, *ει*, *ῃ*.

Deze samentrekking geschiedt naar de regels van § 17:

1) de *α* + een o-klank wordt *ω* *(ῳ)* (§ 17, 2, c)),
 de *α* + een e-klank wordt *ᾱ* *(ᾳ)* (§ 17, 2, a));
2) de *ε* + een langen klinker of tweeklank gaat daarin op (§ 17, 1, b)),
 de *ε* + *ε* wordt *ει* (§ 17, 1, a)),
 de *ε* + *ο* wordt *ου* (§ 17, 2, d));
3) de *ο* + *ω* of *η* wordt *ω* (§ 17, 2, d)),
 de *ο* + *ε*, *ο* of *ου* wordt *ου* (§ 17, 2, d)),
 de *ο* + *οι*, *ει* of *ῃ* wordt *οι* (§ 17, 2, d)).

§ 194. De optativus van 't imperfectum act. heeft gewoonlijk de uitgangen *-οίην*, *-οίης*, *οίη* (doch ook wel *-οιμι*, *-οις*, *-οι*).

De infinitivus praesentis activi trekt schijnbaar onregelmatig samen: **τιμάω* *eeren*, stam *τιμα*, **ποιέω* *doen*, stam *ποιε*, **δουλόω* *tot slaaf maken*, stam *δουλο*, worden:

**τιμάεεν* *τιμᾶν*, **ποιέεεν* *ποιεῖν*, **δουλόεεν* *δουλοῦν*.

§ 195. In de overige tijden, waarin op de *α*, de *ε* of de *ο* een medeklinker volgt, worden deze stamkenletters verlengd: de *α* en *ε* tot *η*, de *ο* tot *ω*, dus: fut. *τιμήσω*, *ποιήσω*, *δουλώσω*; aor. *ἐτίμησα* enzv. Zie § 255.

§ 196.

PARADIGMATA.

ACTIVUM. *τιμάω ik eer, stam τιμα.

Indicativus.	Coniunctivus.	Optativus.	Imperativus.	Infinitivus.	Participium.
Praesens.					
*τιμάω τιμῶ	*τιμάω τιμῶ	*τιμαοίην τιμῴην	*τίμαε τίμα	*τιμάεεν τιμᾶν	*τιμάων τιμῶν, gen. τιμῶντος
*τιμάεις τιμᾷς	*τιμάῃς τιμᾷς	*τιμαοίης τιμῴης	*τιμαέτω τιμάτω		*τιμάουσα τιμῶσα τιμώσης
*τιμάει τιμᾷ	*τιμάῃ τιμᾷ	*τιμαοίη τιμῴη	*τιμάετον τιμᾶτον		*τιμάον τιμῶν τιμῶντος
*τιμάετον τιμᾶτον	*τιμάητον τιμᾶτον	*τιμαοίτην τιμῴτην	*τιμάετε τιμᾶτε		
*τιμάετον τιμᾶτον	*τιμάητον τιμᾶτον	*τιμαοίτην τιμῴτην	*τιμαόντων τιμώντων		
*τιμάομεν τιμῶμεν	*τιμάωμεν τιμῶμεν	*τιμάοιμεν τιμῷμεν			
*τιμάετε τιμᾶτε	*τιμάητε τιμᾶτε	*τιμάοιτε τιμῷτε			
*τιμάουσι(ν) τιμῶσι(ν)	*τιμάωσι(ν) τιμῶσι(ν)	*τιμάοιεν τιμῷεν			
Imperfectum.					
*ἐτίμαον ἐτίμων					
*ἐτίμαες ἐτίμᾱς					
*ἐτίμαε(ν) ἐτίμα					
*ἐτιμαέτην ἐτιμάτην					
*ἐτιμαέτην ἐτιμάτην					
*ἐτιμάομεν ἐτιμῶμεν					
*ἐτιμάετε ἐτιμᾶτε					
*ἐτίμαον ἐτίμων					
Futurum.					
τιμήσω		τιμήσοιμι		τιμήσειν	τιμήσων, gen. τιμήσοντος τιμήσουσα, τιμῆσον
Aoristus.					
ἐτίμησα	τιμήσω	τιμήσαιμι	τίμησον τιμησάτω enzv.	τιμῆσαι	τιμήσας, gen. τιμήσαντος τιμήσασα, τιμῆσαν
Perfectum.					
τετίμηκα	τετιμήκω of τετιμηκὼς ὦ			τετιμηκέναι	τετιμηκώς, gen. τετιμηκότος τετιμηκυῖα, τετιμηκός
Plusquamperfectum.					
ἐτετιμήκη		τετιμήκοιμι of τετιμηκὼς εἴην			

MEDIUM EN PASSIVUM.

Indicativus.	Coniunctivus.	Optativus.	Imperativus.	Infinitivus.	Participium.
Praesens.					
*τιμάομαι τιμῶμαι	*τιμάωμαι τιμῶμαι		*τιμάου τιμῶ	*τιμάεσθαι τιμᾶσθαι	*τιμαόμενος τιμώμενος
*τιμάῃ τιμᾷ	*τιμάῃ τιμᾷ		*τιμαέσθω τιμάσθω		
*τιμάεται τιμᾶται	*τιμάηται τιμᾶται		*τιμάεσθον τιμᾶσθον		
*τιμάεσθον τιμᾶσθον	*τιμάησθον τιμᾶσθον		*τιμάεσθε τιμᾶσθε		
*τιμάεσθον τιμᾶσθον	*τιμάησθον τιμᾶσθον		*τιμαέσθων τιμάσθων		
*τιμαόμεθα τιμώμεθα	*τιμαώμεθα τιμώμεθα				
*τιμάεσθε τιμᾶσθε	*τιμάησθε τιμᾶσθε				
*τιμάονται τιμῶνται	*τιμάωνται τιμῶνται				
Imperfectum.					
*ἐτιμαόμην ἐτιμώμην		*τιμαοίμην τιμῴμην			
*ἐτιμάου ἐτιμῶ		*τιμάοιο τιμῷο			
*ἐτιμάετο ἐτιμᾶτο		*τιμάοιτο τιμῷτο			
*ἐτιμαέσθην ἐτιμάσθην		*τιμαοίσθην τιμῴσθην			
*ἐτιμαέσθην ἐτιμάσθην		*τιμαοίσθην τιμῴσθην			
*ἐτιμαόμεθα ἐτιμώμεθα		*τιμαοίμεθα τιμῴμεθα			
*ἐτιμάεσθε ἐτιμᾶσθε		*τιμάοισθε τιμῷσθε			
*ἐτιμάοντο ἐτιμῶντο		*τιμάοιντο τιμῷντο			
Futurum.					
τιμήσομαι		τιμησοίμην		τιμήσεσθαι	τιμησόμενος
Aoristus.					
ἐτιμησάμην	τιμήσωμαι	τιμησαίμην	τίμησαι	τιμήσασθαι	τιμησάμενος
Perfectum.					
τετίμημαι	τετιμημένος ὦ		τετίμησο	τετιμῆσθαι	τετιμημένος
Plusquamperfectum.					
ἐτετιμήμην		τετιμημένος εἴην			
Aoristus passivi.					
ἐτιμήθην	τιμηθῶ	τιμηθείην	τιμήθητι	τιμηθῆναι	τιμηθείς
Futurum passivi.					
τιμηθήσομαι		τιμηθησοίμην		τιμηθήσεσθαι	τιμηθησόμενος
Futurum perfecti.					
τετιμήσομαι				τετιμήσεσθαι	
Adiectiva verbalia.					
		τιμητός, -ή, -όν	τιμητέος, -έα, έον		

§ 197. *ποιέω *ik doe*, stam ποιε. ACTIVUM. *ποιέω *ik doe*, stam ποιε.

Indicativus.	Coniunctivus.	Optativus.	Imperativus.	Infinitivus.	Participium.
Praesens.			**Praesens.**		
*ποιέω ποιῶ	*ποιέω ποιῶ		*ποίεε ποίει		
*ποιέεις ποιεῖς	*ποιέῃς ποιῇς		*ποιεέτω ποιείτω		*ποιέων ποιῶν, -οῦντος
*ποιέει ποιεῖ	*ποιέῃ ποιῇ		*ποιέετον ποιεῖτον	*ποιέεεν ποιεῖν	*ποιέουσα ποιοῦσα, -ούσης
*ποιέετον ποιεῖτον	*ποιέητον ποιῆτον		*ποιέετε ποιεῖτε		*ποιέον ποιοῦν, -οῦντος
*ποιέετον ποιεῖτον	*ποιέητον ποιῆτον		*ποιεόντων ποιούντων		
*ποιέομεν ποιοῦμεν	*ποιέωμεν ποιῶμεν				
*ποιέετε ποιεῖτε	*ποιέητε ποιῆτε				
*ποιέουσι(ν) ποιοῦσι(ν)	*ποιέωσι(ν) ποιῶσι(ν)				
Imperfectum.			**Imperfectum.**		
*ἐποίεον ἐποίουν		*ποιεοίην ποιοίην			
*ἐποίεες ἐποίεις		*ποιεοίης ποιοίης			
*ἐποίεε(ν) ἐποίει		*ποιεοίη ποιοίη			
*ἐποιεέτην ἐποιείτην		*ποιεοίτην ποιοίτην			
*ἐποιεέτην ἐποιείτην		*ποιεοίτην ποιοίτην			
*ἐποιέομεν ἐποιοῦμεν		*ποιέοιμεν ποιοῖμεν			
*ἐποιέετε ἐποιεῖτε		*ποιέοιτε ποιοῖτε			
*ἐποίεον ἐποίουν		*ποιέοιεν ποιοῖεν			
Futurum.			**Futurum.**		
ποιήσω		ποιήσοιμι		ποιήσειν	ποιήσων
Aoristus.			**Aoristus.**		
ἐποίησα	ποιήσω	ποιήσαιμι	ποίησον	ποιῆσαι	ποιήσας
Perfectum.			**Perfectum.**		
πεποίηκα	πεποιήκω of πεποιηκὼς ὦ			πεποιηκέναι	πεποιηκώς
Plusquamperfectum.			**Plusquamperfectum.**		
ἐπεποιήκη		πεποιήκοιμι of πεποιηκὼς εἴην			

MEDIUM EN PASSIVUM.

Indicativus.	Coniunctivus.	Optativus.	Imperativus.	Infinitivus.	Participium.
Praesens.					
*ποιέομαι ποιοῦμαι	*ποιέωμαι ποιῶμαι		*ποιέου ποιοῦ		
*ποιέῃ ποιῇ	*ποιέῃ ποιῇ		*ποιεέσθω ποιείσθω		*ποιεόμενος ποιούμενος
*ποιέεται ποιεῖται	*ποιέηται ποιῆται		*ποιέεσθον ποιεῖσθον	*ποιέεσθαι ποιεῖσθαι	*ποιεομένη ποιουμένη
*ποιέεσθον ποιεῖσθον	*ποιέησθον ποιῆσθον		*ποιέεσθε ποιεῖσθε		*ποιεόμενον ποιούμενον
*ποιέεσθον ποιεῖσθον	*ποιέησθον ποιῆσθον		*ποιεέσθων ποιείσθων		
*ποιεόμεθα ποιούμεθα	*ποιεώμεθα ποιώμεθα				
*ποιέεσθε ποιεῖσθε	*ποιέησθε ποιῆσθε				
*ποιέονται ποιοῦνται	*ποιέωνται ποιῶνται				
Imperfectum.					
*ἐποιεόμην ἐποιούμην		*ποιεοίμην ποιοίμην			
*ἐποιέου ἐποιοῦ		*ποιέοιο ποιοῖο			
*ἐποιέετο ἐποιεῖτο		*ποιέοιτο ποιοῖτο			
*ἐποιεέσθην ἐποιείσθην		*ποιεοίσθην ποιοίσθην			
*ἐποιεέσθην ἐποιείσθην		*ποιεοίσθην ποιοίσθην			
*ἐποιεόμεθα ἐποιούμεθα		*ποιεοίμεθα ποιοίμεθα			
*ἐποιέεσθε ἐποιεῖσθε		*ποιέοισθε ποιοῖσθε			
*ἐποιέοντο ἐποιοῦντο		*ποιέοιντο ποιοῖντο			
Futurum.					
ποιήσομαι		ποιησοίμην		ποιήσεσθαι	ποιησόμενος
Aoristus.					
ἐποιησάμην	ποιήσωμαι	ποιησαίμην	ποίησαι	ποιήσασθαι	ποιησάμενος
Perfectum.					
πεποίημαι	πεποιημένος ὦ		πεποίησο	πεποιῆσθαι	πεποιημένος
Plusquamperfectum.					
ἐπεποιήμην		πεποιημένος εἴην			
Aoristus passivi.					
ἐποιήθην	ποιηθῶ	ποιηθείην	ποιήθητι	ποιηθῆναι	ποιηθείς
Futurum passivi.					
ποιηθήσομαι		ποιηθησοίμην		ποιηθήσεσθαι	ποιηθησόμενος
Futurum perfecti.					
πεποιήσομαι				πεποιήσεσθαι	
Adiectiva verbalia.					
		ποιητός, -ή, -όν	ποιητέος, -έα, -έον		

§ 198. *δουλόω *ik maak tot slaaf*, stam δουλο. ACTIVUM. *δουλόω *ik maak tot slaaf*, stam δουλο.

Indicativus.	Coniunctivus.	Optativus.	Imperativus.	Infinitivus.	Participium.
Praesens.			**Praesens.**		
*δουλόω δουλῶ	*δουλόω δουλῶ		*δούλοε δούλου	*δουλόεεν δουλοῦν	*δουλόων δουλῶν
*δουλόεις δουλοῖς	*δουλόῃς δουλοῖς		*δουλοέτω δουλούτω		*δουλόουσα δουλοῦσα
*δουλόει δουλοῖ	*δουλόῃ δουλοῖ		*δουλόετον δουλοῦτον		*δουλόον δουλοῦν
*δουλόετον δουλοῦτον	*δουλόητον δουλῶτον		*δουλόετε δουλοῦτε		
*δουλόετον δουλοῦτον	*δουλόητον δουλῶτον		*δουλοόντων δουλούντων		
*δουλόομεν δουλοῦμεν	*δουλόωμεν δουλῶμεν				
*δουλόετε δουλοῦτε	*δουλόητε δουλῶτε				
*δουλόουσι(ν) δουλοῦσι(ν)	*δουλόωσι(ν) δουλῶσι(ν)				
Imperfectum.			**Imperfectum.**		
*ἐδούλοον ἐδούλουν		*δουλοοίην δουλοίην			
*ἐδούλοες ἐδούλους		*δουλοοίης δουλοίης			
*ἐδούλοε ἐδούλου		*δουλοοίη δουλοίη			
*ἐδουλοέτην ἐδουλούτην		*δουλοοίτην δουλοίτην			
*ἐδουλοέτην ἐδουλούτην		*δουλοοίτην δουλοίτην			
*ἐδουλόομεν ἐδουλοῦμεν		*δουλόοιμεν δουλοῖμεν			
*ἐδουλόετε ἐδουλοῦτε		*δουλόοιτε δουλοῖτε			
*ἐδούλοον ἐδούλουν		*δουλόοιεν δουλοῖεν			
Futurum.			**Futurum.**		
δουλώσω		δουλώσοιμι		δουλώσειν	δουλώσων
Aoristus.			**Aoristus.**		
ἐδούλωσα	δουλώσω	δουλώσαιμι	δούλωσον	δουλῶσαι	δουλώσας
Perfectum.			**Perfectum.**		
δεδούλωκα	δεδουλώκω of δεδουλωκὼς ὦ			δεδουλωκέναι	δεδουλωκώς
Plusquamperfectum.			**Plusquamperfectum.**		
ἐδεδουλώκη		δεδουλώκοιμι of δεδουλωκὼς εἴην			

MEDIUM.

Indicativus.	Coniunctivus.	Optativus.	Imperativus.	Infinitivus.	Participium.
Praesens.			**Praesens.**		
*δουλόομαι δουλοῦμαι *δουλόῃ δουλοῖ *δουλόεται δουλοῦται *δουλόεσθον δουλοῦσθον *δουλόεσθον δουλοῦσθον *δουλοόμεθα δουλούμεθα *δουλόεσθε δουλοῦσθε *δουλόονται δουλοῦνται	*δουλόωμαι δουλῶμαι *δουλόῃ δουλοῖ *δουλόηται δουλῶται *δουλόησθον δουλῶσθον *δουλόησθον δουλῶσθον *δουλοώμεθα δουλώμεθα *δουλόησθε δουλῶσθε *δουλόωνται δουλῶνται		*δουλόου δουλοῦ *δουλοέσθω δουλούσθω *δουλόεσθον δουλοῦσθον *δουλόεσθε δουλοῦσθε *δουλοέσθων δουλούσθων	*δουλόεσθαι δουλοῦσθαι	*δουλοόμενος δουλού- [μενος *δουλοομένη δουλου- [μένη *δουλοόμενον δουλού- [μενον
Imperfectum.			**Imperfectum.**		
*ἐδουλοόμην ἐδουλούμην *ἐδουλόου ἐδουλοῦ *ἐδουλόετο ἐδουλοῦτο *ἐδουλοέσθην ἐδουλούσθην *ἐδουλοέσθην ἐδουλούσθην *ἐδουλοόμεθα ἐδουλούμεθα *ἐδουλόεσθε ἐδουλοῦσθε *ἐδουλόοντο ἐδουλοῦντο		*δουλοοίμην δουλοίμην *δουλόοιο δουλοῖο *δουλόοιτο δουλοῖτο *δουλοοίσθην δουλοίσθην *δουλοοίσθην δουλοίσθην *δουλοοίμεθα δουλοίμεθα *δουλόοισθε δουλοῖσθε *δουλόοιντο δουλοῖντο			
Futurum.			**Futurum.**		
δουλώσομαι		δουλωσοίμην		δουλώσεσθαι	δουλωσόμενος
Aoristus.			**Aoristus.**		
ἐδουλωσάμην	δουλώσωμαι	δουλωσαίμην	δούλωσαι	δουλώσασθαι	δουλωσάμενος
Perfectum.			**Perfectum.**		
δεδούλωμαι	δεδουλωμένος ὦ		δεδούλωσο	δεδουλῶσθαι	δεδουλωμένος
Plusquamperfectum.			**Plusquamperfectum.**		
ἐδεδουλώμην		δεδουλωμένος εἴην			
Aoristus passivi.			**Aoristus passivi.**		
ἐδουλώθην	δουλωθῶ	δουλωθείην	δουλώθητι	δουλωθῆναι	δουλωθείς
Futurum passivi.			**Futurum passivi.**		
δουλωθήσομαι		δουλωθησοίμην		δουλωθήσεσθαι	δουλωθησόμενος
Futurum perfecti.			**Futurum perfecti.**		
δεδουλώσομαι				δεδουλώσεσθαι	
Adiectiva verbalia.					
		δουλωτός, -ή, -όν	δουλωτέος, -έα, -έον		

CONSONANTSTAMMEN.

1. VERBA MUTA. (Zie § 142.)

§ 199. De verba muta zijn die, wier verbaalstam eindigt
1⁰ op een t-klank: δ, τ, ϑ;
2⁰ „ „ k-klank: γ, ϰ, χ;
3⁰ „ „ p-klank: β, π, φ.

Deze werkwoorden worden op dezelfde wijze vervoegd als *παιδεύω*; alleen moet men acht geven op het samenkomen der consonanten van den stam en de uitgangen en de veranderingen, die daarvan het gevolg zijn.

§ 200. In het praesens en imperfectum volgt op den praesensstam de thematische vocaal; veranderingen vinden daar dus niet plaats.

Dikwijls echter is de praesensstam op eene bijzondere wijze gevormd uit den verbaalstam.

§ 201. a) Eenige werkwoorden met een verbaalstam op -δ hebben den praesensstam gevormd door eene ȷ achter den verbaalstam (= wortel) te voegen; -δȷ is daarna overgegaan in ζ (§ 28):

Verbaalstam.		Praesensstam.	
φραδ	*φράδȷ-ω	werd φράζω	*aanwijzen, denken*
ἀσπαδ	*ἀσπάδȷ-ομαι	„ ἀσπάζομαι	*groeten*
(καϑ-)εδ	*καϑ-έδȷ-ομαι	„ καϑέζομαι	*gaan zitten*
σχιδ	*σχίδȷ-ω	„ σχίζω	*splijten.*

Men vergelijke: φραδ-ής *verstandig* (dicht.), ἄ-σπασ-μα *groet* (voor *ἄσπαδμα) (dicht.), ἕδ-ος *zetel, sedes* (dicht.), *scindo*, perf. *scid-i.*

b) Vele werkwoorden met een verbaalstam op een k-klank (γ, ϰ, χ) hebben den praesensstam op dezelfde wijze gevormd; de k-klank wordt met de ȷ tot -ττ *(σσ-)*, § 28:

-πληγ	*πλήγȷ-ω	werd -πλήττω	*slaan (πληγή slag)*
πρᾱγ	*πράγȷ-ω	„ πράττω	*doen (πρᾶγμα daad, ding)*
φυλαϰ	*φυλάϰȷ-ω	„ φυλάττω	*bewaken (φυλαϰή wacht)*
ταραχ	*ταράχȷ-	„ ταράττω	*verwarren (ταραχή verwarring).*

Aanm. 1. Zelden eindigt een dentaal-stam + ȷ in 't praesens op -ττω:
πλατ werd *πλατȷ-ω, πλάττω *vormen (πλαστιϰὴ τέχνη boetseerkunst),*
ἁρμοδ » *ἁρμόδ-ȷω, ἁρμόττω *samenvoegen.*

Aanm. 2. Omgekeerd werd, vooral bij werkwoorden die een klank of geluid te kennen geven, -γȷ- tot -ζ-:
ϰραγ werd *ϰράγȷ-ω, ϰράζω *schreeuwen (ϰραυγή geschreeuw),*
ϰλαγ » *ϰλάγȷ-ω, ϰλάζω *klinken (ϰλαγγή klank).*

§ 202. Vele verbaalstammen, die op een p-klank uitgaan, zijn in het praesens versterkt door eene t:

ϰλεπ	ϰλέπτ-ω	*stelen,*	vergelijk	ϰλοπή *diefstal*
ϑαφ (vgl. § 30)	ϑάπτ-ω	*begraven,*	„	τάφος *graf*
βλαβ	βλάπτ-ω	*benadeelen,*	„	βλάβη *schade.*

Overigens komt deze versterking in 't Attisch nog voor bij:
ἀνυ ἀνύτω *volbrengen,* zelden ἀνύω.

§ 203. In het futurum en den aoristus act. en med. volgt op den verbaalstam de kenletter dezer tijden: de σ, zoodat men deze verbindingen verkrijgt:

1) δ, τ, ϑ } + σ 2) γ, ϰ, χ } + σ 3) β, π, φ } + σ

In 't eerste geval verdwijnt de t-klank voor de σ (§ 23, b).
In het tweede geval smelten de twee consonanten samen tot ξ (§ 25, c).
In het derde geval smelten de twee consonanten samen tot ψ (§ 25, c).

Stam φραδ,	praes. φράζω,	fut. φράσω,	aor. ἔφρασα
„ ταραχ,	„ ταράττω,	„ ταράξω,	„ ἐτάραξα
„ βλαβ,	„ βλάπτω,	„ βλάψω,	„ ἔβλαψα.

§ 204. In het perf. act. volgt op den verbaalstam de kenletter ϰ. Vóór de ϰ valt een τ-klank weg:
πείϑω *overreden,* stam πειϑ: perf. πέπειϰα *ik heb overreed.*

De ϰ als kenletter van het perf. act. ontbreekt bij de werkwoorden, wier stam op een k-klank of p-klank eindigt; deze adspireeren hun stamkenletter, indien zij nog niet geadspireerd is:

πράττω *doen,*	stam πραγ:	perf. πέπρᾱχα	*ik heb gedaan*
ϰόπτω *slaan,*	„ ϰοπ:	„ ϰέϰοφα	*ik heb geslagen*
γράφω *schrijven,*	„ γραφ:	„ γέγρᾰφα	*ik heb geschreven.*

§ 205. In het perf. med. en pass. stooten de consonanten der persoonsuitgangen onmiddellijk op den laatsten consonant van den verbaalstam; deze ondergaat daardoor veranderingen.

δ, τ, ϑ { worden vóór de μ en de τ eene σ (§ 26),
vóór de σ vallen zij weg (§ 23, b);

γ, ϰ, χ { worden vóór de μ eene γ (§ 25, d),
vóór de σ eene ϰ (ξ) (§ 25, c),
vóór de τ eene ϰ (§ 25, a),

β, π, φ { worden vóór de μ eene μ (§ 24, 2⁰),
vóór de σ eene π (ψ) (§ 25, c),
vóór de τ eene π (§ 25, a).

Volgt op de stamkenletter de klankverbinding *-σϑ*, dan valt de t-klank daarvóór weg (§ 23, b):

**πεπειϑ-σϑε* wordt *πέπεισϑε gijl. zijt overreed;*

na de k-klank en de p-klank echter valt de *σ* uit (§ 23, d, *β*)):

πέπραχϑε gijl. hebt voor u gedaan.

τέτριφϑε gijl. zijt gewreven,

In den 3den pers. pluralis zou, wanneer *-ντ* gevoegd werd bij de kenletter van den stam, eene opeenhooping van consonanten ontstaan; zij wordt vermeden door eene omschrijving met het participium perf. en den 3den pers. plur.: *εἰσί(ν) zij zijn*, of *ἦσαν zij waren*; dus:

niet **τέτριβνται*, maar *τετριμμένοι εἰσί(ν) zij zijn gewreven*
„ **πέπραγνται*, „ *πεπραγμένοι εἰσί(ν) zij hebben voor zich gedaan*
„ **πέπειϑνται*, „ *πεπεισμένοι εἰσί(ν) zij zijn overreed.*

§ 206. In den aor. pass. en 't fut. pass. volgt op de stamkenletter eene *ϑ*; vóór deze wordt de t-klank tot *σ* (§ 26),
de p-klank tot *φ* (§ 25, a),
de k-klank tot *χ* (§ 25, a):

**ἐπείϑϑην* wordt *ἐπείσϑην ik werd overreed*
**ἐτρίβϑην* „ *ἐτρίφϑην ik werd gewreven*
**ἐπράγϑην* „ *ἐπράχϑην ik werd gedaan.*

§ 207. **PARADIGMATA.**

	γυμνάζω ik oefen stam *γυμναδ.*	*τρίβο (ῑ) ik wrijf* stam *τριβ.*	*πράττω (ᾱ) ik doe* stam *πραγ.*
	Activum.		
praes.	*γυμνάζω*	*τρίβω*	*πράττω*
imperf.	*ἐγύμναζον*	*ἔτρῑβον*	*ἔπραττον*
futur.	*γυμνάσω*	*τρίψω*	*πράξω*
aor.	*ἐγύμνᾰσα*	*ἔτρῑψα*	*ἔπρᾱξα*
perf.	*γεγύμνᾰκα*	*τέτρῐφα*	*πέπρᾱχα*
plusqpf.	*ἐγεγυμνάκη*	*ἐτετρίφη*	*ἐπεπράχη*
	Medium.		
praes.	*γυμνάζομαι*	*τρίβομαι*	*πράττομαι*
imperf.	*ἐγυμναζόμην*	*ἐτριβόμην*	*ἐπραττόμην*
futur.	*γυμνάσομαι*	*τρίψομαι*	*πράξομαι*
aor.	*ἐγυμνασάμην*	*ἐτριψάμην*	*ἐπραξάμην*
perf.	*γεγύμνασμαι*	*τέτρῑμμαι*	*πέπραγμαι*
plusqpf.	*ἐγεγυμνάσμην*	*ἐτετρίμμην*	*ἐπεπράγμην*

	Passivum.		
aor.	*ἐγυμνάσϑην*	*ἐτρίφϑην*	*ἐπράχϑην*
futur.	*γυμνασϑήσομαι*	*τριφϑήσομαι*	*πραχϑήσομαι*
fut. ex.	*γεγυμνάσομαι*	*τετρίψομαι*	*πεπράξομαι*
	Adiectiva verbalia.		
	γυμναστός, -ή, -όν	*τριπτός, -ή, -όν*	*πρακτός, -ή, -όν*
	γυμναστέος, -α, -ον	*τριπτέος, -α, -ον*	*πρακτέος, -α, -ον*

§ 208. 't Perf. en 't plusquamperf. passief worden aldus verbogen:

Indicativus.		
γεγύμνασμαι	*τέτρῑμμαι*	*πέπρᾱγμαι*
γεγύμνᾰσαι	*τέτριψαι*	*πέπραξαι*
γεγύμνασται	*τέτριπται*	*πέπρακται*
γεγύμνασϑον	*τέτριφϑον*	*πέπραχϑον*
γεγύμνασϑον	*τέτριφϑον*	*πέπραχϑον*
γεγυμνάσμεϑα	*τετρίμμεϑα*	*πεπράγμεϑα*
γεγύμνασϑε	*τέτριφϑε*	*πέπραχϑε*
γεγυμνασμένοι εἰσί(ν)	*τετριμμένοι εἰσί(ν)*	*πεπραγμένοι εἰσί(ν)*
Plusquamperfectum.		
ἐγεγυμνάσμην enzv.	*ἐτετρίμμην* enzv.	*ἐπεπράγμην* enzv.
Coniunctivus.		
γεγυμνασμένος ὦ	*τετριμμένος ὦ*	*πεπραγμένος ὦ*
Optativus.		
γεγυμνασμένος εἴην	*τετριμμένος εἴην*	*πεπραγμένος εἴην*
Imperativus.		
γεγύμνᾰσο	*τέτριψο*	*πέπραξο*
γεγυμνάσϑω	*τετρίφϑω*	*πεπράχϑω*
γεγύμνασϑον	*τέτριφϑον*	*πέπραχϑον*
γεγύμνασϑε	*τέτριφϑε*	*πέπραχϑε*
γεγυμνάσϑων	*τετρίφϑων*	*πεπράχϑων*
Infinitivus.		
γεγυμνάσϑαι	*τετρῖφϑαι*	*πεπρᾶχϑαι*
Participium.		
γεγυμνασμένος	*τετριμμένος*	*πεπραγμένος*

2. VERBA LIQUIDA. (Zie § 142.)

§ 209. De vervoeging der verba liquida onderscheidt zich in twee opzichten van de vervoeging van *παιδεύω*:

1⁰ door de afleiding van den praesensstam uit den verbaalstam;

2⁰ door de vorming van het futurum en den aoristus act. en medii.

§ 210. De praesensstam is gelijk aan den verbaalstam + *ȷ*.
Deze *ȷ* werd met een voorafgaande *λ* geassimileerd, § 24.
Na de *ν* en de *ϱ* ging de *ȷ* (door epenthesis, § 16) in de voorgaande lettergreep over en maakte daar *α* tot *αι*, *ε* tot *ει*, ˘ tot *ι*, *ῠ* tot *ῡ*; dus werd:

Verbaalstam.		Praesens.		
ἀγγελ	**ἀγγέλȷ-ω*	of	*ἀγγέλλω*	*boodschappen (ἄγγελος bode)*
σφαλ	**σφάλȷ-ω*	„	*σφάλλω*	*doen vallen (σφάλμα misstap)*
ἁλ	**ἅλȷ-ομαι*	„	*ἅλλομαι*	*springen (salio)*
καθαϱ	**καθάϱȷ-ω*	„	*καθαίϱω*	*reinigen (καθαϱός rein)*
φαν	**φάνȷ-ω*	„	*φαίνω*	*toonen (φανεϱός duidelijk)*
σπεϱ	**σπεϱȷ-ω*	„	*σπείϱω*	*zaaien (σπέϱμα zaad)*
τεν	**τένȷ-ω*	„	*τείνω*	*spannen (ἀτενής zeer gespannen)*
μαϱτυϱ	**μαϱτύϱȷ-ομαι*	„	*μαϱτύϱομαι*	*tot get. roepen (μάϱτυς, μάϱτυϱος)*
κϱῐν	**κϱίνȷ-ω*	„	*κϱίνω*	*oordeelen (εἰλικϱῐνής in 't zonlicht [beoordeeld, rein, klaar).*

§ 211. De stammen op -*μ* zijn weinig in aantal en hebben elk de eene of andere onregelmatigheid; zij hebben echter in den praesensstam niet de *ȷ* gehad:
γέμω *vol zijn*, alleen in 't praes. en 't imperf. in gebruik;
νέμω *deelen* heeft voor de perfecta en den aor. pass. den stam *νεμε*;
τϱέμω *trillen*, alleen in 't praes. en 't imperf. in gebruik.
Andere zullen later worden besproken.

Aanm. Ook onder de *ν*- en *ϱ*-stammen zijn er eenige, die den praesensstam niet door toevoeging van een *ȷ* vormden, als: *μένω blijven*; *στένω zuchten*, *steunen* (alleen praes. en imperf.); *δέϱω villen* (minder goed *δείϱω*); *φέϱω dragen* (onregelmatig); *θέϱομαι zich warmen* (alleen praesens); *πένομαι arbeiden* (alleen praesens).

§ 212. Het futurum der verba liquida wordt gevormd door *ε* achter den verbaalstam te voegen en dan deze *ε* met de persoonsuitgangen samen te trekken:

Verbaalstam.	Futurumstam.	Futurum.
ἀγγελ	*ἀγγελε*	*ἀγγελῶ, -εῖς, -εῖ* enzv.
σφαλ	*σφαλε*	*σφαλῶ, -εῖς, -εῖ* enzv.
ἁλ	*ἁλε*	*ἁλοῦμαι, -εῖ, -εῖται* enzv.
καθαϱ	*καθαϱε*	*καθαϱῶ, -εῖς, -εῖ* enzv.
φαν	*φανε*	*φανῶ, -εῖς, -εῖ* enzv.
σπεϱ	*σπεϱε*	*σπεϱῶ, -εῖς, -εῖ* enzv.

Aanm. De uitgang van het futurum was eigenlijk -*ε-σω*, dus evenals bij de verba contracta en de verba muta, maar met een toegevoegde *ε*. De *σ* verdween daarop tusschen twee klinkers, waarna er samentrekking volgde.

§ 213. De *σ* van den aoristus viel bij de verba liquida weg, maar bewerkte de verlenging van den stamklinker (§ 23, b):

α wordt *η*:		*σφαλ*	**ἔσφαλσα*	wordt	*ἔσφηλα*	
		καθαϱ	**ἐκαθαϱσα*	„	*ἐκάθηϱα*	
ε „ *ει*:		*στελ*	**ἔστελσα*	„	*ἔστειλα*	*zenden*
		σπεϱ	**ἔσπεϱσα*	„	*ἔσπειϱα*	
ῐ „ *ῑ*:		*κϱιν*	**ἔκϱινσα*	„	*ἔκϱῑνα*	
ῠ „ *ῡ*:		*μηκυν*	**ἐμήκυνσα*	„	*ἐμήκῡνα*	*verlengen.*

Evenzoo gaat de aor. van 't medium:

ἐσφηλάμην, ἐκαθηϱάμην, ἐστειλάμην enzv.

§ 214. De overige tijden worden evenals bij *παιδεύω* gevormd, doch met inachtneming van de regels voor de verbinding der medeklinkers.

De *ν* wordt vóór de *κ* geschreven als *γ*: *φαίνω*, perf. a. *πέφαγκα* (§ 29, a).

De *ν* gaat vóór de *μ* over in *σ*: *φαίνω*, perf. p. *πέφασμαι*, 2de pers. sing. *πεφασμένος εἶ*, 3de pers. sing. *πέφανται*.

In den 3den pers. plur. van 't perf. p. wordt altijd de omschreven vorm gebruikt: *φαίνω, πεφασμένοι εἰσίν; καθαίϱω, κεκαθαϱμένοι εἰσίν*.

De *σ* tusschen twee medeklinkers wordt uitgestooten (§ 23, d, *β*), dus wordt **κεκαθάϱσθαι κεκαθάϱθαι; *πεφάνσθαι πεφάνθαι*.

§ 215. De eenlettergrepige stammen op *ν, λ, ϱ* veranderen de *ε* van den stam in *α* in de perfecta en den aor. passief:

στέλλω: perf. act. *ἔσταλκα*, perf. pass. *ἔσταλμαι*
σπείϱω: perf. p. *ἔσπαϱμαι*.

Het fut. perf. passivi ontbreekt bij de verba liquida.

§ 216.

PARADIGMA VAN EEN VERBUM LIQUIDUM.

	Indicativus.	Coniunctivus.	Optativus.	Imperativus.	Infinitivus.	Participia.
Activum.						
PRAESENS	καθαίρω	καθαίρω	καθαίροιμι	κάθαιρε	καθαίρειν	καθαίρων
IMPERF.	ἐκάθαιρον					
FUTURUM	καθαρῶ, -εῖς, -εῖ -εῖτον, -εῖτον -οῦμεν, -εῖτε, -οῦσιν		καθαροίην (als φιλοίην)		καθαρεῖν	καθαρῶν
AORISTUS	ἐκάθηρα	καθήρω	καθήραιμι	κάθηρον	καθῆραι	καθήρας
PERFECT.	κεκάθαρκα	κεκαθαρκὼς ὦ			κεκαθαρκέναι	κεκαθαρκώς
PLUSQPF.	ἐκεκαθάρκη		κεκαθαρκὼς εἴην			
Medium.						
PRAESENS	καθαίρομαι	καθαίρωμαι	καθαιροίμην	καθαίρου	καθαίρεσθαι	καθαιρόμενος
IMPERF.	ἐκαθαιρόμην					
FUTURUM	καθαροῦμαι, -εῖ, -εῖται -εῖσθον, -εῖσθον -ούμεθα, -εῖσθε, -οῦνται		καθαροίμην		καθαρεῖσθαι	καθαρούμενος
AORISTUS	ἐκαθηράμην	καθήρωμαι	καθηραίμην	κάθηραι	καθήρασθαι	καθηράμενος
PERFECT.	κεκάθαρμαι κεκάθαρσαι κεκάθαρται κεκάθαρθον κεκάθαρθον κεκαθάρμεθα κεκάθαρθε κεκαθαρμένοι εἰσίν	κεκαθαρμένος ὦ		κεκάθαρσο κεκαθάρθω κεκάθαρθον κεκάθαρθε κεκαθάρθων	κεκαθάρθαι	κεκαθαρμένος
PLUSQPF.	ἐκεκαθάρμην ἐκεκάθαρσο ἐκεκάθαρτο ἐκεκαθάρθην ἐκεκαθάρθην ἐκεκαθάρμεθα ἐκεκάθαρθε κεκαθαρμένοι ἦσαν		κεκαθαρμένος εἴην			
Passivum.						
AORISTUS	ἐκαθάρθην	καθαρθῶ	καθαρθείην	καθάρθητι	καθαρθῆναι	καθαρθείς
FUTURUM	καθαρθήσομαι		καθαρθησοίμην		καθαρθήσεσθαι	καθαρθησόμενος
Adiectiva verbalia.						
			καθαρτός, ή, -όν	καθαρτέος, -τέα, -τέον		

CONSONANTSTAMMEN.

3. STAMMEN OP EENE -ς. (Zie § 142.)

§ 217. a) Waar bij de stammen op eene -ς op den stam een klinker volgt, in het praesens en imperfectum dus, is de -ς uitgestooten (overeenkomstig § 23, d, *α*).

Vandaar dat deze werkwoorden in het praesens en het imperfectum gelijken op vocaalstammen en ook als zoodanig vervoegd worden. Zij worden dus samengetrokken, wanneer dit kan, en hebben dan ook in den optativus den uitgang -οίην, niet οιμι.

b) Waar op de ς van den stam eene σ als kenletter van den tijd zou volgen, in het futurum dus en in den aoristus act. en med., is ééne σ uitgestooten.

Van de verba contracta onderscheiden deze werkwoorden zich dus in het fut. en den aoristus daardoor, dat zij den korten stamklinker behouden. Eene uitzondering maakt χρίω *zalven* en *χόω *ophoopen*.

't Perf. act. ontbreekt in den regel, somtijds ook andere tijden. ἐμέω *spuwen* en τελέω *volbrengen* hebben een futurum Atticum.

Een futurum van twee- of meerlettergrepige stammen, dat vóór den uitgang -σω een ᾰ of ε heeft, stoot dikwijls de σ uit en trekt dan de klinkers, waar de σ tusschen weggevallen is, samen. Zulk een samengetrokken futurum heet futurum Atticum.

Dus *ἐμέω fut. *ἐμέσομαι, *ἐμέομαι, ἐμοῦμαι
*τελέω „ *τελέσω, *τελέω, τελῶ.

AANM. In de Hellenistische periode, die op de Attische volgde (§ 4), werden deze futura niet verkort, de σ bleef; van daar dat de verkorte Attische genoemd werden.

§ 218. In de vervoeging op -ω behooren tot de s-stammen de volgende werkwoorden:

Stam.	Praesens.		Futurum.	Aoristi.	Perfecta.
γελασ	*γελάω	lachen	γελᾰ́σομαι	ἐγέλᾰσα	
				ἐγελάσθην	
κλας	*κλάω	breken		ἔκλᾰσα	
				ἐκλάσθην	κέκλασμαι
σπας	*σπάω	trekken	σπάσω	ἔσπᾰσα	ἔσπᾰκα
				ἐσπάσθην	ἔσπασμαι
χαλας	*χαλάω	ontspannen		ἐχάλᾰσα	
				ἐχαλάσθην	
αἰδες	*αἰδέομαι	eerbied hebben	αἰδέσομαι	ᾐδέσθην	ᾔδεσμαι
ἀκες	*ἀκέομαι	heelen		ἠκεσάμην	
ἐμες	*ἐμέω	spuwen	ἐμοῦμαι	ἤμεσα	
ζες	ζέω	zieden	ζέσω		

τελες	*τελέω	volbrengen	τελῶ	ἐτέλεσα	τετέλεκα
				ἐτελέσθην	τετέλεσμαι
τρες	τρέω	beven		ἔτρεσα	
χρις	χρῑ́	zalven	χρῑ́σω	ἔχρῑσα	
				ἐχρίσθην	κέχρι(σ)μαι
χοϝς	*χόω	ophoopen	χώσω	ἔχωσα	κέχωκα
				ἐχώσθην	κέχωσμαι

AANM. 1. 't Is onzeker, of het perf. pass. van χρίω is κέχρῑμαι of κέχρισμαι; het eerste zou zich aansluiten bij het fut. en den aor., het laatste bij het adiect. verbale en den aor. pass.

AANM. 2. De adiectiva verbalia, voor zoover ze bestaan, hebben natuurlijk denzelfden stam: καταγέλαστος, ἀντίσπαστος, ἀκεστός, (ἀ)τέλεστος, (ἄ)τρεστος, χριστός.

B. CONJUGATIE DER VERBA OP -μι.

§ 219. Zooals reeds (§ 141) gezegd is, onderscheidt de vervoeging op -μι zich van die op -ω doordat de persoonsuitgangen onmiddellijk achter den stam worden gevoegd, zonder themavocaal.

Dit onderscheid geldt echter alleen voor 't praesens en 't imperfectum; de overige tijden worden op gelijke wijze gevormd als bij de verba op -ω.

Ook in 't praesens en 't imperfectum zijn nog sommige vormen van de conjugatie op -ω doorgedrongen. De coniunctivus bijv. gaat geheel naar de verba op -ω.

§ 220. Ook de persoonsuitgangen zijn voor 't grootste deel gelijk aan die van de vervoeging op -ω.

De persoonsuitgangen zijn:

1⁰ voor de hoofdtijden:
act. -μι, -ς, -σι(ν), -τον, -τον, -μεν, -τε, -ᾱσι(ν),
med. -μαι, -σαι, -ται, -σθον, -σθον, -μεθα, -σθε, -νται;

2⁰ voor de historische tijden:
act. -ν, -ς, —, -την, -την, -μεν, -τε, -σαν,
med. -μην, -σο, -το, -σθην, -σθην, -μεθα, -σθε, -ντο.

De uitgangen van 't medium (en 't passivum) zijn dus geheel gelijk aan die der verba op -ω; alleen wordt van de uitgangen -σαι en -σο de σ niet uitgestooten (behalve in den optativus).

§ 221. De verba op -μι zijn even als die op ω:

I. Vocaalstammen op -α, -ε of -ο.

II. Consonantstammen: 1⁰ mutastammen, 2⁰ liquidastammen, 3⁰ s-stammen.

I. VOCAALSTAMMEN DER VERVOEGING OP -μι.

§ 222. De vocaalst. hebben eene praesensreduplicatie (L. G. § 232, 5). In den singul. is de stamklinker lang, in den dual. en plur. kort:

Stam στα: praesens *σί-στη-μι, ἵστημι (§ 27) *ik plaats*
„ ϑε : „ τί-ϑη-μι *ik leg, ik stel*
„ ἑ : „ ἵ-η-μι *ik zend*
„ δο : „ δί-δω-μι *ik geef.*

In den 3den pers. plur. praes. indic. act. trekt de persoonsuitgang -ᾱσι(ν) met den stamklinker samen bij de stammen op α:

*ἱστά-ᾱσι(ν) wordt ἱστᾶσι(ν).

en bij ἵημι, omdat vóór de ε een klinker staat: *ἱέασι, ἱᾶσι.

§ 223. De coniunctivus trekt de uitgangen -ω, -ῃς, -ῃ enzv. (§ 219) samen met den stamklinker.

Daarbij merke men echter op, dat α en ῃ samengetrokken worden tot ῇ (niet tot ᾷ, als bij τιμάω).

*ἱστάω wordt ἱστῶ, *ἱστάῃς wordt ἱστῇς
*τιϑέῃ „ τιϑῇ, *διδόωμεν „ διδῶμεν.

De optativus gaat in 't act. steeds uit op -ίην (niet op -οιμι):

ἱ-στα-ίην, τι-ϑε-ίην, ἱ-ε-ίην, δι-δο-ίην.

De imperativus heeft in den 2den pers. sing. den uitgang der vervoeging op -ω, namelijk ε; deze trekt met den stamklinker samen:

*ἵσταε, ἵστη; *τίϑεε, τίϑει; *ἵεε, ἵει; *δίδοε, δίδου.

In de overige personen ontbreekt de themavocaal.

De infinitiv. voegt -ναι achter den (niet verlengden) praes.stam.

Het participium wordt gevormd door -ντ + ς achter den praesensstam te voegen:

*ἱστά-ντ-ς, ἱστᾱ́ς; *τιϑέ-ντ-ς, τιϑείς; *διδό-ντς, διδούς (§ 163, 164).

§ 224. De overige tijden worden op dezelfde wijze gevormd als bij de verba contracta.

ἵστημι stam στα; fut. στήσω aor. ἔστησα
στήσομαι ἐστησάμην
τίϑημι „ ϑε; „ ϑήσω
ϑήσομαι
ἵημι „ ἑ; „ ἥσω
δίδωμι „ δο; „ δώσω perf. δέδωκα
-δώσομαι.

De hier ontbrekende tijden bevatten onregelmatigheden, die later besproken zullen worden. Zie § 265.

§ 225. **PARADIGMATA.**

1. ἵστημι, stam στα, *ik plaats*, fut. στήσω.

	Indicat.	Coniunct.	Optat.	Imper.	Infin.	Partip.
ACTIVUM.						
PRAESENS.	ἵστημι	ἱστῶ		—		
	ἵστης	ἱστῇς		ἵστη		ἱστᾱ́ς
	ἵστησι(ν)	ἱστῇ		ἱστᾰ́τω		gen. ἱστάντος
	ἵστᾰτον	ἱστῆτον		ἵστᾰτον	ἱστᾰ́ναι	ἱστᾶσα
	ἵστᾰτον	ἱστῆτον		ἵστᾰτε		ἱστᾱ́σης
	ἵστᾰμεν	ἱστῶμεν		ἱστάντων		ἱστάν
	ἵστᾰτε	ἱστῆτε				ἱστάντος
	ἱστᾶσι(ν)	ἱστῶσι(ν)				
IMPERFECTUM.	ἵστην(ῑ)		ἱσταίην			
	ἵστης		ἱσταίης			
	ἵστη		ἱσταίη			
	ἱστάτην		ἱσταίτην			
	ἱστάτην		ἱσταίτην			
	ἵστᾰμεν		ἱσταῖμεν			
	ἵστᾰτε		ἱσταῖτε			
	ἵστᾰσαν		ἱσταῖεν			
MEDIUM EN PASSIVUM.						
PRAESENS.	ἵστᾰμαι	ἱστῶμαι		—		
	ἵστᾰσαι	ἱστῇ		ἵστω		
	ἵστᾰται	ἱστῆται		ἱστάσϑω		ἱστᾰ́μενος
	ἵστασϑον	ἱστῆσϑον		ἵστασϑον	ἵστασϑαι	-μένη
	ἵστασϑον	ἱστῆσϑον		ἵστασϑε		-μενον
	ἱστᾰ́μεϑα	ἱστώμεϑα		ἱστάσϑων		
	ἵστασϑε	ἱστῆσϑε				
	ἵστανται	ἱστῶνται				
IMPERFECTUM.	ἱστᾰ́μην(ῑ)		ἱσταίμην			
	ἵστᾰσο		ἱσταῖο			
	ἵστᾰτο		ἱσταῖτο			
	ἱστάσϑην		ἱσταίσϑην			
	ἱστάσϑην		ἱσταίσϑην			
	ἱστάμεϑα		ἱσταίμεϑα			
	ἵστασϑε		ἱσταῖσϑε			
	ἵσταντο		ἱσταῖντο			

§ 226. 2. *τίθημι*, stam *θε*, *ik stel*, *ik leg*, fut. *θήσω*.

ACTIVUM.

	Indicat.	Coniunct.	Optat.	Imper.	Infin.	Particip.
PRAESENS.	τίθημι	τιθῶ				
	τίθης	τιθῇς		τίθει		τιθείς
	τίθησι(ν)	τιθῇ		τιθέτω		gen. τιθέντος
	τίθετον	τιθῆτον		τίθετον	τιθέναι	τιθεῖσα
	τίθετον	τιθῆτον		τίθετε		τιθείσης
	τίθεμεν	τιθῶμεν		τιθέντων		τιθέν
	τίθετε	τιθῆτε				τιθέντος
	τιθέᾱσι(ν)	τιθῶσι(ν)				
IMPERFECTUM.	ἐτίθην		τιθείην			
	ἐτίθεις (§ 266)		τιθείης			
	ἐτίθει		τιθείη			
	ἐτιθέτην		τιθείτην			
	ἐτιθέτην		τιθείτην			
	ἐτίθεμεν		τιθεῖμεν			
	ἐτίθετε		τιθεῖτε			
	ἐτίθεσαν		τιθεῖεν			

MEDIUM EN PASSIVUM.

	Indicat.	Coniunct.	Optat.	Imper.	Infin.	Particip.
PRAESENS.	τίθεμαι	τιθῶμαι				
	τίθεσαι	τιθῇ		τιθέσο		τιθέμενος
	τίθεται	τιθῆται		τιθέσθω	τίθεσθαι	-μένη
	τίθεσθον	τιθῆσθον		τίθεσθον		-μενον
	τίθεσθον	τιθῆσθον		τίθεσθε		
	τιθέμεθα	τιθώμεθα		τιθέσθων		
	τίθεσθε	τιθῆσθε				
	τίθενται	τιθῶνται				
IMPERFECTUM.	ἐτιθέμην		τιθείμην			
	ἐτίθεσο		τιθεῖο			
	ἐτίθετο		τιθεῖτο			
	ἐτιθέσθην		τιθείσθην			
	ἐτιθέσθην		τιθείσθην			
	ἐτιθέμεθα		τιθείμεθα			
	ἐτίθεσθε		τιθεῖσθε			
	ἐτίθεντο		τιθεῖντο			

§ 227. 3. *ἵημι*, stam *ἑ*, *ik zend*, fut. *ἥσω*.

ACTIVUM.

	Indicat.	Coniunct.	Optat.	Imper.	Infin.	Particip.
PRAESENS.	ἵημι	ἱῶ		—		
	ἵης	ἱῇς		ἵει		ἱείς
	ἵησι	ἱῇ		ἱέτω		gen. ἱέντος
	ἵετον	ἱῆτον		ἵετον	ἱέναι	ἱεῖσα
	ἵετον	ἱῆτον		ἵετε		ἱείσης
	ἵεμεν	ἱῶμεν		ἱέντων		ἱέν
	ἵετε	ἱῆτε				ἱέντος
	ἱᾶσι(ν)	ἱῶσι(ν)				
IMPERFECTUM.	ἵην		ἱείην			
	ἵεις (§ 266)		ἱείης			
	ἵει		ἱείη			
	ἱέτην		ἱείτην			
	ἱέτην		ἱείτην			
	ἵεμεν		ἱεῖμεν			
	ἵετε		ἱεῖτε			
	ἵεσαν		ἱεῖεν			

MEDIUM EN PASSIVUM.

	Indicat.	Coniunct.	Optat.	Imper.	Infin.	Particip.
PRAESENS.	ἵεμαι	ἱῶμαι		—		
	ἵεσαι	ἱῇ		ἵεσο		ἱέμενος
	ἵεται	ἱῆται		ἱέσθω		-μένη
	ἵεσθον	ἱῆσθον		ἵεσθον	ἵεσθαι	-μενον
	ἵεσθον	ἱῆσθον		ἵεσθε		
	ἱέμεθα	ἱώμεθα		ἱέσθων		
	ἵεσθε	ἱῆσθε				
	ἵενται	ἱῶνται				
IMPERFECTUM.	ἱέμην		ἱείμην			
	ἵεσο		ἱεῖο			
	ἵετο		ἱεῖτο			
	ἱέσθην		ἱείσθην			
	ἱέσθην		ἱείσθην			
	ἱέμεθα		ἱείμεθα			
	ἵεσθε		ἱεῖσθε			
	ἵεντο		ἱεῖντο			

§ 228. 4. *δίδωμι*, stam *δο*, *ik geef*, fut. *δώσω*.

	Indicat.	Coniunct.	Optat.	Imper.	Infin.	Particip.
	ACTIVUM.					
PRAESENS.	δίδωμι	διδῶ				
	δίδως	διδῷς		δίδου		διδούς
	δίδωσι(ν)	διδῷ		διδότω		διδόντος
	δίδοτον	διδῶτον		δίδοτον	διδόναι	διδοῦσα
	δίδοτον	διδῶτον		δίδοτε		διδούσης
	δίδομεν	διδῶμεν		διδόντων		διδόν
	δίδοτε	διδῶτε				διδόντος
	διδόᾱσι(ν)	διδῶσι(ν)				
IMPERFECTUM.	ἐδίδουν		διδοίην			
	ἐδίδους		διδοίης			
	ἐδίδου		διδοίη			
	ἐδιδότην		διδοίτην			
	ἐδιδότην		διδοίτην			
	ἐδίδομεν		διδοῖμεν			
	ἐδίδοτε		διδοῖτε			
	ἐδίδοσαν		διδοῖεν			
	MEDIUM EN PASSIVUM.					
PRAESENS.	δίδομαι	διδῶμαι		—		
	δίδοσαι	διδῷ		δίδου		
	δίδοται	διδῶται		διδόσθω		διδόμενος
	δίδοσθον	διδῶσθον		δίδοσθον	δίδοσθαι	-μένη
	δίδοσθον	διδῶσθον		δίδοσθε		-μενον
	διδόμεθα	διδώμεθα		διδόσθων		
	δίδοσθε	διδῶσθε				
	δίδονται	διδῶνται				
IMPERFECTUM.	ἐδιδόμην		διδοίμην			
	ἐδίδοσο		διδοῖο			
	ἐδίδοτο		διδοῖτο			
	ἐδιδόσθην		διδοίσθην			
	ἐδιδόσθην		διδοίσθην			
	ἐδιδόμεθα		διδοίμεθα			
	ἐδίδοσθε		διδοῖσθε			
	ἐδίδοντο		διδοῖντο			

II. CONSONANTSTAMMEN DER VERVOEGING OP *μι*.

§ 229. De consonantstammen voegen *-νῡ-μι* achter den verbaalstam om het praesens te vormen. De lettergreep *-νυ-* blijft in alle vormen van het praesens en imperfectum:

stam *δεικ* praesens *δείκνῡμι* *toonen*
„ *ὀλ* „ **ὄλνυμι*, met assimilatie *-ὄλλυμι* *te gronde richten*
„ *σβες* „ **σβέσνυμι* „ „ *σβέννυμι* *blusschen.*

In 't enkelvoud van 't praesens en 't imperf. indicat. activi is de *υ* lang, in den dualis en in het meervoud kort.

De coniunctivus is overgegaan in de conjugatie der werkwoorden op *-ω*: *δεικνύω*, *δεικνύῃς* enzv.

De optativus is ook overgegaan in de vervoeging der werkwoorden op *-ω*: *δεικνύοιμι* enzv.

De imperativus heeft in den 2den pers. sing. de *υ* lang, overigens kort.

't Participium is gevormd door *-ντ* achter den praesensstam: **δεικνύ-ντ-ς*, *δεικνύς* met lange *υ*.

't Medium heeft overal de *υ* kort.

De coniuctivus en de optativus zijn ook daar overgegaan in de vervoeging der verba op *-ω*: *δεικνύωμαι*, *δεικνυοίμην*.

§ 230. De overige tijden zijn regelmatig van den stam *δεικ*:

fut. *δείξω* aor. *ἔδειξα* perf. *δέδειχα*
δείξομαι *ἐδειξάμην* „ *δέδειγμαι*
δειχθήσομαι *ἐδείχθην*.

Zoo ook *ὄλλυμι*, stam *ὀλ* (in proza *ἀπόλλυμι*):

fut. *-ὀλῶ* (voor **ὀλέσω*), med. *-ὀλοῦμαι*.

De overige tijden bevatten onregelmatigheden, die later besproken zullen worden.

σβέννυμι, stam *σβες*:

fut. *σβέσω* aor. *ἔσβεσα*
ἐσβέσθην.

De overige tijden zijn op de eene of andere wijze onregelmatig.

Aanm. Bij latere schrijvers, zelden in Attisch proza, vindt men dikwijls vormen op *-νύω* in plaats van *-νυμι*, bijv. *σβεννύω* voor *σβέννυμι*; *ὤμνυον* imperf. voor *ὤμνυν*; *δεικνύει* voor *δείκνῡσιν* enzv.

Omgekeerd hebben eenige verba op *ω* naast zich andere vormen op *-νυμι*, bijv. *ἀνοίγνυμι* voor *ἀνοίγω*; — *ἀποκτίννυμι* voor *ἀποκτείνω* *dooden*; — *χρώννυμι* voor *χρῴζω* *verven*. — Van *εἵργνυμι* *insluiten* vindt men de vormen *εἵργω* en *εἱργνύω*. Dergelijke vormen komen meest voor bij latere schrijvers.

§ 231. **PARADIGMA.**

δείκνῡμι ik toon, stam *δεικ*.

	Indicativ.	Coniunct.	Optativus.	Imperat.	Infinit.	Particip.
ACTIVUM.						
PRAESENS.	δείκνῡμι	δεικνῠ́ω		—		
	δείκνῡς	δεικνῠ́ῃς		δείκνῡ		δεικνῠ́ς
	δείκνῡσι(ν)	δεικνῠ́ῃ		δεικνῠ́τω	δεικνῠ́ναι	δεικνῦσα
	δείκνῠτον	δεικνῠ́ητον		δείκνῠτον		δεικνῠ́ν
	δείκνῠτον	δεικνῠ́ητον		δείκνῠτε		gen.
	δείκνῠμεν	δεικνῠ́ωμεν		δεικνύντων		-νύντος
	δείκνῠτε	δεικνῠ́ητε				-νῠ́σης
	δεικνῠ́ᾱσι(ν)	δεικνῠ́ωσι(ν)				
IMPERFECTUM.	ἐδείκνῡν		δεικνύοιμι			
	ἐδείκνῡς		δεικνύοις			
	ἐδείκνῡ		δεικνύοι			
	ἐδεικνῠ́την		δεικνυοίτην			
	ἐδεικνῠ́την		δεικνυοίτην			
	ἐδείκνῠμεν		δεικνύοιμεν			
	ἐδείκνῠτε		δεικνύοιτε			
	ἐδείκνῠσαν		δεικνύοιεν			
MEDIUM EN PASSIVUM.						
PRAESENS.	δείκνῠμαι	δεικνύωμαι				
	δείκνῠσαι	δεικνύῃ		δείκνῠσο	δείκνυσθαι	δεικνῠ́μενος
	δείκνῠται	δεικνύηται		δεικνύσθω		-η -ον
	δείκνυσθον	δεικνύησθον		δείκνυσθον		
	δείκνυσθον	δεικνύησθον		δείκνυσθε		
	δεικνῠ́μεθα	δεικνυώμεθα		δεικνύσθων		
	δείκνυσθε	δεικνύησθε				
	δείκνυνται	δεικνύωνται				
IMPERFECTUM.	ἐδεικνύμην		δεικνυοίμην			
	ἐδείκνῠσο		δεικνύοιο			
	ἐδείκνῠτο		δεικνύοιτο			
	ἐδεικνύσθην		δεικνυοίσθην			
	ἐδεικνύσθην		δεικνυοίσθην			
	ἐδεικνύμεθα		δεικνυοίμεθα			
	ἐδείκνυσθε		δεικνύοισθε			
	ἐδείκνυντο		δεικνύοιντο			

AFWIJKINGEN VAN DE PARADIGMATA.

§ 232. Nog meer dan in het Latijn zijn er in het Grieksch velerlei afwijkingen van de tot dusver behandelde regelmatige vervoeging der verschillende klassen der verba. Deze afwijkingen laten zich gewoonlijk uit de geschiedenis van het woord, uit oudere vormen dus, verklaren. Daarbij bedenke men, dat onze kennis van het Grieksch veel hooger opklimt, dan die van het Latijn. De gedichten van Homerus (omstreeks 900 v. Chr.) hebben op het latere Grieksch eenen grooten invloed geoefend; vormen, die bij hem voorkwamen, bleven, niet of weinig gewijzigd, lang daarna bestaan.

I. BIJZONDERHEDEN IN AUGMENT EN REDUPLICATIE.

A. Augment.

§ 233. a) Het augment (§ 147), dat in de historische tijden van den indicativus van *παιδεύω* voorkomt, heet het syllabische augment, omdat het eene afzonderlijke lettergreep vormt. Het wordt gebruikt bij de werkwoorden, die met een consonant beginnen.

b) Bij de werkwoorden, die met een vocaal beginnen, is de *ε* met de vocaal samengetrokken. Zoo ontstaat het temporale augment. Dus wordt:

α tot *η*: *ἄγω* *voeren*, imperfectum *ἦγον*
ε „ *η*: *ἐγείρω* *opwekken*, „ *ἤγειρον*
ο „ *ω*: *ὀρύττω* *graven*, „ *ὤρυττον*
ῐ „ *ῑ*: *ἱκετεύω* *smeeken*, „ *ἱκέτευον*
ῠ „ *ῡ*: *ὑβρίζω* *overmoedig zijn*, „ *ὕβριζον*.

c) Van tweeklanken wordt de eerste klinker verlengd:

αι tot *ῃ*: **αἱρέω* *nemen*, imperfectum *ᾕρουν*
ᾳ „ *ῃ*: *ᾄδω* *zingen*, „ *ᾖδον*
αυ „ *ηυ*: *αὐξάνω* *vermeerderen*, „ *ηὔξανον*
οι „ *ῳ*: **οἰκέω* *wonen*, „ *ᾤκουν*.

d) De weinige werkwoorden, die met *ει* beginnen, laten in den regel het augment weg:

εἰκάζω afbeelden, *vermoeden*, imperf. *εἴκαζον* (doch ook *ᾔκαζον*).

e) De werkwoorden, die met *ευ* beginnen, hebben gewoonlijk *ηυ*; somtijds echter blijft het augment achterwege:

εὑρίσκω *vinden*, imperf. *ηὕρισκον* en *εὕρισκον*
εὔχομαι *bidden*, „ *ηὐχόμην* „ *εὐχόμην*.

f) Werkwoorden, die met *η*, *ω*, *ῑ*, *ῡ* of *ου* beginnen, krijgen geen augment:

**ἡγέομαι* *voorgaan*, *leiden*, imperf. *ἡγούμην*
**ὠφελέω* *helpen*, „ *ὠφέλουν*.

§ 234. Werkwoorden, die met eene *ϱ* beginnen, verdubbelen de *ϱ* na het augment:

ῥήγνυμι breken, aor. *ἔϱϱηξα*.

Aanm. Vóór de *ϱ* is namelijk een *ϝ* of *σ* weggevallen; na 't augment echter is deze *ϝ* of *σ* met de *ϱ* geassimileerd: **ἔϝϱηξα* werd *ἔϱϱηξα*. Verg. § 22, A. 1 en *wrak*, *frango*.

§ 235. De drie werkwoorden *βούλομαι willen*, *δύναμαι kunnen*, *μέλλω van plan zijn* hebben somtijds *η* tot augment in plaats van *ε*:

ἐβουλόμην en *ἠβουλόμην*; *ἐδυνάμην* en *ἠδυνάμην*; *ἔμελλον* en *ἤμελλον*.

Aanm. De aor. van *μέλλω* is altijd *ἐμέλλησα*.

§ 236. De volgende werkwoorden, die met *ε* beginnen, hebben door het augment niet *η*, maar *ει*:

**ἐάω*	*toelaten*	*ἕλκω*	*sleepen*	*ἕρπω*	*kruipen*
ἐθίζω	*gewennen*	*ἕπομαι*	*volgen*	**ἑστιάω*	*onthalen*
ἑλίσσω	*wentelen*	*ἐργάζομαι*	*werken*	*ἔχω*	*hebben.*

Dus imperf. *εἴων*, *εἴθιζον*, *εἵλισσον* enzv.

Aanm. 1. Deze werkwoorden begonnen oorspronkelijk met een *σ* of een *ϝ* (vergelijk *ἐργάζομαι* met *werken*, die naar de afleiding dezelfde woorden zijn; *ἕπομαι* met *sequor*, *ἕρπω* met *serpo*); voor *ἐσε-* of *ἐϝε-* ontstond, omdat de *σ* en de *ϝ* waren weggevallen (zie § 27 en § 22, 1⁰), *ἐε* en door samentrekking *ει* (§ 17, 1⁰ a)).

Aanm. 2. Bij de bovengenoemde werkwoorden komen nog: *εἶδον ik zag* (voor *ἔϝιδον*), *εἷλον ik nam* (*ἔϝελον*), *εἱστήκη ik stond*, die onder de onregelmatigheden later besproken worden.

§ 237. De volgende werkwoorden hebben een syllabisch augment, hoewel zij met eenen klinker beginnen:

**ὠθέω* *stooten*, imperf. *ἐώθουν*
**ὠνέομαι* *koopen*, „ *ἐωνούμην*.

Een syllabisch en een temporaal augment hebben:

**ὁράω* *zien*, imperf. *ἑώρων*
ἀν-οίγω *openen*, „ *ἀν-έῳγον*, aor. *ἀν-έῳξα*, pass. *ἀνεῴχθην*.

Aanm. 1. *ἐάγην* (*ἄγνυμι breken*) en *ἑάλων* (*ἁλίσκομαι gevangen genomen worden*) worden later nog besproken.

Aanm. 2. Het onpersoonlijke werkwoord *χϱή het is noodig* heeft in 't imperf. *χϱῆν*; hier schijnt het augment te ontbreken; doch *χϱῆν* is gelijk *χϱὴ ἦν er was behoefte*. Dikwijls echter vindt men ook den vorm *ἐχϱῆν*, eigenlijk dus met dubbel augment.

Aanm. 3. Ook deze werkwoorden begonnen oorspronkelijk met een *ϝ*. De werkwoorden **ὁϱάω* en *ἀνοίγω* hadden vroeger *η* tot augment: **ἠόϱαον* en **ἀνήοιγον* werden door metathesis van quantiteit (§ 33, b)) *ἑώϱων*, *ἀνέῳγον*; in het eerste werkwoord bleef de spiritus asper van het praesens bewaard in het imperfectum.

B. Reduplicatie.

§ 238. Werkwoorden, wier stam met eene adspirata begint, nemen in de reduplicatie de tenuis in de plaats van de adspirata:

θαυμάζω	*bewonderen*,	perf.	*τεθαύμᾰκα*
φυλάττω	*bewaken*,	„	*πεφύλᾰχα*
χοϱεύω	*dansen*,	„	*κεχόϱευκα*.

§ 239. Werkwoorden, wier stam met twee of meer medeklinkers begint, hebben augment in plaats van reduplicatie:

στέλλω	*zenden*,	perf.	*ἔσταλκα*, *ἔσταλμαι*
σπουδάζω	*ijverig*, *bedrijven*,	„	*ἐσπούδᾰκα*, *ἐσπούδασμαι*
σκάπτω	*graven*,	„	*ἔσκᾰφα*, *ἔσκαμμαι*
στϱατεύω	*in den krijg dienen*,	„	*ἐστϱάτευκα*, *ἐστϱάτευμαι*
**ζητέω*	*zoeken*,	„	*ἐζήτηκα*
ψεύδομαι	*liegen*,	„	*ἔψευσμαι*.

Doch **κτάομαι* *verwerven* heeft perf. *κέκτημαι ik bezit*
en *-μιμνήσκω herinneren* „ „ pass. *μέμνημαι ik herinner mij*.

Werkwoorden echter, wier stam met muta cum liquida begint, hebben de reduplicatie:

γϱάφω	*schrijven*,	perf.	*γέγϱαφα*, *γέγϱαμμαι*
βλάπτω	*benadeelen*,	„	*βέβλαφα*, *βέβλαμμαι*
κλῄω	*sluiten*,	„	*κέκλῃκα*, *κέκλῃμαι*
πϱάττω	*doen*,	„	*πέπϱᾱχα*, *πέπϱᾱγμαι*.

Doch *γιγνώσκω leeren kennen* heeft *ἔγνωκα ik weet*, *ἔγνωσμαι*.

Tot de verba, wier stam met muta cum liquida begint, behooren eigenlijk ook die, welke met eene *ϱ* beginnen (§ 22, 1, Aanm.). Zij hebben in 't perf. *ε*, maar verdubbelen de *ϱ* (§ 22, 1):

ῥίπτω werpen, *slingeren*: *ἔϱϱῑφα*, *ἔϱϱιμμαι*.

§ 240. Werkwoorden, die met eenen klinker beginnen, hebben geene reduplicatie, maar het augmentum temporale.

ἀγγέλλω	*boodschappen*,	perf.	*ἤγγελκα*, *ἤγγελμαι*
**ἐϱωτάω*	*vragen*,	„	*ἠϱώτηκα*, *ἠϱώτημαι*
**οἰκέω*	*wonen*,	„	*ᾤκηκα*, *ᾤκημαι*
ὁϱίζω	*bepalen*,	„	*ὥϱισμαι*.

AANM. 1. De werkwoorden, die, met *ε* beginnende, *ει* hebben door het augment (§ 235), hebben *ει* ook als reduplicatie:

*ἐάω, perf. εἴᾱκα, εἴᾱμαι; ἐθίζω perf. εἴθῐκα, εἴθισμαι
ἑλίσσω, » p. εἵλιγμαι; ἐργάζομαι, » εἴργασμαι enzv.

Zoo ook het defectieve perfectum *εἴωθα* *ik ben gewoon*, plusquamperfect. *εἰώθη*.

AANM. 2. De werkwoorden, die, met een klinker beginnende, toch syllabisch augment hebben, hebben dit ook in het perfectum:
*ὠθέω, perf. p. (van den stam *ὠθ*) *ἔωσμαι*; — *ὠνέομαι, perf. *ἐώνημαι*.

Zoo heeft ook: *ὁράω perf. ἑώρᾱκα, ἑώρᾱμαι
ἀνοίγω „ ἀνέῳχα, ἀνέῳγμαι.

AANM. Hierbij behooren de perfecta: *ἔᾱγα (ἄγνυμι)*, *ἑάλωκα (ἁλίσκομαι)* en *ἔοικα* *ik gelijk*, *ik schijn*, die later besproken worden.

§ 241. Eenige werkwoorden hebben *ει* in de plaats van eene reduplicatie:

διαλέγομαι *zich onderhouden met iemand*, perf. *διείλεγμαι*
συλλέγω *verzamelen*, „ *συνείλοχα, συνείλεγμαι*.

Twee defectieve werkwoorden:

stam *μερ*, perf. *εἵμαρται* *het is door het noodlot bepaald*
„ *ῥε*, „ *εἴρηκα* *ik heb gezegd*, *εἴρημαι*.

In het plusquamperf. blijft *ει*; het wordt niet verder geaugmenteerd.

AANM. Buitendien hebben *ει* nog de perfecta *εἴληφα* van *λαμβάνω* *nemen*, *εἴληχα* van *λαγχάνω* *door het lot verkrijgen*, die wegens andere afwijkingen later besproken worden.

ATTISCHE REDUPLICATIE.

§ 242. Eenige werkwoorden, die met een klinker beginnen, hebben in den perfectumstam toch eene reduplicatie, bestaande uit den eersten klinker met den daaropvolgenden medeklinker; buitendien echter wordt in den stam de eerste klinker nog verlengd. Men noemt dit de Attische reduplicatie:

ἀλέω *malen*, stam *ἀλες*, perf. *ἀλήλεσμαι*
ἐλέγχω *wederleggen*, „ *ἐλεγχ*, „ *ἐλήλεγμαι* (2e ps. *ἐλήλεγξαι*, [3e ps. *ἐλήλεγκται*)
ὀρύττω *graven*, „ *ὀρυχ*, „ *ὀρώρυγμαι*
ἐγείρω *opwekken*, „ *ἐγερ*, „ *ἐγήγερμαι*.

De plusquamperfecta hebben buitendien nog een augment, wanneer de stam van het werkwoord met *α* of *ο* begint; dus:

plusquamperf. *ἐλήλεγκτο*, maar *ὠρώρυκτο*.

AANM. 1. De Attische reduplicatie wordt ook nog gevonden in de perfecta van *ἀκούω* *hooren* *ἀκήκοα*, *ἀλείφω* *zalven* *ἀλήλιφα*, *ἐλαύνω* *drijven* *ἐλήλᾰκα*, *ἐσθίω* *eten* *ἐδήδοκα*, *ἔρχομαι* *gaan* *ἐλήλῠθα*, *-ὄλλυμι* *te gronde richten* *-ὀλώλεκα*, *ὄμνυμι* *zweren* *ὀμώμοκα*, *φέρω* *dragen* *ἐνήνοχα*; deze perfecta hebben echter nog andere onregelmatigheden, die later besproken worden.

AANM. 2. De naam Attische reduplicatie is eigenlijk onjuist, daar deze reduplicatie reeds bij Homerus evenzeer voorkomt. De latere Grieken, bij wie zij hier en daar in onbruik was geraakt (§ 4), meenden in haar het kenmerk van een zuiver Attisch taalgebruik te vinden.

AUGMENT EN REDUPLICATIE IN SAMENGESTELDE WERKWOORDEN.

§ 243. De werkwoorden, die met voorzetsels zijn samengesteld, voegen het augment en de reduplicatie aan het simplex; het augment en de reduplicatie komen dus tusschen het voorzetsel en den stam van het werkwoord.

Is het voorzetsel door den invloed van het werkwoord gewijzigd, dan keert de niet gewijzigde vorm terug, waar dat kan (zie § 34):

ἐγγράφω	*ik schrijf in*,	impf.	*ἐνέγραφον*,	perf.	*ἐγγέγραφα*
ἐκστρατεύω	*ik trek uit (ten strijde)*,	„	*ἐξεστράτευον*,	„	*ἐξεστράτευκα*
*ἀποσπάω	*afrukken*,	„	*ἀπέσπων*,	„	*ἀπέσπᾰκα*
ἀπορρίπτω	*wegwerpen*,	„	*ἀπέρριπτον*,	„	*ἀπέρρῑφα*
συλλέγω	*verzamelen*,	„	*συνέλεγον*,	„	*συνείλεγμαι*
*περιαιρέω	*rondom wegnemen*,	„	*περιῄρουν*,	„	*περιῄρηκα*
προαιροῦμαι	*verkiezen boven*,	„	*προῃρούμην*,	„	*προῄρημαι*
*προδηλόω	*vooraf openbaarmaken*,	„	*προυδήλουν*,	„	*προδεδήλωκα*.

AANM. 1. Eenige werkwoorden schijnen op het eerste gezicht samengesteld te zijn met voorzetsels, maar zijn het inderdaad niet. Zij nemen dus het augment en de reduplicatie op de gewone wijze:

*ἀπατάω	*bedriegen*,	imperf.	*ἠπάτων*,	perfect.	*ἠπάτηκα*
*ἀπειλέω	*dreigen*,	»	*ἠπείλουν*,	aor.	*ἠπείλησα*
ἐπείγω	*dringen*,	»	*ἤπειγον*,	» pass.	*ἠπείχθην*
καθαίρω	*reinigen*,	»	*ἐκάθαιρον*,	perf. »	*κεκάθαρμαι*.

AANM. 2. Van sommige werkwoorden was het simplex weinig of niet in gebruik, bijv.:

*ἀπαντάω	*tegemoet gaan*,	imperf.	*ἀπήντων*,	perf.	*ἀπήντηκα*
ἀποδιδράσκω	*wegloopen*,	»	*ἀπεδίδρασκον*		
ἀπολαύω	*genieten*.	»	*ἀπέλαυον*,	»	*ἀπολέλαυκα*.

Aanm. 3. Eenige werkwoorden, die met voorzetsels samengesteld zijn, nemen, daar zij de beteekenis van niet-samengestelde werkwoorden hebben verkregen, het augment vóór het voorzetsel:

ἀμφιέννυμι bekleeden,	stam ἑς,	aor. ἠμφίεσα	perf. med. ἠμφίεσμαι	
ἐπίσταμαι weten,	» στα,	impf. ἠπιστάμην	aor. ἠπιστήθην	
καθέζομαι gaan zitten, zitten	» ἑδ,	» ἐκαθεζόμην		
καθίζω doen z. en gaan —,	» ἱδ,	» ἐκάθιζον	(aor. ἐκάθῑσα, beter καθῖσα)	
κάθημαι zitten,		» ἐκαθήμην	(dicht. καθήμην)	
καθεύδω slapen,		» ἐκάθευδον	(ook καθηῦδον).	

Aanm. 4. Eenige woorden augmenteeren zoowel het voorzetsel als het werkwoord, hebben dus een dubbel augment:

ἀμπέχομαι (zich kleederen) aandoen, imperf. ἠμπειχόμην
**ἀμφιγνοέω twijfelen*, » ἠμφεγνόουν
ἀνέχομαι uithouden, dulden, » ἠνειχόμην.

§ 244. Eenige werkwoorden schijnen wel samengesteld met voorzetsels, maar zijn het niet; zij zijn afgeleid van nomina, die samengesteld zijn met voorzetsels. Zij hebben echter het augment en de reduplicatie in den regel alsof ze samengesteld waren; bijv.:

**ἀπολογέομαι zich verdedigen*, imperf. ἀπελογούμην, perf. ἀπολελόγημαι
**ἐνθυμέομαι overwegen*, » ἐνεθυμούμην, » ἐντεθύμημαι
**ἐπιορκέω meineedig zijn*, » ἐπιώρκουν, aor. ἐπιώρκησα
**κατηγορέω beschuldigen*, » κατηγόρουν, » κατηγόρησα
ὑποπτεύω vermoeden, » ὑπώπτευον, » ὑπώπτευσα.

Deze werkwoorden zijn afgeleid van: *ἀπόλογος nauwkeurig verhaal* (*ἀπολογία verdediging*), **ἔνθῡμος in 't gemoed hebbend*, *ἐπίορκος meineedig*, *κατήγορος aanklager*, *ὕποπτος argwaan koesterend*.

II. TEMPORA SECUNDA.

a) Aoristus II activi en medii.

§ 245. Werkwoorden, wier praesensstam een anderen vorm heeft dan de verbaalstam, vormen dikwijls ook van den **verbaal**stam een imperfectum, actief en medium, dat de beteekenis van eenen aoristus gekregen heeft en **Aoristus secundus** genoemd wordt; bijv.:

	Praesensst.	Imperf.	Verbaalst.	Aor. II.
βάλλω werpen	βαλλ	ἔβαλλον	βαλ	ἔβαλον
		ἐβαλλόμην		ἐβαλόμην.

De verbuiging is dezelfde als van het imperfectum, maar:
de imperativus medii is perispomenon: βαλοῦ;
het participium activi „ oxytonon: βαλών;
de infinitivus „ „ perispomenon: βαλεῖν;
„ „ medii „ paroxytonon: βαλέσθαι.

§ 246. PARADIGMA.

		Indicat.	Coniunct.	Optat.	Imperat.
ACTIVUM.	Sing. 1.	ἔβαλον	βάλω	βάλοιμι	
	2.	ἔβαλες	βάλῃς	βάλοις	βάλε
	3.	ἔβαλε(ν)	βάλῃ	βάλοι	βαλέτω
		enzv.	enzv.	enzv.	enzv.
	Infin. βαλεῖν.		Particip. βαλών, -οῦσα, -όν βαλόντος, -ούσης, -όντος.		
MEDIUM.	Sing. 1.	ἐβαλόμην	βάλωμαι	βαλοίμην	
	2.	ἐβάλου	βάλῃ	βάλοιο	βαλοῦ
	3.	ἐβάλετο	βάληται	βάλοιτο	βαλέσθω
		enzv.	enzv.	enzv.	enzv.
	Infin. βαλέσθαι.		Particip. βαλόμενος, -η, -ον.		

§ 247. Zulke aoristi II komen 't meest voor bij de onregelmatige werkwoorden. Van de regelmatige werkwoorden worden zij gevonden bij de volgende. Ter vergelijking staat het imperfectum er bij:

Praesens.	Praes.stam.	Imperf.	Verbaalstam.	Aor. II act.
βάλλω werpen	βαλλ	ἔβαλλον	βαλ	ἔβαλον
κράζω schreeuwen	κραζ	ἔκρᾱζον	κραγ (§ 201, A. 2)	ἔκρᾰγον
κατα-καίνω dooden	καιν	-ἔκαινον	καν	κατέκᾰνον
τίκτω baren	τικτ	ἔτικτον	τεκ	ἔτεκον

Aanm. 1. Het werkwoord *κατακαίνω* is eigenlijk dichterlijk, maar wordt ook door Xenophon gebruikt. Gewoonlijk neemt men in proza daarvoor *ἀποκτείνω*, waarvan de aor. II *ἔκτανον* ook alleen bij dichters gevonden wordt.

Bij dichters vindt men nog van *δέρκομαι zien* eenen aor. II met metathesis *ἔδρακον* en van *ἐγείρω opwekken* eenen aor. II met syncope *ἠγρόμην ik ontwaakte, stond op.*

Aanm. 2. *Τίκτω* staat voor **τί-τκ-ω*, uit den wortel *τεκ* (verg. *τέκνον kind*), door praesensreduplicatie en metathesis gevormd.

Aanm. 3. Ook *τρέπω wenden* heeft eenen aor. II medii, die ook in proza veel voorkomt; hij onderscheidt zich van de andere aoristi daardoor, dat hij van den verbaalstam (= praesensstam) gemaakt is, maar met veranderden stamklinker:

ἐτραπόμην ik wendde of *keerde mij.*

§ 248. Eenige aor. II hebben eene eigenaardige reduplicatie, die hen onderscheidt van de imperfecta.

Van de regelmatige werkwoorden, die in proza voorkomen, alleen:

ἄγω *voeren*, stam ἀγ; imperf. ἦγον; aor. II ἤγαγον.

De stam is dus verdubbeld en daarop de eerste lettergreep geaugmenteerd.

Indic. ἤγαγον	optat. ἀγάγοιμι	infin. ἀγαγεῖν
coni. ἀγάγω	imper. ἄγαγε	partic. ἀγαγών

Van ἕπομαι *volgen*, stam ἑπ, is het imperf. εἱπόμην (§ 236).

Van den oorspronkelijken stam σεπ (§ 27, vergel. *sequor*) is een aor. II gevormd: *σεσεπόμην, *ἐσεπόμην (vergel. § 27), met syncope (§ 16) ἑσπόμην.

Indic. ἑσπόμην	optat. -σποίμην	infin. σπέσθαι
coni. -σπῶμαι	imper. -σποῦ	partic. σπόμενος

b) Aoristus II en Futurum II passivi.

§ 249. De aoristus II passivi onderscheidt zich van den aor. I passivi alleen daardoor, dat de ϑ ontbreekt; de uitgang is -ην in plaats van -ϑην.

Eene ε in den verbaalstam verandert in α.

De vervoeging is dezelfde als van den aor. I passivi.

Van de regelmatige werkwoorden hebben de volgende eenen aor. II passivi. Van enkele is ook de aor. I passivi in gebruik.

Praesens.		Verb.stam.	Aor. I pass.	Aor. II pass.
ἀλλάττω	*veranderen*	ἀλλαγ	(ἠλλάχϑην)	ἠλλάγην
βλάπτω	*benadeelen*	βλαβ	ἐβλάφϑην	ἐβλάβην
γράφω	*schrijven*	γραφ		ἐγράφην
δέρω	*villen*	δερ		ἐδάρην
ϑάπτω	*begraven*	ταφ		ἐτάφην
κλέπτω	*stelen*	κλεπ		ἐκλάπην
κλίνω	*buigen*	κλι(ν)	(ἐκλίϑην)	ἐκλίνην (ῐ)
κόπτω	*houwen, slaan*	κοπ		ἐκόπην
λέγω	*verzamelen*	λεγ	ἐλέχϑην	-ελέγην
μαίνομαι	*razen*	μαν		ἐμάνην (ᾰ)
πλέκω	*vlechten*	πλεκ	ἐπλέχϑην	ἐπλάκην

πνίγω	*doen stikken*	πνιγ		ἐπνίγην
ῥάπτω	*naaien*	ῥαφ		ἐρράφην
ῥίπτω	*slingeren*	ῥιφ	ἐρρίφϑην	ἐρρίφην
σκάπτω	*graven*	σκαφ		ἐσκάφην
σπείρω	*zaaien*	σπερ		ἐσπάρην
στέλλω	*zenden*	στελ		ἐστάλην
στρέφω	*draaien*	στρεφ	(ἐστρέφϑην)	ἐστράφην
σφάλλω	*doen wankelen*	σφαλ		ἐσφάλην
σφάττω	*slachten*	σφαγ	(ἐσφάχϑην)	ἐσφάγην
τρέπω	*wenden*	τρεπ	ἐτρέφϑην	ἐτράπην
τρέφω	*voeden*	τρεφ	(ἐϑρέφϑην)	ἐτράφην
τρίβω(ῑ)	*wrijven*	τριβ	(ἐτρίφϑην)	ἐτρίβην(ῐ)
φαίνω	*toonen*	φαν	ἐφάνϑην	
φαίνομαι	*schijnen, blijken*	φαν		ἐφάνην
φϑείρω	*verderven*	φϑερ		ἐφϑάρην

Het futurum passivi volgt den aor. passivi; bij eenen aor. II behoort een futurum II; bijv.:

aor. ἐβλάβην; fut. βλαβήσομαι
„ ἐγράφην; „ γραφήσομαι.

Aanm. De aor. II passivi komt niet voor bij die werkwoorden, die eenen aor. II activi hebben, behalve bij τρέπω, dat alle aoristi heeft:

Aor. I act.	ἔτρεψα	*ik wendde*	Aor. II act.	ἔτραπον	(niet Attisch)
med.	ἐτρεψάμην	*ik wendde van mij af*	med.	ἐτραπόμην	*ik wendde mij*
pass.	ἐτρέφϑην	*ik werd op de vlucht [gedreven.*	pass.	ἐτράπην	*ik wendde mij, [ik ging op de vlucht.*

c) Perf. en Plusquamp. II activi.

§ 250. a) Het perf. II act. en het plusq.perf. II act. worden van den verb.st. gevormd zonder κ, alleen door achtervoeging van α.

De vervoeging is overigens geheel gelijk aan die van het perf. I.

Onder de regelm. werkww. hebben zulk een perf. II de volgende:

ἀκούω *hooren*	stam ἀκο	perf. II ἀκήκοα (zie § 242)
ἐγείρω *opwekken*	„ ἐγερ	„ ἐγρήγορα *ik ben wakker*
κράζω *schreeuwen*	„ κραγ (§ 201, A. 2)	„ κεκρᾱγα *ik schreeuw*
ἀποκτείνω *dooden*	„ κτεν	„ ἀπέκτονα *ik heb gedood*
πράττω *doen*	„ πραγ	„ πεπρᾱγα *ik ben in een zekeren toestand, het gaat mij (goed* εὖ *of slecht* κακῶς*)*
τίκτω *baren*	„ τεκ (§ 250, A. 2)	„ τέτοκα *ik heb gebaard*
φαίνω *toonen*	„ φαν	„ πέφηνα *ik vertoon mij*

De plusquamperf. zijn regelmatig gevormd uit het perfectum:

ἐκεκράγη (-ειν); ἐπεπράγη (-ειν).

b) Zoo als blijkt, wijken de beteekenissen dikwijls af van de gewone beteekenis van het perf., in zooverre de perf. II de beteekenis hebben van een praesens, en intransitief zijn.

§ 251. Verder zijn er nog eenige perfecta secunda, waarbij het praesens ontbreekt (defectiva):

ἄνωγα	*ik drijf aan* (dichterlijk)	ἔοικα	*ik gelijk*
γέγηθα	*ik ben verheugd*	μέμονα	*ik begeer* (dichterl.)
εἴωθα	*ik ben gewoon.*		

§ 252. Bij dichters vindt men o. a. nog de volgende perf. II:

δέρκομαι	*zien,*	stam	δερκ,	perf. II	δέδορκα	*ik zie*
θάλλω	*bloeïen,*	»	θαλ,	»	τέθηλα	*ik bloei*
καίνω	*dooden,*	»	καν,	»	κέκονα	*ik heb gedood*
κλάζω	*klinken,*	»	κλαγ,	»	κέκλαγγα	*ik klink* (§ 201, A. 2)
λάμπω	*schitteren,*	»	λαμπ,	»	λέλαμπα	*ik schitter*
μαίνομαι	*razen,*	»	μαν,	»	μέμηνα	*ik ben razend*
φθείρω	*bederven,*	»	φθερ,	»	ἔφθορα	*ik ben verloren.*

Aanm. 1. Wij hebben dus drieërlei vorming van het perf. act.:

1⁰. De eerste en oudste is die van het perf. II, waarbij alleen *α* achter den (somtijds versterkten) verbaalstam gevoegd wordt.

Deze vorming hebben ook de verba muta, wier stam op eene adspirata eindigt, bijv. *γράφω*, perf. *γέγραφα* (§ 204).

2⁰. De tweede is die der verba muta, wier stam eindigt op *β, π* of *γ, κ*; zij adspireeren de kenletter van den stam (§ 204).

3⁰. De derde is de vorming van het perfectum op *-κ-α*.

Perfectum secundum kunnen we den oudsten vorm van het perfectum alleen in zooverre noemen, als er enkele werkwoorden zijn, die eenen ouderen en eenen jongeren vorm van het perf. hebben, bijv.:

πράττω: *πέπρᾱχα ik heb gedaan, πέπρᾱγα ik ben (in een of anderen toestand)*
φαίνω: *πέφαγκα ik heb getoond, πέφηνα ik vertoon mij.*

Aanm. 2. Er is natuurlijk, wanneer beide vormen tegelijk bestaan, altijd eenig onderscheid in beteekenis tusschen een praesens en een perfectum, maar in de vertaling kan dit niet blijken. Zoo zijn *κέκρᾱγα* en *κέκλαγγα* bijv. intensiva; bij *μαίνομαι* en *μέμηνα* blijkt iets van het onderscheid uit de vertaling.

III. Bijzonderheden in de vervoeging der verba vocalia.

a) non contracta.

§ 253. Eenige werkwoorden, wier stam op een tweeklank eindigt, nemen, alsof ze s-stammen waren, in het perfect. en den aor. pass. en het adiectivum verbale of in één of twee dier vormen eene *σ* aan na den stam:

Praesens.	Perf. pass.	Aor. pass.	Adi. verb.
ἀκούω *hooren*	—	ἠκούσθην	ἀκουστός
κελεύω *bevelen*	κεκέλευσμαι	ἐκελεύσθην	κελευστός
κλῄω *sluiten*	κέκλῃμαι	ἐκλῄσθην	κλῃστός
κρούω *stooten*	κέκρουμαι	ἐκρούσθην	κρουστέος
καταλεύω *steenigen*	—	κατελεύσθην	—
παύω *doen ophouden*	πέπαυμαι	ἐπαύθην	ἄπαυστος
σείω *schudden*	σέσεισμαι	ἐσείσθην	σειστός

Aanm. Het werkwoord *γεύω doen proeven*, *γεύομαι proeven* schijnt oorspronkelijk een s-stam te zijn; het heeft echter de *σ* alleen in het adiectivum verbale *γευστός, γευστέος*; vergelijk het Latijnsche gustus *smaak*.

Παλαίω worstelen heeft de *σ* alleen in den aor. pass. *ἐπαλαίσθην* en het adi. verb. *δυσπάλαιστος*; vergelijk *παλαίστρα worstelperk.*

Θραύω vermorzelen heeft in den aor. p. *ἐθραύσθην*; adi. verb. *θραυστός*; dit werkwoord komt in proza zelden voor.

Πρίω zagen, perf. *πέπρισμαι*; aor. *ἐπρίσθην*; vgl. *τὸ πρίσμα*; ook dit werkwoord komt in proza zelden voor.

§ 254. Twee werkwoorden met een stam op *-υ* hebben dezen stamklinker kort, behalve vóór de *σ*:

Praesens.	Stam.	Futur.	Aor.	Perf.
θύω *offeren*	θυ	θῡ́σω	ἔθῡσα	τέθῠκα
			ἐτῠ́θην	τέθῠμαι
λύω *losmaken*	λυ	λῡ́σω	ἔλῡσα	λέλῠκα
		λῠθήσομαι	ἐλῠ́θην	λέλῠμαι.

Over *ἐτύθην* zie § 29, b).

b) Contracta.

§ 255. De verba met een stam op *-α* hebben na *ε, ι, ρ* in 't fut. en volgende tijden niet *η*, maar *ᾱ*, bijv.:

Praes.		Fut.	Aor.	Perf.
*ἐάω	*toelaten*	ἐάσω	εἴᾱσα	εἴᾱκα
			εἰάθην	εἴᾱμαι
*ἑστιάω	*onthalen*	ἑστιάσω	εἱστίᾱσα	εἱστίᾱκα
			εἱστιάθην	εἱστίᾱμαι
θηράω	*jagen*	θηράσω	ἐθήρᾱσα	τεθήρᾱκα.

Zoo ook:

ἀκροάομαι	*hooren*	ἀκροάσομαι	ἠκροασάμην.

Uitgezonderd zijn:

*χράομαι	*gebruiken*	χρήσομαι	ἐχρησάμην	κέχρημαι
			ἐχρήσθην (pass.)	
*χράω	*een orakel geven*	χρήσω	ἔχρησα	κέχρηκα
			ἐχρήσθην	κέχρησμαι.

Deze beide werkwoorden hebben eene σ in sommige tijden van het passivum.

Ook *δράω *doen* heeft in den aor. pass. eene σ:

δρῶ, fut. δρᾱ́σω, aor. ἔδρᾱσα, perf. δέδρᾱκα,
ἐδράσθην δέδρᾱμαι.

§ 256. Eenige werkwoorden op -άω trekken samen tot η, in plaats van tot ᾱ, bijv.:

*ζάω *leven*: ζῶ, ζῇς, ζῇ, ζῆτον, ζῶμεν, ζῆτε, ζῶσι;
impf. ἔζων, ἔζης, ἔζη, ἐζήτην, ἐζῶμεν, ἐζῆτε, ἔζων;
imperat. ζῆ, — inf. ζῆν;
*χράομαι *gebruiken*, χρῶμαι, χρῇ, χρῆται enzv.

Zoo trekken samen:

*ζάω, *διψάω *dorsten*, *πεινάω *hongeren*, *χράομαι, *χράω en eenige minder gebruikelijke.

§ 257. a) De eenlettergrepige stammen op -ε trekken alleen samen in -ει; bijv.:

πλέω *varen*	Coni. πλέω	Impf. ἔπλεον	Opt. πλέοιμι
πλεῖς	πλέῃς	ἔπλεις	Imp. πλεῖ
πλεῖ	πλέῃ	ἔπλει	Inf. πλεῖν
πλέομεν	πλέωμεν	ἐπλέομεν	Part. πλέων
πλεῖτε	πλέητε	ἔπλειτε	
πλέουσι(ν)	πλέωσι(ν)	ἔπλεον	

*Δέω *binden* trekt overal samen: δῶ, δεῖς, δεῖ, δοῦμεν, δεῖτε, δοῦσι(ν), doch niet δέω *missen*, *gebrek hebben* en δέομαι *noodig hebben*.

b) Κάω *branden* en κλάω *weenen* trekken in 't geheel niet samen.

Naast κάω en κλάω komen, ook in Attisch proza, de vormen καίω en κλαίω voor.

Aanm. De oorspronkelijke vormen waren *κάϝjω en *κλάϝjω, van de stammen καϝ en κλαϝ. Zoo ook δέω *missen* voor δέϝjω en *δέομαι voor *δέϝjομαι. Πλέω, πνέω *blazen*, νέω *zwemmen*, ῥέω *stroomen*, χέω *gieten* hadden oorspronkelijk alle de ϝ na de ε; de stammen waren: πλεϝ, πνεϝ, νεϝ, ῥεϝ, χεϝ.

c) *ῥιγόω *koude lijden* trekt gewoonlijk samen tot ω en ῳ, in plaats van ου en οι, dus:

3 pers. sing. ῥιγῷ voor *ῥιγοῖ, inf. ῥιγῶν voor *ῥιγοῦν.

§ 258. Eenige verba contracta hebben den stamklinker in het futurum en de overige tijden of in eenige daarvan kort:

Praesens.		Futurum.	Aoristus.	Perfectum.
*ἀρκέω	*voldoende zijn*	ἀρκέσω	ἤρκεσα	
*ἐπαινέω	*prijzen*	ἐπαινέσομαι	ἐπῄνεσα	ἐπῄνεκα
			ἐπῃνέθην	ἐπῄνημαι
*παραινέω	*vermanen*	παραινέσω	πορῄνεσα	παρῄνεκα
			παρῃνέθην	παρῄνημαι
*δέω	*binden*	δήσω	ἔδησα	δέδεκα
			ἐδέθην	δέδεμαι
*καλέω	*roepen*	καλῶ (§ 217, b)	ἐκάλεσα	κέκληκα
			ἐκλήθην	κέκλημαι

Aanm. Bij *καλέω schijnt in 't perf. act. en pass. en den aor. pass. de α van den stam gesyncopeerd te zijn; of de wortel καλ is door metathesis overgegaan in κλα.

§ 259. Eenige schijnbare verba contracta, die in hun praesens de ϝ hebben verloren, hebben haar als vocaal behouden in de overige tijden (zie § 257 en Aanm. 1 en § 23, e, pag. 12):

Praesens.		Verb.st.	Futur.	Aor.	Perfectum.
κάω	*branden*	καϝ	καύσω	ἔκαυσα	κέκαυκα
				ἐκαύθην	κέκαυμαι
κλάω	*weenen*	κλαϝ	κλαύσομαι	ἔκλαυσα	
					κέκλαυμαι
νέω	*zwemmen*	νεϝ	νεύσομαι	-ἔνευσα	νένευκα
πλέω	*varen*	πλεϝ	πλεύσομαι	ἔπλευσα	πέπλευκα
					πέπλευσμαι
πνέω	*blazen, ademen*	πνεϝ	πνεύσομαι	-ἔπνευσα	-πέπνευκα
ῥέω	*stroomen*	ῥεϝ, ῥυε	ῥυήσομαι	ἐρρύην	ἐρρύηκα
Hiertoe behoort ook één werkwoord zonder σ in 't futurum en den aoristus; het heeft in de plaats van ευ alleen υ:					
χέω	*gieten*	χεϝ	χέω	ἔχεα	κέχῠκα
				ἐχῠ́θην	κέχῠμαι

Aanm. 1. Deze werkwoorden hebben dus bijna alle een futurum medium met actieve beteekenis. — *Ῥέω stroomen* heeft tot stammen (wortels): ῥεϝ, ῥυε, ῥυ; adi. verb. *ῥυτός stroomend.*

Aanm. 2. De werkwoorden νέω, πλέω en πνέω hebben somtijds een futurum op -σοῦμαι in plaats van op -σομαι; bijv.: πλευσοῦμαι. Men noemt het futurum Doricum; het is echter bij deze werkwoorden minder goed.

IV. Bijzonderheden in de verbuiging der verba muta.

§ 260. 1. Het werkwoord σπένδω *plengen* laat in 't futurum en de volgende tijden νδ vallen en ontvangt daarvoor schadeloosstelling (zie § 14), zoodat ε tot ει wordt:

σπένδω, fut. σπείσω, aor. ἔσπεισα; perf. p. ἔσπεισμαι.

2. De drie werkwoorden: στρέφω *draaien*, τρέπω *wenden* en τρέφω *voeden* veranderen in 't perf. pass. de ε in α:

perf. p. ἔστραμμαι, τέτραμμαι, τέθραμμαι.

3. Deze zelfde drie en κλέπτω *stelen* en πέμπω *zenden* hebben in het perf. activi den stamklinker ε veranderd in ο:

perf. a. ἔστροφα, τέτροφα, τέτροφα, κέκλοφα, πέπομφα.

Van πέμπω wordt in 't perf. pass. éene μ uitgestooten:

πέπεμμαι (voor *πέπεμμμαι), πέπεμψαι, πέπεμπται enzv.

Aanm. Συλλέγω, perf. συνείλοχα, is reeds genoemd § 240; ἐνήνοχα, perf. bij φέρω *dragen* en πέπονθα bij πάσχω *lijden* worden later besproken.

4. Ἕλκω (§ 235) vormt van den stam ἑλκ- alleen praes., imperf. en futurum, de overige tijden van den stam ἑλκυσ:

aor. εἵλκυσα, perf. εἵλκυκα, εἵλκυσμαι, aor. p. εἱλκύσθην.

5. Σῴζω *redden* heeft den aor. pass. van den stam σω: ἐσώθην, en dus ook het fut. pass. σωθήσομαι; maar het perf. pass. van den stam σωδ-, dus σέσωσμαι.

§ 261. Een futurum Atticum (§ 217, b)) hebben:

βιβάζω *doen gaan*, fut. βιβῶ, βιβᾷς, βιβᾷ enzv.,

en de twee- of meerlettergrepige stammen op -ιδ:

νομίζω *meenen*, stam νομιδ-, fut. νομιῶ, νομιεῖς, νομιεῖ enzv., [aor. ἐνόμισα

κομίζω *brengen*, „ κομιδ, „ κομιῶ, κομιεῖς enzv., [aor. ἐκόμισα

ἀγωνίζομαι *kampen*, „ ἀγωνιδ, „ ἀγωνιοῦμαι, ἀγωνιεῖ, [ἀγωνιεῖται enzv., aor. ἠγωνισάμην.

V. Bijzonderheden in de vervoeging der verba liquida.

§ 262. De verba op -ιαίνω en -ραίνω hebben in den aoristus α, niet η:

μιαίνω *bezoedelen*, stam μιαν, aor. ἐμίᾱνα

περαίνω *voleindigen*, „ περαν, „ ἐπέρᾱνα.

Zoo ook:

αἴρω *opheffen*, stam ἀρ, aor. ἦρα, coni. ἄρω, opt. ἄραιμι, [imperat. ἆρον, inf. ἆραι, part. ἄρας;

ἅλλομαι (*salio*) *springen*, stam ἁλ, aor. ἡλάμην, coni. ἅλωμαι, [part. ἁλάμενος;

κερδαίνω *winnen*, stam κερδαν, aor. ἐκέρδᾱνα.

Aanm. Slechts zelden komen in het Attisch voor: ἰσχναίνω *uitdrogen*, aor. ἴσχνᾱνα en κοιλαίνω *uithollen*, aor. ἐκοίλᾱνα.

§ 263. 1. Βάλλω *werpen* vormt de beide perf. en den aor. pass. van den stam βλα, door metathesis uit βαλ gevormd:

perf. act. βέβληκα, pass. βέβλημαι; aor. pass. ἐβλήθην.

2. βαίνω *gaan* heeft tot verbaalstam βα:

fut. βήσομαι (§ 297), aor. ἔβην (§ 271), perf. act. βέβηκα

perf. pass. in composita -βέβᾰμαι; aor. p. -ἐβᾰθην.

3. κλίνω *buigen*, κρίνω *scheiden*, *oordeelen* en τείνω *spannen* vormen de beide perfecta en den aor. passivi van eenen stam zonder ν: κλι, κρι, τα (§ 215):

perf. act. κέκλῐκα, κέκρῐκα, τέτᾰκα

„ pass. κέκλῐμαι, κέκρῐμαι, τέτᾰμαι

aor. „ ἐκλίθην, ἐκρίθην, ἐτάθην.

VI. Bijzonderheden in de vervoeging der stammen op eene -ς.

§ 264. 1. Ἐράω *beminnen*, *verliefd worden* heeft tot stam ἐρας; 't fut. is pass. met act. beteekenis: ἐρασθήσομαι; zoo ook de aor. ἠράσθην.

Aanm. Bij dichters vindt men een praesens ἔραμαι.

2. ἄχθομαι *zich ergeren* heeft tot verbaalstam ἀχθες: fut. ἀχθεσθήσομαι en ἀχθέσομαι; aor. ἠχθέσθην,

't Praesens heeft dus een korteren stam. — Zoo ook:

3. *μάχομαι strijden*; stam *μαχες*: fut. (Atticum) *μαχοῦμαι*, aor. *ἐμαχεσάμην*; maar 't perf. van den stam *μαχε*: *μεμάχημαι*.

Aanm. De werkwoorden, die in § 254, § 255 en § 259 genoemd zijn, hebben in sommige tijden eene *ς*, omdat zij met **t**-stammen verwisseld of met **s**-stammen gelijk gerekend werden. Omgekeerd zijn eenige tijden van de **s**-stammen behandeld alsof zij van verba vocalia afgeleid waren.

AFWIJKINGEN IN DE VERVOEGING DER VERBA OP -*μι*.

I. VOCAALSTAMMEN.

§ 265. De werkwoorden *ἵστημι*, *τίθημι*, *ἵημι* en *δίδωμι*, wier praesens en imperf. in § 225—§ 228 behandeld zijn, hebben nog eenige onregelmatigheden in andere tijden:

1. *ἵστημι*, fut. *στήσω*, *στήσομαι*; aor. *ἔστησα ik plaatste*; *ἐστησάμην ik plaatste voor mij*; aor. II *ἔστην*, zie § 272; perf. *ἕστηκα*, zie § 274; aor. p. *ἐστάθην ik werd geplaatst*; fut. p. *σταθήσομαι*.

2. *τίθημι*, fut. *θήσω*, *θήσομαι*; aor. *ἔθηκα*, zie § 268 en § 269; *ἐθέμην*, § 270; het perf. act. is *τέθεικα* (met *ει* in plaats van *η*) *ik heb gesteld*; in de plaats van het perf. pass. werd gebruikt *κεῖμαι* (zie § 288); aor. p. *ἐτέθην* met korten stamklinker (zie verder § 29, b)).

3. *ἵημι*, fut. *ἥσω*, *ἥσομαι*; aor. *ἧκα*, zie § 268 en § 269), en aor. med. *εἵμην*, § 270; perf. act. -*εἷκα* en pass. -*εἷμαι* in composita; aor. p. -*εἵθην* en fut. p. -*ἑθήσομαι*, beide in composita.

4. *δίδωμι*, fut. *δώσω*, *δώσομαι*; aor. *ἔδωκα*, zie § 268 en § 269; aor. med. *ἐδόμην*, § 270; perf. *δέδωκα*; maar het perf. pass. en de aor. pass. hebben den korten stamklinker: *δέδομαι* en *ἐδόθην*; adi. verb. *δοτέος*.

Aanm. Zelden vindt men van *ἵστημι* perf. pass. -*ἕστᾰμαι* en van *τίθημι* een perf. med. *τέθειμαι*.

§ 266. Zooals reeds gezegd is (§ 219), zijn in de vervoeging der verba op -*μι* ook vormen van de vervoeging op -*ω* ingedrongen.

Van den imperativus is gesproken § 223.

De 2de en 3de pers. sing. imperf. *ἐτίθεις*, *ἐτίθει* en *ἵεις*, *ἵει* zijn gevormd naar de vervoeging op *ω*. Zie § 270, A.

§ 267. Vocaalstammen op -*μι* zijn er, behalve de reeds genoemde *ἵστημι*, *τίθημι*, *δίδωμι* en *ἵημι*, slechts weinige, alle a-stammen:

Praesens.	Stam.	Futurum.	Aoristus.	Perfect.
1. *Ὀνίνημι bevoordeelen*	*ὀνα*	*ὀνήσω*	*ὤνησα*	
ὀνίνᾰμαι voordeel trekken		*ὀνήσομαι*	*ὠνήμην* (zie § 273, 2)	
			ὠνήθην	
2. *πίμπλημι vullen*	*πλα* en	*πλήσω*	*ἔπλησα*	*πέπληκα*
πίμπλᾰμαι	*πληθ*	*πλήσομαι*	*ἐπλησάμην*	*πέπλησμαι*
			ἐπλήσθην	
3. *πίμπρημι verbranden*	*πρα* en	*πρήσω*	*ἔπρησα*	
πίμπρᾰμαι	*πρηθ*	*πρήσομαι*	*ἐπρησάμην*	-*πέπρημαι*
			ἐπρήσθην	
4. *ἄγᾰμαι bewonderen*	*ἀγα*		*ἠγάσθην*	
5. *δύνᾰμαι kunnen*		*δυνήσομαι*	*ἐδυνήθην*	*δεδύνημαι*
6. *ἐπίστᾰμαι weten*	*ἐπιστα*	*ἐπιστήσομαι*	*ἠπιστήθην*	
7. *κρέμᾰμαι hangen*	*κρεμα*	*κρεμήσομαι*		

Aanm. 1. 1. Het praesens heeft de reduplicatie *νι* tusschen de twee lettergrepen van den stam *ονα* geschoven, even als in *ἀτιτάλλω* = *ἀτάλλω opvoeden*. In plaats van het imperf. van *ὀνίνημι* wordt *ὠφέλουν* gebruikt.

2 en 3. In *πίμπλημι* en *πίμπρημι* is na de praesensreduplicatie eene *μ* ingeschoven.

De vormen met *σ* komen van de stammen *πληθ* en *πρηθ*, die ook in de substantiva *πλῆθ-ος menigte* en *πρηστήρ vurige straal* (voor **πρηθ-τήρ*) voorkomen.

4. Xenophon heeft eenen aoristus *ἐδυνάσθην*. Zie verder over het augment § 235.

5. Over het augment zie § 243, Aanm. 3.

Aanm. 2. De deponentia (4, 5, 6, 7) verschillen van de vervoeging van *ἵσταμαι* in tweeërlei opzicht:

1) In den coni. en den optat. trekken zij het accent terug:

Con. *δύνωμαι*, *ἐπίστωμαι*, *κρέμωμαι*.

δυναίμην, *δύναιο*, *δύναιτο* enzv.; *ἐπισταίμην*, *ἐπίσταιο*, *ἐπίσταιτο* enzv.

2) In den 2den pers. sing. imperf. en imperat. kunnen zij de *σ* uitstooten en daarna samentrekken:

ἐδύνω (voor *ἐδύνασο*); *ἐπίστω* (voor *ἐπίστασο*).

AORISTUS II ACT. EN MEDII DER VERBA OP *μι*.

§ 268. De werkwoorden *τίθημι*, *ἵημι* en *δίδωμι* hebben eenen aor. II act. en medium, die gevormd wordt door de uitgangen van het imperfectum der verba op -*μι* te voegen onmiddellijk achter den verbaalstam: dus van den stam *θε*: 1ste pers. plur. *ἔ-θε-μεν*; 3de pers. plur. *ἔ-θε-σαν*.

In den **indic. sing.** van het **actief** hebben deze werkwoorden eenen aor. I met *κ* als kenletter:

stam *θε*: *ἔθηκα*; stam *ἑ*: *ἧκα*; stam *δο*: *ἔδωκα*.

In den imperat. act. gaat de 2de pers. sing. uit op *-ς*:

θές stel, *ἕς* zend, *δός* geef.

§ 269. ACTIVUM.

INDICAT.	— ἔθηκα	— ἧκα	— ἔδωκα
	— ἔθηκας	— ἧκας	— ἔδωκας
	— ἔθηκε(ν)	— ἧκε(ν)	— ἔδωκε(ν)
	ἐθέτην	εἵτην	ἐδότην
	ἐθέτην	εἵτην	ἐδότην
	ἔθεμεν	εἷμεν	ἔδομεν
	ἔθετε	εἷτε	ἔδοτε
	ἔθεσαν	εἷσαν	ἔδοσαν
CONIUNCT.	θῶ (*θέω)	ὧ (*ἕω)	δῶ (*δόω)
	θῇς	ᾗς	δῷς
	θῇ	ᾗ	δῷ
	θῆτον	ἧτον	δῶτον
	θῆτον	ἧτον	δῶτον
	θῶμεν	ὧμεν	δῶμεν
	θῆτε	ἧτε	δῶτε
	θῶσι(ν)	ὧσι(ν)	δῶσι(ν)
OPTATIV.	θείην	εἵην	δοίην
	θείης	εἵης	δοίης
	θείη	εἵη	δοίη
	θείτην	εἵτην	δοίτην
	θείτην	εἵτην	δοίτην
	θεῖμεν	εἷμεν	δοῖμεν
	θεῖτε	εἷτε	δοῖτε
	θεῖεν	εἷεν	δοῖεν
IMPERAT.	θές	ἕς	δός
	θέτω	ἕτω	δότω
	θέτον	ἕτον	δότον
	θέτε	ἕτε	δότε
	θέντων	ἕντων	δόντων
INFINIT.	θεῖναι	εἷναι	δοῦναι
PARTIC.	θείς, θέντος	εἵς, ἕντος	δούς, δόντος
	θεῖσα, θείσης	εισα, εἵσης	δοῦσα, δούσης
	θέν, θέντος	ἕν, ἕντος	δόν, δόντος

§ 270. MEDIUM.

INDICAT.	ἐθέμην	εἵμην	ἐδόμην
	ἔθου	εἷσο	ἔδου
	ἔθετο	εἷτο	ἔδοτο
	ἐθέσθην	εἵσθην	ἐδόσθην
	ἐθέσθην	εἵσθην	ἐδόσθην
	ἐθέμεθα	εἵμεθα	ἐδόμεθα
	ἔθεσθε	εἷσθε	ἔδοσθε
	ἔθεντο	εἷντο	ἔδοντο
CONIUNCT.	θῶμαι	ὧμαι	δῶμαι
	θῇ	ᾗ	δῷ
	θῆται	ἧται	δῶται
	θῆσθον	ἧσθον	δῶσθον
	θῆσθον	ἧσθον	δῶσθον
	θώμεθα	ὥμεθα	δώμεθα
	θῆσθε	ἧσθε	δῶσθε
	θῶνται	ὧνται	δῶνται
OPTATIV	θείμην	εἵμην	δοίμην
	θεῖο	εἷο	δοῖο
	θεῖτο	εἷτο	δοῖτο
	θείσθην	εἵσθην	δοίσθην
	θείσθην	εἵσθην	δοίσθην
	θείμεθα	εἵμεθα	δοίμεθα
	θεῖσθε	εἷσθε	δοῖσθε
	θεῖντο	εἷντο	δοῖντο
IMPERAT.	θοῦ	οὗ	δοῦ
	θέσθω	ἕσθω	δόσθω
	θέσθον	ἕσθον	δόσθον
	θέσθε	ἕσθε	δόσθε
	θέσθων	ἕσθων	δόσθων
INFINIT.	θέσθαι	ἕσθαι	δόσθαι
PARTIC.	θέμενος, -η, -ον	ἕμενος, -η, -ον	δόμενος, -η, -ον

AANM. Niet zelden vindt men afwijkende vormen in composita, bijv. *συνθοῖτο* of *σύνθοιτο* in plaats van *συνθεῖτο*, *πρόσθηται* in pl. van *προσθῆται*, *ἐπίθωνται* in pl. van *ἐπιθῶνται*, *προοῖτο* of *πρόοιτο* in pl. van *προεῖτο* enzv.

§ 271. ἵστημι heeft, behalve den aor. I, ἔστησα, die transitief is, *ik plaatste*, nog eenen intransitieven aor. II, namelijk ἔστην *ik ging staan*. Deze onderscheidt zich van de voorgaande aoristi aldus:

1⁰. De stamkl. blijft overal lang (η), behalve vóór een klinker en vóór ντ; opt. σταίην; imp. 3 p. pl. στάντων; part. *στάντς, στάς.

2⁰. De 2de pers. sing. imp. heeft tot uitgang -θι: στῆθι.

Eenen gelijken aoristus II hebben eenige werkwoorden van de vervoeging op ω en ἀποσβέννυμι *blusschen*.

Praesens.	Stam.	Aor. II.
1) a-stammen.		
βαίνω *gaan*	βα	ἔβην *ik ging*
ἀποδιδράσκω *wegloopen*	δρα	ἀπέδρᾱν *ik liep weg*
φθάνω *voorkomen*	φθαν	ἔφθην *ik kwam vóór* (doch beter ἔφθᾰσα)
2) e-stammen.		
ἀποσβέννυμι *blusschen*	σβε	ἀπέσβην *ik ging uit*
3) o-stammen.		
ἁλίσκομαι *gevangen genomen worden*	ἁλο	ἑάλων (ᾱ) *ik werd gevangen genomen*
γιγνώσκω *leeren kennen*	γνο	ἔγνων *ik leerde kennen*
*ζάω *leven* (*βιόω)	βιο	ἐβίων *ik leefde*
4) u-stammen.		
δύω *onderdompelen*	δυ	ἔδῡν *ik dook onder, ik zonk*
φύω *doen groeien*	φυ	ἔφῡν *ik groeide*

§ 272. PARADIGMA.

	στᾰ-	σβε	γνο-	δῠ-
INDICATIVUS.	ἔστην	-ἔσβην	ἔγνων	ἔδῡν
	ἔστης	-ἔσβης	ἔγνως	ἔδυς
	ἔστη	-ἔσβη	ἔγνω	ἔδυ
	ἐστήτην	-ἐσβήτην	ἐγνώτην	ἐδύτην (ῡ)
	ἐστήτην	-ἐσβήτην	ἐγνώτην	ἐδύτην (ῡ)
	ἔστημεν	-ἔσβημεν	ἔγνωμεν	ἔδῡμεν
	ἔστητε	-ἔσβητε	ἔγνωτε	ἔδῡτε
	ἔστησαν	-ἔσβησαν	ἔγνωσαν	ἔδῡσαν

	στᾰ-	σβε	γνο-	δῠ-
CONIUNCTIVUS.	στῶ (*στάω)	-σβῶ (*σβέω)	γνῶ	δύω
	στῇς	-σβῇς	γνῷς	δύῃς
	στῇ	-σβῇ	γνῷ	δύῃ
	στῆτον	-σβῆτον	γνῶτον	δύητον
	στῆτον	-σβῆτον	γνῶτον	δύητον
	στῶμεν	-σβῶμεν	γνῶμεν	δύωμεν
	στῆτε	-σβῆτε	γνῶτε	δύητε
	στῶσι(ν)	-σβῶσι(ν)	γνῶσι(ν)	δύωσι(ν)
OPTATIVUS.	σταίην	-σβείην	γνοίην	
	σταίης	-σβείης	γνοίης	
	σταίη	-σβείη	γνοίη	
	σταίτην	-σβείτην	γνοίτην	
	σταίτην	-σβείτην	γνοίτην	
	σταῖμεν	-σβεῖμεν	γνοῖμεν	
	σταῖτε	-σβεῖτε	γνοῖτε	
	σταῖεν	-σβεῖεν	γνοῖεν	
IMPERAT.	στῆθι	-σβῆθι	γνῶθι	δῦθι
	στήτω	-σβήτω	γνώτω	δύτω
	στῆτον	-σβῆτον	γνῶτον	δῦτον
	στῆτε	-σβῆτε	γνῶτε	δῦτε
	στάντων	-σβέντων	γνόντων	δύντων
INF.	στῆναι	-σβῆναι	γνῶναι	δῦναι
PART.	στάς, στάντος	-σβείς, -σβέντος	γνούς, γνόντος	δύς, δύντος
	στᾶσα, στάσης	-σβεῖσα, -σβείσης	γνοῦσα, γνούσης	δῦσα, δύσης
	στάν, στάντος	-σβέν, -σβέντος	γνόν, γνόντος	δῦν, δύντος

Aanm. Dikwijls rekent men tot deze aoristi ook ἐχάρην *ik verheugde mij* bij χαίρω *zich verheugen* en ἐρρύην *ik stroomde* bij ῥέω *stroomen*; deze vat men echter beter op als aor. II passivi.

§ 273. 1. Een aor. II medii van ἵστημι is er niet.
Er bestaat echter een aor. II medii van een a-stam, namelijk: ἐπριάμην *ik kocht*, stam πρια (bij het praesens *ὠνέομαι *koopen*).

Indicat. ἐπριάμην, ἐπρίω, ἐπρίατο enzv.
Coniunct. πρίωμαι, πρίῃ, πρίηται enzv.
Optat. πριαίμην, πρίαιο, πρίαιτο enzv.
Imperat. πρίω, πριάσθω enzv.
Infinit. πρίασθαι.
Particip. πριάμενος.

2. Eenen aor. II medii met verlengden stamklinker hebben

a) *ὠνήμην*, *ὤνησο* enzv. van *ὀνίνημι* *bevoordeelen*, *helpen* (zie § 267);

opt. *ὀναίμην*; imperat. *ὄνησο*, inf. *ὀνῆσθαι*; part. *ὀνήμενος*;

b) *-ἐπλήμην*, *ἔπλησο* enzv. van *πίμπλημι* *vullen*;

opt. *-πλῄμην*, imperat. *-πλῆσο*; particip. *πλήμενος*.

Deze vormen zijn bijna alle slechts bij dichters in gebruik en waarschijnlijk Ionisch. Ook vormen met *α* komen voor: *ὤνασθε*, *ὄνασθαι*.

De optativus *ὀναίμην* wordt ook in Attisch proza gevonden.

Perfectum II der verba op *-μι*.

§ 274. *ἵστημι* heeft een perf. *ἕστηκα* *ik sta*, dus intrans., (*ik heb mij geplaatst*, *ik ben gaan staan*). Dit perf. wordt echter alleen gebruikt in den sing. van den indic. In de overige numeri en modi gebruikt men een perf. II zonder themavocaal en kenletter, zoodat de uitgangen onmiddellijk achter den stam komen.

Indic.	Coni.	Imper.	Partic.
ἕστηκα	ἑστῶ	ἕσταθι *sta*	ἑστώς, gen. ἑστῶτος
ἕστηκας	ἑστῶμεν	ἑστάτω	ἑστῶσα, „ ἑστώσης
ἕστηκε(ν)	ἑστῶσι(ν)	enzv.	ἑστός, „ ἑστῶτος
ἕστᾰτον			(ook: ἑστηκώς,
ἕστᾰτον	Optat.	Infin.	ἑστηκυῖα)
ἕστᾰμεν	ἑσταίην	ἑστάναι	
ἕστᾰτε	ἑσταίης	(-ἑστηκέναι)	
ἑστᾶσι(ν)	enzv.		
Plusqpf. εἱστήκη *ik stond* enzv. 3 pers. pl. ἕστᾰσαν (εἱστήκεσαν).			

Bij dit perfectum activi bestaat een futurum perfectum activi *ἑστήξω* *ik zal staan*.

Aanm. *ἕστηκα* staat voor **σέστηκα* (§ 27).

Het plusquamperf. heeft door het augment *εἱ-* (niet *ἡ-*); het staat namelijk voor **ἐσεστήκη*, **ἑεστήκη* en werd zoo *εἱστήκη*.

De coniunct. is ook *ἑστήκω*, *ἑστήκῃς*, *ἑστήκῃ*.

Over het neutrum van het partic. bestaat verschil van meening, of het is *ἑστός* of *ἑστώς*.

§ 275. Evenzoo worden vervoegd eenige perfecta van verba op *ω*.

Τέθνηκα *ik ben dood*, perf. bij *ἀποθνῄσκω* *sterven*.

Indic.	Coni.	Imper.	Partic.
τέθνηκα	τεθνήκω	τέθνᾰθι	τεθνεώς, gen. τεθνεῶτος
τέθνηκας	τεθνήκῃς	τεθνάτω	τεθνεῶσα, „ τεθνεώσης
τέθνηκε(ν)	τεθνήκῃ	enzv.	τεθνεός, „ τεθνεῶτος
τέθνᾰτον	enzv.		(ook: τεθνηκώς, τεθνηκυῖα,
τέθνᾰτον	Optat.	Infin.	τεθνηκός)
τέθναμεν	τεθναίην	τεθνάναι	
τέθνατε	τεθναίης		
τεθνᾶσι(ν)	enzv.		
Plusqpf. ἐτεθνήκη *ik was dood*; 3 ps. pl. ἐτέθνᾰσαν (ἐτεθνήκεσαν).			

Bij dit perf. behoort een fut. perf. act. *τεθνήξω* *ik zal dood zijn*.

De imper. *τέθναθι* enz. beteekent: *wees dood*, *gij moet dood zijn* enz., maar wordt dikwijls (ten onrechte) vertaald als een praes. *sterf* enz.

Aanm. Het perf. *τέθνηκα* is door metathesis gevormd van den stam *θαν*, *θνα*. — Het participium was oorspronkelijk *τεθνᾱώς*, bij Homerus *τεθνηώς*, daaruit Attisch *τεθνεώς*. —

Het Attische *ἑστώς* daarentegen moet samengetrokken zijn uit *ἑστᾰώς*.

§ 276. Van den stam *δϝει* is gevormd het perf. *δέδοικα* met de beteekenis van een praesens: *ik vrees*; *ει* is overgegaan in *οι* (vgl. § 260, 3).

Van den stam *δϝι* komen de vormen van het perfectum II.

Een futurum van dit werkwoord is er in het Attisch niet; daarvoor neemt men van *φοβοῦμαι* *vreezen* het futurum *φοβήσομαι*.

De aoristus is *ἔδεισα*.

Indic.	Coni.	Imper.	Partic.
δέδοικα	δεδίω	δέδιθι	δεδιώς
δέδοικας	δεδίῃς	δεδίτω	δεδιυῖα
δέδοικε(ν)	enzv.	δέδῐτε	δεδιός
δέδιτον			(δεδοικώς
δέδιτον	Optat.	Infin.	enzv.
δέδιμεν	δεδιείην	δεδιέναι	bij dichters)
δέδιτε	δεδιείης	(δεδοικέναι	
δεδίᾱσι(ν)	enzv.	bij dichters)	
Plusquamperfectum.			
ἐδεδοίκη	ἐδεδίτην	ἐδέδιμεν	
ἐδεδοίκης	ἐδεδίτην	ἐδέδιτε	
ἐδεδοίκει		ἐδέδισαν (ἐδεδοίκεσαν)	

§ 277. Van den stam *ϝειδ* heeft men het perf. II *οἶδα* met praesensbeteekenis *ik weet* (eigenlijk: *ik heb gezien*). — De vormen van den dual. en den plur. indicat. en de imperat. zijn van den stam *ϝιδ* (vergel.: *video*, *wissen*, *wist*).

't Futur. is *εἴσομαι ik zal weten*; de aor. *εἶδον ik zag*.

Voor 't praesens en den aoristus gebruikt men *γιγνώσκω*, *ἔγνων*.

Indic.	Coni.	Imper.	Partic.
οἶδα	*εἰδῶ*	*ἴσθι*	*εἰδώς*
οἶσθα	*εἰδῇς*	*ἴστω*	*εἰδυῖα*
οἶδε(ν)	enzv.	*ἴστον*	*εἰδός*
ἴστον		*ἴστε*	
ἴστον	Optat.	*ἴστων*	
ἴσμεν	*εἰδείην*		
ἴστε	*εἰδείης*	Infin.	
ἴσᾱσι(ν)	enzv.	*εἰδέναι*	
Plusquamperfectum.			
ᾔδη ik wist	*ᾔστην*	*ᾖσμεν*	
ᾔδησθα	*ᾔστην*	*ᾖστε*	
ᾔδει(ν)		*ᾖσαν (ᾔδεσαν)*	

Aanm. In den 2den pers. sing. van het perf. en het plusqpf. vindt men den ouden persoonsuitgang *-θα*; *οἶσθα* staat voor **οἶδ-θα*. Daarnaar is ook gevormd de 2de pers. sing. van het plusquampf. *ᾔδησθα*.

§ 278. *Ἔοικα* met praes. beteekenis: *ik gelijk*, stam *ϝεικ*.

Perf.	Plusqpf.	Coni.	Optat.	Infin.	Partic.
ἔοικα		*ἐοίκω*	*ἐοίκοιμι*	*ἐοικέναι*	*ἐοικώς*
ἔοικας				*(εἰκέναι)*	en
ἔοικε(ν)	*ᾔκειν*				*εἰκώς*;
ἐοίκατον					altijd
ἐοίκατον					*εἰκός ἐστιν*
ἐοίκαμεν					*het is*
ἐοίκατε					*natuurlijk*,
ἐοίκασι(ν)	*ἐῴκεσαν*				*waarschijnlijk*,
(εἴξασιν)					*billijk*

De 3de pers. sing. *ἔοικε* beteekent ook: *het past*, *het betaamt*.

Aanm. Bij dichters vindt men den 1sten pers. plur. *ἔοιγμεν*. Zelden vindt men een futurum *εἴξω*.

II. CONSONANTSTAMMEN OP *-μι*.

§ 279. De overige mutastammen (§ 228) der verba op *-νυμι* zijn:

Praesens.	Stam.	Futur.	Aorist.	Perfecta.
1. *-ἀγνῡμι breken*	*ϝαγ*	*ἄξω*	*ἔαξα*	
			II. *ἐάγην*	II. *ἔᾱγα gebroken, stuk zijn*
2. *ζεύγνυμι verbinden*	*ζευγ*	*ζεύξω*	*ἔζευξα*	
	ζυγ		II. *ἐζύγην(ῠ)*	*ἔζευγμαι*
3. *μίγνυμι mengen*	*μιγ*	*μίξω*	*ἔμιξα*	
			I. *ἐμίχθην*	
			II. *ἐμίγην (ῐ)*	*μέμῑγμαι*
4. *-ὀμόργνυμι afwis- [schen*	*ὀμοργ*	*-ὀμόρξω*	*-ὤμορξα*	
			-ὠμόρχθην	
5. *πήγνυμι vast maken*	*παγ*	*πήξω*	*ἔπηξα*	
πήγνυμαι vast worden	*πηγ*		II. *ἐπᾰ́γην*	II. *πέπηγα vast (gestold, bevroren) zijn*
6. *ῥήγνυμι scheuren* trans.	*ῥαγ*	*ῥήξω*	*ἔρρηξα*	
ῥήγνυμαι scheuren intrans.	*ῥηγ*		II. *ἐρράγην*	II. *ἔρρωγα gescheurd zijn*

Aanm. 1. Gewoonlijk gebruikt men het compositum *κατάγνυμι*.

Ἄγνυμι heeft een syllabisch en een temporaal augment (§ 237, A. 1).

In de vormen, die geen augment hebben, is de *α* ook lang: aor. imperat. *ᾶ̓ξον*, infin. *ᾶ̓ξαι*.

2. Vergl. *ζυγόν iugum*, *juk; iungo*. Een aor. p. *ἐζεύχθην* komt in proza zelden voor.

3. Dit werkwoord wordt tegenwoordig dikwijls *μείγνυμι* geschreven, zooals ook in opschriften voorkomt: fut. *μείξω*, aor. *ἔμειξα*.

De aor. I pass. was naast den aor. II pass. in gebruik, ook in proza. Gewoonlijk gebruikte men het comp. *συμμίγνυμι*. —

Naast *μίγνυμι* vindt men somtijds *μίσγω* en *μιγνύω*; dit laatste vooral bij Xenophon.

4. Gewoonlijk gebruikte men *ἀπομόργνυμι* of *ἐξομόργνυμι*.

5. Vergelijk pango, pepigi. Men vindt een samengetrokken of verkorten optat. pass. *πηγνῦτο* voor *πηγνύοιτο*.

6. Gewoonlijk *διαρρήγνυμι*. Vergelijk frango, fregi, waaruit blijkt, dat de stam is *ϝραγ*; vergelijk wrak.

Ἄγνυμι is *knikken*, *buigen*, *breken*; — *ῥήγνυμι* is *doen bersten*, *scheuren*, *breken*.

§ 280. De liquidastammen *ὀλ-* en *ὀμ-* zijn voor het futurum en den aoristus verlengd tot *ὀλες* en *ὀμος*, zoodat men ze ook tot de s-stammen zou kunnen rekenen.

Praesens.	Stam.	Fut.	Aor.	Perf.
1. *ἀπ-όλλυμι verderven*	ὀλ	ὀλῶ	-ὤλεσα	-ὀλώλεκα
ἀπόλλυμαι omkomen	ὀλες	-ὀλοῦμαι	II. ὠλόμην	II. -ὄλωλα *verloren zijn, periisse*
2. *ὄμνυμι zweren*	ὀμ, ὀμος	ὀμοῦμαι	ὤμοσα	ὀμώμοκα

Aanm. 1. *ὄλλυμι* staat voor **ὄλνυμι*. — In proza gebruikt men *ἀπόλλυμι*, gelijk aan het Latijnsche *perdere*, terwijl *ἀπόλλυμαι* gelijk is aan *perire*.

2. 't Futurum is als van een verbum liquidum gevormd, dus *ὀμοῦμαι, ὀμεῖ, ὀμεῖται*. Zoo ook: *-ὀλῶ, -ὀλεῖς, -ὀλεῖ* enzv.

Ὄλλυμι en *ὄμνυμι* hebben beide eene Attische reduplicatie.

§ 281. De stammen op *-ς-* zijn de talrijkste; de *ς* is in den praesensstam geassimileerd met de *ν* van *-νυμι*; bijv. **κεράςνυμι* werd *κεράννυμι*.

Praesens.	Stam.	Fut.	Aor.	Perf.
1. *κεράννυμι mengen*	κερα(ς)		ἐκέρᾰσα ἐκεράσθην en ἐκρᾱ́θην	 κέκρᾱμαι
2. *(κορέννυμι) verzadigen*	κορες		ἐκόρεσα	 κεκόρεσμαι
3. *κρεμάννυμι ophangen*	κρεμα(ς)	κρεμῶ, -ᾷς, -ᾷ enzv.	ἐκρέμᾰσα ἐκρεμάσθην	 κρέμᾰμαι (§ 267, 7)
4. *πετάννυμι uitspreiden*	πετα(ς)	πετῶ, -ᾷς, -ᾷ enzv.	ἐπέτᾰσα ἐπετάσθην	 πέπτᾰμαι
5. *-σκεδάννυμι verstrooien*	σκεδα(ς)	σκεδῶ, -ᾷς, -ᾷ enzv.	ἐσκέδᾰσα ἐσκεδάσθην	 -ἐσκέδασμαι
6. *ἀμφιέννυμι bekleeden*	ἑς (ϝες)	ἀμφιῶ, -εῖς -εῖ enzv. ἀμφιέσομαι	ἠμφίεσα	 ἠμφίεσμαι
7. *-σβέννυμι blusschen* *-σβέννυμαι uitgaan*	σβες	σβέσω	-ἔσβεσα II. ἔσβην I. ἐσβέσθην	 -ἔσβηκα *ik ben uitgegaan*
8. *ζώννυμι gorden*	ζω(ς)	ζώσω	ἔζωσα	-ἔζωμαι
9. *ῥώννυμι sterken*	ῥω(ς)	ῥώσω	ἔρρωσα ἐρρώσθην	 ἔρρωμαι
10. *στρώννυμι spreiden*	στρω(ς)	στρώσω	ἔστρωσα ἐστρώθην	 ἔστρωμαι

Aanm. 1. De aor. p. *ἐκράθην* en 't perf. p. *κέκρᾱμαι* hebben syncope ondergaan.

2. 't Praesens *κορέννυμι* komt in goed Grieksch niet voor.

3. Als perf. pass. bij *κρεμάννυμι* geldt *κρέμαμαι ik hang*.

4. *Πετάννυμι* heeft in 't perf. pass. syncope ondergaan. Gewoonlijk gebruikt men *ἀναπετάννυμι*.

5. Gewoonlijk gebruikt men *διασκεδάννυμι*. Men vindt eenen samengetrokken coniunctivus *διασκεδαννῦται* voor *διασκεδαννύηται*.

6. Over het augment van *ἀμφιέννυμι* zie § 244. Vergelijk *vestis, vestire*.

7. Gewoonlijk gebruikt men *ἀποσβέννυμι*. — *ἔσβην ik ging uit*, *-ἐσβέσθην ik werd uitgebluscht*, *-ἔσβηκα ik ben uit(gegaan)*.

8. In plaats van *ἔζωμαι* vindt men ook *ἔζωσμαι*.

9. Imperat. perf. pass. *ἔρρωσο vaarwel*.

10. *στρώννυμι* is geen s-stam, maar 't praes. is gevormd, alsof het een s-stam ware.

Een andere vorm, die bij dichters voorkomt, maar zelden in proza, is *στόρνυμι*, fut. *στορῶ*, aor. *ἐστόρεσα*.

ONREGELMATIGE WERKWOORDEN.

§ 282. Tot de onregelmatige werkwoorden rekent men:

A. Eenige defectieve werkwoorden met verschillende onregelmatigheden; zij behooren voor 't grootste deel tot de vervoeging op *-μι*.

B. Eenige klassen van werkwoorden, die hun praesens op onregelmatige wijze van den verbaalstam vormen, of die hunne tijden aan verschillende stammen ontleenen.

A. EENIGE DEFECTIEVE WERKWOORDEN.

1[0]. Praesens *εἰμί ik ben*; stam *ἐς*.

§ 283. Fut. *ἔσομαι ik zal zijn*; den aoristus en het perfectum ontleent men aan *γίγνομαι worden*.

Het wordt aldus verbogen:

	Indic.	Coni.	Optat.	Imp.	Infin.	Partic.
PRAESENS.	εἰμί	ὦ		—		
	εἶ	ᾖς		ἴσθι		
	ἐστί(ν)	ᾖ		ἔστω		ὤν, ὄντος
	ἐστόν	ἦτον		ἔστον	εἶναι	οὖσα, οὔσης
	ἐστόν	ἦτον		ἔστε		ὄν, ὄντος
	ἐσμέν	ὦμεν		ἔστων		
	ἐστέ	ἦτε				
	εἰσί(ν)	ὦσι(ν)				

IMPERFECTUM.	ἦ(ν) ἦσθα ἦν ἦστην ἤστην ἦμεν ἦτε ἦσαν		εἴην εἴης εἴη 'εἶτην of εἰήτην εἴτην „ εἰήτην εἶμεν „ εἴημεν εἶτε „ εἴητε εἶεν „ εἴησαν			
FUTURUM.	ἔσομαι ἔσει ἔσται ἔσεσθον ἔσεσθον ἐσόμεθα ἔσεσθε ἔσονται		ἐσοίμην ἔσοιο ἔσοιτο ἐσοίσθην ἐσοίσθην ἐσοίμεθα ἔσοισθε ἔσοιντο		ἔσεσθαι	ἐσόμενος

De indicat. praes., behalve εἶ, is enclitisch, wanneer hij koppelwoord is, maar heeft het opgegeven accent (onregelmatig: oxytonon), wanneer hij bestaan beteekent.

De 3de pers. sing. is paroxytonon: ἔστι(ν):

1° wanneer hij aan het begin van den zin staat: ἔστιν ἀγαθός;

2° wanneer hij beteekent: *bestaat*: οὐ γὰρ ἔστι χρήματα ἡμῖν:

3° wanneer hij beteekent: *het is geoorloofd, het is mogelijk* = ἔξεστι(ν);

4° na ὡς, οὐκ, εἰ, καί, ἀλλά, τοῦτο: οὐκ ἔστιν.

Aanm. 1. De 1ste pers. is aldus ontstaan: *ἐσ-μι, *ἐμμι, εἰμί; — de 2de pers. εἶ staat voor *ἐσσι, *ἐσι; — de 3de pers. pl. (ἐσ-ντι), *ἐντι, εἰσί(ν); — de coniunct. *ἔσ-ω (vgl. 't Lat. ero), *ἔω, ὦ; — de optat. *ἐσ-ίην (vgl. 't Lat. siem, sim), εἴην; — de imper. ἴσθι staat voor *ἔσθι (§ 16); — 't partic. *ἐών, ὤν; — inf. ἐσ-ναι, εἶναι.

Het imperf. luidde oudtijds ἦα voor ἦσαμ (vgl. 't Lat. eram). De 2de pers. is eigenlijk de vorm van een perfectum. Zie de Aanm. bij οἶδα (§ 277).

In den 3den pers. van het futurum is de ε uitgestooten.

Aanm. 2. Sommige grammatici nemen den indic. van εἰμί enclitisch, ook wanneer het geen koppelwoord is, maar *bestaan* beteekent; dit geschiedt ook in sommige uitgaven.

2°. Praesens εἶμι *ik zal gaan*; stam ἴ.

§ 284. De coni., optat., imperat., infinit. en partic. hebben ook de beteekenis van een praesens.

Als indic. praesens gebruikt men daarbij ἔρχομαι *gaan*.

	Indicat.	Coni.	Optat.	Imp.	Inf.	Partic.
PRAESENS.	ἔρχομαι ἔρχει ἔρχεται ἔρχεσθον ἔρχεσθον ἐρχόμεθα ἔρχεσθε ἔρχονται	ἴω ἴῃς ἴῃ ἴητον ἴητον ἴωμεν ἴητε ἴωσι(ν)		ἴθι ἴτω ἴτον ἴτε ἰόντων	ἰέναι	ἰών, ἰόντος ἰοῦσα, ἰούσης ἰόν, ἰόντος
IMPERFECTUM.	ᾖα ᾔεισθα ᾔει(ν) ᾔτην ᾔτην ᾖμεν ᾔτε ᾖσαν		ἰοίην (ἴοιμι) ἴοις ἴοι ἰοίτην ἰοίτην ἴοιμεν ἴοιτε ἴοιεν			
FUTURUM.	εἶμι εἶ εἶσι(ν) ἴτον ἴτον ἴμεν ἴτε ἴᾱσι(ν)		ἰοίην (ἴοιμι) ἴοις enzv., gelijk aan het imperfectum		gelijk aan het praes.	gelijk aan het praesens.

Aanm. Men heeft voor dit werkwoord twee stammen: sterk εἰ, zwak ἰ (vgl. eo, eunt, ĭtum). De 2de pers. sing. εἶ staat voor *εἶσι; — de 3de pers. sing. εἶσι staat voor *εἶ-τι; — de 3de pers. plur. ἴασι staat voor *ἴαντι.

Het imperf. ᾖα voor *ἠια en dit voor ᾖιμ (§ 53, Aanm. 1).

De 2de pers. ᾔεισθα heeft den persoonsuitgang van het perfectum.

3°. Praesens φημί *zeggen, beweren* (vgl. fari *spreken*), stam φα.

§ 285. Fut. φήσω; aor. ἔφησα.

Indic.	Coni.	Optat.	Imperat.	Infinit.	Partic.
Praesens.					
φημί	φῶ	φαίην		φάναι (ᾰ)	
φής (φῄς)	φῇς	φαίης	φᾰ́θι		
φησί(ν)	φῇ	φαίη	φᾰ́τω		φάσκων
φᾰτόν	φῆτον	φαίτην	φᾰ́τον		φάσκουσα
φᾰτόν	φῆτον	φαίτην			φάσκον
φᾰμέν	φῶμεν	φαῖμεν	φᾰ́τε		
φᾰτέ	φῆτε	φαῖτε	φάντων		
φᾱσί(ν)	φῶσί(ν)	φαῖεν			
Imperfectum.					
ἔφην		ἐφάτην		ἔφᾰμεν	
ἔφησθα		ἐφάτην		ἔφᾰτε	
ἔφη				ἔφᾰσαν	

Het geheele praesens indicativi, behalve φής, is enclitisch.

De 2de pers. sing. imperf. heeft weder den uitgang van het perf.

We hebben dus 5 vormen van den 2den pers. op -σθα (§ 277, A):

οἶσθα, ᾔδησθα, ἦσθα, ᾔεισθα en ἔφησθα.

Het imperf. ἔφην heeft dikwijls de beteekenis van eenen aoristus.

Aan het werkwoord φάσκω wordt het participium ontleend; het imperf. ἔφασκον = dictitatum.

Aanm. Het futurum en de aor. φήσω en ἔφησα worden alleen gebruikt in de beteekenis: *beweren*, *bevestigen*; in de beteekenis *zeggen* gebruikt men als fut. ἐρῶ of λέξω, als aor. εἶπον, ἔφην of ἔλεξα.

De vorm φῄς, dien de ouden gewoonlijk schreven, is minder juist.

4⁰. Praesens ἠμί *zeggen*, stam α.

§ 286. Dit werkwoord werd gebruikt als het Latijnsche inquam, na de eerste woorden van eene aanhaling.

In gebruik waren slechts van het praesens: ἠμί *zeg ik*, bijv.:

παῖ, ἠμί, παῖ jongen, zeg ik, jongen!

van het imperfectum ἦν in ἦν δ᾽ ἐγώ *zeide ik*
en ἦ „ ἦ δ᾽ ὅς *zeide hij.*

5⁰. Praesens κάθημαι *zitten*, stam ἡ(ς)-.

§ 287. Het simplex ἧμαι vindt men alleen bij dichters. De coniunct. en de optat. komen in proza zeer zelden voor. Vergelijk καθέζομαι, dat de ontbrekende vormen geeft:

Praes.	Imperf.	Imperat.	Infin.	Partic.
κάθημαι κάθησαι κάθηται enzv.	ἐκαθήμην (καθήμην) ἐκάθησο (καθῆσο) ἐκάθητο (καθῆστο) enzv.	κάθησο καθήσθω enzv.	καθῆσθαι	καθήμενος
Coni. praes. καθῶμαι, καθῇ, καθῆται enzv.				
Optat. καθοίμην, καθοίμεθα en καθῄμεθα.				

Aanm. De eerste vormen van het imperf. zijn in proza de meer gewone; de tweede, waar het augment na de praepositie staat, zijn de meer gewone bij dichters: κάθησθε is een 2de pers. pl. praes., maar καθῆσθε 2de pers. pl. imperf.

6⁰. *Κεῖμαι liggen*, stam κει.

§ 288. Het dient ook als perf. pass. bij τίθημι (zie § 265, 2).

Praes.	Imperf.	Imperat.	Infin.	Partic.
κεῖμαι κεῖσαι κεῖται enzv.	ἐκείμην ἔκεισο ἔκειτο enzv.	κεῖσο κείσθω	κεῖσθαι	κείμενος
De coniunct. is overgegaan in de vervoeging op -ω: κέηται, κέησθε, κέωνται. Zoo ook de optat. κέοιτο, κέοιντο. Vgl. § 257, a. Futurum: κείσομαι, κείσῃ, κείσεται enzv.				

7⁰. *Χρή het is noodig*, *men moet*, stam χρε.

§ 289. Coniunct. χρῇ, optat. χρείη, infin. χρῆναι; partic. χρεών. Imperf. χρῆν of ἐχρῆν (§ 237, Aanm. 2).

Aanm. Dit werkwoord is oorspronkelijk geen werkwoord, maar eene samenstelling van een naamwoord χρή *behoefte*, met vormen van εἰμί: — de indicat. praes. is niets dan het substantivum zelf, waarbij ἐστίν moet gedacht worden; — de coniunct. staat voor χρὴ ᾖ; de optat. voor χρὴ εἴην; de infin. voor χρὴ εἶναι; het partic. voor χρὴ ὄν.

B. ONREGELMATIGE WERKWOORDEN.

§ 290. In de eerste plaats zijn er eenige werkwoorden, wier **praesensstam** een lange vocaal of een tweeklank heeft, terwijl in den **verbaalstam** de klinker kort is. Vgl. § 13.

Behalve in het praes. is ook in vele andere tijden de lange klinker of tweeklank doorgedrongen.

Praesentia.	Stam.	Futura.	Aoristi.	Perfecta.
1. *ἀλείφω zalven*	ἀλειφ	ἀλείψω	ἤλειψα	ἀλήλιφα
	ἀλιφ	ἀλειφθήσομαι	ἠλείφθην	ἀλήλιμμαι
2. *λείπω verlaten*	λειπ	λείψω	ἔλιπον	λέλοιπα
	λιπ	λειφθήσομαι	ἐλείφθην	λέλειμμαι
3. *πείθω overreden*	πειθ	πείσω	ἔπεισα	πέπεικα
	πιθ	πεισθήσομαι	ἐπείσθην	πέποιθα *ik vertrouw*
				πέπεισμαι
4. *σήπω doen rotten*,	σηπ			σέσηπε(ν)
pass. *σήπομαι rotten*	σαπ	σαπήσομαι	ἐσάπην	*het is verrot*
5. *τήκω smelten*	τηκ	τήξω	ἔτηξα	τέτηκα *ik ben*
	τακ		ἐτάκην	*gesmolten*
6. *πλήττω slaan*	πληγ	πλήξω	-ἔπληξα	πέπληγα
	πλαγ	πληγήσομαι	ἐπλήγην	πέπληγμαι
ἐκπλήττομαι verschrikken		ἐκπλαγήσομαι	ἐξεπλάγην	
καταπλήττομαι verschrikken		καταπλαγήσομαι	κατεπλάγην	
7. *φεύγω vluchten*	φευγ	φεύξομαι	ἔφῠγον	πέφευγα
	φυγ			

Aanm. 1. De perfecta komen zelden voor; vgl. § 242, Aanm. 1.

2. 't Perf. *λέλοιπα* heeft de klankwijziging *-οι*; zie § 13.

3. Het medium *πείθομαι* beteekent: *zich laten overreden*, *gehoorzamen*, *gelooven*; daarbij behoort een aor. II *ἐπιθόμην*, die dichterlijk is; in proza gebruikt men daarvoor *ἐπείσθην*. — 't Perf. *πέποιθα* wordt in proza zelden gevonden.

Het adi. verb. I is *πιστός trouw*, *geloofwaardig*, maar II *πειστέον men moet overreden*, *men moet gehoorzamen*. Met *πείθω*, vergel. f ī d o.

6. 't Praesens *πλήττω* en de aor. worden alleen in composita gebruikt. Een aor. I pass. *ἐπλήχθην* komt zelden voor.

De composita *ἐκπλήττω* en *καταπλήττω verschrikken* trans., pass. *schrikken* intrans., hebben in den aor. p. *α*, niet *η*.

7. *Φεύγω* heeft bij dichters ook een fut. doricum *φευξοῦμαι*, dat in proza zelden gevonden wordt. Adi. verb. *φευκτός*, *φευκτέος*. Met *ἔφυγον*, vgl. *fugio*.

§ 291. Een andere groep van werkwoorden is in het praesens versterkt door een neusklank: *ν*, vóór *β* overgegaan in *μ*, vóór *χ* overgegaan in *γ*.

Deze nasalis is:

a) onmiddellijk achter den stam gevoegd, bijv.:

τέμνω snijden, stam *τεμ*, praesensstam *τεμν*;

b) somtijds gaat vóór de nasalis nog eene *α*, is dus *-αν* aan den stam gevoegd, bijv.:

αὐξάνω vermeerderen, stam *αὐξ*;

c) bij andere is *-ανω* aan den stam gevoegd, maar is in den stam ook nog een nasalis opgenomen, bijv.:

λαμβάνω nemen, stam *λαβ* (**λαμβ*, *λαμβαν*);

d) twee werkwoorden hebben *-νέομαι* achter den verbaalstam gevoegd:

**ἀφικνέομαι komen*, stam *ἱκ*; **ὑπισχνέομαι beloven*, stam *σχ*.

In sommige tijden is de verbaalstam verlengd met eene *ε*, in andere is de stamklinker versterkt van *α* tot *η*. Vgl. § 13.

Praesentia.	Verb.st.	Futura.	Aoristi.	Perfecta.
1. *δάκνω bijten*	δακ	δήξομαι	ἔδᾰκον	
	δηκ	δηχθήσομαι	ἐδήχθην	δέδηγμαι
2. *ἐλαύνω drijven*	ἐλα	ἐλῶ, ἐλᾷς	ἤλᾰσα	ἐλήλᾰκα
intr. *rijden, trekken*		ἐλᾷ enzv.	ἠλάθην	ἐλήλᾰμαι
3. *κάμνω moede worden*	καμ	καμοῦμαι	ἔκᾰμον	κέκμηκα
		καμῇ, καμεῖται		
4. *τέμνω snijden*	τεμ	τεμῶ, -εῖς enzv.	ἔτεμον	τέτμηκα
			ἐτμήθην	τέτμημαι
5. *τίνω(ῐ) boeten, betalen*	τι	τίσω(ῑ)	ἔτῑσα	τέτῑκα
τίνομαι bestraffen, zich wreken	τι	τίσομαι	ἐτίσθην	τέτισμαι
6. *φθάνω voorkomen*	φθα	φθήσομαι	ἔφθᾰσα	ἔφθᾰκα
			ἔφθην	
7. *φθίνω(ῐ) verdwijnen, doen verdwijnen*	φθι	-φθίσω(ῐ)	ἔφθῐσα	
			ἐφθίμην	ἔφθῐμαι
8. *αἰσθάνομαι bemerken*	αἰσθ(ε)	αἰσθήσομαι	ᾐσθόμην	ᾔσθημαι
9. *ἁμαρτάνω missen*	ἁμαρτ(ε)	ἁμαρτήσομαι	ἥμαρτον	ἡμάρτηκα
			ἡμαρτήθην	ἡμάρτημαι

10. *ἀπεχθάνομαι gehaat worden*	ἐχθ(ε)	ἀπεχθήσομαι	ἀπηχθόμην	ἀπήχθημαι
11. *αὐξάνω vermeerderen*	αὐξ(ε)	αὐξήσω αὐξήσομαι	ηὔξησα ηὐξήθην	ηὔξηκα ηὔξημαι
12. *βλαστάνω ontkiemen*	βλαστ(ε)	βλαστήσω	ἔβλαστον	βεβλάστηκα
13. *-δαρθάνω slapen*	δαρθ(ε)		-ἔδαρθον	-δεδάρθηκα
14. *ὀλισθάνω glijden*	ὀλισθ		ὤλισθον	
15. *ἁνδάνω behagen*	ἁδ		ἕἄδον inf. ἁδεῖν	
16. *θιγγάνω aanraken*	θιγ		ἔθἴγον	
17. *λαγχάνω door het lot verkrijgen*	λαχ	λήξομαι	ἔλἄχον ἐλήχθην	εἴληχα εἴληγμαι
18. *λαμβάνω nemen*	λαβ	λήψομαι ληφθήσομαι	ἔλἄβον ἐλήφθην	εἴληφα εἴλημμαι
19. *λανθάνω verborgen zijn*	λαθ	λήσω	ἔλἄθον	λέληθα
ἐπιλανθάνομαι vergeten		-λήσομαι	-ἐλαθόμην	-λέλησμαι
20. *μανθάνω discere*	μαθ(ε)	μαθήσομαι	ἔμαθον	μεμάθηκα
21. *πυνθάνομαι vernemen*	πυθ	πεύσομαι	ἐπυθόμην	πέπυσμαι
22. *τυγχάνω toevallig zijn, treffen*	τυχ(ε)	τεύξομαι	ἔτὔχον	τετύχηκα
23. **ἀφικνέομαι komen*	ἱκ	ἀφίξομαι	ἀφικόμην	ἀφῖγμαι
24. **ὑπισχνέομαι beloven*	σχ(ε)	ὑποσχήσομαι	ὑπεσχόμην	ὑπέσχημαι

Aanm. 1. Behalve in den aor. II is de *α* versterkt tot *η*. Het futurum medium heeft actieve beteekenis.

2. *ἐλαύνω* staat voor **ἐλά-νυω* of **ἐλά-νϝω*. — Het heeft een futurum Atticum en Attische reduplicatie.

3. *κάμνω* heeft een fut. med. met actieve beteekenis. — In 't perf. is de stam door metathesis veranderd in *κμα*.

4. *τέμνω* heeft in den aor. pass. en in de beide perfecta den stam *τεμ* door metathesis veranderd in *τμε*.

5. 't Medium beteekent eigenlijk: *iemand laten boeten*. In inscripties van den stam *τει*: *τείσω*, *ἔτεισα* enzv.

6. 't Fut. med. heeft actieve beteekenis. — Over de aoristi zie § 271.

7. 't Praesens en het imperf. van *φθίνω* zijn gewoonlijk intransitief. De overige tijden komen in proza zeer zelden voor.

9. 't Fut. medium van *ἁμαρτάνω* heeft actieve beteekenis.

10. De aor. II infinit. wordt dikwijls geaccentueerd *ἀπέχθεσθαι* als van een praesens *ἀπέχθομαι*.

11. Naast *αὐξάνω* bestaat een praesens *αὔξω*. 't Passivum heeft de beteekenis: *groeien*, *toenemen*; *αὐξηθήσομαι* en *αὐξήσομαι* worden met gelijke beteekenis gebruikt. Vergel. augēre.

12. 't Perfectum is ook wel *ἐβλάστηκα*.

13. 't Attisch heeft altijd *καταδαρθάνω*. Behalve in den aor. komt dit werkw. zelden voor; gewoonlijk gebruikt men *καθεύδω*.

14. Het werkwoord *ὀλισθάνω* komt, behalve in 't praes., in Attisch proza niet voor; de aor. II bij Attische dichters.

15. *Ἁνδάνω* alleen bij dichters; oorspr. vorm *σϝανδ*; *suavis*, *suadere*.

16. Ook dit werkwoord is dichterlijk.

17. 't Fut. med. heeft actieve beteekenis. De *α* van den verbaalstam is versterkt tot *η*, behalve in den aor. II act. — Dichters hebben een perf. *λέλογχα*. Wat de reduplicatie betreft zie § 241.

18. Ook *λαμβάνω* heeft den stamklinker versterkt tot *η*. — 't Perf. heeft *εἰ* in plaats van de reduplicatie, zie § 241.

19. Ook *λανθάνω* heeft den stamklinker *α* versterkt tot *η*.

20. Het fut. med. heeft de beteekenis van het activum.

21. *Πυνθάνομαι* heeft het fut. van een sterken stam *πευθ*. Zie § 13. Een praes. *πεύθομαι* vindt men soms bij dichters.

22. Ook *τυγχάνω* heeft het fut. van een sterken stam *τευχ*; van denzelfden stam heeft men ook in het Jonisch een perf. *τέτευχα*. — 't Fut. med. heeft actieve beteekenis.

23. 't Simplex *ἱκνοῦμαι* vindt men bij dichters, die ook den epischen vorm *ἱκάνω(ᾱ)* gebruiken.

24. 't Fut. en 't perf. komen van den verlengden stam *σχε*.

§ 292. Vele werkwoorden hebben, evenals in het Latijn (§ 349), aan den verbaalstam het achtervoegsel *-σκ-ω* *(ι-σκ-ω)* gehecht, dat het begin van eene handeling te kennen geeft; zij worden daarom **incohativa** genoemd. Vele incohativa hebben eene praesensreduplicatie.

Praesentia.	Verb.-st.	Futura.	Aoristi.	Perfecta.
1. *ἁλίσκομαι gevangen genomen worden*	ἁλ(ο)	ἁλώσομαι	ἑάλων of ἥλων	ἑάλωκα of ἥλωκα
2. *ἀναλίσκω besteden, uitgeven (*ἀνᾱλόω)*	ἀνᾱλ(ο)	ἀναλώσω ἀναλωθήσομαι	ἀνήλωσα ἀνηλώθην	ἀνήλωκα ἀνήλωμαι
3. *ἀρέσκω behagen*	ἀρες	ἀρέσω	ἤρεσα	
4. *ἀναβιώσκομαι weder levend worden, in 't leven terug roepen*	βιο		ἀνεβίων ἀνεβιωσάμην	
5. *βλώσκω gaan*	μολ, μλο	μολοῦμαι	ἔμολον	μέμβλωκα

6. *γηράσκω oud worden*	γηρα	γηράσομαι	ἐγήρᾱσα	γεγήρᾱκα *ik ben oud*
7. *διδάσκω leeren, docere*	διδαχ	διδάξω	ἐδίδαξα ἐδιδάχθην	δεδίδαχα δεδίδαγμαι
8. *εὑρίσκω vinden*	εὑρ(ε)	εὑρήσω εὑρεθήσομαι	εὗρον εὑρέθην	εὕρηκα εὕρημαι
9. *ἡβάσκω manbaar worden, *ἡβάω jong zijn*	ἥβα	ἡβήσω	ἥβησα	ἥβηκα *ik ben jong geweest*
10. ἀπο-θνῄσκω	θαν, θνα	ἀποθανοῦμαι τεθνήξω	ἀπέθανον	τέθνηκα
11. *θρῴσκω springen*	θορ, θρο	θοροῦμαι	ἔθορον	
12. *χάσκω gapen*	χαν	χανοῦμαι	ἔχανον	κέχηνα
Met praesensreduplicatie.				
13. *βιβρώσκω eten*	βρω			βέβρωκα βέβρωμαι
14. *γιγνώσκω leeren kennen*	γνο	γνώσομαι γνωσθήσομαι	ἔγνων ἐγνώσθην	ἔγνωκα ἔγνωσμαι
15. *ἀποδιδράσκω wegloopen*	δρα	ἀποδράσομαι	ἀπέδρᾱν	ἀποδέδρᾱκα
16. *μιμνῄσκω herinneren*, pass. *zich herinneren*	μνα	-μνήσω -μνησθήσομαι μεμνήσομαι *meminero*	-ἔμνησα ἐμνήσθην	μέμνημαι *memini*
17. *τιτρώσκω wonden*	τρω	τρώσω τρωθήσομαι	ἔτρωσα ἐτρώθην	τέτρωμαι

Aanm. 1. *Ἁλίσκομαι* heeft dikwijls een dubbel augment (§ 237) in den aor. en het perf., niet in het imperf. *ἡλισκόμην*; de *α* in *ἑάλων* is lang, kort in den coniunct. *ἁλῶ*, opt. *ἁλοίην*, part. *ἁλούς*, inf. *ἁλῶναι*; ook in het perf. is de *α* kort. Ook het regelmatige augment *ἥλων* en *ἥλωκα* is Attisch, doch minder goed.

2. *Ἀναλίσκω* is samengetrokken uit *ἀνα-ϝαλίσκω* en wordt daarom dikwijls geaugmenteerd als een compositum; de oudere Attische schrijvers augmenteeren in den regel niet; de *α* in den stam is lang *ἀνᾱλ*.

4. *Ἀναβιώσκομαι* wordt in 't Attisch zelden gevonden; de aor. *ἀνεβίων* is intransitief; *ἀνεβιωσάμην* is transitief.

6. 't Fut. med. van *γηράσκω* heeft actieve beteekenis. De aor. heeft bij dichters eenen inf. *γηρᾶναι* van eenen niet gebruikelijken ind., naast *γηρᾶσαι*.

7. Bij *διδάσκω* blijft de reduplicatie in alle tijden; in 't praesens is de *χ* weggevallen.

8. *Εὑρίσκω* heeft in den aor. p. *ε*, niet *η*; over het augment zie § 233, e).

9. De aor. *ἥβησα ik werd manbaar* en 't fut. behooren bij *ἡβάσκω*.

10. *Θνῄσκω* heeft de *ι* subscriptum in den praesensstam; het werkwoord is gevormd als *εὑρίσκω*, behalve dat *-ίσκω* hier aan eenen vocaalstam is gehecht: **θνηίσκω* werd *θνῄσκω*. De stam *θαν* is door metathesis veranderd in *θνα*.

In Attisch proza gebruikt men het simplex niet, behalve in het perf. Zie § 275. *Θνῄσκω* werd ook gebruikt als passief bij *κτείνω*.

11. *Θρῴσκω* is dichterlijk; in proza vindt men in samenstellingen somtijds den aor.; 't praesens is door metathesis gevormd.

12. *Χάσκω* werd in proza zeer zelden gebruikt; 't praesens staat in de plaats van **χάνσκω*.

13. *Βιβρώσκω* is een dichterlijk werkwoord; in proza *ἐσθίω* § 294, 4.

14. Met *γιγνώσκω* vergelijke men *(co)gnosco*. Over den aor. *ἔγνων* § 272. De aor. en 't perf. pass. hebben eene *σ* ingeschoven.

15. *Διδράσκω* is alleen in comp. gebruikelijk. Over den aor. *ἔδρᾱν* § 271. 't Fut. med. heeft act. beteekenis.

16. *Μιμνῄσκω* met iota subscriptum, gevormd als *θνῄσκω*. — Vormen van het medium *μνήσομαι* en *ἐμνησάμην* komen zelden voor. 't Perf. heeft den coni. *μέμνωμαι, μέμνῃ* enzv.; den optativus *μεμνῄμην, μεμνῇο* enzv.

§ 293. Vele werkwoorden hebben eene *ε* toegevoegd aan den verbaalstam, en wel:

1) òf in 't praesens en 't imperfectum alleen,
bijv. stam *δοκ*, praesens **δοκέω schijnen*, fut. *δόξω*;

2) òf in de andere tijden alleen,
bijv. stam *βουλ*, praesens *βούλομαι willen*, fut. *βουλήσομαι*;

3) òf in 't praesens en in eenige der andere tijden:
stam *γαμ*, praes. **γαμέω huwen*, aor. *ἔγημα*, perf. *γεγάμηκα*.

Praesentia.	Verb.st.	Futura.	Aoristi.	Perfecta.
1. **γαμέω huwen* *γαμοῦμαι nubere*	γαμ(ε)	γαμῶ, -εῖς γαμοῦμαι, -εῖ	ἔγημα ἐγημάμην	γεγάμηκα γεγάμημαι
2. **δοκέω meenen, schijnen*	δοκ(ε)	δόξω	ἔδοξα	δέδοκται
3. **καλέω roepen*	καλ(ε)	καλῶ, -εῖς κεκλήσομαι *ik zal heeten*	ἐκάλεσα ἐκλήθην	κέκληκα κέκλημαι *ik heet*
4. *στερίσκω berooven*	στερ(ε)	στερήσω *ik zal berooven*	ἐστέρησα	ἐστέρηκα
στέρομαι ik ben beroofd		στερήσομαι *ik zal beroofd worden*	ἐστερήθην (ἐστέρην)	ἐστέρημαι *ik ben beroofd*

5. *ὠθέω stooten	ὠθ(ε)	ὤσω	ἔωσα (§ 236) ἐώσθην	ἔωσμαι
6. βόσκω voeden, weiden βόσκομαι eten	βοσκ(ε)	βοσκήσω		
7. βούλομαι willen	βουλ(ε)	βουλήσομαι	ἐβουλήθην	βεβούλημαι
8. γίγνομαι worden, geschieden	γεν(ε)	γενήσομαι	ἐγενόμην	γεγένημαι γέγονα
9. δεῖ het is noodig δέομαι noodig hebben, verzoeken	δε(ε)	δεήσει δεήσομαι	ἐδέησε(ν) ἐδεήθην	δεδέημαι
10. ἐθέλω, θέλω willen	ἐθελ(ε)	ἐθελήσω	ἠθέλησα	ἠθέληκα
11. (ἔρομαι) *ἐρωτάω vragen	ἐρ(ε)	ἐρήσομαι	ἠρόμην	
12. καθεύδω slapen	εὑδ(ε)	καθευδήσω		
13. ἔχω hebben	σχ(ε)	ἕξω σχήσω	ἔσχον ἐσχόμην	ἔσχηκα -ἔσχημαι
14. ἕψω koken	ἑψ(ε)	ἑψήσω	ἥψησα	
15. μέλει μοι het gaat mij ter harte (ἐπιμέλομαι) zorg dragen *ἐπιμελέομαι	μελ(ε)	μελήσει ἐπιμελήσομαι	ἐμέλησε ἐπεμελήθην	μεμέληκε ἐπιμεμέλημαι
16. μέλλω van plan zijn	μελλ(ε)	μελλήσω	ἐμέλλησα	
17. μένω blijven	μεν(ε)	μενῶ	ἔμεινα	μεμένηκα
18. νέμω toedeelen, doen weiden	νεμ(ε)	νεμῶ	ἔνειμα ἐνεμήθην	νενέμηκα νενέμημαι
19. ὄζω rieken	ὀζ(ε)	ὀζήσω	ὤζησα	
20. οἴομαι meenen	οἰ(ε)	οἰήσομαι	ᾠήθην	
21. οἴχομαι gaan, weggegaan zijn	οἰχ(ε)	οἰχήσομαι	(ᾠχόμην)	
22. ὀφείλω schuldig zijn, moeten	ὀφειλ(ε)	ὀφειλήσω	ὠφείλησα ὤφελον	ὠφείληκα
23. πέτομαι vliegen	π(ε)τ(ε)	πτήσομαι	ἐπτόμην	
24. τύπτω slaan	τυπτ(ε)	τυπτήσω		
25. χαίρω zich verheugen	χαιρ(ε)	χαιρήσω	ἐχάρην	κεχάρηκα ik ben verheugd

Aanm. 1. 't Activum γαμῶ wordt van den man gezegd, *uxorem ducere*, 't medium γαμοῦμαι doet de vrouw, *nubere*.

2. Δοκῶ is transitief: *meenen*, *gelooven*, intransitief *schijnen* impersonaal δοκεῖ *men vindt goed*, *besluit*; vergelijk δόγμα *besluit*. Dichters vervoegen somtijds regelmatig: δοκήσω, ἐδόκησα enzv.

3. *Καλῶ* heeft een fut. Atticum καλῶ, dus gelijk aan het praesens; de aor. heeft eene korte ε; de perfecta en de aor. pass. zijn van den stam κλα, door metathesis uit καλ gevormd.

Het perf. pass. heeft den optativus zonder omschrijving: κεκλῄμην, κέκλῃο enzv.

4. Een praesens *ἀποστερέω wordt, hoewel zelden, bij goede schrijvers gevonden; meer echter στερίσκω en στερίσκομαι; 't praesens στερόμαι is in de beteekenis gelijk aan het perf. p. ἐστέρημαι. Zelden komt het fut. pass. στερηθήσομαι voor, in de plaats daarvan werd het fut. med. gebruikt. De aor. II pass. ἐστέρην wordt meermalen bij dichters gevonden.

5. Het augment van ὠθῶ is veroorzaakt door de digamma, die dit werkw. oorspronkelijk had: ϝωθῶ.

6. In proza komt dit werkwoord zelden voor.

7. Over het augment zie § 235.

8. *Γίγνομαι* staat voor *γιγένομαι en heeft dus eene praesensreduplicatie. Tusschen γέγονα en γεγένημαι is geen onderscheid, wat de beteekenis betreft.

Bij dichters vindt men het partic. γεγονώς somtijds verkort tot γεγώς, genet. γεγῶτος, fem. γεγῶσα.

9. Persoonlijk gebruikt komt het werkwoord δέω *missen*, *gebrek hebben* zelden voor. Δεῖ en δέομαι trekken alleen samen in ει; dus coni. δέῃ, part. δέον, imperf. ἐδεόμην. § 257, a).

10. De vorm ἐθέλω is in proza meer gebruikelijk dan θέλω; het imperf. is alleen ἤθελον, niet ἔθελον; zoo ook ἠθέλησα en ἠθέληκα (niet τεθέληκα).

11. Het praesens ἔρομαι is ongebruikelijk; daarvoor neemt men *ἐρωτάω, dat regelmatig en volledig de overige tijden heeft: ἐρωτήσω, ἠρώτησα enzv.

12. In proza is het simplex εὕδω niet gebruikelijk. Over het augment zie § 243, Aanm. 3.

13. De stam σ(ε)χ is overeenkomstig § 27 overgegaan in ἐχ, van waar het futurum *ἕχσω, ἕξω; in 't praesens is de spiritus asper overgegaan in den spiritus lenis, om de adspirata χ aan het einde van den stam (zie § 30, Aanm. 2); impf. εἶχον, § 236.

Als altijd heeft de aor. II den kortsten en zuiversten vorm van den stam (of wortel); coni. σχῶ, opt. σχοίην en σχοῖμι, imperat. σχές, infinit. σχεῖν, partic. σχών.

Het fut. van den verlengden stam σχε, dus σχήσω, heeft de beteekenis: *ik zal weerhouden* (vergel. cohibēre).

Het medium ἔχομαι beteekent *zich vasthouden*, *grenzen aan*.

't Fut. med. ἕξομαι kan ook passieve beteekenis hebben.

Compos. ἀνέχομαι, augm. § 243, A. 4; — ὑπισχνοῦμαι § 291, 24.

15. In proza is de vorm *ἐπιμελοῦμαι* de meest gebruikelijke, en in zooverre is het medium dus geheel regelmatig.

16. Over het augment van *μέλλω* zie § 235. Over het algemeen is het augment *ἐ-* meer in gebruik dan *ἠ-*.

Er is een praes. pass. *μέλλεται iets ondergaat vertraging, er wordt getalmd.*

17. Dichters gebruiken ook een gesyncopeerd praes. met reduplic. *μίμνω*.

19. Een perf. met Attische reduplic. *ὄδωδα* komt in 't Attisch niet voor, wel bij Homerus en latere schrijvers.

20. 't Praesens heeft gewoonlijk een korteren vorm *οἶμαι, οἴει* enzv., in proza altijd *ᾤμην*; de themat. vocaal is hier dus weggelaten.

21. 't Praesens *οἴχομαι* heeft gewoonlijk de beteekenis van een perfectum *ik ben weggegaan*, *ik ben weg*, doch ook die van een aoristus, waarbij dan de coni. optat. en 't partic. van het praesens behooren. 't Perf. *ᾤχωκα* is dichterlijk.

22. De aor. II *ὤφελον* beteekent: *och dat ik*, *utinam*: *ὤφελε Κῦρος ζῆν* [*Cyrus moest* (*nog*) *leven*]. *Och*, *dat Cyrus nog leefde!*

23. In 't fut. en in den aor. is de *ε* van den stam *πετε* gesyncopeerd. Bij dichters vindt men een aor. II medii *ἐπτάμην* en, doch zelden, *ἔπτην*; beide onderstellen een praesens **πτῆμι*.

24. In de plaats van den aor. van *τύπτω* gebruikt men in proza (van *πατάττω*) den aor. *ἐπάταξα* (het praes. *πατάττω* en de overige tijden zijn niet Attisch); ook kan men *ἔπαισα* gebruiken, waarvan het fut. *παίσω* ook in gebruik was.

Men heeft dus:

Praes.	Fut.	Aor.
παίω, τύπτω	*παίσω, τυπτήσω*	*ἔπαισα, ἐπάταξα.*

Vergelijk verder *πλήσσω, πλήττω*, § 290, 6.

25. De aor. II pass. *ἐχάρην* heeft actieve beteekenis: coni. *χαρῶ*, optat. *χαρείην*, inf. *χαρῆναι*, part. *χαρείς*. Men kan echter dezen vorm ook nemen als een aor. II act., gevormd van den stam *χαρε*, evenals *ἔσβην* van den stam *σβε*.

§ 294. Evenals in andere talen is er in het Grieksch een tal van werkwoorden, waarvan slechts enkele tijden in gebruik waren; de ontbrekende tijden werden ontleend aan andere werkwoorden, die in beteekenis er mede overeenkomen.

Vergel. *ik ben*, *ik was*, *zijn*; — *fero*, *tuli*, *latum*.

Praesentia.	Stamm.	Futura.	Aoristi.	Perfecta.
1. *ἀγορεύω* *λέγω* *φημί* } *spreken, zeggen*	*ἀγορευ* *λεγ* *φα* *ῥε*	*ἐρῶ, -εῖς* *λέξω* *φήσω* *ῥηθήσομαι* *λεχθήσομαι*	*εἶπον* *ἔλεξα* *ἐρρήθην* *ἐλέχθην*	*εἴρηκα* *εἴρημαι* *λέλεγμαι*

2. **αἱρέω nemen* med. *kiezen*	*αἱρε* *ἑλ*	*αἱρήσω* *αἱρήσομαι* *αἱρεθήσομαι*	*εἷλον* *εἱλόμην* *ἡρέθην*	*ᾕρηκα* *ᾕρημαι*
3. *ἔρχομαι gaan*	*ἐρχ, ἐλ(υ)θ*	*εἶμι*	*ἦλθον*	*ἐλήλυθα*
4. *ἐσθίω eten*	*ἐσθι, ἐδ* *φαγ*	*ἔδομαι*	*ἔφᾰγον*	*ἐδήδοκα* *ἐδήδεσμαι*
5. **ὁράω zien*	*ὁρα, ἰδ* *ὀπ*	*ὄψομαι* *ὀφθήσομαι*	*εἶδον* *ὤφθην*	*ἑώρᾱκα* *ἑώρᾱμαι* *ὦμμαι*
6. *πάσχω lijden*	*πασχ, παθ* *πενθ*	*πείσομαι*	*ἔπαθον*	*πέπονθα*
7. *πίνω drinken*	*πιν, πι* *πο*	*πίομαι*	*ἔπιον* *ἐπόθην*	*πέπωκα* *πέπομαι*
8. *πίπτω vallen*	*πετ, πεσ* *πτο*	*πεσοῦμαι*	*ἔπεσον*	*πέπτωκα*
9. *πωλέω* *πιπράσκω* *ἀποδίδομαι* } *verkoopen*	*πωλε* *πρα* *δο*	*πωλήσω* *ἀποδώσομαι*	 *ἀπεδόμην* *ἐπράθην*	*πέπρᾱκα* *πέπρᾱμαι*
10. *θέω* *τρέχω* } *loopen*	*δραμ* *θε, τρεχ*	*δραμοῦμαι*	*ἔδρᾰμον*	*δεδράμηκα*
11. *φέρω dragen*	*περ, οι* *ἐνε(γ)κ*	*οἴσω* *οἴσομαι* *ἐνεχθήσομαι*	*ἤνεγκα, -κον* *ἠνεγκάμην* *ἠνέχθην*	*ἐνήνοχα* *ἐνήνεγμαι*
12. **ὠνέομαι koopen*	*ὠνε* *πρια*	*ὠνήσομαι*	*ἐπριάμην* *ἐωνήθην*	*ἐώνημαι*

Aanm. 1. *Ἀγορεύω* is eigenlijk *in de ἀγορά*, *op de markt*, *spreken*. De tijden buiten 't praes. en 't imperf. zijn alleen in composita in gebruik; doch *ἀπαγορεύω verbieden*, *weigeren*, *moede zijn* heeft altijd fut. *ἀπερῶ*, aor. *ἀπεῖπον*, perf. *ἀπείρηκα ik ben af.*

Λέγω is het Lat. *dicere*; 't heeft geen perf. act.; dichters hebben dikwijls 't fut. med. *λέξομαι* in de plaats van 't fut. pass. *λεχθήσομαι*; 't fut. perf. is *λελέξομαι*.

Διαλέγομαι zich onderhouden (*met iemand*): fut. *διαλέξομαι* en *διαλεχθήσομαι*, aor. *διελέχθην*; perf. *διείλεγμαι*; zie § 240.

De meest gewone vorm voor het futurum *ik zal zeggen* is *ἐρῶ*; voor den aoristus *ik zeide εἶπον*; voor het perfectum *ik heb gezegd εἴρηκα*.

2. *Αἱρῶ* heeft de *ε* alleen kort in den aor. pass. en het daarvan afgeleide fut. pass. en in het adiect. verb. — Het medium *αἱροῦμαι* beteekent: *voor zich nemen*, *kiezen*; de adiectiva verbalia behooren meestal bij het medium: *αἱρετός verkieselijk*, *wenschelijk*; *αἱρετέος* meestal neutrum.

De aor. εἷλον staat waarschijnlijk voor *ἔϝελον: de coniunct. is ἕλω, opt. ἕλοιμι, infin. ἑλεῖν, part. ἑλών.

Voor 't passief in den zin van *gevangen genomen worden* gebruikt men ἁλίσκομαι. Zie § 292, 1.

3. Een futurum ἐλεύσομαι bij ἔρχομαι komt in 't Attisch hoogst zelden voor, en dan nog alleen bij dichters: in proza altoos εἶμι. Zie § 284.

De coni. optat. enzv. van ἔρχομαι worden vervangen door de overeenkomstige vormen van εἶμι; eveneens gebruikte men als imperf. ᾖα (niet ἠρχόμην).

De aor. ἦλθον is door syncope ontstaan uit *ἤλυθον, welke vorm nog bij Attische dichters gevonden wordt.

4. Het futurum ἔδομαι wordt door sommigen als een praesens. indicat. beschouwd, dat als fut. gebruikt werd, evenals εἶμι, πίομαι en χέω; anderen houden deze vormen voor coniunctivi, die als futura werden gebruikt. Vergel. L. G. § 188 en 508, A. 2.

De perfecta hebben Attische reduplicatie.

5. Imperf. ἑώρων, zie § 236. — De aor. εἶδον staat voor *ἔϝιδον, dus coni. ἴδω, optat. ἴδοιμι, imper. ἰδέ, inf. ἰδεῖν, part. ἰδών. Dichters gebruiken somtijds het medium εἰδόμην met actieve beteekenis.

Het perf. wordt ook met korte ο gevonden: ἑόρακα, meest bij dichters.

Het perf. II ὄπωπα is dichterlijk, doch het perf. pass. van denzelfden stam ὦμμαι was meer in gebruik dan ἑώραμαι.

6. Eigenlijk behoort πάσχω niet tot deze klasse van werkwoorden; de schijnbaar verschillende stammen zijn slechts wijzigingen van één en denzelfden stam. Die stam (of wortel) is πηθ; daaruit ontstaat zoowel παθ als πενθ (§ 53, A 1).

Van παθ is met den uitgang der incohativa (§ 292), -σκω, het praesens gevormd *πάθ-σκω; door den invloed van de θ is de κ overgegaan in χ, dus πάσχω (§ 23, b)).

Van den stam πενθ is gevormd het futur. *πένθ-σομαι, naar § 14 πείσομαι, medium met actieve beteekenis.

In het perf. is de ε overgegaan in ο: *πέ-πενθ-α, πέπονθα.

7. Over het fut. πίομαι zie boven 4.

8. *Πίπτω* staat voor *πί-πετ-ω; 't fut. Doricum πεσοῦμαι staat voor *πετσοῦμαι; — ἔπεσον staat voor *ἔπετ-ον.

9. Van *πωλέω werd gewoonlijk slechts het praes. en 't imperf. gebruikt. — 't Fut. πωλήσω komt wel bij Xenophon voor, maar beter is ἀποδώσομαι. Een aor. ἐπώλησα is echter niet Attisch, daarvoor ἀπεδόμην.

Πιπράσκω geeft alleen de beide perf. en den aor. pass. 't Fut. pass. πραθήσομαι is echter niet Attisch; daarvoor gebruikt men in 't Attisch 't fut. perf. πεπράσομαι.

10. 't Praesens θέω is in proza beter dan τρέχω; beide beteekenen: *hard loopen*, *rennen*, *courir*, *laufen*. Dichterlijk is het fut. θεύσομαι, in proza daarvoor δραμοῦμαι.

11. De aor. heeft nu eens de vormen van ἤνεγκα, dan weer van ἤνεγκον. Men gebruikte de vormen aldus:

Indicat.	Coniunct.	Optat.	Imperat.	Infinit.
ἤνεγκα ἤνεγκας ἤνεγκε(ν) ἠνεγκάτην ἠνεγκάτην ἠνέγκαμεν ἠνέγκατε ἤνεγκαν	ἐνέγκω ἐνέγκῃς enzv. Medium. ἐνέγκωμαι Med. indic. ἠνεγκάμην enzv.	ἐνέγκοιμι ἐνέγκοις enzv. Medium. ἐνεγκαίμην	ἔνεγκε ἐνεγκάτω ἐνέγκατον ἐνέγκατε ἐνεγκάντων Medium. ἐνέγκου	ἐνεγκεῖν Medium. ἐνέγκασθαι Partic. ἐνεγκών Medium. ἐνεγκάμενος

De perfecta hebben Attische reduplicatie.

12. 't Imperf. van ὠνοῦμαι is ἐωνούμην, § 236.

Over ἐπριάμην zie § 273.

ONREGELMATIGHEDEN IN DE BETEEKENIS.

§ 295. De onregelmatigheden in de beteekenis bestaan hierin:

A⁰ dat eenige werkwoorden, die transitief zijn, voor sommige tijden intransitieve beteekenis hebben; in den regel zijn de tempora secunda en het medium intransitief; somtijds is er geen perfectum I, maar wel een perf. II; dit is dan intransitief;

B⁰ dat vele werkwoorden een fut. med. hebben met actieve beteekenis; andere een fut. med. met passieve beteekenis; sommige een passivum met reflexieve beteekenis.

§ 296. A⁰.

Praesentia.	Futura.	Aoristi.	Perfecta.
1. καταδύω *doen zinken*	-δύσω	-ἔδυσα	
καταδύομαι *zinken*	-δύσομαι	-ἔδῡν	-δέδῡκα
2. ἐγείρω *(op)wekken*	ἐγερῶ	ἤγειρα	
ἐγείρομαι *ontwaken*		ἠγέρθην	ἐγρήγορα *ik ben wakker*
3. ἵστημι *plaatsen*	στήσω	ἔστησα	
ἵσταμαι *gaan staan*	στήσομαι	ἔστην	ἕστηκα *ik sta*
4. μαίνω *razend maken*		ἔμηνα	
μαίνομαι *razen*	μανοῦμαι	ἐμάνην	(μέμηνα dicht.)
5. ἀπόλλυμι *te gronde richten*	ἀπολῶ	ἀπώλεσα	ἀπολώλεκα
ἀπόλλῡμαι *omkomen*	ἀπολοῦμαι	ἀπωλόμην	ἀπόλωλα *perii*
6. πείθω *overreden*	πείσω	ἔπεισα	πέπεικα
πείθομαι *gelooven, gehoorzamen*	πείσομαι	ἐπείσθην	πέπεισμαι *ik ben overtuigd* (πέποιθα *ik vertrouw* (dicht.))

7. *πήγνυμι vastmaken*	*πήξω*	*ἔπηξα*	
πήγνυμαι vast worden	*παγήσομαι*	*ἐπάγην*	*πέπηγα ik ben vast*
8. *ῥήγνυμι breken* (trans.)	*ῥήξω*	*ἔρρηξα*	
ῥήγνυμαι breken (intr.)	*ῥαγήσομαι*	*ἐρράγην*	*ἔρρωγα ik ben stuk*
9. *ἀποσβέννυμι uitblusschen*	*ἀποσβέσω*	*ἀπέσβεσα*	
ἀποσβέννυμαι uitgaan	*ἀποσβήσομαι*	*ἀπέσβην*	*ἀπέσβηκα.*
10. *τήκω smelten, vloeibaar maken*	*τήξω*	*ἔτηξα*	
τήκομαι smelten, vloeibaar worden		*ἐτάκην*	*τέτηκα*
11. *φαίνω toonen*	*φανῶ*	*ἔφηνα*	*πέφαγκα*
φαίνομαι zich vertoonen	*φανοῦμαι* *φανήσομαι*	*ἐφάνην*	*πέφηνα*
12. *φύω doen voortkomen*	*φύσω*	*ἔφῦσα*	
φύομαι voortkomen, groeien	*φύσομαι*	*ἔφῦν*	*πέφῡκα ik ben van nature, van aard*

Aanm. 1. 't Praesens van *δύω* komt alleen in samenstellingen voor; behalve *καταδύω* vooral:

ἐνδύω (iemand een kleed) aantrekken — *ἐκδύω* ...... *uittrekken*
ἐνδύομαι (zich zelven een kleed) aantrekken — *ἐκδύομαι* ..... *uittrekken.*

Zeer zelden is het perf. act. *δέδυκα* transitief, Xen. An. 5, 4, 13.

§ 297. Onder de werkwoorden, die een fut. med. met actieve beteekenis hebben, zijn de voornaamste:

ᾄδω zingen	*ᾄσομαι*	*γιγνώσκω leeren kennen*	*γνώσομαι*
ἀκούω hooren	*ἀκούσομαι*	*-διδράσκω wegloopen*	*-δράσομαι*
ἁμαρτάνω missen	*ἁμαρτήσομαι*	*διώκω vervolgen*	*διώξομαι*
**ἀπαντάω ontmoeten*	*ἀπαντήσομαι*	**ἐπαινέω prijzen*	*ἐπαινέσομαι*
ἀπολαύω genieten	*ἀπολαύσομαι*	*ἐσθίω eten*	*ἔδομαι*
ἁρπάζω rooven	*ἁρπάσομαι*	*θαυμάζω bewonderen*	*θαυμάσομαι*
βαδίζω gaan	*βαδιοῦμαι*	*ἀποθνήσκω sterven*	*ἀποθανοῦμαι*
βαίνω gaan	*βήσομαι*	*κάμνω moede worden*	*καμοῦμαι*
(**ζάω leven*)	*βιώσομαι*	*κλάω weenen*	*κλαύσομαι*
βλέπω zien	*βλέψομαι*	*λαγχάνω verkrijgen*	*λήξομαι*
**βοάω schreeuwen*	*βοήσομαι*	*λαμβάνω nemen*	*λήψομαι*
**γελάω lachen*	*γελάσομαι*	*μανθάνω leeren*	*μαθήσομαι*
γηράσκω oud worden	*γηράσομαι*	*νέω zwemmen*	*νεύσομαι*

οἶδα weten	*εἴσομαι*	*πλέω varen*	*πλεύσομαι*
οἰμώζω jammeren	*οἰμώξομαι*	**σιγάω zwijgen*	*σιγήσομαι*
ὄμνυμι zweren	*ὀμοῦμαι*	**σιωπάω zwijgen*	*σιωπήσομαι*
**ὁράω zien*	*ὄψομαι*	*σπουδάζω ijverig zijn*	*σπουδάσομαι*
πάσχω lijden	*πείσομαι*	*τρέχω loopen*	*δραμοῦμαι*
πίνω drinken	*πίομαι*	*τυγχάνω treffen*	*τεύξομαι*
πίπτω vallen	*πεσοῦμαι*	*φεύγω vluchten*	*φεύξομαι*

§ 298. Bij eenige werkwoorden wordt het fut. medii met **passieve** beteekenis gebruikt, bijv.

**ἀδικέω verongelijken* — *ἀδικήσομαι ik zal verongelijkt worden*
**ἀμφισβητέω betwisten* — *ἀμφισβητήσομαι ik zal betwist worden*
**ἀπατάω bedriegen* — *ἀπατήσομαι ik zal bedrogen worden*
**ἀπιστέω wantrouwen* — *ἀπιστήσομαι ik zal gewantrouwd worden*

enzv.

Niet zelden gebruikt de eene schrijver het fut. medii, waar een ander 't fut. passivi met dezelfde beteekenis bezigt.

§ 299. Vele deponentia hebben de vormen van het medium; in den regel hebben zij dan nog eenen aoristus passivi met passieve beteekenis; 't perfectum heeft dikwijls zoowel actieve als passieve beteekenis, bijv.:

**αἰτιάομαι beschuldigen*; fut. *αἰτιάσομαι*, aor. *ᾐτιασάμην*
maar *ᾐτιάθην ik werd beschuldigd*, *ᾐτίᾱμαι ik heb beschuldigd* en *ik ben beschuldigd.*

Somtijds gebeurt het, dat zelfs praesens en imperf. zoowel actieve als passieve beteekenis hebben, bijv.:

βιάζομαι dwingen, fut. *βιάσομαι*, aor. *ἐβιασάμην*, perf. *βεβίασμαι*
βιάζομαι gedwongen worden, » *βιασθήσομαι*, » *ἐβιάσθην*, » *βεβίασμαι.*

't Komt zelfs voor, dat een werkwoord in 't ativum, in 't medium en in 't passivum dezelfde beteekenis heeft, bijv.:

**πειράω beproeven*, fut. *πειράσω*, aor. *ἐπείρασα*, perf. *πεπείραμαι*
**πειράομαι* » , » *πειράσομαι*, » *ἐπειρασάμην*, » *πεπειράμαι*
» *ἐπειράθην.*

De drie aoristi beteekenen alle: *ik beproefde*; 't meest komt voor *ἐπειράθην*, dat zelden passieve beteekenis heeft; de twee futura beteekenen beide: *ik zal beproeven*; 't perf. act. ontbreekt: *πεπείραμαι* heeft act. en pass. beteekenis. — Zoo ook **λοιδορέω schelden*, *smaden.*

§ 300. Bij de deponentia pass. heeft het futur. in den regel den vorm van het medium, maar de aor. dien van het passief. De voornaamste zijn:

Praesens.	Futurum.	Aoristus.	Perfectum.
ἄγαμαι bewonderen		ἠγάσθην	
**αἰδέομαι eerbied hebben*	αἰδέσομαι	ᾐδέσθην	ᾔδεσμαι
**ἁμιλλάομαι wedijveren*	ἁμιλλήσομαι	ἡμιλλήθην	ἡμίλλημαι
**ἀρνέομαι loochenen*	ἀρνήσομαι	ἠρνήθην	ἤρνημαι
ἄχθομαι zich ergeren	ἀχθέσομαι	ἠχθέσθην	
βούλομαι willen	βουλήσομαι	ἐβουλήθην	βεβούλημαι
δέομαι noodig hebben	δεήσομαι	ἐδεήθην	δεδέημαι
διαλέγομαι zich onderhouden	διαλέξομαι	διελέχθην	διείλεγμαι
**διανοέομαι gedenken*	διανοηθήσομαι	διενοήθην	διανενόημαι
δύναμαι kunnen	δυνήσομαι	ἐδυνήθην	δεδύνημαι
**ἐναντιόομαι zich verzetten*	ἐναντιώσομαι	ἠναντιώθην	ἠναντίωμαι
**ἐνθυμέομαι overwegen*	ἐνθυμήσομαι	ἐνεθυμήθην	ἐντεθύμημαι
**ἐπιμελέομαι zorg dragen*	ἐπιμελήσομαι	ἐπεμελήθην	ἐπιμεμέλημαι
ἐπίσταμαι weten	ἐπιστήσομαι	ἠπιστήθην	
**εὐλαβέομαι zich in acht nemen*	εὐλαβήσομαι	εὐλαβήθην	
ἥδομαι zich verheugen	ἡσθήσομαι	ἥσθην	
οἴομαι meenen	οἰήσομαι	ᾠήθην	
**προθυμέομαι geneigd zijn*	προθυμήσομαι	προυθυμήθην	
**προνοέομαι vooruit zien*	προνοήσομαι	προυνοήθην	

§ 301. Vele transitieve werkwoorden hebben in het medium reflexieve of intransitieve beteekenis, maar daarbij den aoristus niet in het medium, maar in het passivum.

αἰσχύνω beschamen	Med.	*zich schamen*	αἰσχυνοῦμαι	ᾐσχύνθην
**ἀνιάω bedroeven*	„	*zich bedroeven*	ἀνιάσομαι	ἠνιάθην
ἐπείγω aandrijven	„	*zich haasten*	ἐπείξομαι	ἠπείχθην
εὐφραίνω verheugen	„	*zich verheugen*	εὐφρανοῦμαι	εὐφράνθην
**κινέω bewegen*	„	*zich bewegen*	κινήσομαι	ἐκινήθην
**λυπέω bedroeven*	„	*zich bedroeven*	λυπήσομαι	ἐλυπήθην
ὀργίζω vertoornen	„	*toornig zijn*	ὀργιοῦμαι	ὠργίσθην
**ὁρμάω aandrijven*	„	*zich opmaken*	ὁρμήσομαι	ὡρμήθην
παύω doen ophouden	„	*ophouden*	παύσομαι	ἐπαύθην
πλανάω doen dwalen	„	*dwalen*	πλανήσομαι	ἐπλανήθην
πορεύω overvoeren	„	*gaan*	πορεύσομαι	ἐπορεύθην
**φοβέω bevreesd maken*	„	*vreezen*	φοβήσομαι	ἐφοβήθην

Aanm. Niet zelden echter vindt men bij eenige dezer werkwoorden ook een futurum passivi, bijv.: *αἰσχυνθήσομαι, κινηθήσομαι.*

Bij enkele komt het fut. in 't Attisch niet voor:

**ἀθροίζω verzamelen* aor. *ἠθροίσθην ik verzamelde mij*
**κοιμάω doen inslapen* » *ἐκοιμήθην ik sliep in.*

§ 302. Eenige transitieve werkwoorden hebben in het passivum reflexieve beteekenis:

ἀπαλλάττω bevrijden	Pass.	*zich bevrijden zich verwijderen*	ἀπαλλαγήσομαι	ἀπηλλάγην
μιμνῄσκω herinneren	„	*zich herinneren*	μνησθήσομαι	ἐμνήσθην
στρέφω keeren, wenden	„	*zich keeren*	στραφήσομαι	ἐστράφην
σφάλλω doen wankelen	„	*zich vergissen*	σφαλήσομαι	ἐσφάλην.

Aanm. *Ἀπαλλάττω* heeft dikwijls 't fut. med. *ἀπαλλάξομαι* in dezelfde beteekenis als het fut. pass.

AFWIJKINGEN IN HET ACCENT DER VERBA.

§ 303. De algemeene regel voor het accent der verba (§ 145) geldt ook voor de composita:

φέρε breng, πρόσφερε breng toe;
φεῦγε vlucht, ἔκφευγε ontvlucht.

In samenstellingen mag het accent echter nooit verder teruggetrokken worden dan op de laatste lettergreep, die aan het werkwoord voorafgaat:

δός geef, ἀπόδος geef terug (niet *ἄποδος*)
πάρειμι ik ben tegenwoordig (voor **παράειμι*).

Het accent gaat nooit over het augment heen:

παρεῖχον, παρέσχον ik verschafte; ἀφῖκται hij is aangekomen; ἐξῆγον ik voerde uit; ἐκάθευδον, maar *καθηῦδον* (§ 244) *ik sliep.*

§ 304. Over het accent der aoristi II act. en medii zie § 245.

De imperativus aor. II **activi** van vijf werkw. is oxytonon:

εἰπέ zeg *εὑρέ vind* *λαβέ neem*
ἐλθέ ga *ἰδέ zie.*

In composita trekt het accent der vijf genoemde werkwoorden terug: *ἄπειπε, πρόσελθε, ἔξευρε* enzv.,
doch *ἀπειπεῖν, προςελθεῖν, ἐξευρών, ἀποβαλέσθαι, ἀποβαλοῦ.*

Aanm. In sommige uitgaven wordt van dezen regel voor het accent van den imper. aor. II medii afgeweken en dit accent paroxytonon genomen.

§ 305. De imperativus aor. II medii der verba op -*μι* blijft perispomenon, wanneer hij met eenlettergrepige voorzetsels verbonden wordt, maar trekt het accent terug, wanneer hij met tweelettergrepige voorzetsels wordt samengesteld;

dus	*προδοῦ*	van	*προδίδωμι*	*verraden*
	ἀφοῦ	„	*ἀφίημι*	*wegzenden, loslaten*
maar	*ἀπόδου*	„	*ἀποδίδωμι*	*teruggeven*
	κατάθου	„	*κατατίθημι*	*nederleggen.*

In 't meervoud wordt het accent altijd teruggetrokken:

πρόδοσθε, ἄφεσθε, κατάθεσθε.

HOOFDSTUK VI.

DE PARTICULAE.

A. HET ADVERBIUM.

§ 306. Correlatieve adverbia (L. G. § 309) zijn:

Interrog.	Demonstrat.	Indefin.	Relativa.	Interr. indef.
ποῦ waar?	*ἐνταῦθα daar* *αὐτόθι* of *αὐτοῦ op de plaats zelve (hier, daar)* *ἐνθάδε (ᾰ) hier* *ἐκεῖ ginds, daar*	*που ergens*	*οὗ waar*	*ὅπου waar*
ποῖ waarheen?	*ἐκεῖσε daarheen* *αὐτόσε naar de plaats zelve* *δεῦρο hierheen*	*ποι ergens heen*	*οἷ waarheen*	*ὅποι waarheen*
πόθεν van waar?	*ἐντεῦθεν van daar* *ἐκεῖθεν van daar* *αὐτόθεν van de plaats zelve* *ἐνθένδε van hier*	*ποθέν ergens vandaan*	*ὅθεν vanwaar*	*ὁπόθεν vanwaar*
πῇ langs welken weg?	*ταύτῃ daar langs* *τῇδε hier langs*	*πῃ langs eenigen weg*	*ᾗ waar langs*	*ὅπῃ langs welken weg*

πότε wanneer?	*τότε toen (tum, tunc)* *νῦν nu*	*ποτέ eens, soms*	*ὅτε toen (cum)*	*ὁπότε wanneer*
πηνίκα op welk oogenblik?	*τηνικαῦτα op dat oogenblik* *αὐτίκα op het oogenblik zelf, terstond* *τηνικάδε op dit oogenblik*		*ἡνίκα op het oogenblik dat*	*ὁπηνίκα op welk oogenblik*
ποσάκις hoe dikwijls?	*τοσαυτάκις zóó dikwijls*		*ὁσάκις zoo dikwijls als*	*ὁποσάκις hoe dikwijls*
πῶς hoe?	*οὕτω(ς) zóó*	*πως eenigszins*	*ὡς (zoo)als*	*ὅπως hoe*

Aanm. Verder merke men nog op, dat gevormd worden:

a) van *ἄλλος een ander*:

ἄλλοθι elders *ἄλλοσε naar elders* *ἄλλοθεν van elders*	*ἄλλῃ* } *langs een* *ἀλλαχῇ* } *anderen weg* *ἄλλως anders*	*ἄλλοτε op een anderen tijd*

b) van *οὐδαμός*, voor het Attische *οὐδείς niemand*:

οὐδαμοῦ nergens *οὐδαμόσε nergens heen* *οὐδαμόθεν nergens vandaan*	*οὐδαμῇ langs geen enkelen weg* *οὐδαμῶς geenszins*

c) van *πᾶς alle*:

πανταχοῦ overal *πανταχόσε overal heen* *πανταχόθεν van alle kanten*	*πανταχῇ langs elken weg* *πάντως in elk geval*

d) van *ἑκάτερος ieder van twee*:

ἑκατέρωθεν van beide kanten *ἑκατέρωσε naar beide kanten heen*	*ἑκατέρως op beide wijzen*

e) van *ἀμφοτέρος beide* — *ἀμφοτέρωθεν van weerszijden*
» *ἕκαστος ieder* — *ἑκάστοτε telkens*
» *ἕτερος de andere* — *ἑτέρως op eene andere wijze.*

f) van *πολύς, πολλάκις dikwijls*; *ὀλίγος, ὀλιγάκις zelden.*

§ 307. Verder zijn er nog correlatieve bijwoorden van substantiva gevormd:

θύρᾱσι(ν) buitenshuis	*θύρᾱζε naar buiten*	*θύρᾱθεν van buiten af*
οἴκοι thuis	*οἴκαδε naar huis*	*οἴκοθεν van huis (uit)*
χαμαί op den grond	*χαμᾶζε ter aarde*	*χαμᾶθεν van de aarde, van den grond af.*

Zoo worden somtijds ook adverbia van stedennamen gevormd:

Ἀθήνησι(ν) te Athene	*Ἀθήναζε naar Athene*	§ 9, A. § 28.
Μεγᾰροῖ te Megara	*Μεγάραδε naar Megara*	*Μεγαρόθεν van Megara.*

§ 308. A d v e r b i a v a n t i j d zijn nog:

ἀεί altijd	*ἤδη reeds, nu*	*πάλαι oudtijds*
ἄρτι zoo even	*νεωστί onlangs*	*πάλιν weder*
αὔριον morgen	*οὐδέποτε* } *nooit*	*πέρυσι verleden jaar*
εἶτα, ἔπειτα vervolgens	*μηδέποτε*	*πρῴ vroeg*
ἐνίοτε nu en dan, somtijds	*οὐκέτι* } *niet langer*	*πρῴην eergisteren*
ἐξαπίνης } *plotseling*	*μηκέτι*	*τέως een tijd lang*
ἐξαίφνης	*οὔπω* } *nog niet*	*τήμερον heden*
ἔτι nog	*μήπω*	*χθές, ἐχθές gisteren.*
εὐθύς terstond	*ὀψέ laat*	

§ 309. De meeste adverbia zijn afgeleid van a d i e c t i v a en gaan uit op *-ως*; om ze van de adiectiva te vormen, verandere men van den g e n e t. p l u r. m a s c. g e n e r i s de laatste letter (*ν*) in *ς*:

καλός schoon	gen. plur. *καλῶν*	adv. *καλῶς*
δίκαιος rechtvaardig	„ *δικαίων*	„ *δικαίως*
ἁπλοῦς eenvoudig	„ *ἁπλῶν*	„ *ἁπλῶς*
εὐδαίμων gelukkig	„ *εὐδαιμόνων*	„ *εὐδαιμόνως*
ἀληθής waar	„ *ἀληθῶν*	„ *ἀληθῶς*
ἡδύς aangenaam	„ *ἡδέων*	„ *ἡδέως*
πᾶς geheel	„ *πάντων*	„ *πάντως*
μέγας	„ *μεγάλων*	„ *μεγάλως.*

Als adverbium bij *ἀγαθός* wordt *εὖ* gebruikt.

Op dezelfde wijze kunnen ook van pronomina en participia adverbia gevormd worden:

οὗτος deze,	*οὕτως aldus*
ὤν zijnde,	*ὄντως werkelijk*
διαφέρων verschillende,	*διαφερόντως uitstekend.*

COMPARATIO DER ADVERBIA.

§ 310. Bij de adverbia, die van adjectieven zijn afgeleid, wordt in de comparatio gebruikt:

a l s **comparativus** d e a c c u s. **singul.** v a n h e t n e u t r u m;
a l s **superlativus** d e a c c u s. **plur.** v a n h e t n e u t r u m van het adiectivum:

καλῶς schoon	comp. *κάλλῑον*	superl. *κάλλιστα*
δικαίως rechtvaardig	„ *δικαιότερον*	„ *δικαιότατα*
ἁπλῶς eenvoudig	„ *ἁπλούστερον*	„ *ἁπλούστατα*
εὐδαιμόνως gelukkig	„ *εὐδαιμονέστερον*	„ *εὐδαιμονέστατα*
ἀληθῶς naar waarheid	„ *ἀληθέστερον*	„ *ἀληθέστατα*
ἡδέως aangenaam	„ *ἥδῑον*	„ *ἥδιστα*
μεγάλως grootelijks	„ *μεῖζον*	„ *μέγιστα*
εὖ (bij *ἀγαθός*) *wel*	„ *ἄμεινον*	„ *ἄριστα*
μάλα zeer	„ *μᾶλλον*	„ *μάλιστα.*

Aanm. In plaats van *μεῖζον* wordt somtijds *μειζόνως* gebruikt; zoo ook *ἀσφαλεστέρως veiliger* in plaats van *ἀσφαλέστερον* en dergelijke meer, doch zelden.

§ 311. Alle oorspronkelijke b i j w o o r d e n v a n p l a a t s op *-ω* bezitten deze *ω* ook in den comparativus en superlat.; van hier is dit gebruik ook overgegaan op andere bijwoorden van plaats:

ἄνω boven	comp. *ἀνωτέρω*	superl. *ἀνωτάτω*
ἐγγύς nabij	„ *ἐγγυτέρω* en *ἐγγύτερον*	„ *ἐγγυτάτω* en *ἐγγύτατα*
πόρρω ver	„ *πορρωτέρω*	„ *πορρωτάτω.*

B. PRAEPOSITIONES.

§ 312. De praeposities regeeren in het Grieksch:

1. é é n e n n a a m v a l, namelijk:

a) den g e n e t i v u s *ἀντί in plaats van, ἀπό af, ἐξ uit, πρό vóór;*
b) den d a t i v u s *ἐν in, σύν met;*
c) den a c c u s a t i v u s *ἀνά langs ... naar boven, εἰς naar, in.*

2. t w e e n a a m v a l l e n, namelijk den g e n e t i v u s en den a c c u s a t i v u s:

διά door; wegens; κατά langs ... naar beneden; bij;
μετά met; na..; ὑπέρ over, voor; over, voorbij.

3. drie naamvallen, nam. den genetivus, den dativus en den accusativus:

ἐπί op, bij, tegen;
παρά van den kant van, bij, langs;
περί aangaande, over, om, omstreeks;
πρός van den kant van; bij; tot;
ὑπό onder, door; onder; onder, tegen.

ἀμφί om heeft in proza gewoonlijk alleen den accusativus, maar bij dichters ook den genetivus en den dativus.

Zie verder over de regeering der voorzetsels de Syntaxis.

Accentregel. De praeposities zijn alle oxytona, behalve *εἰς, ἐν, ἐξ*, die proclitisch (§ 38, 2) zijn.

§ 313. Behalve deze eigenlijke voorzetsels zijn er nog vele bijwoorden van plaats, die ook als voorzetsels gebruikt worden.

Zij regeeren dan eenen naamval, en wel den genetivus.

a) Dergelijke oneigenlijke praeposities zijn:

ἄνευ zonder	*ἑξῆς onmiddellijk naast*	*ὄπισθεν achter*
ἐγγύς nabij	*ἔξω (naar)buiten*	*πέρᾱν aan de overzijde*
εἴσω (naar)binnen	*εὐθύ recht op .. aan*	*πλήν behalve*
ἐκτός buiten	*καταντικρύ tegenover*	*πλησίον nabij*
ἔμπροσθεν vóór	*καταντιπέρᾱς* „	*πόρρω ver*
ἐναντίον tegenover	*μεταξύ tusschen*	*χωρίς afgescheiden.*
ἐντός binnen	*μέχρι tot aan*	

b) Onechte voorzetsels zijn ook de volgende, die eigenlijk zelf casus van nomina zijn en daarom met den genetivus verbonden worden:

βίᾳ tegen den wil van	*λάθρᾳ buiten weten van*
δίκην bij wijze van	*χάριν ter wille van*
ἕνεκα wegens, naar aanleiding van	

c. De bijwoorden *ἅμα te gelijker tijd* en *ὁμοῦ op dezelfde plaats* regeeren den dativus, wanneer zij als voorzetsels gebruikt worden.

C. CONIUNCTIONES.

§ 314. A. Coördineerend zijn:

1) de copulativae:

καί en, ook	*οὔτε ... οὔτε noch ... noch*
τε en (que)	*μήτε ... μήτε* „ „
τε .. καί zoowel .. als ook (atque)	*οὐδέ, μηδέ en niet, ook niet, zelfs niet.*

Aanm. *τε* is enclitisch, evenals het Latijnsche *que*. — *φίλος τε καὶ εὔνους vriendelijk en welwillend.* — *ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς Cyrus schatte hem hoog en gaf hem ook 10000 goudstukken.* — *ἄλλως τε καί praesertim, inzonderheid.*

§ 315. 2) de disiunctivae:

ἤ of	*εἴτε ... εἴτε hetzij ... hetzij*

3) de adversativae:

ἀλλά maar	*μέν ... δέ wel ... maar*
ἀτάρ doch	*μέντοι intusschen*

4) de causales:

γάρ want	*καὶ γάρ immers*

5) de consecutivae:

ἄρα derhalve	*οὖν dus*

6) de concessivae:

καίτοι en toch	*ἀλλὰ γάρ maar toch*

7) de interrogativae:

ἦ en *ἆρα* Latijn *ne*	*ἤ* Latijn *an*
μή, ἆρα μή } Lat. *num*	*οὐ, ἆρ' οὐ* } Latijn *nonne*
μῶν voor *μὴ οὖν* } Lat. *num*	*ἦ γάρ* } Latijn *nonne*
πότερον ... ἤ utrum ... an	*ἄλλο τι ἤ* } Latijn *nonne*

§ 316. B. Subordineerend zijn:

1) de explicativa:

ὅτι dat

2) de causales:

ὅτι, ὡς omdat, dewijl	*ἐπειδή quoniam*
ἐπεί naardien	*ἅτε quippe*

3) de finales:

ἵνα, ὡς, ὅπως opdat
μή, ἵνα μή, ὡς μή, ὅπως μή opdat niet

4) de concessivae:

καίτοι hoewel	*καίπερ ofschoon*

5) de consecutivae:

ὥστε en *ὡς zoodat*

6) de comparativae:

ὡς, ὥσπερ zooals; ἤ dan

7) de condicionales:

εἰ, ἐάν indien

8) de temporales:

ὅτε wanneer	*πρίν voordat*
ἐπεί, ἐπειδή nadat, toen	*ἕως totdat*
ἀφ' οὗ, ἐξ οὗ sedert, ex quo	*ἐν ᾧ terwijl, dum.*

D. INTERIECTIONES.

§ 317. A. Eigenlijke tusschenwerpsels zijn:

παπαῖ o! och!	*εὐοῖ evoe!* (gejubel)
φεῦ ach! wee!	*παπαῖ* / *ἀπαπαῖ* } *o! ach!* (smart)
βαβαί he! welzoo!	
οὐαί wee! ach!	*ἀτταταῖ wee! ach!* (smart)
εἶα welaan!	*ἐλελεῦ hoezee!*

B. Oneigenlijke:

ἄγε, φέρε welaan! (zoowel van één als van meerderen)

ἰδού en, ecce.

DERDE DEEL.

WOORDVORMING.

I. NOMINA.

A. DERIVATA, AFGELEIDE.

1. SUBSTANTIVA.

§ 318. **Denominativa** (L. G. § 330) zijn afgeleid:

I. van substantiva:

1) Persoonsnamen van zaaknamen:

a) op -*της*, vrouwelijk *τις*:

πόλις stad	*πολίτης (ῑ) burger*	*πολῖτις burgeres*
τόξον boog	*τοξότης boogschutter*	
στρατιά leger	*στρατιώτης soldaat*	*στρατιῶτις*

b) op -*εύς*:

κέραμος klei	*κεραμεύς pottenbakker*
γράμμα letter	*γραμματεύς schrijver*
ἄνθραξ kool	*ἀνθρακεύς kolenbrander*

Zoo werden somtijds ook Gentilia [1]) gevormd:

Μέγαρα Megara	*Μεγαρεύς Megarenser*, vr. *Μεγαρίς*
Δωρίς	*Δωριεύς Doriër*, vr. *Δωρίς*.

§ 319. 2) Patronymica (L. G. § 332) hebben tot uitgang:

a) -*ίδης*, fem. -*ίς*; genet. -*ίδου*, -*ίδος*:

Πρίαμος	*Πριαμίδης zoon van Pr.*	*Πριαμίς, -ίδος dochter van Pr.*
Κέκροψ	*Κεκροπίδης zoon van C.*	*Κεκροπίς (het land van C.)*
Νηρεύς		*Νηρῇδες dochters van N.*
Δαναός		*Δαναΐδες dochters van D.*

b) -*άδης*, fem. -*άς*; genet. -*άδου*, -*άδος*:

Αἰνείας (Αἰνέας Dor.)	*Αἰνεάδης*	
Βορρᾶς (Βορέας)		*Βορεάς dochter van B.*
Ἀσκληπιός	*Ἀσκληπιάδης*	

[1]) Namen van personen, gevormd van den naam hunner vaderstad of van hun vaderland.

c) *-ίων*; genet. *-ίωνος* (en *-ίονος*):

Κρόνος	*Κρονίων*	gen. *Κρονίωνος de zoon van Kronos*
Ἥφαιστος	*Ἡφαιστίων*	*zoon van Hephaestus.*

Gentilia op:

-ῑ́της, fem. *-ῖτις*; *-ήτης*; *-άτης* of *-ιάτης*, fem. *-ᾶτις* of *-ιᾶτις*:

Σύβαρις	*Συβαρίτης (ῑ)*	*Συβαρῖτις*
Ἄβδηρα	*Ἀβδηρίτης (ῑ)*	
Σπάρτη	*Σπαρτιάτης (ᾱ)*	*Σπαρτιᾶτις*
Αἴγῑνα	*Αἰγινήτης.*	

§ 320. 3) Namen van plaatsen; a) op *-ών*, *-ῶνος*:

ἀνήρ man	*ἀνδρών mannenvertrek*,	gen. *ἀνδρῶνος*
γυνή vrouw	*γυναικών vrouwenverblijf*,	„ *γυναικῶνος*
παρθένος maagd	*παρθενών vertrek der jonkvrouwen*,	„ *παρθενῶνος*
ἵππος paard	*ἱππών paardenstal*,	„ *ἱππῶνος*
ἄμπελος wijnstok	*ἀμπελών wijnberg, wijngaard*,	„ *ἀμπελῶνος*;

b) op *-εῖον*:

Μοῦσα Muze	*Μουσεῖον zetel der muzen*
κουρεύς barbier	*κουρεῖον barbierswinkel*
Θησεύς	*Θησεῖον tempel van Theseus*;

c) op *-τήριον* (Lat. *-torium*):

ἐργαστήρ arbeider	*ἐργαστήριον werkplaats* .
βουλευτής lid van den raad	*βουλευτήριον raadhuis*,

maar:

κριτής rechter	*κριτήριον middel(maatstaf) om te oordeelen*
(*σημαντήρ hij, die een teeken geeft*)	*σημαντήριον zegel.*

§ 321. Van substantiva kunnen andere, abstracte, substantiva gevormd worden door het achtervoegsel *-ιᾱ*:

ἄγγελος bode	*ἀγγελία boodschap*
ἡγεμών aanvoerder	*ἡγεμονία opperste leiding.*

Eene t vóór den uitgang *-ια* gaat gewoonlijk over in *σ*:

εὐεργέτης weldoener	*εὐεργεσία weldadigheid*
θύτηρ offeraar	*θυσία offer.*

Eenige woorden op *-εύς* hebben in het vrouwlijk *-ιᾰ*, andere *-ίς*, *-ίδος*.

βασιλεύς koning	*βασίλεια koningin*
ἱερεύς priester	*ἱέρεια priesteres.*

Aanm. *ἡ βασίλεια koningin* (van *βασιλεύς*)
ἡ βασιλεία koninklijke waardigheid (van *βασίλειος*)
τὰ βασίλεια paleis (van *βασίλειος*)
ἡ βασιλίς koningin (bij dichters), *βασίλισσα* bij latere schr.

VERKLEINWOORDEN, DEMINUTIVA.

§ 322. Het Grieksch heeft vele achtervoegsels tot vorming van deminutiva.

a) Het algemeenste is *-ιον* (ons achtervoegsel *-je*), dat echter nog op velerlei wijzen door voorgevoegde lettergrepen verlengd wordt:

-ιον	*παῖς knaap*	*παιδίον knaapje*
	χρυσός goud	*χρυσίον stuk goud, munt*
	βίβλος boek	*βιβλίον boekje*
-ίδιον	*οἰκία huis*	*οἰκίδιον huisje*
	λίθος steen	*λιθίδιον steentje*
	Σωκράτης	*Σωκρατίδιον een Socratesje*
-ύλλιον	*ἔπος gedicht*	*ἐπύλλιον liedje*
	εἶδος vorm, soort (van zang)	*εἰδύλλιον gedichtje, liedje*
-ύδριον	*νῆσος eiland*	*νησύδριον eilandje*
-άριον	*κύων hond*	*κυνάριον hondje*
	παῖς knaap	*παιδάριον puerulus*
-ίχνιον	*κύλιξ beker*	*κυλίχνιον bekertje*
	πόλις stad	*πολίχνιον stadje*
-ισκος	*νεανίας jongeling*	*νεανίσκος jongman, jongeling*
-ίσκη	*παῖς kind*	*παιδίσκη jong meisje.*

§ 323. De denominativa zijn afgeleid:

II. van adiectiva.

Zoo zijn gevormd substantiva abstracta:

1) door het suffiix *-ίᾱ* van adiectiva op *-ος* en van eenige consonantstammen:

ἐλεύθερος vrij	*ἐλευθερία vrijheid*
σοφός wijs	*σοφία wijsheid*
εὐδαίμων gelukkig	*εὐδαιμονία geluk*
πένης (ητος) arm	*πενία armoede.*

Een *τ* van het stamwoord gaat vóór *-ία* gewoonlijk over in *σ*:

ἀθάνατος onsterfelijk	*ἀθανασία onsterfelijkheid*;

2) door *-ιᾰ* van adiectiva op *-ης*, genet. *-ους*:

ἀληθής waar	(**ἀληθέσια*)	*ἀλήθεια waarheid*
εὐγενής edelgeboren	(**ὐγενέσια*)	*εὐγένεια adel*
εὐκλεής roemvol	(*εὐκλεέσια*)	*εὔκλεια roem*;

en van adiectiva op *-ους*:

εὔνους welwillend	*εὔνοια welwillendheid.*

§ 324. 3) door *-της*, gen. *-τητος* (Lat. *-tas*) van adiectiva op *-ος* en *-υς*:

ἴσος gelijk	*ἰσότης gelijkheid*
φίλος geliefd, vriend	*φιλότης liefde, vriendschap*
βραδύς traag	*βραδυτής traagheid, tarditas;*

4) door *-σύνη*:

σώφρων bezonnen	*σωφροσύνη bezonnenheid*
δίκαιος rechtvaardig	*δικαιοσύνη rechtvaardigheid.*

§ 325. **Verbalia** (L. G. § 330) zijn gevormd door de suffixen:

1) *-τηρ*, fem. *-τειρα* en *-της*, fem. *-τρία*, doch ook *-τρις* en *-τις*:

σῴ-ζω redden	*σωτήρ redder*	*σώτειρα redster*
ποιέ-ω maken, dichten	*ποιητής dichter*	*ποιήτρια dichteres*
ὀρχέ-ομαι dansen	*ὀρχηστής danser*	*ὀρχηστρίς danseres*
(πρόφημι verkondigen)	*προφήτης die den wil der goden verkondigt*	*προφῆτις profetesse;*

2) *-τωρ*, fem. *-τρια*:

ῥε spreken, zeggen	*ῥήτωρ spreker, redenaar*	
συλλαμβάνω helpen	*συλλήπτωρ helper*	*συλλήπτρια helpster;*

3) *-εύς*, fem. *εια*:

νέμω weiden	*νομεύς herder*
γράπτω schrijven	*γραφεύς schrijver*
stam *φεν moorden*	*φονεύς moordenaar.*

§ 326. 4) *-σις* en *-τις*:

πράττω handelen	*πρᾶξις handeling*
δίδωμι geven	*δόσις gave, geschenk*
γίγνομαι worden	*γένεσις wording, ontstaan*
πέποιθα ik vertrouw	*πίστις trouw*
μαίνομαι razen	*μάντις ziener, waarzegger;*

5) *-μός, -μοῦ*:

δέω binden	*δεσμός band*
διώκω vervolgen	*διωγμός vervolging*
ὀδύρομαι jammeren	*ὀδυρμός weeklacht.*

§ 327. 6) *-μα, -ματος*:

πράττω doen	*πρᾶγμα daad*
ῥε spreken	*ῥῆμα woord, verbum*
**δράω handelen*	*δρᾶμα handeling*

7) *-ος, -ους*:

ψεύδομαι liegen	*ψεῦδος leugen*
γίγνομαι worden	*γένος geslacht, genus*
σθένω krachtig zijn	*σθένος kracht;*

§ 328. 8) *-τρον*:

**ἀρόω ploegen*	*ἄροτρον ploeg, aratrum*
λύω losmaken	*λύτρον losgeld*
λούω baden, wasschen	*λουτρόν bad, lavacrum*
σκήπτω steunen	*σκῆπτρον staf, (steunsel).*

2. ADIECTIVA.

§ 329. **Denominativa.** Van substantiva worden adiectiva afgeleid door de achtervoegsels:

1) *-ιος*, Lat. *-ius*:

οὐρανός hemel	*οὐράνιος hemelsch*
ἑσπέρα avond	*ἑσπέριος westelijk*
δίκη recht	*δίκα-ιος rechtvaardig*
βασιλεύς koning	*βασίλε-ιος koninklijk*
αἰδώς schaamte	*αἰδο-ῖος wat schaamte heeft, of inboezemt;*

2) *-εος, -ειος*, Lat. *-eus*:

χρυσός goud	**χρύσεος, χρυσοῦς gouden*
οἶκος huis	*οἰκεῖος huiselijk*
γυνή vrouw	*γυναικεῖος aan vrouwen eigen;*

3) *-ινος*:

ξύλον hout	*ξύλινος houten*
λίθος steen	*λίθινος steenen;*

maar *-ινός*:

ἔαρ lente	*ἐαρινός vernus*
ἡμέρα dag	*ἡμερινός bij dag plaats hebbend;*

4) *-κός, -ικός, -ακός*:

φύσις natuur	*φυσικός natuurlijk*
βασιλεύς koning	*βασιλικός regius*
πόλεμος oorlog	*πολεμικός oorlogzuchtig, vijandig*
γράμμα letter	*γραμματικός letter-, taalkundig;*

5) *-εινος*:

ἔλεος medelijden	*ἐλεεινός, ἐλεινός medelijdenswaardig, mede- [lijdend*
σκότος duisternis	*σκοτεινός duister*

6) -εις, Lat. *osus*:

χάρις *bevalligheid*	χαριείς *gratiosus*
ἄνεμος *wind*	ἀνεμόεις *ventosus.*

7) Adiectiva zijn ook de g e n t i l i a (die als substantiva worden gebruikt) op -ιος:

Κόρινθος *Corinthe*	Κορίνθιος *Corinthisch*, *Corinthiër*
Ἀθῆναι *Athene*	Ἀθηναῖος *Atheensch*, *Athener*
Φλιοῦς *Phlius*	Φλιάσιος *bewoner van Phlius*
Ἄργος *Argos*	Ἀργεῖος *een Argeër*
Μίλητος *Milete*	Μιλήσιος *Milesiër.*

§ 330. V e r b a l i a zijn gevormd door de achtervoegsels:

1) -ος:

λείπω *relinquo*	λοιπός *reliquus*
ἀκούω *hooren*	ὑπήκοος *gehoorzaam*, *afhankelijk*
θέω *loopen*	θοός *snel*;

2) -νος:

σέβομαι *vereeren*	*σεβνός, σεμνός *eerwaardig*
τέρπω *verheugen*	τερπνός *verheugend*, *aangenaam*

3) -ρός:

ἔχθω *haten*	ἐχθρός *gehaat*, *hatend*, *vijandig*
μιαίνω *bezoedelen*	*μιανρός, μιᾰρός *bevlekt*, *onrein*, *verachtelijk*
φαίνω *toonen*	φανερός *openbaar*
βλάπτω *benadeelen*	βλαβερός *schadelijk*;

4) -λος:

δϝι *vreezen*, § 276	δειλός *vreesachtig* (vgl. δεινός *vreeselijk*)
*ἀπατάω *bedriegen*	ἀπατηλός *bedriegelijk*;

5) -ικός en -τικός:

γράφω *schrijven*	γραφικός *tot schrijven*, *teekenen*, *geschikt*
ἄρχω *heerschen*	ἀρχικός *tot heerschen geschikt*
πράττω *doen*	πρακτικός *tot handelen*, *doen*, *geschikt*
γυμνάζω *oefenen*	γυμναστικός *tot oefenen geschikt*;

6) -ιμος en -σιμος:

μάχομαι *strijden*	μάχιμος *strijdbaar*
τρέφω *voeden*	τρόφιμος *voedzaam*
*χράομαι *gebruiken*	χρήσιμος *bruikbaar*, *nuttig*
ἕστηκα *ik sta*	στάσιμος *staand*, *stilstaand*;

7) -μων, -μονος:

ἐπίσταμαι *weten*	ἐπιστήμων *kundig*
ἐπιλανθάνομαι *vergeten*	ἐπιλήσμων *vergeetachtig*
μιμνήσκω *herinneren*	μνήμων *memor.*

8) -ης, genet. -ους:

ψεύδω *bedriegen*	ψευδής *bedriegelijk*
γίγνομαι *(geboren) worden*	εὐγενής *edelgeboren*
βλάπτω *benadeelen*	ἀβλαβής *ongedeerd*, *onschadelijk.*

B. COMPOSITA.

§ 331. Men onderscheidt onder de samengestelde substantiva en adiectiva vier klassen:

1º. De eerste klasse omvat die samengestelde nomina, wier eerste lid de stam was van een verbogen naamwoord of telwoord; bijv.:

ἀνθρωποφάγος *menschen etend*	τρίπους *drievoet*
ἀνδροληψία *menschenroof*	ναυπηγός *scheepstimmerman*
ἀνδροφόνος *mannen moordend*	φιλόξενος *wien de gastvriend lief is*
φυσιολόγος *natuurkundige.*	

2º. De tweede klasse omvat die samengestelde nomina, wier eerste deel niet als een verbuigbaar woord voorkomt en alleen in samenstellingen gevonden wordt; bijv.:

ἄ-βατος *onbetreden*	δυσμενής *vijandig*
ἀναισθησία *gevoelloosheid*	δύσκλεια *schande.*

3º. De derde klasse omvat die samengestelde nomina, wier eerste deel van ouds een adverbiaal woord was (waarbij ook de voorzetsels gerekend worden) en dat ook buiten samenstelling in gebruik was:

ὑπέραισχρος *bovenmatig leelijk*	ἀνάδικος *een opnieuw begonnen (proces)*
παράνομος *wederrechtelijk*	εὔοπλος *goed gewapend.*

4º. De vierde klasse omvat die samengestelde nomina, wier eerste lid óf een naamval is en als zoodanig samengesteld werd met een ander woord, bijv.: Διόσκουροι eigenl. *de knapen van Zeus*,
óf een adverbium, dat eerst in het Grieksch tot een adverbium geworden is, bijv.: παμπόνηρος *zeer slecht*:

νεώσοικος *scheepswerf*, *dok*	πανήγυρις *verzameling van het geheele volk*
δοριάλωτος *krijgsgevangen*	δώδεκα *twaalf*
ὁδοιπόρος *reiziger*	ναυσίπορος *met schepen te bevaren.*

§ 332. Ten opzichte van de beteekenis der samengestelde woorden onderscheidt men:

1⁰ zulke, wier ééne lid een hoofdbegrip, het andere eene nadere bepaling daarvan bevat, waarvan het ééne lid dus aan het andere gesubordineerd is (L. G. § 315);

2⁰ zulke, wier deelen gecoördineerd zijn.

§ 333. Tot de eerste groep behooren hoofdzakelijk de eerste drie klassen van § 331; de talrijkste is de eerste.

Allerlei soort van bepalingen kunnen door de samenstelling worden uitgedrukt; de aard van de bepaling hangt af van de beteekenis van den stam of den aard der rededeelen, waaruit de samenstelling bestaat. Vergelijk de opgegeven voorbeelden, en verder:

ἰατρόμαντις een waarzegger, die arts is
ἀκρόπολις bovenstad, de stad, die op de hoogte ligt
ὠκύπορος snel vooruitgaand
ὠκύπτερος met snelle vleugels, snelvliegend
τριώβολον een geldstuk van drie obolen
πατράδελφος vadersbroeder, oom
χειροποίητος met de hand gewerkt (manufacturen)
ἀμφικύπελλον aan beide kanten beker, dubbele beker
ἀμφιμέλας aan beide kanten zwart, rondom zwart
ἀμφίλογος aan beide kanten besproken, twijfelachtig, bestreden.

§ 334. Tot de tweede groep behooren vooral de woorden der vierde klasse; eenige hebben den vorm aangenomen van composita der eerste klasse:

δώδεκα twaalf
ἀνδρόγυνος van het manlijk en van het vrouwlijk geslacht.

II. VERBA.

§ 335. I) Tot de verba denominativa of nomalia behooren:

a) verba op *-άω*:

*τιμή eer, *τιμάω eeren; ἄριστον ontbijt, *ἀριστάω ontbijten; βοή geschreeuw, *βοάω schreeuwen; λόχος hinderlaag, *λοχάω in eene h. liggen*

op *-έω*:

*φίλος lief, *φιλέω liefhebben; εὐτυχής gelukkig, *εὐτυχέω gel. zijn; φωνή stem, φωνέω spreken; φόβος vrees, *φοβέομαι vreezen;*

op *-όω*:

*δῆλος duidelijk, *δηλόω duidelijk maken; χρυσός goud, *χρυσόω vergulden; ῥῖγος frigus, *ῥιγόω frigēre; ῥίζα wortel, ῥιζόω laten inwortelen;*

op *-ίω* en *-ύω* slechts weinige, bijv.:

κόνις stof, κονΐω bestuiven
δάκρυ traan, δακρῡω tranen storten, weenen;

op *-εύω*:

βασιλεύς koning	*βασιλεύω koning zijn*
ἱκέτης smeekeling	*ἱκετεύω smeekeling zijn*
βουλή raad	*βουλεύω raad geven;*

b) verba op *-άζω*, *-ίζω*, *-όζω*, bijv.:

δίκη rechtszaak, straf	*δικάζω recht spreken*
ὕβρις trots, overmoed	*ὑβρίζω trotsch, overmoedig zijn*
Μῆδος Mediër	*μηδίζω Medisch gezind zijn*
Ἕλλην Griek	*ἑλληνίζω handelen en spreken als een Griek*
τεῖχος muur	*τειχίζω een muur bouwen*
πλοῦτος rijkdom	*πλουτίζω rijk maken;*

c) verba op *-αίνω*:

εὔφρων vroolijk	*εὐφραίνω verheugen*
λευκός wit	*λευκαίνω wit maken*
ποιμήν herder	*ποιμαίνω weiden, hoeden;*

op *-ύνω*:

βαρύς zwaar	*βαρύνω bezwaren, drukken*
αἶσχος schande	*αἰσχύνω schenden.*

§ 336. Tot de verbalia behooren:

1) de incohativa op *-σκω*, die reeds behandeld zijn § 292;

2) de desiderativa op *-σείω*, als:

**γελάω lachen*	*γελασείω ik wensch, heb lust te lachen*
**πολεμέω oorlog voeren*	*πολεμησείω ik wensch oorlog te voeren*
δράω handelen, doen	*δρασείω ik wensch te handelen, te doen.*

Bepaalde vormen voor de intensiva, frequentativa en deminutiva heeft het Grieksch niet. Zij komen dan ook zeer zelden voor, bijv.:

ῥίπτω iacere	*ῥιπτάζω iactare*
**ἐξαπατάω bedriegen*	*ἐξαπατύλλω een weinig bedriegen.*

§ 337. De composita onder de verba bestaan alleen uit een voorzetsel en een werkwoord, zie § 34.

In andere gevallen is het werkwoord slechts schijnbaar samengesteld, maar inderdaad afgeleid van een samengesteld nomen verbale, bijv.:

ναύμαχος op een schip, ter zee strijdend **ναυμαχέω ter zee strijden*
εὐεργέτης weldadig **εὐεργετέω weldadigheid doen.*

ADVERBIUM.

§ 338. Over de adverbia, die van adiectiva gevormd zijn, is reeds gesproken § 309, over de correlatieve adverbia § 306, over de adverbia numeralia § 112.

Verder dienen als adverbia dikwijls nog naamvallen van adiectiva en substantiva, die een vasten vorm hebben verkregen, als het ware versteend zijn (L. G. § 353 en § 354), bijv.:

δωρεάν om niet van *δωρεά gift, geschenk*
σπουδῇ met moeite, ter nauwernood „ *σπουδή haast, moeite*
προὔργου dienstig, nuttig „ *πρὸ ἔργου voor het werk*
παραχρῆμα dadelijk, terstond „ *παρὰ (τὸ) χρῆμα bij de zaak*
ἐκποδών uit de voeten, weg, verre;

daarnaar is gevormd:

ἐμποδών voor de voeten, in den weg, hinderlijk (voor *ἐν ποσίν*).

Van sommige is het stamwoord niet meer in gebruik:

ἑξῆς, ἐφεξῆς volgens de rij, op de rij af
ἐξαίφνης, ἐξαπίνης plotseling, onverwacht.

§ 339. Achtervoegsels ter vorming van adverbia zijn nog:

-δην: *βάδην (βαίνω) te voet, langzaam*
κρύβδην heimelijk, in 't geheim (κρύπτω)
σποράδην verstrooid, hier en daar (sparsim, σπείρω)
συλλήβδην in één woord (συλλαμβάνω)

-δον: *ἀγεληδόν in kudden, troepen (gregatim, ἀγέλη kudde)*
σχεδόν nabij, bijna, cominus (van *σχε, ἔχω*)

-τι: *ἑλληνιστί op Grieksche wijze, op zijn Grieksch*
ἀττικιστί op zijn Attisch
νεωστί pas, onlangs; ὀνομαστί bij name, nominatim

-ει: *πανδημεί met het geheele volk*
ἀεί altijd, ἐκεῖ daar

-ξ: *πύξ met de vuist; ἀπρίξ met vastgeklemde tanden, onophoudelijk, mordicus.*

VIERDE DEEL.

DE SYNTAXIS.

HOOFDSTUK I.

HET NOMEN.

A. CONGRUENTIA.

§ 340. Wat de overeenstemming (congruentia, L. G. § 360) van subject en praedicaat betreft, gelden in 't Grieksch in 't algemeen dezelfde regels als in het Latijn.

Slechts het volgende moet opgemerkt worden.

§ 341. 1) Op dezelfde wijze als in het Latijn wordt ook in het Grieksch het onbepaalde subject *men* uitgedrukt (L. G. § 359).

Bij den 2den pers. sing. gebruikt men den optativus met *ἄν*, voor de historische tijden echter den indic. met *ἄν*:

φαίης ἄν dicas, men kan zeggen, men zou zeggen
ἡγήσω ἄν putares, men zou gemeend hebben.

2) Wanneer de handeling, door het praedicaat uitgedrukt, alleen door een bepaald subject pleegt verricht te worden en dus eigenlijk tegelijk met het praedicaat gegeven is, laat men dat subject weg; bijv.:

ἐπεὶ ἐσάλπιγξε (nam. *ὁ σαλπικτής de trompetter*) Xen. Anb. 1. 2. 17 *nadat de trompetter op de trompet geblazen had;*

ἐσήμηνε τοῖς Ἕλλησι τῇ σάλπιγγι 1. 1. 3. 4. 4 (nam. *ὁ σαλπικτής gaf een teeken*). — *ἐκήρυξε* (nam. *ὁ κῆρυξ de heraut*) 1. 1. 3. 4. 36. — *νίφει het sneeuwt; ἔσεισε er had eene aardbeving plaats* (subj. *ὁ θεός*).

§ 342. Wanneer het subject een neutrum plurale is, staat het praedicaatsverbum gewoonlijk in den singularis, maar de praedicaatsnomina blijven altijd in den pluralis:

Σὺν τῇ πόλει καὶ ἀπόλλυται τὰ οἰκεῖα ἑκάστου Xen. Cyneg. 12. 11 *Tegelijk met den staat gaat ook ieders eigendom verloren.*
Ἁπλᾶ γάρ ἐστι τῆς ἀληθείας ἔπη Aesch. fr. 173 (Dind.) *Want eenvoudig zijn de woorden der waarheid.*

AANM. Het subject. in het neutr. plur. werd als een geheel beschouwd. Dikwijls werd de constructio ad sententiam toegepast (L. G. § 366): Τὰ Ἀθηναίων δικαστήρια πολλάκις οὐδὲν ἀδικοῦντας ἀπέκτειναν Xen. Apol. 4: *De rechtbanken (de rechters) der Atheners hebben dikwijls menschen, die geen kwaad deden, ter dood laten brengen.*

Zoo ook wanneer om andere reden het begrip van een meervoud op den voorgrond treedt: Ἦσαν δὲ ταῦτα δύο τείχη Xen. Anb. 1. 4. 4: *Dat nu waren twee muren.*

§ 343. De werkwoorden, die beteekenen: maken tot, benoemen tot, kiezen tot, houden, aanzien voor, beschouwen als, worden in 't Grieksch even zoo geconstrueerd als in het Latijn (L. G. § 371):

Οἱ Θετταλοὶ φίλον, εὐεργέτην, σωτῆρα τὸν Φίλιππον ἡγοῦντο Dem. 18. 43: *De Thessaliërs hielden Philippus voor een vriend, een weldoener, een redder.*
Κῦρος στρατηγὸς ἀπεδείχθη Xen. Anb. 1. 9: *C. werd tot veldheer benoemd.*

Over den dualis zie § 140.

B. CASUS OBLIQUI.

I. DE ACCUSATIVUS.

a. 1) De accusativus van het object.

§ 344. Ook in het Grieksch staat het rechtstreeksche voorwerp bij transitieve werkwoorden in den accusativus.
Bij omzetting in het passivum wordt door vertaald door ὑπό met den genetivus, wanneer er een persoonsnaam op volgt; anders alleen door den dativus:

ὑμεῖς ἐμὲ τιμᾶτε wordt ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶμαι Xen. An. 5. 7. 10.

§ 345. In afwijking van onze taal en ook van het Latijn zijn transitiva:

1) de verba, die beteekenen:

goed of kwaad spreken van: εὖ λέγω τινά, κακῶς λέγω τινά (L. G. § 393);
goed of kwaad doen: εὖ ποιῶ τινα, κακῶς ποιῶ τινα,
εὐεργετῶ τινα, κακουργῶ τινα *ik doe iemand wel, ik doe iemand kwaad;*
ἀδικῶ τινα *ik doe iemand onrecht;*
baten of schaden: ὀνίνημι, ὠφελῶ τινα *ik doe iemand voordeel, baat hem, bevoordeel hem;*
βλάπτω, κακῶ τινα *ik schaad iemand, doe hem nadeel.*

Ῥᾷόν ἐστι κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους ἢ εὖ Plat. Meno 94, e.
Εὐλογῆσαι βουλόμεθα τοὺς πατέρας ἡμῶν Aristoph. Equit. 565. — Οἱ νόμοι ὠφελοῦσι τοὺς δικαίους Xen. Oec. 14. 7 *de wetten zijn den rechtvaardigen tot heil;*

2) de verba, die beteekenen:
vluchten voor, wegloopen: φευγῶ τινα *ik vlucht voor iemand,*
ἀποδιδράσκω τινα *ik loop weg van iemand;*
en hun tegendeel: μένω τινά, τι *ik wacht (maneo) op iemand, iets;*
θαρρῶ τινα, τι *ik vrees niet voor;*
ὑφίσταμαι τινα, τι *ik bied weerstand tegen.*

Ἀπέδρα τις τῶν οἰκετῶν σε Xen. Cyr. 1, 4, 13: *Eén uwer slaven is van u weggeloopen.* — Οὐκ ἔμειναν τοὺς ὁπλίτας, ἀλλ' ἀνὰ κράτος ἔθεον Xen. Anb. 4. 4. 20: *Zij wachtten de zwaar gewapenden niet af, maar gingen loopen, zoo hard zij konden.* — Οἱ πατέρες ἡμῶν ὑπέστησαν Μήδους Thuc. 1. 144. 4: *Onze vaderen hielden stand tegen de Perzen.*

3) de verba, die beteekenen:
zich schamen, vreezen, op zijn hoede zijn voor:
αἰσχύνομαι τινα *ik schaam mij voor iemand;*
φοβοῦμαί τινα *ik vrees voor iemand;*
εὐλαβοῦμαί τινα *ik ben op mijne hoede voor iemand.*

Μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον (Isocr.) 1. 43: *Wacht u meer voor berisping dan voor gevaar.* — Οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους; Xen. Anb. 2. 5. 39: *Schaamt gij u niet voor goden noch voor menschen?*

4) ἐπιλείπει μέ τι *mij ontbreekt iets, deficit me aliquid;*
λανθάνω τινά *ik ben verborgen voor;*
ἐπιτροπεύω τινα *ik ben voogd over iemand;*
τιμωροῦμαί τινα *ik wreek mij op iemand (ulciscor);*
ὄμνυμί τινα *ik zweer bij iemand.*

Τὸ στράτευμα ὁ σῖτος ἐπέλιπε Xen. An. 1, 5, 6: *Exercitum frumentum defecit.* — *Ὀμνύω θεοὺς πάντας* Xen. An. 6, 1, 31. — *Ἐπιορκεῖν θεοὺς valsch zweren bij de goden* Xen. An. 2, 4, 7.

§ 346. Vele verba, vooral die eene gemoedsbeweging te kennen geven, kunnen transitief gebruikt worden, hoewel zij gewoonlijk intransitief zijn (L. G. § 376):

Ἄρκτον ἐπιφερομένην οὐκ ἔτρεσεν Xen. An. 1, 9, 6: *hij beefde niet voor eenen beer, die op hem afkwam.*

§ 347. Vele intransitieve werkwoorden, vooral die eene beweging uitdrukken, worden transitief door samenstelling met voorzetsels (L. G. § 377):

ποταμὸν διαβαίνειν een rivier door(over-)trekken;
περιίσταται τὸν λόφον circumsistit collem.

§ 348. Meer dan in het Latijn wordt in het Grieksch de verbale accusativus (L. G. § 378) of accusativus van den inhoud gebruikt:

ἔρχεσθαι ὁδόν eenen weg gaan; πορεύεσθαι ὁδόν;
θεοῦ βίον ζῆν een godenleven leiden;
εὐτυχεῖν εὐτύχημα een geluk, een buitenkans hebben;
ἀσθενεῖν, κάμνειν νόσον aan eene ziekte lijden.

§ 349. De accus. verbalis kan ook alleen bestaan in het attribuut van een substantivum in den accus. verb., zoodat het substant. zelf geheel weggelaten wordt; adiectiva staan dan in het neutrum, gewoonlijk plurale:

φρονεῖν θνητά gezind zijn als een sterveling = φρονεῖν φρονήματα θνητά;
Ὀλύμπια νικᾶν overwinn. zijn in de Olymp. sp. = Ὀλυμπικὴν νίκην νικᾶν;
τὰ Λύκαια ἔθυσεν hij offerde op 't feest der Lycaeën (τὰ Λύκαια θύματα).

Zoo ook:

δεινὰ ὑβρίζειν schrikkelijk mishandelen;
πάντα ψεύδεσθαι in alles beliegen;
ἅλλεσθαι ὑψηλά hoog springen, enzv.

2) De dubbele accusativus.

§ 350. Twee accusativi, éénen van den persoon en éénen van de zaak, regeeren de werkwoorden, die beteekenen:

onderwijzen: *διδάσκω, παιδεύω τινά τι docere*
verbergen: *κρύπτω τινά τι celare*
herinneren: *ἀναμιμνήσκω τινά τι*
vragen en eischen: *ἐρωτῶ, αἰτῶ, τινά τι*
uit- en aantrekken: *ἐκδύω, ἐνδύω τινα τι, ἀμφιέννυμι τινά τι*
wegnemen, berooven: *ἀφαιροῦμαι, ἀποστερῶ τινά τι.*

Ὁ χρόνος καὶ ἡ ἐμπειρία τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα ἐκδιδάσκει τοὺς ἀνθρώπους Antiph. 5, 14: *De tijd en de ondervinding leeren de menschen wat niet goed is.*

Ἀναμνήσω ὑμᾶς τοὺς τῶν προγόνων κινδύνους Xen. An. 3, 2, 11.

Τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παῖδα ἀφείλετο τὴν ψυχήν Xen. Cyr. 4, 6, 4: *Mijn eenigen, geliefden zoon heeft hij van het leven beroofd.*

Οὐδένα πώποτε μισθὸν τῆς συνουσίας ἐπράξατο Σωκράτης Xen. Comm. 1, 2, 60: *Socrates heeft van niemand ooit loon getrokken voor (zijnen omgang) zijn onderwijs.*

In 't passivum construeert men even als in het Latijn: *ῥητορικὴν ἐπαιδεύθη ὑπ' Ἀντιφῶντος* Pl. Menex. 236a, *hij werd door Antiphon onderwezen in de redekunst.*

§ 351. Vele werkwoorden, die eenen accus. verbalis hebben, kunnen daarenboven nog eenen accusativus als object regeeren:

(Οὐ χρὴ) μιμήσεις πονηρὰς μιμεῖσθαι τοὺς πολεμίους, Plat. Legg. 705, c. *men moet de vijanden niet navolgen in slechte gewoonten.*

Σωκράτης ἕκαστον εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν ἐπεχείρει Plat. Apol. 36, c. *S. trachtte iedereen de grootste weldaad te bewijzen.*

Τί ἠδικήθης ὑπ' ἐμοῦ Xen. An. 1, 6, 8: *Waarin zijt ge door mij onrechtvaardig behandeld?*

b) De accusativus tot aanwijzing van de richting, het doel en de uitbreiding in ruimte en tijd.

§ 352. Twee accusativi vindt men ook bij sommige transitieve werkwoorden, die samengesteld zijn met voorzetsels, welke eenen accusativus regeeren (L. G. § 385):

Ὑπερήνεγκαν τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς Thuc. 3, 81, 1: *zij brachten de schepen over de landengte der Leucadiërs.*

§ 353. De accusativus geeft de uitbreiding in ruimte en tijd aan op de vragen: hoe ver? hoe lang (tijd)? hoe oud?

Ἀπέχει ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα Thuc. 2, 5, 2: *Plataea is van Thebe zeventig stadiën verwijderd.*

Ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα Anb. 6, 1, 14. *Zij voeren dag en nacht.*

Ἐτάχθησαν πρὸς τοῦτο τὸ ἔργον οἱ τριάκοντα ἔτη γεγονότες Anb. 2, 8, 12: *triginta annos nati.*

Aanm. 1. Op de vragen: hoe diep? hoe hoog? hoe zwaar? enzv. antwoordt men op andere wijze, namelijk door den accusat. limitationis, zie § 354; ook heeft men daarvoor bijzondere adiectiva, bijv.: *δίπηχυς* (2) *van twee el*, *τετράπηχυς* (2) *vier ellen lang*, *δεκάπους tien voet groot* enzv.

Aanm. 2. De namen van steden en kleine eilanden worden op de vraag waarheen? in 't Grieksch verbonden met de praepos.; bij dichters alleen staan zij somtijds zonder praepositie. In proza kan men soms ook bijwoorden gebruiken, als: *Ἀθήναζε naar Athene*, *Μέγαράδε naar Megara*; zoo ook: *οἴκαδε naar huis.*

§ 354. Met dezen accusativus verwant schijnt de volgende:

Bij verba, die eenen toestand aanduiden, en bij adiectiva wordt dikwijls een accusativus gevoegd om het voorwerp te kennen te geven, ten opzichte waarvan de aangeduide eigenschap of toestand wordt toegekend.

Men noemt dezen acc. Accusatief van betrekking of Accusativus limitationis (Acc. Graecus).

In 't Latijn gebruikte men daarvoor den Ablativus limitationis; L. G. § 428 en § 462. De accusativus heeft hier dus een deel van den ablativus verdrongen.

Τυφλὸς τά τ' ὦτα τόν τε νοῦν τά τ' ὄμματ' εἶ Soph. Oedip. Rex. 371, eigenlijk: *gij zijt blind ten opzichte van de ooren, van het verstand en van de oogen.*

Ἐξελαύνει ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, ὄντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων καὶ πόλις αὐτόθι ᾠκεῖτο μεγάλη Θάψακος ὄνομα Anb. 1, 4, 11: *Hij trok voort naar de rivier den Euphraat, die eene breedte had van vier stadiën en daar (werd bewoond) lag eene groote stad, met name Thapsacus.*

Οἱ στρατιῶται ἐπορεύοντο πλῆθος ὡς δισχίλιοι Anb. 4, 2, 2: *ten getale van.*

Ἐλείποντο τῶν στρατιωτῶν οἱ ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν πόδων ἀποσεσηπότες l. l. 4, 5, 12: *van de soldaten bleven achter zij, wier teenen bevroren waren.*

§ 355. Vele accusativa worden eenvoudig als adverbia gebruikt (adverbiale accusatief):

οὐδέν niet, op geenerlei wijze
τί waartoe?
τὸ σύμπαν over 't geheel
τἆλλα overigens
τόνδε τὸν τρόπον op deze wijze
τὸ πρόσθεν te voren
τὴν πρώτην vooreerst, aanvankelijk
τὸ πρῶτον voor de eerste keer
τὸ λοιπὸν in het vervolg, voortaan
τὰ πολλά meestal
τὸ τελευταῖον ten laatste
τὸ κατ' ἐμέ wat mij betreft
(τὰ) πάντα over het geheel
τὸ ἐναντίον integendeel
ταὐτὸ τοῦτο juist op dezelfde wijze
τὴν ταχίστην (ὁδόν) zoo snel mogelijk.

§ 356. 1. De accusativus bij praepositiones zal in samenhang met de andere naamvallen bij praeposities worden behandeld, omdat de nadere omschrijving van twee of drie verschillende naamvallen dikwijls door eene praepositie geschiedt; zie § 312.

2. De accus. wordt bij uitroepingen (L. G. § 391) in 't Grieksch niet gebruikt.

II. De dativus.

§ 357. De dativus is in het Grieksch een gemengde casus, dat is: hij heeft andere naamvallen, die oorspronkelijk afzonderlijk bestonden, namelijk den ablativus, den locativus en den instrumentalis, in zich opgenomen (L. G. § 419).

A. De eigenlijke dativus.

§ 358. De dativus commodi et incommodi (L. G. § 392) wordt over 't algemeen in 't Grieksch op dezelfde wijze gebruikt als in onze taal en in het Latijn; evenzoo de dativus possessivus (L. G. § 399) en de dativus ethicus (L. G. § 400).

Aanm. Bij de uitdrukking *ὄνομά ἐστι τινι* staat de naam zelf altijd in denzelfden naamval als het woord *ὄνομα*: *Πρὸς τῷ Τίγρητι ποταμῷ πόλις, ᾗ ὄνομα Σιττάκη* Xen. Anb. 2. 4. 13. — Zie verder § 354.

§ 359. Onder de werkwoorden, die in 't Grieksch eenen dativus regeeren, merke men op:

βοηθῶ τινι ik help iemand
ἕπομαι, ἀκολουθῶ τινι ik volg iemand
πιστεύω, πέποιθά τινι ik vertrouw iemand (credere)
ἐπιτιμῶ τινι ik berisp iemand (zie § 361)
ἀπειλῶ τινι ik dreig iemand (minari)
φθονῶ τινι ik benijd iemand (invidere)
εὔχομαί τινι ik bid, smeek iemand
καταρῶμαί τινι ik vervloek iemand.

Somtijds gebruiken wij voorzetsels, waar het Grieksch den dativus heeft:

ὑποχωρῶ, ὑπείκω τινί ik wijk voor iemand (zie § 361)
ὀργίζομαι, ἄχθομαί τινι ik ben toornig, ontevreden op iemand
ἀπεχθάνομαί τινι ik ben gehaat bij iemand
εὐνοῶ τινι ik ben welwillend jegens iemand
ἀγανακτῶ τινι ik ben boos, ontevreden op iemand.

Εἰ μὴ ἐβοήθησαν αὐτοῖς, ἐκινδύνευσαν ἂν ἀπολέσθαι Xen. Hell. 4, 3, 23: *Wanneer zij hun niet te hulp gekomen waren, zouden zij gevaar geloopen hebben om te komen.*

Ἐδόκει ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κύρῳ ὡς βασιλεύσοντι Anb. 1, 4, 18: *Het scheen, dat de rivier voor Cyrus geweken was, als voor een toekomstigen koning.*

ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ αἰτίῳ Anb. 7, 7, 48: *Seuthes vervloekte den schuldige.*

Κελεύω bevelen wordt geconstrueerd als iubere, maar *παρακελεύομαι* en *διακελεύομαι* hebben den dativus.

§ 360. De werkwoorden, die eenen dativus regeeren, kunnen in het passivum omgezet worden, evenals transitieve werkwoorden, zoodat de dativus van het activum nominativus wordt in het passivum (verg. L. G. § 394):

Οὐκέτι ἀπειλοῦμαι, ἀλλ᾽ ἤδη ἀπειλῶ ἄλλοις Xen. Conv. 4, 31: *Ik word niet langer bedreigd, maar bedreig reeds anderen.*

Ἐπιστευόμην ὑπὸ Λακεδαιμονίων Anb. 7, 6, 33.

Ἡμεῖς ὑπ᾽ Ἀθηναίων ἐπιβουλευόμεθα Thuc. 1, 82, 1.

Aanm. Ook de onpersoonlijke constructie (evenals in 't Latijn) komt in 't Attisch voor.

§ 361. Vele werkwoorden, transitieve en intransitieve, samengesteld met de praeposities *ἐν, σύν, ἐπί*, ook eenige met *πρός, παρά, περί* en *ὑπό*, hebben het woord, waarop de praepositie betrekking heeft, in den dativus (L. G. § 395):

ἐντυγχάνω τινί ik ontmoet iemand	*συγγίγνομαι ik ga om met iemand*
ἐμμένω τινί ik blijf bij iets	*ἐπιβουλεύω τινί ik belaag iemand*
παραγίγνομαί τινι ik kom bij iemand	*ἐπιτίθεμαί τινι ik werp mij op iemand*
πάρειμί τινι ik ben bij iemand	*περιτυγχάνω τινί ik ontmoet iemand*
σύνειμί τινι ik ben bij iemand	*ὑπάρχω σοι ik ben tot uw dienst.*

Vele dezer werkwoorden behooren naar de beteekenis onder § 369.

Τοῖς Ἕλλησι φόβος ἐμπίπτει Anb. 2, 2, 19: *Vrees overvalt de Grieken.*

Ξενοφῶν πάρεστι βουλόμενος συγγενέσθαι Σεύθῃ Anb. 7, 2, 19: *Daar is Xenophon, die een onderhoud verlangt met Seuthes.*

§ 362. De dativus staat regelmatig bij het adiect. verbale op *-τέος* om den handelenden persoon aan te wijzen (evenals in het Latijn bij het gerundivum):

τοσαῦτα ὄρη ὁρᾶτε ὑμῖν ὄντα πορευτέα Anb. 2, 5, 18: *zoovele bergen moet gij overtrekken, zoo als gij ziet.*

Dikwijls ook bij andere passieve vormen van het werkwoord (schijnbaar gelijk *ὑπό* met den genet.), doch bijna uitsluitend in het perf. en plusquamperf. passivi:

τὰ πυρὰ κεκαυμένα ἦν τῷ Σεύθῃ Anb. 7, 2, 18: *de wachtvuren waren door S. aangestoken.*

Aanm. Deze dativus duidt steeds den persoon aan voor wien, te wiens behoeve de handeling verricht wordt, is dus een dativus commodi. Dat de handeling ook door dien persoon is verricht, wordt niet in 't bijzonder aangeduid.

§ 363. De dativus van een participium, met of zonder nomen of pronomen, duidt dikwijls aan, dat de handeling plaats vindt voor eenen persoon, die zich in een zekeren toestand bevindt: voor iemand, die . . ., waar wij gewoonlijk vertalen: wanneer men (dativus relationis):

1. *Ἡ ὁδὸς διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἑσπέραν φέρει* Anb. 3, 5, 16, letterlijk: *de weg leidt voor iemand, die de rivier is overgetrokken, naar het westen*, dat is: *Wanneer men de rivier is overgetrokken, leidt de weg naar het westen.*

ὡς συνελόντι εἰπεῖν 3, 1, 38, letterlijk: *om het te zeggen voor iemand, die het samengevat heeft*, dat is: *om het in 't kort te zeggen.*

2. Zoo zeide men ook: *ἐμοὶ βουλομένῳ ἐστίν het is naar mijn wil.*

σοὶ ἀχθομένῳ τοῦτ᾽ ἦν dat was tegen uwen zin, u tot ergernis.

Τῷ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι Thuc. 2, 3: *het was niet naar den wil van de meerderheid der Plataeërs, van de Atheners af te vallen.*

Aanm. 1. In het Latijn komt deze constructie bij Cicero niet voor, wel bij Caesar de Bell. Civ. 3, 80, 1 (de eerste): „*quod est oppidum primum Thessaliae venientibus ab Epiro*," en bij Sallustius Iug. 84, 3 (de tweede): „*neque plebi militia volenti putabatur.* Bij Liv. en dichters als Verg. en Ovid. is zij veelvuldiger.

Aanm. 2. De dativus tot aanwijzing van doel en strekking (L. G. § 401) komt in 't Grieksch niet voor; dus is *dono dare δῶρον (δῶρα) διδόναι.*

B. 1. DE DATIVUS ALS ABLATIVUS.

§ 364. De dativus dient om den ablat. rei efficientis (L. G. § 426) en den ablat. causae (L. G. § 427) te vervangen:

Ῥίγει ἀπωλλύμεθα Anb. 5, 8, 2: *Wij kwamen om van koude.*

Ἐξεπλάγη βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρατεύματος 2, 2, 18: *De koning werd verschrikt door de nadering van het leger.*

Ὁ Σωκράτης οὐκ ἠγανάκτει τῷ θανάτῳ Pl. Phaed. 63, b: *Socrates was niet ontroerd over zijn dood.*

§ 365. De dativus dient om den ablativus mensurae (L. G. § 429) te vervangen:

Ἀβροκόμας ὑστέρησε τῆς μάχης ἡμέραις πέντε Anb. 1, 7, 12: *Abr. kwam vijf dagen te laat voor den slag.* Zie § 390.

Πολλῷ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοή Anb. 4, 7, 23: *het geschreeuw werd veel grooter.* — ὀλίγῳ ἐλάττων *paulo minor.*

Aanm. In plaats van den dativus vindt men dikwijls eenen accusativus adverbialis: πολὺ ὕστερον Anb. 1. 5. 16; — zoo altijd οὐδέν, τί, τὶ.

2. DE DATIVUS ALS LOCATIVUS.

§ 366. Namen van plaatsen staan op de vraag: waar? in den dativus, maar in proza steeds verbonden met eene praepositie; bij dichters echter ook zonder voorzetsel:

Ἐμὲ δὲ ποῦ χρὴ οἰκεῖν; ἐν τῇ πατρίδι καὶ ἐν τῇ πατρῴᾳ οἰκίᾳ Xen. Hell. 3, 1, 28: *Waar moet ik wonen? In uwe vaderstad en in uw vaderlijk huis.*

Over οἴκοι *te huis*, χαμαί *op den grond*, Ἀθήνησι(ν) *te Athene* zie § 307.

§ 367. Op de vraag: wanneer? staat, zonder voorzetsel, de dativus van woorden, die een tijd te kennen geven; gewoonlijk staat bij den dativus een attribuut.

Τῇ ὑστεραίᾳ ἧκεν ἄγγελος Anb. 1, 2, 21: *den volgenden dag kwam een bode.*

Τῷ ἐπιόντι ἔτει ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἄνδρας ἑλέσθαι Hell. 2, 3, 1: *Het volgende jaar besloot het volk dertig mannen te kiezen.*

Vooral ook de namen van feesten staan zoo in den dativus zonder praepos.: Παναθηναίοις *op de Panathenaeën*; Διονυσίοις *op de Dionysiën.*

Aanm. Wanneer het substantivum geen attribuut heeft, wordt de praep. ἐν gebruikt: ἐν ἡμέρᾳ, ἐν νυκτί enzv.; ook gebruikt men ἐν om het verloop van den tijd, den tijd binnen welken iets geschiedt, nadrukkelijk aan te geven: ἐν ἡμίσει χρόνῳ Anb. 1. 8. 22: *in de helft van den tijd*; ἐν τρισὶν ἡμέραις 4. 8. 8; ἐν δυοῖν ἐτοῖν *in een tijdsverloop van twee jaren* Xen. Ages. 1. 34.

3. DE DATIVUS ALS INSTRUMENTALIS.

§ 368. 1⁰. De dativus vervangt den ablativus instrumenti (L. G. § 451):

Τὸ Μηδίας καλούμενον τεῖχος πλίνθοις ὀπταῖς ᾠκοδομημένον ἦν Anb. 2, 4, 12: *De zoogenaamde Medische muur was gebouwd van gebakken steenen.*

Διέβαινον τὴν γέφυραν ἐζευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἑπτά Anb. 2, 4, 24.

Deze dativus staat ook bij χρῶμαι = utor, L. G. § 454:

Ὁ Κριτίας οἰκείως ἐχρῆτο τῷ Θηραμένει Xen. Hell. 2, 3, 16: *Critias had vertrouwelijken omgang met Theramenes.*

Ξύλοις ἐχρῶντο τοῖς οἰστοῖς Anb. 2, 1, 6: *als hout gebruikten zij de pijlen.*

2⁰. De dativus vervangt den ablativus modi (L. G. § 456):

Οὐ κραυγῇ ἀλλὰ σιγῇ οἱ βάρβαροι προσῇσαν Anb. 1, 8, 11: *Niet met geschreeuw, maar zwijgend naderden de barbaren.*

Τὴν πόλιν Λάρισαν βασιλεὺς ὁ Περσῶν οὐδενὶ τρόπῳ ἐδύνατο ἑλεῖν Anb. 3, 4, 8: *de stad Larissa kon de koning der Persen op geenerlei wijze innemen.*

§ 369. De dativus wordt in 't Grieksch dikwijls gebruikt om een samenzijn, eene begeleiding uit te drukken (dativus sociativus of comitativus; vergelijk L. G. § 456, Aanm. 1).

Deze dativus staat:

1⁰ bij werkwoorden, die beteekenen: vermengen, mededeelen, omgaan, of het tegendeel: verschillen, strijden:

Κριτίας καὶ Ἀλκιβιάδης ὡμιλείτην Σωκράτει Xen. Mem. 1, 2, 39: *Critias en Alcibiades verkeerden met Socrates.*

Κῦρος Τισσαφέρνει ἐπολέμησεν Anb. 1, 9, 9: *C. voerde oorlog tegen T.*

Οὐκ αἰσχρόν ἐστι τοῖς πονηροῖς διαφέρεσθαι Xen. Mem. 2, 9, 8: *Het is geen schande met de slechten te verschillen.*

Ἀλλήλοις ἐμάχοντο Anb. 4, 5, 12: *zij streden tegen elkander.*

2º bij de overeenkomstige adiectiva en adverbia:

Οὐχ ἱππῆς εἰσιν ἡμῖν σύμμαχοι Anb. 2, 4, 6: *Geen ruiters strijden aan onze zijde.*

Τύραννος ἅπας ἐχθρὸς ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίος Dem. 6, 72: *Ieder tyran is vijandig tegen de vrijheid en een tegenstander van wetten.*

Onder dezen regel kan men ook brengen de werkwoorden van § 359.

§ 370. Om eene begeleiding van troepen en schepen aan te geven, staan substantiva als *στρατιῶται*, *στόλος uitrusting*, *πλῆθος*, *νῆες*, *ἱππῆς* enzv. in den dativus (L. G. § 458, Aanm.):

Κῦρος ἐξελαύνει συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι Anb. 1, 7, 14: *C. trok op met het geheele leger in slagorde.*

Ἀλκιβιάδης κατέπλευσεν εἰς Πάρον ναυσὶν εἴκοσιν Xen. H. 1, 4, 11: *Alcib. voer af naar Paros met twintig schepen.*

AANM. Zelden wordt in dit geval de praep. *σύν* gebruikt, bijv.: Anb. 1. 8. 1.

§ 371. Zoo schijnt de dativus ook verklaard te moeten worden in uitdrukkingen als: *αὐτοῖς ἀνδράσιν tegelijk met de mannen, met man en al, met man en muis; αὐτοῖς τοῖς ἵπποις met paard en al.*

Αἱ ἀπὸ Συρακουσῶν νῆες ἅπασαι ἑάλωσαν αὐτοῖς ἀνδράσιν Xen. Hell. 6, 2, 35: *alle schepen van Syracuse (komende) werden met de bemanning buit gemaakt.*

AANM. Evenals adiectiva, die eene gelijkheid te kennen geven, regeert ook *ὁ αὐτός = dezelfde als* eenen dativus: *Ὡπλισμένοι πάντες ἦσαν οἱ περὶ τὸν Κῦρον τοῖς αὐτοῖς τῷ Κύρῳ ὅπλοις* Xen. Cyr. 7. 1. 2: *Het geheele gevolg van Cyrus was op dezelfde wijze gewapend als hij zelf.* Verg.: *ὁμοίαν ταῖς δούλαις εἶχε τὴν ἐσθῆτα* l.l. 5. 1. 4.

III. DE GENETIVUS.

§ 372. De Grieksche genetivus heeft ook een deel van den ablativus in zich opgenomen. Vandaar onderscheiden wij een eigenlijken (of echten) genetivus en een genetivus als ablativus gebruikt.

A. DE EIGENLIJKE GENETIVUS.

§ 373. De genetivus obiectivus, de genet. subiectivus en de genet. partitivus worden over 't algemeen in 't Grieksch op dezelfde wijze gebruikt als in het Latijn. Slechts het volgende neme men in acht.

1) *Χάριν = gratia* en *ἕνεκα = causa* regeeren den genetivus; zie § 313, b). — Men zegt: *ἐμὴν χάριν meā gratiā*, *σὴν χάριν tuā gratiā*, maar *ἐμοῦ ἕνεκα meā causā*, *σοῦ ἕνεκα = tuā causā*. — *σοφίας ἕνεκα = sapientiae causā*, maar ook *propter sapientiam.*

2) Dikwijls staat in 't Grieksch de genetivus partitivus na adiectiva als substantiva gebruikt en na pronomina, ook waar die in 't Latijn niet gebruikelijk is:

Μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον Anb. 2, 3, 19: *ik alleen van hen, die tegenover de Grieken stonden, vluchtte niet; solus* of *unus ex* (L. G. § 406, 2).

Τὰ μὴ δυνάμενα πορεύεσθαι τῶν ὑποζυγίων ἥρπαζον Anb. 4, 5, 12: *Wat van het lastvee niet voort kon trekken roofden zij.*

ἤδη ἦν μέσον ἡμέρας Anb. 1, 1, 8: *het was reeds middag.* — *ὀλίγοι αὐτῶν pauci ex (de) iis.* — *Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμεως* Thuc. 1, 118: *De A. waren tot groote macht gekomen.* — *ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας* Anb. 2, 2, 6; *τῆς Ἀττικῆς ἐς Οἰνόην* Thuc. 2, 18: *uit Ephesus in Ionië; naar Oenoë in Attica.*

3) Het adiectivum (vooral het numerale), waarvan een genet. partitivus afhangt, heeft hetzelfde **geslacht** als het substantivum in den genet.:

ἡ ἡμισεῖα τῆς γῆς de helft van het land;

ἔτεμον τῆς γῆς τὴν πολλήν zij verwoestten het grootste deel van het land; — *ὁ πλεῖστος τοῦ χρόνου het grootste deel van den tijd;*

τῆς γῆς ἡ ἀρίστη het beste deel van het land.

4) Men zegt in het Grieksch voor *iets goeds*, *aliquid boni* niet *τὶ ἀγαθοῦ*, maar *τὶ . . . ἀγαθόν* of *ἀγαθόν τι*; zoo ook *τὶ . . . κακόν* of *κακόν τι* Anb. 5, 6, 11.

Λέγεταί τι καινόν; Dem. Phil. 1, § 10 *numquid dicitur novi?*

§ 374. De genetivus qualitatis (L. G. § 409) wordt in 't Grieksch bijna uitsluitend in bepalingen van grootte en ouderdom gevonden:

ὁ Εὐφράτης ποταμὸς τὸ εὖρος ἐστι τεττάρων σταδίων Anb. 1, 4, 11: *de rivier de Euphraat heeft eene breedte van vier stadiën.*

τριῶν μηνῶν μισθός soldij van drie maanden.

Πρόξενος ἦν, ὅτε ἀπέθνησκεν, ἐτῶν ὡς τριάκοντα 2, 6, 20: *Proxenus was, toen hij stierf, ongeveer dertig jaar.*

De genetivus materiae.

§ 375. De genetivus materiae geeft de stof aan, waaruit iets gemaakt is of waaruit het bestaat:

ξηροῦ χιλοῦ στέφανοι kransen van (droog gras) hooi;
νόμισμα ἀργύρου καὶ χρυσοῦ zilveren en gouden munt;
κρήνη ἡδέος ὕδατος een bron van zoet water, fons aquae dulcis;
παράδεισος παντοίων δένδρων een park van allerlei boomen.

Ook het werkwoord *ποιῶ* kan met dezen genet. verbonden worden:

φοίνῑκος αἱ θύραι πεποιημέναι de deuren van palmhout gemaakt.

In 't Latijn wordt deze genetivus niet gebruikt (L. G. § 404, Aanm. 2, ofschoon men wel zegt: *fons aquae dulcis* Cic. Verr. 4, § 118).

De genet. quantitatis of generis wordt evenzoo gebruikt als in het Latijn, L. G. § 407.

De genetivus bij ADIECTIVA en VERBA.

§ 376. Een genetivus obiectivus staat, evenals in het Latijn (L. G. § 410), bij de adiectiva, die de begrippen begeerig, kundig of ervaren, gedachtig, gewoon, deelachtig, machtig, rijk of vol, of het tegendeel uitdrukken; daarenboven ook nog bij die, welke **bezorgd** beteekenen:

ἔμπειρος peritus	bijv.	*τῶν κατὰ θάλατταν ἀγώνων in zeegev.*
ἄπειρος imperitus	„	*τῶν πολεμίων met de vijanden*
ἐπιστήμων gnarus	„	*τῆς τεχνῆς in de kunst*
φιλομαθής leergierig	„	*τῶν εἰς τὸν πόλεμον ἔργων in krijgs- [zaken*
ἀμνήμων immemor	„	*τῶν κινδύνων aan de gevaren*
ἐπιλήσμων vergetend	„	*ὧν ἔμαθον wat zij geleerd hebben*
μέτοχος particeps	„	*παιδείας institutionis*
ἄμοιρος expers	„	*ὕβρεως van hoogmoed*
ἐγκρατής compos	„	*ἑαυτοῦ sui*
ἀκρατής non compos	„	*ἐπιθυμιῶν cupiditatum*
μεστός } *plenus*	„	*χαρᾶς vreugde*
πλήρης } *plenus*	„	*θηρίων wild*
σύμπλεως } *plenus*	„	*δένδρων boomen*
κενός ledig	„	*ἡνιόχων zonder wagenmenners*
γυμνός ontdaan	„	*ἁπάντων τούτων van al deze dingen*
ἔρημος beroofd, verlaten	„	*φίλων ἀγαθῶν van goede vrienden*
ἐπιμελής bezorgd, zorgend	„	*ἀγαθῶν voor goeden*
ἀμελής onbezorgd, niet zorgend	„	*κακῶν voor slechten.*

§ 377. De genetivus staat echter ook bij de werkwoorden, die dezelfde begrippen uitdrukken (verg. L. G. § 413, 414):

ἐπιθυμῶ ik begeer	bijv.	*τῆς ὑμετέρας πόλεως uwe stad*
ἐφίεμαι ik streef	„	*κερδῶν naar winst*
ὀρέγομαι ik verlang	„	*ἐπαίνου naar lof*
μνημονεύω ik herinner mij	„	*τῶν παρεληλυθότων πόνων de overwonnen moeilijkheden*
μιμνήσκομαι reminiscor	„	*τῶν παλαίων πράξεων de oude daden*
ἐπιλανθάνομαι obliviscor	„	*τῆς οἴκαδε ὁδοῦ den weg naar huis*
ἐπιμέλομαι ik zorg	„	*τοῦ σώματος voor het lichaam*
ἀμελῶ ik zorg niet	„	*ἀλλοτρίων voor eens anders zaken*
ἐντρέπομαι ik bekommer mij, stoor mij aan	„	*τῶν φίλων over mijne vrienden*
φροντίζω ik bekommer mij, draag zorg	„	*τῶν νέων om, voor de jeugd*
μέλει μοι het gaat mij ter harte, ik stoor mij aan	„	*τῆς τῶν πολλῶν δόξης de meening van den grooten hoop*
μεταμέλει μοι ik heb berouw over	„	*τῶν εἰρημένων wat ik gezegd heb*
γέμω ik ben vol	„	*πολλῶν καὶ ἀγαθῶν van vele goede dingen*
ἐμπίμπλημι ik vul	„	*τὸν λόφον ἱππέων den heuvel met ruiters*
πληρῶ ik vul	„	*ταμιεῖον χρυσίου de schatkamer met goud*
ἄρχω ik regeer, voer het bevel	„	*τῶν πελταστῶν over de lichtgewapenden*
ἡγοῦμαι ik sta aan het hoofd	„	*τῆς πόλεως van den staat*
μετέχω ik heb deel, neem deel	„	*τῆς ἑορτῆς aan het feest*
μεταδίδωμι ik deel mede	„	*χρημάτων geld.*

AANM. 1. *Φιλῶ* en *ποθῶ verlangen* hebben altijd den accusativus.

AANM. 2. De werkwoorden, die beteekenen herinneren of vergeten, kunnen ook met den accusativus van de zaak geconstrueerd worden; dit geschiedt vooral, wanneer het voorwerp wordt uitgedrukt door een pronomen (L. G. § 413, Aanm. 2 en § 379). Zoo vooral *μνημονεύω*:

Ὑμεῖς οὐ μνημονεύετε τὰ εἰρημένα Dem. 7, 18.

Μέμνησθε τοὺς ὑμετέρους λόγους Andoc. 3. 41. — *ὃ ἐπελέληστο* Plat. Phaed. 76, a: *wat men vergeten had.*

De verba transitiva van herinneren hebben tweeërlei constructie, namelijk *τινά τινος* of *τινά τι*; deze laatste is de meest gebruikelijke; zie § 350.

AANM. 3. *Ἡγοῦμαι* in de beteekenis van *iemand den weg wijzen* heeft den

dativus: *ἡγεῖτο δὲ ταῖς ναυσὶν Αἰγύπτιος* Anb. 1. 4. 2; *als gids (loods) diende den schepen een Aegyptenaar.*

Κρατεῖν τινος over iemand of iets heerschen; *πάντων οἱ θεοὶ κρατοῦσιν* Anb. 2. 5. 7.

Κρατεῖν τινα iemand overwinnen; *τοὺς Θρᾷκας ἐκρατήσατε* 7. 6. 32.

§ 378. Bij de werkwoorden, die beteekenen: beschuldigen, aanklagen, overtuigen, veroordeelen en vrijspreken staat de **schuld** of **misdaad** in den genetivus:

αἰτιῶμαι ik beschuldig	bijv.	*σε τοῦ γεγενημένου u wegens het gebeurde*
διώκω ik vervolg	„	*αὐτὸν κακηγορίας hem wegens laster*
γράφομαί ik klaag aan	„	*τινα παρανόμων iemand wegens schending der wetten*
φεύγω ik word aangeklaagd	„	*ἀσεβείας wegens goddeloosheid*
ἀπολύω ik spreek vrij	„	*ὑμᾶς τῆς αἰτίας u van de schuld*
δικάζω ik veroordeel, vonnis	„	*τινὰ ἀχαριστίας wegens ondankbaarheid*
κρίνω ik veroordeel	„	*πρέσβεις δώρων gezanten wegens het aannemen van geschenken*
τιμωροῦμαι ik wreek, straf	„	*τοὺς Λακεδαιμονίους τῆς ἐξαπάτης de Lacedaemoniërs wegens hun bedrog.*

Zoo ook bij de adiectiva:

αἴτιος } *schuldig*, *ἀναίτιος onschuldig* en dergelijke.
ὑπόδικος }

§ 379. De genetivus staat bij de werkwoorden die beteekenen:

aanraken, vatten, zich aansluiten,
raken of treffen, verkrijgen, beproeven:
missen, zich vergissen, afdwalen van.

ἅπτομαι ik pak aan	bijv.	*σπουδαίου ἔργου een ernstig werk*
		τῆς δεξιᾶς τινος iemands rechterhand
λαμβάνομαι ik grijp aan, ik pak	„	*τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν Orontas bij den gordel*
ἔχομαι ik houd mij	„	*τῆς αὐτῆς γνώμης aan dezelfde meening*
τυγχάνω ik tref, verkrijg, verwerf	„	*τιμῆς eer, lof*
ἐξικνοῦμαι ik bereik, tref, raak	„	*τῶν σφενδονητῶν de slingeraars*
πειρῶμαι ik beproef	„	*ταύτης τῆς τάξεως deze slagorde*
ἁμαρτάνω ik mis, vind niet	„	*τῆς ἐξόδου den uitweg*
σφάλλομαι ik vergis mij	„	*τῆς δόξης in mijne meening*
ψεύδομαι ik word teleurgesteld	„	*τῆς ἐλπίδος in mijne verwachting.*

§ 380. De genetivus staat bij de werkwoorden, die beteekenen:

hooren, ruiken, vernemen, bemerken.

ἀκούω ik hoor	bijv.	*φωνῆς eene stem*
ἀκροῶμαι ik hoor, ik luister	„	*ὁμοίως ἀμφοῖν beide partijen gelijkelijk*
αἰσθάνομαι ik bemerk	„	*τῆς ἐπιβουλῆς den aanslag*
ὄζειν rieken	„	*ἀμβροσίας naar ambrozijn*
ὀσφραίνεσθαι ruiken	„	*αἱ κύνες τοῦ λαγῶ ὀσφραίνονται de honden ruiken het haas.*

Aanm. Wanneer het voorwerp van *ἀκούω* eene zaak is, vindt men meer den accus. dan den genet.: *ἀκούσαντες τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν* Anb. 4. 4. 21: *toen zij het alarm hoorden, hielden zij geen stand*; vgl. 1. 8. 16.

Is het voorwerp een persoon, dan gebruikt men in den regel den genet.; *ἀκούω τινός* echter kan beteekenen: 1^0 *ik hoor iemand*, 2^0 *ik hoor van iemand*, *audio ex aliquo*, 3^0 *ik gehoorzaam iemand*, *luister naar iemand*:

1^0 *τῶν κατηγορούντων ἀκηκόασιν* Xen. Hell. 1, 7, 9: *zij hebben de beschuldigers gehoord*;

2^0 *βασιλεὺς ἤκουσε Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον* Anb. 1, 2, 5: *de koning vernam van T. de legermacht van C.*;

3^0 *ἐν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα* Anb. 2, 6, 11: *in gevaar wilden zij gaarne naar hem luisteren.*

Bij 2^0 is de constructie gewoonlijk *τινός τι*, 't zij met een enkel voorwerp of een voorwerpszin.

§ 381. De genetivus partitivus staat bij de werkwoorden, die beteekenen: genieten, proeven, eten en drinken van iets:

ἀπολαύω ik geniet	bijv.	*πάντων τῶν ἀγαθῶν alles goeds*
γεύομαι ik proef, smaak	„	*τῶν ἡδονῶν de genietingen*
ἑστιῶ ik onthaal	„	*ὑμᾶς λόγων καλῶν u op schoone redevoeringen*
εὐωχοῦμαι ik doe mij te goed	„	*τοῦ λόγου Λυσίου aan de redevoering van Lysias*
ἐσθίω eten	„	*ἔφαγον τῶν κηρίων zij aten van de honigraten.*

Aanm. Den genet. bij *ἐσθίειν* en *πίνειν* gebruikt men altijd als een echten gen. partitivus, niet in den zin van het Fransche *manger du pain*, *boire du vin*; wanneer zoo alleen de stof aangeduid wordt, die men eet of drinkt, gebruikt men den accus.: *ἄρτον ἐσθίειν, οἶνον πίνειν.*

DE GENETIVUS TEMPORIS.

§ 382. Als tijdsbepaling staat de genetivus:

1⁰ op de vraag: wanneer? bij algemeene tijdsbepalingen (L. G. § 444, a):

a) zonder lidwoord: *χειμῶνος des winters*, *νυκτός des nachts*, *ἡμέρας des daags*, *θέρους des zomers*;

b) met lidwoord: *τοῦ μηνός maandelijks*, *τοῦ ἐνιαυτοῦ jaarlijks*; *τοῦ λοιποῦ voortaan*, *in het vervolg*.

Ἐξήλθομεν τοῦ δεσμωτηρίου ἑσπέρας Pl. Phaed. 59, d: *des avonds verlieten wij de gevangenis.* — *Ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν κυζικηνὸν ἑκάστῳ τοῦ μηνός* Anb. 5, 6, 23: *ik beloof u eenen Cyzicener (ongeveer f 13) in de maand voor ieder.*

2⁰ op de vraag: sedert wanneer? binnen welken tijd? met bepaling door numeralia (L. G. § 444, b):

πολλῶν ἐτῶν sedert vele jaren; *ὀλίγου χρόνου binnen korten tijd*; *ὀλίγων ἐτῶν binnen weinige jaren.*

Ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον ὅθεν ὄψονται θάλατταν Anb. 4, 7, 20: *hij zal hen in (binnen) vijf dagen brengen naar een plaats vanwaar zij de zee zullen zien.*

Aanm. Als antwoord op de vraag: waar? wordt de genetivus wèl bij dichters, maar niet in proza gebruikt, behalve in de bijwoorden *αὐτοῦ hier*, *ποῦ waar? οὐδαμοῦ nergens* enzv. en in de uitdrukking *ἰέναι τοῦ πρόσω voorwaarts trekken* Anb. 1. 3. 1.

DE GENETIVUS PRETII.

§ 383. De genetivus pretii (L. G. § 416, § 455) staat bij de werkwoorden van koopen, verkoopen, kosten, ruilen, schatten en achten om den prijs aan te geven:

ὠνοῦμαι ik koop	bijv.	*οἰκίαν χρημάτων πολλῶν een huis voor veel geld*
ἐπριάμην ik kocht	„	*ἄλευρα τεττάρων σίγλων tarwemeel voor vier sikkels*
πωλῶ, *ἀποδίδομαι*, *πιπράσκω* } *ik verkoop*	„	*ἵππον πεντήκοντα δαρεικῶν een paard voor 50 darieken*
ἀλλάττομαι ik ruil	„	*πολλῆς εὐδαιμονίας πολλὴν κακοδαιμονίαν veel ongeluk in voor veel geluk*
ἀξιοῦμαι ik schat	„	*τῶν ἴσων τόν τε κακὸν καὶ ἀγαθόν gelijk den booze en den goede*
τιμῶ ik acht	„	*τινα θανάτου iemand des doods waardig.*

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγάθ' οἱ θεοί Xen. Mem. 2, 1, 20: *Voor moeitevollen arbeid alleen verkoopen de goden ons al de goederen des levens.*

Zoo ook bij de adiectiva:

ἄξιος waard, *ἀνάξιος niet waard*, *ἀντάξιος waardig.*

Πᾶς ὅ τ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιος Plat. Legg. 728, a: *al het goud op en onder de aarde weegt niet op tegen de deugd.*

Aanm. Bij *ποιοῦμαι* en *ἡγοῦμαι* voegt men gewoonlijk de praepositie *περί* in verbinding met *πολλοῦ*, *παντός*, *πλείστου* enzv. *Ἀλήθειαν περὶ πολλοῦ ποιητέον* Plat. de Rep. 389, b: *de waarheid moet hoog geschat worden.*

B. DE GENETIVUS ALS ABLATIVUS.

§ 384. In den ablativus staat dat, waarvan iets weggaat of uitgaat (L. G. § 419). In 't Grieksch is daarvoor de genetivus in de plaats getreden. Hij wordt dus gebruikt als: 1⁰ genetivus separationis, 2⁰ genetivus copiae et inopiae, 3⁰ genetivus originis (L. G. § 421—§ 425).

GENETIVUS SEPARATIONIS.

§ 385. De genetivus separationis staat bij de verba en adiectiva, die beteekenen:

scheiden, verwijderen, bevrijden,
afhouden van en verhinderen, wijken.

χωρίζω ik scheid	bijv.	*ἐπιστήμην ἀρετῆς de wenschap van de deugd*
ἀπέχω, *διέχω ik ben verwijderd van*	„	*διέσχον ἀλλήλων τριάκοντα στάδια zij waren 30 stadiën van elkander verwijderd*
ἀπέχομαι abstineo	„	*τούτων ik onthoud mij van deze dingen*
ἐλευθερῶ ik bevrijd	„	*τὴν πόλιν τυράννων de stad van tyrannen*
εἴργω ik houd af	„	*Ἀθηναίους τῆς γῆς de Atheners van het land*
κωλύω ik verhinder	„	*αὐτὸν τῆς πορείας hem den tocht*
φείδομαι ik spaar (onthoud mij van)	„	*χρημάτων οὐκ ἐφείδετο hij spaarde het geld niet*
ἐλεύθερος vrij	„	*τῆς ζημίας van de straf*
καθαρός rein	„	*ἀδικίας van ongerechtigheid.*

§ 386. De verba en adiectiva, die een berooving, een gebrek of gemis of het tegendeel te kennen geven, hebben den genetivus:

ἀποστερῶ *ik beroof* bijv. τοὺς δεδουλωμένους ἐλευθερίας *de onderworpenen van hunne vrijheid*
στέρομαι *ik ben beroofd* „ ὀφθαλμῶν *van mijne oogen*
ἀπορῶ *ik ben verlegen* „ παραδειγμάτων *om voorbeelden*
εὐπορῶ *ik heb overvloed* „ τροφῆς *van voedsel*
σπανίζω *ik heb gebrek* „ ἐπαίνου *aan lof*
δέομαι *ik verlang, verzoek* „ ταῦτ' ἐστίν ἃ ἐγὼ ὑμῶν δέομαι *dat is het, wat ik van u verlang*
δεῖ μοι *ik heb noodig* „ φρονήσεως πολλῆς *veel verstand,*
ἐνδεής *behoeftig, gebrek hebbend* „ χρημάτων *aan verstand* [*overleg*
πένης *arm* „ χρημάτων *aan geld.*

Aanm. De werkwoorden van berooven worden ook geconstrueerd met den dubbelen accusativus, § 350.

§ 387. De genetivus staat bij de werkwoorden, die beteekenen beginnen en ophouden:

Κῦρος ἦρχε τοῦ λόγου ὧδε Anb. 1, 6, 6: *Cyrus begon de bespreking, opende de beraadslaging aldus;* ἤρχετο τοῦ λόγου Anb. 3, 2, 7: *hij begon zijne toespraak, rede aldus;* ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχόμεθα Anb. 6, 3, 18: *wij beginnen bij de goden;* ἐπεθύμησαν παύσασθαι τοῦ πολέμου Xen. Hell. 6, 2, 1: *zij verlangden een einde te maken aan den oorlog.*

GENETIVUS CAUSAE.

§ 388. Om den grond of oorzaak aan te geven staat de genetivus bij verba en adiectiva, die eene gemoedsstemming beteekenen, verba affectum (L. G. § 427, 1[0]); τινά τινος:

ἄγαμαί, θαυμάζω } *ik bewonder* bijv. σε τῆς τόλμης *u wegens uwen moed*; τοῦτον τῆς πραΰτητος *dezen wegens zijne zachtmoedigheid*
ζηλῶ *ik bewonder, ik benijd* „ σε τοῦ πλούτου *u om uwen rijkdom*
οἰκτείρω *ik heb medelijden* „ τούτους τῆς χαλεπῆς νόσου *met dezen wegens hunne zware ziekte*
εὐδαιμονίζω *ik acht gelukkig* „ σε τοῦ τρόπου *u om uw karakter*
εὐδαίμων *gelukkig* „ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων *om zijne houding en zijn spreken.*

θαυμάσιος *bewonderenswaardig* bijv. τοῦ κάλλους καὶ μελέθους *wegens hunne schoonheid en grootte*
φθονῶ (τινι τινος) *ik benijd* „ σοι τῆς σοφίας μᾶλλον ἢ τοῦ πλούτου *u meer om uwe wijsheid als om uwen rijkdom*
ὀργίζομαι *ik ben toornig* „ ὑμῖν τῶν ἀδικημάτων *op u wegens uwe onrechtvaardige handelingen.*

Aanm. De werkwoorden ἄγαμαι en θαυμάζω hebben meer de constructie τινὰ ἐπί τινι en ook τινός τι; verder θαυμάζω en ἄγαμαί τινα of θαυμάζω en ἄγαμαί τι.

§ 389. Denzelfden genetivus vindt men bij uitroepingen van verwondering of droefheid; somtijds gaat eene interiectio vooraf; uit den aard der zaak wordt deze genetivus minder in proza dan in poezie gevonden:

φεῦ τοῦ ἀνδρός Xen. Cyr. 3, 1, 39: *ach! de arme man!* — ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν Arist. Nub. 153: *O koning Zeus, wat een fijnheid van verstand!*

In het Latijn gebruikt men den accus., zie L. G. § 391.

GENETIVUS COMPARATIONIS.

§ 390. Het standpunt van waar men beoordeelt, wordt ook aangeduid door den genetivus, bij comparatieven en bij verba en adiectiva, in welke de beteekenis van eenen comparativus ligt opgesloten; daartoe rekent men ook de verba en adiectiva die verschillen [= anders (comparat.) zijn] beteekenen. Zie L. G. § 432.

Na de comparatieven kan in plaats van dezen genetivus ook ἤ = *quam* gebruikt worden.

Οἱ ὄνοι πολὺ τῶν ἵππων ἔτρεχον θᾶττον Anb. 1, 5, 2: *De (wilde) ezels liepen veel sneller dan de paarden.* — Οὐ μεῖον ἑξήκοντα σταδίων *niet minder dan 60 stadiën.* — Τῇ ὑστεραίᾳ τῆς μάχης ἀφίκοντο Plat. Menex. 240, c: *zij kwamen den dag na den strijd aan.* — Ἀβροκόμας ὑστέρησε τῆς μάχης; zie § 365. — Ἡμιόλιον οὗ πρότερον ἔφερον Anb. 1, 3, 21: *anderhalf maal zooveel (de helft meer) als zij vroeger ontvingen.* — Τούτου οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες Anb. 2, 23: *wij zullen voor dezen niet onderdoen in het weldoen.* — Ἄνθρωπος ξυνέσει ὑπερέχει τῶν ἄλλων Pl. Menex. 237, c: *de mensch overtreft in verstand de andere (levende wezens).* — Οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι διενηνόχασιν ἁπάντων ἀρετῇ Dem. 23, 211: *onze voorouders hebben allen in dapperheid overtroffen.*

Aanm. Deze genetivus wordt ook gebruikt na superlatieven in uitdrukkingen als deze: Οὗτος ὁ πόλεμος ἀξιολογώτατος τῶν προγεγενημένων ἐγένετο Thuc. 1. 1: *deze oorlog is de merkwaardigste geweest in vergelijking met die, welke te voren gevoerd zijn, (dat is) merkwaardiger (belangrijker) dan één der voorgaande.*

GENETIVUS AFHANKELIJK VAN SAMENGESTELDE VERBA.

§ 391. Vele werkwoorden, die samengesteld zijn met praeposities, die den genetivus regeeren, hebben den genetivus; zoo vooral die met ἀπό, ἐξ, κατά, πρό en ὑπέρ:

ἀποτρέπω *ik breng er van af*	bijv.	αὐτοὺς τοῦ διακινδυνεύειν *hen om een beslissenden slag te leveren*
ἀφίστημι *ik maak afvallig*	„	Ὀρχομενίους Θηβαίων *de Orchomeniërs van de Thebanen*
ἀφίσταμαι *ik val af*	„	βασιλέως *van den koning (der Perzen)*
ἀφέστηκα *ik heb afstand gedaan*	„	ἁπάντων τῶν κτημάτων *van al mijne bezittingen*
ἐκβαίνω *ik verlaat*	„	πονηρᾶς διαίτης *eene slechte levenswijze*
ἐξίστημι *ik breng (buiten)*	„	ἀνθρώπους αὑτῶν *de menschen buiten zich zelven*
ἐξίσταμαι *ik ga af*	„	τῆς δικαίας ὁδοῦ *van den rechten weg*
καταγελῶ *ik lach uit*	„	τῶν συνόντων *die bij mij zijn*
καταφρονῶ *ik veracht*	„	τοῦ πλήθους *de menigte*
καταδικάζω *ik veroordeel*	„	ἐμαυτοῦ *mij zelven*
καταγιγνώσκω *ik beschuldig*	„	μανίαν ὑμῶν *u van razernij*
„ *ik veroordeel*	„	τῶν διαφυγόντων θάνατον *hen, die gevlucht zijn, ter dood,* pass. κατέγνωσταί σου θάνατος *gij zijt ter dood veroordeeld*
προτίθημι *ik stel boven*	„	ἰσχὺν τοῦ δικαίου *macht (boven) recht*
προαιροῦμαι *ik verkies*	„	ἄλλον ὑμῶν *een ander boven u*
προτρέχειν *vooruitloopen*	„	προτρέχει ἡ γλῶττα τῆς διανοίας *de tong loopt het verstand vooruit*
προκρίνω *ik stel hooger*	„	ὑμᾶς τῶν ἄλλων πολιτῶν *u dan de andere burgers*
ὑπερκάθημαι *ik zit, ben gelegerd*	„	ὑμῶν *boven u*
ὑπερφρονῶ *ik acht gering*	„	τῶν ἀνθρώπων *de menschen.*

Aanm. Vele dezer werkwoorden hebben den genetivus ten gevolge hunner beteekenis en vallen daarom reeds onder de vroeger gegeven regels voor den genetivus; andere hebben dikwijls ook andere constructies.

DE VOORZETSELS.

§ 392. Ter nadere bepaling en verduidelijking der betrekkingen, door de naamvallen aangeduid, dienen de praepositiones; zie § 312. Eigenlijk kan men niet zeggen, dat zij eenen naamval regeeren, dat dus de naamval afhankelijk zou zijn van het voorzetsel; in vele gevallen kan men het voorzetsel weglaten of gebruiken, zonder wezenlijk onderscheid; de voorzetsels begeleiden de naamvallen. Het zijn oorspronkelijk adverbia, die dienden om de richting van de handeling, door het werkwoord uitgedrukt, nader te bepalen.

De genetivus	antwoordt op de vraag:	vanwaar?
„ dativus	„ „ „ „ :	waar?
„ accusativus	„ „ „ „ :	waarheen?

I. VOORZETSELS, DIE SLECHTS ÉÉNEN NAAMVAL BEGELEIDEN.

a. den accusativus *(richting naar) iets.*

§ 393. Ἀνά *langs . . . naar boven;*

1) van plaats: ἀνὰ τὸν ποταμόν *tegen den stroom op;* οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη *wonen over de bergen verspreid, op de hellingen;* ἐστρατοπεδεύοντο ἀνὰ τὸ πεδίον *zij legerden zich in de vlakte (er over heen);*

2) van tijd (zelden): ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν *cotidie, iederen dag;*

3) overdrachtelijk: ἐλαύνειν ἀνὰ κράτος *rijden uit alle macht, zoo snel men kan;* — ἀνὰ λόγον *naar verhouding;*

4) bij getallen distrubitief: ἐξ λόχοι ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας *zes compagniën, ieder van honderd man.*

In composita: ἀναβαίνω *optrekken,* ἀνατίθημι *opzetten, opleggen,* ἀνέχειν *omhoog houden,* ἀναχωρῶ *terugtrekken,* ἀναπνέω *respirare,* ἀνατρέπω *omkeeren.*

§ 394. Εἰς *naar, in* (van ἐν gevormd; ἐνσ = εἰς, ἐς) = in met den accusativus.

1) van plaats: εἰς ταύτην τὴν γῆν ἀφίκετο *hij kwam in dit land;* εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν *zij kwamen aan de regeering;* πολλοὺς εἰς τοὺς πολεμίους ἐξήλασαν *naar de vijanden;* παρῆσαν εἰς Σάρδεις *zij waren te Sardes gekomen (en waren* ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν *van zee tot zee;* *[daar nu dus);*

2) van tijd: εἰς τὴν ὑστεραίαν *(tegen) den volgenden dag;*

3) overdrachtelijk: *χρήματα συνεβάλλοντο εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν zij brachten geld bijeen tot het onderhoud der soldaten;*
εἰς καλὸν ἥκετε gij komt juist van pas;
ἀγαθὸς εἰς πόλεμον dapper in den oorlog (ten oorloge);
εἰς δύναμιν naar vermogen; — *εἰς χιλίους tegen de duizend.*

In composita: *εἰσάγειν invoeren, εἰσβάλλειν inwerpen, invallen, εἰσποιεῖσθαι als kind aannemen, εἰσπράττειν invorderen.*

b. Voorzetsels begeleidende den **dativus.**

§ 395. *Ἐν in = in* cum ablativo.

1) van plaats; op de vraag: waar? *ἐν τῷ πεδίῳ in de vlakte; ἐν Ἀθήναις te Athene; ἐν ὅπλοις onder de wapenen; κατηγορεῖν ἐν ἀσεβέσιν ἀνθρώποις te midden van goddelooze menschen;*

2) van tijd: *ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα in zeventig jaren; ἐν ταῖς σπονδαῖς gedurende den wapenstilstand;* — *ἐν ᾧ terwijl; ἐν τούτῳ ondertusschen;*

3) overdrachtelijk: *ἐν ἀπορίᾳ εἶναι in verlegenheid zijn; ἐν τῇ τέχνῃ, ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ εἶναι in zijn vak, in de wijsbegeerte (bezig) zijn;* — *ἐν μέρει om beurten; ἐν τῷ μέρει op zijne beurt.*

In composita: *ἐνεῖναι in iets zijn; ἐμβάλλειν op iets werpen; ἐμποιεῖν in iets maken, inboezemen; ἐμμένειν bij iets blijven.*

§ 396. *Σύν met* drukt eene verbinding, begeleiding, hulp en bijstand uit:

ἰέναι εἰς μάχην σὺν ὅπλοις gewapend ten strijde trekken [zie *ἐν* 1)] — *Κῦρος σύν τῷ ἑρμηνεῖ met den tolk* — *οἱ σὺν αὐτῷ zijne mannen; οἱ σὺν αὐτοῖς hunne bondgenooten* — *σὺν τοῖς θεοῖς met de hulp der goden, zoo de goden het willen* — *εἶναι σύν τινι staan aan de zijde van iemand* — *προιέναι σὺν κραυγῇ voortrukken met geschreeuw.*

c. Voorzetsels begeleidende den genetivus.

§ 397. *Ἀντί tegenover, in plaats van, voor* (ons *ant* in *ant-woord* = *tegen-woord*):

ᾑρέθη ἄρχων ἀντὶ Κλεάρχου Τιμασίων in plaats van Clearchus werd Timasio tot aanvoerder gekozen — *ἀλλάττεσθαι ἀντὶ χρυσοῦ ruilen voor goud* — *δῶρα δίδωμι ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ik geef geschenken voor het goede, dat ik ondervonden heb.*

In composita: *ἀντιλέγειν tegenspreken; ἀντιπάσχειν wederkeerig lijden; ἀντιδιδόναι in de plaats geven, vergelden; ἀντιγραφή tegen aanklacht; ἀντίθεσις tegenstelling.*

§ 398. *Ἀπό af* (naar de afleiding zijn dit dezelfde woorden; zoo ook 't Lat. *ab*):

1) van plaats: *καταπηδᾶν ἀπὸ τοῦ ἅρματος van den wagen af springen;* — *ἀφ' ἵππου θηρεύειν (van het paard af) te paard jacht maken op;* — *ἀπὸ θαλάσσης van de zee af; ἄρχομαι ἀπὸ τῶν θεῶν ik begin met (bij) de goden;*

2) van tijd: *ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας van dien dag af;* — *ἀπὸ τούτου van toen af, sedert dien tijd; ἀφ' οὗ sedert;*

3) overdrachtelijk: *γεγονὼς ἀπὸ Δημαράτου een afstammeling van Demarātus;* — *φόβος ἀπό τινος vrees voor iemand;* — *ἀπὸ κυάμου door het lot;* — *ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου van zelf;* — *καλεῖσθαι ἀπό τινος naar iemand genoemd worden;* — *ζῆν ἀπ' ἐλαχίστων χρημάτων van zeer weinig geld leven;* — *ἀπὸ παραγγέλσεως op bevel (mondeling van man tot man meegedeeld);* — *ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων met dit geld* (bijv. *iets koopen*).

In composita: *ἀποβαίνω weggaan, ἀποδύω uittrekken, ἀπογιγνώσκω van meening veranderen; ἀποκλείω afsluiten;* — *ἀποδίδωμι geven wat men* s c h u l d i g *is, teruggeven; ἀποθύω offeren wat men (door gelofte)* s c h u l d i g *is.*

§ 399. *Ἐξ, ἐκ uit, ex, e*; de tegenstelling van *εἰς*:

1) van plaats: *ἐκ τῆς πόλεως ἔφυγον zij vluchtten uit de stad;* — *ἐκ χειρὸς βάλλειν uit de hand werpen;* — *ἐκ τόξου ῥύματος διώκειν op een pijlschot afstand vervolgen; ἐκ δεξιᾶς, ἐξ ἀριστερᾶς rechts, links;*

2) van tijd: *ἐκ παιδός van kindsbeen af, a puero; ἐκ τούτου daarop; ἐξ οὗ sedert, ex quo;*

3) overdrachtelijk: *ἐξ ἄφρονος σώφρων, ἐκ πένητος πλούσιος γεγένηται van onverstandig is hij verstandig, van arm is hij rijk geworden;* — *φῶς ἐκ Διός* vgl. *ἀπὸ Διὸς ὄναρ* Anb. 3, 1, 12. — *ἐκ τῶν παρόντων onder de gegeven omstandigheden;* — *ἐκ τούτου dien ten gevolge, daarom;* — *ἐξ ὧν ἀκούω naar hetgeen ik hoor;* — *ἐξ ἀπροσδοκήτου onverwachts, ex improviso;* — *ἐκ τοῦ δικαίου op rechtvaardige wijze.*

In composita: *ἐκβάλλω uitwerpen; ἐκδίδωμι uitgeven, uithuwen; ἐκλέγω uitkiezen, ἐκλείπω uitlaten;* — *ἐξαρκῶ volkomen voldoende zijn; ἐξεικάζω volkomen gelijkend maken.*

§ 400. *Προ vóór:*

1) van plaats: *πρὸ τῶν πυλῶν vóór de poort; πρὸ τῆς Κιλικίας vóór Cilicië,* d. i. *tegen, naar den kant van C.;*

2) van tijd: *πρὸ ἡμέρας vóór het aanbreken van den dag; — πρὸ τοῦ vóór dezen, vroeger;*

3) overdrachtelijk: *πρὸ πολλοῦ ποιεῖσθαι vóór veel*, d.i. *hooger dan vele andere dingen schatten, hoogachten; — ἀποθνήσκειν πρό τινος voor iemand sterven*. Vgl. *ὑπέρ* § 404 a), [2]).

In composita: *προβαίνω voorgaan, vooruitgaan; — πρόμαχος voorvechter; προειπεῖν vooruitzeggen; προαιροῦμαι de voorkeur geven boven, προτιμῶ boven anderen eeren.*

II. VOORZETSELS, DIE TWEE NAAMVALLEN BEGELEIDEN.

§ 401. *Διά* a) met den genet. *door*:

1) van plaats: *ὁ ποταμὸς ῥεῖ διὰ τῆς πόλεως stroomt door de stad; — ἡ διὰ τῶν ὀρέων ὁδός de weg door (over) de bergen; — διὰ φιλίας ἰέναι τινί door vriendschap gaan met iemand*, d. i. *vriendschappelijk omgaan met; — διὰ στόματος ἔχειν in den mond hebben, veel spreken van; — διὰ πολλοῦ op een grooten afstand; — διὰ πολλῶν κινδύνων onder vele gevaren;*

2) van tijd: *διὰ χρόνου na (langen) tijd; — διὰ νυκτός gedurende den nacht; — διὰ τρίτου ἔτους om de drie jaar; — διὰ τέλους voortdurend;*

3) van het middel: *δι' ἑρμηνέως door middel van eenen tolk; — αἱ διὰ τοῦ σώματος ἡδοναί lichamelijk genot (genietingen door middel van het lichaam); — διὰ τάχους snel.*

b) met den accusativus *wegens*:

διὰ καῦμα, διὰ χειμῶνα wegens de hitte, wegens de koude; — διὰ τὸ πλῆθος wegens (door) de menigte; — διὰ τὴν παιδείαν ten gevolge zijner opvoeding; — δι' ἡμᾶς door ons toedoen (hulp, schuld).

In composita: *διέρχομαι doorgaan: διαδίδωμι overleveren, verbreiden; διαμένω voortdurend blijven; — διανέμω verdeelen; διατίθημι disponere, uiteenzetten, in eenen toestand brengen.*

§ 402. *Κατά* a) met den genetivus *langs (van boven) ... naar beneden:*

1) van plaats: *ἅλλομαι κατὰ τῆς πέτρας ik spring van de rots af; — κατὰ τῆς γῆς καταδύομαι ik zink onder den grond;*

2) overdrachtelijk bij de werkwoorden (en substantiva), die beteekenen *spreken, denken, handelen tegen iemand*:

λέγειν κατά τινος spreken tegen iemand; (λόγος) κατ' Ἐρατοσθένους (rede) *tegen Eratosthenes; —* doch ook: *λέγειν κατά τινος dicere de aliquo, de aliqua re, over iemand, iets*. Zie verder den genetivus § 391;

b) met den accusativus *langs, overeenkomstig, bij*:

1) van plaats: *κατὰ ποταμόν stroomafwaarts; — κατὰ γῆν πορεύεσθαι te land reizen; — κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν terra marique, te land en ter zee; — παίειν τινὰ κατὰ τὸ στέρνον iemand (slaan) treffen in de borst; — αἱ κατὰ Βυζάντιον κῶμαι de dorpen bij Byzantium;*

2) van tijd: *κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον in dien tijd (ongeveer); — οἱ καθ' ὑμᾶς uwe tijdgenooten;*

3) overdrachtelijk: *καθ' ἁρπαγὴν ἥκειν gekomen zijn om te rooven; κατὰ τὸν νόμον overeenkomstig de wet; — κατὰ φύσιν overeenkomstig de natuur; — κατὰ πάντα τρόπον op alle mogelijke wijzen; — κατὰ κράτος uit alle macht* (vergelijk *ἀνά*); *— τὸ κατ' ἐμέ wat mij betreft;*

distributief: *κατὰ τάξεις bij (in) compagnieën; — καθ' ἡμέραν dag voor dag, dagelijks; — ἓν καθ' ἓν één voor één; — καθ' ἑπτά septeni.*

In composita: *καταβαίνω naar beneden gaan; — κατάγω terugvoeren, κάτειμι terugkeeren; — κατάγνυμι verbreken, κατακάω verbranden; — κατακρίνω veroordeelen, een oordeel tegen iemand uitspreken*. Vergelijk § 391.

§ 403. *Μετά* a) met den genetivus *met* (vergelijk *mede*):

1) van eene gemeenschap: *μαχόμεθα μεθ' ὑμῶν wij strijden met u*, d. i. *als uwe bondgenooten; — οἱ μετ' αὐτοῦ zij, die bij hem behooren, zijne manschappen, zijne aanhangers;*

2) van begeleidende omstandigheden: *μετὰ κινδύνων onder gevaren; — κτᾶσθαι μετ' ἀδικίας met onrecht, op onrechtvaardige wijze verwerven.*

b) met den accusativus *na*:

μετὰ τὴν μάχην na den slag; μετὰ τοῦτο of *μετὰ ταῦτα daarna; μεθ' ἡμέραν na (het aanbreken van) den dag, overdag; οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον de anderen na dezen.*

In composita: *μεταδίδωμι mededeelen, μετέχω deel hebben; μετέρχομαι nagaan, achter iets aan gaan; μεταβάλλω omzetten, verwisselen, veranderen.*

AANM. *Μετά* met den dativus beteekent: *onder, tusschen*, maar wordt alleen bij dichters gevonden.

§ 404. Ὑπέρ a) met den **genetivus**: *over*, *voor* ('t zelfde als ons *over*):

1) **van plaats**: ὁ ἥλιος ὑπὲρ ἡμῶν πορεύεται *de zon gaat over ons heen*; κυλίνδουσι λίθους ὑπὲρ τῆς πέτρας *zij rollen steenen over de rots heen*; ὑπὲρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν *boven het dorp was een aardheuvel*;

2) **overdrachtelijk**: ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθνήσκειν *sterven voor het vaderland*; δέδιμεν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς *wij vreezen voor onze ziel*; στρατηγεῖν ὑπὲρ Φιλίππου *veldheer zijn voor Philippus*; ἐγὼ ὑπέρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι *ik zal voor u (in uw naam en ten bate van u) antwoorden.*

b) met den **accusativus**: *over — heen*, *supra*, *ultra*:

1) **van plaats**: οἰκεῖν ὑπὲρ Ἡρακλείας στήλας *achter, verder dan de zuilen van Hercules wonen (ultra)*;

2) **van tijd**: ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη γεγονέναι *over de veertig jaren zijn*;

3) **overdrachtelijk**: ὑπὲρ δύναμιν *boven vermogen.*

In composita; ὑπερβαίνω τι *over iets heengaan*; ὑπερορῶ τινος, τινά *overheen zien*, *minachten*; ὑπερβάλλω τινά *overtreffen*, *superare*; ὑπερέχω τινός *boven iets uitsteken*, *overtreffen*; ὑπερχαίρω *zich overmatig verheugen.*

Aanm. Na de werkwoorden van *spreken* wordt ὑπέρ gebruikt als ons *over*, doch niet in het oudere Attisch, wel bij Demosthenes.

III. VOORZETSELS DIE DRIE NAAMVALLEN BEGELEIDEN.

§ 405. Ἐπί a) met den **genetivus**: *op*:

1) **van plaats**: ἐπὶ τοῦ ἅρματος *op den wagen (zittende of staande)*; ἡ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μάχη *het gevecht op de rivier*; ἐπὶ Θρᾴκης *op de Thracische kust (grenzen).*

Om eene richting aan te geven: ἀπιέναι ἐπὶ Ἰωνίας *terugkeeren naar Jonië*; πλεῖν ἐπὶ Λέσβου *naar Lesbos varen*; ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου *zij keerden terug naar huis*;

2) **van den tijd**: ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων *ten tijde onzer voorouders*; ἐπὶ Καλλιάδου ἄρχοντος *terwijl C. archont was*; ἐπ' ἐμοῦ *in mijn tijd*; οἱ ἐφ' ἡμῶν *onze tijdgenooten*;

3) **overdrachtelijk**: ἐφ' ἑαυτῶν *op zich zelven*; αὐτὸς ἐφ' αὑτοῦ *zelfstandig*; λέγειν ἐπὶ μαρτύρων *spreken onder (in tegenwoordigheid van) getuigen*; εἰρήνη ἡ ἐπ' Ἀνταλκίδου *de vrede van A. (door bemiddeling van A. tot stand gebracht).*

Soms heeft ἐπί met den genet. van een subst. de kracht van een **adverbium**; ἐπ' ἀληθείας = ἀληθῶς; ἐπὶ σπουδῆς = σπουδαίως.

Distributief: ἐτάχθησαν ἐπὶ τεττάρων *zij waren vier man diep geschaard.*

b) ἐπί met den **dativus**: *op*, *bij*:

1) **van plaats**: ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχειν *op het hoofd dragen* (ook ἐπὶ τῆς κεφαλῆς); οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ Ἰσθμῷ *zij wonen op de landengte*; πόλις ἐπὶ τῇ θαλάττῃ *eene stad aan zee gelegen.* Verg. *Boulogne sur mer*;

2) **van den tijd**, zelden in proza: ἐπὶ τῷ τρίτῳ σημείῳ *op (d. i. onmiddellijk na) het derde teeken*; ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς *de zon was op het punt van onder te gaan*;

3) **overdrachtelijk**: ἐσθίομεν ἐπὶ τῷ σίτῳ ὄψον *bij het brood eten wij toespijs*;

afhankelijkheid: ἐφ' ὑμῖν ἐστι τούτους κολάζειν *het staat aan u, het hangt van u af (penes vos est) dezen te straffen*; τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν *zoover het van hem afhangt, zijn wij verloren*; ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ *hij zal in de macht zijns broeders zijn*;

voorwaarde: ἐπὶ τούτῳ *op deze voorwaarde*, ἐφ' ᾧ *op voorwaarde, dat*; ἐπὶ προφάσει *onder voorwendsel*; ἐπὶ μισθῷ *voor loon*;

opzicht: οἱ ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ὄντες *zij, die aan 't hoofd der zaken staan* (ook ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ὁ ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν);

doel: ἐπ' ἐξόδῳ θύεσθαι *offeren met het oog op den aftocht*; τρέχειν ἐπὶ νίκῃ *ter overwinning ijlen*; ἀγαγεῖν τινα ἐπὶ θανάτῳ *iemand ter dood brengen.* — Zoo ook: λέγειν ἐπὶ τινι *eene redevoering houden op iemand*;

grond: ἀγάλλεται ἐπί θεοσεβείᾳ *hij is trotsch op zijne vroomheid*; ἐπὶ ἐπῶν ποιήσει Ὅμηρον τεθαύμακα *om het vervaardigen van heldendichten heb ik Homerus bewonderd*; ὀνομαστὸς ἐπὶ τούτῳ γέγονεν *daardoor is hij beroemd geworden*;

c) ἐπί met den **accusativus**: *naar*, *tegen*:

1) **van plaats**: ἐξελαύνει ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν *hij trekt voort naar de rivier de Euphraat*; ἀναβαίνειν ἐφ' ἵππον *te paard stijgen*; οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ πᾶσαν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν ἐλλόγιμοι ἦσαν *de A. waren over geheel Europa en Azië geëerd*; ἐπὶ πολύ *over eene groote uitgestrektheid*;

2) **van den tijd**: ἐπὶ πολὺν χρόνον *langen tijd*; ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας *drie jaren lang*;

3) overdrachtelijk van een doel: *ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνα καταβῆναι neerdalen om den Cerberus te halen; ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξιέναι uitgaan om de noodige levensmiddelen te verkrijgen; ὡς ἐπὶ τὸ πολύ zooals meestal, gewoonlijk geschiedt.*

In composita: *ἐπιβάλλω op iets werpen; ἐπιγράφω op iets schrijven, een opschrift maken; ἔπειμι naderen; ἔπειμι op, over iets zijn, over iets gesteld zijn; ἐπιβουλεύω beraadslagen tegen, belagen; ἐπιδίδωμι daarenboven geven, toegeven.*

§ 406. *Παρά* a) met den genetivus: *van den kant van, van ... af:*

bij namen van personen: *παρὰ Κύρου οὐδεὶς ἀπῄει van C. ging niemand weg; πρέσβεις παρὰ βασιλέως gezanten van (wege) den koning; μανθάνειν παρὰ τῶν ἐπισταμένων leeren van hen, die het weten;*

somtijds bijna in den zin van *ὑπό*: *παρὰ πάντων ὁμολογεῖται door (van den kant van) allen wordt toegestemd;*

b) *παρά* met den dativus: *bij*:

παρ' ὑμῖν ἐτράφην bij u werd ik opgevoed; δῶρα ἃ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια geschenken, die bij eenen koning in eere zijn;

zelden bij zaken: *παρὰ ταῖς ναυσίν bij de schepen, παρὰ τῇ θαλάττῃ.*

c) *παρά* met den accusativus: *naar, langs, tegen:*

1) van plaats: *πέμπειν τοὺς πελταστὰς παρὰ Ξενοφῶντα de lichtgewapenden naar X. zenden; παρὰ τὴν Βαβυλῶνα παριέναι voorbij B. trekken; ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη langs den weg was een bron;*

2) van den tijd: *παρὰ πάντα τὸν χρόνον per totum tempus; παρὰ πότον bij, onder het drinken;*

3) overdrachtelijk: *παρὰ τοὺς νόμους tegen de wetten; παρὰ μικρόν op weinig na, er ontbrak slechts weinig aan, bijna; παρὰ τοσοῦτον zoo weinig scheelde het, of;*

in vergelijking met: *Παρὰ τὰ ἄλλα ζῷα ὥσπερ θεοὶ οἱ ἄνθρωποι βιοτεύουσιν* Xen. Comm. 1, 4, 14 *in vergelijking met de andere schepselen leiden de menschen een leven als goden;*

wegens: *παρὰ τοῦτο daarom; παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν ten gevolge van zijne eigene zorgeloosheid.*

In composita: *παραμένω bij iemand (τινί) blijven, παραβάλλω langs of naast elkander plaatsen, παραγράφω naast iets schrijven; παρεῖναι tegenwoordig zijn; παριέναι voorbijgaan, παραπλέω voorbijvaren; παραβαίνω overtreden, transgredior; παράγω verkeerd leiden; παραλογίζομαι zich verrekenen.*

§ 407. *Περί* a) met den genetivus: *om, over, aangaande*: overdrachtelijk: *λέγειν περὶ τῶν μεγίστων spreken over de hoogste belangen; ἐρίζειν περὶ μικρῶν over kleinigheden twisten; φοβεῖσθαι περὶ πατρίδος vreezen voor het vaderland; — τὰ περὶ Προξένου de zaken, de omstandigheden van Proxenus, iets naders over P.; — περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, περὶ πλείονος hoog, hooger schatten; περὶ παντὸς ποιεῖσθαι boven alles schatten.*

b) *περί* met den dativus: *om*:

1) van plaats: *ψέλια περὶ ταῖς χερσίν armbanden om de handen;*

2) overdrachtelijk: *δεδιότες περὶ τῷ χωρίῳ vreezende voor de plaats.*

c) *περί* met den accusativus: *om*:

1) van plaats: *ἀπέστειλαν τὰς ναῦς περὶ Πελοπόννησον zij zonden de schepen om den Peloponnesus; οἱ ἀγῶνες οἱ περὶ Σαλαμῖνα de gevechten rondom Salamis; ὁ Κῦρος σὺν τοῖς περὶ αὐτόν Cyrus met zijn gevolg;*

2) van den tijd: *ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγοράν het was omstreeks den markttijd* (zoo ook *ἀμφί*)*; περὶ τούτους τοὺς χρόνους omstreeks dezen tijd;*

3) overdrachtelijk: *περὶ τἀπιτήδεια ἦσαν zij waren bezig met de levensmiddelen; οἱ περὶ τὴν γεωμετρίαν διατρίβοντες zij, die zich bezighouden met de meetkunde, die de meetkunde beoefenen; ἤν τι περὶ ἡμᾶς ἁμαρτάνωσι zoo zij eenigszins jegens ons misdoen; — νῆες περὶ ἑβδομήκοντα omstreeks zeventig schepen* (zoo ook *ἀμφί*).

In composita: *περιβάλλω omwerpen, omslaan; περιέρχομαι rondgaan; περιγίγνομαι te boven komen, overblijven; περιορῶ over 't hoofd zien, voorbijzien.*

§ 408. *Ἀμφί* (= *om*, *omme*, *ombe* in 't Middelnederl., en *amb* in *ambitus* L. G. § 314, in 't Latijn) beteekent eigenlijk *aan beide kanten*, terwijl *περί rondom aan alle kanten* beteekent.

a) *ἀμφί* met den genetivus komt alleen bij dichters voor, en op een paar plaatsen bij Xenoph. en Herodotus; in den zin van *περί*;

b) *ἀμφί* met den dativus komt ook alleen bij dichters voor en bij Herodotus; = *περί*;

c) *ἀμφί* met den accus. komt in proza zelden voor, bijna alleen bij Xenophon: *ἀμφὶ Μίλητον* Anb. 1, 2, 3: *om Milete*; — *ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους* Anb. 1,

2, 10: *om de twee duizend;* — ἀμφὶ δείλην Xen. Cyr. 5, 4, 16: *omstreeks den avond.*

In composita: ἀμφιέννυμι *aantrekken (een kleed)*, ἀμφιγνοέω *besluiteloos zijn, niet recht weten;* — ἀμφίβιος *op twee wijzen levend.*

§ 409. *Πρός* a) met den genetivus: *van (aan) den kant van:*

1) van plaats: ἕπεσθε πρὸς τοῦ ποταμοῦ *volgt aan den kant van de rivier;* Χαλκὶς πρὸς τῆς Βοιωτίας κεῖται *Chalcis (op Euboea) ligt aan den kant vvn Boeotië* of *naar den kant van B.*

Aanm. Naar Grieksche wijze van spreken denkt men zich op Euboea en rekent van Boeotië af naar Euboea toe; wij, naar onze wijze van spreken, denken ons op Euboea en rekenen dan naar Boeotië toe of aan den kant van B.

2) overdrachtelijk: Ἀλκιβιάδης λέγεται πρὸς πατρὸς Ἀλκμαιωνιδῶν εἶναι *men zegt, dat A. van vaders kant tot de Alcmaeonieden behoorde;* οὐκ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου *het lag niet in Cyrus' karakter;* πρὸς Πρωταγόρου εἶναι *aan den kant van Pr. staan, tot de partij van Pr. behooren (stare ab);* πρὸς θεῶν ἱκετεύω ὑμᾶς *bij de goden smeek ik u.*

b) πρός met den dativus: *bij:*

1) van plaats: πρὸς ταῖς πηγαῖς *bij de bronnen;* πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει *vlak bij de stad;*

2) overdrachtelijk: πρὸς τῷ εἰρημένῳ λόγῳ ἦν *hij was bij hetgeen er gesproken was, daarin verdiept;* πρὸς τούτῳ, πρὸς τούτοις *daarenboven, praeterea.*

c) πρός met den accusativus: *naar, tot, tegen:*

1) van plaats: τὰ πρὸς βοῤῥᾶν *de noordelijke streken, het noordelijk deel (quae vergunt ad septentriones);* ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς *zij komen tot ons;* πρὸς κέντρα λακτίζειν *de verzenen tegen de prikkels slaan;*

2) van den tijd: πρὸς ἡμέραν *tegen het aanbreken van den dag;*

3) overdrachtelijk: ἦν πόλεμος τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους *de Lacedaemoniërs voerden oorlog tegen de Atheners;* οἱ στρατιῶται πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι *de soldaten zien op u;* ἄθυμος πρὸς τὴν ἀνάβασιν *moedeloos ten opzichte van den tocht, geen moed hebbende om op te trekken;* πρὸς χειμῶνα (ῥῖγος) καρτερικός *gehard tegen de koude.*

Οὐ πρὸς τὸ ἀργύριον τὴν εὐδαιμονίαν ἔκρινα Isocr. 6, 34: *ik heb het geluk niet naar het geld beoordeeld.* Τὰ σμικρὰ πρὸς τὰ μεγάλα σμικρά ἐστιν Plat. de rep. 575, c: *het kleine is klein in vergelijking met het groote.* Πρὸς τί με ταῦτ᾽ ἐρωτᾷς X. Mem. 3, 7, 2: *Waartoe vraagt ge mij dat?* Ἔπινον πρὸς ἡδονήν Plat. Symp. 176: *zij dronken naar hartelust.*

In composita: προσάγω *toevoeren*, προσβαίνω *toetreden*, προστίθημι *toevoegen*, προσαγορεύω *aan-, toespreken;* προσκαλῶ *bij iets roepen*, med. *voor het gerecht dagen.*

§ 410. *Ὑπό* a) met den genetivus: *onder . . . weg, onder* (Lat. *sub*):

1) van plaats: λαβὼν βοῦν ὑφ᾽ ἁμάξης *een os van onder (voor) den wagen genomen hebbende;* — πηγὴ ὑπὸ τῆς πλατάνου ῥεῖ *onder den plataanboom stroomt een bron;* τὰ ὑπὸ γῆς *wat onder den grond is;* οὔτ᾽ ἐπὶ γῆς οὔθ᾽ ὑπὸ γῆς;

2) overdrachtelijk: bij het passivum ('t Latijnsche *ab;* zie § 344) en het intransitivum: ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου *hij werd gedood door Nicander;* οὐκ ἐδύναντο καθεύδειν ὑπὸ λύπης *zij konden niet slapen van smart;* — τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ᾽ αὐλητρίδων *zij braken de muren af onder fluitspel.*

b) ὑπό met den dativus: *onder:*

1) van plaats: ἔστι βασίλεια ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει *daar is een paleis aan den voet van de acropolis;* ἑστάναι ὑπὸ δένδρῳ *onder eenen boom staan;*

2) overdrachtelijk: ἦν ἔτι ὑπὸ νόμοις καὶ πατρὶ Plat. de rep. 2, p. 574, d: *hij stond nog onder wetten en onder eenen vader;* ὑφ᾽ ἑαυτῷ ποιεῖσθαι *aan zich onderwerpen.*

c) ὑπό met den accusativus: *onder:*

1) van plaats: αἱ ὑπὸ τὸ ὄρος κῶμαι *de dorpen, die zich uitstrekken aan den voet van den berg;* ὑπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα *zij kropen onder de boomen;*

2) van den tijd: ὑπὸ νύκτα *sub noctem, tegen den nacht;*

3) overdrachtelijk: πόλεις καὶ ἔθνη ὑφ᾽ ἑαυτοὺς ποιεῖσθαι *steden en volken onder zich, in hunne macht brengen, aan zich onderwerpen.*

In composita: ὑπολύω *onder iets losmaken*, ὑπογράφω *onder iets schrijven*, ὑποτίθημι *onderstellen*, ὑπόκειμαι *onder iets liggen*, ὑφορῶ *suspicere, met argwaan aanzien*, ὑπομένω *onder iets blijven, standhouden, volharden;* — ὑπάγω *listig of heimelijk tot iets brengen, heimelijk wegvoeren;* ὑποφεύγω *heimelijk ontvluchten.*

C. VERSCHILLEND GEBRUIK DER NOMINA IN HET GRIEKSCH EN IN ONZE TAAL.

1. HET SUBSTANTIVUM.

§ 411. 1) Wat in de Latijnsche Grammatica geleerd is betreffende het meervoud van stofnamen en abstracta (L. G. § 463, 464) geldt ook in het Grieksch:

a) *πυροί tarwe* (eigenlijk: *tarwekorrels*);

κριθαί gerst (beide komen ook in 't enkelvoud voor);

ἅλες zout, ook *geestige gezegden*;

οἶνοι παλαιοί oude wijnen.

b) *ζῴων πάντων βίοι καὶ τυραννίδες εἰς πενίας καὶ εἰς πτωχείας τελευτῶσι* Plat. de rep. 618, a: *het leven van alle dieren en van alleenheerschappijen eindigt in armoede en bedelarij.* — *Σιτίοις καὶ ποτοῖς καὶ ὕπνοις πάντα ὁμοίως ἥδεσθαι ἔοικε τὰ ζῷα* Xen. Hier. 7, 3: *de levende wezens schijnen allen gelijkelijk genot te hebben in spijs en drank en slaap.*

2) De dualis werd in het Attisch niet meer geregeld gebruikt; maar dikwijls door den pluralis vervangen, zoodat van twee subjecten nu eens de dualis, dan weer de pluralis gevonden wordt: *δύο ἔχω ψυχάς ... δῆλον ὅτι δύο ἐστὸν ψυχά* Xen. Cyr. 6, 1, 41.

2. HET ADIECTIVUM.

1. ADIECTIVA ALS ADVERBIA GEBRUIKT.

§ 412. In het Grieksch gebruikt men dikwijls (evenals in het Latijn, L. G. § 466) adiectiva, waar wij adverbia of adverbiale uitdrukkingen bezigen:

πρῶτος, πρότερος primus, prior;

ὕστατος, ὕστερος postremus, novissimus; posterior;

μόνος unus, solus;

πᾶς, ἅπας totus;

μέσος medius;

σπάνιος rarus;

ἄσμενος, ἑκών lubens, gaarne, gewillig;

ἄκων, ἀκούσιος invitus, ongaarne, tegen den zin.

In 't Grieksch bijzonder:

μέγας en *πολύς*, en dergelijke, bij werkwoorden als *ῥέω* en *πνέω*:

ἡ θάλαττα μεγάλη ἐπιφέρεται Xen. Anb. 5, 8, 20: *de zee komt met geweld aanbruisen.* — *Κρήνη ἄφθονος ῥέουσα* Anb. 6, 4, 4: *een rijkelijk stroomende bron.* — *Ἄνεμος πνεῖ μέγας* Xen. Cyneg. 6, 2: *de wind waait hard.*

ὄρθριος vroeg, *δευτεραῖος op den tweeden dag*, *σκοταῖος in het duister*, *ὑπαίθριος in de open lucht*, *ὑπόσπονδος tengevolge van een wapenstilstand*, en dergelijke:

Κατέβαινον εἰς τὰς κώμας ἤδη σκοταῖοι Xen. Anb. 4, 1, 10: *zij daalden af naar de dorpen, toen het reeds donker was.* — *Ἀφικνοῦνται εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι* l. l. 5, 3, 2: *den derden dag kwamen zij te Cerasus.* — *Ὀρθὸς οὐδεὶς ἐδύνατο ἵστασθαι* l. l. 4, 8, 20: *niemand kon rechtop blijven staan.* — *Ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει* l. l. 4, 5, 3: *een noordenwind blies (hun) in 't gezicht.*

2. COMPARATIO DER ADIECTIVA.

§ 413. 1. Voor de comparatio geldt in 't algemeen hetzelfde wat in de Latijnsche Grammatica is geleerd.

Te . . ., dan dat, Latijn *quam ut*, wordt in het Grieksch uitgedrukt door *ἢ ὥστε* (of ook alleen door *ἢ ὡς* of *ἤ*), gevolgd door eenen infinitief:

Κακὸν μεῖζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι Xen. Mem. 3, 5, 17.

2. Ter versterking van den superlativus dienen de particulae *ὅτι* en *ὡς*, somtijds ook *ᾗ* en *οἷος*:

Ἔλαβεν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους Anb. 1, 1, 6: *quam plurimos.* — *ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα* l. l. 1, 3, 14: *quam celerrime, zoo spoedig mogelijk.* — *ὡς βασιλέα πορεύεται ᾗ ἐδύνατο τάχιστα* l. l. 1, 2, 4: *hij trekt naar den koning, zoo snel hij maar kan.* — *Χωρίον οἷον χαλεπώτατον* l. l. 4, 8, 2: *een zeer bezwaarlijk genaakbare plaats.*

3. Als versterking bij den superlativus werd ook gebruikt *ἐν τοῖς*, dat wij door *verreweg*, *bovenal* vertalen; het blijft voor het vrouwlijk onveranderd:

Ἐν τοῖς πρῶτοι Ἀθηναῖοι τὸν σίδηρον κατέθεντο Thuc. 1, 6, 3: *verreweg het vroegst hebben de Atheners de wapenen afgelegd* = *ἐν τοῖς πρώτοις πρῶτοι onder de eersten de eersten.*

3. HET PRONOMEN.

§ 414. Pronomen personale. Zie § 119—§ 121.

Pronomen reflexivum. — In 't Grieksch wordt in afhankelijke zinnen dikwijls het pronomen personale gebruikt,

waar in 't Latijn (L. G. § 477) het pronomen reflexivum zou staan. Het Grieksch heeft losser zinsverband dan het Latijn.

ὁ Ξενοφῶν ἐθύετο εἰ παρεῖεν αὐτῷ οἱ θεοὶ πειρᾶσθαι πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ στράτευμα X. Anb. 7, 2, 14: *X. nam de voorteekens waar bij het offer (om te weten) of de goden hem (sibi) toestonden, dat hij beproefde het leger naar Seuthes te voeren.* — τῶν παρ' ἑαυτῷ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο ὡς εὐνοικῶς ἔχοιεν αὐτῷ X. Anb. 1, 1, 5: *voor de Perzen, die bij hem (secum) waren (in zijn gevolg) droeg hij zorg, opdat ze jegens hem (sibi) welgezind waren.*

§ 415. a) Zelden vindt men voor het pronomen possess. reflexivum plurale ὁ ἡμέτερος αὐτῶν (§ 125 einde) den genetivus van het pronomen personale ὁ . . . ἡμῶν αὐτῶν, bijv.: Ἐπισκέψασθε τὰ ὑμῶν αὐτῶν ὅπλα Xen. Cyr. 6, 3, 21: *geeft acht op uwe eigene wapenen*, beter τὰ ὑμέτερα αὐτῶν.

b) Somtijds is het pron. reflex. van den 3den pers. gebruikt in plaats van dat van den 1sten of 2den persoon:

Δεῖ ἡμᾶς ἐρέσθαι ἑαυτούς Pl. Phaed. 7, 8, 6: *wij moeten ons zelven afvragen.* Ἀπεφαίνετε σκαιοτάτους ἑαυτούς Lys. 8, 5: *gij betoondet u zelven zeer linksch.*

c) In de plaats van het pronomen reciprocum (§ 124) wordt niet zelden het pronomen reflexivum gebruikt:

Φθονοῦσιν ἑαυτοῖς μᾶλλον ἢ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις X. Mem. 3, 5, 16: *zij zijn meer op elkander afgunstig dan op de andere menschen.*

§ 416. Pronomina demonstrativa. — *Οὗτος* en de pronomina die met *οὗτος* zijn samengesteld (*τοιοῦτος, τοσοῦτος, τηλικοῦτος*) wijzen gewoonlijk terug op hetgeen voorafgaat; — *ὅδε* en die met *ὅδε* overeenkomen (*τοιόσδε, τοσόσδε, τηλικόσδε*) op hetgeen volgt of nog vóór ons is:

Ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις, παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε X. Anb. 2, 1, 20: *dat zegt gij nu wel, maar meld dit van onzentwege.* — Κλέαρχος μὲν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη l. l. 2, 5, 15.

Aanm. 1. *Οὗτος* komt ook bij wijze van vocativus voor in de gemeenzame taal: Ὁ Φαληρεὺς οὗτος Ἀπολλόδωρος οὐ περιμενεῖς Plat. Symp. 172, a: *jij, Phaleriër Apollodorus, zul je mij niet wachten? Οὗτος, τι ποιεῖς* Aristoph. Ran. 198: *zeg jij daar, wat doe je?*

Aanm. 2. Als demonstrativum komt in sommige uitdrukkingen ook voor *ὅς*, dat gewoonlijk relativum is: *καὶ ὅς en hij (deze), ἦ δ' ὅς zeide hij; καὶ ὃς προσελθών* Anb. 7, 4, 8: *καὶ ὃς ἐθαύμασε* 1, 8, 16.

§ 417. Pronomen determinativum. — Wat het gebruik van *αὐτός* betreft, is nog het volgende op te merken (vgl. *ipse*, L. G. § 481, Aanm.):

a) *καὶ αὐτός* beteekent dikwijls: *eveneens*:

Ἀλκιβιάδης ἀπέβη εἰς τὴν γῆν, ἰδὼν δὲ ὁ Μίνδαρος καὶ αὐτὸς ἀπέβη X. Hell. 1, 1, 18: *A. ging aan land; M. dat ziende, ging eveneens.* Doch ook: *καὶ αὐτός ook zelf* X. Anb. 1, 9, 21.

b) *αὐτὸ τοῦτο hoc ipsum: αὐτοῖς τούτοις his ipsis.*

c) In verbinding met telwoorden:

δέκατος αὐτός hij zelf de tiende, d. i. *met negen anderen.*

Ἡιρέθη πρεσβευτὴς εἰς Λακεδαίμονα δέκατος αὐτός X. Hell. 2, 2, 17.

Aanm. Evenals *αὐτός* onder a) wordt ook *οὗτος* gebruikt:

Ἀγίας ὁ Ἀρκὰς καὶ Σωκράτης ὁ Ἀχαιὸς καὶ τούτω ἀπεθανέτην *sneuvelden eveneens* Xen. Anb. 2, 6, 30.

Doch ook *καὶ οὗτοι et ii* (L. G. § 480, Aanm. 2) *en wel, en nog daarenboven;* ἀπόρων καὶ ἀμηχάνων, καὶ τούτων πονηρῶν X. Anb. 2, 5, 21: *van menschen, die in verlegenheid zijn en geen raad weten en nog daarenboven slecht zijn.* Μένωνα οὐκ ἐζήτει καὶ ταῦτα παρ' Ἀριαίου ὢν τοῦ Μένωνος ξένου Xen. Anb. 2, 4, 15: *naar Meno vroeg hij niet, en dat nog wel ofschoon hij van Ariaeus kwam, den gastvriend van Meno.*

§ 418. Pronomina relativa. — Het onbepaald pronomen relativum *ὅστις* (§ 133) wordt gebruikt, wanneer het relativum niet op een bepaald voorwerp, maar op alle voorwerpen van dezelfde soort of hoedanigheid betrekking heeft:

Ἡγεμόνα αἰτεῖ Κῦρος ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει X. Anb. 1, 3, 14: *C. vraagt een aanvoerder, die het leger door een bevriend land kan wegvoeren.* — Ἆθλα προὔθηκε ταῖς ἱππικαῖς τάξεσιν, ἥτις κράτιστα ἱππεύοι Hell. 3, 4, 16: *hij loofde prijzen uit voor die ruiterafdeeling, die het best zou rijden.* — Συμβούλευσον ἡμῖν ὅ, τι σοι δοκεῖ ἄριστον εἶναι Anb. 2, 1, 17: *raad ons wat u dunkt het beste te zijn.*

Ditzelfde onderscheid geldt ook voor *ὅσος* en *ὁπόσος*, voor *οἷος* en *ὁποῖος* en voor de adverbia *οὗ* en *ὅπου*, *ᾗ* en *ὅπῃ* enzv., § 306.

Aanm. *Ὅστις* staat daarom ook na negatieve zinnen of na vragende zinnen met negatieve bedoeling: *οὐδεὶς ἔστιν ὅστις; οὐκ ἔστιν ὅστις; τίς ἔστιν ὅστις.*

§ 419. Eigenaardige uitdrukkingen zijn:

ἔστιν οἵ = ἔνιοι *sunt qui, nonnulli, sommigen, velen;*
ἔστιν ὧν = ἐνίων *van sommigen, velen;*
ἔστιν οἷς = ἐνίοις *aan sommigen, velen;*
ἔστιν οὕς = ἐνίους *sommigen, velen.*

Ook het enkelvoud komt voor: *ἔστιν ὅστις menigeen.*

Zoo de adverbiale uitdrukkingen:

ἔστιν ὅτε = *ἐνίοτε somtijds;*
ἔστιν οὗ hier en daar, op sommige plaatsen;
οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ op alle wijzen, in elk geval;
οὐκ ἔστιν ὅτου ἕνεκα er is geen reden, waarom.

Προὐβάλοντο πρῶτον μὲν Χειρίσοφον, ἔστι δ' οἳ καὶ Ξενοφῶντα Xen. Anb. 6, 2, 6: *zij stelden in de eerste plaats Ch. voor, sommigen echter ook Xenophon;* — *ἦσαν δὲ οἳ καὶ πῦρ προσέφερον* 5, 2, 14: *sommigen brachten ook vuur aan.* — *Οὐκ ἦν ὅπου οὐ παρετίθεσαν κρέα* 4, 5, 31: *overal zetten zij vleesch voor.* — *Ἔστιν ὅτε καὶ οἷς βέλτιον τεθνάναι ἢ ζῆν* Plat. Phaed. 62, a: *somtijds en voor sommigen is het beter dood te zijn dan te leven.*

§ 420. Attractio of assimilatio van het pronomen relativum. Wanneer het pronomen relativum in den accusativus zou moeten staan en tot antecedent heeft eenen genetivus of dativus, dan wordt het relativum gewoonlijk zelf in den genetivus of dativus geplaatst.

De pronomina demonstrativa, die antecedent zijn van het relativum, worden gewoonlijk weggelaten.

Ἄξιοι ἔσεσθε τῆς ἐλευθερίας ἧς κέκτησθε (in plaats van *ἣν κέκτησθε*) X. Anb. 1, 7, 3: *gij zult de vrijheid waardig zijn die gij bezit.* — *Νῦν ἐπαινῶ σε ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις* (in plaats van *ἐπὶ τούτοις ἃ*) l. l. 3, 1, 45: *nu prijs ik u om hetgeen gij zegt en doet.* — *Ὧν ἔλαβεν ἅπασι μετέδωκεν* (in plaats van *τούτων ἃ*) Isocr. 4, 29: *van hetgeen hij ontving deelde hij allen mede.*

Aanm. Attractio inversa. Zelden gebeurt het omgekeerde, dat namelijk het antecedent den naamval aanneemt van het pron. relativum:

Ἔλεγον, ὅτι Λακεδαιμόνιοι πάντων ὧν δέονται πεπραγότες εἶεν παρὰ βασιλέως X. Hell. 1, 4, 2: *zij zeiden, dat de L. alles wat zij verlangden, van den koning verkregen hadden* (voor *πάντα ὧν*).

§ 421. Wanneer twee of meer relatieve zinnen met elkander verbonden worden, maar het pronomen relativum van den tweeden en derden zin in een anderen naamval zou moeten staan dan het relativum in den eersten zin, dan worden de relativa in den tweeden of derden zin weggelaten of vervangen door het pronomen *αὐτός*:

Ἀριαῖος ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστά, ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν πειρᾶται X. Anb. 3, 2, 5 (in plaats van *ᾧ ἐδώκαμεν* en *παρ' οὗ ἐλάβομεν*): *Ariaeus, dien wij tot koning wilden maken en met wien wij over en weer een vast verbond sloten, tracht ons kwaad te doen.* — *Ποῦ δὴ ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀνήρ, ὃς συνεθήρα ἡμῖν, καὶ σύ μοι μάλα ἐδόκεις θαυμάζειν αὐτόν* X. Cyr. 3, 1, 38: *Waar is toch die man, die met ons op de jacht ging en dien gij, naar mij voorkwam, zeer bewonderdet?*

§ 422. Pronomina interrogativa. — Van de pron. interrogativa worden *τίς, ποῖος, πόσος, πότερος* in rechtstreeksche, doch ook wel in afhankelijke vragen gebruikt; maar *ὅστις, ὁποῖος, ὁπότερος* alleen in afhankelijke vragen. Hetzelfde onderscheid bestaat er tusschen de adverbia *ποῦ* en *ὅπου*, *πῇ* en *ὅπῃ* enzv.

Οὐκ ἴστε ὅ,τι ποιεῖτε X. Anb. 1, 5, 16: *gij weet niet, wat gij doet.* *Σὺ δ' ἡμῖν εἰπὲ τί λέγεις* l. l. 2, 1, 17: *zeg gij ons echter wat gij meent.* *Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη* l. l. 2, 1, 22: *wat is dat dan? zeide hij.* *Ἐθαύμαζον ὅποι ποτὲ τρέψονται οἱ Ἕλληνες καὶ τί ἐν νῷ ἔχοιεν* l. l. 3, 5, 13: *zij waren benieuwd te weten, waarheen de Gr. zich wel zouden wenden en wat zij in den zin hadden.*

Aanm. In 't Grieksch kan een vraagwoord afhangen van een participium, dat zelf afhankelijk is: *Καταμεμάθηκας τοὺς τί ποιοῦντας ἀχαρίστους ἀποκαλοῦσιν* Xen. Mem. 2, 2, 1 (in plaats van *τί ποιοῦσιν οὗτοι, οὓς ἀχαρίστους ἀποκ.*): *hebt gij opgemerkt wat zij doen, die men ondankbaar noemt?*

Evenzoo kan ook zonder participium eene vraag in eene vraag zijn opgesloten: *Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν* X. Anb. 3, 1, 14: *uit welken staat zal ik dus den veldheer verwachten, die dat doen zal?*

Zoo komen vraagwoorden ook in finale, voorwaardelijke en andere afhankelijke zinnen voor, waar wij bij de vertaling eene andere wending aan den zin moeten geven: *Ὅταν τί ποιήσωσι, νομιεῖς τοὺς θεούς σου φροντίζειν* Xen. Mem. 1, 4, 14: (*wanneer zij wát zullen gedaan hebben, zult gij gelooven* enzv., d. i.) *Wat zullen de goden moeten doen, eer gij gelooft, dat zij voor u zorgen?*

§ 423. Pronomen indefinitum. — *Τὶς, τὶ* worden dikwijls achter adiectiva, numeralia en adverbia geplaatst om de onbepaaldheid aan te duiden; somtijds wordt daardoor het begrip versterkt, althans met meer nadruk aangeduid:

ὀλίγοι τινες eenige weinigen
δεινός τις zeer groot
πάνυ τι vrijwat, zeer
πόλλ' ἄττα nog al veel, vrijwat
εἷς τις ook maar één
οὐδέν τι volstrekt niet
μᾶλλόν τι wat meer
τρεῖς τινες een stuk of drie
πόσαι τινές; quot fere?

Zoo ook bij het lidwoord:

οἱ μέν τινες eenigen *οἱ δέ τινες sommigen, echter.*

4. HET LIDWOORD.

§ 424. Evenals in onze en andere talen is in het Grieksch het (bepalende) lidwoord oorspronkelijk een pronomen demonstrativum geweest, als zoodanig is het zelfs in het Attisch nog niet geheel door *οὗτος* verdrongen.

Het lidwoord *ὁ, ἡ, τό* wordt nog als pronomen demonstrativum gebruikt in:

a) *ὁ μέν — ὁ δέ de een — de ander;*

b) *ὁ δέ, ἡ δέ, τὸ δέ* in 't begin van eenen zin: *en deze, deze nu;*

c) *καὶ τόν, καὶ τήν, καὶ τούς en deze* in den accus. cum inf.;

d) *τὸν καὶ τόν, τὸ καὶ τό dezen en dien, dit en dat*
πρὸ τοῦ voor dezen, vroeger.

Τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν Anb. 1, 1, 7: *sommigen doodde, anderen verbande hij. — Ἐπορεύθησαν τὰ μέν τι μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι* 4, 1, 14: *zij trokken voort nu eens vechtende, dan weer rustende. — Κῦρος δίδωσι Κλεάρχῳ μυρίους δαρεικούς. ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν* 1, 1, 9: *Cyrus gaf aan Cl.* 10000 *darieken* (à *f* 13,50)*; hij nu dat geld ontvangen hebbende verzamelde een leger. — Τὸ δ' οἶμαι οὐχ οὕτως ἔχει* Plat. Phaed. 87, c: *dat echter, meen ik, is niet zoo. — Καὶ τὸν εἰπεῖν* Plat. Symp. 174, a: *en dat hij gezegd heeft. — Ἔδει γὰρ τὸ καὶ τὸ ποιῆσαι* Dem. 9, 68: *want men moest zoo en zoo doen. — Ὄντες καὶ πρὸ τοῦ οὐ ταχεῖς* Thuc. 1, 118: *terwijl zij ook te voren niet snel waren.*

§ 425. Het lidwoord dient:

1⁰ òf om een enkel voorwerp (individu) meer bepaaldelijk aan te wijzen en van andere van zijne soort te onderscheiden,

2⁰ òf om de geheele soort (genus) te vertegenwoordigen in één voorwerp.

1) *Ξέρξης ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀπεχώρει* X. Anb. 1, 2, 9: *X. trok, nadat hij in den (bekenden) slag overwonnen was, uit Griekenland terug. — Ξέρξης ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον στρατιὰν ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα* Anb. 3, 2, 13: *illum innumerabilem exercitum.*

2) *Δεῖ τὸν στρατιώτην φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους* Anb. 2, 6, 10: *de soldaat moet meer den bevelhebber, dan de vijanden vreezen.*

§ 426. Door de bepalende kracht van het lidwoord hebben onbepaalde telwoorden dikwijls eene bepaalde beteekenis aangenomen:

πολλοί velen	maar *οἱ πολλοί de groote hoop, de meesten;*
πολύ veel	„ *τὸ πολύ het grootste deel;*
πλείους meer	„ *οἱ πλείους de meerderheid;*
πλεῖστοι zeer velen	„ *οἱ πλεῖστοι de meesten;*
ὀλίγοι weinigen	„ *οἱ ὀλίγοι de oligarchen;*
ἄλλοι anderen (alii)	„ *οἱ ἄλλοι de anderen,* d. i. *overigen (reliqui).*

Somtijds ook de hoofdtelwoorden of cardinalia. Zoo is *δύο μέρη twee deelen,* maar *τὰ δύο μέρη* twee deelen van een geheel, dat in drieën verdeeld is, dus twee derden; zoo is *τὰ τρία μέρη* drie vierden, *τὰ πέντε μέρη* vijf zesden (zie L. G. § 164, 3⁰):

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐκράτουν τῆς Μέμφιδος τῶν δύο μερῶν Thuc. 1, 104, 2: *de Atheners waren meester van twee derde van Memphis.*

ANM. Bij andere breuken hebben teller en noemer beide het lidwoord: *Λακεδαιμόνιοι Πελοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας νέμονται* Thuc. 1, 10, 2: *de Lacedaemoniërs bezitten drie vijfden van den Peloponnesus.*

§ 427. Wanneer een pronomen personale, dat uit zijnen aard bepaalde personen aanwijst, eene appositie bij zich heeft ter nadere verduidelijking, neemt deze appositie het lidwoord aan:

ἡμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι wij Atheners Anb. 7, 1, 27;
ὑμῶν τῶν Ἑλλήνων van u, Grieken Anb. 1, 7, 7;
ὑμᾶς τοὺς Λακεδαιμονίους u, Lacedaemoniërs Anb. 4, 6, 14.

ANM. Somtijds ontbreekt zelfs het pronomen, terwijl toch de appositie bij het verzwegene pronomen het artikel heeft, omdat zij bepaald is: *αἱρεῖσθ' οἱ δεόμενοι ἄρχοντας kiest, daar gij ze noodig hebt, aanvoerders* Anb. 3, 1, 46. In uitdrukkingen als: *ἡμᾶς τοὺς ἄλλους* Anb. 6, 6, 14, beteekent *οἱ ἄλλοι de overigen.* Zie § 425.

§ 428. Eigennamen duiden op zich zelf reeds bepaalde dingen aan en hebben dus geen lidwoord noodig:

Ξέρξης, Ξενοφῶν, Κῦρος, Σωκράτης; Ἀθηναῖοι, Χαλδαῖοι, Ὀλύμπια, Δελφοί. Voorb. § 424; 425, 1. Zie Aanm. 3.

Wanneer men echter een persoon als bekend wil voorstellen, 't zij omdat hij reeds genoemd is of omdat hij algemeen beroemd of berucht is, dan gebruikt men het lidwoord:

ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνα κατέβη Anb. 6, 2, 2. Zie § 405, c, 3.

ANM. 1. Niet altijd wordt een persoon, die vroeger reeds genoemd is, daarom als bekend voorgesteld; veel hangt op iedere plaats af van de stemming en bedoeling van den schrijver. In 't eerste hoofdstuk van de Anabasis

van Xenophon heeft men bijv. achtereenvolgens: *Κῦρος, Κῦρον, ὁ Κῦρος, τὸν Κῦρον, Κῦρον, τῷ Κύρῳ, Κῦρον, ὁ Κῦρος* enzv.

Aanm. 2. Staat bij een persoonsnaam eene appositie, dan kan deze appositie het lidwoord hebben naar den boven gegeven regel, maar de persoonsnaam staat dan zonder lidwoord: *Κροῖσος ὁ Λυδῶν βασιλεύς* Xen. Cyr. 1, 5, 3; *Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ* Anb. 3, 1, 4 en 5.

Aanm. 3. Namen van landen hebben gewoonlijk het lidwoord, omdat het oorspronkelijk bijvoegelijke naamwoorden zijn: *ἡ Ἑλλάς, ἡ Ἀττική*.

Verder zegt men: *ὁ Εὐφράτης ποταμός de rivier de Euphraat, ὁ Νεῖλος ποταμός, τὸ Πήλιον ὄρος*, maar waar het geslacht of de verbuiging van de appositie verschillen, herhaalt men het lidwoord: *τῆς Ἴδης τοῦ ὄρους, τὴν πόλιν τοὺς Ταρσούς*.

§ 429. Het praedicaatsnomen is in den regel niet in bepaalden, maar in algemeenen zin genomen; het praedicaatsnomen heeft daarom in het Grieksch geen lidwoord, ook waar het in onze taal wel een lidwoord heeft:

Ἀνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος Thuc. 2, 43, 2: *van beroemde mannen is de geheele aarde het grafteeken.* — *Ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ ἦν ἡ γῆ πεδίον ἅπαν, ὁμαλὲς ὥσπερ θάλαττα* Anb. 1, 5, 1: *op deze plaats was de grond geheel een vlakte, effen als de zee.* — *Οὔτε πλῆθός ἐστιν οὔτε ἰσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα* Anb. 3, 1, 42: *'t Is noch de menigte, noch de kracht, die in den oorlog de overwinning bewerkt.*

Aanm. Wanneer het praedicaatsnomen bepaald is, neemt het het lidwoord aan; dit gebeurt echter zelden. Zoo zegt Plato Phaed. 107, C.: *εἰ μὲν γὰρ ἦν ὁ θάνατος τοῦ παντὸς ἀπαλλαγή want indien de dood eene scheiding was van alles.* Zoo ook: *ὁ θάνατος τυγχάνει ὢν οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν πραγμάτοιν διάλυσις* Gorg. 524, b. Maar 64, c. zegt hij: *ἡγούμεθα τὸν θάνατον εἶναι τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγήν de scheiding der ziel van het lichaam.* Hier is de gedachtengang deze: *Ziel en lichaam zijn twee verbondene dingen, die daarom ook gescheiden kunnen worden. De scheiding nu van deze twee is de dood.*

§ 430. Het lidwoord wordt dikwijls weggelaten:

a) bij namen van dingen, die òf door hunne beteekenis òf door het gebruik ongeveer gelijk staan met eigennamen: *ἄστυ (Athene), πόλις, ἀκρόπολις, ἀγορά, νῆσος, βασιλεύς de koning der Perzen, γῆ, θάλαττα, ἥλιος, οὐρανός, βορρᾶς noordenwind* en andere;

b) bij namen, die eene verwantschap te kennen geven:

πατήρ, μήτηρ, ἀδελφός enzv.;

c) in bijwoordelijke uitdrukkingen:

ἐν δεξιᾷ aan de rechterhand, ἐν ἀριστερᾷ aan de linkerhand; κατ'

ἀγρούς op het land, ἐκ νέου van der jeugd af; νυκτός des nachts, ἡμέρας des daags enzv.

Aanm. Zoo zegt men ook bij ons in de volkstaal: *wij gaan naar stad, zeg aan vader, roep zus eens, op zee* enzv.

ATTRIBUTIEVE EN PRAEDICATIEVE PLAATSING.

§ 431. Met het oog op het lidwoord onderscheidt men tweeërlei plaatsing van een bijvoegelijk naamwoord: 1⁰ de attributieve, 2⁰ de praedicatieve.

1⁰. Een bijvoegelijk naamwoord is attributief geplaatst, wanneer het staat tusschen het lidwoord en het zelfstandig naamwoord of wanneer het na het zelfstandig naamwoord staat met herhaling van het lidwoord:

ὁ ἀγαθὸς ἀνήρ of *ὁ ἀνὴρ ὁ ἀγαθός de goede man.*

Niet alleen bijvoegelijke naamwoorden, maar alle attributen of bepalingen (L. G. § 357, Aanm.) hebben deze plaatsing; van daar de naam:

ἡ τῶν Ἀθηναίων πολιτεία de staatsregeling der Atheners.

2⁰. Een bijvoegelijk naamwoord is praedicatief geplaatst, wanneer het staat vóór het lidwoord of na het zelfstandig naamwoord; het adjectief is dan eigenlijk praedicaat:

ἀγαθὸς ὁ ἀνήρ of *ὁ ἀνὴρ ἀγαθός* (nam. *ἐστιν* of *ὤν*) *de man is goed* of *de man als goede (zoover hij goed is).*

Aanm. 1. *Πολλάκις μικραὶ δυνάμεις μεγάλας τὰς ῥοπὰς ἐποίησαν* Isocr. 4, 139, kunnen we vertalen: *kleine oorzaken hebben dikwijls groote gevolgen gehad*, maar dit geeft niet nauwkeurig weer wat er staat. Er staat: „*dikwijls maakten kleine krachten den doorslag van de balans* (L. G. § 464) *groot*, d. i. *maakten dat de doorslag groot was.* Op dergelijke wijze moet men altoos een adjectief, dat praedicatief gebruikt is, opvatten, ook waar de vertaling dat niet altijd kan uitdrukken.

Aanm. 2. *Daar de vijanden vluchtten.* In dezen zin is *vluchtten* praedicaat; dus moet men in den genetivus absolutus zeggen: *τῶν πολεμίων φευγόντων* of *φευγόντων τῶν πολεμίων*, want *τῶν φευγόντων πολεμίων* is alleen: *der vluchtende vijanden.*

§ 432. Praedicatieve plaatsing hebben:

1⁰ de pronomina demonstrativa *οὗτος, ὅδε* en *ἐκεῖνος* (§ 129) en verder *ἄμφω, ἀμφότερος* en *ἑκάτερος*; wanneer de pronomina den nadruk hebben, staan zij vóór het lidwoord, anders na het substantivum: *οὗτος ὁ ἀνήρ* of *ὁ ἀνὴρ οὗτος*; — *ὁ αὐτὸς οὗτος (ἀνήρ)* is:

deze zelfde man; — αὐτὸς οὗτος ὁ ἀνήρ is: *deze man zelf.* — τὼ παῖδε ἀμφοτέρω.

Aanm. Ἕκαστος kan een lidwoord bij zich hebben, maar het lidwoord kan ook weggelaten worden; wordt het lidwoord gebruikt, dan staat ἕκαστος praedicatief: καθ' ἑκάστην ἡμέραν *iederen dag, cotidie* en κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην *telken dage.*

2º de genetivi possessivi van pronomina personalia (§ 125) en van relativa:

ὁ Ψάρος ποταμός, οὗ τὸ εὖρος ἦν τρία πλέθρα Anb. 1, 4, 1: *de rivier de Psarus, wier breedte 3 plethra was.*

Aanm. 1. De pronomina possessiva hebben het lidwoord, maar attributieve plaatsing: ὁ ἐμὸς φίλος *mijn vriend*, ook ὁ φίλος ὁ ἐμός; maar φίλος ἐμός is *een mijner vrienden, een vriend van mij.*

Aanm. 2. Attributief worden ook gebruikt de genetivi possessivi der pronomina reflexiva en demonstrativa: ὁ ἐμαυτοῦ φίλος *mijn eigen vriend*, ὁ ἐκείνων φίλος *hun vriend* (§ 125).

§ 433. Bij eenige adjectiva maakt de attributieve of de praedicatieve plaatsing een groot verschil in de vertaling:

a) διὰ μέσου τοῦ παραδείσου *midden door het park;*
πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης *midden vóór de slagorde;*
ἐν μέσοις τοῖς πολεμίοις *midden onder de vijanden;*
τὸ μέσον στῖφος *de middelste drom;* —
ὁ μέσος δάκτυλος *de middelste vinger, de middelvinger;*

b) ἔσχατον εἶχε τὸ εὐώνυμον *hij stond op het einde van den linkervleugel* [eig.: *hij had den linker(vleugel), waar die het uiterste was*];
ἡ ἐσχάτη δίκη *de (uiterste) zwaarste straf;*

c) μόνη ἡ τῶν ἀνθρώπων γλῶττα *alleen de tong der menschen;*
ὁ μόνος παῖς *de eenige zoon;*

d) ἐν ὅλῃ τῇ πόλει *in de stad in haar geheel;*
τὸ ὅλον πρόσωπον *het geheele gelaat.*

Aanm. Gewoonlijk vertaalt men het praedicatieve en het attributieve ὅλος op dezelfde wijze: *in de geheele stad.*

e) διαβαίνουσι πάντες οἱ στρατιῶται *de soldaten trekken allen over;*
τὰ πάντα μέρη *alle deelen, de gezamenlijke deelen;*
ἡ Ἑλλὰς πᾶσα *Griekenland in zijn geheel;*
ἡ πᾶσα Σικελία *geheel Sicilië.*

Aanm. 1. Van πᾶς geldt dezelfde opmerking als van ὅλος hierboven. Neemt men πᾶς zonder lidwoord, dan wordt het begrip van het substantief zoo algemeen mogelijk genomen: πᾶς ἄνθρωπος *elk mensch (ieder wezen, dat mensch is)*, πάντες ἄνθρωποι *alle menschen*: Πάντα ἄνθρωπον χρὴ φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὑτόν Plat. legg. 732: *elk mensch moet te groote eigenliefde vermijden.*

Aanm. 2. Πᾶς kan ook *louter, geheel en al* beteekenen; het substantivum heeft dan geen lidwoord: οὐκ ἂν ἡδονὴ πᾶν ἀγαθὸν ἦν, οὐδέ γ' ἂν λύπη πᾶν κακόν Plat. Phileb. 27, e: *genot zou niet louter goed zijn, noch smart louter kwaad.*

f) Over αὐτός zie § 131.

SUBSTANTIVEERING EN ADJECTIVEERING DOOR HET LIDWOORD.

§ 434. Men kan in het Grieksch ieder woord als substantief gebruiken door het lidwoord er voor te plaatsen; 'tzelfde kan men met geheele uitdrukkingen doen.

τὸ ἀγαθόν *het goede;* — τὸ καλόν *het schoone;*
τὰ ἀγαθά *bona;* — τὰ καλά *res pulchrae;*

οἱ λέγοντες *de redenaars;* — οἱ ἔχοντες *de bezittende klasse;*
ὁ βουλόμενος *ieder, die wil;* — ὁ τυχών *de eerste de beste.*

ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· τὸ δ' ὑμεῖς ὅταν εἴπω, τὴν πόλιν λέγω Dem. 18, 4: *maar, wanneer ik zeg gij, dan bedoel ik de stad.*

οἱ ἐκεῖ *zij, die daar wonen;* — τὰ παρ' ἡμῖν *wat bij ons gebeurt;*
οἱ πρότερον *het voorgeslacht;* — οἱ νῦν *de thans levenden;*
οἱ ἔπειτα *de nakomelingen;* — τὸ πέραν *de overzijde;*
τὰ οἴκοι *de zaken te huis, de toestand in het vaderland;*

τὸ ἁμαρτάνειν *het zondigen;*
ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν *begonnen zijnde met over te trekken;*
τῷ βούλεσθαι *door te willen;*
εἰς τὸ ταχὺ μανθάνειν *ten opzichte van het vlugge leeren.*

Ἐν τῷ κρατεῖν ἐστι καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ τῶν ἡττόνων Anb. 5, 6, 32: *in het overwinnen ligt ook opgesloten het nemen van de bezittingen der overwonnenen.*

Ὁ λόγος ἐστὶ περὶ τοῦ ὅντινα τρόπον χρὴ ζῆν Plat. de rep. 352, d: *het gesprek loopt over de vraag hoe men moet leven.*

§ 435. Evenzoo kan men in het Grieksch allerlei woorden en uitdrukkingen als attributieve adjectiva gebruiken, door ze tusschen het lidwoord en het substantivum te plaatsen:

ἡ ἄνω ὁδός de weg naar boven, de marsch naar het binnenland;
ὁ ἄνω βασιλεύς de koning in het binnenland, koning der Perzen;
ἡ οἴκαδε ὁδός de weg naar huis;
ἡ τήμερον ἡμέρα de dag van heden;
οἱ πάνυ στρατηγοί de uitstekende veldheeren;
ὁ ὀρθῶς κυβερνήτης de ware stuurman (L. G. § 468, Aanm.);
οἱ γνησίως φιλόσοφοι de echte wijsgeeren;
ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ in den tusschentijd;
ἡ τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων τάξις het escadron der zeshonderd ruiters van zijn garde.

HOOFDSTUK II.

HET VERBUM.

A. GENERA.

I. ACTIVUM EN PASSIVUM.

§ 436. a) Eenige intransitieve actieve werkwoorden worden als passiva geconstrueerd en vertaald:

ἀποθνήσκειν ὑπό τινος door iemand gedood worden bij *ἀποκτείνω*
ἑάλων ik werd gevangen genomen „ *εἷλον*
ἐκπίπτειν verbannen worden „ *ἐκβάλλω*
φεύγειν aangeklaagd zijn „ *διώκω*
εὖ ἀκούειν ὑπό τινος bene audire ab aliquo, geprezen worden door, in goeden naam staan bij iemand „ *εὖ λέγειν.*

b) Omgekeerd worden somtijds passieve vormen in den aor. door intransitieve vertaald, bijv.:

ἐξεπλάγην ik schrok bij *ἐκπλήττω*
ἐτράπην ik keerde mij om „ *τρέπω*
ἐτράφην ik groeide op „ *τρέφω*
ἐφθάρην ik kwam om, perii „ *φθείρω*

Zie verder § 295—§ 302.

AANM. De aor. op *-ην* hadden oorspronkelijk actieve beteekenis, vergelijk *ἐρρύην* bij *ῥέω*.

c) Sommige werkwoorden worden zoowel intransitief als transitief gebruikt:

εἰσβάλλειν inwerpen intr. *invallen, inmonden*
διαφέρειν uit elkander dragen „ *verschillen*
ἔχειν hebben „ met adv. *zijn; καλῶς ἔχει = καλόν ἐστιν.*

Bij eenige is het duidelijk, dat het voorwerp verzwegen is:

ἐλαύνειν drijven intr. *rijden (ἐλαύνειν ἵππον)*
ἄγειν voeren „ *optrekken, oprukken (ἄγειν στρατιάν)*
αἴρειν opheffen „ *wegvaren, opbreken (ἀγκύρας, σκηνάς)*
καταλύειν uitspannen „ *halt houden (τοὺς ἵππους)*
ὁρμᾶν aandrijven „ *losstormen, opbreken (ἑαυτόν, στράτευμα).*

§ 437. Reeds is in § 360 opgemerkt, dat intransitieve werkwoorden, die den dativus regeeren, in 't passivum kunnen worden omgezet evenals transitieve werkwoorden.

'tZelfde kan ook met andere intransitieve werkwoorden geschieden, die den genetivus regeeren:

Δεινόν (ἐστι) ἐλεύθερον ὄντα ὑπὸ δούλου ἄρχεσθαι Plat. Lys. 208, c: *'t Is erg, wanneer men vrij is, door eenen slaaf geregeerd te worden (ἄρχειν τινός). — Τὰ μικρὰ ἁμαρτηθέντα* Anb. 5, 8, 20: *parva peccata, kleine misslagen (ἁμαρτ. τινός). — Ἀμελεῖται τὸ ἀτιμαζόμενον* Plat. de rep. 551, a: *wat niet geacht wordt, daarover bekommert men zich niet.*

Zoo worden ook intransitiva zonder casus passief gebruikt:

τὰ πεπολιτευμένα wat in het staatsbestuur gedaan is, van *πολιτεύω als burger leven; τὰ πεπονημένα wat met inspanning verricht is,* van *πονέω zich inspannen.*

AANM. Een onpersoonlijk passivum van intransitiva, zooals het Latijnsche *itur, curritur: men gaat, men loopt*, wordt in het Grieksch niet gebruikt.

2. MEDIUM.

§ 438. Terwijl het activum eenvoudig te kennen geeft, dat het onderwerp eene handeling verricht, geeft het medium altijd meer te kennen, dat namelijk het onderwerp nog op eene andere wijze bij de handeling betrokken is.

Het medium geeft te kennen:

a) dat de handeling bij het onderwerp zelf bepaald blijft:

βουλεύω raad geven — *βουλεύομαι overleggen, overwegen,* in 't mv. *onderling raad geven, beraadslagen*
φυλάττω bewaken — *φυλάττομαι zich zelf bewaken, zich in acht nemen*

ἵστημι plaatsen	*ἵσταμαι zich plaatsen, gaan staan*
παύω doen ophouden	*παύομαι (zich doen ophouden) ophouden, eindigen met*
ἄρχω beginnen (terwijl een ander voortgaat)	*ἄρχομαι beginnen (en zelf voortgaan)*
ἵημι zenden, werpen	*ἵεμαι zich zenden, werpen*, d. i. *ijlen;*

b) dat het onderwerp de handeling voor zich of aan het zijne of met het zijne verricht:

ἄγω voeren	*ἄγομαι voor zich voeren*, bijv. *γυναῖκα uxorem ducere*
αἱρῶ nemen	*αἱροῦμαι voor zich nemen, sibi sumere, kiezen*
λύω losmaken	*λύομαι (voor zich, met het zijne) loskoopen*
θύω offeren	*θύομαι voor zich offeren, laten offeren, door offeren trachten te weten te komen*
ἀμύνω afweren	*ἀμύνομαι van zich afweren*
παιδεύω opvoeden, laten —	*παιδεύομαι voor zich (laten) opvoeden*
ἀποδείκνυμι aantoonen	*ἀποδείκνυμαι (van zich aantoonen)* d. i. *uiten, verklaren*
συμβάλλω bijeenbrengen	*συμβάλλομαι van het zijne bijeen brengen*
κομίζω dragen, brengen	*κομίζομαι voor zich brengen, krijgen, het zijne krijgen*, d. i. *terugkrijgen*
πόλεμον ποιῶ eenen oorlog bewerken, verwekken	*πόλεμον ποιοῦμαι met eigen middelen eenen oorlog maken, oorlog voeren*
παρέχω verschaffen	*παρέχομαι uit eigen middelen verschaffen;*

c) dat het onderwerp de handeling met nadenken, inspanning, zorg enzv. verricht:

σκοπῶ beschouwen	*σκοποῦμαι nauwkeurig beschouwen, overleggen*
λαμβάνω nemen	*λαμβάνομαι pakken*
πλάττω vormen (in klei, was)	*πλάττομαι in zijn geest vormen*, d. i. *verzinnen, zich voorstellen*
πολιτεύω burger zijn	*πολιτεύομαι leven en handelen als burger.*

Θεοὺς οἶμαι τοὺς ἀγράφους νόμους τοῖς ἀνθρώποις θεῖναι· πῶς ἂν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὺς ἔθεντο; Xen. Mem. 4, 4, 19: *ik meen, dat de goden de ongeschreven wetten aan de menschen hebben gegeven; hoe zouden de menschen ze hebben kunnen geven?* De menschen geven wetten voor zich, de goden voor anderen.

Οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ τοὺς αὐτῶν υἱεῖς διδάσκουσιν ἃ διδασκάλων ἔχεται Plat. Prot. 324, a: *de voortreffelijke mannen laten hunne eigene zonen onderwijzen in die dingen, die van leermeesters afhangen.* Maar 325, b: *οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες διδάσκονται τοὺς υἱεῖς.*

Περικλῆς τοὺς υἱεῖς ἃ διδασκάλων εἴχετο καλῶς ἐπαίδευσεν Plat. Prot. p. 320, b. Maar *Θεμιστοκλῆς τὸν υἱὸν πολλά ἐπαιδεύσατο* Plat. Men. 93, d.

Aanm. 1. Uit de laatste voorbeelden ziet men:

1⁰ dat het onderscheid tusschen het activum en het medium in de vertaling soms niet blijkt, hoewel de Grieken het gevoelden: *ἐπαιδεύσατο hij liet (voor zich) opvoeden* of *voedde op (voor zich)*;

2⁰ dat zoowel het activum als het medium kan beteekenen *laten*, dat deze beteekenis dus geene eigenaardigheid is van het medium.

Aanm. 2. Niet alle werkwoorden hebben een medium; om het reflexivum uit te drukken mag men geen medium maken van werkwoorden, die het niet hebben. Buitendien wordt voor de duidelijkheid of om met nadruk te spreken dikwijls het reflexieve pronomen met het actieve werkwoord gebruikt in plaats van het medium; *Κῦρος ἐθήρευεν, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτόν τὲ καὶ τοὺς ἵππους* Anb. 1, 2, 7. — *Σφᾶς αὐτοὺς* (of *ἑαυτοὺς*) *ἐπαινοῦσιν* Lys. 7, 40.

Aanm. 3. Omschrijvingen van een werkwoord door middel van een substantivum en *ποιῶ* staan altijd in het medium: *σπουδὴν ποιεῖσθαι = σπουδάζειν zich haasten, ijverig bezig zijn; πορείαν ποιεῖσθαι = πορεύεσθαι marcheeren* enzv.

B. TEMPORA.

§ 439. Wat van de tijden in het Latijn geleerd is (L. G. § 496—§ 510) geldt in hoofdzaak ook van de tijden in het Grieksch. Op tweeërlei echter moet men letten:

1⁰ dat het Grieksch eenen tijd meer heeft, den aoristus;

2⁰ dat de tijdsbepaling in de modi (buiten den indicativus) een andere is dan in den indicativus; de indicativus alleen heeft het augment.

1. DE AORISTUS INDICATIVI.

§ 440. a) De aoristus indicativi geeft te kennen, dat eene handeling in 't verledene eenvoudig geschied is, zonder eenige bijbeteekenis. Hij stemt overeen met het Perfectum historicum in 't Latijn en den Passé défini in 't Fransch (L. G. § 503):

Ἦλθον, εἶδον, ἐνίκησα Plut. Caes. 50 (Suet. 37, L. G.).

b) De aoristus indicativi werd echter ook gebruikt om feiten der ervaring uit te drukken in algemeene oordeelen of spreuken (Gnomische aoristus); wij gebruiken dan gewoonlijk het praesens:

Ῥώμη μετὰ φρονήσεως ὠφέλησεν Isocr. 1, 6: *kracht met overleg gepaard brengt nut.* — *Οὐδεὶς ἐπλούτησεν ταχέως δίκαιος ὢν* Menander fr. 290.

Aanm. Eigenlijk geeft de aoristus ook hier een verleden tijd te kennen: de overgang tot den tegenwoordigen tijd wordt echter als van zelf gemaakt: *'t is dikwijls zoo gegaan*, derhalve *zoo gaat het.*

c) Niet zelden wordt de a o r i s t u s i n d i c a t i v i vertaald door een p l u s q u a m p e r f e c t u m, vooral in t i j d b e p a l e n d e, r e d e g e v e n d e en r e l a t i e v e zinnen, w a n n e e r i n d e n h o o f d z i n e e n h i s t o r i s c h e t i j d s t a a t:

Ἐπειδὴ εἰρήνη ἐγένετο, Κλέαρχος ἐξέπλει ὡς πολεμήσων τοῖς Θρᾳξίν Anb. 2, 6, 2: *nadat de vrede gesloten was voer Cl. weg om de Thraciërs te beoorlogen.* — *Δαρεῖος Κῦρον μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησεν* Anb. 1, 1, 2: *Darius liet Cyrus overkomen uit het gebied, waarover hij hem stadhouder gemaakt had.* — *Οἱ Κερκυραῖοι Κυλλήνην ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦν καὶ χρήματα παρέσχον Κορινθίοις* Thuc. 1, 30: *de bewoners van Corcyra staken Cyllene in brand, omdat de bewoners schepen en geld geleverd hadden aan de Corinthiërs.*

d) De a o r i s t u s kan ook te kennen geven h e t b e g i n e e n e r h a n d e l i n g in het verledene; dit geschiedt vooral bij werkwoorden, die in het praesens eenen toestand beteekenen:

βασιλεύω ik ben koning	*ἐβασίλευσα ik werd koning*
ἄρχω ik ben archont	*ἦρξα ik werd archont*
ἔχω ik heb	*ἔσχον ik verkreeg*
βλέπω ik kijk	*ἔβλεψα ik wierp eenen blik*
γελῶ ik lach	*ἐγέλασα ik barstte in lachen uit*
ὀργίζομαι ik ben toornig	*ὠργίσθην ik werd toornig*
πλουτῶ ik ben rijk	*πλουτήσας rijk geworden zijnde.*

Aanm. Ook in het Grieksch heeft men imperfecta en aoristi (deze veel zeldzamer), die niet de handeling zelve, maar het p o g e n om de handeling te verrichten te kennen geven (d e c o n a t u L. G. § 500): *Κλέαρχος τοὺς αὑτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι* Anb. 1, 3, 1: *Cl. trachtte zijne soldaten te dwingen om op te trekken.* — *Ἔκτεινά σ' ὄντα πολέμιον δόμοις ἐμοῖς* Eurip. Io 1291: *ik trachtte u te dooden.*

Het imperf. en de aor. echter beteekenen op zich zelf dit t r a c h t e n niet, maar het zinsverband duidt het aan.

2. De aoristus in de overige modi.

§ 441. a) De a o r i s t u s c o n i u n c t i v i geeft op zich zelf geen tijd te kennen, maar alleen het plaatsgrijpen der handeling, terwijl het p r a e s e n s coniunctivi d e n d u u r, h e t v e r l o o p der handeling beteekent:

Μὴ μαινώμεθα μηδ' αἰσχρῶς ἀπολώμεθα Anb. 7, 1, 29: *laat ons niet dwaas zijn en laat ons niet met schande ons in 't verderf storten.*

b) Hetzelfde geldt van den a o r i s t u s o p t a t i v i:

Εὐτυχοίης καὶ τύχοις ὅσων ἐρᾷς Eurip. Med. 668: *Mocht gij gelukkig zijn en verkrijgen, wat gij verlangt.*

c) De a o r i s t u s i m p e r a t i v i heeft hetzelfde onderscheid ten opzichte van het p r a e s e n s i m p e r a t i v i.

Daarom wordt de a o r i s t u s imperativi gebruikt, wanneer eene e n k e l e h a n d e l i n g, iets wat op een b e p a a l d e n t i j d gebeuren moet, bevolen wordt:

Βλέψον πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδὲ ὡς ἄβατα πάντα ἐστίν Anb. 4, 1, 20: *kijk naar de bergen en zie hoe onbegaanbaar zij alle zijn.* — *Ἴθι δέ μοι ἀνάγνωθι* Plat. Phaedr. 262, d: *kom dan, lees mij voor.*

Het p r a e s e n s imperativi daarentegen wordt gebruikt, wanneer iets bevolen wordt, wat d u u r z a a m en a l g e m e e n geschieden moet, dus vooral bij w e t t e n en l e e f r e g e l s:

Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονέας τίμα (Isocr. 1, 16): *Vrees de goden, eer uwe ouders.*

Aanm. Sommige imperativi worden steeds in het praesens gebruikt: *ἄγε, φέρε welaan, kom; ἴθι ga, kom; ἔρρε pak u weg!* enzv.

d) De a o r i s t u s i n f i n i t i v i geeft a l l e e n d e h a n d e l i n g te kennen, zonder den tijd in aanmerking te nemen; het p r a e s e n s infinitivi daarentegen duidt h e t v e r l o o p, d e n d u u r van de handeling aan:

Σωκράτης προείλετο μᾶλλον τοῖς νόμοις ἐμμένων ἀποθανεῖν ἢ παρανομῶν ζῆν X. Mem. 4, 4, 14: *Socrates verkoos liever aan de wetten gehoorzamende te sterven, dan de wetten overtredende te leven.* — *Ὁ Κῦρος Ἀράσπην Μῆδον ἐκέλευσε διαφυλάξαι αὐτῷ τὴν γυναῖκα* Xen. Cyr. 5, 1, 2: *Cyrus beval Araspes den Mediër voor hem de vrouw te bewaken.* Onmiddellijk daarop, § 3: *ταύτην οὖν ἐκέλευσεν ὁ Κῦρος διαφυλάττειν τὸν Ἀράσπην, ἕως ἂν αὐτὸς λάβῃ.*

In het eerste geval wordt de handeling op zich zelve, zonder aanduiding van eenigen tijd, in het tweede geval wordt de duur van de handeling aangegeven, nog versterkt door de woorden: *totdat hij zelf haar zou nemen.*

c) De a o r i s t u s **participii** geeft een tijd te kennen, die v o o r a f g a a t aan den tijd van het werkwoord, waarbij het zich aansluit: — het p r a e s e n s p a r t i c i p i i eene handeling, die g e l i j k t i j d i g is met de handeling van het hoofdwerkwoord:

Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον Anb. 1, 1, 7: *nadat Cyrus de ballingen opgenomen en een leger verzameld had, belegerde hij Milete.* — *Βασιλεῖ πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα* Anb. 4, 8, 6: *Wij hebben tegen den koning oorlog gevoerd en keeren nu terug naar Griekenland.*

§ 442. In de Oratio obliqua geeft de aoristus van den optativus en den infinitivus eenen verleden tijd te kennen, wanneer hij namelijk staat in de plaats van eenen aoristus indicativi in de oratio recta:

Ἔλεγον ὅτι οὐπώποθ' ὁ Εὐφράτης ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο Anb. 1, 4, 18: *zij zeiden dat nog nooit de Euphraat doorwaadbaar was geweest* (or. recta *διαβ. ἐγένετο*). — *Ἐπύαξα ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά* Anb. 1, 2, 12: *men zeide dat Epyaxa Cyrus veel geld gegeven had* (or. recta: *πολλὰ χρήμ. ἔδωκεν*).

Zoo ook de aoristus optativi in afhankelijke vragen en voorwerpszinnen met *ὅτι* en *ὡς dat*: *Ἀναβιοὺς ἔλεγεν ἃ ἐκεῖ ἴδοι* Plat. de rep. 614, B: *weder levend geworden zeide hij wat hij daar gezien had.*

Voor het overige vergelijke men de leer der modi in de afhankelijke zinnen.

HET PERFECTUM.

§ 443. Het perfectum in 't Grieksch is altijd het perf. logicum (L. G. § 504).

Het geeft dus te kennen, dat de handeling geheel is afgeloopen, maar dat de gevolgen en werkingen tot in den tegenwoordigen tijd voortduren; vandaar dat eenige perf. als praesentia vertaald worden:

ἕστηκα ik sta	*κέκτημαι ik bezit*
μέμνημαι ik herinner mij	*κέκλημαι ik heet.*

Ἐπιμελῶς οἱ θεοὶ ὧν οἱ ἄνθρωποι δέονται κατεσκευάκασιν Xen. Mem. 4, 3, 3: *zorgvuldig hebben de goden toebereid wat de menschen noodig hebben* (zoodat het nu aanwezig is). — *Ἀκήκοα μὲν τοὔνομα, μνημονεύω δὲ οὔ* Plat. Theaet. 144, b: *ik heb den naam wel gehoord, maar herinner mij dien niet* (men verwacht en denkt bij het *ἀκηκοέναι* als gevolg het weten, het herinneren, dat er nu bij uitzondering niet is). — Zie Anb. 1, 4, 8.

Deze tijdsbepaling van het perf. indic. geldt ook voor den coniunctivus en de overige modi; daarnaar moet ook het plusquamperf. worden opgevat.

Aanm. Eenige praesentia hebben de beteekenis van perfecta:

ἥκω ik ben gekomen, ik ben er
οἴχομαι ik ben weggegaan, ik ben weg
νικῶ ik overwin en *ik ben overwinnaar*
ἡττῶμαι ik word overwonnen en *ik ben overwonnen.*

§ 444. Een vergelijkend overzicht van praes., aor. en perf. van eenige werkwoorden zal het verschil in beteekenis duidelijk aantoonen:

Praesens.	Aoristus.	Perfectum.
ἀποθνήσκω ik lig op sterven	*ἀπέθανον ik stierf* of *ben gestorven*	*τέθνηκα ik ben dood*
ἀποθνήσκειν op sterven liggen	*ἀποθανεῖν sterven (gestorven zijn)*	*τεθνάναι dood zijn*
φεύγω ik ben op de vlucht	*ἔφυγον ik vluchtte, ik nam de vlucht*	*πέφευγα ik ben ontvlucht*
φεύγειν vluchten, op de vlucht zijn	*φυγεῖν vluchten, de vlucht nemen (gevlucht zijn, de vlucht genomen hebben)*	*πεφευγέναι ontvlucht, in veiligheid zijn*
γιγνώσκω ik leer kennen	*ἔγνων ik leerde kennen, ik kreeg inzicht*	*ἔγνωκα ik heb leeren kennen, ik ken, weet*
γιγνώσκειν leeren kennen	*γνῶναι leeren kennen*	*ἐγνωκέναι kennen*
ἵσταμαι ik ga staan	*ἔστην ik ging staan*	*ἕστηκα ik sta*
ἵστασθαι gaan staan	*στῆναι gaan staan (zijn gaan staan)*	*ἑστάναι staan.*

C. DE MODI.

A. DE INDICATIVUS.

§ 445. Het gebruik van den Indicativus in het Grieksch is in enkele opzichten onderscheiden van het gebruik van den indicativus in het Latijn, in andere opzichten komt het daarmede overeen.

Met het Latijn stemt overeen:

1⁰. De indicativus wordt gebruikt in onpersoonlijke uitdrukkingen, die een kunnen en een moeten te kennen geven (L. G. § 513):

Οὐκ ἀποκρίνεσθαι χρῆν μᾶλλον, ἢ τοιαῦτα ἐρωτᾶν; hadt gij niet liever moeten (moest gij niet liever) antwoorden, dan zoo iets te vragen? (nonne oportuit te . . .) Plat. de rep. 343, a.

ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειροτονημένον εἶναι τοῦτον door u had deze gekozen moeten zijn Dem. 4, 27.

ἐξῆν ὑμῖν ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλεσθε gij hadt hen kunnen helpen, indien gij gewild hadt Anb. 5, 8, 21.

Ook bij het adiectivum verbale:

οὐχ οὕτως ἀποστατέον τῇ πόλει ἦν niet zóó had de stad moeten afvallen Dem. 18, 199.

Zoo ook bij substantiva en adiectiva in het neutrum met *εἰμί* verbonden (L. G. § 514):

μακρὸν ἦν ἀπὸ τῆς οὐρᾶς ἄνδρας λαβεῖν 't zou te ver geweest zijn mannen uit de achterhoede te nemen (longum erat) Anb. 3, 4, 42.

καλὸν ἦν τοῖςδε εἶξαι τῇ ἡμετέρᾳ ὀργῇ 't zou voor hen betamelijk geweest zijn voor onzen toorn uit den weg te gaan Thuc. 1, 38, 5.

Aanm. 1. Gewoonlijk hebben deze uitdrukkingen betrekking op het verledene en worden dus door plusquamperfecta vertaald; zij kunnen echter ook op het tegenwoordige betrekking hebben en moeten dan door imperfecta worden vertaald, bijv.: *ὑμᾶς προσῆκεν ἐκ τῆς χώρας ἀπιέναι: gij moest wegtrekken uit het land* Anb. 7, 7, 18.

In dit geval is de tegenstelling: *gij moest, maar gij doet het niet*, anders: *gij hadt het moeten doen, maar gij deedt het niet.*

Natuurlijk kan *ἔδει* ook beteekenen *gij moest*, als modus realis: *ᾤχοντο φέροντες ὅσα ἔδει αὐτοὺς εἰπεῖν zij gingen heen en brachten de boodschap, die zij moesten zeggen* Thuc. 7, 8, 3.

't Is in dit geval, evenals bij ons, het zinsverband, dat de wijze (modus) van uitdrukking en opvatting bepaalt:

Gij deedt het, omdat gij moest. — Gij doet het niet, maar gij moest het doen.

Over *ἔδει ἄν* zie de voorwaardelijke zinnen.

Aanm. 2. Hierbij behoort ook *ὤφελον ik moest*, gewoonlijk *ὤφελε het moest* (maar is niet zoo), *ἐπειδὴ ἃ μήποτ' ὤφελε συνέβη: nu eenmaal geschied is, wat nooit had moeten geschieden* Dem. 18, 320. Zie bladz. 160, 22.

§ 446. 2⁰. De indicativus staat bij *ὀλίγου* en *μικροῦ bijna* (Latijn *paene* en *prope* § 515) met volgenden aoristus:

Μικροῦ γε ἃ μάλιστά μ' ἔδει πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν παρῆλθον bijna had ik overgeslagen, wat ik in de eerste plaats tot u zeggen moest Dem. 19, 234. — *Ὀλίγου πληγὰς ἔλαβον, ὅτι ἐπελανθανόμην bijna had ik slaag gekregen, omdat ik het vergeten had* Plat. Menex. 236, c.

Aanm. Bij *ὀλίγου* en *μικροῦ* denkt men *δεῖ er ontbreekt weinig, 't scheelt weinig*; vgl. § 386.

§ 447. Met het Latijn verschilt (zie L. G. § 518):

De indicativus van historische tijden wordt gebruikt om eenen wensch uit te drukken, die **onvervulbaar** is, en wel:

het imperfectum voor het tegenwoordige,
de aoristus voor het verledene.

Steeds gaan *εἴθε, εἰ γάρ, ὡς = utinam* vooraf.

Εἴθ' ἦσθα δυνατὸς δρᾶν, ὅσον πρόθυμος εἶ och mocht gij in staat zijn te doen, wat gij gaarne wilt! Eurip. Heracl. 731.

Εἴθε σοι τότε συνεγενόμην o mocht ik toen bij u geweest zijn! Xen. Mem. 1, 2, 46.

B. De coniunctivus en de optativus.

I. In hoofdzinnen.

§ 448. De Latijnsche coniunctivus omvat zoowel den Griekschen optativus als den Griekschen coniunctivus.

Den optativus heeft men wel eens genoemd den coniunctivus der historische tijden.

a) In 't Grieksch omvat de coniunctivus in hoofdzinnen:

1⁰ den hortativus (L. G. § 519);

2⁰ den deliberativus of dubitativus (L. G. § 521).

Aanm. De coniunctivus concessivus (L. G. § 520) bestaat in het Grieksch niet. Hij kan vervangen worden door den optativus: *εἶεν sit, laat het zijn*; daarvoor ook *ἔστω esto.* Dikwijls ook gebruikt men den indicativus: *καὶ δὴ καὶ ἀποβαίνομεν goed, wij dalen af* Anb. 5, 7, 9.

b) In 't Grieksch omvat de optativus in hoofdzinnen:

1⁰ den potentialis (L. G. § 517);

2⁰ den optativus in eigenlijken zin (L. G. § 5 18).

a) 1⁰ Hortativus: *Τῶν σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν: laat ons de overtollige bagage wegdoen* Anb. 3, 2, 28.

Ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους Anb. 6, 5, 21.

Prohibitief met de ontkenning *μή* (*μήτε, μηδέν* enzv.); steeds **aoristus:**

Μηδὲν ἀθυμήσητε ἕνεκα τῶν γεγενημένων: Weest volstrekt niet moedeloos wegens het gebeurde Anb. 5, 4, 19.

2⁰ Deliberativus: *Πότερον βίαν φῶμεν ἢ μὴ φῶμεν εἶναι: Zullen wij zeggen dat dat geweld is, of zullen wij dat niet zeggen?* Xen. Mem. 1, 2, 45. — Zoo ook in de afhankelijke vraag: *ἐρωτᾷ πῶς με θάπτῃ hij vraagt (mij), hoe hij mij moet begraven* Plat. Phaed. 115, d. — *Οὐκ ἔχω ὅ,τι δῶ ik heb niet, wat ik geven kan (ik heb niet om te geven)* Anb. 1, 7, 7.

b) 1⁰. Potentialis; verbonden met de particula *ἄν*; de ontkenning is *οὐ*: *οἱ πολέμιοι δόρατα ἔχουσιν ὅσα ἀνὴρ ἂν φέροι μόλις de vijanden hebben lansen, zooals een man ze nauwlijks zou kunnen dragen* Anb. 5, 4, 25. — *Πάντες ἂν ὁμολογήσαιτε ὁμόνοιαν μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι πόλει: allen zult gij wel toestemmen, dat eensgezindheid het grootste goed is voor den staat* Lys. 18, 17.

Aanm. Wanneer men den potentialis van den verleden tijd gebruikt, bezigt men niet den optativus met *ἄν*, maar den indicativus met *ἄν*, natuurlijk van de historische tijden: *θᾶττον ἢ ὡς τις ἂν ᾤετο sneller dan men wel zou*

gemeend hebben (crederes) Anb. 1, 5, 8. — *Τίς ἂν φήϑη ταῦτα γενέσϑαι* Dem. 9, 68. — *Ἐβουλόμην ἂν vellem* Isocr. 18, 51.

2⁰. De optativus in eigenlijken zin drukt uit eenen vervulbaren wensch; ontkenning *μή*; somtijds gaat vooraf *εἴϑε, εἰ γάρ, ὡς = utinam*: *Τούτους οἱ ϑεοὶ ἀποτίσαιντο mogen de goden dezen (daarvoor) laten boeten* Anb. 3, 2, 6.

Aanm. Wanneer de wensch niet vervulbaar is, gebruikt men den indicativus: zie § 447.

II. In afhankelijke zinnen.

1. Afhankelijke vragen.

§ 449. Als algemeenen regel merke men op, dat in afhankelijke zinnen het werkwoord nooit in den coniunctivus komt, zooals in het Latijn.

Na een hoofdtijd in den regeerenden zin verandert de afhankelijke zin niet van modus;

na een historischen tijd in den regeerenden zin, komt het werkwoord in den afhankelijken zin gewoonlijk in den optativus, doch het kan ook zijn eigen modus behouden.

Onder eigen modus is te verstaan de modus, dien de zin zou hebben, wanneer hij niet afhankelijk was.

Aanm. Als hoofdtijden gelden niet alleen het praesens, perf., fut. en fut. exact. indicativi, maar ook de optativus potentialis, en de coniunctivi en imperativi van alle tijden; overeenkomstig hetgeen in § 439—§ 443 is opgemerkt.

§ 450. Afhankelijke vragen behouden na hoofdtijden haar eigen modus; na historische tijden nemen zij den optativus, of zij behouden haar eigen modus.

De vragen worden ingeleid door pronomina en adverbia interrogativa of door de particulae interrogativae:

εἰ of; εἰ . . . ἤ of . . . of wel
πότερον . . . ἤ utrum . . . an, of . . . of
εἴτε . . . εἴτε utrum . . . an, of . . . of.

Εἰ δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα: of ik recht zal handelen, weet ik niet Anb. 1, 3, 5. — *Ἐπυνϑάνοντο τί τὰ πυρὰ κατασβέσειαν: zij vroegen, waarom zij de vuren uitgebluscht hadden* Anb. 6, 3, 25 *(τί τὰ πυρὰ κατεσβέσατε).*

Οἱ φιλόσοφοι ζητοῦσιν τί ἐστιν ἀγαϑόν, κοὐδὲ εἷς εὕρηκέ πω τί ἐστιν: de wijsgeeren zoeken wat goed is en nog niet één heeft gevonden wat het is Plat. Phileb. 67. — *Ἡρακλῆς ἠπόρει ὁποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται Herculs was in verlegenheid, welken der beide wegen hij zou inslaan* Xen. Mem. 2, 1, 21 (in oratio recta: *ποτέραν τράπωμαι* coni. dubitat.). — *Κῦρος συνεβουλεύετο πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο: Cyrus beraadslaagde, hoe hij slag zou leveren* Anb. 1, 7, 2 (directe vraag: *πῶς ἂν ποιοίμην τὴν μάχην: hoe zou ik wel slag kunnen leveren*). — *Κῦρος ἐπεμελεῖτο ὅ,τι ποιήσει βασιλεύς: C. was bezorgd, wat de koning zou doen* Anb. 1, 8, 21 *(τί ποιήσει β.).*

Aanm. Na *βούλει* en *βούλεσϑε* wordt dikwijls de coniunctivus gevonden; deze is niet afhankelijk van *βούλει*, maar is de coniunctivus deliberativus (L. G. § 523) *βούλει γράψωμεν; wilt gij, dat wij schrijven?* Xen. Mem. 4, 2, 13. *ἦ οὖν βούλεσϑε ὑμῖν διαλέγωμαι;* Xen. Conv. 6, 3.

2. Voorwerpszinnen met *ὅτι* en *ὡς*.

§ 451. Dezelfde constructie hebben voorwerpszinnen na verba sentiendi en declarandi; de voegwoorden zijn *ὅτι* of *ὡς dat*; de ontkenning is *οὐ*. Deze zinnen kunnen echter ook in den accus. cum infinit. of met een participium geconstrueerd worden.

Ὁ ἡγεμὼν λέγει ὅτι ἄξει αὐτούς: de gids zegt, dat hij hen zal geleiden Anb. 4, 7, 20.

Ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέϑνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς εἴη: zij zeiden, dat Cyrus dood en Ariaeus gevlucht was Anb. 2, 1, 3.

Ἔλεγον ὅτι πολιορκοῦνται οἱ Ἕλληνες ἐπὶ λόφου: zij zeiden, dat de Grieken belegerd werden op een heuvel Anb. 6, 3, 11.

Ἡράκλειτος λέγει ὡς δὶς εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἂν ἐμβαίης Plat. Crat. 402: *Heraclitus zegt, dat men niet tweemaal in dezelfde rivier kan gaan, of: zou kunnen gaan.* Oratio recta: *δὶς εἰς τ. α. π. οὐκ ἂν ἐμβαίης.*

Aanm. Niet zelden vindt men het imperfectum indicativi waar het praesens indicativi of de optativus verwacht wordt: *Ἑώρων ὅτι μόνος ἐφρόνει, οἱ δ᾽ἄλλοι ἄπειροι ἦσαν zij zagen, dat hij alleen er verstand van had, maar dat de anderen onervaren waren* Anb. 2, 2, 5. Hier schrijft Xenophon van zijn eigen tijd uit en verzuimt geheel de oratio obliqua.

Eenigszins anders is het bijv. Anb. 1, 2, 21: *τῇ δ᾽ὑστεραίᾳ ἧκεν ἄγγελος λέγων ὅτι λελοιπὼς εἴη Συέννεσις τὰ ἄκρα, ἔπει ᾔσϑετο ὅτι τὸ Μένωνος στράτευμα ἤδη ἐν Κιλικίᾳ ἦν εἴσω τῶν ὀρέων*; de oratio recta is: *Συέννεσις λέλοιπε τὰ ἄκρα ἔπει ᾔσϑετο — ὅτι . . . ἦν*; in deze oratio recta is weder eene oratio obliqua opgesloten, doch deze is als zoodanig niet uitgedrukt; 't is alsof er stond: *ἐπεὶ τὸ Μένωνος στράτευμα ἤδη ἐν Κιλικίᾳ ἦν.*

3. Causale zinnen.

§ 452. In causale zinnen heeft men dezelfde constructie: na eenen hoofdtijd behouden zij hun eigen modus; na eenen historischen tijd nemen zij den optativus of behouden hun eigen modus. De coniuncties zijn:

ὅτι, διότι, ὡς *omdat, quia* of *quod*
ἐπεί *daar, dewijl, cum*
ἐπειδή *daar nu eenmaal, quoniam*
(ὅτε, ὁπότε *daar, dewijl, quando*).

Τὸ ὅσιον ὅτι ὅσιόν ἐστι, φιλεῖται ὑπὸ τῶν θεῶν: *het heilige wordt, omdat het heilig is, door de goden bemind* Plat. Eutyphr. 10, a. — Οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο: *mirabantur quod* Anb. 2, 1, 2. — Δέομαί σου παραμεῖναι ἡμῖν, ὡς ἐγὼ οὐδ' ἂν ἑνὸς ἥδιον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ: *ik verzoek u bij ons te blijven, omdat ik niemand liever zou willen hooren dan u* Plat. Prot. 33, 5, d (hier zou de optat. potentialis de modus van den causalen zin zijn, ook wanneer hij niet afhankelijk ware). — Δικαίως ἄν μοι βασιλεὺς χαρίζοιτο ὅτι αὐτῷ Κῦρον ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἤγγειλα· *naar recht mocht de koning mij hierin wel te wille zijn, omdat ik het eerst hem berichtte, dat Cyrus tegen hem optrok* Anb. 2, 3, 19. Zie § 449, Aanm.

4. Voorwaardelijke zinnen.

§ 453. In 't Grieksch onderscheiden we dezelfde drie gevallen als in 't Latijn, wanneer wordt uitgedrukt:

1° de werkelijkheid (L. G. § 538): modus in 't Gr.: Indicativus;
2° de mogelijkheid (L. G. § 539): „ „ „ : Optativus;
3° de niet werkelijkheid (L. G. § 540): Indic. der hist. tijden;

maar bovendien heeft men in 't Grieksch nog een vierde geval:

4° de algemeenheid: modus: Coniunctivus.

De voegwoorden zijn: voor 1°, 2° en 3° εἰ, voor 4° ἐάν (= εἰ ἄν; de vormen ἄν of ἤν, die ook wel voorkomen, zijn in 't Attisch niet goed te keuren).

De ontkenning is in de protasis altijd μή, in de apodosis οὐ of μή.

§ 454. 1°. De protasis en de apodosis drukken beide de werkelijkheid uit:

de protasis en de apodosis hebben den indic. van alle tijden.

Εἰ αὕτη ἡ πόλις ληφθήσεται, ἔχεται καὶ ἡ πᾶσα Σικελία: *wanneer deze stad veroverd wordt (zal worden), dan is ook geheel Sicilië in hunne handen* Thuc. 6, 91. — Εἰ ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἕπεσθαι ὑμῖν βούλομαι: *indien gijlieden besluit daartoe aan te sporen, wil ik u volgen* Anb. 3, 1, 25. — Εἰ Ἀσκληπιὸς θεοῦ (υἱὸς) ἦν, οὐκ ἦν αἰσχροκερδής, εἰ δ' αἰσχροκερδής, οὐκ ἦν θεοῦ (υἱός) Plat. de Rep. 408, c: *indien Asclepios de zoon van een god (Apollo) was, was hij geen zoeker van vuil gewin; indien hij echter een zoeker van vuil gewin was, was hij geen zoon van een god.*

§ 455. 2°. De protasis en de apodosis drukken uit eene onderstelling, eene mogelijkheid (eene subjectieve mogelijkheid):

de protasis heeft εἰ met den optativus;
de apodosis heeft den optativus met ἄν.

Οὐκ ἄν με ὁ βασιλεὺς ἐπαινοίη, εἰ ἐξελαύνοιμι τοὺς εὐεργέτας Anb. 7, 7, 11: *de koning zou mij niet prijzen, indien ik zijne weldoeners uitdreef.* — Εἰ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἑλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν Plat. Gorg. 469, c: *indien ik onrecht moest doen of onrecht lijden, zou ik eerder verkiezen onrecht te lijden dan onrecht te doen.*

§ 456. 3°. De protasis en de apodosis drukken uit, dat iets ondersteld wordt, wat niet werkelijk geschiedt:

de protasis heeft εἰ met den indicat. van een hist. tijd;
de apodosis heeft den indicat van een hist. tijd met ἄν.

Het imperfectum indicativi komt in 't algemeen overeen met het Latijnsche imperfectum coniunctivi; de aoristus indicativi met het Latijnsche plusquamperf. coniunctivi.

Φῶς εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι τοῖς τυφλοῖς ἂν ἦμεν Xen. Mem. 4, 3, 3: *indien wij geen licht hadden, zouden wij gelijk zijn aan de blinden.* — Οὐκ ἂν ἐποίησε ταῦτα, εἰ μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα Anb. 6, 6, 15: *hij zou dat niet gedaan hebben, indien ik het hem niet bevolen had.* — Εἰ μὴ ὑμεῖς ἤλθετε, ἐπορευόμεθ' ἂν Anb. 2, 1, 4 (let op de tijden aoristus en imperf.: *venissetis . . . iremus, indien gij niet gekomen waart, zouden wij nu optrekken;* ἐπορεύθημεν ἄν, *zouden wij opgetrokken zijn*).

§ 457. 4°. a) De protasis drukt uit, dat iets als mogelijk (objectief), als onder omstandigheden te verwachten of als

herhaaldelijk geschiedend wordt voorgesteld; de apodosis geeft te kennen, dat het gevolg zeker is:

protasis: ἐάν met den coniunctivus;

apodosis: de indicat. praes. of futuri of ook de imperativus.

Ἐὰν οἱ πολέμιοι νικῶσι, τί δεῖ λύειν αὐτοὺς τὴν γέφυραν Anb. 2, 4, 19: *wanneer de vijanden overwinnen, waartoe behoeven zij dan de brug af te breken?* — *Ἐὰν τοῦτο τὸ ἄκρον λάβωμεν, οὐ δυνήσονται μένειν οἱ πολέμιοι* Anb. 3, 4, 41: *wanneer wij deze hoogte genomen (zullen) hebben, zullen de vijanden niet kunnen blijven.* — *Ἥξω παρὰ σὲ αὔριον, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ* Plat. Lach. 201, c. — *Ἅπας λόγος, ἐὰν ἀπῇ τὰ πράγματα, μάταιός ἐστι καὶ κενός* Dem. 2, 12: *elke rede is vergeefsch en ijdel, wanneer de daden ontbreken.*

b) Is er sprake van een verleden tijd, dan bezigt men in de protasis εἰ met den optativus (zonder ἄν) en in de apodosis den indicativus van eenen historischen tijd:

Κῦρος εἴ τινα ὁρῴη δεινὸν ὄντα οἰκονόμον, ἀεὶ πλείω προσεδίδου Anb. 1, 9, 19: *wanneer Cyrus zag, dat iemand een knap bestuurder van zijn goed was, gaf hij hem altoos nog meer.* — *Εἴ τίς τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικᾶν ἐπειρᾶτο* Anb. 1, 9, 11: *wanneer iemand hem eenig goed of kwaad gedaan had, trachtte hij hem te overtreffen.*

Hier is *wanneer* = *telkens wanneer.*

§ 458. Dikwijls is bij eene protasis van een dezer vier vormen een apodosis van een anderen vorm gevoegd, overeenkomende met de bedoeling van den schrijver; zie het laatste voorbeeld van § 456 en verder:

Οὐδὲ ἐὰν πολλαὶ γέφυραι ὦσιν ἔχοιμεν ἂν ὅποι σωθῶμεν Anb. 2, 4, 19: *want ook, wanneer er vele bruggen zijn, zullen wij wel geen gelegenheid hebben ons te redden.* — Hier is de protasis naar het vierde, de apodosis naar het tweede geval, omdat de spreker in de apodosis wil doen uitkomen, dat hij meent, dat er dan nog wel geene gelegenheid zal zijn om zich te redden (subjectieve mogelijkheid). — *Δείξαιμι ἂν ταῦτα, εἴ μοί τινα βούλεσθε συμπέμψαι* Anb. 5, 6, 7: *dat zou ik u wel kunnen toonen, indien gij iemand met mij wilt zenden* (2de en 1ste geval).

5. Concessieve zinnen.

§ 459. De concessieve zinnen hebben als voegwoord καί, plus het voegwoord der voorwaardelijke zinnen εἰ of ἐάν.

Καί komt achteraan: *εἰ καί, ἐὰν καί wanneer ook;*
of vooraan: *καὶ εἰ, καὶ ἐὰν ook wanneer, zelfs wanneer.*

Zij volgen de constructie der voorwaardelijke zinnen. De ontkenning is *μή*.

Οἱ θεοὶ ἱκανοί εἰσι τοὺς μικροὺς κἂν (§ 19, c) *ἐν δεινοῖς ὦσι σῴζειν* Anb. 3, 2, 10: *de goden zijn in staat om de kleinen, zelfs wanneer zij in gevaren verkeeren, te redden.* — *Τῆς γῆς κρατοῦντες, καὶ εἰ θαλάττης εἴργοιντο, δύναιντ' ἂν καλῶς διαζῆν* Xen. Hell. 7, 1, 8: *daar zij te land de overhand hebben, zouden zij, zelfs wanneer hun de heerschappij ter zee belet werd, gemakkelijk kunnen voortleven.* — *Τὰ δίκαια πάντες, ἐὰν καὶ μὴ βούλωνται, αἰσχύνονται μὴ πράττειν* Dem. 16, 24: *allen schamen zich wat recht is niet te doen, wanneer zij het ook niet willen.*

6. Comparatieve bijwoordelijke zinnen.

§ 460. Voor vergelijkende zinnen gebruikt men als voegwoorden *ὡς, ὥσπερ zooals, alsof.*

a) Is dat, waarmede vergeleken wordt, werkelijkheid, dan gebruikt men den indicat.:

Ἔπεμψαν, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἐστεφανωμένους δύο κήρυκας zij zonden, zooals zij gewoon waren, twee bekranste herauten.

b) Is dat, waarmede vergeleken wordt, mogelijkheid, dan gebruikt men den optativus potentialis:

Μανία ἠσπάζετο Μειδίαν ὥσπερ ἂν γυνὴ γαμβρὸν ἀσπάζοιτο Xen. Hell. 3, 1, 14: *Mania begroette Midias, zooals eene vrouw haren schoonzoon begroeten zou.*

c) Is dat, waarmede vergeleken wordt, voorgesteld als niet werkelijk, dan gebruikt men *ὥσπερ* met een participium:

Κατακείμεθα ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν Anb. 3, 1, 13: *quasi liceret.* — *Τῶν ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὥσπερ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ γιγνομένους* Xen. Mem. 2, 3, 3: *Zij bekommerden zich niet om hunne broeders, alsof uit burgers wel vrienden geboren werden, maar uit broeders niet.* Zie § 485.

Aanm. 1. Op zich zelf ligt de modus irrealis niet in deze constructie; 't verband van den zin moet de niet-werkelijkheid aanwijzen.

Aanm. 2. In *ὥσπερ εἰ* en *ὥσπερ ἂν εἰ alsof* heeft *εἰ* de constructie der hypothetische zinnen; het *ἄν* in de tweede uitdrukking behoort tot de apodosis en wordt daar herhaald.

7. Finale zinnen.

§ 461. De finale of doelaanwijzende zinnen hebben (met afwijking van de zinnen, die tot dusver behandeld zijn):

na eenen hoofdtijd altoos den **coniunctivus**;

na eenen historischen tijd gewoonlijk den optativus.

De voegwoorden zijn: ἵνα, ὡς, ὅπως *ut*, *opdat*;

negatief: μή, ἵνα μή, ὡς μή, ὅπως μή *ne*, *opdat niet*.

Βασιλεὺς αἱρεῖται ἵνα οἱ ἑλόμενοι εὖ πράττωσιν Xen. Mem. 3, 2, 3: *een koning wordt gekozen, opdat het hun, die hem gekozen hebben, wel ga.* — *Ἐπορευόμην, ἵνα ὠφελοίην Κῦρον ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου* Anb. 1, 34: *ik trok op, om Cyrus te helpen voor het goede, dat hij mij bewezen had.*

Aanm. 1. Van dezen regel wordt somtijds afgeweken; wanneer de spreker wel eenen historischen tijd gebruikt, maar om de eene of andere reden eenen tegenwoordigen tijd voor zijne aandacht heeft: *παρεκάλεσα ὑμᾶς, ὅπως σὺν ὑμῖν βουλευόμενος, τοῦτο πράξω* Anb. 1, 6, 6: *ik heb u bijeengeroepen (gij zijt hier nu bijeen) opdat* enz.

Omgekeerd volgt soms op eenen hoofdtijd een optativus om eene gelijksoortige reden, bijv. na een praesens historicum Anb. 4, 6, 1.

Aanm. 2. Somtijds wordt bij ὅπως en ὡς nog ἄν gevoegd (naar analogie der relatieve zinnen: ὡς ἂν μάθῃς, ἀντάκουσον Anb. 2, 5, 16). Zoo ook, wanneer ὡς en ὅπως slechts schijnbaar finale zinnen, maar inderdaad afhankelijke vragen inleiden: *εἰσῄει αὐτοὺς ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκωνται* Anb. 6, 1, 17: *de vraag kwam bij hen op, hoe zij ook iets mede zouden brengen naar huis.* Zie de volgende aanmerking § 462. — Wanneer ἵνα ἄν bij zich heeft, is het altijd relatief = *waar ook*.

§ 462. Na de werkwoorden van bewerken, zorg dragen, zich inspannen staat gewoonlijk ὅπως (zelden ὡς, nooit ἵνα) met het futurum indicativi:

Καλὸν τὸ παρασκευάζειν ὅπως ὡς βέλτιστα ἔσονται τῶν πολιτῶν αἱ ψυχαί Plat. Gorg. 503, a: *schoon is het te bewerken, dat het met de ziel der burgers zoo goed mogelijk gesteld zij.* — *Ὅπως ἀμυνούμεθα οὐδεὶς ἐπιμελεῖται* Anb. 3, 1, 14: *niemand zorgt er voor, dat wij ons verdedigen.* — *Νομοθέτῃ οὐ τοῦτο μέλει, ὅπως ἕν γένος ἐν τῇ πόλει διαφερόντως εὖ πράξει* Plat. de rep. 519: *den wetgever is het niet daarom te doen, dat één stand in den staat bij uitstek wel vare.* — *Οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον* Plat. Apol. 39, a: *niemand moet het daarom te doen zijn, dat hij tegen elken prijs den dood ontga.*

Aanm. Deze zinnen zijn eigenlijk afhankelijk vragend of relatief (*hoe*, *op welke wijze*) en hebben het futurum van de oratio recta. Vergelijk: *Σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως ἀσφαλέστατα μενοῦμεν* Anb. 1, 3, 11: *mij dunkt, dat wij moeten overwegen, hoe wij het veiligst zullen blijven* (oratio recta: πῶς ἀσφαλέστατα μενοῦμεν;).

§ 463. De werkwoorden, die beteekenen vreezen, bezorgd zijn, hebben de constructie der finale zinnen; dus:

na hoofdtijden den coniunctivus;

na historische tijden gewoonlijk den optativus.

De voegwoorden zijn:

μή *ne*, *dat*; μὴ οὐ *ne non*, *ut*, *dat niet*.

Δέδοικα μὴ ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ Anb. 3, 2, 25: *ik vrees, dat wij den weg naar huis zullen vergeten.* — *Ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῖντο αὐτοῖς οἱ πολέμιοι* Anb. 3, 4, 1: *zij vreesden, dat de vijanden hen zouden aanvallen.*

Οὐ τοῦτο δέδοικα μὴ οὐκ ἔχω ὅ,τι δῶ Anb. 1, 7, 7. (Zie § 448 a) 2°.)

Ἐφοβεῖτο μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως Anb. 3, 1, 12: *ne non posset exire.*

Aanm. Somtijds wordt het werkwoord van vreezen of bezorgd zijn weggelaten; dan vertaalt men:

μή met den coni. door: *als het maar niet* of *'t zal wel*,

μὴ οὐ » » » » : *'t zal wel niet*.

Μὴ ἀγροικότερον ᾖ τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν Plat. 462, e: *als het maar niet tamelijk onwellevend is de waarheid te zeggen, dummodo ne rusticius sit;* —

Μὴ οὐ τοῦτ' ᾖ χάλεπον θάνατον ἐκφυγεῖν Plat. Apol. 39, a: *'t Zal wel niet moeilijk zijn den dood te ontvluchten.*

Ook in de uitdrukking οὐ φοβοῦμαι μή kan het werkwoord worden weggelaten, zoodat men heeft:

οὐ μή = (*ik vrees niet, dat*, d. i.) *zeker niet*.

Gewoonlijk volgt de coniunct. aoristi, doch ook wel het fut. ind. of de coniunct. praes.:

Οὐ μή ποτε κτησώμεθα ἱκανῶς οὗ ἐπιθυμοῦμεν Plat. Phaed. 66, 6: *zeker zullen wij nooit voldoende verkrijgen wat wij verlangen.* Vgl. Anb. 2, 2, 12; 4, 8, 13.

8. Consecutieve zinnen.

§ 464. Het voegwoord is ὥστε. Wanneer het gevolg als een feit wordt voorgesteld gebruikt men den indicativus; wanneer daarentegen het gevolg als mogelijk, als verwacht, in 't alge-

meen als gedacht wordt voorgesteld, dan gebruikt men den infinitivus.

In 't eerste geval is de ontkenning οὐ, in het tweede μή.

Ἡ μήτηρ συνέπραττε Κύρῳ ὥστε βασιλεὺς τὴν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλὴν οὐκ ᾐσθάνετο Anb. 1, 1, 8: *Cyrus' moeder was hem behulpzaam, zoodat de koning den aanslag tegen hem (gericht) niet bemerkte.* — Οἱ στρατιῶται κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν Anb. 2, 2, 17: *de soldaten maakten een groot geschreeuw, zoodat ook de vijanden het konden hooren.* — Τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν ὥστε σε πεῖσαι; Anb. 2, 5, 15: *wie is er zoo knap in het spreken, dat hij u kan overtuigen?*

Aanm. Uit dezen regel volgt, dat na eenen comparativus ἢ ὥστε *dan dat, quam ut* met den infinitivus moet volgen, omdat de gevolgtrekking eene gedachte is, al is het ook, dat zij feitelijk niet minder waar is: Οἱ ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἠκόντιζον ἢ ὡς (= ὥστε) ἐξικνεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν Anb. 3, 3, 7: *de speerwerpers wierpen niet ver genoeg om de slingeraars te bereiken.*

9. Temporale zinnen.

§ 465. Bij tijdbepalende afhankelijke zinnen heeft men te vragen of de gebeurtenis in deze zinnen als een feit wordt te kennen gegeven, of als iets, dat men zich voorstelt, dat men verwacht of voor mogelijk houdt.

De voegwoorden zie § 316, 8.

a) Bevat de tijdbepalende zin een feit, dan gebruikt men den indicativus; de ontkenning is οὐ:

Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν Anb. 1, 2, 9. — Ἥλιον νεφέλη προκαλύψασα ἠφάνισε τὴν πόλιν μέχρι ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι Anb. 3, 4, 8: *een nevel bedekte de zon en maakte de stad onzichtbaar, totdat de menschen haar verlaten hadden.* — Ἕως πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Ἀθηναίους παρέμενεν Anb. 2, 6, 2: *zoolang de Lacedaemoniërs oorlog voerden tegen de Atheners, bleef hij trouw.*

b) Wordt de inhoud van den tijdbepalenden zin voorgesteld als gedacht, als mogelijk, 'tzij dat er van eene enkele of van eene herhaalde handeling sprake is, dan gebruikt men:

1) na eenen hoofdtijd altijd den coniunctivus met ἄν;

2) na eenen historischen tijd gewoonlijk den optativus zonder ἄν.

In beide gevallen is de ontkenning μή.

De particula ἄν wordt gevoegd bij de coniunctio temporalis:

ὅτε ἄν wordt ὅταν; ἐπεὶ ἄν wordt ἐπειδάν.

§ 466. Πρίν *vóór, eer* wordt geconstrueerd:

1⁰ met den infinitivus na een bevestigenden hoofdzin;

2⁰ met een verbum finitum na een negatieven hoofdzin; dan volgt het den regel van de voorgaande paragraaf.

1⁰. Πρὶν τόξευμα ἐξικνεῖσθαι οἱ βάρβαροι φεύγουσιν Anb. 1, 8, 19: *Vóór het schot (de pijl) hen bereiken kan, vluchten de Perzen.* — Πρὶν ὁρᾶν τοὺς πολεμίους εἰς τρὶς ἀνέπαυσε τὸ στράτευμα Xen. Cyr. 7, 1, 4: *vóór hij de vijanden zag, liet hij het leger tot drie malen toe rusten.*

2⁰. Ἰέναι οὐκ ἤθελε, πρὶν ἡ γυνὴ αὐτὸν ἔπεισεν Anb. 1, 2, 26: *hij wilde niet gaan, vóór zijne vrouw hem overgehaald had.* — Οὐ πρότερον κακῶν παύσονται αἱ πόλεις, πρὶν ἂν ἐν αὐταῖς οἱ φιλόσοφοι ἄρξωσιν Plat. de rep. 487, c: *de Staten zullen niet eerder van onheilen bevrijd worden, vóór de wijsgeeren daarin regeeren.* — Οἱ Ἠλεῖοι ἔπειθον αὐτοὺς μὴ ποιεῖσθαι μάχην πρὶν οἱ Θηβαῖοι παραγένοιντο Xen. Hell. 6, 5, 19: *De Eleërs haalden hen over niet eerder slag te leveren, vóór de Thebanen tegenwoordig zouden zijn.*

10. Relatieve zinnen.

§ 467. De relatieve zinnen drukken (evenals in het Latijn, § 525—§ 533) allerlei betrekkingen uit, die ook door bijwoordelijke bijzinnen kunnen worden weergegeven.

In 't algemeen hebben de relatieve zinnen in het Grieksch den indicativus, ook waar het Latijn den coniunctivus heeft.

1⁰. Relatieve zinnen, die alleen ter omschrijving en verklaring dienen, hebben den indicativus of in 't algemeen den modus, dien zij als zelfstandige zinnen zouden hebben:

Ἀπέκτειναν τοὺς Λάκωνας, οἳ αὐτόθι ἦσαν X. Hell. 1, 4, 22: *zij doodden de Lacedaemoniërs, die daar waren.* — Ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέως ὁ Τίγρης ποταμός ἐστιν, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι Anb. 2, 2, 3: *in het midden tusschen ons en den koning is de rivier de Tigris, die wij wel niet zonder vaartuigen zullen kunnen oversteken.* (Als hoofdzin: τὸν Τίγρητα πόταμον οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ πλοίων διαβῆναι). — Οἴομαι ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν Anb. 3, 2, 3: *ik meen, dat wij wel eens zouden kunnen ondervinden, wat de goden aan de vijanden mogen geven.* (Als hoofdzin?)

2º. Relatieve zinnen, die den grond of de reden aangeven van het oordeel, dat in den hoofdzin is uitgesproken (causale), hebben den indicativus; de ontkenning is οὐ:

Πολλῇ παραινέσει τί δεῖ χρῆσθαι, οἳ πάρεσμεν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀγῶνα; Thuc. 6, 68, 1: *waartoe is veel aansporing noodig, daar wij* (= ἐπεί) *allen tot denzelfden strijd hier zijn?*

3º. Relatieve zinnen, die een doel te kennen geven (finale), hebben gewoonlijk den indicativus van het futurum; de ontkenning is μή:

Ἡγεμόνα αἰτήσομεν Κῦρον, ὅστις ἡμᾶς ἀπάξει Anb. 1, 3, 14: *wij zullen van Cyrus eenen aanvoerder vragen om ons terug te brengen.*

4º. Relatieve zinnen, die een gevolg aangeven (consecutieve), hebben den indicativus; gewoonlijk van het futurum; de ontkenning is οὐ:

Οὐκ ἔστι τοσαῦτα χρήματα, ἃ ὑμᾶς ἀποτρέψει τιμωρεῖσθαι Lys. 29, 13: *Zooveel geld is er niet, dat het u (rechters) weerhouden zal om te straffen.*

Τίς οὕτω μαίνεται, ὅστις οὐ βούλεταί σοι φίλος εἶναι Anb. 2, 5, 12: *wie is er zoo onzinnig, die niet met u bevriend zou willen zijn?*

Aanm. Na uitdrukkingen als: *εἰσίν, οἵ,* — *ἔστι δ᾽ ὅστις sunt, qui* — *οὐκ ἔστιν ὅστις nemo est, qui* — *οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ nemo est quin* staat dus in 't Grieksch de indicativus: *ἐπεὶ προΐδοιεν, διίσταντο· ἔστι δ᾽ ὅστις καὶ κατελήφθη* Anb. 1, 8, 20: *telkens wanneer zij ze (de strijdwagens) van te voren zagen, weken zij uit elkander; menigeen werd echter nog gegrepen.* — Zoo ook: *οὐκ ἦν ὅπου οὐ παρετίθεσαν κρέα* Anb. 4, 5, 31: *er was geen plaats, waar zij geen vleesch voorzett'en,* d. i. *overal, nusquam non.*

5º. Relatieve zinnen kunnen de plaats innemen van voorwaardelijke zinnen en worden dan evenals deze geconstrueerd; de ontkenning is natuurlijk μή:

a) modus realis: *Ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι* Plat. Apol. 21, d) = *εἴ τινα μὴ οἶδα*: *wat ik niet weet, meen ik ook niet te weten;*

b) modus potentialis: *Ἐγὼ μὲν ὀκνοίην ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν, ἃ ἡμῖν Κῦρος δοίη* Anb. 1, 3, 17 = *εἴ τινα Κ. δοίη*: *ik althans zou aarzelen in de schepen te gaan, die Cyrus ons zou geven;*

c) modus irrealis: *εἰ ἦν ἀρχὴ ἰσχυροτέρα, ὑφ᾽ ἧς αὐτῷ προσετάττετο παρὰ τὸ δίκαιον ἀνθρώπους ἀπολλύναι, ἴσως ἂν εἰκότως αὐτῷ συγγνώμην εἴχετε* Lys. 12, 29 = *καὶ εἰ ὑπὸ ταύτης αὐτῷ προσετάττετο*: *indien er eene sterkere macht geweest ware en door deze hem bevolen ware om tegen het recht in menschen te dooden, zoudt gij misschien billijk hem vergiffenis schenken.*

d) algemeen: na hoofdtijden volgt op het relativum ἄν: *Ὃς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν ὄνον εἰς τὰ ὅπλα μηνύσῃ λήψεται μισθὸν τάλαντον* Anb. 2, 2, 20 = *εἴ τις* enzv.: *al wie aanwijzen zal, wie den ezel op de wapenplaats heeft laten loopen, zal een talent als belooning ontvangen.* — *τῶν βαρβάρων τινὲς ἱππέων ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἕλληνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ πάντας ἀπέκτεινον* Anb. 2, 5, 32 = *εἴ τινι*: *eenige van de Perzische ruiters doodden elken Griek dien zij ontmoetten, 't zij dan eenen slaaf of eenen vrije.*

Assimilatie der modi.

§ 468. Dikwijls worden afhankelijke zinnen zoo nauw met den hoofdzin verbonden gedacht, dat zij den modus van dezen aannemen, alsof zij met hem ééne gedachte vormden.

Ἄνθρωπος οὔτε βοὸς ἂν ἔχων σῶμα, ἀνθρώπου δὲ γνώμην, ἐδύνατ᾽ ἂν πράττειν, ἃ ἐβούλετο Xen. Mem. 1, 4, 14: *zelfs wanneer een mensch het lichaam had van een os en het verstand van een mensch, zou hij (nog) niet kunnen doen, wat hij wil(de)* Hier is de modus irrealis gebruikt, dus de indicat. van een hist. tijd met *ἄν*; daardoor nu heeft ook de afhankelijke zin dezen modus (indic. imperf. *ἐβούλετο*) aangenomen, ofschoon het een indic. praes zou moeten zijn. In onze taal kunnen wij dezelfde assimilatie bezigen.

Ἐβουλόμην ἂν Σίμωνα τὴν αὐτὴν γνώμην ἐμοὶ ἔχειν, ἵνα ῥᾳδίως ἔγνωτε τὰ δίκαια Lys. 3, 21: *ik zou wel gewild hebben, dat Simon dezelfde meening had gehad als ik, opdat gij gemakkelijker hadt kunnen erkennen wat recht is.* Hier is *ἵνα* met den indicat. van een hist. tijd verbonden door assimilatie aan den modus irrealis van den hoofdzin.

Ἆρ᾽ οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς πᾶσι φόβον παράσχοι; Anb. 3, 1, 18: *zou hij niet alles willen beproeven, om allen vrees in te boezemen?* De optativus van den finalen zin is door assimilatie ontstaan, want de hoofdzin heeft, naar de beteekenis, geen historischen tijd.

Consecutio temporum en coniunctivus der futura.

§ 469. a. De strenge opvatting van de afhankelijkheid, die in 't Latijn o. a. blijkt in de Consecutio temporum (L. G. § 561), bestond niet in 't Grieksch; de regels van de consecutio temporum in 't Latijn gelden daar dus niet. De afhankelijke zinnen behouden meer hun eigen tijdsbepaling.

Daarentegen heeft het Grieksch, daar het den coniunctivus en den optativus niet, zooals het Latijn, heeft samengesmolten, in sommige gevallen eene consecutio modorum; na hoofdtijden coniunctivus, na historische tijden optativus.

b. Het Grieksch heeft evenmin als het Latijn den coniunctivus der futura. De coniunctivus zelf geeft reeds iets toekomstigs, iets wat verwacht of begeerd wordt, te kennen. Waar men een coniunctivus van een futurum zou moeten gebruiken, neemt men eenen coniunctivus aoristi, of ook praesentis; zie het 2de en het 3de voorbeeld van § 457, a).

C. DE IMPERATIVUS.

§ 470. Over het onderscheid tusschen het praesens en den aoristus imperativi is reeds gesproken § 441, c).

Een verbod wordt uitgedrukt door *μή* met den imperat. of met den coni. aor.

In den 2den persoon gebruikt men van den imperat. echter niet den aor., maar het praesens.

Μὴ οἴου ἡμᾶς τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν Anb. 2, 1, 12: *meen niet, dat wij het eenigst goed, dat wij bezitten, aan u zullen overgeven.*

Μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν Anb. 1, 3, 3: *verwondert u niet, dat ik ontstemd ben door de tegenwoordige omstandigheden.*

Μὴ ποιήσῃς ταῦτα Anb. 7, 1, 8: *hoc ne feceris.* — *Μὴ ἀπέλθητε πρὶν ἂν ἀκούσητε τὸ πρᾶγμα* Anb. 5, 7, 12: *gaat niet weg, vóór gij de zaak gehoord hebt.*

Μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω ἄλλως Plat. Apol. 17, c: *laat niemand uwer iets anders verwachten.* — *Μηδεὶς τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσῃ, ἀλλὰ μετ᾽ εὐνοίας ὃ λέγω θεωρησάτω* Dem. 18, 199: *laat niemand zich verwonderen over het ongehoorde, maar met welwillendheid overwegen wat ik zeg.*

D. DE INFINITIVUS.

§ 471. Het gebruik van den infinitivus is in 't algemeen in het Grieksch hetzelfde als in het Latijn.

Men lette echter op het volgende onderscheid:

1º. Wanneer na een verbum sentiendi et declarandi de infinitivus hetzelfde subject heeft als het regeerende werkwoord, dan wordt het subject bij den infinitivus niet uitgedrukt; praedicatieve bepalingen staan dan in den nominativus:

Πέρσης ἔφη εἶναι Anb. 4, 4, 17: *dixit se Persam esse.*

Σεύθης ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τὰ χωρία τὰ ἐπὶ θαλάττῃ Anb. 7, 6, 43: *Seuthes belooft, dat hij hem de plaatsen aan zee gelegen zal geven.* — *Ξυνέβησαν Βυζάντιοι ὑπήκοοι εἶναι* Thuc. 1, 117, 3: *de Byzantijnen kwamen overeen, dat zij onderworpen zouden zijn.*

Wanneer echter op het subject om de eene of andere reden de nadruk valt, wordt het als accus. bij den infinitivus uitgedrukt:

Βουλοίμην ἂν ἐμέ τε τυχεῖν ὧν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ὧν ἄξιός ἐστιν Dem. 24, 8: *ik zou wel willen, dat ik verkreeg wat ik verlang en dat deze onderging wat hij verdient.*

2º. Na de verba sentiendi en declarandi gebruikt men ook de voegwoorden *ὅτι* of *ὡς* = *dat* (zie § 451), in plaats van den acc. cum inf.:

Ἔλεγον τοὺς τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην Anb. 5, 7, 34: *zij zeiden, dat zij, die daarmede begonnen waren, gestraft waren.* — *Ὁ Λύσανδρος ἔλεγε ὅτι θαλαττοκράτωρ παραδιδοίη τὰς ναῦς* Xen. Hell. 1, 6, 2: *Lysander zeide, dat hij als beheerscher der zee de schepen overgaf.* — *Ἔλεγον ὡς παράνομα ποιοίη Λύσανδρος* Xen. Hell. 3, 4, 8: *zij zeiden, dat Lysander onwettig handelde.*

Aanm. De constructie met *ὅτι* is bij de werkwoorden van *zeggen* de meest gewone

3º. Het Grieksch gebruikt dikwijls den infinitivus, waar in het Latijn een consecutieve of finale zin met ut, of ad en het gerundium, of het supinum gebruikt wordt en wij *om te* bezigen.

Zoo wordt de infinitivus gebruikt vooral na adiectiva, als:

ῥάδιος gemakkelijk, χαλεπός moeilijk, ἡδύς aangenaam, ἄξιος waard, φοβερός vreeselijk, ἱκανός geschikt, οἷός τέ εἰμι ik ben in staat:

αὕτη ἡ ἐργασία μαθεῖν τε ῥάστη ἐδόκει εἶναι καὶ ἡδίστη ἐργάζεσθαι Xen. Oecon. 6, 9: *dit werk scheen zeer gemakkelijk (om) te leeren en zeer aangenaam (om) uit te voeren.*

Verder bij werkwoorden als geven, kiezen, gaan, zenden en andere:

Κῦρος τὴν Λυκαονίαν ἐπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς Ἕλλησιν Anb. 1, 2, 19: *C. liet Lycaonië aan de Grieken over om het te plunderen.*

Ξενοφῶν τὸ ἥμισυ (τοῦ στρατεύματος) κατέλιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον Anb. 5, 2, 1: *X. liet de helft van het leger achter om het kamp te bewaken.* — *Τῷ Κύρῳ προσήνεγκαν οἱ θεράποντες ἐμπιεῖν καὶ φαγεῖν* Xen. Cyrop. 7, 1, 1: *de dienaars brachten Cyrus (iets) om te eten en te drinken.* — *Ἡ θύρα ἡ ἐμὴ ἀνέῳκτο εἰσιέναι τῷ δεομένῳ τι ἐμοῦ* Hell. 5, 1, 14: *mijne deur stond open om binnen te treden voor ieder, die iets van mij verlangde.*

Aanm. 1. Evenals oportet in het Latijn hebben *δεῖ* en *χρή*, die hetzelfde beteekenen, altijd den accus. cum infinit.

Aanm. 2. *Λέγεται dicitur* en dergelijke werkwoorden mogen in 't Grieksch ook onpersoonlijk met den accus. cum infinitivo geconstrueerd worden: *Λέγεται Ἀλκιβιάδην Περικλεῖ διαλεχθῆναι περὶ νόμων* Xen. Mem. 1, 2, 40: *Alcibiades dicitur cum Pericle disputavisse de legibus.*

Aanm. 3. Het werkwoord *δοκῶ* wordt geconstrueerd:

1⁰ *δοκῶ* transit. *meenen*, *gelooven*: *Κῦρος ἐδόκει ἥξειν βασιλέα* Anb. 1, 7, 1;

2⁰ *δοκῶ* intransit. *schijnen*: *λίαν ἐδόκουν πολλοὶ εἶναι* Hell. 6, 5, 29: *zij schenen zeer velen te zijn*;

3⁰ *δοκεῖ μοι het komt mij goed voor, ik besluit*: *ἐδόκει αὐτῷ πορεύεσθαι ἄνω* Anb. 1, 2, 1: *hij besloot op te rukken naar het binnenland.* — *Ἔδοξε πλεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην* Thuc. 6, 29: *men besloot, dat A. zou wegvaren.*

Aanm. 4. Een eigenaardig gebruik is het, dat de uitdrukking: *het is rechtvaardig*, *dat* in 't Grieksch persoonlijk gebruikt wordt: *δίκαιός εἰμι*: *δίκαιός εἰμι ζημιοῦσθαι* Hell. 5, 2, 32: *het is rechtvaardig, dat ik gestraft word.* — Zoo ook: *ὁδὸς ἀμήχανος εἰσελθεῖν* Anb. 1, 2, 21: *een weg, waarlangs men slechts met groote moeite kan binnengaan.*

§ 472. Wanneer een werkwoord eenen infinitivus bij zich heeft en een persoonlijk voorwerp in den genetief of datief, dan kan de praedicatieve bepaling bij den infinitivus òf in denzelfden naamval staan, als dat voorwerp, òf ook in den accusativus. (Vgl. L. G. § 582 en 583.)

Οἱ Λακεδαιμόνιοι Κύρου ἐδέοντο ὡς προθυμοτάτου πρὸς τὸν πόλεμον γενέσθαι Hell. 1, 5, 2: *de Lacedaemoniërs verlangden van Cyrus, dat hij den oorlog zooveel mogelijk begunstigen zou.* — *Ἅπασιν ἀνάγκη τῷ τυράννῳ πολεμίῳ εἶναι* Plat. de Rep. 567: *de tyran moet wel een vijand van allen zijn.* — *Νῦν σοι ἔξεστιν ἀνδρὶ γενέσθαι* Anb. 7, 1, 21: *nu kunt gij u eenen man betoonen.* — *Δέομαι δ' ὑμῶν ἐλεήσαντας τὴν ἀτυχίαν μου ἰατροὺς γενέσθαι αὐτῆς* Antiph. 2, 13: *ik vraag u medelijden te hebben met mijn ongeluk en het te willen heelen.*

DE INFINITIVUS MET HET LIDWOORD.

§ 473. De infinitivus kan (evenals het Latijnsche gerundium) verbogen worden. Dit geschiedt niet door verandering van den vorm, maar door het lidwoord er voor te voegen en dit te verbuigen:

τὸ παιδεύειν, τοῦ παιδεύειν, τῷ παιδεύειν, τὸ παιδεύειν.

De infinitivus kan met het lidwoord verbonden worden, als hij subject is of object in den accusativus, en moet het lidwoord hebben als hij in den genetivus of dativus staat:

Ἐν τῷ κρατεῖν ἐστι καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ τῶν ἡττόνων Anb. 5, 6, 32: *in het overwinnen ligt ook opgesloten het nemen van wat aan de overwonnenen toebehoort.* — *Οἱ ἵπποι τοῖς Πέρσαις δέδενται τοῦ μὴ φεύγειν ἕνεκα, εἰ λυθεῖεν* Anb. 3, 4, 35: *de paarden zijn bij de Perzen des nachts gebonden, opdat ze niet wegloopen, indien ze soms los mochten komen.*

't Voorwerp en de bepalingen van den infinitivus komen tusschen het lidwoord en den infinitivus te staan:

Βασιλέως ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε, τὸ τοὺς ἀρχομένους ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν Xen. Ages. 7, 1: *hij meende, dat dit de taak van een goed koning was, den onderdanen zooveel mogelijk goeds te bewijzen.*

DE ABSOLUTE OF ADVERBIALE INFINITIVUS.

§ 474. In sommige uitdrukkingen komt de infinitivus met of zonder bepalingen, doch gewoonlijk met het lidwoord verbonden, voor, onafhankelijk van een ander woord, maar bij wijze van eene bijwoordelijke uitdrukking:

ὀλίγου of *μικροῦ δεῖν bijna* (nooit *πολλοῦ δεῖν*)
ἑκὼν εἶναι vrijwillig
τὸ νῦν εἶναι voor het tegenwoordige
τὸ ἐπ' ἐκείνῳ εἶναι voor zoover het van hem afhangt
ὡς (ἔπος) εἰπεῖν zoo te zeggen
ὡς συντόμως of *συνελόντι εἰπεῖν om kort te gaan*
ὡς ἐμοὶ δοκεῖν naar mij voorkomt.

Ὀπισθοφυλακοῖμεν ἡμεῖς, οἱ νεώτατοι, τὸ νῦν εἶναι Anb. 3, 2, 37: *laat ons, de jongeren, voorshands de achterhoede leiden.* — *Ἀληθές γε ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδὲν εἰρήκασιν* Plat. Apol. 17, a: *zij hebben zoo te zeggen niets waars gezegd.*

E. HET PARTICIPIUM.

§ 475. Meer nog dan in het Latijn wordt in het Grieksch het participium gebruikt.

Het is rijker aan vormen, daar het voor alle tijden, behalve het imperfectum en het plusquamperfectum, eenen vorm heeft, en dat voor de drie geslachten van het werkwoord afzonderlijk.

Daarenboven maakt het gebruik van het lidwoord de verscheidenheid nog grooter.

Aanm. Geheel tot nomina geworden zijn bijv. de volgende participia: *ἑκών vrijwillig*; *μέλλων toekomstig*; *ἄσμενος blijde*; *ἐρρωμένος sterk*; *ὁρίζον gezichteinder, horizont*; *ἄρχων bestuurder, archont.*

§ 476. Even als bij het adiectivum (§ 431) onderscheidt men ook bij het participium een attributief en een praedicatief gebruik:

a) ATTRIBUTIEF.

Wanneer het attributief geplaatst is, neemt het geheel de plaats in van een adiectivum:

Ἀπέχωσε τὸν ῥέοντα διὰ τῆς πόλεως ποταμόν Hell. 5, 2, 4: *hij damde de rivier af, die door de stad stroomde.* — *Ἡ Μίδου καλουμένη κρήνη de zoogenoemde Midasbron.*

Διεξέρχονται τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν γεγενημένας Isocr. 4, 15: *zij gaan de onheilen na, die uit den onderlingen oorlog voor ons ontstaan zijn.*

Zeer dikwijls wordt het participium substantive gebruikt.

§ 477. Wanneer het lidwoord vóór het participium is geplaatst wordt dit

òf individueel gebruikt, d. i. tot aanwijzing van een bijzonder voorwerp: *Ἐπεδείκνυ τὴν εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα Κῦρον αἰτεῖν κελεύοντος* Anb. 1, 3, 16: *hij toonde de onnoozelheid aan van hem, die aangeraden had de schepen van Cyrus te vragen,*

òf algemeen, tot aanwijzing van eene soort: *Κλέαρχος συνήγαγε τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον* Anb. 1, 3, 9: *en van de anderen ieder, die maar wilde.*

b) PRAEDICATIEF.

§ 478. Praedicatief wordt het participium gebruikt, wanneer het praedicaat is; in de eerste plaats dus, als het met de copula *εἰμί* aan het subject verbonden is. In proza gebeurt dit niet dikwijls, n.l. dan, wanneer men wil te kennen geven, dat de handeling een blijvende toestand geworden is:

Συνεληλυθότες ἦσαν (voor *συνεληλύθεσαν*) *zij waren samengekomen* Anb. 4, 7, 2. — *ἡ ὁδὸς ἦν ἄγουσα ἄνω de weg voerde naar boven* 4, 3, 8. — *εἰ δ᾽ ἐστὶ τοῦτο οὕτως ἔχον* Plat. Phaedr. 245, e: *indien dat zoo is.*

§ 479. Praedicatief staat het participium tot aanvulling bij eenige werkwoorden, bijv.:

Τοὺς τελευτήσαντας τιμῶσα οὐδέποτε ἐκλείπει ἡ πόλις Plat. Menex. 249, b: *de staat houdt nooit op de gesneuvelden te eeren.*

Bij het werkwoord *ἐκλείπειν ophouden* behoort eene aanvulling, inhoudende de handeling, waarmede men ophoudt; hier *te eeren*; deze aanvulling staat in het Grieksch in het participium; dit participium staat praedicatief:

ἡ πόλις τιμῶσα de stad eerende, d. i. *terwijl de stad eert.*

§ 480. Zoo staat het participium:

a) bij de werkwoorden, die eene wijze van zijn beteekenen; het participium heeft betrekking op het subject:

τυγχάνω toevallig zijn	*φανερός* of *δῆλός εἰμι openbaar zijn*
λανθάνω verborgen zijn	*φαίνομαι klaarblijkelijk zijn, blijken.*
φθάνω eerder zijn, voorkomen	

Ἔτυχον ὁπλῖται ἐν τῇ ἀγορᾷ καθεύδοντες ὡς πεντήκοντα Thuc. 4, 113: *er sliepen er toevallig ongeveer 50 zwaargewapenden op de markt.* — *Ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων οὐδὲν διαφέροντες* Plat. Crito 49, b: *zonder dat wij zelven het merkten, verschilden wij in niets van kinderen.* — *Οἱ Ἕλληνες φθάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολεμίους* Anb. 3, 4, 49: *de Grieken komen vóór de vijanden aan op de hoogten.*

AANM. Wanneer *φαίνομαι* met den infinitivus verbonden wordt, beteekent het *schijnen*, dus *φαίνεται εἶναι hij schijnt te zijn*, *φαίνεται ὤν hij blijkt te zijn.*

Ὁ γελωτοποιὸς κλαίειν ἐφαίνετο Xen. Conv. 1, 15: *de grappenmaker scheen te weenen.*

Ἡ ψυχὴ ἀθάνατος φαίνεται οὖσα Plat. Phaed. 107, c: *het blijkt, dat de ziel onsterfelijk is.*

b) bij de werkwoorden, die beteekenen beginnen, voortduren, eindigen:

ἄρχομαι beginnen	*διαμένω voortdurend doen*
παύω doen ophouden	*διατελῶ* „ „
παύομαι ophouden	*οὐ διαλείπω niet ophouden*
λήγω „	*ἀνέχομαι uithouden*
διάγω voortdurend doen	*ἀπαγορεύω moede worden*
διαγίγνομαι „ „	*κάμνω* „ „

Ἄρξομαι ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς λέγων Plat. Symp. 186, b: *ik zal mijne rede beginnen met de geneeskunst.* — *Γλαύκωνα οὐδεὶς ἐδύνατο παῦσαι καταγέλαστον ὄντα* Xen. Mem. 3, 6, 1: *Niemand kon maken, dat Glauco ophield belachelijk te zijn.* (Hier behoort het participium natuurlijk bij het object en staat dus in den accus.). — *Σωκράτης οὐδὲν ἄλλο ποιῶν διαγεγένηται ἢ πράττων τὰ δίκαια καὶ τῶν ἀδίκων ἀπεχόμενος* Xen. Mem. 4, 8, 4: *Socrates heeft voortdurend niets anders gedaan dan recht doen en zich van onrecht onthouden.*

AANM. *Ἄρχομαι* kan ook met den infin. geconstrueerd worden. Wanneer *ἄρχομαι* het partic. heeft, wordt het begin van de handeling tegenover het einde gesteld; wanneer *ἄρχομαι* den infinit. heeft, wordt deze in gedachten tegenover een anderen infinit. gesteld, dus handeling tegenover handeling: *Ἤρξαντο τὰ μακρὰ τείχη Ἀθηναῖοι οἰκοδομεῖν* Thuc. 1, 107: *De Atheners begonnen lange muren te bouwen.* Zie verder § 438, a).

c) bij de werkwoorden van gaan en komen: *ἥκω* en *οἴχομαι*, *ἔρχομαι*:

Ἧκε Μένων ὁπλίτας ἔχων χιλίους Anb. 1, 2, 6. — *Τοῦτο λέξων ἔρχομαι* Xen. Ages. 2, 7: *(je vais dire cela) ik wil dit zeggen.* — *Ὤιχετο ἀπελαύνων* Anb. 2, 4, 24: *hij reed weg.*

d) bij werkw. van recht en onrecht doen, dank weten, meer of minder zijn:

εὖ ποιῶ weldoen	*νικῶ overtreffen*
ἀδικῶ onrecht doen	*περιγίγνομαι overtreffen*
χαρίζομαι ter wille zijn	*ἡττῶμαι onderdoen*
χάριν οἶδα dank weten	*λείπομαι te kort schieten.*

Ἀδικεῖ Σωκράτης οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρων Xen. Mem. 1, 1, 1: *Socrates handelt tegen het recht door de goden niet aan te nemen, die de staat aanneemt en door andere nieuwe goden in te voeren.* — *Τούτου οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες* Anb. 2, 3, 23: *wij zullen voor dezen niet onderdoen in weldaden.*

e) bij werkwoorden, die eene gemoedsstemming te kennen geven:

χαίρω, ἥδομαι zich verheugen	*ἄχθομαι zich ergeren*
αἰσχύνομαι zich schamen	*μεταμέλομαι berouw hebben.*
ὀργίζομαι toornig zijn.	

Ὁ θεὸς πολλάκις χαίρει τοὺς μὲν μικροὺς μεγάλους ποιῶν τοὺς δὲ μεγάλους μικρούς Xen. Hell. 6, 4, 23: *de godheid schept er dikwijls behagen in de kleinen groot te maken en de grooten klein.* — *Οὐκ αἰσχύνει οὕτω μώρως ἐξαπατώμενος;* Anb. 7, 6, 21: *schaamt gij u niet, dat gij u zoo dwaas laat bedriegen?*

§ 481. a) Bij werkwoorden, die eene zinlijke of geestelijke waarneming beteekenen, staat een praedicatief participium, dat òf bij het subject òf bij het object behoort (L. G. § 601):

ὁρῶ zien	*οἶδα, ἐπίσταμαι weten*
ἀκούω hooren	*μέμνημαι zich herinneren*
πυνθάνομαι vernemen	*αἰσθάνομαι bemerken*
καταμανθάνω vernemen	*γιγνώσκω leeren kennen.*

Εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπῖπτον Anb. 7, 1, 19: *zij zagen, dat het leger met geweld binnenviel.* — *Κῦρος ᾔσθετο τοὺς στρατιώτας τὸν Εὐφράτην διαβεβηκότας* Anb. 1, 4, 16: *Cyrus bemerkte, dat de soldaten de Euphraat waren overgetrokken.* — *Ὁ θεὸς τὰ μέγιστα μὲν πράττων ὁρᾶται, τάδε δὲ οἰκονομῶν ἀόρατος ἡμῖν ἐστιν* Xen. Mem. 4, 3, 13: *God doet de grootste dingen voor onze oogen, maar deze dingen bestuurt hij voor ons onzichtbaar.* — *Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα;* Plat. Gorg. 503, c: *Hebt gij niet gehoord, dat Them. een dapper man geweest is?*

b) Evenzoo staat een participium bij de werkwoorden, die beteekenen: aantoonen, bewijzen, vinden en betrappen:

δείκνυμι, ἀποδείκνυμι aantoonen
φαίνω, ἀποφαίνω „
ἐξελέγχω overtuigen
εὑρίσκω, λαμβάνω, φωρῶ(α) betrappen, ἁλίσκομαι betrapt worden.

Οἶδα Σωκράτην δεικνύντα τοῖς ξυνοῦσιν ἑαυτὸν καλὸν κἀγαθὸν ὄντα Xen. Mem. 1, 2, 18: *ik weet, dat Socrates aan hen, die met hem omgingen, getoond heeft, dat hij een braaf man was* (beide constructies, die van dezen regel en die van den vorigen, zijn hier vereenigd). — *Ῥᾳδίως ἐλεγχθήσεται ψευδόμενος* Dem. 27, 20: *hij zal gemakkelijk overtuigd worden, dat hij liegt.* — *Ἐὰν ἁλῷς ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανεῖ* Plato Apol. 29, c: *indien gij nog eenmaal betrapt wordt, dat gij dit doet, zult gij sterven.*

Aanm. 1. Wanneer het subject van het participium hetzelfde is als van het (transitieve) regeerende werkwoord, dan wordt het niet uitgedrukt: *Ἐνενόησα καταγέλαστος ὤν* Plat. Symp. 198, c: *ik bemerkte, dat ik belachelijk was.* — *Ἀλκιβιάδης ἐδήλωσε τῶν νόμων καταφρονῶν* Andoc. 4, 14: *Alcibiades bewees, dat hij de wetten verachtte.*

Aanm. 2. Bij *σύνοιδα ἐμαυτῷ ik ben mij bewust* kan het participium slaan op den nominativus of op den dativus: *οὐ ξύνοιδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὤν* Plat. Apol. 21, b: *ik ben mij zelven niet bewust, dat ik een wijze ben;* — *ἐμαυτῷ γὰρ ξυνήδη οὐδὲν ἐπισταμένῳ* 22, d: *want ik was mij bewust, dat ik niets wist.*

§ 482. Eenige werkwoorden hebben verschillende constructies en daardoor gewijzigde beteekenis:

a) *ἀκούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν θάλαττα, θάλαττα* Anb. 4, 7, 24: *zij hooren de soldaten roepen: zee! zee!* (rechtstreeksche) waarneming).

ἤκουσε Κῦρον ἐν Κιλικίᾳ ὄντα Anb. 1, 45: *hij hoorde (vernam), dat C. in Cilicië was* (het vernemen, niet het waarnemen van een feit). *ἤκουόν σε Ἀθηναῖον εἶναι* Anb. 3, 1, 4, 5: *zij hoorden, dat gij een Athener waart* (het vernemen van iets als een gerucht).

Zoo ook bij *αἰσθάνομαι* en *πυνθάνομαι*.

Naast deze constructies bestaat dan nog de constructie met *ὅτι* of *ὡς*.

b) *αἰσχύνομαι ἐξαπατώμενος* Anb. 7, 6, 21: *ik schaam mij, dat ik mij laat bedriegen* (zich schamen over hetgeen men werkelijk doet).

ᾐσχύνθημεν προδοῦναι αὐτόν Anb. 2, 3, 22: *wij schaamden ons hem te verraden* (zich schamen iets te doen, d. i. uit schaamte het nalaten).

ἐπίσταμαι ὅτι, ὡς ik weet, dat (iets is of gebeurt).

ἐπίσταμαι met infinit. *weten* in den zin van *verstaan*, *kennen*.

Οἱ Ῥόδιοι καὶ ταῖς μολυβδίσιν ἐπίστανται χρῆσθαι Anb. 3, 3, 17: *De Rhodiërs weten ook looden kogels te gebruiken (in den slinger).*

γιγνώσκω ὅτι ik leer kennen, *verneem, dat (iets is of gebeurt).*

γιγνώσκω met inf. *besluiten*, *oordeelen*.

Ἔγνωσαν κερδαλεώτερον εἶναι Anb. 1, 9, 17: *zij oordeelden (zagen in), dat het voordeeliger was.*

Over *φαίνομαι* zie § 480, a), Aanm.; over *ἄρχομαι* zie § 480, b), Aanm.

§ 483. Het participium kan verder, even als in het Latijn, verbonden worden (participium coniunctum) met een deel van den zin en vervangt dan een relatieven, een temporalen, een causalen, een voorwaardelijken of een concessieven zin (L. G. § 596).

GENETIVUS ABSOLUTUS.

§ 484. 't Grieksch gebruikt in plaats van den ablativus absolutus den genetivus absolutus. Vergelijk L. G. § 602 en deze Gr. Gramm. § 384.

AANM. 1. De genetivus absolutus wordt in 't Grieksch niet zoo dikwijls gebruikt als de ablativus absolutus in 't Latijn. 't Grieksch namelijk heeft velerlei participia ook in 't activum, die als participia coniuncta gebruikt kunnen en dan ook moeten worden, terwijl het Latijn daar den ablativus absolutus gebruikt (L. G. § 603, Aanm.). *Ἀλκιβιάδης Σηλυμβρίαν ἑλὼν πρὸς τὸ Βυζάντιον ἧκεν* Xen. Hell. 1, 3, 10; hier zou in 't Latijn moeten staan: *Selymbria capta* (of *cum Selymbriam cepisset*).

AANM. 2. Meer dan in het Latijn (L. G. § 604, Aanm. 1) wordt in het Grieksch somtijds het subject van het participium weggelaten, wanneer het uit het verband gemakkelijk kan worden aangevuld: *θᾶττον προιόντων* (scil. *αὐτῶν*) Anb. 1, 2, 17; *ἤδη ἐν ὁρμῇ ὄντων* 2, 1, 3; — 2, 4, 24.

AANM. 3. Het participium kan niet (zooals in het Latijn § 604) ontbreken, althans niet in proza: *παίδων ὄντων ἡμῶν ἔτι* Plat. Symp. 173, a: *pueris nobis, toen wij nog knapen waren.*

ACCUSATIVUS ABSOLUTUS VAN HET PARTICIPIUM.

§ 485. Van onpersoonlijke werkwoorden en uitdrukkingen komt dikwijls een accusativus van het participium voor zonder subject:

ἐξόν, *παρόν* — *daar*, *terwijl*, *ofschoon het mogelijk is* of *was*
δέον, *προσῆκον* — „ „ „ „ *noodig*, *betamelijk is* of *was*
δόξαν, *δεδογμένον* — „ „ „ „ *besloten is* of *was*
τυχόν — „ „ „ „ *zoo trof*
δῆλον ὄν, *καλὸν ὄν*, *αἰσχρὸν ὄν*, *δυνατὸν ὄν*.

Dikwijls gaat *ὡς* of *ὥσπερ als of* vooraf.

Ἐξὸν εἰρήνην ἔχειν αἱρεῖται πολεμεῖν Anb. 2, 6, 6: *terwijl hij vrede mag (kan) hebben, verkiest hij te oorlogen.* — *Δόξαν ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν* Anb. 4, 1, 13: *toen zij dat besloten hadden, kondigden zij af, dat men zoo zou doen.*

F. HET ADIECTIVUM VERBALE.

§ 486. Het adiectivum verbale op -*τέος*, -*τέα*, -*τέον* wordt persoonlijk of onpersoonlijk gebruikt:

persoonlijk bij transitieve werkwoorden, wanneer nadruk valt op het subject,

onpersoonlijk bij intransitieve werkwoorden en bij transitieve, wanneer de nadruk valt op het werkwoord.

De handelende persoon staat in den dativus, § 362.

Bij het onpersoonlijk gebruik behoudt het adiectivum verbale de constructie van zijn werkwoord.

Οἱ συμμαχεῖν ἐθέλοντες εὖ ποιητέοι Xen. Mem. 2, 6, 27: *hun, die met ons medestrijden willen, moeten wij weldoen.* — *Φημὶ δὴ βοηθητέον εἶναι τοῖς πράγμασιν ὑμῖν* Dem. 1, 17: *ik zeg derhalve, dat gij (in) den stand der zaken (te Olynthus) te hulp moet komen.* — *Τὸν θάνατον ἡμῖν μετ᾽ εὐδοξίας αἱρετέον ἐστίν* Isocr. 6, 91: *den dood met roem moeten wij verkiezen.*

AANM. 1. Het adiectivum verbale, onpersoonlijk gebruikt, kan zoowel de beteekenis hebben van het medium als van het passivum: *ἀπαλλακτέον αὐτοῦ* Plat. Phaed. 66, e van *ἀπαλλάττεσθαι zich losmaken*, *zich onthouden van*, dus: *wij moeten ons daarvan (van het lichaam) losmaken*, maar ook: *ἀπαλλακτέον* van *ἀπαλλάττειν losmaken*, *loslaten*, dus: *er moet losgelaten worden* Plat. Parmen. 163, d.

AANM. 2. Somtijds wordt in de plaats van den dativus bij het adiectivum verbale op -*τέος* de accusativus gebruikt: *τὸν βουλόμενον εὐδαίμονα εἶναι σωφροσύνην ἀσκητέον* Plat. Gorg. 507, d: *hij*, *die gelukkig wil zijn*, *moet zich op bezonnenheid toeleggen.*

ORATIO OBLIQUA.

§ 487. De oratio obliqua wordt in 't Grieksch niet zoo streng opgevat in hare afhankelijkheid van den regeerenden zin als in 't Latijn. In de meeste gevallen wordt die afhankelijkheid niet eens uitgedrukt, daar alleen wanneer het regeerende werkwoord in eenen historischen tijd staat, de optativus deze afhankelijkheid kan uitdrukken.

§ 488. Wanneer hoofdzinnen in de oratio obliqua komen te staan, dan gebruikt men:

a) in oordeelende zinnen *ὅτι* of *ὡς* (met toepassing van den regel van § 451) of den accusativus cum infinitivo (§ 471, 1). Somtijds wisselen in hetzelfde zinsverband verschillende constructies elkander af;

b) in zinnen, die eene begeerte uitdrukken, den infinitivus.

Oratio recta.	Oratio obliqua.
a) *Ἀποδώσω σοι τὰ χωρία τὰ ἐπὶ θαλάττῃ.*	*Σεύθης ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τὰ χωρία τὰ ἐπὶ θαλάττῃ* Anb. 7, 6, 43.
Σωκράτης τοὺς νέους διέφθειρεν.	*Ἐπείσθησάν τινες ὡς Σωκράτης τοὺς νέους διέφθειρεν* Mem. 1, 2, 1.
Περὶ τούτων τῶν χρημάτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλευσόμεθα.	*Οἱ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο ὅτι περὶ τούτων τῶν χρημάτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλεύσοιντο* Anb. 6, 1, 3.
Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ ἔστι.	*Οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη* Anb. 2, 1, 3.
Ἐγὼ μὲν ὀρθῶς λέγω, οὗτος δὲ σκαιός ἐστιν.	*Ὑμᾶς πάντας εἰδέναι ἡγοῦμαι, ὅτι ἐγὼ μὲν ὀρθῶς λέγω, τοῦτον δὲ σκαιὸν εἶναι* Lys. 10, 15.
Παραδῶμεν Κορινθίοις τὴν πόλιν;	*Τὸν θεὸν ἐπήροντο, εἰ παραδοῖεν Κορινθίοις τὴν πόλιν* Thuc. 1, 25.
b) *Μὴ παραδίδοτε τὰ ὅπλα.*	*Συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ ὅπλα* Anb. 2, 1, 19.
Μὴ ἰόντων πάντες οἱ λοχαγοὶ καὶ στρατηγοὶ μηδὲ πιστευόντων Τισσαφέρνει.	*Ἀντέλεγόν τινες μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει* Anb. 2, 5, 29.

Na *ὅτι* en *ὡς* kan ook de persoon dezelfde blijven, zoodat *ὅτι* of *ὡς* gebruikt worden evenals bij ons een dubbele punt:

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι Ἀναξίβιος ἐκέλευσε καὶ ἐμὲ πρὸς τοῦτο ἔπεμψεν ἐνθάδε Anb. 7, 2, 12: *Xenophon echter zeide: Anaxibius heeft het bevolen en mij daartoe hierheen gezonden.*

§ 489. Wanneer afhankelijke zinnen in de oratio obliqua komen te staan, dan

a) blijven de modi en de tempora onveranderd, wanneer het regeerende werkwoord in een hoofdtijd staat;

b) wanneer echter het regeerende werkwoord in een historischen tijd staat, dan kunnen de indicativi der hoofdtijden en de coniunctivi overgaan in den optativus; alle andere tijden blijven onveranderd:

a) *Οὐκ ἂν προέλεγεν, εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀληθεύσειν.*	*Δῆλον ἐστὶν, ὅτι οὐκ ἂν προέλεγεν, εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀληθεύσειν* Mem. 1, 1, 5.
Οὐδ' ἂν ἔγωγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἵλεσθε.	*Ἴστε, ὅτι οὐδ' ἂν ἔγωγε ἐστασίαζον, εἰ ἄλλον εἵλεσθε* Anb. 6, 1, 32.
Ἐὰν εὖ γένηταί τι, οὐ μεμνήσῃ.	*Ἐὰν εὖ γένηταί τι, οὐ μεμνήσεσθαί σέ φασι* Anb. 1, 5, 7.
b) *Ἄγε τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς ἔστιν.*	*Κῦρος Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη* Anb. 1, 8, 12.
Ἐὰν σπείσῃ, ἕως ἂν ἔλθωσιν, οὓς ἔπεμψα πρὸς βασιλέα ἀγγέλους, διαπράξομαί σοι ἀφεθῆναι αὐτονόμους τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις Ἑλληνίδας.	*Τισσαφέρνης ὤμοσεν Ἀγησιλάῳ, εἰ σπείσαιτο, ἕως ἔλθοιεν, οὓς πέμψειε πρὸς βασιλέα ἀγγέλους, διαπράξεσθαι αὐτῷ ἀφεθῆναι αὐτονόμους τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις Ἑλληνίδας* Xen. Ages. 1, 10.
Ἀνδρὶ ἑκάστῳ δώσω πέντε ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὴν εἰς Βαβυλῶνα ἥκητε.	*Κῦρος ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἑκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς ἐπὴν εἰς Βαβυλῶνα ἥκωσιν* Anb. 1, 4, 13.

§ 490. Niet zelden gaat de oratio obliqua zonder eenige aanduiding in de oratio recta over:

Ἄλλος εἶπεν ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἥκοιεν ἀλλὰ ἐπιδείξοντες ὅτι φίλοι εἰσί. καὶ ξενίοις, ἢν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι ἃ δύνανται· ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα ἃ λέγετε Anb. 5, 5, 24.

HOOFDSTUK III.

DE PARTICULAE.

A. HET ADVERBIUM.

§ 491. De ontkennende partikels οὐ en μή verschillen aldus:

οὐ ontkent dat iets is (werkzaamheid van het verstand);

μή wijst of weert af (werkzaamheid van den wil).

Deze onderscheiding geldt ook voor de samenstellingen:

οὔτε en μήτε, οὐδείς en μηδείς, οὔποτε en μήποτε, οὐκέτι en μηκέτι enzv.

Derhalve staat:

οὐ in alle zinnen, die een oordeel uitdrukken,

μή in alle zinnen, die een verlangen of begeerte te kennen geven:

Βασιλεὺς τὴν ἐπιβουλὴν οὐκ ᾐσθάνετο Anb. 1, 1, 8. — Ἃ οὐκ ἐᾶτε ἡμᾶς ποιεῖν, ταῦτα αὐτοὶ ἐποιεῖτε Xen. Cyr. 1, 3, 10.

Μὴ θαυμάζετε Anb. 1, 3, 3. — Παρεκελεύοντο Κύρῳ πάντες μὴ μάχεσθαι Anb. 1, 7, 9. — Συμβουλεύω τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι ὡς μηκέτι δέῃ τοῦτον φυλάττεσθαι Anb. 1, 6, 9.

§ 492. a) Μή staat in alle voorwaardelijke zinnen, ook wanneer de voorwaarde niet duidelijk is uitgedrukt, maar in den zin ligt opgesloten:

Οὐ ζῴη γε ἄν τις, εἰ μὴ τρέφοιτο Xen. Mem. 2, 1, 1: *men zou niet leven, indien men niet gevoed werd.* — Ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι, d. i. εἴ τινα μὴ οἶδα;

b) μή staat in alle zinnen, die vreezen, bezorgd zijn beteekenen, evenals het Latijnsche *ne* (§ 463):

Δέδοικα μὴ ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ Anb. 3, 2, 25.

c) De infinitivus heeft meestal μή tot ontkenning, altijd wanneer de infinitivus het lidwoord heeft.

Na de werkwoorden van zeggen, meenen en gelooven volgt echter gewoonlijk de infinitivus met οὐ:

Ὅρκους ἔδοσαν καὶ ἔλαβον Ἀθηναίους μὴ πολεμεῖν Καλχηδονίοις Xen. Hell. 1, 3, 9: *zij zwoeren elkander, dat de Atheners geen oorlog zouden voeren tegen de Chalcedoniërs.*

Ἀγησίλαος οὐ μόνον τὸ μὴ ἀποδιδόναι χάριτας ἄδικον ἔκρινεν, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ πολὺ μείζους τὸν μείζω δυνάμενον Ages. 4, 2: *Agesilaus beschouwde het niet alleen als onrecht geen dank te betuigen, maar ook het niet in ruimere mate te doen, wanneer men meer middelen er toe heeft.* — Πιστεύων δὲ θεοῖς πῶς οὐκ εἶναι θεοὺς ἐνόμιζεν; Xen. Mem. 1, 1, 5: *wanneer hij nu de goden geloofde, hoe kon hij dan meenen, dat de goden niet bestaan?* — Ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι Thuc. 1, 67, 2: *zij zeiden, dat zij niet zelfstandig waren.*

§ 493. a) Na de werkwoorden, die beteekenen: ontkennen, betwijfelen, bestrijden, verhinderen, verbieden en dergelijke gebruiken wij positieve zinnen, omdat de ontkenning reeds in het werkwoord ligt:

Van de moordenaars ontkenden sommigen, dat zij de moordenaars geweest waren. — *Zij verboden hem met de jongelingen te spreken.*

Het volk echter zegt dikwijls: *Van de moordenaars ontkenden sommigen, dat zij niet de moordenaars geweest waren.* — *Zij verboden hem niet met de jongelingen te spreken.*

Zoo werd vroeger ook in onze taal algemeen gesproken.

De voorwerpszin is dan losser van den hoofdzin; men bedoelt: *van de moordenaars ontkenden sommigen: zij waren niet de moordenaars geweest;* — *zij verboden hem: hij mocht niet met de jongelingen spreken.*

Ook het Grieksch gebruikt na de genoemde werkwoorden de ontkenning μή:

Τῶν ἀποκτεινάντων οἱ μὲν ἠρνοῦντο μὴ αὐτόχειρες γεγενῆσθαι Xen. Hell. 7, 3, 7. — Τοῖς νέοις ἀπειπέτην μὴ διαλέγεσθαι Xen. Mem. 1, 2, 33. — Διεμάχετο ἀσπίδα μὴ φέρειν Anb. 5, 8, 23: *hij verzette er zich tegen (hij weigerde hardnekkig) een schild te dragen.* — Ἐβούλοντο ἀποκωλῦσαι τοὺς Ἕλληνας μὴ ἐλθεῖν εἰς τὴν Φρυγίαν Anb. 6, 4, 24: *zij wilden de Grieken verhinderen in Phrygië te komen.* — Πᾶς γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἕξει τοῦ μὴ καταδῦναι Anb. 3, 5, 11: *want elke zak zal twee mannen weerhouden van te zinken.*

b) Wanneer deze werkwoorden zelf eene ontkenning bij zich hebben, dan volgt μή οὐ bij den infinitivus:

οὐ κωλύω μή οὐ, *ik verhinder niet, dat*

οὐκ ἀπαγορεύω μή οὐ *ik verbied niet, dat.*

Τί ἐμποδὼν (= *οὐδὲν ἐμποδών, οὐδὲν κωλύει*) *μὴ οὐχὶ ἡμᾶς ὑβριζομένους ἀποθανεῖν* Anb. 3, 1, 13: *wat belet, dat wij onder smaad en hoon gedood worden?* — *Τίνα οἴει ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια;* Plat. Gorg. 461, b: *wie, meent gij, zal loochenen, dat ook hij wel weet wat rechtvaardig is?* (= *οὐδεὶς ἀπαρνήσεται).*

Aanm. *Κωλύω verhinderen* heeft (evenals het Latijnsche prohibeo) gewoonlijk alleen den infinitivus, zelfs wanneer eene ontkenning voorafgaat; *ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν* Anb. 4, 3, 3. — *Οὐκ ἐκώλυε βασιλεὺς τὸ στράτευμα διαβαίνειν* Anb. 1, 7, 19.

Ook kan *κωλύω* met den genet. van den infinit. verbonden worden; zie ook het laatste voorbeeld van § 493, a).

c) Na uitdrukkingen als *οὐ δύναμαι, οὐχ οἷός τ' εἰμί, ἀδύνατόν ἐστιν, οὐ δίκαιον, οὐχ ὅσιόν ἐστι, ἀνεκτόν ἐστι* en dergelijke wordt de infinitivus, die volgt, door *μὴ οὐ* ontkend: *οὐδεὶς οἷός τ' ἐστὶν ἄλλως λέγων μὴ οὐ καταγέλαστος εἶναι* Plato Gorg. 509, a: *ieder die het anders zegt moet zich wel belachelijk maken, non potest non ridiculus esse.* — Zoo ook: *Πᾶσιν αἰσχύνη ἦν μὴ οὐ συσπουδάζειν* Anb. 2, 3, 11: *allen schaamden zich niet mede flink aan te pakken.*

§ 494. In 't Grieksch worden dikwijls in denzelfden zin ontkenningen verbonden.

a) Zijn deze ontkenningen van dezelfde soort [1]), dan wordt de ontkenning versterkt, wanneer de laatste ontkenning samengesteld is:

οὐδ' ἄλλος τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν Anb. 1, 8, 20: *en ook geen ander der Grieken heeft in dezen slag iets geleden.* (Vergel. Cic. Verr. 2, 67; *neque quisquam ab eo quicquam petebat.*)

Καὶ οὔτ' ἐπέθετο οὐδεὶς οὐδαμόθεν, οὔτε πρὸς τὴν γέφυραν οὐδεὶς ἦλθε τῶν πολεμίων 2, 4, 23: *en niemand deed uit eenige richting een aanval op hen, noch ook kwam iemand der vijanden bij de brug.*

b) De ontkenning echter vervalt, wanneer de laatste ontkenning enkelvoudig is:

οὐδένα ὅντινα οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων Plat. Phaed. 117, d = *πάντας κατέκλασεν*: *niemand was er onder de aanwezigen, dien hij het hart niet brak.*

Aanm. Bij *οὐδὲ . . . οὐ* vervalt echter in den regel de ontkenning niet: *οὐδ' εἰ πάντες ἔλθοιεν Πέρσαι πλήθει γε οὐχ ὑπερβαλοίμεθ' ἂν τοὺς πολεμίους* Xen. Cyr. 2, 1, 8: *ook wanneer alle Perzen kwamen, zouden wij in menigte (toch) onze vijanden niet overtreffen.*

Over *οὐ μή* en *μὴ οὐ* zie verder § 463 en Aanm. 2.

1) Dat wil zeggen alle *οὐ* en met *οὐ*, of wel alle *μή* en met *μή* samengesteld.

§ 495. Let op de volgende verbindingen:

οὐ μόνον — ἀλλὰ καί niet alleen — maar ook;

οὐ μόνον ὅτι (of ook *οὐχ ὅτι μόνον*) . . . *ἀλλὰ καί niet alleen — maar ook.*

Hier moeten beide deelen bevestigend zijn; eigenlijk is het werkw. *λέγω* of *ἐρῶ* weggelaten: *οὐ μόνον λέγω*; de uitdrukking is sterker dan *οὐ μόνον*;

οὐχ ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ Xen. Mem. 2, 2, 8: *niet alleen Crito had rust, maar ook zijne vrienden.*

Zoo ook: *οὐχ ὅπως . . . ἀλλὰ (καί) niet alleen niet, maar zelfs.*

Het eerste lid wordt ontkennend opgevat:

ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωρήσαιντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσειαν αὐτόν Xen. Hell. 5, 4, 34: *zij berichtten het volk, dat de Lacedaemoniërs niet alleen hem niet gestraft, maar zelfs geprezen hadden.*

μὴ ὅτι (= *zeg niet, dat) laat staan, nedum: διὰ τὸν χειμῶνα οὐδὲ πλεῖν, μὴ ὅτι ἀναιρεῖσθαι τοὺς ἄνδρας δυνατὸν ἦν* Xen. Hell. 2, 3, 35: *wegens den storm konden zij niet varen, laat staan, dat zij de mannen konden opvisschen.*

HET MODALE ADVERBIUM ἄν.

§ 496. De beteekenis van *ἄν* kan in onze taal het best worden weergegeven door *wel.*

Wanneer *ἄν* gebruikt wordt, geeft men te kennen, dat er zekere voorwaarden en omstandigheden in aanmerking komen.

Ἄν wordt gebruikt:

1) bij den optativus potentialis (§ 448 b) 1⁰, pag. 239 en § 455 2⁰);

2) bij den potentialis van den verleden tijd, § 448 b) 1⁰, Aanm. pag. 239;

3) bij den modus irrealis, § 456;

4) in algemeen temporale zinnen, § 465 b), 1,
en algemeen relatieve zinnen, § 467, 5⁰, d);

5) somtijds in finale zinnen bij *ὅπως* en *ὡς*, § 461, Aanm. 2.

Aanm. 1. Wanneer *εἰ* met den optativus beteekent *telkens wanneer* (zie § 457, b), wordt aan den historischen tijd van den hoofdzin dikwijls *ἄν* toegevoegd (*ἄν* iterativum): *εἴ τις αὐτῷ δοκοίη βλακεύειν ἔπαισεν ἄν* Anb. 2, 3, 11: *telkens, wanneer het hem voorkwam, dat iemand traag was, dan sloeg hij hem.*

Aanm. 2. *Ἄν* staat gewoonlijk na het werkwoord, waarbij het behoort; maar komen er in denzelfden zin pronomina, adverbia of coniunctiones voor

of andere woorden, die den nadruk hebben, dan volgt ἄν na deze woorden. Zie de voorbeelden in de boven aangehaalde paragrafen.

AANM. 3. Somtijds wordt ἄν in denzelfden zin tweemaal geplaatst, bijv. in 't begin, om reeds dadelijk den aard van den zin bekend te maken, en wederom in 't midden of het einde, wanneer de zin door een anderen zin afgebroken is: ὅπερ ἄν, εἰ ἐβουλήθησαν μὴ κατοκνῆσαι, ῥᾳδίως ἄν ἐγένετο Thuc. 2, 94, 1: *wat wel gemakkelijk had kunnen geschieden, indien zij vast besloten waren geweest niet te talmen.*

§ 497. Bij den infinitivus en het participium komt ἄν, wanneer deze modi staan in de plaats van een modus finitus met ἄν (dus potentialis en irrealis):

Τοῖς μὲν δοκεῖ ἀεὶ κινεῖσθαι πάντα, τοῖς δ᾽οὐδὲν ἄν ποτε κινηθῆναι Xen. Mem. 1, 1, 14: *sommigen leeren, dat alles voortdurend in beweging is, anderen, dat niets ooit bewogen kan worden* (οὐδὲν ἄν ποτε κινηθείη (§ 448 b) 1). — Ἆρ᾽ οὖν ἄν Σωκράτη οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἔπραττε τὰ δημόσια; Plat. Apol. 32, e: *Meent gij soms, dat Socrates zoovele jaren geleefd zou hebben, indien hij de staatszaken had bestuurd?* (οὐκ ἄν διεγένετο, εἰ ἔπραττεν).

Ἀρίστιππος αἰτεῖ τὸν Κῦρον εἰς δισχιλίους ξένους ὡς οὕτω περιγενόμενος ἄν τῶν ἀντιστασιωτῶν Anb. 1, 1, 10: *Aristippus vraagt van Cyrus ongeveer 2000 huurtroepen, daar hij zoo zijne tegenstanders wel zou kunnen overwinnen* (οὕτω περιγενοίμην ἄν).

B. DE PRAEPOSITIO.

§ 498. Over de regeering der voorzetsels is reeds gesproken § 392 en vlg., waar ook reeds opgemerkt is, dat zij oorspronkelijk adverbia zijn geweest.

Het adverbium μά wordt, als eene praepositie, verbonden met den accus. van den persoon, bij wien men zweert: μὰ τοὺς θεούς Anb. 1, 4, 8: *bij de goden*; — ναὶ μὰ Δία Anb. 5, 8, 6: *ja, bij Zeus*; — οὐ μὰ τὸν Δία Anb. 7, 6, 11: *neen, bij Zeus.*

Zoo ook νή, dat alleen bevestigend staat: νὴ Δία of νὴ τὸν Δία.

AANM. Dit νή is hetzelfde als ναί, gelijk 't Lat. *nē*, *nae* (L. G. § 624, A); μά komt van denzelfden wortel als μήν.

§ 499. a) Zelden komen in Attisch proza de praepositiones voor als adverbia; eigenlijk alleen πρὸς δέ *daarenboven* Anb. 3, 2, 2. Bij Attische dichters ook ἐν δέ *daaronder*; σὺν δέ *tegelijk*.

Als adverbium kan men ook ἀντί opvatten in ἀντ᾽ εὖ ποιεῖν *wederkeerig weldoen* Anb. 5, 5, 21; Demosth. 20, 64. Gewoonlijk echter wordt dit als tmesis opgevat.

b) Eene eigenaardige verbinding van twee praeposities bij één substantivum heeft men in ἀπὸ βοῆς ἕνεκα *alleen maar om te schreeuwen* Xen. Hell. 2, 4, 31; Thuc. 8, 92, 9.

c) Samenstellingen van praeposities komen alleen bij dichters voor en zijn aan Homerus ontleend.

Dikwijls echter worden twee of meer praeposities met één werkwoord samengesteld ook in proza:

ὑπεκτίθημι *heimelijk uitzetten*; ὑπεκφεύγω *heimelijk ontvluchten*; ὑπεξάγομαι *heimelijk wegzeilen*; παρεμπίπτω *tusscheninvallen*; παρέξειμι *afwijken.*

d) Samenstellingen van praeposities met adverbia vindt men ook in proza:

ἔμπροσθεν *te voren*; προσέτι *nog bovendien*; σύνεγγυς *zeer nabij.*

§ 500. a) Wat de herhaling der praeposities betreft, gelden dezelfde regels als in het Latijn (L. G. § 628).

b) De praeposities worden somtijds achter hun substantivum geplaatst; het accent wordt dan teruggetrokken (ἀναστροφή § 37, 7). In proza geschiedt dit alleen met περί: ἀλλοτρίας γῆς πέρι Thuc. 3, 13: *over vreemd land.*

c) Attributieve bepalingen worden gaarne geplaatst tusschen de praepositie en het substantivum: ἀφιππεύει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν διὰ τοῦ Μένωνος στρατεύματος σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν Anb. 1, 5, 12: *hij reed weg naar zijn eigen tent door het leger van Meno met weinigen van zijn gevolg.*

d) In proza plaatst het Grieksch de praepositie niet tusschen het attributieve adjectief en zijn substantief, zooals in het Latijn dikwijls geschiedt: σὺν στρατεύματι πολλῷ Anb. 1, 8, 1: *magna cum multitudine hominum* Caes. B. G. 4, 1 (L. G. § 678).

C. DE CONIUNCTIO (zie § 314—§ 316).

§ 501. Eenige voegwoorden kunnen niet vooraan staan in een zin; zij zijn:

1. ἄρα (van denzelfden wortel als ἄρμενος bij Hom.) *aansluitend, passend* geeft een gevolgtrekking te kennen: *derhalve*, *zoo*, *nu*;

εἰ ἄρα *wanneer namelijk*,

εἰ μὴ ἄρα *nisi forte*,

οὐκ ἄρα *derhalve niet, dan toch niet.*

Dit ἄρα worde niet verward met ἆρα een vraagwoord = *-ne*, *num*; § 315, 7.

2. αὖ *wederom, van den anderen kant* (Lat. *aut*, *autem*), ὁπότ᾽ αὖ ἔγνως τὴν σαυτοῦ δύναμιν Anb. 1, 6, 7.

3. *γάρ want, namelijk, enim;*

τί γάρ; quid enim? — ἀλλὰ γάρ sed enim, maar toch;

καὶ γάρ etenim, en — immers, immers ook, want ook;

εἰ γάρ utinam, och of.

4. *γέ* (enclitisch § 39, 4^{0}) *ten minste, juist;* zie § 120, Aanm.

καὶ . . . γέ et . . . quidem: ἀλλὰ παρῆσάν τινες καὶ πολλοί γε Plat. Phaed. 58, d: *maar er waren eenigen tegenwoordig en wel (tamelijk) veel.*

5. *γοῦν (= γὲ οὖν ten minste, in ieder geval) althans, in elk geval, certe;*

ζῇς γοῦν οὕτως, ὡς — — Xen. Mem. 1, 6, 2: *gij leeft althans zóó, als — —.*

6. *δέ echter, autem;* het is zwakker dan *ἀλλά.* Gewoonlijk gaat *μέν wel* vooraf: *ἐγὼ ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτ᾽ ἦρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβούλευσα δέ* Plat. Apol. 32, 6: *ik heb nooit een enkel ander ambt in de stad bekleed, maar ik ben lid van den raad geweest.* — Zie Anb. 3, 1, 19.

Dikwijls wordt *δέ* zonder *μέν* eenvoudig door *en* of *nu* vertaald; Latijn *autem; τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν στρατηγοὶ τέτταρες* Anb. 1, 7, 12.

Ook *μέν* wordt somtijds gebruikt zonder dat *δέ* volgt:

ὡς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν Anb. 1, 4, 7: *zooals het den meesten voorkwam (maar sommigen dachten anders).*

7. *δή* geeft aan 't voorafgaande woord meer nadruk: *inderdaad, zeker, klaarblijkelijk;* dikwijls is het gelijk *ἤδη*:

νῦν δή nu voorwaar, nú (met nadruk);

ὀψὲ δή zeer laat; δῆλον δή zeer duidelijk, duidelijk voorwaar;

τί δή ποτε; waarom dan toch? ποῦ δή; waar eigenlijk?

ὅστις δή wie dan ook; εἰ δή wanneer inderdaad.

In 't begin van een zin, terugslaande op een vorigen zin, geeft het eene gevolgtrekking te kennen:

δῆλον δή het is dus, immers, duidelijk.

οἴχῃ δὴ ἀπολιπὼν ἡμᾶς zoo hebt gij ons dus voor goed verlaten.

Na eenen imperativus: *ἄγε δή welaan dan, agedum:*

ἐννοεῖτε δὴ bedenkt nu goed.

Met *δή* zijn samengesteld: *δήπου toch wel, zou ik meenen* en *δῆτα* een versterkt *δή inderdaad, zonder twijfel.*

8. *μέν,* zie no. 6. Somtijds beteekent *μέν voorwaar, inderdaad* of het geeft nadruk aan het voorgaande woord; zie Anb, 1, 7, 6.

Met *μέν* samengesteld is *μέντοι inderdaad, echter, dan toch.*

9. *μήν voorwaar, zeker, vero: ἀλλὰ μήν at vero, καὶ μήν et vero; ἦ μήν waarlijk; οὐ μήν waarlijk niet.*

10. *νύν* (enclitisch, § 39, 4^{0}), waarvan het adverbium *νῦν nu* gevormd is, is ons zwak uitgesproken *nu*; het komt in proza zelden voor, gewoonlijk na den imperativus: *μέμνησό νυν, ἔφη* Hell. 4, 1, 39: *denk nu (dus) aan mij, zeide hij.* — *ἴθι νυν* Anb. 7, 2, 26: *welaan nu.*

11. *οὖν dus, derhalve, igitur; καὶ γὰρ οὖν daarom dan ook; μὲν οὖν nu dus.*

Ook komt *οὖν* voor in de beteekenis: *zeker, inderdaad, ten minste:*

ἡμᾶς δεῖ τῆς γοῦν (γε οὖν) Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι Anb. 7, 1, 30: *wij moeten ten minste zeker niet ons van Gr. laten berooven.*

μὲν οὖν beteekent ook *immo* of *immo vero;*

ἀλλ᾽ οὖν maar in alle geval; *οὐκ οὖν volstrekt niet.*

Met *οὖν* zijn samengesteld *οὐκοῦν* en *οὔκουν*:

οὐκοῦν derhalve; in vragen: *dus niet? nonne igitur?*

οὔκουν dus niet; „ „ : *dan niet?*

Dat deel van de samenstelling, dat het accent heeft, geeft dus de beteekenis aan.

§ 502. Van de overige coniuncties lette men vooral op de volgende:

1. *ἀλλά maar* in *εἰ μή — ἀλλά γε indien niet — dan toch;*

οὐ μὴν ἀλλά; hier moet men na *μήν* een of ander werkwoord uit het verband aanvullen (bijv. *οὐ μὴν τοῦτ᾽ ἐγένετο* of *ἐστί* of *ἡγοῦμαι* enzv.); men kan echter kortweg vertalen: *echter, intusschen, verum tamen;* — zoo ook *ἀλλὰ γάρ maar immers;* — *οὐδαμοῦ — ἀλλ᾽ ἤ nergens anders dan; οὐδεὶς ἀλλ᾽ ἤ niemand anders dan.*

2. *ἤ of* kan ook in 't begin van eenen zin voorkomen, *of anders, alioquin:*

ἢ μηκέτι με Κῦρον νομίζετε Anb. 1, 4, 16: *of anders wil ik niet langer Cyrus heeten;*

ἤ dan na comparatieven (§ 390); *ἤ* kan ook worden weggelaten, zonder dat een genetivus volgt, na *πλείων* of *πλέον (πλεῖν), ἔλαττων* of *ἔλαττον, μείων* of *μεῖον*: *οἱ ἱππῆς ἀποκτείνουσι τῶν ἀνδρῶν οὐ μεῖον πεντακοσίους* Anb. 6, 4, 24. Vergelijk L. G. § 469, Aanm. 2.

3. *καί en* wordt ook gebruikt, wanneer eene uitbreiding, vermeerdering, versterking te kennen gegeven wordt; het wordt dan vertaald door *ook, ook maar, zelfs: ἐξ ὧν δὴ καὶ ἐμίσει τὸν Σωκράτην ὁ Κριτίας* Mem. 1, 2, 31: *waarom dan ook Critias Socrates haatte;* — *ἥδομαι καὶ ἀκούων* Anb. 2, 5, 16: *ik verheug mij zelfs bij het hooren.*

καί — δέ en zelfs, ja ook, maar ook: καὶ στρατηγὸν δ᾽ αὐτὸν ἀπέδειξε Anb. 1, 2, 2: — *καὶ πάλαι reeds lang; καὶ δὴ καί en natuurlijk ook, en vooral ook.*

Na uitdrukkingen van gelijkheid beteekent *καί als*: ὁ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν Anb. 2, 2, 10: *gij maakt denzelfden tocht als wij*; — — *idem atque* L. G. § 631.

Na een voorafgaand ἤδη of οὔπω volgt dikwijls καί in plaats van ὅτε of ἡνίκα: καὶ ἤδη τ' ἦν περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως κήρυκες Anb. 2, 1, 7: *iamque erat — — cum.* (Vgl. L. G. § 559, Aanm. *cum inversum.*)

4. οὔτε — — οὔτε, μήτε — — μήτε *neque — — neque, noch — — noch*;

οὐδέ — — οὐδέ, μηδέ — — μηδέ *ne — — quidem — — neque, niet eens — — noch ook*;

οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον τεθνηκότ' αἰδεσθείς Anb. 3, 2, 5: *noch de goden vreezende, noch eerbied hebbende voor Cyrus in zijnen dood*;

οὔτε — — οὔτε — — οὐδὲ *noch — — noch — — noch ook (en ook niet)* Anb. 7, 6, 22.

Οὐδέ en niet wordt in proza alleen gebruikt, als het voorgaande lid ontkennend is; is dit bevestigend, dan gebruikt men καὶ οὐ.

Οὐδέ beteekent ook *ne — — quidem*; οὐδ' ὥς *ne sic quidem*; οὐδ' εἷς *ne unus quidem, zelfs niet één.*

5. Onder de verbindingen met εἰ merke men op:

μάλιστα μέν — — εἰ δὲ μή *liefst — — of althans, of anders*;

ἐβούλοντο μάλιστα μὲν παρὰ βασιλέα ἀναβῆναι, εἰ δὲ μή, οἴκαδε ἀπελθεῖν Xen. Hell. 1, 4, 4.

Na εἰ μέν volgt somtijds εἰ δέ in plaats van εἰ δὲ μή, omdat door de tegenstelling reeds aangeduid wordt, dat de eerste voorwaarde teruggenomen wordt:

εἰ μὲν βούλει, φρονήσει, εἰ δὲ βούλει, ἰσχύϊ Plat. Rep. 432, a: *indien gij wilt door verstandig overleg, of anders (of wel) door kracht.*

Omgekeerd volgt na een negatieven zin gewoonlijk εἰ δὲ μή in plaats van εἰ δέ:

μὴ ποιήσῃς ταῦτα, εἰ δὲ μή, αἰτίαν ἕξεις Anb. 7, 1, 8: *doe dat niet of anders zult gij schuldig zijn* (eigenlijk εἰ δὲ ποιεῖς).

εἰ μὴ ἄρα met den indic., dikwijls ironisch: *of het moest zijn, dat, nisi forte.* — εἰ μή *nisi*; εἰ μὴ εἰ *nisi si.*

VIJFDE DEEL.

HET EPISCHE DIALECT VAN HOMERUS.

§ 503. Het dialect van Homerus (§ 3, a) wijkt in vele opzichten af van het Attische dialect, dat ongeveer vijf eeuwen jonger is (een verschil als in onze letterkunde tusschen Maerlant, ± 1250, en Bilderdijk).

Eenige van de voornaamste punten van verschil zullen hier opgenoemd worden, waarbij ter vergelijking de paragrafen worden opgegeven uit de grammatica van het Attische dialect.

Men is gewoon de boeken van de Ilias door hoofdletters Α, Β enzv., die van de Odyssee door kleine letters α, β enzv. aan te duiden.

DE KLINKERS.

§ 504. Het epische dialect heeft dikwijls (Ionisch):

η in plaats van ᾱ, ook na ρ, ι, ε, υ: πρήσσω (= πράττω), τριήκοντα, νεηνίη (= νεανίᾳ), χώρη (= χώρα)

ει „ „ „ ε: ξεῖνος, εἵνεκα, εἰνί (= ἐνί, ἐν), πλείω (= πλέω), πνείω (= πνέω)

ου „ „ „ ο: δούρατα (= δόρατα), γούνατα (= γόνατα), οὖρος *grens* (Att. ὅρος), οὖρος *berg* (Att. ὄρος), πουλύς (= πολύς), μοῦνος (= μόνος).

§ 505. Syncope komt in het Episch dikwijls voor: ἔπεφνον in plaats van ἐ-πέ-φεν-ο-ν *ik doodde*; ἐκέκλετο (ἐ-κε-κέλ-ε-το) *hij beval.*

Contractio vindt in den regel niet plaats: τεῖχος *muur*, τείχεος *van den muur*, τείχεϊ; — ὄρος, ὄρεος.

Somtijds echter wordt εο samengetrokken tot ευ: *σέο wordt σεῦ, *ἐμέο wordt ἐμεῦ; zoo vindt men ook hier en daar γένευς (= γένους), θέρευς, θάμβευς: zie beneden onder synizesis.

Somtijds trekt εϊ samen tot ει: τείχει, en εε in ει: ἐναργεῖς, Υ 131.

Misschien echter moet men ook hier denken aan synizese.

§ 506. Synizesis: ἠγίνεον, οἰκέοιτο, χρεώμενος; Πηληιάδεω; θέρεος; θάμβεος, genetivi van *θέρος zomer* en *θάμβος verbazing*; δὴ αὖ, δὴ οὕτως.

Crasis: οὕνεκα voor οὗ ἕνεκα; καὐτός voor καὶ αὐτός; χἠμεῖς voor καὶ ἡμεῖς.

Elisio: μυρί' Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε; βούλομ' ἐγώ voor βούλομαι ἐγώ; ook worden μοὶ en σοὶ soms geëlideerd:

καί μ' οἴῳ ἀμύνετε voor μοι οἴῳ; evenzoo waarschijnlijk οἱ = ϝοι, eigenlijk σϝοι: ἀμφὶ δέ ϝ' ὄσσε κελαινὴ νὺξ ἐκάλυψε E 310.

Diaeresis vindt plaats bijv. ὄϊς voor οἶς *schaap* (ὄϝις Lat. *ovis*), πάϊς voor παῖς, κλεΐω voor κλείω *sluiten*.

§ 507. Prothesis. Dikwijls heeft zich vóór de liquidae λ, μ (zie § 21) en ρ en vóór de ϝ, ten gevolge van de uitspraak dezer medeklinkers, een klinker gevormd, een α, ε of ο; men noemt deze prothetische vocalen; vergelijk bijv.:

ἀλείφω *zalven*, vergeleken met λίπος *vet*,
ἐρεύγομαι *opgeven*, *braken*, met *ructare*,
ἐρυθρός met ons woord *rood*, Lat. *ruber*, stam *rubro*,
ἀμέλγω met ons *melken*, *mulgēre*,
ἐείκοσι met εἴκοσι,
ἐέλδωρ *verlangen* met den wortel ϝελ, waarvan ϝελ-π-ίς *hoop*,
ἐίση femin. bij ἶσος *gelijk*.

Zoo ook voor sommige verbindingen van consonanten:

ἐχθές en χθές *gisteren*,
ἄσταχυς en στάχυς *aar*.

DE MEDEKLINKERS.

§ 508. Met een digamma ϝ (§ 8, Aanm.) beginnen de woorden:

ἄγνυμι vgl. ἔᾱγα *breken*
ἁλῶναι *genomen worden*
ἄναξ, ἀνάσσω *dominus*, *dominari*
ἄρνα (accus.) *lam*
εἴλλω *samendringen*
ἑκάς *gescheiden*, *verre van*
ἕκαστος *ieder*
ἑκών *vrijwillig*
ἑλίσσω *wentelen*

ἄστυ *stad*
ἔαρ *ver*, *lente*
εἴκοσι *twintig*, *viginti*
εἴκω *wijken*
ἐρέω *ik zal zeggen*
ἐσθής *kleed*, *vestis*
ἕσπερος *vesper*, *avond*
ἔτος *jaar*
ἰάχω *schreeuwen*

ἔλπω *hopen*
ἐμέω *vomo*, *spuwen*
ἕννυμι *kleeden*, *vestire*
ἔοικα *gelijken* (ϝεικ)
ἔπος, εἰπεῖν *woord*, *zeggen*
ἔργον *werk*
ἔρδω *doen*

ἰδεῖν, οἶδα, εἶδος *zien*, *weten*
ἴον *viooltje*
ἴς, ἶφι *vis*, *kracht*
ἶσος *gelijk*
ἴτυς *velgen*
οἶκος *vicus*, *huis*
οἶνος *vinum*, *wijn*.

Met σϝ begonnen:

ὅς, οἷ, ἕ, vergel. *suus*
(ὥς κέ οἱ, οὔ οἱ, niet κέν, οὐχ.
Zie boven onder elisio § 506.)
ἁνδάνω *behagen*, ἡδύς, Eng. *sweet*
ἔθος, ἦθος *suetus*, *gewoon*

ἑκυρός (σϝεκυρ *s(u)ocer*, *zwager*)
ἕξ *sex*, *zes*
ἔται (σϝέται *sui*) *verwanten*
ὥς *hoe*, *als* (Goth. *sve*): θεὸς ὥς
(⏑ — —, θεὸς ϝώς).

Verder kwam een ϝ voor in:

ἔδεισα (δϝειδ) *ik vreesde*, δεινός *vreeselijk* (δϝεινός), δειλός *vreesachtig*, *laf*;

δήν (δϝήν) *diu*, *lang*, δηρός *lang*, δηθά *lang*;

ῥήγνυμι (ϝραγ), zie § 22, 1 en de Aanm.; ῥίπτω, ῥάκος, ῥητός, ῥίζα.

Over het wegvallen van de ϝ in 't midden van een woord zie § 23, c, § 73 en § 108, 7).

§ 509. Door het wegvallen van de σ worden verklaard: ἐπιάλμενος van ἅλλομαι *salio*, ἀμφίαλος van ἅλς *sal*, ἀμφίεπον van ἕπομαι *sequor*; zie § 27 en § 67.

§ 510. Tegen den regel (van § 25, d en § 26) blijft een k-klank of een t-klank vóór de μ dikwijls onveranderd:

ἀκαχμένος *scherp*, ἵκμενος *gunstig*,
ἴδμεν (= ἴσμεν): κεκορυθμένος *gewapend*.

§ 511. a) σσ blijft dikwijls [tegen § 23, d), γ)]: ἔσσομαι (= ἔσομαι), ὄρεσσι (= ὄρεσι van ὄρος *berg*, zie § 67), ποσσί (= ποσί van πούς);

b) in ὅππως, ὅττι, ὁππότε is de dubbele consonant oorspronkelijk; het Attisch heeft ééne consonant uitgestooten: ὅπως enzv., § 24, 1;

c) in ἔδδεισε (= ἔδεισε, § 508), ἔμμεναι (= εἶναι) en andere vormen is de verdubbeling door assimilatie ontstaan, § 24, 1;

d) vooral liquidae worden gaarne verdubbeld: ἔλλαβε voor ἔλαβε; ἔμμορε *hij heeft deel (aan iets)*; φιλομμειδής *gaarne lachend*; ἀγάννιφος *zeer besneeuwd*.

METATHESIS.

§ 512. Metathesis vindt men bijv. in: *δέρκομαι zien*, aor. *ἔδρᾰκον*; — *θρῴσκω springen*, aor. *ἔθορον*; *κράτος* en *κάρτος kracht*; *πέρθω verwoesten*, aor. *ἔπραθον*.

QUANTITEIT.

§ 513. Vóór muta cum liquida vindt men bijna altijd lengte door positie (L. G. § 32).

Ook voor enkele medeklinkers wordt dikwijls een klinker verlengd, gewoonlijk omdat een medeklinker uitgevallen is: *ἡμεῖς δὲ δείσαντες* — — — — — ⏑, zie § 508 en § 511, c; *οὔτι μάλα δήν* — ⏑ ⏑ — —, § 508.

HIATUS.

§ 514. Dikwijls vindt men bij Homerus een hiatus, die echter in de meeste gevallen zeer wel te verklaren is; gewoonlijk heeft het tweede woord een ϝ gehad:

θεοὶ δέ τε πάντα ἴσασι (= ϝίσασι); *ἀνὰ εἴκοσι*.

Somtijds is toch de ν ephelcusticon (§ 42) gebruikt vóór zulk een woord; dan kan er dus lengte door positie ontstaan:

ἀείδησιν ἔαρος νέον, τ, 195 ⏑ — — — ⏑ ⏑ — ⏑ ⏑.

BUIGINGSLEER.

HET SUBSTANTIVUM.

1. CONSONANTSTAMMEN.

§ 515. a) Over het lidwoord zie pronomen demonstrativum.

De genet. en dativus dualis eindigt bij alle naamwoorden op *-οιιν*: *ποδοῖιν*, *ἵπποιιν*.

De dativus pluralis gaat uit op *-σι(ν)* en op *-εσσι(ν)*:

Vele woorden hebben beide uitgangen: *θηρσί* en *θήρεσσι*, *βουσί* en *βόεσσι*, *χερσί* en *χείρεσσι*, *ποσσί* of *ποσί (*ποδ-σί)* en *πόδεσσι*, *ἀνδράσι* en *ἄνδρεσσι*.

De dativi op *-εσσι* zijn altijd proparoxytonon.

De uitgang *-εσσι* is gevormd naar de stammen op *-ς* (§ 67):

βέλος werpschicht, stam *βελες*, dat. pl. *βέλεσσι*
στῆθος borst, „ *στηθες*, „ „ *στήθεσσι*
ἔπος woord, „ *ἐπες*, „ „ *ἔπεσσι*;

vormen met ééne ς komen echter bij Hom. ook reeds voor: *ἔπεσι*, en daarnaar dan ook, doch zelden, *χείρεσι*, *αἴγεσι* en andere.

b) Behalve deze uitgangen vindt men bij Homerus nog den uitgang *-φι(ν)*, die oorspronkelijk den instrumentalis vormde, doch nu bij Hom. de beteekenis van eenen genetivus of dativus heeft, zoowel singularis als pluralis:

ὄρος berg, *ὄρεσφι*; *δι᾽ ὄρεσφι (door) over de bergen* [§ 401, a), 1)]; — *ὄρεσφι* = *οὔρεσι op de bergen*; — *κρατερῆφι βίηφι* = *κρατερᾷ βίᾳ met geweldige kracht*; — *ἐκ θεόφι* = *ἐκ θεοῦ*; — *σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχεσφιν met paarden en wagens*.

Zoo gebruikt Hom. ook de uitgangen *-θεν*, *-θι*, *-δε* veel meer dan het Attische taaleigen (§ 306 en 307): *οὐρανόθεν van den hemel*, *κηρόθι in het hart*, *πόλινδε naar de stad*, *Ἄιδόσδε* = *εἰς Ἅιδου naar den Hades*, *ἐξ ἁλόθεν* = *ἐξ ἁλός uit de zee*, *ἠῶθι πρό vóór den dageraad*.

§ 516. De barytona op *-ις* en *-υς* hebben in den acc. sing. zoowel *-α* als *-ν*: *ἔριδα* en *ἔριν*, *κόρυθα* en *κόρυν* (§ 59).

§ 517. a) De woorden *πατήρ*, *μήτηρ* enzv. kunnen overal de ε van den stam behouden, hoewel ze gewoonlijk evenals in het Attisch verbogen worden; dus *πατρός*, zelden *πατέρος*; *πατρί*, zelden *πατέρι*: — dat. plur. *θυγατέρεσσι*, acc. *θύγατρας* en *θυγατέρας*.

Zoo heeft ook *ἀνήρ* genet. *ἀνέρος* zoowel als *ἀνδρός*; dat. plur. *ἀνδράσι* en *ἄνδρεσσι* (§ 65).

b) Vele woorden met eenen nominat. op *-ρ* hebben eenen stam op *-τ*: *ἦμαρ dag*, gen. *ἤματος* enzv., *πεῖραρ touw* en *πεῖραρ einde*, gen. *πείρατος*; *ὄνειαρ nut*, *bescherming*, gen. *ὀνείατος* enzv.

§ 518. De neutra op *-ας*, die bij Homerus talrijk zijn, worden dikwijls verbogen als stammen op *-ες*, bijv. *οὖδας bodem*, *vloer*, gen. *οὔδεος*, dat. *οὔδει*; maar *γῆρας*, *γήραος*, *γήραϊ* (§ 67, 2).

De woorden op *-κλῆς* hadden waarschijnlijk in den genet. regelmatig *-κλεεος*: **Ἡρακλέεος*; in plaats van dezen genet. wordt echter in de handschriften gevonden *Ἡρακλῆος*; in den dat. *Ἡρακλῆι*, acc. *Ἡρακλῆα*.

Het Attische *ἕως dageraad* luidt bij Hom. *ἠώς*, gen. *ἠοῦς*, dat. *ἠοῖ*, acc. *ἠῶ*, evenals *αἰδώς* (§ 67, 3 en 4).

2. VOCAALSTAMMEN.

§ 519. De i-stammen behouden gewoonlijk hunne i:

πόλις, gen. πόλιος, dat. πόλῑ (voor *πόλιι), acc. πόλιν;
πόλιες, πολίων, πολίεσσι, πόλῑς (voor *πόλινς) en πόλιας.

Daarnaast komen dikwijls vormen voor met ε en η:

gen. πόληος, dat. πόληϊ en πολεϊ; plur. nom. πόληες, acc. πόληας.

§ 520. De stammen op -υ gaan regelmatig: νέκυς *doode*, *lijk*, νέκυος, νέκυι, νέκυν; νέκυες, νεκύων, νεκύεσσι; νέκυας;

maar πέλεκυς *bijl* heeft evenals πῆχυς den stam op ε: dat. pl. πελέκεσσι; — ἄστυ heeft ἄστεος, ἄστεϊ, plur. ἄστεα (§ 70).

De stammen op -ευ hebben in den genet. -ηος enzv.:

βασιλεύς, βασιλῆος, βασιλῆι, βασιλῆα, βασιλῆες, βασιλήων, βασιλεῦσι, βασιλῆας (§ 73).

Eigennamen hebben ook -ε- in plaats van η, doch zelden, bijv. gen. Ὀδυσσέος Δ 491.

§ 521. a) De α-stammen wijken af van het Attisch:

in den genet. plur., waar zij in den regel niet samentrekken: μουσάων, ἀγοράων, θεάων;

en in den dat. plur., waar zij eindigen op -ησι of ης: πύλαι, πύλῃσι; πέτρῃ (zie § 504), πέτρῃσιν; νύμφῃ, νύμφῃς, ν 355, κούρῃς, υ 74 (waarschijnlijk νύμφῃσ᾽, κούρῃσ᾽).

Daarenboven is uit een uitgang *-ήων (het Ionische) -έων ontstaan, dat ook bij Hom. voorkomt: θύρα, θυρέων, Μ 340.

Gaat aan -έων een klinker vooraf, dan kan samentrekking plaats vinden: παρειαί *wangen*, παρειῶν, Ω 794, doch ook παρειάων (§ 75).

b) De α-stammen masc. generis hebben in den genet. sing. -ᾱο: Ἀτρείδης, gen. Ἀτρείδᾱο;

doch ook (Ionisch) -εω, altijd door synizese éénlettergrepig: Ἀτρείδεω͡, Π 76 (§ 78).

Na een klinker ook alleen -ω: Βορέης (Att. Βορρᾶς), gen. Βορέαο en Βορέω (§ 80).

c) Eenige samengestelde α-stammen gaan in den nomin. uit op een korte α: αἰχμητά *lansdrager* (ook αἰχμητής), ἱππότα *wagenmenner*, ἱππηλάτα; ἠπύτα *luid roepend*, κυανοχαῖτα *zwartharig*, νεφεληγερέτα *wolkenverzamelaar*; drie zijn proparoxytona: μητίετα *raadgevend*, *schrander*, εὐρύοπα *heinde en ver donderend*, ἀκάκητα *heiland*.

§ 522. a) De ο-stammen wijken af:

in den genet. sing., die uitgaat op -οιο: ἵππος, ἵπποιο,
of -ου: ἵππος, ἵππου.

Op sommige plaatsen heeft, naar men vermoedt, een genetivus op -οο gestaan, bijv.: Ἀσκληπιόο, Β 731; κακομηχάνοο, Ζ 344; ἀδελφεόο, Ζ 61.

In den genet. en dat. dualis op -οιιν; zie § 515.

In den dat. plur. op -οισι(ν) of -οις: θεοῖσι, ἵπποισι en (zelden) ἵπποις.

b) Het Attische λεώς *volk* is ontstaan uit den ouderen Homerischen vorm λᾱός (oud-Jonisch ληός) en νεώς *tempel* uit νηός.

§ 523. De Attische contracta der α- en ο-stammen zijn in het Episch gewoonlijk nog niet samengetrokken: Ἀθηνᾶ is Ἀθηναίη; γῆ is γαῖα (doch de eerste vorm komt ook meermalen voor); zoo ook Ἑρμῆς en Ἑρμείας; — νόος, πλόος, ῥόος, ὀστέον, κάνεον, (νόος, νόοιο of νόου, νόῳ, νόον) (§ 80 en § 85).

HET ADIECTIVUM.

§ 524. Naast χρύσεος, χρυσέη, χρύσεον vindt men
χρύσειος, χρυσείη, χρύσειον; vergel. § 523 (§ 89).

De adiectiva op -υς hebben gewoonlijk het femininum op -εῐά of -εᾰ, ἡδεῖα, ὠκέα; somtijds echter blijft het femininum onveranderd, bijv. Ἥρη θῆλυς ἐοῦσα, Τ 97.

εὐρύς heeft gewoonlijk acc. sing. masc. εὐρύν, maar εὐρέα in εὐρέα πόντον en εὐρέα κόλπον (§ 93).

COMPARATIO.

§ 525. Bij Homerus komen meer comparativi op -ίων en superlativi op -ιστος voor, dan in het Attisch (§ 105):

(ἄγχι *nabij*)	comp. ἆσσον,	superl.	ἄγχιστα *proximum*
βαθύς *diep*		„	βάθιστος
βραδύς *traag*		„	βάρδιστος
βραχύς *kort*	„ βράσσων		
γλυκύς *zoet*	„ γλυκίων		
(ἔλεγχος *schande*, adj. ἐλεγχής)		„	ἐλέγχιστος *schandelijkst*
(κέρδος *winst*)	comp. κέρδιον *voordeeliger*, *beter*	„	κέρδιστος *listigst*

(*κῆδος zorg*; adj. *κήδειος*)		superl. *κήδιστος dierbaarst*
(*κῦδος hoogheid, trots*; adj. *κυδρός*)		„ *κύδιστος heerlijkst*
(*μῆκος lengte*)		„ *μήκιστα langst*
οἰκτρός miserabilis (subst. *οἶκτος*)		„ *οἴκτιστα miserrime*
παχύς dik	comp. (*παχίων*) *πάσσων*	„ *πάχιστος*
(*ῥῖγος*, subst. *frigus*)	„ *ῥίγιον* (*ϝρίγιον*) *kouder, erger*	„ *ῥίγιστα 't ergst*
φίλος	„ *φιλίων* en *φίλτερος*	
ὠκύς snel		„ *ὤκιστος*

§ 526. Van verschillende stammen komen (§ 107):

bij *ἀγαθός* comp. *ἀρείων*, *βέλτερον*, *λώϊον*, *λωΐτερον*, *φέρτερος*
superl. *κάρτιστος*, *φέριστος*, *φέρτατος*;
„ *κακός* comp. *κακώτερος*, *χερείων*, *χερειότερος*, *χειρότερος*, *χέρεια slechter*, nom. plur. *χέρηες*;
„ *πολύς* „ *πλέων*; nom. plur. *πλέες*, acc. *πλέας*.

Aanm. Zoo als *χερειότερος* en *χειρότερος* verdubbelde vormen zijn, zoo ook bij *ἆσσον*, *ἀσσοτέρω nog meer nader bij*.

ANOMALA.

I. SUBSTANTIVA.

§ 527. 1. *Ἀλκή verdediging, hulp* heeft behalve de regelmatige vormen eenen dativus als van een consonantstam: *ἀλκί*; — zoo ook *ὑσμίνη(ι) gevecht, strijd*, *ὑσμίνῃ* en *ὑσμῖνι*.

2. *Ἄναξ heerscher, vorst*, genet. *ἄνακτος* enzv. Voc. *ὦ ἄνα*.

3. *Ἄρης Mars*, gen. *Ἄρηος* en *Ἄρεος*, acc. *Ἄρηα* en *Ἄρην*, voc. *Ἄρες* en *Ἄρες*.

4. *τὸ γόνυ knie* en *τὸ δόρυ lans* hebben in den

genet. sing. *γούνατος* en *γουνός*, *δούρατος* en *δουρός*,
nom. plur. *γούνατα* en *γοῦνα*, *δούρατα* en *δοῦρα*,
dat. „ *γούνασι* en *γούνεσσι*, *δούρασι* en *δούρεσσι*.

5. *Ζεύς* heeft, behalve de gewone vormen, ook nog *Ζηνός*, *Ζηνί*, *Ζῆνα*.

6. *τὸ κάρη hoofd* heeft verschillende stammen:

Stam	*καρητ*	*καρηατ*	*κρααττ*	*κρατ*	*καρην*
Sing. N. A.	*κάρη*			Acc. *κρᾶτα*	
G.	*κάρητος*	*καρήατος*	*κράατος*	*κρατός*	
D.	*κάρητι*	*καρήατι*	*κράατι*	*κρατί*	
Plur. N. A.		*καρήατα*	*κράατα*		*κάρηνα*
G.				*κράτων*	*καρήνων*
D.				*κρασί*	

7. *ναῦς* heet bij Homerus *νηῦς* en heeft de volgende vormen:

Singularis.	Dualis.	Pluralis.
νηῦς éénlettergrepig	ontbreekt	*νῆες* en *νέες*
νηός en *νεός*		*νηῶν* en *νεῶν*
νηί		*νήεσσι*, *νηυσί* en *νέεσσι*
νῆα en *νέα*		*νῆας* en *νέας*

8. *τὸ οὖς oor*, genet. *οὔατος*, acc. *οὖς*, beter *οὖας*; plur. *οὔατα*, dat. *οὔασι* en op éénе plaats *ὠσί*, *μ* 200.

9. *Πάτροκλος*, gen. *Πατρόκλοιο* of *Πατρόκλου* en *Πατροκλῆος* of beter *Πατροκλέεος*, dat. *Πατρόκλῳ*, acc. *Πάτροκλον* en *Πατροκλῆα* of beter *Πατροκλέεα*, voc. *Πάτροκλε* en *Πατρόκλεες*.

10. *τὸ σπέος hol*, ook *σπεῖος*, heeft genet. *σπείους* (eene zeldzame contractie op *-ους* bij Homerus), dat. *σπῆι*, dat. pl. *σπήεσσι* en *σπέσσι*. Men vermoedt *σπέεος*, *σπέεϊ*, *σπεέεσσι*.

Aanm. Ook *δέος vrees* heeft in de handschriften eenen genet. *δείους* *K* 376, *O* 4, waar echter beter *δέεος* gelezen wordt.

11. *υἱός zoon* heeft behalve *υἱοῦ*, *υἱῷ* enzv. nog deze vormen:

Sing.	Dual.	Plur.
N. *υἱός*	*υἷε*	N. *υἱέες* en *υἷες*
G. *υἱέος* en *υἷος*		G. *υἱῶν*
D. *υἱέι* en *υἷι*		D. *υἱάσι*
A. *υἱέα* en *υἷα*		A. *υἱέας* en *υἷας*
V. *υἱέ*		V. *υἷες*

12. *ὁ χρώς huid*, genet. *χροός* en *χρωτός*, dat. *χροΐ*, acc. *χρόα* en *χρῶτα*.

II. ADIECTIVA.

§ 528. *Πολύς veel* heeft bij Homerus behalve de Attische nog de volgende vormen:

Singularis.		
Masc.	Fem.	Neutr.
N. πολύς, πουλύς, πολλός		πολύ, πολλόν
G. πολέος		
D.		
A. πολύν, (πουλύν), πολλόν	(πουλύν)	πολύ, (πουλύ), πολλόν
Pluralis.		
N. πολέες (πολεῖς)		
G. πολέων		
D. πολέεσσι, πολέσ(σ)ι		
A. πολέας (πολῦς)		

HET NUMERALE.

§ 529. Het femininum bij het cardinale *εἷς* is *μία* en *ἴα*; zoo vindt men ook een neutr. dat. *ἰῷ* (§ 112).

De vormen *δύο* en *δύω* zijn beide in gebruik.

Voor *δώδεκα* vindt men ook de vormen *δυώδεκα* en *δυοκαίδεκα*.

Naast *τέσσαρες* heeft men eenen vorm *πίσυρες*. Van den stam *τετρα* komt de dat. *τέτρασι* = *τέτταρσι* en het ordinale *τέτρατος* = *τέταρτος*.

Aanm. *τετρα-* staat voor *τετϝρα-*; in *τράπεζα tafel*, eigenlijk *viervoet*, staat *τρα-* voor qtra-.

Let verder op *ἑβδόματος* = *ἕβδομος* en *ὀγδόατος* = *ὄγδοος*.

HET PRONOMEN.

§ 530. Het pronomen personale (§ 119) heeft behalve de Attische nog deze vormen:

	1ste persoon.	2de persoon.	3de persoon.
Sing. N.	ἐγών	τύνη	
G.	ἐμέο, ἐμεῦ, μεῦ	σέο, σεῦ, σεῖο	ἕο, εὗ, εἷο
	ἐμεῖο, ἐμέθεν	σέθεν, τεοῖο	ἕθεν
D.		τοί, τεΐν	οἷ, ἑοῖ
A.			ἕ, ἑέ, μίν

Dual. N. A.	νῶϊ	σφῶϊ	σφωέ
G. D.	νῶϊν	σφῶϊν	σφωίν
Plur. N.	ἄμμες	ὔμμες	
G.	ἡμέων, ἡμείων	ὑμέων, ὑμείων	σφέων, σφείων
D.	ἄμμι	ὔμμι	σφίσι, σφί
A.	ἡμέας, ἄμμε	ὑμέας, ὔμμε	σφέας, σφάς, σφέ

Aanm. Enclitisch zijn: *μεῦ, σέο, σεῦ; ἕο, εὗ, ἕθεν, οἷ, ἕ, μίν, σφωίν, σφωέ, σφέων, σφί, σφέας, σφάς, σφέ*. — De pronomina van den 3den persoon zijn deels reflexief, deels niet; wanneer zij reflexief gebruikt worden, zijn zij niet enclitisch; die, welke met spatie gedrukt zijn, zijn niet reflexief.

§ 531. Van het pronomen possessivum (§ 125) merke men op:

Sing.		*τεός tuus*	*ἑός* en *ὅς suus*
Dual.	*νωΐτερος van ons beiden*	*σφωίτερος van u beiden*	
Plur.	*ἁμός (ἄμμος) noster*	*ὑμός vester*	*σφός suus.*

§ 532. Pronomen demonstrativum (§ 424). Meer dan in het Attisch is in het Episch het lidwoord nog pronomen demonstrativum, bijv.: *εἷος ὁ τὸν πεδίοιο διώκετο terwijl hij dezen vervolgde door de vlakte*, *Φ* 602. — *ἤματι τῷ ὅτε* = *ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ*.

De volgende vormen wijken af van het Attisch:

	Singul.	Dual.	Plural.
N.			τοί, ταί
G.	τοῖο	τοῖιν	τάων
D.			τοῖσι, τῇσι
A.			

Naast den dativus *τοῖσδε* van *ὅδε* gebruikt Homerus ook vormen met dubbele buiging: *τοίσδεσι* en *τοίσδεσσι*.

§ 533. Pronomen relativum (§ 132). Behalve Attische vormen vindt men bij Homerus nog: *ὅ* = *ὅς*, *ὅο* = *οὗ*, *ἕης* = *ἧς*, *τὸ* = *ὅ*.

Ook de casus obliqui van het lidwoord worden als relativa gebruikt, bijv.: *Ἀπόλλωνι ἄνακτι, τὸν ἠΰκομος τέκε Λητώ Apollo, den heerscher, dien de schoonlokkige Leto ter wereld bracht*, *Α* 36.

Het relativum wordt somtijds ook gebruikt als demonstrativum: *ἀλλὰ καὶ ὃς δείδοικε maar ook deze is bang*, *Φ* 198.

§ 534. Pronomen interrogativum en indefinitum (§ 134). Behalve Attische vormen vindt men van τίς, τὶς en ὅστις:

	Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
N.			ὅτις ὅττι	
G.	τέο, τεῦ	τέων	ὅττεο, ὅτευ, ὅττευ	ὅτεων
D.	τέῳ		ὀτέῳ	ὀτέοισι
A.		neutr. ἄσσα	ὅτινα ὅττι	ὅτινας ἄσσα

Evenals in het Attisch zijn de vormen van het indefinitum τὶς enclitisch. — Eigenlijk is τεῦ alleen vragend; τέῳ en τέων zijn alleen onbepaald.

HET VERBUM.

§ 535. De persoonsuitgangen (§ 145, 1, a en § 165, 1, a) verschillen van de Attische in enkele gevallen:

Activum:

1⁰. -μι wordt bij Homerus ook als uitgang van den 1sten persoon coniunctivi der verba op -ω gevonden: ἐθέλωμι, εἴπωμι, ἀγάγωμι enzv.

2⁰. -σι wordt ook gebruikt als uitgang van den 2den pers. coniunctivi der verba op -ω: ἐθέλῃσι, εἴπῃσι, ἀγάγῃσι, ἄρχῃσι enzv.

3⁰. σθα, in 't Attisch zelden gebruikt (§ 277, A en § 285), komt als uitgang van den 2den persoon ook voor bij andere werkwoorden en wel in den coniunctivus: ἐθέλῃσθα, εἴπῃσθα, πίῃσθα; in den optativus: βάλοισθα, κλαίοισθα, προφύγοισθα (deze drie alleen); — verder nog in den indicat.: τίθησθα, δίδοισθα en εἶσθα *gij zult gaan*.

4⁰. -ν in plaats van -σαν in: ἔφᾰν = ἔφασαν, ἔβᾰν = ἔβησαν, ἔστᾰν = ἔστησαν, ἔφθαν = ἔφθασαν, ἔδῡν = ἔδυσαν, ἔφῡν = ἔφυσαν, ἴεν = ἴεσαν, ἔκταν = ἔκτειναν, en vooral in den aor. pass.: ἤγερθεν = ἠγέρθησαν, κόσμηθεν = ἐκοσμήθησαν, ἔβλαβεν = ἐβλάβησαν, πάγεν = ἐπάγησαν enzv.

5⁰. -εα, -εε(ν) in plaats van de samengetrokken vormen in het plusquamperfectum -η en ει(ν): ᾔδεα = ᾔδη, πεποίθεα = ἐπεποίθη; -ᾔδεε, maar gewoonlijk samengetrokken (ἐ)βεβήκει enzv.

6⁰. -θι komt in den imperativus voor van werkwoorden, die dezen uitgang niet hebben in 't Attisch: κλῦθι *hoor*, δίδωθι = δίδου, ἐμπίπληθι = ἐμπί(μ)πλη.

Medium en passivum:

7⁰. -εαι, -ηαι, -εο, -αο in den 2den persoon in plaats van de samengetrokken vormen in het Attisch: ὀδύρεαι *gij jammert*; δύνηαι; βάλλεο = βάλλου, imperat.; ἐλύσαο = ἐλύσω; μάρναο.

8⁰. -αι in plaats van -σαι in den 2den pers. perf. med. en pass.: βέβληαι, μέμνηαι.

9⁰. -μεσθα in den 1sten pers. plur. van het med. en pass. in plaats van: -μεθα: ἱκόμεσθα, μαχόμεσθα.

10⁰. -αται, -ατο in plaats van -νται, -ντο na consonanten en vocalen: βεβλήαται = βέβληνται, βεβλήατο = ἐβέβληντο, κείαται = κεῖνται, τετράφαται van τρέπω, τετεύχαται, γενοίατο, ἀπολοίατο.

Aanm. Regelmatig moest na vocalen -νται, -ντο staan, na consonanten -αται, -ατο, zoodat de vormen, die men bij oude Attische schrijvers vindt, ἐτετάχατο van τάττω, τετράφαται, ἐφθάραται, regelmatig zijn.

DE MODI.

§ 536. a) De coniunctivus had oorspronkelijk eene korte vocaal ε of ο, wanneer de indicativus geen thematische vocaal had (§ 558), bijv.: ἆλ-το *hij sprong*, coni. ἅλ-ε-ται; — maar de lange vocaal η of ω, wanneer de indicativus wel een thematische vocaal had: φέρ-ο-μεν, coni. φέρ-ω-μεν.

b) De aoristus op -σ heeft geen thematische vocaal, zie § 154. Daarom vindt men bij Hom. nog vele coniunctivi aor. I met korte ε of ο, bijv.:

ἀλγήσετε	= ἀλγήσητε	εὔξεαι	= εὔξῃ (εὔξηαι)
ἀγείρομεν	= ἀγείρωμεν (aor.)	βήσομεν	= βήσωμεν (transit.)
μυθήσομαι	= μυθήσωμαι	τίσετε	= τίσητε
ἀμείψεται	= ἀμείψηται	δηλήσεται	= δηλήσηται.

Perfecta zijn er slechts twee:

πεποίθομεν = πεποίθωμεν

εἴδομεν en εἴδετε = εἰδῶμεν, εἰδῆτε van οἶδα (maar εἰδῇ, εἰδῶσι).

c) Wanneer bij de verba zonder themavocaal de stam uitgaat op eenen klinker, heeft men den coniunctivus op dezelfde wijze gevormd als bij de verba, wier stam op een consonant eindigt; dus:

βήομεν	= βῶμεν	θείομεν of θήομεν	= θῶμεν
στήομεν	= στῶμεν	δώομεν	= δῶμεν
γνώομεν	= γνῶμεν	ἴομεν	= ἴωμεν (εἶμι).

Ook bij aoristi passivi:

ἐδάμητε, coni. δαμήετε; ἐτράπομεν, coni. τραπήομεν.

d) Vele van de vormen zonder thematische vocaal zijn echter overgegaan in de vervoeging der werkwoorden met themavocaal, zoodat ze de *ε* tot *η*, de *ο* tot *ω* verlengd hebben:

μνησώμεθα	*πεποίθῃς*	*ὑπερβήῃ*
παύσωμεν	*προβεβήκῃ*	*δώωσι*
πέμψωμεν	*ὀλώλῃ*	*ἔωσι.*

e) Van werkwoorden, die den stam vormen door een thematische vocaal, komen coniunctivi met korten klinker niet voor.

Aanm. Op enkele plaatsen, waar ze in de handschriften voorkwamen, zijn zij door de nieuwere uitgevers veranderd.

§ 537. De optativus heeft de *ι* verloren in *δύη* = *δυίη*, *ἐκδῦμεν*, *λελῦτο*, *δαινῦτο*, *ἀποφθίμην*.

Als van verba op *-ω* heeft Homerus vormen van den optativus van *εἰμί*, n.l. *ἔοις* en *ἔοι*; zoo ook van *εἶμι*, *ἴοι*.

§ 538. De infinitivus activi heeft behalve *-εν* en *-ναι* nog de oudere vormen op *-μεναι* (eigenlijk een dativus van een nomen actionis) en op *-μεν* (eigenlijk een locativus van een nomen actionis); bijv.:

ἄξειν (van *ἄγω*),	*ἀξέμεναι*	en *ἀξέμεν*
ἀείδειν (= *ᾄδειν*) *zingen*	*ἀειδέμεναι*	
ἀμύνειν afweren,	*ἀμυνέμεναι*	en *ἀμυνέμεν*
γνῶναι	*γνώμεναι*	
δοῦναι,	*δόμεναι*	en *δόμεν*
ἐλθεῖν,	*ἐλθέμεναι*	en *ἐλθέμεν*
τεθνάναι,	*τεθνάμεναι*	en *τεθνάμεν*.

AUGMENT EN REDUPLICATIE.

§ 539. a) Het augment, zoowel het syllabische als het temporale, wordt bij Hom. dikwijls weggelaten, vooral waar het verband reeds aantoont, dat er van een verleden tijd sprake is. — De iterativa (§ 564) hebben geen augment; zij worden alleen in de historische tijden gebruikt:

ἔβη en *βῆ*; — *ἔλυσαν* en *λῦσαν*; — *εἶχον*, gewoonlijk *ἔχον* en altijd *ἔχεσκον*; — *ἐξῆγε* en *ἔξαγε*, *ἐξήγαγε* en *ἐξάγαγε*; *ἄνεσαν* = *ἀνεῖσαν* van *ἀνίημι*; *ἀποτέθνασαν*.

In plaats van *ἧκα* vindt men ook *ἕηκα*; in plaats van *εἶδον* *ἔιδον* = *ἔϝιδον*, *ἔειπε* = *ἔϝειπε*, *ἐέσσατο* = *ἐϝέσσατο* (*ἕννυμι*);

ἠ als augment vindt men in *ἠείδη*, Att. *ᾔδη*, vergelijk *βούλομαι*, *δύναμαι* en *μέλλω*.

Dikwijls vindt men na het augment den eersten medeklinker van den stam verdubbeld: *ἔλλαβε* van *λαμβάνω*; *ἔδδεισε* = *ἔδϝεισε hij werd bevreesd*; *ἔννεον* impf. van *νέω zwemmen.*

§ 540. a) Door het wegvallen van de *ϝ* worden de volgende perfecta verklaard:

ἐέλμεθα	= *ϝεϝέλμεθα*,	stam *ϝελ*,	praes.	*εἴλλω samendringen*
ἐεργμένος	= *ϝεϝεργμένος*,	„ *ϝεργ*,	„	*εἴργω insluiten*
ἔολπα	= *ϝέϝολπα*,	„ *ϝελπ*,	„	*ἔλπω verwachten*
ἔοργα	= *ϝέϝοργα*,	„ *ϝεργ*,	„	*ἔρδω werken*
εἰρύαται	= *ϝεϝερύαται*,	„ *ϝερυ*,	„	*ἐρύομαι beschermen.*

ἔμμορε staat voor **ἔσμορε* van den stam *σμερ*: *hij heeft deel.*

b) *Δέδοικα* en *δέδια* (§ 276) hebben bij Homerus de vormen *δείδοικα* en *δείδια*, ontstaan uit **δέδϝοικα* en **δέδϝια*.

Het perf. *δειδέχαται*, met praesensbeteekenis, plusquamperf. *δείδεκτο*, *δειδέχατο* van *δείκνυμαι verwelkomen* is nog niet opgehelderd. Misschien is *δει* hier dezelfde reduplicatie, die in het praesens *δειδίσκομαι* = *δείκνυμαι* voorkomt.

c) Attische reduplicatie hebben:

ἀγείρω verzamelen,	stam *ἀγερ*,	plqpf.	*ἀγηγέρατο*
ἀλάομαι ronddwalen,	„ *ἀλα*,	perf.	*ἀλάλημαι*
ἀλύσσω verward zijn, (*ἀλυκτέω*)	„ *ἀλυκ*,	„	*ἀλαλύκτημαι ik ben buiten mij zelven*
	„ *ἀνεθ*,	„	*ἀνήνοθε*, *ἐνήνοθε borrelt op*
ἀραρίσκω samenvoegen	„ *ἀρ*,	„	*ἄρηρα*, *ἀραρυῖα ik ben samengevoegd, ik pas*
ἀρόω ploegen,	„ *ἀρο*,	„	*ἀρηρομένος*
	„ *ἀχ*,	„	*ἀκαχμένος acutus, scherp*
ἀκαχίζομαι treuren (*ἀχέων*)	„ *ἀχε*,	„	*ἀκάχημαι*, *ἀκηχέδαται*
ἐρείδω steunen,	„ *ἐρειδ*,	„	*ἐρηρέδαται*, *ἐρήρειστο*
ἐρείπω omwerpen,	„ *ἐριπ*,	„	*ἐρήριπα ik ben omgeworpen Ξ 55*
συνέχω samenvatten,	„ *ἐχ*,	„	*συνόχωκα* of *συνόκωχα*
ὀδύσσομαι toornig zijn,	„ *ὀδυς*,	„	*ὀδώδυσται hij is toornig*
ὄζω rieken,	„ *ὀδ*,	plqpf.	*ὀδώδει fragrabat*
ὁράω zien,	„ *ὀπ*,	perf.	*ὄπωπα*
ὀρέγομαι zich uitstrekken naar,	„ *ὀρεγ*,	„	*ὀρωρέχαται*
ὄρνυμι in beweging brengen,	„ *ὀρ*,	„	*ὄρωρα ik verhef mij*

§ 541. Even als in het perfectum blijft ook in de aoristi secundi, die eene reduplicatie hebben, deze reduplicatie in alle modi. Bij Homerus zijn deze aoristi talrijk.

Eenige hebben den stamklinker gesyncopeerd; zij zijn met een * aangeduid.

*ἀλέξω *afweren*,	stam ἀλεκ,	aor. II	ἄλαλκε, ἀλαλκέμεν
διδάσκω *leeren*,	,, δα,	,,	δέδαε
ἐνίπτω *berispen*, *schelden*,	,, ἐνιπ,	,,	ἐνένῑπε en ἠνίπαπον
ἐρῡ́κω *afhouden*,	,, ἐρυκ,	,,	ἠρύκακον
	,, καδ,	,,	κεκαδών *beroovend*
χάζομαι *wijken*,	,, χαδ		κεκάδοντο *zij weken*
*κέλομαι *bevelen*,	,, κελ,	,,	ἐκέκλετο
κεύθω *verbergen*,	,, κυθ,	,,	κεκύθωσι
κλύω *hooren*,	,, κλυ,	,,	κέκλυθι, κέκλυτε
λαγχάνω *door het lot verkrijgen*,	,, λαχ,	,,	λελάχωσι *dat zij doen verkrijgen*
λαμβάνω *nemen*,	,, λαβ,	,,	λελαβέσθαι
λανθάνομαι *vergeten*,	,, λαθ,	,,	ἐκλέλαθον *ik deed vergeten*
		,,	λελάθοντο *zij vergaten*
ὄρνυμι *verheffen*	,, ὀρ,	,,	ὤρορον tr. en intr.
(ἀνα)πάλλω *in de hoogte zwaaien*,	,, παλ,	,,	ἀμπεπαλών
πείθω *overreden*,	,, πιθ,	,,	πεπιθεῖν, fut. πεπιθήσω
πεύθομαι *vernemen*,	,, πυθ,	,,	πεπύθοιτο
πλήσσω *slaan*,	,, πλαγ,	,,	ἐπέπληγον, πεπλήγοντο
(*tango*, *tetigi*)	,, ταγ,	,,	τεταγών *pakkend*
	,, *τεμ,	,,	ἔτετμε, τέτμον *hij trof aan*, *zij troffen aan*
τέρπομαι *zich verheugen*,	,, τερπ,	,,	τετάρπετο
τεύχω *bereiden*,	,, τυκ,	,,	τετύκοντο, τετυκεῖν
φείδομαι *sparen*,	,, φιδ,	,,	πεφιδέσθαι, fut. πεφιδήσεται
*(φόνος *moord*, φονεύς *moordenaar*)	,, φεν,	,,	ἔπεφνε *doodde* πεφνέμεν
φράζω *toonen*,	,, φραδ,	,,	ἐπέφραδον
χαίρω *zich verheugen*,	,, χαρ,	,,	κεχάροντο.

Bij drie bestaat ook een afgeleid praesens met de reduplicatie:

ἀκαχίζω *bedroeven*, med. *treuren*,	stam ἀχ,	aor. II	ἤκαχε, ἀκάχοντο
παραπαφίσκω *bedriegen*,	,, ἀφ,	,,	ἤπαφε, ἀπάφοιτο
ἀραρίσκω *samenvoegen*,	,, ἀρ,	,,	ἤραρον.

TEMPORA SECUNDA.

§ 542. Aoristus secundus. Behalve de aor. sec., die reeds uit het Attische dialect bekend zijn en die, welke in de vorige paragraaf besproken werden, vindt men bij Hom. nog andere:

Stam.	Praes.	Aor. II.
ἁδ	ἁνδάνω (§ 291, 15)	εὔαδε (ἔσϝαδε) *placuit*
ἀλφ	(ἀλφάνω)	ἦλφον *ik heb opgebracht*
ἄλιτ	(ἀλιταίνω)	ἤλιτε *peccavit*
ἀϝρ	ἐπαυρίσκω *aanraken*, *verkrijgen*	ἐπαύρῃ
ἀμρ	ἁμαρτάνω *missen*	ἤμβροτον
βραχ		ἔβραχον *ik brulde*
δαϝ	δαίω *in brand steken*	δάηται
δαρθ	(δαρθάνω) *gaan slapen*	κατέδρᾰθον (§ 512)
δερκ	δέρκομαι *zien*	ἔδρᾰκον
ἐγερ	ἐγείρω *opwekken*	ἔγρετο *hij ontwaakte*
ἐρικ	ἐρείκω *kneuzen*	ἤρικον
ἐριπ	ἐρείπω *omwerpen*	ἤριπον *ik viel neer*
ἐρυγ	ἐρεύγομαι *braken*	ἤρυγε *hij loeide*
κι	κινέω *bewegen*, *ciēre*	ἔκιον, κίον *ik ging*
κρικ		ἔκρικε *het kraakte*
κτυπ	κτυπέω *kraken*, *donderen*	ἔκτυπε
κυθ	κεύθω *verbergen*	κύθε
λακ	(λάσκω)	λάκε *kraakte*
λιτ	λίσσομαι *smeeken*	λιτέσθαι
μακ	(μηκάομαι) *schreeuwen*, *blaten*	μακών *schreeuwend*, *blatend*
πελ	πέλω *verkeeren*, *zijn*	ἔπλεο, ἔπλευ, ἔπλετο
περθ	πέρθω *verwoesten*	ἔπραθον (§ 512)
πνεϝ	ἀμπνέω *respiro*	ἄμπνυε, ἄμπνῡτο
πορ	(πορίζω) *verschaffen*, *geven*	ἔπορον, πόρε
πταρ	πτάρνυμαι *niezen*	ἔπταρον
στιχ	στείχω *gaan*	ἔστῐχον
στυγ	στυγέω *haten*	ἔστυγον
τερ		ἔτορε *doorboorde*
τερπ	τέρπω *verheugen*	ταρπώμεθα
τμαγ	τμήγω *snijden*	ἔτμαγον
φαϝ		ἔφαε *scheen.*

§ 543. Eenige aoristi zijn gevormd door de *σ*, maar hebben niet de *α*, maar de *ο* en de *ε* van den aoristus secundus; men noemt ze daarom gemengde aoristi:

Stam.	Praes.	Aor.
ἀγ	*ἄγω voeren*	*ἄξετε, ἀξέμεναι, ἄξοντο, ἄξεσθε*
βα	*βαίνω gaan*	*ἐβήσετο*, coni. *βήσεται*, imp. *βήσεο*
δυ	*δύω doen ondergaan*	*ἐδύσετο, δύσεο, δυσόμενος*
ἱκ	*ἵκω bereiken*	*ἷξον, ἷξες, ἷξεν*
λεχ	(vergel. *λέχος bed*)	*λέξεο* imperat. med. *ga liggen*
ὀρ	*ὄρνυμι aandrijven*	*ὄρσεο, ὄρσεν*
πελαδ	*πελάζω doen naderen*	*πελάσσετο*
φερ	*φέρω dragen*, imperat.	*οἶσε, οἰσέτω, οἴσετε*, infin. *οἰσέμεναι*.

§ 544. De aor. II passivi heeft in den coniunctivus somtijds den klinker lang: *δαήω discam* (van den stam *δα* in *δι-δά-σκω*), *δαμήετε* (van den stam *δαμ*, *δάμνημι temmen*, *bedwingen*); *τραπήομεν* (van *τέρπω verkwikken*, *verheugen* door metathesis); *φανήῃ* van *φαίνω*; *μιγήῃς* van *μίγνυμι*.

In den 3den pers. plur is de uitgang gewoonlijk *-εν* (niet *-ησαν*): *ἔτμαγεν* = *ἐτμάγησαν*, zie § 542; *ἔβλαβεν* = *ἐβλάβησαν* van *βλάπτω*.

Aanm. In sommige uitgaven vindt men *δαείω*, *δαμείετε*, *τραπείομεν* enzv.; deze spelling is echter niet juist.

§ 545. Bijna alle perfecta bij Hom. zijn zoogenaamde perfecta secunda.

De adspirata van de kenletter van den stam *γ, κ, β, π* komt in het geheel niet voor (§ 204, § 252, A, 2); zie *κεκοπώς* beneden.

Behalve de reeds in het Attisch en bij de reduplicatie (§ 540) genoemde heeft men bij Hom. nog de volgende perfecta.

Dikwijls is de *ᾰ* in *ᾱ* of *η*, de *ε* in *ο* overgegaan.

Stam.	Praesens.	Perfectum.
ἁδ	*ἁνδάνω behagen*	*ἕᾱδα, ἑαδότα*
ἀνωγ	(*ἀνώγω*)	*ἄνωγα ik drijf aan, beveel*
βαρε		*βεβαρηώς zwaar zijnde*
βουλ	*προβούλομαι*	*προβέβουλα ik wil liever*
βριθ	*βρίθω*	*βέβρῑθα ik ben zwaar*
βρυχ	(*βρυχάομαι*) *razen, schreeuwen*	*βέβρῡχα* = praes.
γηθ	*γηθέω gaudeo*	*γέγηθα* = praes.
γων		*γέγωνα ik roep*
δα	*δαίω in brand steken*	*δέδηε is ontbrand*

δουπ	*δουπέω dreunen*	*δέδουπα ik ben gevallen*
δρεμ	*ἐπιτρέχω op-, overloopen*	*ἐπιδέδρομε trekt er over heen*
ἐδ	*ἐσθίω eten*	*ἐδηδώς*
θαλ	*θάλλω bloeien*	*τέθηλα ik ben vol*, *τεθαλυῖα*
θαφ (*θαϝ*)	(*θαῦμα wonder*)	*τέθηπα ik ben verbaasd*
καφ		*κεκαφηώς hijgend*
κλαγ	*κλάζω klinken*	*κεκληγώς* = praes.
κοπ	*κόπτω houwen*	*κεκοπώς*
κυθ	*κεύθω verbergen*	*κέκευθα ik houd in mij verborgen*
λακ	(*λάσκω*) *kraken*	*λεληκώς* = praes.
λαχ	*λαγχάνω verkrijgen*	*λελόγχᾰσι hebben als hun deel*
μακ	(*μηκάομαι*) *schreeuwen, blaten*	*μεμηκώς* = praes.
μελ	*μέλει cordi est*	*μέμηλε* = praes.
μεν		*μέμονα ik denk, ben van plan*
ῥιγ	*ῥιγέω horreo (frigeo)*	*ἔρρῑγα* = praes.
ταραχ	*ταράττω verwarren*	*τετρηχυῖα onrustig zijnde*
τευχ	*τεύχω bereiden*	*τετευχώς* = *τετυγμένος*
τι, τϝι		*τετιηώς bedroefd*
τριγ	*τρίζω tjilpen*	*τετρῑγώς* = praes.
φρικ	*φρίσσω horrere*	*πεφρίκασι*
χαρ	*χαίρω zich verheugen*	*κεχαρηότα*
χανδ	*χανδάνω bevatten, (pre)hendo*	*κεχανδώς* = praes.

OUDE VORMEN VAN HET PERFECTUM.

§ 546. Oorspronkelijk had het perfectum in den dualis en den pluralis een zwakkeren stam dan in den singularis, zooals we in 't Attisch nog vinden in *οἶδα*, dual. *ἴστον*, plur. *ἴσμεν*, partic. *εἰδώς*, waarvoor Hom. in 't femin. nog heeft *ἰδυῖα*.

De persoonsuitgangen zijn onmiddellijk aan den stam (wortel) gevoegd.

Dergelijke oorspronkelijke vormen vinden we nog in:

ἔοικα ik gelijk (§ 278); dual. *ἔικτον*, d. i. *ϝέϝικτον*; part. *ἐοικώς*. *εἰκώς* = *ϝεϝικώς*, *ἐοικός*, *εἰκός*, *εἰκυῖα* = *ϝεϝικυῖα*. Zie § 559;

πέποιθα ik vertrouw, plqpf. 1 pl. *ἐπέπιθμεν* (dus de stam *πιθ*);

γεγόνα ik ben geworden: 1 υlur. *γέγᾰμεν* (in plaats van **γέγενμεν*, zie § 53, A. 1), *ἐκγεγάτην*, *γεγαῶτα*, *ἐκγεγαυῖα*;

μέμονα ik denk, *begeer*: *μέμᾰμεν*, *μέματε*, *μέματον*, *μεμᾰώς* (ook *μεμᾱώς*);

πέπονθα (*πάσχω*): 2de pers. plur. *πέπασθε* (= **πε-παθ-τε*; § 294, 6, A).

Soortgelijke vormen vindt men van stammen (wortels), die op een (langen) klinker uitgaan:

βαίνω *gaan*, stam βα, perf. βέβηκα, 1 pers. plur. βέβᾰμεν, βεβαώς. Nieuwere vormen zijn βεβάᾱσι, βέβασαν. — Vergelijk βέβηκα, βέβαμεν met ἕστηκα, ἕσταμεν en τέθνηκα, τέθναμεν;

τέτληκα *durven, verdragen*, stam ταλ, τλα: τέτλᾰμεν, τέτλαθι, τετλάμεναι;

φύω *doen groeien*: πεφυῶτας, ἐμπεφυυῖα, πεφύᾱσι.

Verzwakking van den stamklinker in het perf. heeft soms ook plaats in het medium:

λανθάνω, perf. λέλασται, λελάσμεθα, λελασμένος (λέλησμαι);

φεύγω: πεφυγμένος (πέφευγα);

τεύχω: τέτυκται, τετύχθαι, τετυγμένος.

VERBA VOCALIA.

a) VERBA NON CONTRACTA.

§ 547. a) Meer dan in het Attisch kwamen bij Hom. werkwoorden voor, wier wortel op een digamma uitging en die hunnen stam vormden door achter de ϝ een j te voegen; zoo behalve καίω en κλαίω (zie § 257, b):

γαίων *trotsch zijnde, zich verblijdende* (vgl. *gaudeo*)
δαίω *aansteken*
θείω = θέω, πλείω = πλέω, πνείω = πνέω, χείω = χέω.

b) Zoo ook werkwoorden, wier wortel op een σ eindigde:

λιλαίομαι (= *λιλάσjομαι) *begeeren*
μαιομαι *zoeken*, fut. μάσσεται, aor. — ἐμασσάμην
ναίω *wonen, bewonen, doen* —, aor. νάσσε, pass. νάσθη
ἀγαίομαι = ἄγαμαι, aor. ἀγάσσατο
ἀκείομαι = ἀκέομαι *heelen*, aor. imp. ἄκεσσαι
τελείω = τελέω *volbrengen*, aor. ἐτέλεσσα.

§ 548. Naast aoristi op -σσα (of -σα) vindt men eenige futura zonder σ (vgl. § 294, Aanm. 4):

τανύω *spannen*, fut. τανύω, aor. ἐτάνυσσα
ἀνύω *volbrengen*, „ ἀνύω, „ ἀνύσας
ἐρύω *trekken*, „ ἐρύω, „ ἔρυσσα.

Ook zonder aoristus:

fut. δήω *ik zal vinden*
„ κείω *ik zal liggen*
„ βείομαι *ik zal leven*
νέομαι *terugkeeren*, „ νέομαι *ik zal terugkeeren*.

§ 549. Zoo vindt men ook aoristi zonder σ:

καίω, aor. ἔκηα
ἀλεύομαι *vermijden*, aor. ἠλεύατο, opt. ἀλέαιτο, inf. ἀλέασθαι
σεύω *drijven, jagen*, „ ἔσσευα
χέω *gieten*, „ ἔχευα (ἔχεϝα), coni. περιχεύεται.

b) VERBA CONTRACTA.

§ 550. De Attische verba contracta worden in het Episch dikwijls niet samengetrokken; dus:

τιμᾷ, αὔδα *spreek*, ὁρῶμαι, φιλεῖ, χολοῦμαι *ik word toornig*,
maar ook: ἀναμαιμάει *woedt door*, ὑλάει *hij blaft*, ἔχραε *schramde*, ὑλάουσι, ὕλαον; φιλέει, φοβέειν, δηιόων *verwoestende*.

§ 551. a) De verba op -άω hebben bij Hom. dikwijls assimilatie, maar geen samentrekking, bijv.:

1. ὁράω wordt ὁρόω
ἐάῃς „ ἐάᾳς (coniunct. van ἐάω)
αἰτιάεσθαι „ αἰτιάασθαι *beschuldigen*; vgl. § 194.

2. Met langen eersten klinker:
μενοινάω wordt μενοινώω *begeeren, verlangen*
ἠγάεσθε „ ἠγάασθε, impf. van ἄγαμαι *bewonderen*
ἀγάεσθε „ ἀγάασθε
ἡβάοντες „ ἡβώοντες van ἡβάω *jeugdig, krachtig zijn*
μνάῃ „ μνάᾳ (2 p. sing. med.) van μνάομαι *vrijen*.

3. Met verlengden tweeden klinker:
ὁράοντες wordt ὁρόωντες ἔλαεν wordt ἐλάαν (inf. fut. van ἐλαύνειν)
ὁράοιτε „ ὁρόῳτε ὁράεσθαι „ ὁράασθαι
ὁράεις „ ὁράᾳς.

4. Met langen tweeden klinker, terwijl de eerste ook lang is:
δράουσι wordt δρώωσι μενοινάει wordt μενοινάᾳ
ἡβάουσα „ ἡβώωσα.

b) Ook bij de werkwoorden op -όω komt eene dergelijke assimilatie voor:

δηϊόοντο wordt δηϊόωντο van δηιόω *verwoesten*
ἀρόουσι „ ἀρόωσι van ἀρόω *ploegen*
ὑπνόοντες „ ὑπνώοντες *slapende*.

AANM. In 't imperf. activi wordt deze assimilatie niet gevonden. In 't futurum heeft men ἐλόω voor ἐλάω (Attisch ἐλῶ van ἐλαύνω) en κρεμόω voor κρεμάω, fut. van κρεμάννυμι.

§ 552. Onder de werkwoorden op *-έω* zijn er eenige, welke de *ε* alleen in den praesensstam hebben aangenomen, bijv.:

δατέομαι verdeelen, fut. *δάσομαι*, aor. *ἐδασσάμην* en *ἐδασάμην*, perf. *δέδασται*;

πατέομαι proeven, eten; aor. *ἐπασσάμην* en *ἐπασάμην*, perf. *πέπασμαι* (vgl. *pascere*).

VERBA MUTA.

§ 553. Bij eenige werkwoorden is de t-klank + *j* overgegaan in *-σσ* (§ 24, 4⁰), § 201.

ἐρέσσω (= **ἐρέτjω*) *roeien*, aor. *ἤρεσα*
ἱμάσσω slaan, geeselen, „ *ἵμᾰσα*
κορύσσω wapenen, uitrusten, „ *κορυσσάμενος*, perf. *κεκορυθμένος*
λίσσομαι smeeken, „ *ἐλλισάμην*, *II λιτέσθαι*.

Bij andere is de k-klank + *j* overgegaan in *-σσ*, bijv.:

πτύσσω vouwen, aor. *ἔπτυξα*;

πέσσω stoven, koken, eigenlijk **πέκjω*, is overgegaan in de p-stammen: aor. coni. *καταπέψῃ*.

§ 554. Meer dan in het Attisch ging een k-klank + *j* over in *ζ*:

ἀλαπάζω verdelgen, *ἀλαπάζω*, aor. *ἀλάπαξα*
ἐλελίζω schudden, aor. *ἐλέλιξα*, pass. *ἐλελίχθην*
μαστίζω geeselen, „ *μάστιξε*
μερμηρίζω overleggen, „ *μερμήριξε*
πολεμίζω oorlog voeren, fut. *πολεμίξω*
ῥέζω doen, offeren, fut. *ῥέξω*, aor. *ἔρρεξα* en *ἔρεξα*, pass. *ῥεχθέν*
πλάζω doen dwalen (stam *πλαγγ*), aor. *πλάγξε*, pass. *πλάγχθη*.

Van den stam *νιβ*, nog over in den accus. *χέρνιβα waschwater voor de handen*, is gevormd het praes. *νίζω wasschen*, fut. *νίψω*, aor. *(ἔ)νιψα*.

VERBA LIQUIDA.

§ 555. Het futurum der verba liquida (§ 212 en 213) wordt gewoonlijk niet samengetrokken:

ἀγγέλλω, fut. *ἀγγελέω*.

Enkele stammen op *λ* en *ρ* hebben in den aoristus de *σ* behouden (§ 213):

κέλλω doen landen, appellere, aor. *ἔκελσα*
κείρω scheren, „ *ἔκερσα*
κύρω aantreffen, „ *ἔκυρσα*
ὄρνυμι opwekken, aandrijven, „ *ὦρσα*, fut. *ὄρσω*.

VERBA OP *-μι*.

§ 556. a) Nog meer dan in het Attisch zijn er in het Episch van Homerus vormen der verba op *-μι* vervoegd als verba op *-ω* (§ 219 en 266):

διδοῖς en *διδοῖ* in plaats van *δίδως* en *δίδωσι*
δαμνᾷ „ „ „ *δάμνησι*
ζεύγνυον „ „ „ *ἐζεύγνυσαν*
ὤμνυε „ „ „ *ὤμνυ* enzv.

Van *τίθημι* is de 3 p. plur. praes. *τιθεῖσι*, van *ἵημι ἱεῖσι*, van *δίδωμι διδοῦσι*, van *ῥήγνυμι ῥηγνῦσι*.

b) Werkwoorden op *-άννυμι* en *-έννυμι* komen bij Hom. nog niet voor, namelijk in het praes. en imperf. Hij heeft:

κίρνημι in plaats van *κεράννυμι*
σκίδνημι „ „ „ *σκεδάννυμι*.

Van andere werkwoorden, die in 't Attisch op *-ω* uitgaan, heeft Hom. vormen op *-μι*:

δάμνημι in plaats van *δαμάζω temmen*
ἤνυτο „ „ „ *ἠνύετο* of *ἠνύτετο*.

§ 557. Evenals bij den coniunctivus aoristi passivi (§ 544), is ook in den coniunct. aor. II der verba op *-μι* de stamvocaal dikwijls verlengd en de modusvocaal somtijds verkort:

στήομεν	=	*στῶμεν*	*δώομεν*	=	*δῶμεν*
καταθήομεν	=	*καταθῶμεν*	*γνώομεν*	=	*γνῶμεν*
ἐφήω	=	*ἐφῶ* (*ἵημι*)	*μεθήω*	=	*μεθῶ*
βήω	=	*βῶ*	*στήῃς*	=	*στῇς*
στήωσι	=	*στῶσι*	*στήῃ*	=	*στῇ* enzv.

AANM. Evenals bij den aor passivi is opgemerkt, vindt men ook deze vormen in de codices gewoonlijk met *ει* geschreven: *στείομεν*, *θείομεν* enzv.

AORISTI ZONDER THEMATISCHE VOCAAL.

§ 558. Behalve de aor. zonder thematische vocaal (§ 271; direct van den wortel = stam gevormd, daarom ook wel primitieve of wortel-aoristi genoemd), die in 't Attisch voorkomen, vindt men in het Episch nog de volgende:

1) Stam.	Praes.	Aor.
τλα		ἔτλην *verdragen, durven*
βᾰλ, βλα	βάλλω	ἔβλητο, βλῆτο, coni. βλήεται, infin. βλῆσθαι, part. βλήμενος
πλα	πίμπλημι	πλῆτο *verzadigde zich*, ἔμπλησο, ἐμπλήμενος
πελαδ, πλα	πελάζω *doen naderen*	πλῆτο *hij naderde*, πλῆντο, ἔπληντο
πλω	(ἐπιπλώω *bevaren*)	ἐπέπλως, ἐπέπλω, ἐπιπλώς
κλῠ	κλύω *hooren*	κλῦθι
γηρα	γηράσκω *oud worden*	ἐγήρᾱ, γηράς.

2) Naar ἐπριάμην (§ 273), en dus met korten stamklinker in het medium, gaan:

Stam.	Praes.	Aor.
πτα	πέτομαι *vliegen*	ἔπτατο, coni. πτῆται, part. πτάμενος
φθι	φθίνομαι *kwijnen*	ἐφθίμην, ἔφθιτο, coni. φθίεται, opt. φθίμην, φθῖτο, part. φθίμενος
λυ	λύω *losmaken*	λύμην, λύτο, λύντο
χυ	χέω *gieten*	ἔχυτο, χύτο, χύντο
συ	σεύω *in beweging brengen*	ἐσσύμην, ἔσσυο, ἔσσῦτο, σύτο.

3) Van stammen op een medeklinker:

πνεϝ	πνέω *blazen*	ἀμπνῦτο *respirabat*
δεχ	δέχομαι *opnemen*	ἐδέγμην, ἔδεξο, ἔδεκτο, δέξο, δέχθαι, δέγμενος
κτεν	κτείνω *dooden*	ἀπέκτατο, κτάσθαι, κτάμενος met pass. beteekenis
ὀρ	ὄρνυμαι *zich verheffen*	ὦρτο, imper. ὄρσο, inf. ὄρθαι, part. [ὄρμενος
ἀρ	ἀραρίσκω *samenvoegen*	ἄρμενος
ἀλ	ἄλλομαι *springen*	ἄλσο, ἄλτο, ἄλμενος
μιγ	μίγνυμι *vermengen*	ἔμικτο, μῖκτο
λεγ	λέγω *verzamelen, tellen*	ἐλέγμην, λέκτο
παλ	πάλλω *zwaaien*	πάλτο.

Het werkwoord κτείνω heeft ook een actieven aor., die afwijkt van de vorige:

1 pers. ἔκτᾰν, 3 pers. ἔκτα, 3 pers. plur. ἔκτᾰν, coni. κτέωμεν, inf. κτάμεναι, part. κτάς.

PERFECTA (§ 274—§ 278).

§ 559. Vormen, die afwijken van de Attische, zijn:

van *ἕστηκα*: ἑστήκασι; coni. 3 pers. ἑστήκῃ
„ *δέδοικα*: 1 pers. δείδοικα en δείδια enzv., inf. δειδίμεν
„ *οἶδα*: 2 „ οἶδας α 337; coni. 1 pers. ἰδέω Ξ 235; inf. ἴδμεναι, ἴδμεν; part. fem. ἰδυῖα; — plusqpf. 2 pers. ἠείδης Χ 280, 3 pers. ἠείδει of ἠείδη, 3 pers. plur. ἴσαν
„ *ἔοικα*: 3 pers. dual. ἔικτον; plqpf. ἐῴκειν, dual. ἐίκτην; med. 3 pers. ἔικτο. Zie § 546.

ONREGELMATIGE WERKWOORDEN.

§ 560. *Εἰμί ik ben* (§ 283), stam ἐς:

	Praes. Ind.	Coniunct.	Opt.	Infinit.
S. 1		ἔω, εἴω		ἔμμεναι, ἔμεν(αι)
2	ἐσσί, εἶς		ἔοις	
3		εἴῃ, ἔῃ, ῄῃ, ἦσι, ἔῃσι	ἔοι	Partic.
Pl. 1	εἰμέν			
2				ἐών, ἔουσα, ἐόν
3	ἔᾱσι	ἔωσι		
Imperf. ἔα, ἦα, ἔον; — 2 pers. ἔησθα — 3 pers. ἔην, ἤην, ἦεν — dual. ἤστην; — 3 pers. plur. ἔσαν.				
Fut. ἔσσομαι, ἔσσεται of ἐσσεῖται.				
Imperat. med. 2 pers. ἔσσο.				

§ 561. *Εἶμι ik ga, ik zal gaan* (§ 284):

Praesens.				
	Indicat.	Coniunct.	Optat.	Infinit.
S. 1				ἴμεν(αι)
2	εἶσθα	ἴῃσθα		
3		ἴῃσι	ἴοι, ἰείη	
Pl. 1		ἴομεν		
2				
3		ἴωσι		
Imperf. 1 ps. (ἤιον) ἤια, 3 ps. ἤιε, ἦε of ἴε, 1 p. pl. ἤομεν of ἤιμεν, 3 p. pl. ἤισαν, ἴσαν, ἤιον.				
Fut. εἴσομαι.				

Aanm. Een aor. εἰσάμην of ἐεισάμην behoort bij het werkw. ἵεμαι of ϝίεμαι *ijlen*. Vgl. Μ 274.

§ 562. *Ἧμαι ik zit*, ἧσαι, ἧσται; 3 pl. plur. ἧαται (εἵαται), ἕαται.
Imperat. ἧσο, partic. ἥμενος.
Imperf. ἥμην, 3 p. ἧστο, dual. ἥσθην; 3 pl. ἧατο (εἵατο), ἕατο.

§ 563. *Κεῖμαι ik lig* (§ 288); 3 p. pl. κείαται, κέαται, κέονται.
Coni. κῆται of κεῖται.
Impf. 3 p. pl. κέατο, κείατο.

ITERATIEVE IMPERFECTA.

§ 564. Door middel van het achtervoegsel -σκον, -σκε worden bij Hom. vele praeterita gevormd, die eene herhaalde handeling te kennen geven; zij hebben geen augment:

Stam ἐσ:	ἔσκε (in plaats van *ἔσσκε) *hij was gewoonlijk*		
„ ἐχ:	ἔχεσκε *hij had gewoonlijk*		
„ καλε:	καλέεσκε	στα:	στάσκε
„ νικα:	νικάσκομεν	εἰπ:	εἴπεσκε
„ ὠθε:	ὤθεσκε	δα:	δασάσκετο
„ φιλε:	φιλέεσκε	ἐλα:	ἐλάσασκε
„ κε (κεῖμαι):	κέσκετο	ὠθ:	ὤσασκε.

De vormen in de tweede kolom, van aoristi gevormd, worden alleen bij Homerus gevonden, de andere ook bij Herodotus.

VOORZETSELS.

§ 565. Eenige voorzetsels komen bij Homerus ook onder andere vormen voor:

ἀμφί: ἀμφίς	πρός: προτί, ποτί
ἐν: εἰν, ἐνί, εἰνί	ὑπέρ: ὑπείρ
παρά: παραί	ὑπό: ὑπαί.

SYNTAXIS.

§ 566. Woorden, die eene plaats of ruimte te kennen geven, kunnen zonder praepositie staan

in den accusativus op de vraag waarheen?
„ „ genetivus „ „ „ vanwaar? waar?
„ „ dativus „ „ „ waarheen? waar?

σὺ μὲν Ἀΐδαο δόμους — — ἔρχεαι X. 482: *naar Aïdes' woning;*
ἔρχεσθον κλισίην Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος A. 322: *naar de tent;*

b) καρπαλίμως ἀνέδυ πολιῆς ἁλὸς ἠΰτ' ὀμίχλη A 359: *uit de grauwe zee;*
Ὀδυσῆα διώκετο οἷο δόμοιο σ. 8 *verdreef hij van zijn huis;*
εἷος ὁ τὸν πεδίοιο διώκετο πυροφόροιο Φ 602 *door (in) de vlakte;*
νέφος δ' οὐ φαίνετο πάσης γαίης οὐδ' ὀρέων P 372: *over het land of de bergen;*

c) εὖτ' ὄρεος κορυφῇσι Νότος κατέχευεν ὀμίχλην Γ 10 *over de toppen der bergen*
πεδίῳ πέσε E 82 *hij viel op de vlakte*
Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε, κελαινεφές, αἰθέρι ναίων B 412
αἰγιαλῷ *op het strand*, δόμῳ *tehuis*, μάχῃ *in den strijd* enzv.

VOORZETSELS.

§ 567. *Ἀνά* (§ 393) heeft den genet. alleen in de uitdrukking:
ἀνὰ νηὸς βαίνω β. 416 *aan boord gaan.*
Met den dativus is ἀνὰ ook zeldzaam:
χρυσέῳ ἀνὰ σκήπτρῳ A 15 *aan, om een gouden scepter;*
ἀνὰ Γαργάρῳ ἄκρῳ ἥμενον O. 152 *op den hoogen Gargaron.*

§ 568. *Μετά* (§ 403) wordt in de beteekenis *onder, tusschen* met den dativus geconstrueerd: μετὰ χερσί *in handen*; μετ' ἀστράσι *onder de sterren*; μετὰ τοῖσιν ἀνέστη *onder hen stond op.*
μετά met den accusativus wordt ook gebruikt om een doel aan te wijzen na werkwoorden van beweging:
κατήλυθον . . . ἐς Τεμέσην μετὰ χαλκόν α. 184 *om erts te halen.*

WERKWOORD.

MODI.

§ 569. De coniunctivus is in beteekenis nauw verwant met het futurum: beide geven eene verwachting te kennen (het futurum heeft daarom ook geenen coniunctivus, § 153). Bij Homerus blijkt dit verband; dikwijls moet de coniunctivus door een futurum vertaald worden; somtijds worden in éénen zin de coniunctivus en het futurum gebruikt.
In bevestigende zinnen komt gewoonlijk κέν of ἄν bij den coniunctivus:
ᾗς ὑπεροπλίῃσι τάχ' ἄν ποτε θυμὸν ὀλέσσῃ A. 205 *door zijnen overmoed en trots zal hij nog eens spoedig zijn leven verliezen;*
καί ποτέ τις εἴπῃσι Z 459 *en men zal eens zeggen* (deze uitdrukking is de eenige zonder ἄν).

In ontkennende zinnen ontbreekt κέν of ἄν gewoonlijk; somtijds echter wordt ἄν gebruikt (niet κέν) om bijzondere redenen:

οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας οὐδὲ ἴδωμαι *A* 262
want ik heb nog nooit zulke mannen gezien en ik zal ze niet zien;
οὐκ ἔσθ᾽ οὗτος ἀνὴρ οὐδ᾽ ἔσσεται οὐδὲ γένηται π 437
deze man bestaat er niet en zal niet bestaan of geboren worden;
πάντα μὲν οὐκ ἂν ἐγὼ μυθήσομαι οὐδ᾽ ὀνομήνω δ. 240.
alles kan ik wel niet verhalen of noemen.

§ 570. De 1ste pers. coniunctivi staat in den zin van een fut. dikwijls naast eenen imperativus:

δύσεο τεύχεα θᾶσσον· ἐγὼ δέ κε λαὸν ἀγείρω *Π* 129
doe gij snel uwe wapenrusting aan, ik zal wel 't krijgsvolk verzamelen;
πείθευ· ἐγὼ δέ κέ τοι ἰδέω χάριν ἤματα πάντα — — — δῶρα δέ τοι δώσω *Ξ* 235
gehoorzaam en ik zal u dank weten mijn geheele leven — — — en zal u geschenken geven.

§ 571. Homerus gebruikt ἄν of κέν:

a) dikwijls in finale zinnen (§ 461 en Aanm. 2), maar niet na ἵνα:

ἀλλ᾽ ἴθι, μή μ᾽ ἐρέθιζε, σαώτερος ὥς κε νέηαι A 32
maar ga heen, terg mij niet, opdat gij levend terugkeert;

b) na εἰ in de protasis van voorwaardelijke zinnen (§ 435) in den optativus potentialis:

εἰ τούτω κε λάβοιμεν, ἀροίμεθά κε κλέος ἐσθλόν *E* 273
indien we dezen buit konden maken, zouden we heerlijken roem behalen.

§ 572. Homerus laat ἄν weg:

a) dikwijls in den optativus potentialis (§ 448, b):

ῥεῖα θεός γ᾽ ἐθέλων καὶ τηλόθεν ἄνδρα σαώσαι γ. 231 (Att. σώσειεν ἄν)
gemakkelijk kan een god, indien hij wil, iemand van verre zelfs redden.
ὃ οὐ δύο γ᾽ ἄνδρε φέροιεν *E* 303;

b) bij den coniunctivus in algemeene, voorwaardelijke, relatieve en temporale zinnen (§ 457, § 465, b, § 467, 5⁰, d); zoo ook wordt in plaats van ἐάν dan εἰ met den coniunctivus gebruikt:

κρείσσων γὰρ βασιλεὺς ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηϊ (= χώσηται)· εἴ περ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ (= ἐάν), ἀλλά τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον *A* 80

want machtiger is een koning, wanneer hij toornt op een minderen man; want, wanneer hij ook zelfs dien zelfden dag zijn toorn verkropt, dan voedt hij toch achterna den wrok;
τὰ φράζεαι, ἅσσ᾽ ἐθέλῃσθα *A* 554 *gij overdenkt, wat gij wilt.*

Deze regel verklaart ook, waarom in vergelijkingen, na het onbepaald relatieve adverbium ὡς en ὥς τε *zooals*, bij Homerus de coniunctivus gevonden wordt, zonder κὲν of ἄν:

ὡς δὲ λέων ἐν βουσὶ θορὼν ἐξ αὐχένα ἄξῃ πόρτιος *E* 161
en zooals een leeuw onder de runderen springt en den nek breekt van eene vaars.

§ 573. Dikwijls wordt bij Hom. de infinitivus gebruikt als een imperativus; gewoonlijk gaat een imperativus vooraf:

ἔρχεσθον κλισίην Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδαο·
χειρὸς ἑλόντ᾽ ἀγέμεν Βρισηΐδα *A* 322
gaat (gij beiden) naar de tent van Agamemnon, Atreus' zoon; neemt de dochter van Brizes bij de hand en brengt haar (bij mij).

Somtijds staat de infinitivus in de plaats van een optativus:

Ζεῦ ἄνα, Τηλέμαχόν μοι ἀνδράσιν ὄλβιον εἶναι καὶ οἱ πάντα γένοιτο, ὅσσα φρεσὶν ᾗσι μενοινᾷ ρ. 354
o koning Zeus! moge mijn Telem. onder de mannen gelukkig zijn en alles hem geschieden, wat hij in zijn hart begeert.

De infin., voorafgegaan door den genet. of dat. van het lidwoord, komt bij Hom. niet voor.

PARTICULAE.

§ 574. Het Homerische κέν is synoniem met het Attische ἄν (§ 496), maar het komt veel menigvuldiger voor.

In ontkennende zinnen en wanneer met verheffing of nadruk gesproken wordt, gebruikt Hom. gewoonlijk ἄν, niet het enclitische κέν.

§ 575. De verwantschap van de voorzetsels met de bijwoorden blijkt bij Hom. dikwijls:

a) in plaats van ἀμφί vindt men dikwijls ἀμφίς, dat eigenlijk adverbium is (§ 498); ook περί komt voor als adverbium met de beteekenis: *rondom*, *bovenmate*, *zeer*;

b) behalve πρὸς δέ, ἐν δέ, σὺν δέ (§ 499) vindt men bij Hom. ook nog μετὰ δέ *daaronder*, *daarna*;

c) samenstellingen of verbindingen van voorzetsels zijn (§ 499, c):

ἀμφὶ περὶ rondom	*ἀποπρό verre af, ver van*
παρέξ buiten, voorbij	*διαπρὸ door en door*
ὑπέξ onderuit	*περιπρό rondom voorwaarts.*
διέξ geheel door	

d) Dikwijls wordt, bij samenstellingen van praeposities met werkwoorden, de praepositie losgemaakt (gesneden, daarom *τμῆσις tmesis*) van het werkwoord, maar behoudt dezelfde beteekenis als in de samenstelling:

οἱ κατὰ βοῦς Ὑπερίονος Ἠελίοιο ἤσθιον α. 8 = *κατήσθιον die de runderen van den zonnegod opaten;*

ὑπὸ δ' ἔσχετο μισθόν δ 525 *en hij beloofde loon;*

χεῖρας ἀπὸ ξίφεϊ τμήξας Λ 146 *de handen met een zwaard afgesneden hebbende.*

e) De tweelettergrepige voorzetsels, behalve *ἀμφί, ἀντί, ἀνά* en *διά*, ondergaan anastrophe, wanneer zij onmiddellijk na hunnen casus komen te staan (§ 500, b).

f) Ook is:

ἔνι = ἔνεστι, ἔνεισιν is in, zijn in
ἔπι = ἔπεστι is bij
πέρι = meer, zeer
μέτα = μέτεστι is onder
πάρα = πάρεστι, πάρεισι is bij
ἄνα = ἀνάστηθι op!

§ 576. Als epische vormen van coniuncties merke men op:

αἴ = εἰ, αἴθε = εἴθε	*εὖτε* en *ἦμος = ὅτε*
εἴ ἄν = εἴ κε = ἐάν	*τῆμος = τότε*
εἰς ὅ κε = ἕως ἄν	*ἧος = ἕως*
ὄφρα = ἕως zoolang als, totdat en = *ἵνα opdat.*	

τε.

§ 577. Onder de voegwoorden heeft vooral *τε* eenige eigenaardigheden bij Homerus.

a) Evenals in 't Attisch (§ 314) verbindt *τε* woorden en zinnen, die gelijken rang hebben:

κύνεσσιν οἰωνοῖσί τε πᾶσι Α 5: *aan de honden en allerlei roofvogels.*

Nog duidelijker komt dit uit bij *τε — τε*:

πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε Α 544: *de vader der menschen en der goden;*

δῆμός τε πόλις τε ζ 3: *land en stad (stad en land).*

Vandaar dat *τε — τε* somtijds gebruikt wordt, wanneer twee begrippen bij elkander behooren:

ὀλίγον τε φίλον τε Α 167: *niet minder aangenaam, omdat het klein is,* ongeveer gelijk het Attische *ὀλίγον μέν, φίλον δέ.*

b) Bij Homerus echter beteekent *τε* ook, dat eene bewering algemeen of onbepaald is. Vandaar wordt het dikwijls gevonden in spreuken (niet te vertalen):

ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθηται, μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ Α 218:
wie den goden gehoorzaamt, dien hooren zij gaarne;
τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν καί τ' ἔκλυον εὐξαμένοιο Α 509:
dien brengen zij groot gewin en verhooren hem wanneer hij bidt.

In beide voorbeelden een gnomische aoristus, § 440, b.

c) Zoo ook wanneeer de beteekenis frequentatief is:

νεικεῖ καί τέ μέ φησι μάχῃ Τρώεσσιν ἀρήγειν Α 521:
twist met mij en zegt gewoonlijk, dat ik de Trojanen help.

In een voorwaardelijken zin met een gnomisch karakter wordt *τε* dikwijls gebruikt in beide de leden:

εἴ περ γάρ τε enzv. Zie § 574, b.

d) Het lidwoord met *τε* dient als relativum, wanneer van een bepaald antecedent een algemeen kenmerk wordt opgegeven:

Ἕκτορι Πριαμίδῃ, τόν τε στυγέουσι καὶ ἄλλοι Η 112
met Hector, den zoon van Priamus, dien ook anderen haten.

De relativa *ὅς τε, ὥς τε, ὅθι τε, ὅθεν τε, ὅτε τε, ἵνα τε, ὅσος τε, οἷος τε* worden steeds in vergelijkingen gebruikt:

σκηπτοῦχος βασιλεύς, ᾧτε Ζεὺς κῦδος ἔδωκε Α 279
een scepter dragende koning, dien Zeus roem heeft gegeven.

e) Dikwijls is het onbepaalde *τὶς* in zijne beteekenis versterkt door *τε* (vergelijk quisque):

σίγα, μή τίς τ' ἄλλος ἀκούσῃ Ξ 90
zwijg, opdat niemand anders het hoore.

HET IONISCHE DIALECT VAN HERODOTUS.

DE KLINKERS.

§ 578. 1. Waar het Attisch *ᾱ* heeft, gebruikt het Ionisch gewoonlijk de *η*, ook na *ε, ι, υ, ρ*:

πρήσσω = πράττω　　νεηνίης = νεανίας
τριήκοντα = τριάκοντα　　χώρη, χώρης = χώρα, χώρας
φιλίη = φιλία　　πειρήσομαι = πειράσομαι
διήκονος = διάκονος (ᾱ)　　ῥηίδιος = ῥᾴδιος.

Wanneer ᾱ door samentrekking en crasis of door schadeloosstelling ontstaan is, blijft de ᾱ gewoonlijk ook in het Ionisch:

ὁρᾶτε, ὁρᾶσθαι, τἆλλα, πᾶς, acc. plur. χώρας, τιμήσας.

AANM. Deze η schijnt uitgesproken te zijn als ä of ae.

2. Ook in de plaats van de korte α komt somtijds η voor:

ἀληθείη = ἀλήθεια　　πρύμνη = πρύμνα *achtersteven*
εὐνοίη = εὔνοια　　πρῴρη = πρῷρα *voorsteven*
διπλήσιος = διπλάσιος　　πολλαπλήσιος = πολλαπλάσιος *veelvoudig*.

AANM. Oud-Attisch was het accent der woorden op -εια en -οια (van adj. op -ης en -ους) paroxytonon, dus de α lang: ἀναυδεία, ὑγιεία, προνοία, ἀνοία.

§ 579. Verder verschillen bij Herodotus somtijds de volgende vocalen van het Attisch:

α in plaats van ε: μέγαθος, τάμνω, τράπω (maar τρέψω)
α „ „ „ η: λάξομαι = λήξομαι, μεσαμβρίη = μεσημβρία ἀμφισβατέω = ἀμφισβητέω
α „ „ „ ο: ἀρρωδέω = ὀρρωδέω *vreezen*
ε „ „ „ α: ἔρσην = ἄρρην *manlijk*, τέσσερες, τεσσεράκοντα, εἵνεκεν = ἕνεκα; ὁρέω = ὁράω
ε „ „ „ η: ἑσσόμαι = ἡττάομαι
ε „ „ „ ο: τριᾱ-, πεντηκόντερος = -ορος (ἐρέσσω) *schip van dertig, vijftig riemen*; ἑξάπεδος = ἑξάπους
ε „ „ „ ει: κρέσσων, μέζων = κρείσσων enzv.; ταχέα = ταχεῖα, εὐρέα enzv.; δέξω = δείξω, ἔδεξα, ἐδέχθη, ἐδέδεκτο enzv. van δείκνυμι; ἐπιτήδεος = ἐπιτήδειος, τέλεος = τέλειος; ἐς = εἰς, ἔσω = εἴσω
ι „ „ „ ε: ἱστίη = ἑστία *haard*, ἐπίστιος = ἐφέστιος
ι „ „ „ ιε: ἱρός, ἱρεύς, ἱρήιον enzv.: ἱερός, ἱερεύς enzv.
ιη „ „ „ ι: πολιήτης = πολίτης
η „ „ „ ω: Ἀμπρακιῆται = Ἀμπρακιῶται, maar Πελασγιῶτις enzv.
ο „ „ „ ω: πλέος = πλέως
ω „ „ „ α en ε: ζώω en ζάω, πλώω en πλέω.

ω in plaats van αυ: θῶμα = θαῦμα, θωμάζω = θαυμάζω, τρῶμα = τραῦμα
ω „ „ „ οη: ὀγδώκοντα = ὀγδοήκοντα; ἔβωσα = ἐβόησα; ἐβώθεον = ἐβοήθουν, ἐννώσας = ἐννοήσας
ω „ „ „ ου: ὦν = οὖν, οὔκων = οὔκουν, γῶν = γοῦν
ει „ „ „ ε: ξεῖνος = ξένος, κεινός = κενός *ledig*, στεινός = στενός, εἰρωτάω = ἐρωτάω, εἵνεκα = ἕνεκα, εἴνατος = ἔνατος *negende*
ηι „ „ „ ει: βασιληίη = βασιλεία *koninklijke waardigheid*, στρατηίη = στρατεία *veldtocht*, ἀνδρήιος = ἀνδρεῖος *mannelijk, moedig*
ηυ „ „ „ αυ: νηῦς = ναῦς
ου „ „ „ ο: μοῦνος = μόνος, νοῦσος = νόσος, maar altijd νοσέειν, νόσημα; οὖρος = ὅρος (ὁ) *grens* en = ὄρος (τὸ) *berg*
ωυ „ „ „ αυ: ἐμεωυτοῦ = ἐμαυτοῦ, σεωυτοῦ = σεαυτοῦ ἑωυτοῦ = ἑαυτοῦ, ὡυτός = ὁ αὐτός, τωὐτό = τὸ αὐτό, ταὐτό.

§ 580. Samentrekking vindt gewoonlijk niet plaats, maar εο en εου worden in ευ samengetrokken:

γένεος (γένει *onzeker*), γένεα, γενέων, — νόος, ὀστέον, ποιέω, ποιέεις, ποίεε, δηιόω;

ῥέεθρον *stroom*, ἀέκων = ἄκων, ὄις *schaap*, ὀιστός *pijl*, χρηίζω = χρῄζω *verlangen*, Ἀίδης enzv.

ἐμεῦ, σεῦ, ὅτευ, ἐποίευν, ποιεῦμαι, πλεῦνος = πλέονος.

Zie verder de verbuiging en de vervoeging.

§ 581. Daar Herodotus den hiatus gewoonlijk niet vermijdt, maakt hij ook zelden gebruik van de elisio en de crasis.

Hij gebruikt echter somtijds de crasis, waar die in het Attisch niet gebruikt wordt; ο + α = ω

τὸ ἀρχαῖον wordt τὠρχαῖον, τὸ ἄγαλμα wordt τὤγαλμα, ὁ ἀνήρ wordt ὡνήρ, ὁ ἄνθρωπος wordt ὥνθρωπος; ὁ αὐτός wordt ὡυτός (zie § 579 einde); — ὦ ἄνθρωπε wordt ὤνθρωπε.

DE MEDEKLINKERS.

§ 582. De pronomina en adverbia interrogativa en indefinita (§ 138 en § 306), waarin de stam πο voorkomt, hebben bij Herodotus in de plaats daarvan κο:

ποῦ	is	κοῦ, ὅκου
πόθεν	„	κόθεν, ὁκόθεν
πότε	„	κότε, κοτέ, ὁκότε, οὐδέκοτε
πῶς	„	κῶς, ὅκως, κώ, οὔκω
πῇ	„	κῇ
ποῖος	„	κοῖος, κοίη, κοῖον, ὁκοῖος
πόσος	„	κόσος, ὁκόσος
πότερος	„	κότερος, ὁκότερος.

§ 583. Verder heeft Horodotus de volgende afwijkingen in vergelijking met het Attisch:

δέκομαι	in plaats van	δέχομαι *aannemen*
οὐκί	„ „ „	οὐχί
ἐνθαῦτα	„ „ „	ἐνταῦθα
ἐνθεῦτεν	„ „ „	ἐντεῦθεν
κιθών	„ „ „	χιτών *onderkleed*
αὖτις	„ „ „	αὖθις *weder, terug*
διξός	„ „ „	διττός *tweevoudig, dubbel*
τριξός	„ „ „	τριττός *drievoudig*
θάλασσα	„ „ „	θάλαττα
φυλάσσω	„ „ „	φυλάττω enzv.

§ 584. Een tenuis wordt voor een volgende adspiratie niet geadspireerd (zie § 25, b):

οὐκ ὁμολογέουσι, ἐπέδρη = ἐφέδρα *belegering*, κατάπερ = καθάπερ, ἀπικνέομαι, αὐτημερόν, ἀπ᾽ οὗ, ἀντ᾽ ὧν.

Aanm. De zoogenaamde ν ephelcusticon (§ 42) wordt in de handschriften van Herodotus niet zoo veel gevonden als in het Attisch; na πρόσθε, ἔμπροσθε, ὕπερθε, κατύπερθε, ὄπισθε, ἔνερθε in het geheel niet.

Ook vóór vocalen heeft Herodotus in den regel οὕτω (niet οὕτως).

VERBUIGING.

1. CONSONANTSTAMMEN.

§ 585. 1⁰. Herodotus heeft geenen dualis meer.

2⁰. Bij de consonantstammen blijft de samentrekking achterwege:

γένος, γένεος (γένεϊ?), γένος; γένεα, γενέων, γένεσι, γένεα

ἀληθής, ἀληθέος, ἀληθέϊ, ἀληθέα, ἀληθέων

Ἡρακλέης, genet. (met uitstooting van eene ε) Ἡρακλέος, dat. Ἡρακλέι, acc. Ἡρακλέα, voc. Ἡράκλεες.

3⁰. Bij Herod. vindt men van de woorden op -ας ook gen. op -εος: γέρας, γέρεος; τέρας, τέρεος; κέρας, κέρεος; maar κρέας, κρέως, plur. κρέα, κρεῶν.

2. VOCAALSTAMMEN.

§ 586. 1⁰. De stammen op -ι behouden de ι in alle casus:

πόλις, πόλιος, πόλι (niet πόλιι), πόλιν;

πόλιες, πολίων, πόλισι, πόλῑς (dikwijls echter πόλιας).

Aanm. Dikwijls vindt men den dat. sing. op -ει uitgaande: δυνάμει, ποιήσει enzv.

2⁰. De stammen op -υ worden aldus verbogen:

πῆχυς, πήχεος, πήχει, πῆχυν

πήχεες, πηχέων, πήχεσι, πήχεας.

Zoo ook ἡδύς, ἡδέος enzv.

femin. ἡδέα (zelden -έη, -εῖᾰ), ἡδέης, ἡδέῃ, ἥδεαν.

3⁰. De woorden op -εύς worden aldus verbogen:

βασιλεύς, βασιλέος, βασιλεῖ, βασιλέα, βασιλεῦ; βασιλέες, βασιλέων, βασιλεῦσι, βασιλέᾱς.

4⁰. νηῦς *schip*; νεός, νηΐ, νέα; νέες, νεῶν, νηυσί, νέας.

a-STAMMEN.

§ 587. De genet. sing. der masculina op -ης gaat uit op -εω en is proparoxytonon: δεσπότης, δεσπότεω; νεηνίης, νεηνίεω;

de genet. sing. der woorden op -εης gaat uit op -έω paroxytonon: βορέης, βορέω, Ἑρμέης, Ἑρμέω.

De genet. plur. zoowel der mascul. als der fem. eindigt op -έων: τιμή gen. plur. τιμέων; οἰκίη οἰκιέων; νεηνιέων; van θήλεα gen. plur. θηλέων (niet θηλεέων); χρυσέη, χρυσέων.

De dat. plur. gaat uit op -ησι: τιμῇσι, ἡμέρῃσι.

O-STAMMEN.

§ 588. De dat. plur. gaat uit op -οισι: ἀνθρώποισι.

De overige naamvallen zijn gelijk aan de Attische.

Contractie vindt niet plaats: ἀδελφιδεός (§ 85, 2).

De zoogenaamde Attische declinatie (§ 84) komt bij Herod. niet dikwijls voor; in plaats van λαγώς *haas* schijnt hij λαγός gezegd te hebben;

in plaats van het Attische πλέως, πλέα, πλέων (§ 97) zegt hij πλέος, πλέη, πλέον.

In plaats van πολύς en πολύ gebruikt Herod. πολλός en πολλόν.

COMPARATIO.

§ 589. a) De adiectiva op -εος en -ήιος (Attisch -ειος) hadden waarschijnlijk bij Herod. in den comparatief de korte ο (alsof de voorgaande lettergreep lang ware):

ἐπιτήδεος *geschikt*, ἐπιτηδεότερος, ἐπιτηδεότατος (Att. ἐπιτήδειος)
οἰκήιος *huiselijk*, *eigen*, οἰκηιότερος, οἰκηιότατος (Att. οἰκεῖος).

b) De compar. van πολλός is bij Herod.:

	Singularis.		Pluralis.	
	M. en F.	Neutr.	M. en F.	Neutr.
N.	πλέων	πλέον en πλεῦν	πλεῦνες	πλέω
G.	πλεῦνος		πλεόνων en πλεύνων	
D.	πλέονι		πλέοσι	
A.	πλέω en πλεῦνα	πλέον en πλεῦν	πλεῦνας	πλέω

PRONOMINA.

§ 590. Het pronomen personale heeft bij Herodotus de volgende vormen, die afwijken van het Attisch:

	1ste pers.	2de pers.	3de pers.
	Singularis.		
N.			
G.	ἐμέο, ἐμεῦ, μεῦ encl.	σέο, σεῦ	εὗ encl.
D.		τοί encl.	οἷ encl.
A.			μίν encl.
	Pluralis.		
N.			σφεῖς indir. refl.
G.	ἡμέων	ὑμέων	σφέων encl.
D.			σφίσι, -σφί encl.
A.	ἡμέας	ὑμέας	σφέας encl. σφέα neutr. encl.

Μίν is gelijk *eum*, *eam*, *id*, doch ook gelijk *se* (indirect); σφίσι is gelijk *sibi* (indirect), σφί = *iis*.

§ 591. Herodotus gebruikt in de casus recti masc. en fem. als pron. relat. altijd ὅς, ἥ, οἵ, αἵ, maar in de casus obliqui altijd de vormen met τ: τοῦ, τῆς, τῶν enzv. In het neutrum altijd τό, τά.

Na geëlideerde voorzetsels komen de vormen zonder τ: ἀπ' οὗ, ἀντ' ὧν enzv., maar σὺν τοῖσι = σύν οἷς Att., ἐν τῇσι = ἐν αἷς Att.

In eenige vaststaande uitdrukkingen heeft men vormen zonder τ: ἐς ὅ *totdat*, μέχρι οὗ en ἄχρι οὗ, ἕως οὗ *totdat*, ἐν ᾧ *terwijl*.

§ 592. Pronomina, interrogativa en indefinita.

	Singularis.		
N.	τίς, τί;	τὶς, τὶ	ὅστις, ἥτις, ὅ τι
G.	τέο;	τεῦ	ὅτευ
D.	τέῳ;	τέῳ	ὅτεῳ
A.	τίνα, τί;	τινά, τὶ	ὅντινα, ἥντινα, ὅ τι
	Pluralis.		
N.	τίνες, τίνα;	τινές, τινά	οἵτινες, αἵτινες
G.		τέων	ὅτεων
D.	τέοισι;	τέοισι	ὁτέοισι
A.		τινάς, τινά	οὕστινας, ἅστινας, ἅσσα

Herodotus gebruikt in de indirecte rede dikwijls het relativum in plaats van τίς of ὅστις, zelden omgekeerd ὅστις in plaats van ὅς.

WERKWOORD.

§ 593. Wat de persoonsuitgangen betreft, staat Herodotus nog voor het grootste deel op het standpunt van Homerus.

a) Samentrekking vindt in den 2den pers. sing. niet plaats in den indicativus:

βουλεύεαι, ἐγένεο, πείθεο (imperat.), ἐβουλεύσαο,

wél in den coniunctivus:

βουλεύῃ, βουλεύσῃ, οἴχῃ; γένῃ, νικηθῇς.

b) Samentrekking van έω vindt niet plaats in den coni. aor. passivi en in den coni. aor. II der verba op -μι en der verba op -ω, welke op gelijke wijze vervoegd worden, § 271:

αἱρεθέω, φανέωσι, ἐξαναστέωμεν, θέωσι (van τίθημι)
βέω, βέωμεν (van βαίνω).

c) Het plusquamperf. heeft in den singularis de uitgangen:

-εα, -εας, -εε: ἐώθεα, ἐώθεας, ἐώθεε = εἰώθη, εἰώθεις, εἰώθει.

§ 594. In plaats van -νται, -ντο heeft Herodotus de uitgangen -αται, -ατο:

a) in het perf. en plusqpf. indicat.; bij de vocaalstammen wordt de lange vocaal verkort; bij de mutastammen worden de k- en de p-klanken geadspireerd:

ἡγέαται	= ἥγηνται	ἐσκευάδαται	= ἐσκευασμένοι εἰσίν
οἰκέαται	= ᾤκηνται	τετύφαται	= τετυμμένοι εἰσίν
βεβλέαται	= βέβληνται	ἐτετάχατο	= τεταγμένοι ἦσαν
κεχύαται	= κέχυνται	ἀγωνίδαται	= ἠγωνισμένοι εἰσίν.

In ἀπίκαται en ἀπίκατο = ἀφιγμένοι εἰσί, ἦσαν vindt geene adspiratie plaats.

b) in den indic. praes. en imperf. der verba op -μι:

τιθέαται	= τίθενται	ἐδεικνύατο	= ἐδείκνυντο
ἐκέατο	= ἔκειντο	κατέαται	= κάθηνται
ἐκδιδόαται	= ἐκδίδονται.		

Met verandering van de α van den stam in ε:

ἱστέαται	= ἵστανται	δυνέαται	= δύνανται
ἠπιστέατο	= ἠπίσταντο	ἐπιμπλέατο	= ἐπίμπλαντο.

c) in alle optativi:

ἀγοίατο, βουλοίατο, γευσαίατο, τισαίατο, πειρῴατο.

§ 595. Augment. — Het augmentum syllabicum ontbreekt zelden, het augm. temporale daarentegen dikwijls.

De iterativa hebben nooit het augment. Zie § 564.

Het werkwoord ὁράω heeft bij Herodotus het augment regelmatig ὥρεον of ὥρων.

VERBA CONTRACTA.

§ 596. a) De werkwoorden op -άω trekken regelmatig samen: een α-klank + een ε-klank tot ᾱ, dikwijls ook een α-klank + ο-klank tot ω, maar niet zelden verandert een α vóór een ο-klank in ε en wordt dan niet samengetrokken:

ὁρέω	in plaats van ὁρῶ(α)	ὁρέουσι	in plaats van ὁρῶσι
ὁρέομεν	„ „ „ ὁρῶμεν	ὥρεον	„ „ „ ἑώρων.

b) De werkwoorden op -έω worden gewoonlijk niet samengetrokken; alleen εο en εου gaan bij eenige werkwoorden over in ευ:

ποιεῦσι, ἐποίευν, ἐκαλεῦντο.

c) De werkwoorden op -όω trekken regelmatig samen, doch somtijds worden οο en όου tot ευ samengetrokken:

ἀξιεῦμεν	= ἀξιοῦμεν	ἠξίευν	= ἠξίουν
ἀξιεῦσι	= ἀξιοῦσι	ἀξιεῦντες	= ἀξιοῦντες.

Aanm. Χράομαι en χράω trekken niet, zoo als in het Attisch, samen tot η, maar tot α: χρέωμαι, χρᾶται, χρᾶσθαι, χρεώμενος, ἐχρᾶτο, ἐχρέωντο, χρᾷ, χρᾶν, χρέουσα.

VERBA MUTA.

§ 597. Over den uitgang -αται is reeds gesproken § 594.

Een futurum Atticum (§ 217, b, § 261) hebben in het Nieuw-Ionisch van Herodotus ook:

ἀποδοκιμᾷ, fut. van ἀποδοκιμάζω *verwerpen, niet toelaten*
en δικᾶν, „ „ δικάζω (= δικάσειν).

VERBA LIQUIDA.

§ 598. In het futurum der verba liquida vindt gewoonlijk geene samentrekking plaats:

διαφθερέω, μενέουσι; φανέονται, ἀμυνέειν, ὑποκρινέεσθαι.

VERBA OP -μι.

§ 599. Overgang in de vervoeging der verba op -ω vindt bij Herodotus, evenals bij Homerus (§ 556), meer dan in het Attisch plaats:

ἵστημι. 3 pers. sing. ἱστᾷ; imperf. 3 pers. sing. ἵστα.

Over den 3den pers. plur. zie § 594, b; over den coni. aor. II στέωμεν zie § 593, b.

τίθημι. 3 pers. sing. -τιθεῖ, 3 pers. plur. τιθεῖσι.
Impf. ἐτίθεα, ἐτίθεες, ἐτίθεε.
Optat. 3 pers. sing. aor. II προσθέοιτο.

ἵημι. 3 pers. sing. ἀπίει, 3 pers. plur. ἀπιεῖσι (zie § 556).
Impf. 3 pers. sing. ἀπίει.

Van μετίημι (= μεθίημι) vindt men een part. perf. pass. μεμετιμένος.

δίδωμι. 2 pers. sing. *διδοῖς*, 3 *διδοῖ*, 3 pers. plur. *διδοῦσι* (§ 556).

δείκνυμι. 3 pers. plur. *δεικνῦσι* (§ 556); impf. *ἐδείκνυον*.

οἶδα. 2 pers. sing. *οἶδας*, 1 pers. plur. *οἴδαμεν*, 3 pers. plur. *οἴδασι*. Plqpf. 1 pers. sing. *ᾔδεα*, 3 pers. sing. *ᾔδεε*, 2 pers. plur. *ᾐδέατε*, 3 pers. plur. *ᾔδεσαν*.

εἰμί. 2 pers. sing. *εἶς*, 1 pers. plur. *εἰμέν*; optat. 3 pers. sing. *ἔοι*. Impf. *ἔα*, *ἔας*, 2 pers. plur. *ἔατε*.

εἶμι. Impf. *ἤια*, *ἤιε*, 3 pers. plur. *ἤισαν*.

κεῖμαι. 3 pers. sing. *κέεται*, impf. *ἐκέετο*, inf. *κέεσθαι*.

§ 600. In de syntaxis sluit Herodotus zich somtijds meer aan bij Homerus dan bij de Attici.

INDEX

I.

OP DE ETYMOLOGIE EN DE SYNTAXIS.

(De cijfers geven de paragrafen aan.)

II.

A.

B.

Γ.

Δ.

E.

Z.

H.

Θ.

I.

K.

P.

Σ.

T.

Y.

Φ.

X.

Ω.

SYNTAXIS.

III.

A.

B.

Γ.

Δ.

E.

Z.

H.

Θ.

I.

K.

IV.

HOMERUS.

CORRIGENDA.

§ 23, c *εἰἄν*, lees: *εἰ ἄν*.
§ 25, d **πέ-πλεκ-και*, lees: **πέ-πλεκ-μαι*.
§ 192 *μήνύω*, » *μηνύω*.
§ 210 regel 4 ˘ tot *ι*, » *ῐ* tot *ῑ*.
§ 240 laatste *Aanm.*, » Aanm. 3.
§ 350 regel 7 *τινα τι*, » *τινά τι*.
§ 378 » 11 *ik wreek*, » *ik wreek mij op*.
§ 387 het derde voorbeeld moet geschrapt worden.
§ 436, c) regel 3 *inmonden*, lees: *uitmonden in*.
§ 441, bladz. 235, re·el 4 van onderen, c), lees: e).
§ 460, c) regel 5 *bekommerden*, lees: *bekommeren*.
§ 461 einde van Aanm. 2 *ἵνα ἂν*, » *ἵνα ἄν*.
§ 464 Aanm 4de regel *σψενδονητῶν*, » *σφενδονητῶν*.
§ 465 laatste regel lees: *ἐπεὶ ἄν* wordt (*ἐπειδὴ ἄν*) *ἐπειδάν*.
§ 467, d, regel 3 *εἴτις*, » *ἐάν (= εἰ ἄν) τις*.
§ 468 regel 4 *οὔτε*, » *οὐδὲ* (bij Xenophon staat *οὔτε . . . οὔτε)*
§ 468 regel 13 *gemakkelijker*, lees: *gemakkelijk*.
§ 527, 11 *νίός*, lees: *υἱός*.
§ 546 regel 11 *γεγόνα*, lees: *γέγονα*.